Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Estante 65
Plúteo 27

21
1º

933"-1/0"(093) 460540
J 73 8
MFA

20357

40000460540

Universidad de Deusto
Biblioteca

Flauii Iosephi

de Bello Iudaico

Fol. T. CXV

Iosephus Hegesippo de
Excidio Iudaeorum

Flauii Ioseppi Mathathię filii hębrei genere Sacerdotis ex Hierosolymis De bello Iudaico in libros septem Prologus per Ruffinum Aquileiensem traductos.

Liber Primus.

VOniam bellum quod cum: Romanis gessere Iudęi omnium maximum quę nostra ætas uidit:quæq; auditu percepimus ciuitates cum ciuitatibus:gentesue commisisse cum gentibus, quidam non quod rebus intertuerint:sed uana & incongrua narrantium sermones auribus colligentes oratorum more perscribunt: Qui uero presto fuerunt aut Romanorum obsequio:aut odio iudæorum contra fidem rerum falsa confirmant:scriptis autem eorum partim accusatio: partim laudatio continetur:nusquã uero exacta fides reperitur historię, Iccirco ego statui quæ retro barbaris antea missi:patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano reguntur imperio exponere Ioseppus Mathathiæ filius Hæbreus genere:sacerdos ex Hierosolymis: qui & in initio cum Romanis bello conflixi:posteaq; gestis:quæ necessitas exegit interfui. Nam cum hic ut dixi motus exortus esset grauissimus, Romanum populum domesticus morbus habebat:Iudæorum autem qui ætate ualidi & ingenio turbulenti erant manu simul:ac pecunia uigentes adeo temporibus insolenter abusi sunt: ut pro tumultus magnitudine hos possidendarum spes:illos amittendarum partium orientis metus inuaderet. Quoniam iudei quidem cunctos qui trans Euphraten essent:gentiles etiam suos secum rebellatores esse crediderant: Romanos autem & finitimi Galathæ irritabant:nec manus celtica quiescebat:dissentionumq; erant plena omnia post Neronem: & multos quidem Reges tempus adhortabatur. Lucri autem cupidine pars militaris mutationem præsentium desiderabat. Iraq; indignum esse duxi errantem in tantis reb9 dissimulare ueritatem:& Parthos quidem ac Babylonios Arabumq; remotissimos: & ultra Eufraten gentis nostrę incolas:itemq; Adiabenos mea diligentia uere cognoscere unde cœpisset bellum:quantisq; cladibus constitisset:quoue modo desiisset. Græcos uero & Romanos qui militiam secuti non essent figmentis siue adulationibus captos ista nescire:atq; in historias audent ea inscribere:qui præter hæc(ut mihi quidem uidetur) quod nihil sanum referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudeorum res extenuant:& in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo quonam pacto magni esse uideantur:qui parua superauerint. Et neq; longi tẽporis eos pudet:quo bellum tractum est:neq; multitudinis Romanorum: quam in ea militia labor exercuit. Neq; ducum magnitudinis:quorum profecto gloria minuetur:si cum multum pro Hyerosolimis desudauerint, reb9 per eos gestis aliquid deroget. Nec tamen ego contentione romanas res extollentium gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem utrorumque siue ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis reponam:dolori atq; affectioni mee in deflendis patrię cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissentionibus est euersa:& in templum sacrosanctum inuitas Romanorũ manus:atq; ignem iudeorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit ipse Cęsar Titus per omne bellum miseratus quidem populum: q, a seditiosis custodiretur. sępe autem consulto differri passus ciuitatis excidiũ:protracto obsidionis spatio:dum belli pœnitet auctores. Quod siquis me aduersus tyrannos:eorumq; latrocinium accusatorie putet loqui:uel patrię miseriis ingementem calumniari pręter legem historiæ, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim quę romano imperio parent: solam nostram ciuitatem

BIBLIOTHECAE DEUSTIENSIS SCHOLASTICORUM
FACULTAD DE TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BILBAO
VIIb.
195

Universidad de Deusto
Biblioteca

contigit ad ſummū fœlicitatis gradū procedere eamq; ad ultimos caſus deponi. Deniq; omniū poſt condita ſęcula res aduerſas: ſi cum iudęoꝝ calamitatibus conferantur ſupe ratū iri non ambigo. Et hoꝝ auctor nullus externus eſt: unde nec fieri poteſt: ut a queſti bus temperetur. Si quis autem durioris miſericordię ſit iudex, res quidem tribuat hiſto rię: lamenta uero ſcriptori: quāquā merito greęcorum diſertos increpauerim: qui tantis rebus ſua memoria geſtis: quarum comparatione pręterita olym bella exigua monſtrā tur, iudices reſident aliorum facundię detrahentes. Quorum & ſi doctrina ſuperant: uo luntate uincuntur. Ipſi uero Aſſyriorum & Medorum geſta perſcribunt: ueluti minus recte a ſcriptoribus antiquis fuerint expoſita: cum inſcribendo tantum eorum uiribus cędant: quantum ſententię. Erat enim unicuiq; ſtudium, quę uidiſſet facta ſcribere: quo niam interfuiſſet rebus geſtis efficaciter quod promittebat impleret: mentiriq; apud ſci entes inhoneſtum eſſe uideretur. Enimuero noua quidem neq; ante cognita memoriæ tradere: ſuiq; temporis res commendare poſteris, laude ac teſtimonio dignum eſt. Indu ſtrius autem habetur non qui alienam diſpenſationem atq; ordinem transfert: ſed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit hiſtorię: Sed ego quidem ſumptu ac la bore maximo, qui cum eſſem alienigena, Grecis ſimul & Romanis geſtarū rerum me moriam repono. Ipſis autem indigenis ad queſtum quidem ora patent: ac lites: linguę q; ſolute ſunt. Ad hiſtoriam uero: in qua uerum dicendū eſt: ſummaq; ope negocia col ligenda ſunt, obmuteſcunt: conceſſa infirmioribus neq; ſcientibus licentia ſcribendi res a principibus geſtas. Honoretur itaq; apud nos hiſtorię ueritas: quę a grecis negligi tur. Ab origine quidem Iudęos repetere: qui fuerint: quoue pacto ab ęgyptiis diſceſſe rint: quaſq; regiones errando peragrauerint: & quas uel quotiens incoluerint: & quem admodum inde migrauerint, neq; huius eſſe temporis: & prętera ſuperuacuum exiſti maui: quoniam multi ante me Iudeorum de maioribus huius gentis ueriſſima compo ſuerunt: & nonnulli greęcorum, quę illi ſcripſerant patria uoce, proſecuti non multum a ueritate deuiarunt. Ex inde autem hiſtorię principium ſummā: quo ſcriptores eorum & noſtri prophetæ deſierunt: & bellum quidem meis temporibus geſtum latius quaq; po tuero diligentia referam. Quę uero ætate maiora ſunt, ſumme breuiter percurrā. Quo modo Antiochus cognomento epiphanes deuictis pœnitus Hyeroſolimis cum per tri ennium ſexq; menſes eam tenuiſſet a Somanei filiis expulſus eſt. Deinde quod eorum poſteri de regno diſſentientes ad res ſuas occupandas populum Romanū Pompeiūq; traxerunt: quoq; Herodes Antipatri filius eorum potentiam depoſuerit auxilio Soſſii: Quomodo Herode mortuo & Octauiāo cæſare plebis in eos orta ſeditio eſt: Auguſto quidem imperante romanis. Quintilio autem Varo in locis degente. Quodq; bellum anno duodecimo poſt imperium Neronis erupit: quāq; multa per Soſſium acciderint: quantaq; ad primos impetus armis iudaei perſuaſerint: queq; modo accolas præmunie rint: & quod Nero propter Ceſtii peccata ſummæ rei metuens bello Veſpeſianum prę poſuerit: & quod is cū maximo filiorum iudęam intrauerit: quantumq; romanorum exercitum ducens: quantaq; manus auxiliorum per omnē cęſa fuerit galileā: & q; eius ciuitates quaſdam uictoria cœperit: alias deditione. Vbi etiā romanorū in bello diſcipli nam curamq; rerum: & utriuſq; Galileæ ſpacia: & naturam fineſq; Iudęę: nec non & pe culiarem terrę ęqualitatem: lacuſq; & fontes: captarumq; ciuitatum mala cum fide ſi cut uidi: aut pertuli expediā. Nec etiam miſerias meas cælauerim: cum ſcientibus eas relaturus ſim. Deinde quod iam feſſis rebus iudæorum Nero quidem morte obierit. Ve ſpeſianus autem in hyeroſolymam properans imperii cauſa retractus ſit: quæq; ſigna de hoc ei contigerunt; romęq; mutationes; & q; inuitus a militibus imperator declara

tus ſit. & q; eo diſponendæ reipub. gratia in ægypto digreſſo: iudęorum ſtatus ſeditioni bus agitatus ſit: quoq; modo tyrannis ſuccubuerint: eorumq; inter ſe diſcordias moue rint. Et q; ex ęgypto Titus reuerſus: bis iudęorum fines ingreſſus ſit: quoq; modo exerci tum: & quo in loco congregauerit: uel qualiter: & quotiens ciuitatem affecerit ipſo præ ſente ſeditio. Aggreſſus numeroſos & quantos erexerit aggeres triumq; murorum ambi tum & magnitudinem ſiue menſuram & munitionem ciuitatis & fani templiq; diſpoſi tionem. ad hæc arę ſpacium menſuramq; diligentiſſime dicam feſtorum queq; dierum mores aliquos ſeptemq; luſtratiōes & munera ſacerdotum. Itemq; pontificis ueſtes: ſan ctaq; templi cuiuſmodi fuerint ſine aliqua diſſimulatiōe uel adiectiōe memorabo. Nar rabo deinde tyrannorum in ſuos gentiles crudelitatem. Romanorumq; in alienigenas humanitatem: quotienſq; Titus ciuitatem ſimul ac templum ſeruare cupiens ad concor diæ fœdera diſſidentes prouocauit. Diſcordiam uero populi & uulnera & calamitates quamq; multa mala nūc bello: nunc ſeditionibus: nunc fame perpeſſi poſtea capti ſunt. Nec uero aut perfugarum clades aut captiuorum ſupplicia prætermittam uel quemad modum templum inuito Cæſare conflagrauerit: quamq; multa ſacræ opes flāma raptæ ſint ac totius quæ reliqua erat ciuitatis excidium & quę pręceſſerant portenta atq; pro digia uel Tyrannorum captiuitatem: uel qui ſeruitio abducti ſunt multitudinem: aut cui quiſq; fortunæ ſit diſtributus: & quod Romani quidem belli reliquias perſecuti ſunt uicorumq; munimina funditus euerſerunt. Titus uero peragrato territorio cuncta reſtitu it: eiuſdemq; reuerſionem in Italiam ac triumphum. Hęc omnia ſeptem libris compræ henſa perſcripſi: neq; uituperatiōes rerum ſcientibus: & qui bello interfuerunt ſuſtineā: uerum amantibus prout uerius potui cuncta explicaui. Narrandi autē initiū faciā hoc ordine quo capitula ſunt digeſta.

Ruffini Aquileienſis traductio in Ioſeppum hiſtoriographum clariſſimum de bello iudaico Liber primus.

Capitulum Primum.

VM potentes Iudeorum inter ſe diſſiderent: eo tempore quo de tota Syria cum Ptolomeo ſexto Antioch⁹ qui Epiphanes dictus eſt amgebat. Erat autem illis contentio de potentia: q; honoratus quiſq; grauiter ferret ſimilibus ſubiugari. Onias quidem de pontificibus poſtquā pręualuit, Tobiæ filios expulit ciuitate. Illi autem ſupplices ad Antiochum confugerunt petentes: ut ſemet cum ducibus in iudeā irrumperet. Idq; regi perſuaſum eſt iam pridem ſic animato. Quare cum magnis militum copiis egreſſus: & ciuitatem fortiter expugnatam capit: & maximam eorum multitudinem: quibus Ptolomæus carior erat interfecit. Dataq; paſſim militibus prę dandi licentia: ipſe & templum ſpoliauit: & cotidianæ religionis aſſiduitatē per annos tres ſexq; mēſes inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Prolomæum: acceptoq; ab eo in Heliopolitana regione ſolo: ibi oppidum condidit Hieroſolymis ſimile: templū q; ædificauit: de quibus iterū oportune referemus. Verūtamen Antiocho neq; præter ſpem uicta ciuitas: neq; populatio: neq; tantæ cędes ſatis fuere, ſed intemperantia uitiorum: eorumq; memoria quę in obſidione pertulerat iudæos cogere cœpit: ut abroga to more patrio: nec infantes ſuos circuncideren: porcoſq; ſuper aram immolarent quibus omnes aduerſabantur. Optimus uero quiſq; propterea trucidabatur. Et Bachides

Universidad de Deusto
Biblioteca

præfidiis ab Antiocho præpoſitus ad naturalem crudelitatẽ ſuam pręceptis impiis obſecundans omnimodam iniquitatem exceſſit cum & ſigillatim uiros honorabiles uerberaret: & communiter cotidie ſpeciem captę urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum qui ea patiebantur ad uindictę audaciam irritauit. Deniq; Mathathias Aſamonei filius unus ex ſacerdotibus ex uico cui nomen eſt moneir cum manu domeſtica (Nam quinq; filios habebat) ſic his armatis Bachidẽ occidit: & ſtatim quidem præſidiorũ multitudinẽ ueritus in montes refugit. Multis uero ex populo ſibi ſociatis recepta fiducia deſcendit: Cõmiſſoq; prælio ſuperatos duces Antiochi ex iudęę finibus exegit. Secundis autem rebus potentiã nactus: ſuiſq; uolentibus: ut ab alienigenis eos liberaſſet, imperans moritur relicto Iudę principatu: qui filiorũ ſuoꝝ natu maximus erat. Ille autem (nec enim ceſſaturum exiſtimabat Antiochum) & indigenarum conflabat exercitum: & cum romanis primus amicitiam pepigit: Antiochum Epiphanemq; iterum fines ſuos ingredientẽ uehementiſſima percuſſum plaga repreſſit. Adhuc autẽ ferente uictoria in præſidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim ceſſa fuerant: habitoq; conflictu: milites de ſuperiori ciuitate: quæ pars ſacra dicitur: ad inferiorem compellit. Fano autem potitus: & locum purgauit omnem muroq; cinxit: & uaſa noua diuinis rebus curandis fabricata in templum intulit: ueluti prioribus profanatis: aramq; aliam ædificauit: & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito moritur quidem Antiochus. Regni autem eius in iudęos filius Odii Antiochus heres exigit.

Quare congregatis peditum milibus quinquaginta: equitum autem prope ad quinq; milia: octoginta uero elephantes montana iudęæ per partes aggreditur. Et Befferon quidem municipium capit. In loco uero cui Bergazzarię nomen eſt: qua tranſitus erat anguſtior: Iuda cum ſuis copiis occurrit. Et priuſquã congrederentur agmina, Eleazarus frater eius proſpecto pręter alios excelſo elephante turriq; maxima: & munimentis aureis ornato, illic antiochum eſſe ratus a ſuis procul excurrit: ruptaq; hoſtili acie ad elephantem uſq; peruenit. Sed illum quidem quem regẽ eſſe opinabatur: cõtingere, quod multum ſuperemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percuſſam ſuper ſe depoſuit: & obtritus interiit: nulla re alia geſta niſi q; magnum opus conatus aggredi poſt uitam gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantum priuatus erat. Et ſi caſu fuiſſet Antiochus, nihil plus Eleazaro pręſtitiſſet audacia: quã ut ſola ſpe præclari facinoris mortem uideretur optaſſe. Hoc autem fratri eius totius pręlii pręſagium fuit. Nam fortiter quidẽ iudęi: diuq; decertauerunt: ſed a regiis ſecunda fortuna uſis: numeroq; pręſtantibus ſuperati ſunt: multiſq; interfectis Iuda cum cæteris ignoſniticam toparchiã refugit. Antiochus autem ad Hieroſolymam profectus: ibiq; dies paucos cõmoratus utenſilium penuria inde digreditur: relicto quidem ibi pręſidio quod ſatis eſſe arbitrabatur: cætera uero multitudine ad hyemandum ducta in ſyriam. Cap.II.

¶ Diſceſſu autem regis Iuda non quieſcebat: ſed accerſione multorum ſuæ gentis animatus. aggregatis etiã quos ex pręlio receperat apud uicũ adaſa cũ Antiochi ducibus congreditur. factiſq; fortibus in pręlio cognitus: multis hoſtibus interfectis occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioãnes occidit: inſidiis eorũ captus qui cũ Antiocho ſentiebant. Cap.III. Cum autẽ ſucceſſiſſet ei frater eius Ionatha & in aliis quæ ad idigenas ptinerent. cautius ſeſe aggeret: ſuãq; potẽtiã romanoꝝ amicitia corroboraret: Antiochi quidẽ filio recõciliat. Non tamẽ hoꝝ ei qcq̃ pfuit ad depellendũ piculum. Nãq; Triphon tyrannus antiochi qdẽ filii tutor: ſed inſidiis eũ captãs: & pter hęc amicis nudare cupiẽs Ionathan cũ ad Antiochũ paucis comitatus Ptolomaida ueniſſet dolo cõprehẽdit. Eoq; uicto cõtra iudęã mouit exercitũ. Vñ repulſus a Symõe Ionate fratre quodq; ab eo ſupatus eſſet iratus eundẽ ionathan interfecit. Cap.IIII.

Simon aũt fortiter regẽdis reb9 intẽtus Zachen & Iopã & iamnã capit. Euertit aũt & Acharan ſubactis pfidiis: aduerſus Triphonẽ antiocho auxiliũ prębuit. quẽ doris ante militiã quã in melos habuit obſidebat. Sed regis auiditatẽ ſatiare non potuit quanq̃ neci triphonis ſuã quoq; operã adhibuiſſet. Non multo enim poſt Antiochus cendebeũ ex ducibus ſuis ad uaſtandã iudæã: opprimendũq; ſeruitio Symonẽ cum exercitu miſit. Ille aũt quanq̃ ſenior erat bellũ: tamẽ iuueniliter adminiſtrat. & filios qdẽ ſuos cũ ualidiſſimis pmiſit: patrem uero multitudinis comitatus alio latere aggredit: multiſq; per multa loca inſidiis ẽt montana depoſitis in oibus ſuperat. Clariſſimaq; potit9 uictoria pontifex declarat: & .clxx. poſt annos iudęos liberata dominatione Macedonũ: & hic moritꝛ in conuiuio captus inſidiis Ptolomæi generi ſui: qui eius cõiuge duobuſq; filiis in cuſtodia concluſis certos miſit qui Ioannẽ tertiũ cui ẽt Hyrcanus nomen fuit interficerent. Cognito aũt impetu q parabat adoleſcens ad ciuitatẽ properabat: multoſq; populo fretus & pp memoriã paternę uirtutis & iniquitas Ptolomęi cunctis eſſet inuiſa. Voluit aũt Ptolomęus ẽt alia porta ingredi ciuitatẽ: ſed a populo reiectus eſt: qui maturius Hyrcanũ ſuſceperunt. Et is quidẽ ſtatim receſſit in aliquod ultra hiericuncta caſtellum quod Dagon uocat. Hyrcanus aũt paternũ honorẽ pontificis aſſecutus: poſtq̃ deo ſacrificia reddidit uelociter: Ptolomęũ petiit & matri ſimul & fratribus adiumento futurus: caſtellũq; aggreſſus: aliis quidẽ rebus ſuperior erat: iuſto aũt dolori cædebat. Ptolomæus enim quotiens pmeretur matrẽ eius fratreſq; in murũ productos palã ut poſſent cõſpici flagellabat eoſdẽq; præcipitaturũ: niſi quã primũ recederet minabatur: Vnde Hyrcanum quidẽ plus timor ac miſericordia quã iracundia cõmouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita manus prætendens filium precabatur ne uel ſuis fractus iniuriis parceret imperio. Sed quidẽ ipſa ſibi mortẽ a Ptolemæo propoſitam ĩmortalitate duceret meliorẽ: dũmodo ille pœnas eoꝝ quę in domum ſuã contra fas admiſiſſet expenderet. Ioannes aũt nunc obſtinationẽ matris cogitans ac pces eius audiens ad irruendũ impellebat: modo uerberari eam lacerariq; cõſpiciẽs effęminabatur: totuſq; plenus doloris erat. Ob hoc aũt diu tracta obſidiõe feriatus annus aduenit. Quẽ ſeptimo quoq; orbe apud iudæos ceſſare moris eſt: exẽplo ſeptimoꝝ dierũ. Et in hoc Ptolomæus obſidionis requiẽ nactus fratribus Ioãnis una cũ matre occiſis ad Zenonẽ cõfugit: qui cotila cognominatus eſt Philadelphiæ tyrannũ. Cap.V.

Antiochus aũt ob ea quæ per Simonẽ paſſus fuerat iratus in iudæam ducit exercitũ: ibiq; aſſidẽs Hieroſolymis Hyrcanũ obſidebat. Ille aũt patefacto ſepulchro Dauid qui regum ditiſſimus fuerat: ablatiſq; inde pecuniis plus quã tribus milibus talentorũ & Antiocho perſuaſit: datis ei trecentis talentis ab obſidione recedere primuſq; iudeorũ priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Cap.VI. Rurſuſq; tamẽ quando Antiochus contra medos bello ſuſcepto tempus ei uindictæ præbuit: cõfeſtim contra ciuitates perrexit: uacuas propugnatorib9 eſſe ratus quod uerũ erat. Medabã q dem & Samagã cum pximis necnõ & Sicimã & Argarizin ipſe cœpit: & ſuper his cutheorũ genus adiacentia fano loca incolentiũ: exemplo eius quod eſt Hieroſolymis ędificato. Capit autem idumeæ non paucas alias ciuitates: & præterea Adoreon & Mareſam. In Samariam uero uſq; progreſſus ubi nunc eſt Sebaſte ciuitas ab Herode rege cõdita ex omni ea parte concludit: ſ lioſq; ſuos Ariſtobolum & antigonũ obſidioni pfecit. Quibus nihil remittentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatẽ uenerunt: ut ẽt inſuetã carnẽ cogerentur attingere. Igit Antiochus adiutorẽ ſibi aduocauit ſpõdiũ ſibi cognominatũ. Qui cũ ei prompta uoluntate paruiſſet, ab Ariſtobolo & Antigono ſupat. Et il

le qdē ad Scitopolī usq; ꝓsequ ētibus cōmemoratis fratribus effugit. hi uero ad Sama
riā reuersi & multitudinē tantā intra murꝝ cōpellūt: & expugnata ciuitate ipsam qdem
diruūt. Habitatores uero eius captos abducūt. Prospere aūt ita cædētibus rebus alacri
tatē refrigescere nō sinebāt: sed cū exercitu Scitopolim usq; progressi: & ipsam peruase
runt: & agros intra carmelū oēs intra se partiti sunt. CAP. VII. Secunda
rum autē rerum Ioannis & filiorꝝ eius inuidia seditionē gentiliū concitauit: multiq; ad
uersus eos collecti non quiescebāt: donec aperto bello deuicti sunt. Reliquū uero tps Io
annes cū fortunatissime uiueret: & optime rebus per annos triginta & tres adminis tra-
tis, quiq; relictis filiis moritur. Vir plane beatissimus: & qui nullam dedisset occasionē:
cur eius cā de fortuna quispiā quereretur. Deniq; tria uel maxime ꝑcipua solus habebat.
Nā & gentis princeps & pōtifex erat: & ꝓterea ꝓpheta cū quo deus ita loquebat: ut fu-
turoꝝ nihil pœnitus ignoraret. Quinetiā de duobus maioribus filiis suis q; regꝝ dñi per
māsuri nō essent: anteuidit atq; prædixit. Quoꝝ uitę qui fuerat exitus narrare nō īdignū
uidet: quantūq; a paterna fœlicitate diuerterint. Cap. VIII. Patre nāq; mor
tuo natu maior Aristobolus translato in regnū principatu diadema sibi primus impo
suit: quadringentis & .lxxx. annis ac tribus mensibus postq̄ populus in eam terrā deue
nit: seruitio quod apud Babylōios sustinuit liberatus. Fratrē uero a se secūdū Antigonū
(nāq; illum diligere uidebat) in honore pari producebat: alios uero uinctos custodię
tradidit. Matrēq; itidem colligauit: ausam aliquid de potestate contendere. Nāq; hanc
regꝝ dominā Ioannes reliquerat. Ecq; crudelitas processit ut uinctā fame necaret. Horꝝ
aūt facinorū pœnas Antigonus nihilominus Aristobolo fratri morte psoluit: quē plu-
rimum amabat: quēq; regni participē habebat. Nam & hunc iteremit adductus crimi
nationibus per maliuolos regni cōpositis. Itaq; primo quidē Aristobolus dictis fidē nō
habebat: quin ut fratrē pderet. Plęraq; fingi liuore arbitraret. Sed cū Antigonus ex mi
licia clarus rediisset: festiuis diebus quos tabernaculis positis deo celebrare mos patrius
exigebat, euenit eodē tpe: ut aduersa ualitudo Aristobolū corriperet. Antigonus uero
circa estoꝝ solemniū finē aramatis comitatus ad eū adorādū q̄ maxime potuit: plusq;
in honorē fratris ascendebat ornatus. Tūq; delatores nequissimi regē adeūtes: & arma
toꝝ pompā & Antigoni arrogantiā priuata fortuna maiorē esse criminabant. quodq;
maxima multitudine stipatus ut illum interficeret eo uenisset. Nec enī perpeti honorē
solū & regnū habere: cui ipsū liceat regnū obtinere. His paulatim: q̄is inuitus: tn̄ credit
aristobolus. Ac ne uel suspicari quicquā uideretur prospiciens: & ut incerta præcaueret:
suos satellites in quēdam subterraneū & tenebrosum locū trāsire iubet. Ipse aūt iacebat
in castello bariante: post aūt Antonia cognominato ut & inermi qdē parcerēt. Occide
rē aūt Antigonū ꝑcepit: si cū armis adiret. Nec nō & ipsi antigono q ꝑciperent misit:
ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidū cū insidiatoribus consiliū capit. Namq;
his qui ad eū missi fuerāt psuadet: ut mādata qdē regia taceāt dicāt uero antigono quod
frater audisset: arma sibi q̄ pulcherrima in galilea: ornatūq; bellicosum fabricasse: quę
ne sygillatim ispiceret morbū impedimēto fuisse: nūc aūt ꝑsertim cū alio discessurus sit:
libenter eū uideret armatum. His aūt Antigonus, ne qd enim mali suspicaret, fratris
suadebat affectus, cū armis uelut ostensurus se ueniēs properabat. Sed ubi ad obscurū
transitū qui stratonis pyrgus uocabatur accessit, a satellitibus intercēptus est: cæterūq;
documentū pbuit, Omnē beniuolentiā iusq; naturę criminatiōibus cædere: nullāq; op
timarū regꝝ affectionē tantū ualere: ut inuidiæ perpetuo possit obsistere. In hoc aūt etiā
iudā quis nō recte miret? Esseus erat genere qui nūquā diuinando peccauit neq; mēti-
tus est. Is Antigno transcūte p templū mox ut eū uidit ad notos q aderāt, exclamauit.

Nō Paucos aūt discipulos papas siue cōsultatores habebat. Nūc mihi pulchꝝ est mori
quando ante me ueritas interiit: mearūq; prædictionū aliquod mendaciū depræhensum
est. Viuit enim iste Antigonus qui hodie debuisset occidi. Locꝰ aūt neci eius apud stra
tonis pyrgū fato fuerat distributus: & ille qdem sexcentorū ab hinc stadioꝝ interuallo
distat. Horę uero diei sunt quatuor: sed uaticinationem tps effugit. Hæc locutus senior
męsto uultu & mente sollicita secū multa reputabat. Et Paulopost interfectus Antigo
nus nunciabat in loco subterraneo: qui eodē noīe quo maritima cęsarea statiōis pyrgus
appellabat: & hoc fuit quod uatē fefellit. At uero aristobolo confestim sceleris plenitu-
dine morbus ingrauescit: semp facinoris cogitatiōe sollicitus ꝑturbato aio tabescebat.
Dōec męroris acerbitate uisceribus laceratis subito sanguinē uomeret. Hunc ergo unꝰ
e seruulis eius ministerio destinatꝰ foras efferens ꝓuidētia diuinitatis errauit: & ubi An
tigonus erat occisus super extantes adhuc cędis maculas cruorē interfectoris effudit mi
re. Vlulatu aūt continuo sublato ab his qui puerū tāquā de industria sanguinē libasse cō
spexerant, clamor regis ad aures puenit: cāmq; requirebat: & cū eam prodere nullus au
deret ad rescindū magis ardebat. Ad extremū aūt minitanti uimq; adhibēti uerꝝ quod
erat idicauerūt. atq; ille cū lachrymis oppleSSet oculos: quātūq; poterat igemuisset hęc
dixit. Sperādum certe nō erat ut maximū dei lumē facta mea nefaria lateret. Nam cito
me ultrix cognate cędis iustitia persequtur. Quotenus o corpus improbū fratri matriq;
damnatā aīam detinebis? Quādiu paulatim illis libabo sanguinē meū. Simul totū ac-
cipiāt: neq; iam meoꝝ uiscerū inferius fortunā derideant. His dictis illico moritur cū nō
plus anno regnasset. Cap. IX. Vxor uero fratrē eius uinculis dissolutis regē cō
stituit Alexandrum: qui ętate maior erat: & modestia prędstare uidebatur. Sed ille pote
statē adeptus fratrem quidem alterū regna appetentē occidit: alteꝝ aūt uita contentū
ablatis rebus secū habebat. Prælium ēt cum Ptolomæo cognomento Laziro cōmisit: q
oppidū achobin cœperat: & multos qdem peremit hostiū: sed uictoria in Ptolomęi par
te propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus a matre cleopatra discessit in ægyptū: &
Gadara obsidione capit alexāder: & castellū amathūtis oīum maximū: quæ trans iorda
nē sita erant: ubi preciosissima quęq; bonorū Theodori filii Zenonis habebant. Repē
te aūt Theodorus aggressus & propria recepit: & sarcinas regis aufert: iudęorūq; fere
decē milia interficit. Veꝝ hoc uulnere superior sit alexander. Cōuersus nāq; ad mariti-
mas regiones Rafaim capit & Gazam: itēq; antedonē: quę post a rege Herode grippi
as noīata est. his aūt seruitio domitus concitat in eū festo die populus iudęoꝝ. Nā plę-
rūq; epulæ seditiones accendūt. Nec uidebatur ilidias posse cōprimere: nisi peregrinos
haberet auxilio pisidas & cilicas. Syros mercenarios respuebat ꝓp ingenitā cū iudęorū
gente discordiam. Cæsis aūt supra quā octo milibus ex turba rebelliū arabię manus po
stea attulit. Ibiq; Sadamitis subiugū missis: tributoq; his īposito ad amathūta regressus
est. Cūq; theodoꝝ metus secūdis eius successibus ꝑculisset: castellū sine prędsidio repente
funditus eruit. Mox aūt congressus cum obediore rege arabū qui locū fraudi oportunum
in galensi regiōe prędenerat, captus insidiis totū amisit exercitū in ualle altissima cōpul
sum atq; obtritū multitudine camelorꝝ. Ipse uero elapsus in hierosolymā olim sibi gētē
infensam ad nouarū rerū motus magnitudine cladis accendit. Fit autē ēt tunc superior
crebrisq; prędsidiis nō minus. l. milibus iudęoꝝ per sex annos iterfecit. Nequaq̄ tamē ui
ctoriis lętabat: quoniā regni sui uires cōsumeret. Vnde armis omissis sermone placido
cū subiectis redire in gratiā conabat. Illi aūt inconstantiā eius morūq; uarietatē tanto-
magis oderant: ut percontanti causam quonam pacto eos sedare posset: dicerent si mo
reretur. Nam uix etiā mortuo daturos ueniam qui multa scelera fecisset. Cap. X.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Simul autē Demetrii auxiliū cui cognomentū Acero fuit accersunt. Qui cū his ma
ioꝝ spe facile paruisset:ueniſſetq; cum exercitu:miſcent cum auxiliis iudæi circa Sici-
mā. Vtroſq; tunc Alexander mille quidem equitibus: ſex aūt peditū mercenarioꝝ mili
bus excepit:cū haberet ex iudęis quoq; prope ad decem milia bene ſibi cupientiū:aduer
ſæ aūt partis eſſent equitū tria milia:peditūq; milia.xl. Et priuſq; uenirent ad manus in-
tercedentib⁹ nuntiis & p̄conibus regis transfugia tentabāt.Demetrius quidē alexādri
mercenarios:Alexander aūt iudæos: & Demetriū dum ſequerent obtemperaturos ſibi
ſperantes. Sed cum neq; iudæi ſacramenta neq; fidem græci contēnerēt armis iam com
minus decertabant.Superatq; p̄lium Demetrius:q̄uis Alexandri mercenarii uirtutē ſuā
multis & animi & manus operibus demonſtraſſent.Finis aūt pugnæ præter ſpem cędit
utrinq;.Nam neq; uincētem Demetriū qui eius auxiliū petierant expectare uoluerūt:&
immutatæ fortunæ miſericordia ſex iudæoꝝ milia ſe ad Alexandrū qui in montes effu
gerat contulerūt.Huius inclinatiōis momentū Demetrius ferre non potuit:ſed Alexan
drum iam quidē collectis uiribus bello idoneum eſſe ratus:oēm uero gentem ad eū cō
mearę mox inde digreſſus eſt. Non tamē reliqua multitudo abſceſſu auxiliioꝝ ſimulta
tes depoſuit:bello aūt aſſiduo tādiu cum Alexandro decertabat:donec pleriſq; interfe
ctis cęteros in miſelim ciuitatē coegit:eaq; uaſtata in hieruſalē captiuos abduxit.Verū
īmoderata eius fecit īracundia:ut credelitas eius ad īpietatē uſq; procederet. Octingen
tos .n. captiuorū in media ciuitate cruci ſuffixis: mulieres earūq; filios in cōſpectu ma
trum necauit:atq; hoc potās:& cum ſuis cōcubinis recubans proſpectabat.Tantus au
tem populū terror inuaſit:ut etiam diuerſæ partis ſtudioſi proxima nocte octo milia ho
minū extra totā iudęam profugerint. Quoꝝ exilii mors alexandri finis fuit.Cū eiuſmo
di factis tādē egreq; regni otium quæſiſſet ab armis requieuit. Cap.xi. Rurſus au
tem fit ei turbatū initiū Antiochus:qui etiam Dionyſius dictus Demetrii quidē frater:
ſed eorum nouiſſimus qui Seleucum generis auctorem habebant. Hunc enim timens
Arabas paratum bellum pulſare:totum quidem ſuper antipatrida montibus proximū:
& inter Iopes littora ſpatiū: foſſa & altiſſima ualle diremit. Ante foſſam uero murum
ędificauit excelſum:turreſq; ligneas:ut faciles aditus obſtrueret fabricauit:nec tamē an
tiochum arcere ualuit.Exuſtis enim turribus foſſiſq; repletis cum ſuis copiis tranſgreſ-
ſus eſt.Vindictaq; poſt habita qua deberet:in eum a quo prohibitus erat ulciſci:proti-
nus contendit in Arabas.Horum autem rex in locis ſuę nationis cōmodioribus agens
ad pugnam:deinde iopam cum equitatu reuerſus:habebat autem numerum decem mi
liū:ex hīc īparatos ex improuiſo antiochi milites inuadit. Forti autem prælio depugna
to quādiu quidem ſuperat antiochus durabat eius exercitus:q̄uis cum paſſim arabes tru
cidarent.Vbi uero procubuit ſuccurrendo enim uictus ſemper in periculis erat, omnes
terga uerterunt:maximaq; pars eorum:tum in acie:tum in fuga conſumitur. Reliquos
autem in uicum anna delapſos alimentorum penuria pire contigit præter paucos.Hinc
Damaſceni Ptolomęo mēneę filio infenſi arechea ſibi ſociant:ſyriæ cœles regem conſti
tuunt.Qui bello illato Iudę poſtquā pugnauit alexandri pactione diſceſſit Alexander
autem bello capta geras petiuit:rurſus opum Theodori cupidus triplici ambitu circun
datis defenſoribus locum pugnando cœpit. necnon & Gaulenem & Seleuciam quę
antiochi pharanex dicitur ſub iugum mittit.Ad hęc autem capto gamala caſtello uali
diſſimo eiuſq; rectore Demetrio multis criminibus inuoluto in iudeam regreditur: ex-
pleto in militia triennio:Letuſq; a gentilibus ob res proſpere geſtas excipitur. Belli au
tem requiem ſecutum eſt morbi principium.Et quoniam quartanis febrium circuitio-
nibus fatigabatur:depulſum iri ualitudinem credens ſi rurſus animum negociis occu

paſſet, intempeſtiuis militiæ laboribus ſeſe dedit:& ultra uirium efficaciam corpus im
pellens inter ipſos tumultus trigeſimo & ſeptimo poſt regni anno moritur:idq; Alexan
der coniugi ſuę reliquit: iudęos eius uel maxime dicto ●bedientes fore non dubitans:
quod longe ab eius crudelitate diſcrepans & iniquitati reſiſtens beniuolentiam ſibi po
puli comparaſſet.Nec ſpes eum fefellit.Nāq; opiniōe pietatis obtinuit muliercula prin
cipatum.Quippe morem gentis probe norat patrium: & qui ſacras leges temeraſſent
ab initio deteſtabatur:Hyrcanum Alexandra mater regem conſtituit: cum autē duos
filios Alexandro generatos haberet natu quidē maximū Hyrcanum & propter ætatē
declarat pontificem:& quod pręterea ſegnior eſſet quā ut poteſtate regia moleſtus cui
quā uideretur regem conſtituit.Minorē autem Ariſtobolum priuatū uiuere maluit: q̄
ferentioris eſſet ingenii.Iungit autē ſe eiuſdem mulieris ditioni quoddam iudęorū col
legium.Phariſei qui pręter alios pietatem colere putarentur:& peritas leges exponere.
ob eam cauſam proprius eos aſpiciebat.Alexandra diuinæ religioni ſuperſtitioſe deſerui
ens.Illi autem paulatim fęminæ ſimplicitate decepti:omnes pro ſua libidine ſūmouen-
do:deponendo:itemq; uinciendo ac ſoluendo quos uellent iam procuratores habeban
tur:Prorſus ut ipſi quidem regiis cōmodis fruerentur expenſas uero ac difficultates Ale
xandra perferret.Sed eadem mire callebat res adminiſtrare maiores:itaq; agēdis copiis
ſemper intenta duplicem conflauit exercitū neq; pauca peregrinoꝝ parauit auxilia qui
bus non modo ſtatū ſuæ gentis roborauit:ſed etiam metū reddidit externę potentiæ.
Imperabat autē aliis uerum phariſeis ipſa ultro parebat. Deniq; Diogenem quendā in
ſignem uirum qui Alexandro fuerat amiciſſimus interficiunt eius factū conſilio crimi
nati:ut octingenti quos ſupra memoraui regis iuſſu tollerentur in crucē. Nihilominus
autem Alexandræ ſuadebant ut & alios quibus authoribus Alexander in eos fuiſſet ex
citatus occideret. Cūq; his nimia ſuperſtitione nihil abnuendū putaret:quos ſibi libuiſ-
ſet ea ſpem trucidabant:donec optimatū quiſq; ad Ariſtobolum cōfugerit: quorū peri
culum agebatur.Atq; ille matri perſuaſit:ut his propter dignitatē parceret: ciuitate au
tem pelebat quos nocentes exiſtimaret.Illi quidem data ſibi copia per ęgros diſpęſi ſunt.
Alexandra uero in Damaſco cōmiſſo exercitu quoniā Ptolomęus ſine intermiſſione ci
uitatē prępebat illam quidē nulla re memorabili geſta ſuſcepit.Regem autē armenio
rum Tygranē qui admoto Ptolomaiden milite cleopatrā circūſedebat pactionibus do
niſq; ſollicitabat.Sed illū domeſticarū turbarum metus ingreſſo in Armeniam Luculo
iamdudū inde traxerat.Inter hęc Alexandra morbo laborante:minor eius filius ariſto
bolus cū ſeruis ſuis quos multos habebat:oēſq; pro ętatis feruore fidiſſimos uniuerſa ca
ſtella obtinuit:& pecunia quam ibi reperit conductis auxiliis regem ſe declarauit. Ob
hoc miſerata querelas Hyrcani mater coniugem ariſtoboli cum filiis includit apud ca
ſtellum quod a ſeptentrione fano adiacens baris antea uocabatur ut diximus poſtea ue
ro antonia cognominata eſt imperante antonio quēadmodū auguſti & agrippæ noīe
Sebaſte:& agrippias alię ciuitates appellatæ ſunt.Ante tamen alexandra moritur: quā
in ariſtobolum fratris eius Hyrcani contumelias uindicaret: quē deiici regno curaue
rat:quod ipſa nouē annos adminiſtrauit:& heres quidem omnium ſit Hyrcanus cui re
gnū etiā uiua cōmiſerat.Verum ariſtobolus uiribus atq; authoritate pręſtabat.Habito
autē inter eos circa hiericunta de rerū ſumma conflictu:pleriq; Hyrcano relicto tranſe
unt ad ariſtobolū.Hyrcanus aūt cum reliquis fugiens peruenit caſtellū antoniā:ibiq; ſa
lutis obſides natus: erat aūt coniunx ariſtoboli cū filiis:priuſq; graue quid fieret ea lege
in concordiam rediit:ut regnū quidē ariſtobolus haberet.Hyrcanus uero excederet qua
ſi frater regis aliis honoribus contentus.Hoc modo in fano reconciliati cum in conſpe

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctu circũstantis populi benignissime alter alterꝙ ualere iussissent. Domus permutant: & aristobolus quidẽ recedit in regiã: Hyrcanus aũt in aristoboli domo: Metus uero & ali os eius inimicos præter spẽ dominationis occupat: & maxime antipatrũ iamdudũ aristobolo inuisum. Erat aũt genere idumæus & nobilitate ac diuitiis aliarumq; rerũ copia gentis suæ princeps. Cap. xii. Is igitur & Hyrcanũ ut ad aretã regẽ arabię confu gerẽ eiusq; auxilio regnũ repeteret hortabat: & ipse aretę ut Hyrcanũ susciperet atq; in regnũ deduceret suadebat: multa detrahẽs aristoboli moribus multisq; Hyrcanũ laudi bus prædicans. Simulq; admonebat quod cũ decet regno clarissimo præsidentẽ iniquitate oppressis manũ porrigere. Hyrcanũ aũt iniuriã pati qui principatu iure successiõis sibi debito caruisset. Sic instructis & preparatis ambobus nocte cum Hyrcano ex ciui tate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod petra dicitur Saulus euasit. quod regni sedes esset arabiæ. Ibi postquam Hyrcanum in manu regis arete tradidit: multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet quo in regnum deduceretur efficit. Erant autem peditũ equitũq; milia cẽtũ qnquaginta q̃bus nequaq; restitit aristobolus. Sed primo impetu superatus in Hyerusalem fugere cogitur: atq; omnino captus esset: nisi dux Romanoꝝ Scaurus aduersis horum tẽporibus imminens soluisset obsidionem. Nãq; is ex armenia quidem in Syriam missus erat a Pompeio magno qui cum Tygrane bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit recens a Metello & Lolio captam reperit: his inde summotis cognitoq; in iudæa quid ageretur: illuc uelut ad quæstum cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est legati ad eũ ueniunt a fratribus utroq; sibi ut potius adiumẽto esset orantibus. Sed trecentis talentis quæ aristobolus ei miserat iustitia post habita est. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanum & arabs legatos dirigit. Romanorum eius & Pompeii nomen intentans: nisi obsidione desisterent. Itaq; & aretas ex iudea in Philadelphiam recedit metu perculsus & Scaurus damascũ rediit. Capꝫ. xiii. Aristobolus aũt quod captus non esset: satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copiis congregatis persequebatur hostes: & circa locũ quẽ Pampirioma uocant prælio cõmisso supra sex eoꝝ milia cædit in quibus erat Phallion frater antipatri: Hyrcanus uero & antipater arabum priuati auxilio spem in aduersarios contulerunt. Et cũ Pompeius Syriã transgressus Damascũ peruenisset ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis illa tantũ quibus apud aretam usi fuerant allegantes magnopere prędicebantur ut aristoboli uiolentiam odio dignam putaret: regnoq; Hyrcanum restitueret: cui tam ætate quam moribus deberetur: sed nec aristobolus sibi defuit corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum poterat ornatus cultu regio: deinde offensus obsequiis: neq; ferendum existimans abiectius quam regem deceret: utilitati deseruire a Diospoli segregatur. Ob hoc iratus Pompeius etiam Hyrcano eiusq; sociis hoc precantibus post Aristobolum periit: & Romano simul exercitu & Syriorum instructus auxiliis. Cũ uero pellam & Scitopolim prætergressus coratas uenisset unde iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus. Cognito aristobolum in Alexandrum confugisse. Id autem castellum est in monte præcelso positum satisq; liberaliter accuratũ mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat: quia pro imperio uocaretur periclitari potius q̃ parere. Sed populum uidebat phorrescere: & amici monebãt ut Romanam uim cogitaret quam sustinere non posset. Itaq; horum consiliis obediens descendit ad pompeium quodq; iuste regnaret multis prosecutis in castellum rediit. Et cum iterum descendisset prouocatus a fratre ac de suis iustitiis cũ eo concertasset: denuo regreditur non prohibente pompeio. Erat autem inter spem timorẽq; medius: & uenie bat quidã uelut exoraturus põpeiũ ut sibi cuncta permitteret ad montem uero reuerte

batur ne quid regiæ dignitati derogareuideretur. Quia tamen castellis eum pompeio cedere placebat. Isq; prepositos monere litteris ut absisterent quibus præceperat ut nõ nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussus quidem facit: sed in Hiero so'ymam cum indignatione discessit: belloq; iam congredi cum pompeio cogitabat. Ille autem nec enim tempus aptaret: nec initiandum putauit statim consequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat circa Hiericuntam mitridatis mors nuntiata. Vbi pinguissima hydumęa regio & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymam ex uulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctasset mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobolus supplex occurit: pecunia pollicitus quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret. Pompeiũ mitigat seuientẽ. Nec tamẽ quicquã eorum quę promisit effectum est Gabinium. n. q ad suscipiendã pecuniã missus fuerat: nec in oppidũ quidẽ Aristoboli socii receperunt. His cõmotus Põpeius Aristobolũ in custodiã collocat: ad ciuitatem profectus explorabat qua facilior esset accessus. Nã & muroꝝ eius firmitatẽ oppugnari posse facile nõ uidebat. Vallemq; pro mœnibus horribilẽ fauũq; illic cernebat proximum: a deo tutissima munitione circundatũ: ut etiã si ciuitas caperet: secundum esset hostibus profugium. Cap. xiiii. Hoc autem diu quid faceret hęsitante: seditio intra ciuitatem orta est. Aristoboli quidẽ sociis belligeri potius regemq; liberare dignum esse firmantibus: qui uero cum hyrcano sentirent põpeio portas aperire: Metus autem hos plures faciebat romanorum constantiã respicientes. Deniq; uicta pars Aristoboli concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso ut ad ultimũ usq; resisteret instruebatur. Cum autem alii romanos recepissent in ciuitatem his q; domũ regiam tradidissent: ad hæc obtinenda Pompeius unum ex ducibus sibi obedientibus pisonem cum militibus intromittit. Hisq; presidiis in ciuitate dispositis: quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere potuit. Omnia quæ circum erãt expugnare parabat: hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda: & ad efficiẽda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero partes septẽtrionales fossamq; uallẽq; replebat omni genere materiæ per milites comportato: cũ per se opus esset difficillimũ propter immensam altitudinẽ: & præterea iudæi modis omnibus desuper obsisterent. Mansisset q; opus imperfectum nisi Pompeius obseruatis diebus septimis quibus religio iudæos ab omni opere manus abstinere cõpellit per eos aggerem cumulare præcepisset inhibitis a prelio militibus. Pro solo. n. corpore iudæos ẽt p sabata pugnare licet. Cap. xv.

Igit' iam ualle replera: & impositis aggere turribus admotisq; machinis cito portatis moliri tentabat. Desup obstantes lapidibus repellebant. Cum diu turres obsidentiũ magnitudine simul & pulchritudine prestantes uim repugnantiũ sustinerent. Verũtamen romanis tunc plurimum defatigatis: Pompeius iudęorum tolerantiam & in aliis admiratus est: & precipue q; nihil de superstitionis suæ ritu intermedia tela peruentes derogati passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret: & quotidie sacrificia & uictimas omnemq; dei cultum deligentissime celebrarũt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur: legitimis religionis suę muneribus abstinuerunt. Mense nanq; obsidionis tertio uix una turre deiecta fanum irruptum est. Cap. xvi. Primus autẽ murũ transcendere ausus est cum suis agminibus Sylle filius Faustus Cornelius & post eũ centuriones duo Furius & Fabius cũ suis agminibus. Et circunsepto undiq; fano alios confugientes uel etiã paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum quãq̃ hostes strictis gladiis irruentes uidebãt intrepidi tamen in peragendis reb⁹ diuinis pseuerabãt: & in ipso libandi templũ adolẽdi ministerio mactabant sa

Universidad de Deusto
Biblioteca

luti quoq; pręferentes religiõis obsequium. Multos autẽ sui gẽtiles aduersæ ptis studiose trucidabant plurimi semetipsos in rupes præcipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quę circa murum erant in desperatione & succensis pariter cõflagrabant. Itaq; iudęoꝝ quidẽ milia .xii. occubuerunt romanorũ uero pauci sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade iudæorũ genti uisum est: quam sanctũ illud arcanũ neq; cuiq; prius uisum alienis esse directũ. Deniq; Põpeius una cũ suis cõmitibus templũ ingressus ubi neminem præter pontificem adesse fas erat: quę intus erant candelabra cũ lychinis & mensas in quibus libare atq; adolere moris erat: uascula ex auro cuncta prospexit: cõ gestãq; pigmentoꝝ molem sacręq; pecunię prope ad duo milia talentoꝝ. Nec tamen uel hęc uel aliud quicq; de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit. Sed postero die post excidiũ curare templũ ne quid habere sordidũ edituos iussit: & solemnia sacra celebrare. Ipse autẽ hyrcano põtifice declarato. q; se & in aliis rebus alacrem obsidionis tẽpore prębuisset: promptãq; ad bellũ agrestium multitudinẽ ab aristobolo reuocasset: pquę sicut imperatorẽ bonum decuit beniuolentia potius quã timore plębem sibi reconciliauit. Inter captiuos etiã cõpræhensus aristoboli socer idemq; patruus tenebat: & illos quidem qui maxime belli causa fuisset securi percussit faustum uero & qui una fortiter fecerant preclaris præmiis donat: & in hierosolymis tributũ indicit: ablatas autẽ gẽtietiã quas in syria cœperat ciuitates romanorũ qui tunc erant militum ducibus parere iussit: propriisq; tantũ terminis circũclausit. Instaurat autẽ in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii gaderensis etiã gadara quã iudęi subuerterant. Mediterraneas pręterea ciuitates eorũ de potestate liberauit quas pręuenti non exciderant hyspion & scitopoliũ & pellam & samariã & mariſſã: itemq; azotum & iamniã: maretusam: necnõ & maritimas garã & iopã & doram & pridẽ stratonis pyrgus uocabat. Post autẽ ab herode clarissimis ędificiis transformata cęsarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuibus reddita sui prouincię syriæ non iunxit. Huius aũt & iudęæ cunctorũq; administratione ad ęgyptos fines & flumen euphratẽ cum duabus cohortib⁹ scauro permissa Romã ipse per ciliciã properauit captiuũ ducens aristobolũ cum familia. Erant aũt filię duę totidemq; filii: quoꝝ unus alexander ex itinere fugit: minor autẽ Antigonus cũ sororibus romã uectus est. Cap. XVII. Interea scaurus in arabiam ingressus ad petram quidẽ regionum asperitate prohibebatur accedere: quę autẽ circum erant omnia uastabat: multis & i hac malis afflictus. Nã exercitũ fames cõprimebat. Cui tamẽ hyrcanus p antipatrũ uictui suppeditabat necessaria. Quẽ uelut arete familiarẽ etiã scaurus ad eũ allegauit: ut bellũ pactiõe deponeret. Itaq; persuasũ est arabis. ccc. talentis decedere: atq; ita scaurus ex arabia transduxit exercitũ. Alexander autẽ aristoboli filius q pompeiũ fugerat: magna manu dilapso interea tempore congregata hyrcano grauius imminebat iudęãq; populabat. Quam quidẽ mature debellare posse credebat: quoniã disturbatũ quoq; a põpeio murũ hierosolymis renouatũ esse cõfidebat nisi gabinius in syriã missus qui scauro succederet: cum in aliis fortem se prębuisset tunc etiam in alexãdrum mouisset exercitũ. Huius aũt ille impetũ ueritus: & ampliorem militũ manũ congregabat: donec facta sunt decem millia peditũ: & mille quingenti equites: uallasq; opportunas muris hoc est alexandrum & Hyrcanum & Macherunta non longe arabiæ montibus muniebat. Igitur gabinius cũ parte militũ prędisso Marco antonio ipse cũ toto exercitu sequebatur. Lecti autem antipatri comites: aliaq; iudęorũ multitudo quorum Malichus & Pytholaus principes erant: iunctis cum Marco antonio uiribus suis alexandro ꝓbuiam processerunt: neq; ita multo post aderat cum suis copiis Gabinius. alexander autem cum quidem in unũ consertam hostium multitudinem sustinere non

poterat abscessit. Cũq; hierosolymis propinquasset coactus pręliũ suscepit. A missisq; sex milibus quoꝝ tria uiua capta sunt tria uero prostrata cũ reliquis effugit. Gabinius autẽ ubi alexandriũ uenit quia multos deseruisse castra cognouit, ꝑmissa delectoꝝ unia conabat sibi eos ante plurimũ coniungere. Cũ aũt illi nihil mediocre cogitarent: pręriſq; interfectis: reliquos in castellũ cõcludit. In hoc prędia dux marc⁹ antonius multa præclare gessit: & quãuis semper & ubiq; uir fortis apparuisset: tamen tunc etiã suũ uicit exemplũ. Gabinius aũt relictis qui castellum expugnarent ipse ciuitates adire: & intactas quidem confirmare: subuersas aũt erigere curabat. Deniq; iussu eius scitopolis habitare cœpit: & Samaria & Antedon: & Appollias: & Iamnia: & Arabia: & Marissa: & Dora: & Cadara: & Azotus: aliæq; multę lætis ciuib⁹ atq; icolis ad eas cõcurrẽtibus. Is ãt recte dispositis regressus ad Alexandriũ uehemẽtius urgebat obsidiũ. Quare territus alexander oibus despatis legatos ad eũ misit: & ignosci delictis orans & quę sibi parerent castella macherunta & Hyrcaniũ tradere non dubitans: quinetiã Alexãdrium ei⁹ potestati permisit. Quę quidem Gabinius oĩa consilio matris Alexãdri funditus eruit: ne rursus belli alterius receptaculũ fierent. Aderat ãt quo suis Gabiniũ parabat obseqis uiro suo cęteriſq; captiuis metuens q Romã fuerant adducti. Cap. xviii.

Post hæc uero Gabinius Hyrcão Hierosolymã deducto: eiq; fani cura mandata cæteris reip. partibus optimates præfecit. Omnẽq; iudæorũ gentẽ in cõuentus quinq; diuisit. uno Hierosolymis: altero Doris: itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat: destinatis quarto hyerico: & quinto sephoris Galileæ ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione liberati: libenter ab optimatibus regebant. Verumtamen nõ multo post euenit: ut turbarum his qui fieret initiũ elapsus Roma Aristobolus qui magna iterum iudæorum manu conflata partim cupida mutationis partim quibus olim dilectus erat: primum occupat Alexãdriũ: idq; recingere muro tẽtabat. Deinde cognito q Gabinius Sisennã & Antonium & seruilium duces contra se cum exercitu misit in macherunta concedit. uulgiq; ibellis onere depositio solus armatus prope ad octo milia militum secum duxit inter quos erat Pitholaus secundarum partiũ rector cum mille uiris & Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur: habitoq; conflictu aliquam diu cum suis Aristobolus fortiter dimicando persteterat: donec ui Romanorum subacti: cæsa sunt uiroꝝ quinq; milia. Prope uero ad duo milia in quendã tumulum confugerunt. Cæteriq; mille cũ Aristobolo perrupta Romanorũ acie in macherunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset: sperabat quidẽ aliam se manum per indutias belli posse contrahere: castellumq; bene munire. Impetũ autẽ Romanorũ supra quam poterat per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio q romæ secum fuerat uinctus ad Gabinium atq; inde Romã perductus ẽ. Sed illum quidem senatus custodia coercuit. Filios uero eius in iudæam remisit quia Gabinius seri pserat per Epistolas id pro traditione castellorum coniugi Aristoboli spopondisse. Parato autem Gabinio bellum parthis iferre Ptolomæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate petebat ęgyptum Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quæ militię necessitas exigebat. Nam & pecuniis & armis eum & frumento: Antipater auxiliis adiuuit. Et iudæis in ea parte uias quę pelusium ducerent obseruantibus transmittere Gabinium persuasit. Alia uero Syria discessu Gabinii commota & iudęos iterũ alexander Aristoboli filius ad discessionem reduxit: & maximã multitudinẽ conflata Romanos oẽs qui per omnẽ terrã degerent obtrũcare decreuerat. Quã rem Gabinius metuens iam. n. ex Egypto redierat. Hoc tumultu instãte nõnullis dissidentiũ prędisso Antipatro concordiã ꝑsuasit. Cũ alexandro aũt milia. xxx. remãserant: & ille ad bellũ ꝑm

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptus erat. Itaq; ad pugnã egrediť. Occurrũt aũt iudęi & circa mentẽ itabiriũ cõgressi: decẽ milia ſternunť: cęterã uero multitudinẽ fugus diſperſit. Et gabinius in hieroſolymã regreſſus. id. n. antipater uoluit rẽp. eius cõpoſuit. deindę hinc ꝓfectus Nabatheos pugna ſupat: & mitridatẽ & orphanẽ a parthis ꝑ fugas clam dimittit. eoſq; militibus aufugiſſe firmauit. Cap. xix. Interea craſſus ei ſucceſſor datus ſyriã ſuſcepit. is in ꝑthice militię ſumptũ & omnẽ aliud aurũ tẽpli quod Hieroſolymis erat abſtulit: & a quibus Pompeius tẽperauerat duo milia talentoꝝ. Euphratẽ uero tranſgreſſus & ipſe periit & exercitus eius: de quo nõ eſt huius tẽporis cõmemorare. Poſt craſſum aũt ꝑthos in ſyriã properantes caſſius inhibuit receptus. Prouincia aũt fauore eius quęſita in iudęã feſtinabat: captiſq; taricheis prope ad tria milia iudæoꝝ adducit i ſeruitiũ. Occidit aũt etiã piſilaũ ſeditioſos ariſtoboli colligẽtẽ: cuiꝰ necis ſuaſor erat antipater. Cap. xx.

Huic aũt ꝓnupta fuit ex araba nobilis fœmia noie Cypris: unde filios. iiii: phaſelũ & regẽ herodẽ & ioſephũ & pherorã & Salome filiã habebat. Cũ aũt omniũ q ubiq; potẽtes eſſent amicitia hoſpitiis familiaritates cõquireret: ꝑcipue regẽ arabũ ꝑ affinitatẽ ſibi ſociauit: eiuſq; fidei cõmẽdans filios ſuos ad eũ miſit. qm̃ bellũ cum ariſtobolo gerẽdum ſuſceperat. Caſſius autẽ cõpulſo ad orium per cõditiones alexandro ad euphratẽ reuerſus eſt parthos tranſitu prohibiturus de qbus alio loco referemus. Cæſar aũt poſt ſenatus & põpeii fugã trans mare ionium rebus omnibus romaq; potitus ſolutũ uincula Ariſtobolum cũ duabus cohortibus uelociter in ſyriã miſit: & hanc facillime & cuncta Iudęæ proxima ꝑ illum ſubiici poſſe ratus. Verũ & ſpem cæſaris & ariſtoboli alacritatem ꝓcceſſit inuidia. Nã ueneno peremptus a põpeii ſtudioſis aliquãdiu etiam ſepultura in ſolo patrio carebat: corpuſq; mortui ſeruabatur melle conditũ. Donec ab antonio iudæis iuſſum eſt in monumentis regalibus ſepelliendũ. Occiditur autẽ alexander quoq; filius eius a ſcipione ſecuri percuſſus antiochæ ſectandũ pompeiũ litteras accuſatione pro tribunali prius habita ſuper his quæ in romanos admiſerat. Ptolomæus aũt manet filius qui apud calchida ſub libano morabať captis eius fratribus filiũ ſuum philippionẽ qui eos accerſeret: mittit aſcalonẽ atq; ille abſtractum ab ariſtoboli coniuge antigonũ eiuſq; ſorores adducit ad patrem. A more aũt minorem earũ coniugio ſuo copulat: ob eamq; poſtea cauſam a patre occidit. Accepit. n. ptolomæus in matrimoniũ alexandrã perempto filio: huiuſq; affinitatis gratia fratris eius propenſiore cura tuebatur. Antipater autẽ pompeio iam mortuo in clientelã cęſaris ſeſe cõtulit: & qa mitridates pargamenus ab acceſſu peluſi prohibitus cũ exercitu quẽ ducebat in ęgyptũ apud aſcalonẽ morabatur. Non ſolũ arabas quamuis hoſpes eſſet auxilium ferre perſuaſit. Verum & ipſe armata iudæorũ tria circiter milia ſecum mouit. Excitauit autẽ prędidio ſyriæ quoq; potentes & incolam libani ptolomęum etiã plicum & ptolomęum quoꝝ gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarũt. Iamq; fretus mitridates auctis ꝓpter antipatrũ copiis peluſiũ proficiſcitur. Et quia tranſire uetareť ciuitatẽ obſidebat. Antipater uero & in hac oppugnatione clarus enituit. Effracto. n. ex parte ſua muro primus in ciuitatẽ cum ſuis comitibus inſiluit. & peluſium quidẽ capta eſt: ulterius autem progredi non ſinebant: iudæi & ægyptii terrarum incole qui appellantur onium. Quibus tñ antipater non modo ne obſtarent uerumetiam ut victui neceſſaria præberent militi perſuaſit. Vnde factũ eſt ut nec mẽphite in manus uenirẽt: ultroq; ſeſe traderent mitridati atq; ille delato peragrato pugnam cum cæteris commiſit ægyptiis in loco cui nomẽ eſt iudęon ſtraton pedon: cũq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit antipater circũgreſſus fluminis ripã. Leuum. n. cornu contra ſe poſitum ſuperabat. Facto aũt in eos impetu qui mitridatẽ proſequerenť multos occidit:

tamdiu quę reliquos fugientes angebat: donec etiam caſtris eoꝝ potitus eſt. lxxx. tantum de ſuoꝝ numero amiſſis. Octingentos aũt fere mitridates cũfugerat perdidit. Præterꝫ ſpẽ uero ſeruatus ex ꝓlio uacuus inuidia teſtis reꝝ ab antipatro geſtaꝝ fuit apud cæſarẽ. Vnde ille tũc quidem antipatrũ petit laudibus incitatũ ad ſubeunda pro ſe pericula reddidit prõtionem. In quibus oĩbus bellator audaciſſimus cõprobatus: multaq; per peſſus uulnera toto corpore gerebat: ſigna uirtutis diſertæ. Poſtq̃ aũt rebus in ægypto cõpoſitis ad Syriã rediit & Romana cũ ciuitate ſimul & immunitate donauit: aliiſq; rebus honorando amiciſſimeq; tractãdo dignũ emulatione cõſtituit: eiuſdẽq; gratia etiã pontificatũ cõfirmauit hyrcano. Cap. xxi. Eodẽq; tpe Antigonus quoq; Ariſtoboli filius cũ ueniſſet ad cæſarẽ maioris prętер opinionẽ fœlicitatis cãm prębuit Antipatro. nam qui de patris morte queri deberet ꝓp inimicitias põpei: ueneno quantũ putať perempti: & crudelitatis in fratrẽ accuſare ſcipionẽ: nullũq; inuidie dolorẽ admiſcere miſeriis. Vltro hoc Hyrcano & Antipatro criminabať ueluti ſe patrio loco cum fratribus iniqſſime pellerent: multiſq; gentẽ iniuriis afficerent: dummõ ſociarenť q.q; in ęgyptũ auxilia ipſi cæſari nõ beniuolentia: ſed timore ueteris diſcordiæ miſerint: & ut amorẽ põpei deprecarenť. Ad hęc Antipater ueſte proiecta multitudinẽ uulnerum demonſtrabat: & qua fide quidẽ cęſarẽ coluiſſet uerbis non eſſe opus dixit. Nã corpus ẽt ſe tacente clamare: antigoni aũt mirari audaciã: qui cũ hoſtis Romanoꝝ fit filius & fugitiui Romanoꝝ nouarũq; reꝝ ſtudiũ uotũq; ſeditioſum patris habeat apud Romanoꝝ principẽ alios accuſare conať: boniq; aliquid adipſci tentaret quẽ hoc ſolũ oportеret amplecti: quod uiueret. Nãq; eũ tam nunc propter inopiã deſiderare facultates: ſed ut in eos qui ſe dediſſent iudæorũ ſeditiones accẽderet. Quæ ubi cæſar audiuit Hyrcanum quidẽ pontificatu digniorẽ eſſe pronunciauit Antipatro autẽ cuius uelit poteſtatis detulit optionẽ. Qui ꝓmiſſa dignitatis mẽſura ipſi qui daret iudęę procurator declaratus eſt. Et ꝓter hoc impetrauit ſubuerſa patrię mœnia renouare ſibi licere. hos qdem honores cęſar incidendos in capitoliũ miſit: ut iuſtitię ſuę uirtutiſq; ſignum Antipatri memorię traderet. Antipater uero ubi de Syria cæſarem proſecutus eſt in iudæã reuerſus ante omnia patrię muros a põpeio dirutos reparabat: omniaq; luſtrãdo ne quid in illis regionibus turbatũ eſſet: nunc in terminando: nunc etiã ſuadendo curabat unũ quẽq; admonens: q; ſi cum Hyrcano ſentirent in otio atq; opulentia uicturi eſſent: fortunis ſuis & omni pace potituri ſint ſpe uana ducerent: eorũ qui priuati quęſtus gratia res nouas optarent. Se quidẽ non procuratorem ſed dominũ omnium Hyrcanũ uero tyrannum pro rege: itẽq; romanos & cæſarẽ hoſtes pro amicis & rectoribus habituri: neq; enĩ paſſuros huius poteſtatẽ labefactari: quem ipſi regẽ conſtituiſſent. Sed quamuis hoc diceret tamen etiã per ſe quoniam Hyrcanum ſegniorem uideret: nec tam efficacem ſicut regni poſceret ſollicitudo: ſtatim prouincię componebat. Et ſic phaſelum quidem natu maximum filiorum ſuorum militi præpoſitũ Hieroſolymis eiuſq; territorio prędecit. Herodem uero ętate poſteriorem nimiſq; adoleſcentem galileę deſtinat ſimilia curaturum: qui cum natura ſtrenuus eſſet cito materiam ubi ad magnitudinem exerceret inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam quem prędari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit: ipſumq; alioſq; latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syriis: ut peruicos & opida caneretur herodes ueluti per eũ pace reddita & poſſeſſionibus reſtitutis. Ex huius deniq; operis gloria ſexto etiam cęſari propinquo magni Cęſaris & Syriam tunc adminiſtranti eſt cognitus. Cap. xxii.

Quin & phaſelus fratris indolem contentione bona ſuperare certabat augẽdo ergа ſe benuolentiam hieroſolymis habitãtiu n atq; illam quidẽ ciuitatem poſſidens nihil

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem contumelioſe per inſolentiam poteſtatis admittens. hinc antipater & obſequiis regalibus ab ea gente colebat: & honores ei tanq̃ rerũ domino omnes habebant. Nec tamen ipſe propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verũ fieri nõ poteſt ut li uore quiſq̃ in ſecũdis rebus effugiat. Nãq̃ hyrcanus quamuis & antea tacite ſua ſpote mordebat adoleſcentiũ gloria maxime rebus ab Herode bene geſtis & crebris nuntiis laudes eius per ſingula facta prædicantib9 augebat. A multis tamen inuidis qui regnis adhęrere ſolent: qbuſq̃ antipatri eiuſq̃ filiorũ ꝓbitas officiebat inſtigabat: dicẽtib9 q̃ Antipatro & filiis eius rebus traditis ſolo cõtentus & hac poteſtate uacuo regis nomine ſederet. Et quamdiu ſic errabit ut in ſe reges producat. Nec enim eos uel ſimulare iam procurationẽ: ſed certe eſſe dominos ipſo reiecto: cuius nec mandatis nec epiſtolis præter iudæorum legem tãtam multitudinem peremiſſet Herodes: illumq̃ niſi regnet: ſed adhuc priuatus ita ad iudicium uenire debere rationẽ tam ipſi regi quam patriis legibus redditurum: quæ indẽnatos occidi nõ ſinerent. His paulatim accẽdebatur hyrcanus. Ad extremum autem ad iracundiam prouocatus cauſam dicturum herodẽ iubet accerſiri: atq̃ ille & patriis monitis: & q̃ ei fiduciã res geſtæ darẽt munita prius galilea præſidiis ad regem proficiſcitur. Ibat tamen cum forti caterua ne uel derogare uideret hyrcano: ſi plures duceret uel inuidię nudus pateret. Sextus autẽ cæſar adoleſcenti metuens ne quid apud inimicos deprehenſo malifieret ad hyrcanum mittit: qui ei manifeſte denũciarent: ut homicidii crimine liberaret herodem. Hyrcanus autem qui eum dilige ret: per ſe quoq̃ id cupiẽs abſolutionem decernit. Atq̃ is iuito rege fugiſſe ratus damaſcum receſſit ad ſextum: nequaq̃ paratus obedire ſi denuo fuiſſet accitus. Rurſumq̃ a nequiſſimis irritabatur hyrcanus firmatum herodem abiiſſe firmantibus: & ut ſe contra eum inſtrueret properaſſe. Hæc autem rex uera eſſe exiſtimans quid ageret neſciebat: quoniam potentiorem inimicum uidebat. Cum uero a ſexto cęſare dux militũ per Syriam itemq̃ ſamariam declaratus eſſet herodes: neq̃ ſolum propter gentis fauorem: ſed etiã uiribus ſuis terribilis putaretur: ad timorem ultimum decedit: iamiãq̃ illum cõtra ſe credens cũ exercitu eſſe uenturum. Neq̃ opinione deceptus eſt. Nanq̃ herodes intentatæ ſibi occiſionis iracundia: conflatam militum multitudinem hieroſolymam ducebat: ut hyrcanũ regno deponeret. Idq̃ feciſſet niſi pariter egreſſi pater & frater fre giſſent eius impetum deprecãtes ut & ipſe ad uindictam miniſtrandã: ſolaq̃ indigna tione mitigaretur: regi autem parceret ſub quo ad hoc potentię proceſſiſſet: ac ſi ꝓpte rea q̃ in iudiciũ uocatus eſſet idignaretur quia tamẽ abſolutus eſt gratias ageret: neq̃ triſtibus quidem paria referret ſaluti uero eſſet ingratus. Quod ſi etiã momenta bellorum reputanda uiderentur iniqtatem militiæ cõſideraret: neq̃ omnino de uictoria bene ſperaret qui cum rege cõgreſſus eſſet una ſecum educato: & ſæpe quidem benemerito: ſeuo autẽ nunq̃: niſi q̃ maliuolorum conſiliis impulſus umbram ei tantum iniquitatis admouiſſet. paruit his herodes qui ſperatis putauerat poſſe ſufficere: ſuaſq̃ uires demõſtrare nationi. Cap. xxiii. Et inter hęc diſcordia Romanorũ circa appamiã bellumq̃ domeſticum oritur: quoniam Cecilius baſſus fauore Pompei ſextũ cæſarem dolo necauerat: eiuſq̃ militẽ occupauerat. Illi uero cæſaris duces mortis eius ulciſcendæ gratia cunctis uiribus baſſum petebant. Quibus cum tam interempti quã ſuperſtitis cæſaris cauſa ambobus eſſet amicus antipater per filios ſuos miſit auxilia. Cũ aũt bellũ traheretur ex italia qdem ſucceſſor antedicti ſexti uenit Marcus. Cap. xxiiii.

Eodem tempore bellũ inter romanos cõflat: dolo Bruti & Caſſii Cęſare interfecto: Poſtq̃ triennium ſeptemq̃ menſes tenuit principatum. maximo autem motu cædis eius gratia concitato: & optimatibus inter ſe diſſidentibus, propria ſpe quiſq̃ ducebatur ad

id quod exiſtimabat eſſe commodius. Itaq̃ Caſſius ſyriam petit occupaturus Militem qui Apameam circunſedebat: ubi & Marcũ & diſſidentes cohortes Baſſo cõciliauit: ſimulq̃ obſidione liberauit Apameam. ipſe uero exercitũ ducens ſtipẽdium ciuitatibus idicebat: nec modus erat exactionũ. Cũ aũt iudęos ſeptigẽta quoq̃ talẽta iuſſiſſet iferre, minas eius uetitus Antipater filiis ſuis & aliis amicis maturæ pecuniæ cogendæ curã diſtribuit. & iter eos malicho cuidã ex inimicis neceſſitas adeo urgebat. Primus aũt herodes caſſii fauorẽ promeruit: qui ex galilea parte ſua centũ talenta portauit: propterea q̃ iter eximios amicos nũerabat. At uero cęteros tarditatis arguẽs caſſius ipis ciuitatib9 iraſcebat. Eoq̃ Reguſnã & Tamaũ & duas alias ex uilioribus depopulatus: ibat q̃dẽ quaſi malichũ interfecturus: q̃ remiſſior in exigendo fuiſſet. Verũ & huius & cęterarũ ciuitatum interitũ repreſſit antipater centũ illico talentis caſſio delinito. Nequaq̃ tamẽ Malichus poſt obitũ caſſii beneficiorum antipatri memor fuit. Sed illi ipſi quẽ ſępenumero ſeruatorẽ fuiſſe ſui nouerat periculũ moliebat iniquitatis ſuę impedimentũ abolere feſtinãs. Itaq̃ antipater & uires eius & calliditatẽ metuens: flumen trans iordanem abiit ad ulciſcendas inſidias congregaturus exercitũ. Deprehenſos autẽ malichus antipatri filios inprudentia ſuperat. Nam & phaſellũ apud hieroſolymã præſidis appoſitũ: & herodẽ qui cuſtodias curabat ad murũ multis excuſationibus & ſacramentis circunuentos impellit: ut ipſis intercedentibus reconciliaret antipatro. atq̃ ita denuo per antipatrum exorato Marco tunc in Syriam militẽ regente ſeruatus eſt: qui malichũ ſtatuerat occidere: quod nouis rebus ſtuduiſſet. Cæſare uero adoleſcente: & Antonio cũ Bruto & Caſſio bellũ gerentibus: marcus & Caſſius exercitu de ſyria cõflato: q̃ magna pars ubi uſus poſcit Herodes fuiſſet: ipſum qdem totius Syriæ procuratorẽ pręficiũt equitũ illi manu peditũq̃ attributa. Si aũt bellũ deſiſtet: regnum quoq̃ iudeę caſſius ſe eidem delatur̃ eſſe pollicitus eſt: Euenit aũt ut antipatro & ſpes & fortitudo & filii cã mortis fieret. Horũ. n. metu malichus miniſtro quodã regio pecunia corrupto mixtũ ei uenęno poculũ dari perſuadet. Atq̃ ille qdẽ iniuſtitię Malichi palma fuit: poſt cõiurũ mortuus uir ad alia ſtrenuus rebuſq̃ adminiſtrandis idoneus: & qui regnũ recuperatũ conſeruaſſet Hyrcano Malichus infenſum propter ſuſpitionẽ ueneni populũ purgãdo placabat: ſimulq̃ ut ualidior eẽt: armator̃ ſibi copias conquirebat. Nec. n. Herodem ceſſaturum arbitrabat: quin etiã mox cum exercitu necis paternæ ultor aduciret. Sed phaſeli fratris conſilio qui eũ palam minime perſequendum eſſe dicebat: ne uulgi ſeditio cõcitaretur: & purgãtem ſe tũc Malichum patienter admiſit: & ſuſpitione liberũ eſſe cõcedens clariſſimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuerſus aũt iu Samariã & ciuitatem cõpoſuit ſeditione turbatã: per quæ dies feſtos in hieroſolymã remeabat pręmiſſis comitibus armatis: nã timens impetũ cõpellebat Hyrcanus. Malichus aũt alienigẽas introduci ſuper indigẽas quod dies feſtos agerẽt prohibebat. Herodes aũt & ipſi quoq̃ parebat cauſiſq̃ cõtẽptis nocte ingreſſus eſt. Iterũq̃ Malichus ad eũ uenięs antipatrũ flebat. Contra quod ille ſe falli cũ uix dolorẽ peremeret ſimulabat. & tñ de nece patris apud Caſſiũ p epiſtolas queſtus eſt: Cui præterea Malichus iuſſus erat. Itaq̃ nõ modo ut mortẽ patris ulciſceret ei ſcripſit: ſed etiã chiliarchis: quibus ut in cauſa iuſta herodi opẽferrent occulte pręcepit. Et quoniã capta laodicea undiq̃ ad herodẽ conuenerãt optimates cũ muneribus & coronis, ipſe quidẽ hoc ultioni tẽpus deſtinauerat. Malichus aũt id tyri forte ſuſpicabatur: & filium ſuum tunc apud Tyrios obſidem ſtatuit ſubducere: & in iudęam fugam parabat. Salutis autem deſperatio ſtimulabat: ut etiam maiora cogitaret nam & iudęorum gentem contra Romanos excitaturum ſe credidit: dum bello aduerſus caſſium Antoniũ occupabat: deiectoq̃ hyrcano facillime regnaturum. Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

profecto irridebat eius ſpem fatale decretum. Et enim quo intenderet animū ſuſpicatus: herodes & ipſum hyrcanū prope aſtantē ad cenā uocat. Deinde ſeruoꝝ quendā inſtruendi conuiuii ſpecie introīttit. Sed res erat ut chiliarchis prædiceret ad inſidias egredi: atq; illi præceptorū caſſii memores ad litus ciuitati proximū armati gladiis exierunt. Ibiq; circūſeptū malichū multis uulneribus interficiūt. Hyrcanus autē ſtatī cōcidit ſtupore diſſolutus: uixq; anima recepta herodē percunſtabat: quis malichū occidiſſet. Et cum ex chiliarchis unus reſpondiſſet caſſii præceptū, plane inquit & me & patriā meam caſſius ſeruabit incolumē: qui amborū inſidiatorē peremit. Vtrum autē id inuidia dixerit: an q timore factum probaret, incertū eſt. Sed enim in malichū hoc eſt modo ulctus herodes. Poſtq; uero caſſius exceſſit e ſyria, iterum hieroſolymis orta ſeditio eſt. Cū Fœlix in phaſellum mouiſſet exercitum: & in herodem fratris pœna uellet necem malichi uindicare: Caſu autē herodes cum Fabio romano duce apud damaſchū habitabat. Et ne cupiens auxilio foret morbo impediebant. Interea tamē phaſellus etiā ſine cuiuſq; pręſidio ſuperauit Fœlicem: probrūq; ingrati obiiciebat hyrcano: qui & fœlici ſtuduiſſet: fratriq; malichi caſtella occupanti coniurauerat. Iam enim multa tenuerat: omniūq; tutiſſimū maſadā. Nec tamen ei quicq; contra uim herodis potuiſſet ſufficere: qui mox ut conualuit alia recepit. Et illū ex maſada ſupplicem dimiſit: & Marionem tyriorum tyrannum ex galilea pepulit. Trienniū caſtella poſſederat: tyriiſq; quos cœperat uitam cōceſſit omnibus: nonnullos etiā donatos abire permiſit: una & ſibi ciuitatis beniuolentiam: & tyranno comparans odium. Marion autē a caſſio quidem meruerat tyrannidem: qui tot ſyrię tyrannos præfecerat. Sed ob herodis inimicitias etiā Antigonū & Ariſtobolū ſecum ducebat & ptholomeum ꝓpter fabianum quē antigonus pecunia ſibi ſociatū adiutorē incepti habebat. Cuncta uero ſocer ptholomeus antigono ſubminiſtrabat. Contra quos herodes inſtructus in aditu iudęę commiſſo prælio uictoria potitur. Fugatoq; antigono redit in hieroſolymam: pro merito geſte rei omnibus carus: ut etiā quibus antea deſpectus erat: tunc in eius familiaritatem ſeſe dederint propter hyrcani affinitatē. Nanq; is herodes iam pridē ex indigenis habebat uxorem non ignobilem quæ Doſis uocabatur: & antipatrū ex ea ſuſceperat filium. Tūc autē dux erat alexandri: cuius pater fuit ariſtobolus: filiā mariāmē hyrcani neptē ex filia atq; ide regi familiaris erat. Sed ubi caſſio circa philippos interfecto Cæſar in Italiā: & Antonius in ſyriam diſceſſerunt: & legatis ab aliis ciuitatibus ad antoniū miſſis in bithyniam etiā iudæorum optimates accuſatū uenīunt phaſellū & herodē. q; illis rerum ſummā ui poſſidentibus nomen tantum honorabile ſupereſſet hyrcano. Atq; herodes qui præſto erat magna pecunia placatum ſic Antonium affecit: ut ne uerbū quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digreſſi ſunt. Cum autem denuo iudæorum principes centum uiri antiochię proximam daphniem ad antonium ueniſſent iam amori cleopatræ ſeruientem delecti a cæteris qui eloquentia & dignitate præſtabāt aduerſus fratres accuſationem proponūt. Reſpondebat autem Meſſala cauſæ defenſor aſtante etiam propter affinitatem hyrcano. Auditis deinde utriſq; partibus antonius percontabatur hyrcanum: qui nam eſſent regendis rebus aptiſſimi. Cumq; is herodem eiuſq; fratres aliis prætuliſſet, uoluptate repletus (Nam & hoſpes eorum paternus erat: humaniſſimeq; ab antipatro ſuſceptus eo tempore quo in iudæam cum gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat: totius eis iudeæ procuratione permiſſa. Legatis autem id egre ferentibus. xv. eorum correptos carceri tradidit: quos etiam pœne occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hieroſolymis excitatus eſt. Deinde mille legati iterum tyrum miſſi ſunt: ubi commorabatur Antonius in Hieroſolymam paratus irruere.

Et contra eos uociferantes magiſtratus tyriorum directus: data ei licentia ut quos comprehendiſſet, occideret: præceptoq; ut eoꝝ poteſtatē confirmare curaret: q tetrarchæ ipſius cēnt antonii ſuffragio cōſtituti. Ante hoc aūt herodes uſq; ad litus cū hyrcano progreſſus multis eos admōebat: ne & ſibi interitus & patriæ belli cā fierent: dum incōſiderate cōtendūt. Illis aūt tāto magis id īdigne ferētibꝰ, Antoniꝰ miſſis armatis multos occidit: multos ēt uulnerauit. Quoꝝ & faucios cura: & mortuos ſepultura hyrcānus dignatꝰ eſt. Nō tñ ideo q effugerant, qeſcebant: pturbādo enī ciuitatē antoniū irritabāt: ut ēt quos in uinculis haberet, occideret. Brazaphane aūt parthorū ſatrapa Syriā bienniō poſt cū regis filio Pacoro detinēti Lyſanias patris ſui mortui ſucceſſor Ptolomei manei filii mille ſatrapæ talēta pollicitus: & mulieres quingētas: ei ꝑſuadet ut Antigonū i regnū induceret: hyrcanūq; deponeret. Impulſus igit̄ ab eo pacorus ipſe qdem per maritima loca perrexit. Barzaphanem aūt itinere mediterraneo iuſſit irrumpere. Sed mari ti moꝝ tyrii pacorū excluſerunt. Cum ptolomeus eū: & ſidonii receperūt. Ille aūt quendam regiū miniſtrum cognomine ſuū: equitatus ei parte atributa ad iudęos iuſſit accedere: & exploraturum hoſtiū conſilia: & ubi uſus exegiſſet, præſidio futurū antigono. Plurimi aūt eoꝝ qui carmelum populabant̄ iudęi, ultro ad antigonū currunt ad irruēdum acriter animati. Ille aūt ad locū qui drimas dicit̄ occupandū, eos ꝑmittit: ubi cōmiſſa pugna: depulſiſq; hoſtibus & fugatis, hyeroſolimā curſu petebāt: auctiq; multitudine uſq; ad regiā proceſſerunt. Excepti aūt ab hyrcano & phaſelo, forti acie in foro cōfligunt. Ibiq; hoſtes in fugā uerſos: pars herodis in fanū cōcludit: cuſtodeſq; his ſexaginta uiros apponit: p ædes ꝓximas collocatos. Sed hos q̄dē infenſior fribus pol's igni cōſumit. Herodes aūt iracundia peremptoꝝ, cōgreſſus cū populo multos obtruncat: inq; dies ſingulos inuicē ſeſe per inſidias incurſantibus aſſidue cædes erant. Inſtante uero die feſto qui pentecoſte uocat̄: omnia circa templū: totaq; ciuitas plebe ruſtica repleta eſt: & plæraq; armata. Et phaſelus quidē muros: herodes quidē cum paucis domū regiā cuſtodiebat. Inuaſiſq; de improuiſo hoſtibus in ſuburbāo cōplures quidē peremit: omnes aūt in fugā cōuertit. Et hos i ciuitate: alios in fanū: alios in extremū uallum concludit. Cap. xxv. ¶ Interea pacis arbitrū pacoꝝ Antigonus & petit & admittit. Exoratus aūt phaſelus & ciuitate & hoſpitio eū equitibus quingentis parthū recepit: ſed ante quidē ſpecie cōcordiæ ueniēntē. Re aūt uera ut adiuuaret antigonū. Deniq; phaſelū dolo pepulit ad Brazaphanē legatos de cōpoſitione mittere: quāuis multa diſſuadente herode: atq; ut inſidiatorē occideret. Neue ſe eius fallacis dederet: admonente n. natura barbaros fidē negligere. Exiit ēt pacorꝰ cū hyrcano quo minus ſuſpectus eēt: nonnullisq; relictis eqtibus apud herodē: quos eleuitheros uocāt: cū cæteris phaſelū pſequebat̄. Sed ubi ad galyleā uenerūt: īdigenas qdē diſſidentē atq; armatos offendunt. Satrapā uero cōueniunt ſatis callide: & officiis amicitiæ dolos tegentē. Deniq; poſtq̄ dona eis dedit redeūtibus inſidias poſuit. Illi āt in maritimū quendā locū deducti cui nomen ē edipon: fraudē intellígūt. Ibi. n. de ꝓmiſſis mille talētis audierūt: & q; Antigonꝰ pleraſq; mulieres ex his q̄s ipſi haberēt inter qngētas partes deuouiſſet: quodq; ſibi ſemper a barbaris ſtruerent̄ inſidiæ. Olym. n. capti cēnt niſi mora fuiſſet: dū hieroſolymis caperet̄ herodes: ne ſibi pręſciens quę de his agerent̄ caueret. Hęc iam non uerba erāt ſolum: nā & cuſtodes haud procul abeſſe cōſpiciebat. Et tamē phaſelꝰ hyrcanū deſerere nō paſſus eſt: quamq̄ eū ſępius moneret ut fugeret: cui Saramalla ſyrioꝝ tunc ditiſſimus dixerat: quemadmodū eſſent oīa de inſidiis cōſtituta. Sed cōuenire ſatrapā maluit atq; mox exprobrare: q; ſe inſidiis appetiiſſet: ac maxime quia pecuniæ cauſa talis extiſſet; cū plus ipſe pro ſalute daturus eſſet: q̄ pro regno promiſiſſet antigonus. Ad hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

parthus ſubdola ſatisfactiõe: iuriſq; iurãdi ſuſpitionẽ deprecatus perrexit ad pacorum. ſtatimq; a parthis qui remanſerant: quibus iuſſum erat phaſelus atq; hyrcanus cõpręhenderentur: per iniuriã ſimul ac per inuidiã execrantes. Et interim miniſter ad hoc miſſus herodem capere moliebatur. Eumq; fallere ut extra murũ procederet: ſicut ſibi mandatũ fuerat conabatur. Ille autẽ ſuſpectos habere ſolitus ab initio barbaros: & tũc mini me dubitans in hoſtes incidiſſe litteras: quæ inſidias proderent indicare nolebat: quãq; ſatis idoneam cãm pacorus prętenderet: epiſtolas portantibus obuiam ire debere: nec enim aut ab hoſtib⁹ eſſe captos: aut quicq̃ de inſidiis: ſed quę phaſelus geſſiſſet his cõtineri. Iamdudũ autẽ ab aliis audierat herodes fratrem ſuũ phaſelum eſſe corruptum: & hyrcanũ filia Mariãne prudentiſſima fœminarũ multis cum precibus ne proderet orabat: neue ſe crederet manifeſtis iam conatibus barbarorũ. Adhuc aũt Pacoro cũ ſociis deliberante: quonammodo clam pararet inſidias: nec enĩ fieri poſſet ut tantę ſapientiæ uir ex aperto circũueniret. Nocte herodes cũ propinquiſſimis ſibi perſonis ad idumeã ignaris hoſtibus proficiſcitur. Eo cognito parthi eũ proſequebant. Et ille matrem qdẽ fratreſq; ſuos: deſponſatãq; puellã cum matre: minimoſq; fratres prætẽdere iter iuſſit. Ipſe autẽ caute cum famulis ſuis barbaros retentabat: multiſq; per omnes cõflictus interẽptis: ad caſtellũ Maſada properabat. Grauiores autẽ in fuga parthis iudæos exertus eſt. Qui cũ ſemper moleſti fuiſſent: a ſexageſimo tñ ciuitatis ſtadio aliquãdiu etiam acie decertauerunt. Vbi herodes uictoria potitus cum multos interfeciſſet: ipſumq; locum in memoriam clari facinoris ędificatũ locupletiſſima exornauit regia: arcemq; in eo munitiſſimã cõdidit: ac de ſuo nomine herodion uocauit. Et tũc quidem cũ fugeret multi ſe applicabant. Poſtea uero quã de idumea uenit occurrit ei frater loſippus: turbãq; ſe quentiũ diminui perſuadet: nec enim capacẽ eſſe multitudinis maſadam. Erat aũt ſupra quã nouem miliũ multitudo. Itaq; paruit herodes eius cõſilio: & impares quidẽ neceſſitati per idumeam dimiſit cũ uiatico: lectiſſimos autẽ maximeq; neceſſarios tenuit: atq; ita in caſtellũ receptus. Deinde octingẽtos qui mulieres defenderẽt: itẽq; cõmeatu qui ſatis eſſet obſeſſis ipſe in petram ciuitatẽ arabiæ prexit. Parthi autẽ apud hyeroſolimã in prædã uerſi: in fugientiũ domos ac regiam irruebant: ſolis hyrcani pecuniis obſtinẽtes: quę. ccc. talenta ſuperabant: alioq; uero ſpe minores inueniebant. Quoniã herodes iam pridem barbarorum perfidiam ſuſpicãs: quicquid erat in opibus precioſum idumęam multo ante cõportauerat: eiuſq; ſociorũ itidẽ quicq; fecerat. Verumtamẽ poſtq̃ pręda potiti ſunt parthi ad hoc iniurię proceſſerunt: ut omnem terrã illam bello implicato replerent: Mariſacũ quoq; ciuitate uaſtata: nec ſolũ antigonum regẽ conſtituerent: uerũ etiã phaſelũ & hycanũ uinctos ei traderent uerberandos. At ille hyrcãi qdem auriculas dẽtibus truncat: ne ſolutus quidẽ mutatis rebus unq̃ pontificatũ recipiat: ab itegris enim celebrari ſacra oportet. Phaſeli uero uirtute pręuentus eſt. Qui cũ nec ferri copiam: nec manus liberas haberet: ad ſaxum fracto capite interiit: atq; ita probato q⁹ uerus herodis frater eſſet: hyrcanusq; degeneraſſet uiriliter uita functus: dignũ operibus humanis obtum aſſecutus. Fertur tamen & aliud q⁹ ex illa quidẽ plaga reſipuerit: ſedueluti curandi eius cã miſſus ab Antigono medicus uenenis malis uulnus expleuerit: eoq; illum pacto peremerit. Vtrumuis aũt uerius ſit: præclarũ habet initiũ. Deniq; aiunt eum priuſq̃ efflaret animã: cognito ex quadã muliercula q⁹ herodes euaſiſſet dixiſſe. Nunc bono animo decedam: qui ultorem inimicorũ uiuum reliquerim. Ille quidẽ ſic moritur. parthi autem quamq̃ mulieribus caruerunt quas maxime cupiebant: rebus tñ cũ Antigono apud hyeroſolimam compoſitis: uinctũ in parthiam hyrcanum ducunt. Herodes autẽ obſtinatus in arabiã uelut adhuc uiuo fratre ſuo feſtinabat: ut pecunias ab rege accipe

ret quibus ſolis exoratã iri pro phaſelo ſperabat auaritiam barbarorum. Etenim reputabat ſi arabs minus memor fuiſſet paternę amicitiæ: animoq; liberali parcior: uel mutuũ ab eo ſumere: quod redẽptionis cauſa pręberet: pignori oppoſito ipſius filio quẽ redimeret: Secũ enim habens fratris filium ſeptẽ annis natum. ccc. quæ talenta dare decreuerat interpoſitis precatiõe tyriis. Sed profecto ſtudiũ fortuna pręuenerat: & phaſelo mortuo ne qcq̃ fratrem diligebat herodes. Non tamen uel apud arabas ſaluã eſſe amicitiã reppe rit. Deniq; Malichus rex eo⁹ pręmiſſis qui hæc admonerent quãprimũ reuerti eũ a finibus ſuis iubet: ſimulatione quidẽ parthos per legatos petiſſe: ut herodẽ arabia pelleret. Certa uero cauſa fuit q⁹ uicem Antipatro debitã negare ꝓpoſuerat. Neq; beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filiis gratię rependeret conſolatione egentibus. Impudentię uero ſuaſores habebat qui antipatri uellent obiurare. Depoſita erant aũt circa eum potentiſſima. Proinde herodes quidem ubi arabas ex ea cã hoſtes eſſe deprẽhendit: unde amiciſſimos exiſtimabat: eaq; reſpondit nuntiis quę dolor imperabat: ægyptum uerſus recedit. Et prima quidem ueſpera in quoddã agreſte fanũ dũ poſt ueniẽtes recipiebat tendit. Poſtero aũt die cũ rinocururã perueniſſet: fratris ei mors nũtiat. Acceptoq; tanto luctu quanto curarũ depoſuit: ibat ulterius. Itaq; arabã ſero facti pẽnituit: & qui reuocarẽt eũ quẽ contumelioſe tractauerat uelociter miſit. Herodes aũt etiã tũc in peluſium puenerat: ibiq; tranſitu prohibitus: ab eius rei ſpeculatoribus rectores addit: & illi eum famã uiri dignitatẽq; reueriti: alexandriã proſequũtur. Trãſgreſſus aũt ad ciuitatẽ a Cleopatra honorifice ſuſceptus eſt: ducẽ ſibi militũ fore: eũ ad ea quę parabat exiſtimante. poſt habitis aũt reginę precib⁹ neq; hyemis aſperitatẽ: neq; marina diſcrimina: quominus nauigaret romã extimuit. Circa pamphiliam uero periclitatus maiore oneris parte ecta: uix in rhodum uehementer bello caſſii ſollicitante ſaluus euadit. Amicorum autem ſuorum Ptolomęi & Saphini receptus hoſpitio: licet rei pecuniariæ permeretur inopia: maximam tamen ædificat nauem triremem: eaq; cum amicis delatus Brunduſium: atque inde continuo Romam profectus: familiaritatis paternæ gratia primum conuenit Antonium: eiq; tam ſuas q̃ totius generis clades exponit: quodq; affectibus ſuis in caſtello at obſidione derelictis ad eum hyeme ſupplex nauigaſſet. Itaq; tãtæ miſerationis caſum miſeratus Antonius: & memoria quidem iunctæ cum antipatro dexteræ: tũc uero ipſius qui erat contemplatione uirtutis: etiam tunc regem cõſtituere propoſuit iudæorũ: quoniam ipſe tetrarcham ante fecerat. Non minus autem quam fauore herodis odio ducebatur antigoni. Hunc enĩ & ſeditioſum & romãis inimicum eſſe arbitrabat. Cæſarem quidem habebat multo quam ipſe paratius renouantẽ Antipatri expeditiões quas in ęgypto cum eius patre pertulerat: & hoſpitiũ & in rebus cũctis beniuolentiã: cũ præter hæc ipſius quoq; herodis efficaciam cerneret. Verũtamen & ſenatũ cõuocabat: ubi Meſſala: & poſt eũ Attratinus aſtante herode patris eius merita: & ipſius circa populũ romanũ fidẽ perſequebant: quo ſimul & hoſtem antigonũ demonſtrarent: nõ ſolũ q⁹ intra breue tẽpus bis diſſidere cæpiſſet: uerum etiã q⁹ antea quoq; populo romano deſpecto parthoꝝ ſuffragio regnũ curauiſſet accipere. His aũt cõmoto ſenatu cũ Antonius bello contra parthos gerẽdo: utile eſſe dicebat herodẽ regẽ creari oẽs aſſentiunt. Dimiſſo conſilio Antonius quidẽ & Cęſar egrediebant mediũ ſtipantes herodẽ. Conſules autem cũ aliis magiſtratibus antecedebãt cæſuri hoſtias: decretũq; ſenatus in capitolio de poſituri. Primo autẽ die regni herodis apud Antonium cœnatũ eſt. Cap. xxvi.

Eodem uero tẽpore Antigonus apud maſſalda incluſos obſidebat: aliis qdẽ uictu neceſſariis abundãtes: aquæ autem inopes. Vnde Ioſephus quoq; frater regis eum ducentis familiaribus ſuis ad arabas confugere cogitabat: audito q⁹ eoꝝ quę in herodem con-

miserat malichum poeniteret: castellumq; reliquisset: nisi circa noctem qua egressurus erat plurimū imbrium coutigisset effundi. A qua enim repletis puteis fugiendi causa nō erat ut iam ultro in antigoni militem eruptionis auderent: multosq; nunc aperto prelio: nunc insidiis neci darent: non tamen illis oia pro uoto cedebant: sed ipsi quoq; interdū cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux romani militis uentidius prohibitū missus parthos a syria post illos in iudæā uenit: uerbo quidē ut Iosepho: & qui una obsidebant ferret auxiliū: re aūt uera ut pecunias auferret antigono. Itaq; cum non longe ab hierosolymis tetēdisset quæstu expletus: ipse quidē cum plurima exercitus parte discedit. Silonem uero cum paucis nefurto deprænderetur si oēs abduxisset reliquit. Antigonus autē sperans iterū parthos sibi adiumēto fore, Silonē iterim placabat: ut pēdēte spe nihil inquietaret. Iam uero nauī ex italia in ptolomaidā deuectus herodes: non parua manu coacta extraneoꝝ atq; gentiliū per galyleam aduersus antigonū properabat uentidii & silonis fultus auxilio: quibus dellius ab antonio missus ut herodē in regnū adducerent persuasit. Horū aūt uentidius qbusdā turbas in ciuitatib9 quę ꝓpter parthos euenerant componebat. Silonem uero antigonus in iudæa mercede corruperat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enī singulos quo magis iter promouebat: augebantē eius copiæ. Præter paucos enim omnis ei galylea cōsensit: & propositū habebat præmiū necessariū masadā ut primū affect9 suos obsidiōe liberaret: sed ipedimēto fuit ioppe. Hęc. n. pri9 q; hostilis esset eximēda uidebatē: ne dum ipse peteret hierosolymā tutamē a tergo aliquod inimicis relinqueretur. Etiā filio iungit agmina iuenisse gaudens resistendi occasionē: q; eum persecutio premeret iudæorum. Hos aūt herodes paruę manus excussione perterri tos mature in fugam uertit: & silonem male repugnantē periculo eripit. Deide capta iop pe suos deliberaturus ad masadā festinabat: cum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret: alios ipsius gloria: nōnullos utriusq; uicissitudo debita beneficiis: plurimos tamen spes ut a rege certissimo. Iamq; uallidissimas quæsierat militū copias: & antigonus iter eius ipediebat: loca insidiis oportūa prēueniēs: unde nullum aut minimū afferebat hostibus detrimentū. Herodes autem facile receptis ex masada pignorib9 suis & reb9: a castello in hierosolymā perrexit. Cui se tam silōis milites: q; cęteri de ciuitate iunxerūt: uirium eius timore pculsi. Castris aūt positis in occidua regiōe oppidi custodes eius partis ipsum sagittis & iaculis imperebāt. Ab aliis uero per cuneos excurrentib9 primę frontis acies tētabantē. Herodes aūt primo circa muros prēconaria uoce declarari iussit: populi se bono & ciuitatis aduenisse: pœnasq; ab nullo quāuis manifesto inimico repetitu rū: sed discordissimis etiā offensarū obliuionē daturum. Deinde cū allocutionibus cōtrariis pars antigoni obstaret: quominus aut præcones exaudiret: aut uoluntatē mutare qs piā posset quod reliquū erat suis imperat muroꝝ defensores adulcisci: atq; illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugā uerterūt. Ibiq; tunc silonis detecta corruptio est. Multis enim militū subornatis qui rebus egere se necessariis acclamarēt: pecuniāq; alimentis poscerent. atq; hyemādi gratia in loca oportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deserta erant. Ita omnibus ab antigono ante prouisis & incitabat exercitū: & ipse recedere conabatur. Herodes aūt nō solū rectores qui silonī parerent: sed etiā milites ubi essent plurimi cōueniēdo rogabat: ne se destituerent quē scirent a cęsare & Antōio & senatu dedu ctū in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hoc precat9 ipse in agros abiit: tantāq; his copiā eōmeatus exhibuit: ut silonis oēs causatiōes pimeret: simulq; ꝓspiciēs ne uel in posterū ministrare desinerēt: accolas samarię per epistolas admōebat. Nā ciuitas eius secliētelæ dederat: ut alimēta & uinū & oleū & pecora i hiericūta deferrēt. Hæc ubi audiuit antigonus statim qui frumēto hostes ꝓhiberēt atq; insidias quibus opprimerē

tur per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt: & magna iam manus armatoꝝ super hieri cuncta fuerat congregata. Discreti autē montibus insidebant: si qui exportarēt uictui ne cessaria speculantes. Non tn herodes ociosus erat: sed decē cohortibus comitatus: qnq; romanoꝝ & qnq; iudęoꝝ: qbus pmixti erāt ēt mercede cōducti. ccc. pedites ac præterea paucis equitibus hiericunta peruenit: & ciuitatē quidē uacuam habitatoribus repperit: quingentos uero cum mulieribus ac familiis montiū occupasse cacumina: & hos quidē captos dimittit. Romani aūt in reliquā ciuitatē irruunt eamq; diripuere: cum plenas domos offendissent oīgenum conditionū. Rex autē apud hiericunta præsidio collocato reuersus est rōanūq; militē in his quę sibi cesserant ciuitatibus hoc est idumæa & galylea & samaria hyematurū dimisit. Antigonus quoq; silonis corruptione meruit: ut exercitus partē loddis susciperet in antigoni gratiā. Et romani quidē armorū cura soluti rebus oībus abundabāt. Herodes nō qescebat: sed idumeam duobus milibus peditum & quadringentis equitibus: misso etiā fratre suo ioseppo cōmouit: ne quid nouī cum antigono fieret. Ipse autem matre cū aliis quos ex masada liberauerat affectibus suis in samariam translata: ibiq; tutissime collocata: ut cętere Galyleæ subueniret atq; antigoni presidiū expelleret proficiscitur. Cunq; semphorim licet u ehemētissime ningeret peruenisset: facillime ciuitatem capit: custodib9 eius ante aggressionē fuga dilapsis: ibiq; suis militibus quos hyems fatigauerat recreatis. Erat enim magna copia cōmeatus aduersus latrones in speluncis agentes direxit animū: qui plęraq; illius regionis icursantes: nō minoribus quā belli cladibus afficiebant. Prēmissis autem tribus peditum cohortibus unaq; ala eq tum in uicū arbella: ipse diebus quadraginta post cū reliqua manu superuenit. Nec tn eius incursum hostes extimuere: sed armati obuiam procedebāt peritia bellatoris fisi & ferocitate latronis. Deniq; prelio cōmisso: dextro ipsorū cornu sinistrum herodis in fugā pellitur. Ille autem de suo dextro circungressus uelociter subuēit: & suos quidem a fuga retrahit. Irruendo autē in hostes ipetum persequentiū refrenabat: donec a fronte pugnātis uiolentię concesserūt: qui tamē eos usq; ad iordanē cædendo psequebatur: & magna fugientiū parte perempta, cęteri trans fluuiū dificti sunt: & galylea metu est purgata: nisi q; in speluncis latitantes relinquerāt: eorūq; causa diutius ibi morandū fuit. Quāobrem primū laboris fructum militibus rependebat. cl. nūmorū drachmas singulis diuidēdo: eorūq; rectoribus multiplicatā summā ad hiberna mittēdo. Pherorę autem fratri mīnimo scripsit: ut & foro uenalium consuleret: muroq; castellū alexandriū cingeret: quæ ab illo curata sunt. Itaq; circū athenas uersabatur antonius. Ventidius autē ad bellū contra parthos silonem atq; herodem accersit: mandato eis per epistolas: ut iudęę statū ante cōponerent. Sed herodes libenter ad uentidium silone dimisso: ipse aduersum latrōes in speluncis habitantes mouet exercitū. Istę aūt speluncę in prēruptis montibus erant undiq; inaccessæ: transuersosq; tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumq; ab earꝝ fronte usq; ad fauces altissimas pertinebat: rectum uallibus iminens: ut aliquādiu q dē rex incertus esset ꝓ loci difficultate qd ageret. Postrēo aūt placuit ut munimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisq; dimissis areulis exponebatur in hostia speluncarū. Hiq; cum familiis eos mactabāt: ignēq; repugnātibus iniiciebāt. Cūq; aliquos ex his cōseruare uellet herodes: ut ad se accederēt uocę pcōis edixit. Sed illoꝝ neq; uoluntariū se qsq; ei tradidit. Sed quos uis coegerat: multi eoꝝ mortē captiuitati ptulerūt. Vbi ēt senior qdā septē filiorꝝ pater orātes cū matre pueros ut egredi sibi ad fœdera pmitteret occidit hoc mō iussit singulis exire: ipse ad hostiū stabat: & ꝓdcūtē quēq; filiorū trucidabat. Herodes āt e specula hęc ꝓspiciēs: & dolore cōficiebatē: & ut filiis pceret: seni dexterā cū pcib9 porrigebat. Ille aūt dictis ei9 nequaq; mitior factus: insup uelut hu

milis animi cõtempsit herodẽ. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desuper mortuis: postremo semetipsum percipitẽ misit. Speluncis & qui in his erãt ita subactis. Herodes relicta exercitus parte quantũ ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur: eicq; ptolomęo pręposito in samariã rediit: armatos; quidẽ tria milia: sexcentos uero equites in Antigonũ ducentes. Tũcq; propter eius abscessum nacti licentiã qbus galyleã turbare mos erat. Prolomęũ uero militũ rectorẽ aggressi nec opinantẽ interficiunt. Agros autẽ uastabant in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis herodes ma ture succurrit: & magnam quidẽ multitudinem morte consumit. Omnibus autẽ castellis obsidione liberatis hui9 mutationis causa mulctam exigit a ciuitatibus centũ talẽta. Iam uero parthis expulsis occiso etiã pacoro Ventidius Antonii litteris mõitus equitũ mille auxilia duarumq; cohortum aduersus Antigonũ mittit herodi. Eorum autem ducem Macheram ut se adiutum ueniret per epistolas rogauit antigonus & de uita herodis multa cõquęstus: & pecuniã dare pollicitus. Sed uentidius nec enĩ a quo missus erat negligendũ putabat cum præsertim plura daret herodes proditione quidẽ ei non paruit simulata uero amicitia res Antigoni exploratũ prexit nõ admisso herodis cõsilio dissuadentis id fieri. Antigonus autẽ quia presensit quid cogitaret ciuitatẽ ei clausit: & tanquã hostẽ ex mœnib9 ulciscebatur. Donec macherã incepti puduit & in Amatuntam ad herodẽ recessit. Iratus autẽ q; res aliter cesserat quoscũq; iudæos offendisset interficiebat: nec uel herodianis parceret: sed Antigonianis oĩbus abutebatur. Hęc cũ agere ferret herodes in macherã quidem uindicare uoluit: tanquã in hostẽ iracũdiã uero repressit: & ad Antonium approperabat: apud eum accusaturus macherę iniquitatẽ. Ille autẽ delicta sua reputans uelociter regẽ consequit̃: utq; in gratiã secum ualeat multis precibus effi cit. Neq; tamen herodes a proposito reuocatus quominus ad Antoniũ pergeret. Sed cũ audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatã iuxta Euphraten ualidissimã ciuitatem acrius festinabat. Opportunũ hoc tempus esse prospiciẽs demonstrãdæ uirtutis: & ut magis magisq; placeret antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit finem detulit obsidioni multis barbaris interfectis. Magnaq; prædę parte destinata: ut Antonius quidẽ quã quã eius uirtutem ante mirabatur: tamen etiam tunc magis eandem opinionẽ haberet: multũq; ad honores eius spemq; regni adderet Antiochus uero tradere Samosata cogeretur. Dũ hęc agerẽtur: res herodis in iudęa fractæ sunt. Reliquerat enim iosephũ fratrẽ qui omnia procuraret cum mandatis huiusmodi: ut ne quid ante reuersionẽ suam aduersus antigonum cõmoueret: quia non firmũ esset auxilium Machesæ quantum delictis superioribus probaretur. Verum iosephus ubi fratrem procul abesse cognouit immemor præceptoꝝ hiericuntha cum quinq; cohortibus a Machera secum missis petit: ut maturo messium tempore frumenta diripiat. In cursu autem hostium per montana atq; aspera loca oppressus & ipse cadit magnam uiri fortis in ea pugna gloriã consecutus: & omnes romani milites pereunt. Decem enim lectę de syria cohortes erant: nec ueterum militum quęquã permixtũ habebant: qui belli posset ex operibus opitulari. Antigon9 autem uictoria minime contentus: sed eo processit iracũdię ut mortuum quoq; Iosephum uerberaret. Deniq; nactus corpora mortuoꝝ etiam caput ei9 anteabscidit: quam. I. talẽta pheroras frater eius precium redemptionis offerret: tanta uero nouitas post antigoni uictoriam galyleę res occupauit: ut qui partibus eius magis fauerent productos optimates herodis studiosos lacu summergerẽt multaq; in idumęa mutarentur: ubi macheras castelli cuiusdam instaurabat mœnia cuius nomẽ est tongitha nec horꝝ qdẽ quicq; herodes audierat captis enĩ somosatis antoni9 & prępositio syrię sossio: iusso quoq; ut herodẽ aduersus antigonũ adiuuaret discessit in ęgyptũ. Sossius aũt duabus cohortib9 in iudęã

pręmissis quarum herodes uteret̃ auxilio ipse cum cętera manu militũ sequebat̃. Herodi autẽ prope degenti apud Daphnen antiochiæ mortem fratris somnia manifesta signi ficaut. Cũq; turbatus ,psiluisset stratis ecce nuntii cladis intrabãt: quare pro dolore patulum quęstus maxima ptę luctus delata in hostes properabat ultra uires iter acceleras. Et ubi ad libanũ uenit octingentos mõtis accolas assumit auxilio: nãq; his iungit romanorum cohortẽ. Cum quibus non expectata luce in galyleam ingressus est: hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit: & assidue quidem castellum oppugnare tentabat. Sed priusq̃ id caperet: asperima hyeme coact9 in uicos ,pximos recepit exercitũ. Paucis autẽ diebus post auctus etiã alteri9 prędio cohortis: quã Antoni9 miserat: tanto hostib9 terrori fuit: ut castellum nocte desererẽt. Iamq; per hiericũtha properans ibat: ut quamprimũ interfectores fratri sui posset ulcisci. Vbi etiã mirabilis ei mõstroq; similis casus euẽit. Vnde pter spem liberatus: & opinionẽ q; deo carus esset adeptus est. Nam cũ multi honorati uespera illa cęnauissent: postq̃ dimisso cõuiuio oẽs egressi sunt: confestim cœnaculũ concidit. Id aũt cõmune sibi tam periculoꝝ quã salutis indiciũ quã tum ad futurum bellum pertineret esse coniiciẽs: mane primo castra cõmouet: hostiũq; sex milia circiter de mõtibus decurrentes prima tentabãt agmina: & manũ quidem cũ romanis conserere non satis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos dũmodo plurimos sauciarẽt eminus appetebant. Vbi herodes quoq; ipse prętericns: latus iaculo uulneratꝰ. Antigonus autem se non solum audacia suorum: sed etiam multitudine superiorẽ uideri cupiens: pappum quendã ex contubernalibus suis: cũ manu militũ in samariam mittit. Quibus quidem Macheras erat palma uictorię. Herodes uero terram peruagat̃ hostilem: & municipia capit. Duoq; habitatorũ milia consumit. Exustisq; domib9 ad exercitum redit circa uicũ qui appellatur Camacome tendentẽ. In dies aũt singulos magna ei multitudo iudæorũ: uel ex ipsa hiericuntha: uel ex aliis regionibus accedebat: Cũ hos odium moueret Antigoni: alios ipsius herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc aũt congredi festinante pappi milites neq; multitudinẽ hostium neq; impetu perterriti: acriter ad pugnã ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt: cæteri quidẽ paulisper restiterũt. Herodes autẽ fraternæ cędis recordatione periculosius dimicans: dũmodo ulcisceretur authores: aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occubentiũ strages: cum alii quidem in uicũ unde uenerant compellerentur. Nouissimus aũt ipse instaret: atq; infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes: in ciuitatem incidit: cum oẽs quidem armatoꝝ domus essent refertę: plenaq; propugnatorũ desuper tecta: & quoniã foris deprehensos facillime superabat: disturbãdo ædes intus abditos extrahebat: alios cõuulsis obrutos fastigiis multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam cum gladiis armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerũ per omnes uias multitudo congregata est: ut etiã uictorib9 ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagã hostes adeo non tuleruntut confluentiũ turba conspectis q; in uico periissent: fuga discederẽt. Statimq; successu frẽt9 herodes ad hierosolymã perrexisset: nisi cũ hyemis asperitas ,phibuisset. Hæc enim perficiendę uictorię fuit impedimentũ. Et ne pœnitus opprimeretur antigonus obstitit: qui ciuitatẽ iam deserere cogitabat. Herodes autẽ ad uesperã cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset ipse adhuc ab armis callidius: more militis lauatũ ibat. Siquidẽ un9 tantũ puer eum sequebatur. Et priusq̃ in balneũ perueniret: obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures. Hi confugerãt armati ex acie in balneum: sed perculsi etiam tum metu: ac latitantes ut regẽ uiderũt: illũ quidem stupore de

bilitati ac trementes: cū inermis esset prętereunt. Exitus uero qua fugerant cursu petebant. Itaq; cum alius casu qui eos compræhenderet nullus adesset. Herodi autē nihil pa ri satis fuisset: oēs effugiunt. Postero autem die pappum quidem Antigoni militū ducē abscisso capite obtruncat. Id pherore magistro exercitus fratri suo mittit: in perēpti fratris ultionē. Nāq; pappus erat qui Iosephū interfecerat. Vbi autē rigor hyemis cessit in hierosolymā profectus est: murisq; admoto milite annus autē tertius agebat ex quo romæ rex fuerat declaratus: pro tēplo castra posuit: qua facilior erat expugnatio: & antea pōpeius cœperat ciuitatē. Exercitu autē in opera distributo suburbanis diuisis tres quidem leuare aggeres: & super eos turres ædificare iubet. Relictis aūt qui operibus instarent efficacissimis amicoꝝ: ipse in samariā uadit uxorē accepturus alexādri filii aristobuli filiam sibi despōsatā: ut diximus: & domū obsidet qui subcisiua opera nuptias curaturus quippe iam hostē despiciebat. Igitur ubi eā duxit ad hierosolymā rediit auctus militū copiis eiq; sossius cū magna manu equitū peditūq; sociatur: quę mediterrāeo itinere prēmissa per phœnicē ipse remeauit. Vniuerso aūt exercitu congregato ad peditū legiones undecim equitūq; sex milia prēter auxilia syrioꝝ non pro minima parte ducenda: prope a septentrionali muro castra collocarunt. Ipse quidē herodes senatusconsulto frętus: quibus rex fuerat declaratus. Sossius uero antonio a quo milites quibus præerat sciret missos herodis auxilio. Iudęoꝝ aūt intra ciuitatē agētiū populus uarie turbatus erat. Nam circa templū infirmior multitudo conueniens furore agebatur: multaq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent in collegio conglobati multis modis latrocinabātur: maxime: & locis oppido proximis uictui necessaria diripiētes: neq; aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorū autē constantiores obsidentib⁹ oppositi e muris opus aggerū prohibebant & contra īstrumenta oppugnantiū semper nouū aliquod obstaculū moliebātur. In nulla autē re sicut in cuniculis superabāt. Rex autem aduersus latrocinia quidē occultas excogitauit militū insidias quibus eorū reprimerentur excursus: inopiā uero alimentorū longinquis transuectionibus adiuuare dispo suit: ac pugnę intenti quāuis omnem modū audaciæ supergrederent: romanoꝝ tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his certa morte proposita confligebant. Ex īprouiso aūt romanis per medios emergentibus in cuniculis priusq; muri aliqua pars dirueretur: alteram eius uicem muniebāt. Prorsus neq; manibus neq; machinis deficiebant: quoniā usq; ad ultimū repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circūsedēte per quinq; menses obsidium tolerauerūt: donec quidam ex his quos lectos habebat herodes ausi murū transgredi ciuitatem irrupere: & post eos sossii cēturiones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mox capta erant: romanis quidem propter obsidionis moras iratis. Herodianus uero manu iudaica summo intenta studio: ne quis pœnitus ex aduersariis resideret. Mactabātur autē quāplurimi: & per angustiores uicos oppidi: & in domos compulsi: uel si ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut mulieribus īfirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubiq; dimicans rogaret ut parcerent: nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes omnem persequebantur ętatem. Ibi tunc etiam Antigonus: neq; priorem neq; præsentem fortunam cogitans domo descendit: & ad pedes sossii prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus: & intemperanter direpsit & Antigonā appellauit. neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut fęmineā. Itaq; ille quidem uinctus asseruabat. Herodes autem quoniā hostes uicisset: ut externa quoq; auxilia sub iugum mitteret prouidebat. Visendi enim templi sanctorum quę eius studio omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem hos minis alios precibus nō nullos armis etiā

refrenabat: acerbiorē q̄ si uictus fuisset existimans fore uictoriam si quod uidet inceptas esset: culpa sua uisum fuisset. Mox autē etiā rapinas in ciuitate prohibuit: multa iuectus in Sosiū: si uacuefacto uiris & pecuniis oppido romani regē solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuiū cæde totius orbis terræ imperium uile precium iudicaret. Illo aūt in sitū esse dicente: ut pro labore obsidionis prędrū licentiā milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurū esse firmauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquiis ꝓmissa compleuit. nanq; militū quēq; liberaliter & pro merito duces: ipsumq; sossium regia largitate donauit: ut nemo egens pecuniis abiret. Post hæc sossius aurea corona deo dedicata ex hierosolymis remeauit: antonio uinctū antigonū ducens. Et illū quidem uana spe cupidū usq; ad ultimū diem ignauia digna securis excepit. Rex aūt Herodes discreta multitudine ciuitatis: suaꝝ quidem partiū studiosos quo magis beniuolos faceret sibi honorificetractabat. Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunię defecissent: quicquid ornamentoꝝ haberet, diuisum Antonio eiusq; comitibus misit. Non tamen omnino nequid pateretur ademit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore corruptus: in omni re cupidini cesserat. Cap. xxvii. Etenim Cleopatra ubi totam cognationem suam sæuitia persecuta est: ut neq; propinquus ei sanguine superesset: cædis rabiem contulit in extraneos: syriorumq; optimates apud Antonium criminando suadebat interfici: ut eo modo cuiusq; possessiones domino suo facile quæreret. Postea uero q̄ in iudæos atq; arabas usq; extendit auaritiam ut reges eorum herodes & Malichus interirent occulte moliebatur. Deniq; cum uel in parte præceptorum respuisset antonius occidere quidem bonos uiros tantosq; reges iniustum esse dixit: q̄ autem his morte prius erat: inter amicos ultra non habuit: sed multa terra & horum præcisa finibus: & quod erat in hiericuntha palmetum quo Balsamum gignitur: ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen eleutrum ipsi dedit. Quorum potita dominio ad Eufratem usq; parthis bellum inferentem: secuta Antonium per Appamiam & Damascū in iudęam uenit. Atq; hic Herodes licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari. Ipsamq; omnibus obsequiis placans: in peculium usq; duxit. Nec multum iterea tempus & Antonius ex parthis aderat: captiuumq; Artabazen tigranis filium dono cleopatrę ducebat. Nam cum pecuniis omniq; præda parthus illi statim condonatus est. Concitato autē bello actiaco herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat. Et aliis per iudęam turbis liberatus: & hyrcania potitus quem uicum Antigoni soror tenebat. Verumtamen Cleopatra callide ne periculorum antigoni particeps fieret: interclusus est. Regibus enim ut diximus insidias tendens bellum in arabas ut herodi cōmitteret persuadet antonio. Quos si uicisset: arabię domina: sin autem uictus esset: iudęę domina constitueretur: alterūq; potentatum per alterum pesundaret. Sed hęc eius uoluntas ad herodis cessit arbitrium. Nāq; primū pignoribus hostiū captis maximū quē conflauerat equitatum: circa diospolim in eos īmittit: & quāuis fortiter resistentes superauit. Cum autem iam uicti essent maiore motu arabes suscitantur: & īfinita manus in ui cum syrię celescanthan congregata expectabat iudæos. Vbi rex eos herodes cum exercitu aggressus: bellum consultius administrare tentabat: castraq; muro cingi pręcipiebat. Non tamē ei paruit multitudo: sed priore uictoria freti arabas impetunt. Et prima coitione in fugā uersos urgebant. In persecutione uero insidiis periclitatur herodes: uici Nanathan indigenis ab Athenione dimissis: qui ex Cleopatrę ducibus semper ei fuerat inimicus. Nāq; horū incursu recreati arabes pugnā repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & deuia herodis militē fugāt: plurimis cędę ꝓstratis. Qui uero ex ꝑlio seruati

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt:in uicum Ormizam confugiunt. Vbi etiã castra eoꝝ cum hominibus circungressi arabes sicut erãt plena cœperunt. Neq; multo post accepta clade herodes aderat cũ auxiliis serius q̃ usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit p̃positorum militibus cõtumacia:q; iussis obedire noluerint. Non enim repentino cõmisso prælio ullũ Athenõ insidiãdi tẽpus habuisset. Rursus tamẽ ultus est arabas:assiduis eoꝝ fines incursiõibus inquietans:quodq; semel uictus est:sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequit:incurrit ei dimitans:quodq; semel uictus est:sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequit:incurrit ei diuinitus alia calamitas:septimo regni anno & actiaco bello feruente. Nãq; ueris initio terremota infinita quidẽ pecoꝝ:triginta uero hominum milia peremit:cum exercitus manssisset incolumis:quoniã sub diuo tẽdebat:ibiq; tamen arabas in maiorẽ ferociam fama sustulit:tribus nuntiis grauius semper aliquid affigẽs. Vnde uelut omni subuersa iudea terræ obtinẽdæ spe:quia neminẽ superesse credebant:in eam ruunt legatis prius interfectis qui ad seuenerant a iudeis. Herodes autẽ aduentu hostiũ perterritã suoꝝ multitudinẽ tanq̃ magnitudine quã assiduitate calamitatũ fractam ad repugnandũ in ciuitate tentabat. Hęc dicens rationẽ habere non uidetur: cur non p̃sens formido pertulerit. Nam diuinę quidem indignationis plagas merori uobis esse non miror. Ignauum est autẽ perpeti enim idem:cum incursus hominum impellendi sunt. Ego autem tantũ esti mo ut hostes post terremotum pertimescam quod magis putauerim deum hanc illis illecebram dimisisse ut pœnas redderent. Non enim tantũ manu armisq; freti quantũ nostris calamitatibus ueniunt. Fallax aũt spes est quę non suis uiribus nititur: sed alienis aduersis. Neq; uero uel secundæ res uel contrarię apud homines certę sunt:sed in utranq; partem uideas fortunam mutare uicissim:& exempla uobis propria demonstrabũt. Nam per prelia superiora uictores:post ab hostibus uicti sumus & nunc ergo quantũ existimare licet illi capientur uictores sefore credentes. Nimis enim confidens incautus est:metus autem prouidentiam docet. Itaq; mihi quidem hoc ipsum quod timetis fiduciam suggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuistis:& p̃ter uoluntatem meã in hostes egressi estis. Atheinon insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra contatio & minus alacer animus:ut uidetur:certam mihi uictoriam spondet. Conuenit autẽ ante prelium sic esse affectos in ipso autem opere uirtutem erigere:cõsceleratisq; hostibus planũ facere q̃ neq; humanum aliquod malum:neq; ira cęlestis unquã deprimit fortitudinem iudæorum:donec spiritũ uitæ ducant:uel eoꝝ quisquã in bonis suis arabas dominari patietur:quos aliquotiens pœne captiuos abduxi. Nihil autem uos terreat rerũ animarum carentiũ metus:neq; arbitremini terrę cõcussionẽ alicuius fortunę esse uel cladis portentum. Naturalia nanq; sunt ęlementoꝝ quoq; uitia: nullumq; damnum inferunt nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentiæ quidem uel famis uel terremotꝰ signũ aliquod tardius fortasse præcesserit. Ipsa uero cum extiterint sui magnitudine finiuntur. Cęterũ quod nobis amplius quã terrę concussio bellum nocere poterit etiam uictis? imo enim uero maximum iminentis exitii monstrum non sponte sua neq; alienis manibus inimicis accedit:qui legatos nostros p̃ter omnium hominũ legis crudeliter imolauerunt. talesq; deo pro belli euentu hostias cæciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictãq; dexterã. sed continuo pœnas dabunt:si primo repleti spiritu in uindictã uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisq; nõ pro cõiugibus neq; pro liberis aut pro patriæ periculis pugnaturi:sed legatoꝝ cędis ultores. Illi melius q̃ nos qui uiuimus exercitũ regent:uobisq; mihi obediẽtibꝰ piclitabor ipse præ cęteris. Pro certo eni sciatis fortitudinẽ uestrã sustineri nõ posse nisi temeritate lędat. His adhortatꝰ milites ubi eos alacres uidit sacra deo celebrauit. Deide cũ exercitu iordanẽ fluuiũ trãsgressus ẽ. Castris aũt philadelphię positis:haud ꝑcul ab hostibus quasi de interiacẽte castello cõtẽderet:

pugnam eminus irritabat:quãprimũ cupiens congredi. Nam & hostes permiserant qui castellũ occuparent. Sed illos quidẽ regii facile repulerunt:collęq; tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad prelium milite: instructaq; acie arabas lacessebat. Cum aũt nemo contra procederet:quædã enim eos uehemens formido tenebat: & ante multitudinem dux Alchinius timore obrigauerat:uallũ eoꝝ disturbat ipse aggressus:ecq; modo coacti ad pugnã confusis ordinibus:mixteq; cũ peditibus equites egrediuntur:& si multitudine superiores a iudeis tamen alacritate impares:quasi audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quamdiu quidem steterint:non magna eorum cędes facta est. Vbi uero terga nudauerunt multi a iudeis:multi a semetipsis conculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt:cęteraq; multitudo in uallum cõpulsa est. eosq; statim circunseptos obsidebat herodes. Et licet armis prope adesset excidium:tamẽ aquę penuria uehementer urgebat. Cũ rex arrogantius eoꝝ legatos despiceret & talenta quingẽta pro redẽptione offerentibus magis instaret. Deniq; ardescente siti:cateruatim exeuntes ultro se iudeis tradebant adeo ut quinq; diebus quatuor milia uincirentur: sexto reliqua multitudo ad pugnã desperata salute ꝓcederet. Quibus congressus herodes iterũ septẽ milia circiter sternit:tam magna plaga ultus arabiam extincto uirorũ eius spiritu rantum profecit:ut etiam patronus ab ea gente optaret. Mox autẽ illũ excepit presumpta rerum sollicitudo: ꝓpter amicitiam Antonii post uictoriã cæsaris apud actium: Verum tamen plus timoris habebat quam ipse patiebat. Nec enim cæsar uictum iudicabat antonium:donec herodes cum eo supersset. Itaq; rex piculis decreuit occurrere:rhodumq; transmissus ubi cęsar eo tempore morebatur:adit eum sine diademate:uestę quidem cultuq; priuato:sed fastu regio:neq; dissimulata ueritate corã hęc dixit. Ego cæsar rex factꝰ ab Antonio:fateor utilem mefuisse regem Antonio. Neq; dubitauerim dicere q; omni modo armis quoq; me gratũ expertus esses:nisi arabes prohibuissent. Verũtamẽ & auxilia ei prouiribus meis misi:& multa frumẽti milia:sed nec accepta apud actiũ plaga:bene de me meritũ deseruí. Nã cum auxilii minus cõmodarem: optimũ ei consiliũ unã esse dicens cleopatræ mortẽ aduersorum correptionẽ. Quam si occidisset: & pecunias ei & muros ad tuitionẽ:& exercitum & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatræ amores:& deus qui tibi uictoriã donaret obstruxit. Vna ergo cum Antonio uictus sum:& regni coronã cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni:spem salutis de uirtute pręsumens:& ne in examen adducerer properans: qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc cæsar:imo uero saluus esto inqt:& nunc regnato certius. Nam meritus es qui plurimos rogas:cum amicitiã tanta fide tuearis. Experire aũt ut etiã fœlicioribus fidus permaneas. Siquidem ego pręclarissimã spem de tua magna uirtute mihi promitto. Recte tamen fecit antonius qui magis Cleopatrę quã tibi paruit. Te nanq; lucrati sumus propter eius dementiã. Prior ab officiis autem cœpisti quãtum appareat:cũ ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatẽ regni prębeo. Experiat autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere:ut non queras Antonium:huius sermonis humanitate regem ne quid pœnitus de amicitia sua dubitaret hortatus:& diadema illi imposuit:& indulgentiam decreto consignat. In quo multa honorifice in eius laudẽ locutus est. Ille autem prius cũ mulieribus declinitum rogabat:ut alexandrum quendam supplicem ex amicis antonii iuberet absolui. Sed uicit iracundia cæsaris multa illum & grauia pro quo rogabat admississe dicentis:quib9 repulit deprecantem. Postea uero ad ęgyptũ euntẽ per syriam cæsarẽ herodes cũctis acceptis regni diuitiis:tuncq; primũ cum eo militẽ inspiciente: circa ptolomaida equo uectus est:cœnãq; illi cũ oibus amicis exhibuit:atq; insup exercitui epulis cũcta distribuit.

Profpexit enim ut per arida loca proficiſcẽtibus ad peluſiũ atq; inde redeuntibus aqua rũ copia nõ deeſſet. Nec defuit cuiq; utenſiliũ quod deſideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruũ eſſe herodis regnũ tam cæſar quã milites æſtimabant. Ideoq; poſtq; uenit in ægyptũ: iam Cleopatra & antonio mortuis, non ſolũ cęteros eius honores auxit: ueꝝ etiã regno ptẽ finiũ addidit: quã Cleopatra dempſerit. Et prẽterea gadaran hippon ſam mariã: maritimarũq; inſuper ciuitatũ gazam & Archedonã: & ioppen & pirgon ſtratonis: & ad hęc ſatellites quadringẽtos galathas ei donauit: quos antea Cleopatra ſtipatores habebat. Nulla res autẽ magis liberalitatẽ cæſaris incitauit quã magnus animus accipientis. Poſt primam uero aniadam etiã regionẽ quæ tracon uocat eius ditioni ſubdidit: eiq; continentẽ Bataniã: itemq; aurantẽ. Ex huiuſmodi cauſa Zenodorus qui domus liſarię conductor erat non ceſſauit unquã ex regione quę tracon dicitur: latrones damaſcenis imittere. Illi autẽ ad uarronem tunc rectorem ſyrię confugerunt: eũq; deprecati ſunt: quo ſuas miſerias cęſari declararet. Cęſar autem his cognitis ei reſcripſerat: ut latrocinium pœnitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggreſſus loca ſuſpecta expurgauit latronibus terram ipſam zenodoro abſtulit. Quã cęſar ne latronum denuo contra damaſcum receptaculũ fieret, herodi dedit: eumq; præterea totius ſyriæ procuratorẽ conſtituit. Et decimo anno reuerſus iterum in prouinciam: ne quid eo in cõſulto procuratoribus liceret adminiſtrare prẽcepit: ac zenodoro mortuo terram omnẽ quę inter draconem & galyleam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus exiſtimabat herodes a cęſare quidem poſt aggrippam amabatur: ab aggripta autẽ poſt cęſarem. Hinc ad ſummũ fœlicitatis euectus: & ad maiorem ſubleuatus animũ: maximã prouidentiæ partem obſequio pietatis impendit. Itaq; anno regni ſui quintodecimo & templum inſtauravit: & duplum terre ſpatium quam fuerat circa templũ muro amplexus eſt: ingenti ſumptu & munificentia ſingulari. Augumento erant in ambitu fani maguę porticus: eiq; iũctum a ſeptẽtrione caſtellum: Et illas quidem a fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus: quam regni ſedes eſſet largis opibus renouatum, Antoniam uocauit in honore Antonii. Qui etiam domo ſibi regia in ſuperiori parte ciuitatis extructa duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas: quibus ne templũ quidem uſq; conferri poſſet ędificauit: eaſq; amicorum uocabulis unã Cæſariam: Agrippium alterã nominauit. Nec uero ſolis tectis memoriam eorum & cognomina circunſcripſit: ſed in totas etiam ciuitates ſtudium liberalitatis extendit. Nam in ſamaratica regione oppidũ muro pulcherrimo per uiginti ſtadia circundatũ ſebaſten appellauit: deductis eo ſex milibus colonorum terraq; fœcundiſſima his attributa. Vbi templũ quoq; maximũ inter ędificia collocauit: & circũ id aream triũ ſemis ſtadioꝝ cęſari dedicauit: ciuſq; oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præſtitit. Inſuper his alterius terrę adiectione donatus a Cæſare aliud templum circa iordanis fontẽ candido marmore poſuit: qui locus appellatur panium. Vbi montis quidam uertex in pręcelſum æditus propter ſubiecti lateris uallem ſpecus aperit umbroſum: qua profundæ altitudinis rupes ad immenſum liquentis gutte receptaculum concauatur: & ſtagnantis aquæ copia dimittentibus aliquid donec terram inueniat longitudo nulla ſufficiat. Foris autem de ſpeluncę radicibus oriuntur fontes: & ut quidã putant: hoc eſt iordanis principiũ. Sed ueri fidem in poſterioribus indicabimus. Quin & apud hiericũta inter caſtellum cyprũ & priores domos regias: meliores alias: & quæ cõmodiorem uſum prębęrẽt aduenientibus fabricatas eorũdẽ amicorũ nominibus uocitauit. Prorſus nõ eſt idoneus regni locus: quẽ honore cęſaris nudũ reliquerit. Poſtea uero quã fines ſuos tẽplis repleuit in ꝓuincia quoq; honores ſuos effudit & multis ciuitatib⁹ tẽpla quę cęſaria uocãt inſtituit. Cũ aũt inter ma

ritimas ciuitates uidiſſet unã uetuſtate feſſam quę ſtratonis pyrgus uocabat: & ꝓ loci natura munificentiæ ſuæ capacẽ. Totã eam cãdidiſſimo ſaxo reparatã clariſſima regia decorauit: & in ea maximã innatã ſui animi magnitudinẽ demonſtrauit. Nam inter doram & ioppen: quarum media ciuitas ſita eſt, Omnis ora maritima adeo fuit importuoſa: ut omnes qui ad Egyptũ ex Phœnicẽ nauigarent in ſalo fluctuare cogerẽtur, minas Africi metuens: Cuius etiam mediocris aura tantas undarũ moles ad ſcopulos erigit: ut remeante ęſtu gurgitis paliquantũ ſpatiũ maris feritas augeatur. Sed rex libera litate ac ſumptibus deuicta natura pyreo maiorẽ portũ fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus ſtationes fecit altiſſimas. Et quãquã omnis ei locus aduerſabatur: tamen ita cum difficultate certauit: ut firmitas quędã ſtructurę nequaquã mari cederet. Pulchritudo uero tanta eſſet: quam nulla res ardua perpediſſet ornatũ. Metitus enim quantũ diximus portui ſpatiũ per uiginti ulnas in profundũ ſaxa demiſit. Quorum plęraq; pedũ quinquaginta longitudinis: & altitudinis nouẽ: & latitudinis decem. Nonulla uero etiã maiora fuerunt. Expleto autẽ ſpacio quod unda celabat: in ducentorũ pedũ murũ dilatauit. Ex quibus centũ repellendis erant fluctibus ante conſtructi unde etiã procymia dicebatur: Cæteri autẽ ſaxeo quo portus cingitur muro ſubiecti ſunt magnis turribus interpoſitis: quarũ maxima atq; pulcherrima ex parẽte Cęſaris druſum cognominata eſt: Crebri autẽ fornices ad ducẽda quæ portus haberet proq; fornicibus: & circum eos pila ſaxea & lata quę naues egredientes exciperet ambulatu. Aditus autem a ſeptentrionali erat. Ventorũ enim pro ſitu loci placidiſſimus eſt boreas. Ad hoſtiũ uero ſtatuę ſiue coloſſi tres utrinq; fulti columnis: quarũ a leua quidẽ intrantibus ſtantis ſolida turris ſuſtinet. Dextra uero duo proceri lapides iuncti: & partis aduerſæ turris magnitudinẽ ſuperantes. Domus autẽ portui connexe candido itidẽ lapide: pariq; menſura ſpatiorũ ciuitatis uice tendentis in portũ. Contra hoſtiũ uero portus in colle cęſaris tẽplum magnitudine ſimul & pulchritudine pręcipuũ: ſtatuaq; in eo cæſaris ſiue coloſſus non minor quam iouis apud olympiã: cuius ad exemplar factus Romano autẽ par & Iunoni quæ argis eſt. Oppidũ autem prouinciæ dedicauit: rebuſq; aduectitiis portũ cæſaris uero conditoris honorẽ: unde ciuitati cæſarię nomẽ impoſuit. Quinetiã cętera opera forũ theatrũ amphiteatrũ digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamini inſtituto nomen ei cęſaris donauit. Primuſq; ipſe in centeſima nonageſima & ſecunda olympiade maxima pręmia propoſuit: ut non ſolũ uictores: ſed & proximi & tertii ſucceſſores eorũ regalibus diuitiis potirẽtur. Anthedona quoq; reparatã: quã bella ſub uerterant Agrippiũ uocauit: nimiaq; beniuolentia nomen amici etiã portę inſcripſit: quã ipſi in tẽplo ędificauit. Sed nec parentes ſuos ita quiſquã dilexit: nam & patris monumento optimo regni cãpo ciuitatẽ condidit: fluminum arborũq; ditiſſimam: eãq; antipatridam nuncupauit. Et ſuper hiericunta caſtellũ natura tutum & pulchritudine pręcipuum muro cinxit: atq; in honorẽ matris Cyprum uocauit. Fratriq; phaſelo turri cognomine hieroſolymis dedicauit: cuius habitus & in magnitudine claritas poſtea declarabitur. Aliamq; ciuitatẽ in regione qua de hiericunta in boreã itur phaſelum nominauit. Cognatis autẽ & amicis ętęrnæ glorię traditis: nec ſui quidẽ fuit immemor: ſed caſtellum contra montẽ arabici lateris propugnaculo permunitũ de ſuo nomine Herodium uocauit: tumulumq; aſta idem qui manu factus ſtadiorũ ſexaginta ſpatio ab hieroſolymis aberat: ſimiliter nominatũ munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus eſt. Ambitũ autem compleuit ędibus regiis liberaliſſime exornatis: ut non ſolum interna membroꝝ facies clarior eſſet: uerũ etiam foris parietes ac macerię tectaq; largis infuſa diuitiis elucerent. Aquam enim plurimã ingenti

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſũptu ac labore ex longo interuallo induxit: perq; ducenta gradus marmoris candidiſſi
mi fabricauit aſcenſum. Erat autẽ totius collis manufactus & clementer excelſus. Qui
& aliam circũ radices eius regiã ac diuerſoria quę ſarcinas & amicos recipere poſſent
ędificauit: ut pro rerũ quidẽ omnium copia ciuitas eſſe uideretur. Caſtellũ uero domus
regalis circunſcriptione: tantis autẽ conſtructis ædificiis animi ſui magnitudinẽ in plu
rimis etiã externis ciuitatibus demõſtrauit. Namq; apud Tripolim & damaſcũ & pto
lomaida publicas balneas quę Gymnaſia dicunt. bibli autẽ murũ: exedras uero & por
ticus fora: quę & tẽpla briti ac tyri: necnon & ſidonẽ apud & Damaſcũ theatra condi
dit. Maritimis autẽ laodicẽſibus aquę ductũ: apud Aſcalon uero Nymphea ſiue lacus
ornatiſſimos & balneas. Itemq; periſtilla tam opere quã magnitudine miranda conſti
tuit. Sũt qbus etiã lucos portuſq; prębuit. Multę ciuitates ab eo tanq̃ regni ſocię agris
quoq; donatæ ſunt. Ad exhibitionẽ uero Thermarũ aliis redditus annuos ac perpetuos
delegauit: quemadmodũ comis ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hęc frumenta
cunctis miniſtrauit egentibus: & inſulis rhodiorũ ad inſtruendã claſſem pecunias ſæpe:
multiſq; in locis prębuit: incenſum que Pythiũ in meliorẽ formã reparauit ſumptibus
ſuis. Quid dicã eius in Lichios aut Samos libertatẽ: quę per omnẽ ioniã eoꝝ quę deſi
deraſſet quiſq; largitiones. Nonne Athenienſes & lacedemonii & Nicopolitani: & in
Miſia pergamus Herodis ſunt plena donariis. Nonne Antiochenſiũ ſyriæ platheã cũ
plena cœni cẽt ab oĩbus uitaretur per uiginti ſtadia prolixam ſtatuit: polito marmore
declinandiſq; imbribus quã longa eſſet ornauit. Sed hæc quidẽ propria quis dixerit il
lorũ quibus ea detulit populoꝝ. Quod autẽ elidenſibus pręſtitit: non ſolum Achaię cõ
mune: ſed etiã totius orbis terrę munus eſſe uidetur: per quẽ Olympiaci certaminis glo
ria diffunditur. Nã cum hos deficere ſumptuũ uideret inopia: quodq; ſolũ ex ueteri grę
cia reſtabat effluere: nõ ſolum Agonitheta ipſe factus eſt: eo luſtro q̃ cum romã naui
garet offendit: ſed perpetuos pecuniarũ quæſtus iſtituit: ut nũquã eius memoria agoni
thetę munere fungi deſineret: inextricabile opus erit debitorũ remiſſiones exponere: ſi
cut phaſelitas & balaonetas. Alia quæ circa Cilicią municipia leuauit annuis penſioni
bus: licet multũ eius animi magnitudinẽ timor fregerit: ne quam pateret inuidiã uelu
ti maius aliquid aucuparetur: ſi beneficiis amplioribus afficeret ciuitates: quam qui eas
haberent. Quin & corpore uſus eſt quod animo conueniret. Cũq; ſummus uenator eſ
ſet: in hoc tamẽ ipſo equitandi peritia quę cuperet aſſequebat. Deniq; uno die quondã
quadraginta feras ſubegit. Eſt autẽ aprorũ altrix illa regio: ſed magis ceruis & onagris
frequẽtatur. Bellator aũt erat qui ſuſtineri non poſſet. Itaq; multos etiã in exercitatione
terrebat: quibus & torquẽdo iaculo directiſſimus: & ſagittarũ librator uidebat egregi
us. Præter animi autẽ corporiſq; uirtutẽ: fortuna quoq; ſecunda uſus eſt. Raro aũt con
tra uotum eius belli ceſſit euentus. Et ſi quando id accidit: non ipſius culpa: ſed aut pro
ditione quorundã: aut temeritate militũ factum eſt. Vt uero publicã ei fœlicitatem me
mores inuidere domeſtici: & aduerſi caſus ex muliere cœperunt: quã maxime diligebat.
Nam quia regis meruit poteſtatẽ: repudiata quã priuatus acceperat uxore ex hieroſoly
mis genus ducente quę doſis uocabat. Mariammẽ ſibi coniunxit Alexandri filiã Ariſto
boli filii: unde domus eius in diſcordiã uẽit. Et ante quidẽ maxime uero poſtquã roma
egreſſus eſt. Nam primum Antipatrũ ex doſide filiorũ cauſa: quos de marianne ſuſcepe
rat expulit ciuitate: ſolis feſtis diebus eo commeandi facultate conceſſa. Deinde auum
coniugis Hyrcanũ ex parthis ad ſe reuerſum propter inſidiarum ſuſpitionem peremit.
Quẽ captum quidem occupata ſyria Barzaphranes adduxerat: miſerati uero gentiles li
berauerunt: qui ultra euphraten colebant. Et ſi monitis eorũ paruiſſet ne ad Herodem

tranſiret: non interiiſſet. Verũ mortis eius fuit illecebra neptis matrimoniũ. Hoc enim
fretus multoq; amplius patriam deſiderans uenit. Herodẽ autem cõmouit non q̃ re
gnum affectaret: ſed q̃ ipſi iure deberet. Quinq; aũt filiorũ quos ex Marianne ſuſce
perat: duæ fœminę cæteri mares erant. Horũq; minimo romæ in ſtudiis mortuo: duos
maiores & propter matris nobilitatẽ: & q̃ iam regnanti ſibi fuiſſent geniti regie pro
ducebat. Sed enim fortior amor his Mariannes ſuffragabatur: quæ in dies ſingulos pro
ficiẽs ſuccendebat adeo herodẽ: ut eorũ nihil ſentiret: quæ propter dilectã ſibi dolerent.
Tantũ nanq; in eum Mariãnes erat odium: quantũ ipſe illam amabat. Habens igitur
ex rebus quidẽ ipſis inimicitiarũ probabiles cauſas: ex amore uero fiduciã meo ei quę
Hyrcano auo ſuo feciſſet obiiciebat: quæq; in fratrẽ ionathen egiſſet. Nec enĩ uel huic
quicquã qui puer erat parcebat: quẽ pontificem in decimoſexto ętatis ãno creatũ: poſt
honorẽ ſtatim occidit. Atq; ille quidẽ cum ſacra ueſte amictus ad aram acceſſiſſet feſto
die populus omnis illachrymauit: & tamen noctu miſſus in hiericũta: ibi ſicut manda
tũ fuerat lacu ſubmerſus a galathis interiit. Hęc igitur Herodi Mariãne probro dabat:
ſororemq; eius & fratrẽ maledictis atrocioribus dehoneſtabat. Sed ille quidem amore
mutus erat. Graui autẽ indignatione mulier ſęuiebat: & quo maxime cõmoueretur he
rodes inſimulabat eum adulterũ. Præter alia multa quę ueriſimilia fingerentur hęc ac
cuſantis: q̃ in ægyptũ imaginẽ ſuam miſiſſet Antonio: proq; immoderata libidine ab
ſentem ſe properaſſet oſtendere uiro mulierũ cupidine inſaniẽti: & qui uim poſſet affer
re. Id ueluti fulmẽ aliquod emiſſum perturbauit herodẽ: maxime quidem amoris cauſa
ęmulatione ſucceſum. Deinde etiã cogitante Cleopatræ ſæuitiã: cuius gratia & liſanias
rex: & Malichus arabs erant perempti. Non enim cõiugis amiſſionẽ: ſed morte ſua pe
riculũ metiebat. Itaq; profecturus romã Ioſippo Salomę ſororis ſuę uiro quẽ fidum ha
bebat: & pro affinitate beniuolũ commẽdabat uxorẽ: mandato ei clam ut eam interfi
ceret: ſi etiã ſe occidiſſet Antonius. Veꝝ Ioſippus non maligne: ſed regis amorẽ mulie
ri cupiens demõſtrare: q̃ ab ea neq; mortuus pateret diuelli: ſecretum ei ſermonẽ ape
rit. Et illa reuerſo Herode multaq; inter fabulas de affectu iurante: quodq; nunq̃ eſſet
alterius mulieris amore captus: ualde inqt amor nos tuus mãdatis Ioſippo comproba
tus eſt: quibus ut me occideret pręcepiſti. His auditis quę occulta credebat amens erat
herodes ilico: nec unq̃ Ioſippũ mãdata ſua proditurũ fuiſſe ratus: niſi eã corrupiſſet prę
dolore inſaniebat. Cũq; ſtratis exiluiſſet in regia ſpaciat: ibiq; tunc Salome ſoror eius
accepto tpe criminandi ſuſpitionẽ de Ioſippo confirmauit. Vnde Herodes immodera
to æmuli dolore furens confeſtim utrũq; iuſſit interfici. Deinde pœnitudo ſequebatur in
ſaniam: & poſtq̃ iracundia cõcidit: amor iterum caleſcebat. Tanta uis autem cupidinis
erat: ut ne mortuã quidem putaret eam: ſed ęgritudine quaſi uiuam alloqueretur. Do
nec proceſſu tẽporis funere cognito mœroris magnitudine quã ſuperſtitem dilexerat
ęquauit affectũ. Materne autẽ iracundiæ ſuccedũt filii: & immanitatẽ ſceleris reputan
tes: non aliter ſuſpectũ patrẽ quam ſi hoſtis eſſet habebant. Idq; & antea quãdiu romę
in ſtudiis erant: & multo magis poſtquã in iudęam reuerſi ſunt. Siquidẽ cum ætatibus
eorum mentium quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi cõiugio unus amitę ſuę
Salonies quę matrem amborũ accuſauerat filiã duxit: alter Archelai cappadocum re
gis. Vnde acceſſit etiã libertas odio: & occaſiones ex eorũ confidentia delatoribus da
tæ ſunt. Itaq; apertius quidam cũ rege loquebatur: q̃ ei per utrũq; filiũ inſtruerentur in
fidię. Alter quidẽ ultrices materni exitii ſimul cũ fratre armaret manus. Alter uero hoc
eſt Archelai gener ſocero fretus etiam fugã pararet: ipſum apud Cęſarẽ accuſaturus
herodẽ. His igitur criminationibus repletus Herodes ueluti propugnaculo ſibi futurũ

aduersus filios adducit Antipatrum ex dolide susceptū. Hisq; illum proponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationē tolerabilē non putarent: ac priuata matre ædituū proficientē uiderent: indignationē cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur iram prodebāt. Et illi quidem in dies singulos magis magisq; negligebantur. Antipater autē sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat: & uarias inter fratres suos calumnias conferebat: quędam ipse dictās: amicos uero suos ad alia uulganda submittēs: donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoq; aperte iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanquā rex etiā ad cęsarem missus est: cultuq; regio & cæteris obsequiis pręter diadema utebatur. Tempore autē sequenti ualuit suā matrem in cubile Mariānes inducere: duobusq; armorum generibus in fratres usus: blanditiis & opinationibus regi obrepsit: ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrū quidem secū romam pater abstractū: ueneni sibi dati reum apud Cæsarem postulauit. Ille autē uix deplorandi copiam nactus: & licet imperitissimū iudicem: tamen Herode & Antipatro prudētiorem: delicta quidē patris uerecunde repressit: in se uero delata crimina diluit: periculorūq; socio fratre purgato: mox de Antipatri calliditate & de suis iniuriis quęstus est: cū prater innocentiæ constantiā eloquentia iuuaretur. Erat autē accerrimus iudicendo. Postremo prolocutus q; eos pater libēter occideret: auxit facinus & lachrymas quidē cūctis excussit. Verū Cęsarem sic affecit: ut eorum accusationibus spretis Herodem statim reuocauit in gratiā. Hac aūt lege reconciliatio facta est: ut adolescentes quidē patri in oibus obedirēt: ille autē relinqueret regnū cui uellet. Postea rex roma reuersus: licet soluisse crimínibus filios uideretur: nondum tamē erat suspitionibus liberatus: quoniā argumentum odii sequebatur antipater: & si uerecundia reconciliatoris palā proferre inimicicias non auderet. Cum uero Siciliā præternauigans Eleusinam uenisset: suscepit eum benignissime Archelaus: pro salute generi gratiā referens: & reintegratę concordiæ causa lętus: quippe nihil moratus amicis romę scripserat: ut in causa dicenda suffragarentur alexandro: & usq; ad zesiriū deduxit talentis triginta donatū. Postea uero quam hierosolymam peruenit herodes: populo conuocato tribusq; filiis prope se stantibus cām reddit profectionis: multasq; deo gratias agit: multas etiā cęsari qui domus suæ perturbationē sedasset: quod regno maius esset: cōcordiam filiis præstitisset: quā ego inquit arctius cōpilabo. Nam ille quidē me regni dominū & successoris iudicē constituit: Ego autē cum mea cōmoditate grias illi refero: tresq; filios meos reges designo: huiusq; sentētiæ me socium primum dominū fieri precor: deinde uos. Nanq; huic ætas: illis nobilitas successionem regni cōciliat quidē magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autē Cęsar uinxit: pater constituit obseruare. Non iniustis eos neq; disparibus: sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet cū lętitia qui præter ętatē obsequitur: quantū ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat: propinquos atq; amicos ego distribuā: & concordiæ sponsores illos constituā: pro certo sciēs seditionū contentionumq; causas ex cōtubernalium nasci malitia. Hosq; si boni fuerint affectiones tueri. Rogo autē ut non solū isti: sed etiā primates ordinū exercitus in me solum spē habeant in præsentia. Non enim regnū: sed regni honorem filiis meis trado: & iocunditatē quidē quasi rectores potientur: pondus autē rerū tametsi nolim meū est. Consideret autē quisquis uestrū ætatem meā: uitæq; institutū nec nō etiā pietatē. Nam neq; senex adeo sum ut de me cito desperetur: neq; uoluptatibus assuetus: quæ adolescētium quoq; uitā spacio breuior concludunt. Diuinitatē uero ita colimus: ut in longum nos ęuū progressuros esse credamus. Quod si quis in cōtemptum meū filiis meis placere maluerit: etiā pro illis mihi supplicīū dabit. Ego enī non q; inuidiam de me genitis honorifice eos haberi ueto: sed quia noui hęc adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaq; sic cogitent qui ad eos se applicant: bonis quidē apud me paratū esse pręmiū: seditiosis uero apud ipsos quibus lenocinabunt': infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecū hoc est cū filiis meis sentirent. Nāq; his expedit me regnāte neq; his eē concordem. Vos aūt o boni filii sacram primū retinentes mente figurā: cuius affectiones inter feras bestias saluę sunt. Deinde Cęsarē qui nos reduxit in gratiā meq; tertiū qui ea quæ iuberet liceat rogē fratres permanere. Iam nunc autem uobis: & uestimenta & obsequia dabo regalia. Deumq; oro conseruare iudiciū meum si concordes eritis. Hæc locutus singulos benigne cōsalutauit: populumq; dimisit alia conuenientia dictis eius optantes qui uero mutationis erant cupidi nec audisse quidē se quicquā simulantes: fratres autē dissensio non reliqt: sed peiora suspicantes alius de alio degressi sunt. Namq; Alexander & Aristobolus ægre ferebant confirmatū esse antipatro meritū. Antipater autē succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tñ ille prouarietate morū & reticere secreta nouerat: & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate in lingua erat quicqd uenisset in mentē. Et multi quidē his instigandis operā dabant: plures autē amicorū sese explorandi causa insinuabant. Itaq; omne quod dictum esset apud Alexandrū statim apud Antipatrū erat: & ab Antipatro ad Herodē cum adiectione deferabatur. Nec uel similiter aliqd prolocutus: adolescens innoxius habebat': sed cuncta eius uerba in crimina uertebant': maximaq; minimis affingebāt': sic ubi liberior paulo fuisset. Semper autē qui eum irritarent submittebat antipater: ut mēdacia sua ueras occasiones haberent: multisq; falso uulgatis unum quid cō ꝓbatū fidē oibus faceret. Sed huius qdē amicorū q̄sq; aut natura taciturn⁹ erat: aut muneribus parabat': ne quid occultū expromeret negasset aliquis si antipatri uitā malitiæ dixisset arcanū: Alexandri uero familiares aut pecūia corruptos aut impulsos blanditiis q̄bus expugnauit oīa: proditores ac fures eorū quæ contra se dicerentur: siue agerent' effecerat. Cū eaute uniuersa cōmitteret: astutis etiā criminationibus aditus ad Herodem moliebat': fratrisq; personā gerens aliis delatoribus utebatur. Si quid in alexandrū nuntiassent fauore simulato id quidē primo reprehendisset: mox otiose adstruendo regis iracundiā prouocabat: omniaq; ad insidias referebat: & ut necē patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorē fidem calumniis suggerebat quā si eum purgaret antipater his accensus Herodes quantū in dies singulos de affectu adolescentiū detrahebat: tantū adiiciebat antipatro. In eandē uero partē inclinati sunt etiā qui regno parebant: hi uolentes alii pro imperio sicut Ptolomæus amicorū carissimus: regisq; fratres ac tota progenies: omnia nanq; in antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum cuncta in eorū perniciem matris antipatri cōsilio gerebant'. Nouerca enim ꝑior erat: multoq; plus q̄ priuignos oderat: quos regina mater ędiderat. Sed quāquam omnes ut Antipatro magis obsequerentur spes inducebat: non minus tñ prędicta regis quenq̄ ab adolescentibus separabant: qui carissimis dixerat: ne quis ad Aristobolū uel eius fratrem accederet: aut se ad eos applicaret: nō solis enim regalibus erat formidini: uerūetiā externis. Nulli enim regū tantum potestatis Cæsar dederat: ut fugitiuos suos q̄is ex ciuitatibus non subiectis eliceret educere. Adolescentes autē delata in se facinora nesciebant: hisq; propterea capiebant' incautius. Nullus enim palā incausabatur a patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes dolorē asperius excitabantur. Eodē autem modo etiā Pherorā patruum & Salomen amitā cōtra illos cōmouit antipater assidue: uelut cū uxore sermocinando: quibus in eos instigaret'. Huius autē inimicitiis conspi

rabat Alexandri quoq; uxor Glaphira multa de sua nobilitate cõmemorans: cunctarũ q; se quæ in regno uiuerent dominã esse dictitãs: paternũ enim genus a temeco: mater nũ ab Dario histaspis filio ducere: multũq; ignobilitatẽ despiciens sororis & uxoris herodis: quarũ quæq; propter formã non propter nobilitatẽ esset electa. Nã multas ei fuisse diximus uxores: quod licet & iudęis more primo plures habere: quodq; rex pluribꝰ oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiã & contumelias Glaphirę inuisus erat Alexander. Salomẽ autẽ aristobolus: & si socrus eius erat: ipse inimicã sibi reddidit: & ante quidẽ propter maledicta Glaphirę sęuientẽ: & frequenter ei humilitatem generis obiiciebat uxori: quodq; ipse plebeiã regiã uero frater suus duxisset alexãder: hoc Salomes filia cum fletu matri nũtiauit. Addebat autẽ q; aliorũ quoq; fratrũ matres idẽ alexãder & aristobolꝰ si regnũ obtinuissent: textrices cũ ancillis facere minitarentꝰ ipsos quoq; uicorũ scribas scilicet irridentes q; litterarũ studiis operã darent. His commota Salomes q; iracundiã cohibere non posset herodi cuncta indicauit. Satis autẽ idonea uidebantꝰ cõtra generũ dicens. Et præter hæc alia quædã criminatio diuulgata est: quæ succendit animũ regis. Audiuit enim Alexandrũ & Aristobolũ crebro matrẽ implorare: casumq; eius cũ gemitu atq; imprecationibus conquęri: ac sępe illũ quędã ex Mariannes uestimentis posterioribus diuidentẽ cõiugibꝰ minitari solitos esse q; cito ꝓ regalibꝰ delitiis eas factis uestibꝰ iduerẽt. His de causis Herodes licet præstantẽ animũ adolescentiũ formidaret: tñ ne spem correptionis eis abscinderet: ad se eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres dilígerẽt promissa priorũ peccatorũ uenia si post hæc meliores fierent. Illi autẽ criminationũ inuidiã deprecando fictas eas esse dicebant: purgationisq; suæ fidẽ rebus ipsis posse cõstare: uerũ quoq; ipsum debere omissa facilitate credendi aditũ maledictis obstruere. Nunquã enim calumniatores defore: dũ cui persuadeatur extabit. Cũ his cũ mature placuissent: qui ut patrẽ præsenti metu reiecto: de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam: & patruũ pheroram: utriq; autẽ sęui & graues erant: sed amplius pheroras qui totius quidẽ regni præter diadema socius erat: proprios autẽ redditus habuit. c. talenta totiusq; transiordanẽ fructus ipse caperet a fratre sibi dono data. Quin etiã Tetrarchã cũ fieri beneficio Cęsaris idẽ Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat: sorore uxoris suæ nuptũ ei collocata. Et post illius mortẽ desponderat ei filiarũ suarũ maximã. ccc. talentis in dotem datis. Sed regale cõiugiũ pheroras ancillæ amore captus refugerat. Quamobrem iratus Herodes filiã quidẽ nuptum dedit fratris filio: qui post a parthis occisus ẽ. Mox autẽ morbo pherore uenia data indignationẽ remisit. De hoc etiã erat opinio q; uiua regina herodẽ opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat: ut q̃uis amantissimus frater esset herodis: fide tamẽ eorũ quæ audisset adducereꝰ ad metũ. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questione postremo ad pherore amicos uenit: quorũ nulla quidẽ fuit de maleficiis aperta confessio: sed q; amita suspecta in parthos cogitasset effugere prodiderunt. Huius aũt consilii & fuge cõscium esse Aristobolũ Salomes maritũ cui rex eã tradidit. Postq̃ superior adulterii causa pemptus est: sed nec Salomæ criminatione libera manserat. Nã & hanc pheroras accusabat q; cũ Sillaeo procuratore obedire regi Arabũ de nuptiis cõstituisset: quẽ inimicissimũ Herodes habet: cõuicta autẽ & in hoc & in oĩbus: quę pheroras detulerat indulgent: tã męruit: atq; ipsum etiã pherorã criminibus soluit. Domus uero tempestas in alexandrũ transiit: totaq; capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regi carissimi: & ex genere famulatus neminẽ id latebat. Vni enim uinũ ministrare fuit cura: alteri cœnã apponere: tertius aũt dormitũ

eum collocabat: & cũ ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexãder cupiditati suæ subiecerat. Itaq; postquã regi hæc sunt indicata ui tormentoꝝ coacti & stuprũ confessi sunt: & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander nullã in herode spẽ habendã esse: improbo sene commemorans: & qui capillos inficeret: nisi ob hoc solũ eum etiã adolescentẽ putarent: uerũ se colioportere: qui etiam inuito eo regni eẽt futurus successor. Neq; multo post ab inimicis pœnas repeteret: fortunatosq; amicos suos beatosq; faceret ac præ cęteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parare: militũq; rectores. Itemq; ordinũ principes occulte ad eũ cõuenire dixerũt. Hęc Herodes adeo ptimuit: ut nõ auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittens dicta factaq; singula scrutabatur: & de quibus suspitio esset illico trucidabat. Itaq; regnũ eius acerbissima iniqtate repletũ est. Nam ꝓ suo quisq; odio uel inimicitiis calũnias fingere: multiq; regis iracũdia cędis cupida cõtra aduersarios abutebantur: & mendacio qdem cõfestim fides habebatur. Erant autẽ criminationibus ipsis uelociora supplicia. Deniq; accusabatur q modo accusauerat: & cum eo qui ante iustus eẽt ducebatur ad pœnã. De uita nãq; periculũ regis quæstiones breuiore cõpendio terminabat. Ad hoc autẽ sęuitia processerat: ut nec eoꝝ quamq̃ humanitus aspiceret: qui accusati nõ essent: uerũ etiã amicis immitissimum sese pręberet. Itaq; multis ẽt regno interdixit: & in quos potestatem nõ haberet in eos dictis asperis sęuiebat. Accessit malis Antipater collectaq; amicorũ caterua nullũ criminationis genus omisit. Tantus etiam ineptia sua regẽ cõmentisq; delatoꝝ timor inuasit: ut stricto instare sibi gladio uideret Alexandrũ. Deniq; subito & ipsum correptũ in uincula conieciț: & in amicoꝝ eius tormenta perrexit: multi aũt taciti moriebantur: nulla uitę supra conscientiam proditi. Alii uero qbus mẽdacium impatientia doloris extorsit: de patris cum insidiis cũ fratre Aristobolo cogitasse dixerunt tẽpusq; obseruare: ut illo dum uenaretur occiso romã profugerent. His tametsi uerisimilia non erant: sed necessitate cruciatus ex tẽpore fingebantur: libenti tamen animo rex credebat pro consolatione accipiens uincti filii ne id fecisse uideretur iniuste. Verũ Alexander suspitionẽ patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur: ultro malis assentiendũ putauit ac digestis aduersus inimicos. iiii. libris fatetur insidias: eorũq; se plurimos socios habere proscribit: ante oẽs autẽ Pherorã & Salomen. Hanc enim etiã stupro sibi quondã esse mixtã: cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erãt herodis: multa & grauia de optimatibus fere clamantes cũ mature in iudæã Archelaus uenit metuens genero simul ac filię quibus etiã prouidentissimo cõsilio succurrit: regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cũ eo cõgressus ubi nam est: clamat exitialis gener meus: aut ubi parricidiale caput aspiciam: quod meis manibus ipse lacerabo: addãq; filiam meã bono marito nouo. Nã & si consilii particeps non est: quia tñ eiusmodi uiri coniunx fuit inquinata est. Miror autem patientiã tuam cuius periculũ agitur q; adhuc uiuit alexander: ego namq; ita ex cappadocia properans ueniebant: ut qui & illũ olym reperirem dedisse supplicĩũ: & de filia quæstionẽ tecũ haberem: quã uitę atq; contẽplationis dignitate illi desponderam. At nunc de utroq; nobis consulendũ est: licet nimiũ pater sis: & ad puniendũ insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras: & alter alterius iracundię uicariæ succedamus. Talibus increpans q̃is pertinacẽ fallit herodẽ. Itaq; quos Alexander pscripserat libros legendos ei præbet singulisq; capitulis insistens cum eo deliberabat. Vnde occasionẽ sui consilii nactus Archelaus paulatim causas in eos qui scriptis continebantꝰ: & in pheroram contulit. Cũ autẽ sibi credere regẽ uideret: considerandũ est inqt ne forte adolescentulus tot nequissimoꝝ insidiis circũueniatur: non tu ab adolescentu-

lo:nec enim apparere cãm cur in tantum ruerit ſcelus:qui & nunc regno potireť:& ſucceſſionẽ regni ſperaret niſi aliquos haberet huius perſuaſionis auctores: qui ad ſiniſtrã partem lubricũ ætatis impellerent. Ab eiuſmodi nãq; hoibus non ſolũ adoleſcentulos falli:ueꝝ etiã ſenes domoſq; clariſſimas totaq; regna ſolere ſubuerti. Cõſentiebat dictis herodes:iramq; paulatim remittebat in alexãdro:& in pherorã excitabatur. Nãq; hoc erat librorꝝ quatuor argumentũ:qui ubi propenſiorẽ eſſe regis aĩum ſenſit: & in oĩbus apud eũ amicicią Archelai prẽualere:quã honeſte non poſſet ex impudentia ſalutẽ quę ſiuit. Relictoq; Alexandro cõfugit ad archelaũ. Et ille nõ inquit uidet quo ſe pacto exi mat tãtis criminibus inuolutũ:qbus manifeſte cõuinceret regẽ inſidiis uoluiſſe decipere omniumq; maloꝝ præſentiũ adoleſcenti cã fuiſſe: niſi malit omiſſis artibus callidis & negandi pertinacia qbus inſimularet oĩa confiteri:& a fratre pſertim cũ dilectus eẽt ueniam petere. Nãq; ad hoc ei modis oĩbus ſe quoq; opẽ laturũ. paruit Archelao pheroras:atraq; ueſte cũ lachrymis:ut quã miſerabilis appareret inſtructus ad pedes herodis acceſſit:ſicq; meruit ueniã poſtulans:& ſe qdem ſceleratũ eſſe fatebať. Nãq; oĩa quæ ſibi obiicerent feciſſe. Horũ aũt cauſam eſſe dicebat diminutionẽ mentis atq; inſaniã ex mulieris amore conceptã. Itaq; poſtq̃ ſtetit pheroras ſemetipſe accuſator ac teſtis tunc cũ iam Archelaus excuſando herodis iracundiã mitigabat propriis uſus exẽplis. Etenĩ ſe quoq; a fratre multo grauiora ppeſſum. Naturale ius dicebat antepoſuiſſe uindictæ quippe in regnis uelut in magnis corporibus ſp aliquã partẽ pondere ipſo tumeſcere:q̃ recidi qdẽ nõ oportet:leniter uero curari. Multa in hũc modũ locutus archelaus. Herodẽ quidẽ pherorę placidũ reddidit:ipſe aũt Alexandro tãdiu manebat iratus: filiamq; ab eo diſtractã ſecũ abductuꝝ eẽ firmabat:donec Herodẽ compulit ultro pro adoleſcẽtulo depcari:ut iteꝝ ei filiã deſponderet. Satisaũt cum grauitate archelaus cui uellet eã præter Alexandro collocari promiſit:maxime enim impendere quæ iura iter ſe affinitatis inuiolata permaneant:rege aũt ſibi filiũ ab eo donatũ iri firmãte niſi matrimoniũ diremiſſet:qꝝ & liberos iam haberent:uxor quoq; ab adoleſcẽte diligeret: quæ ſi remaneret:peccatoꝝ foret obliuio:ſi uero diſcederet cã de oĩbus deſperandi molliorẽ nãq; fieri audacia:ſi domeſticis affectionibus diſtrahatur. Vix tandẽ ceſſit:unaq; & ipſe rediit cũ adoleſcente in gratiã & patrẽ eius reduxit. Proculdubio tamen eũ Romã mitti debere: ait cũ cæſare collocatuꝝ:de oĩbus enim ſeſe litteras ad eũ feciſſe. Conſiliũ quidẽ Archelai quo geneꝝ periculo liberauit peractũ erat:& reintegrata gratia in epulis & humanitate cõuictus familiariter uerſabanť. Abeuntẽ aũt muneribus talentoꝝ ſeptuaginta:ſolio quoq; aureo gẽmis ornato. Et eunuchis & cõcubina donat herodes quæ panichis uocabať. Itẽq; amicoꝝ eius quẽq; pro merito:quin & cognati regis oẽs iuſſu eius Archelao dona dederunt:eũq; tam ipſe quã optiates eius Antiochiã uſq; proſecuti ſunt. Non multo aũt poſt qdam in iudæã uenit Archelai cõſiliis multo potentior:q non ſolum reconciliationẽ gratiæ Alexãdro quęſitã fecit irritam:uerũctiam cauſa fuit ut periret. Laco erat genere noie Ericles ad regni deſideriũ amore pecũiæ corruptus. Iam enĩ luxũ eius regia tolerare nõ poterat. His ampliſſimis donis herodi oblatis: uelut eoꝝ quę aucupareturillecebra:cũ ſtatim multiplicata recepiſſet imaculatã liberalitatẽ nihil eẽ ducebat:niſi regnũ ſanguine cõparaſſet. Itaq; regẽ adulatione falſiſq; de ipſo laudibus:& ſermonis calliditate circũuenit: matureq; proſpecto eius ingenio dictis ſimul & factis quę illi placerent inter primos eius amicos habetur. Nã & rex & oẽs eius comites libẽter ciuẽ ſparthæ patriæ cã præcipuo dignũ honore ducebant. Ille aũt poſtq̃ fragilitatẽ domus animaduertit:fratrũq; inimicicias: & quẽadmodũ pater iſingulos eſſet aiatus: Antipatríque qdem hoſpitio prẽuentus erat. Simulata uero amicicia fallebat Alexan

drũ olym ſe & Archelai ſotiũ eſſe mentitus:quo etiam citius quaſi probatus obrepſit. Moxq; ab eo fratri quoq; Ariſtobolo cõmendatus eſt. Pertentatis aũt perſonis oĩbus aliã alio modo ſubibat. ac primũ fit antipatri mercenarius & alexandri proditor: illũ ex probando caſtigans qꝝ cũ fratrũ ſit maximus ſpei ſuę negligit inſidiatores. Alexandrũ uero qꝝ regina creatus & regię coniugis uir filiũ priuatæ mulieris pateretur regno ſucędere. Pręſertim cũ habebat magnã occaſionẽ Archelaũ quę quidẽ adoleſcenti uera fide ſuadere uidebatur:qꝝ amicitiã ſimulaſſet archelai. Vndenec Alexander quicq̃ metuens: & de antipatro quæ ſe mouerent apud eũ quęrebatur. & qꝝ nihil mirũ faceret herodes ſi cũ matrem illoꝝ interemit:ipſis quoq; regnũ auferret. quoꝝ cauſę Euricles & miſereri eos & dolere pariter ſimulãs etiã ariſtobolum ad ea dicenda pellexit: atq; ita querelis i patrẽ utroq; deuicto referens ad antipatrũ ſecreto diſcedit:afflicto inſidiaꝝ quoq; mendacio quas ei fratres firmaſſe parabat:ac pene iam ſtrictis gladiis in eũ irruere. Ob hoc autẽ multa pecunia donatus ab antipatro laudator eius erat apud patrẽ:& ad extremũ necis alexandri:& ariſtoboli redẽpta opera ipſe accuſatoris partibus fungebať. Cunq; adiiſſet Herodẽ uitã ei ſe rependere beneficiis ſibi prodelatis:& lumẽ referre dixit hoſpitio. Nãq; olym alexandrũ exacuiſſe gladiũ & cõfirmaſſe dexterã:ueꝝ a ſe ſceleri tãto fuiſſe impedimento qꝝ ſocietatẽ facinoris aſſimulaſſet. Alexandrũ enim dicere nõ bene ſecũ Herodẽ actũ putaſſe: qꝝ regnũ obtiuiſſet alienũ:& poſt matris eoꝝ necẽ principatũ eius dilaceraſſet:niſi ẽt degenerẽ coaptaret heredẽ: auitũq; ipſoꝝ regnũ antipatro ſpurio propinaret. Proinde ſemet hyrcani manes & Mariãnes ultũ iri. Nec enim decere ſucceſſionẽ regni ab huiuſmodi patre ſine cęde ſuſcipere:multis enĩ rebus ad hoc excitari quotidie:qa nihil ſibi oĩno loq ſine calũnia liceret. Nãſi de nobilitate alioꝝ fiat mẽtio ſine ratione ſe contumeliis affici patre dicente ſolus generoſus alexãder:& cui pater ſit ꝑ ignobilitate dedecori inuẽtionibus quoq; offendere ſi taceat. Si uero laudet cauillatorẽ appellari prorſus ubiq; immitẽ ſibi patrẽ offendere:ſoliq; antipatro indulgentẽ:ob quę uelle mori non recuſare:niſi ex uoto inſidiæ ſucceſſiſſent: ſin eum occidiſſet:primum ſalutis occaſionem fore archelaum ſocerum ſuum ad quem facile poſſit effugere. Deinde cæſarem qui nunc uſq; ignoraret mores herodis. nec enim ſic ei aſtaturum ut antea patris præſentiã formidando:nec de ſuis tantũ criminibus locutuꝝ: ſed primũ totius gentis erũnas:& quos ad necẽ uſq; tributis opprimeret uulgaturũ. Deinde in qbus delitiis qbuſq; actibus parte ſanguine pecunię conſumptę ſint:& qui uel quales ex illis fuerint locupletati. qua cã ciuitates plagatę:ibi aũt quęſiturũ: & aui & matris necẽ: oĩaq; ſcelera regis retextuꝝ:quib9 cognitis nemo ſe iudicauerit parricidã. His Euricles in alexãdrum falſo delatis antipatri laudes proſequebatur illũ ſolũ qui patrẽ diligeret eſſe cõfirmans. quicq; adhuc inſidias retardeſſet. Rex aũt nondũ prẽteritę ſuſpitionis dolore cõpreſſo intolerabilis iracũdię feritate turbatur. in hoc tẽpus nactus antipater alios accuſatores fratribus ſubornauit:qui eos dicerent cũ iocundo & tiranno clã colloqui ſolitos eſſe equitũ regis olym principibus:tunc uero propter quaſdã offenſiões ordinibus motas. Hac deniq; indignatione ſuccenſus:confeſtim eos tormẽtis Herodes ſubdidit. Illi autẽ nihil eorum ſe quę crimini darentur ſcire confeſſi ſunt. ſed oblata eſt quędã uelut ad propoſitũ caſtelli alexandri ab alexãdro ſcripta epiſtola depcante:ut cum Ariſtobolo fratre ſe in caſtellũ reciperet: ſi patrẽ iterfeciſſent:tam armis quam aliis ſubſidiis eos uti permitteret:hanc alexander diophanti cõmentũ eſſe dicebat:qui regis erat notarius homo audaciſſimus:& cuiuſlibet manus litteras imitari pcallidus. Itaq; multis ſępe falſo cõſcriptis ob hoc poſtremo occiſus eſt. Torto aũt caſtelli quoq; præpoſito: nec eius indicio quicq̃ Herodes eorum quę delata erant uera eſſe cognouit. Sed q̃is nullũ do-

cumentū ualidū proferret:filios tamē interim absolutos asseruari pręcepit.Euriclea uero domus suę pestē ac totius sceleris fabricatorē bene de se meritū datoremq; salutis appellans:talentis quinquaginta donauit . Ille aūt priusq; certū fama nūciaret ad Archelaū properat:aususq; dicere:q; Herodē reconciliasset alexandro:ab illo quoq; pecunias capit.Deinde in achaiā transgressus ad similia facinora malequęsitis abusus est. Postremo apud Cęsarē accusatus q; dissensionibus repleuisset achaiam & ciuitates spoliaret: inde fugatur:atq; hoc eum mō pœne Alexandri & Aristoboli persecutæ sunt.hoc loco dignū est Coum cuaristū huic spartiatę conferre . Nāq; is cū amicissimus esset alexandro:eodēq; tēpore quo Euricles ibidē erat aduenisset:percōtanti regi super his quæ ille insimularet:iuratus nihil se ab adolescentibus audisse firmauit.Nec tamen id quicq̄ miseris profuit apud herodē solis maledictis aures paratissimas aperientē eumq; gratiosissimū sibi iudicantē:qui secū eadē crederet:hisdēq; moueretur.Incitabat pręterea Salōe crudelitatē eius in filios:Nāq; hanc Aristobolus quo periculis inuoluerat:quā & socrū habebat:& amitā monitū miserat:ut saluti suæ consuleret:quasi rex eā decreuisset occidere iterum insimulatā quoꝝ antefuerat accusata . q; enim Sylleo arabi nubere cupiēs quē sciret eius inimicū:occulta illi secreta regis nuntiaret.Et hoc fuit extremū quo tanq̄ tempestate oppressi adolescentes:non secus ac turbine pessundati sunt . Salome enim protinus contendit ad regem eiq; monita aristoboli prodit:atq; ille ulterius durare non passus:utrūq; filium uinxit:& separatos asseruari præcepit.Deinde uolūmū militię magistrū:& ex amicis suis olymphū descripta ferētes indicia proficisci iussit ad cæsarem:q postq̄ Romā naui delati sunt:regisq; litteras reddiderunt:uehementer quidem cęsar in adolescentes exarsit:ueꝝ etiā potestatē in filios a patre auferendā esse nō duxit.Deniq; rescribit ei ut ipse sui dominus esset arbitri:melius tamē facturum dicens : si in cōmuni cōsensu propinquoꝝ suorū ꝓuinciæq; rectoꝝ de insidiis quæreret:eosq; si delato crimini repperiret astrictos occideret.Si uero fugā tantū esse meditatos mediocri supplicio cōtentus esset.Parit scriptis herodes:cūq; Berytū quo cęsar iusserat peruenisset cogit iudicū.Prędederūt autē iudicio rectores: quibus a cęsare scriptū fuerat: Saturnius & Penarius legati:& cū his uolumnius procurator.Itēq; proquinqui regis & amici: necnon & Salome & Pheroras:& post hos optimates Syrię præter Archelaū regem. Nāq; hunc Herodes q; Alexādri socer esset suspectū habebat . Sed filio quidē satis prouido cōsilio in iudiciū non produxit : sciebat enim q; si tantum uixi fuissent oi mō ad misericordiam cunctos impellerent:si uero etiā dicendi copiā nacti essent facillime alexandrū obiecta diluere.Igiē illi quoq; custodiebantur in platene uico sidoniorū.Exorsus aūt rex ueluti cum pśentibus ageret cōmouebatur:& insidias quidē timide obiiciebat Nā probationibus deficiebat maledicta uero & probra & iniurias:& peccata plurima in se admissa ꝓsequebatur:eaq; morte grauiora esse cōfessoribus demonstrabat.Postremo cum nemo cōtradiceret semetipsum argui miserabiliter quæstus:acerbāq; uictoriam uincere singulos sententiā rogat in filios:& primus saturnius condēnandos esse adolescentulos : sed non morte pronūciauit:nec enim fas esse cū tres ipse astantes habet filios mortē alienis decernere.Idē etiā duobus legatis uisum ē:eosq; nōnulli alii secuti sunt. Tristē uero sententiā primus uolūnius dixit cunctiq; post eū Herodis ęmulatione uel odio : neq; indignatione quisq̄ necandos esse adolescentes iudicauit. Tunc aūt uniuersa iudæa & Syria suspēsa quidē opperiebatur huius tragœdiæ finē: sed nemo ęstimabat herodis crudelitatem ad parricidiū usq; processurā.Ille tantū filios tyrū traxit:atq; inde natū Cęsareā deuectos quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidā regis miles Tyro noīe:qui & filiū habebat Alexandro assuetū atq; amicū:& ipse diligebat adolescētu

los:prę nimia indignatione mentis in postremo hos circūiens clamitabat conculcatam esse iustitiā:ueritatem periisse:naturā esse confusam: uitamq; hoium iniquitatis esse plenam:& omnia quę dolor contemptori uitæ dictasset:deinde ipsum ēt regem ausus adire: mihi uero inquit omnium uideris esse infœlicissimus:qui contra carissimos nequissimis credas.Siquidem pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios habent: quos sæpe ipse mortis supplicio dignos eē iudicasti:neq; aduersus hoc eos agere:ut iustis successoribus destitutus cum solo remaneas antipatro capi facile regem optantes. Verūtamen cogita ne ille quoq; militibus odiosus sit propter cędem omnium fratrū Nullus enim est qui non adolescentiū misereatur : Principum aūt plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens simul eos :quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprædendi iubet.Ibiq; cum aliis quidam regalis tonsor nomine Tripho : nescio qua exagitatus insania semetipsum indicans prosilit: ac mihi quoq; Tyro inquit iste persuasit ut occasione tondendi nouacula te occiderem : magnaq; alexandrum daturum munera pollicebatur.His auditis herodes:& tyronem eiusq; filium: & tonsorem subdidit quęstioni . Cūq; illi pernegarent:tonsor aūt amplius nihil diceret tyronem uehementius torqueri iussit : tumq; filius eius patris miseratione commotus cuncta se regi:si eum sibi condemnasset indicaturum promisi. Eoq; relaxato ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem:dixit impulsum ab alexandro:Hoc autē quibusdam factū ab adolescente uidebatur:quo tormentis eriperet patrem. Nonnulli ueꝝ esse firmabant.Herodes tamē & militum principibus & tyrone pro contione accusatis ita in eos armauit populum:ut ibidem cum tonsorē lignorum & lapidum ictibus interirent.Filios uero in sebasten missos:quos non longo a cæsario interuallo distaret:offocari præcepit: eaqꝝ mature perfecta in castellū alexandrium mortuos asportari cum Alexandro materno auo sepeliendos.Hic finis quidem aristobolo & alexandro uitę fuit antipatro cum iam fine controuersia successorem regni speraret:intolerabile gentis excepit odium cunctis scientibus illum oēs fratribus suis cōseruisse calumnias : nihilq; minus timor eum non mediocris sollicitabat censente sobole peremptoꝝ.Erant enim alexādro ex Glaphira filii duo Tygranes & alexander:itemq; aristobolo ex Beronice Salomes filia herodes & agrippa & aristobolus filięq; Herodias & Mariāne.Sed Glaphirā quidē Herodes cū dote sua in Cappadociā dimisit postq̄ alexandrū interfecit.Beronicē autem aristoboli coniugē auūculo antipatri nuptū dedit: qui ut Salomen quā offensam hēbāt sibi reconciliare istas nuptias excogitauit. Idē uero ēt pheroram: muneribus aliisq; obsequiis atq; amicos præterea cæsaris ambiebat:magnas romam mittēdo pecunias.Saturnīū enim cum aliis oibus apud Syriam donis expleuerat hoc aūt magis inuisus erat cunctis quo plura dōabat:uelut opes tātas nō munificentia largiretur: sed metu cōsumeret. Itaq; eueniebat ut nec accipiendū beniuolentia quicq̄ profecerit quibusq; nihil dedisset aceruiores inimicos haberet In distributionibus muneꝝ quotidie largior erat:cū praterspem uideret orbos pueros ab Herode curari quantumq; illū peremptorū cœdis pœniteret prolis eoꝝ miseratione significari.Conuocatis enim ꝓpinquis ac amicis suis:& pupillis astātibus cum lachrymis oppleſſet oculos dixit:hoꝝ quidē mihi patres fortūa quędam tristis eripuit ipsos aūt orbitatis misericordia cū natura cōmendat.Experiar itaq; ut si pater infortunatissimus fui:auus tamē sim ꝓuidentior:& a qbus post me regantur amantissimos mihi reliquā.Despondeo igit filiā tuā Pherora maximo filioꝝ alexādri ut ei curator sis necessarius.Tuo uero antipater filio aristoboli filiā:eris enim hoc modo pater orbatę.Sororē uero eius meus Herodes accipiet:& pōtifice auo materno ꝓnatus.Et de his quidē sit iudiciū meū:neq; priusq̄ dirimet quin me amabit.Precor aūt deū etiam

bono regni mei:meorumq; nepotum copulare nuptias: atq; hos pueros placidioribus: quam patres eorꝝ oculis aſpicere. Poſtq; hæc locutus effleuit & pueroꝝ dexteras iunxit: benigniſſime conſalutatis ſingulis dimiſit conſiliũ: ſtatim diriguit antipater quantũq; dolore affectus eſſet neminẽ latuit pupillorꝝ. Nãq; honorem apud patrẽ quoq; ſibi derogatum exiſtimabat: iterũq; de rebus cunctis periculũ fore: ſi alexãdri filius prẽter archelaum ẽt pheroram adiutorem haberet. ad hoc reputabat odium ſuum & orbitatis miſeratione qua tota gens flectebatur quãto uiuentiũ puerorum ſtudio: & quanta memoria mortuorꝝ ipſius ſcelere tenerent iudæi. Itaq; omnimodo dirimere ſponſalia ſtuduit: & callide quidem patri ſurripere timuit ſæuienti: acriterq; uigilanti ad ſuſpicandũ. Palã uero eum ſupplex adire auſus eſt coramq; depoſcere: ne ſe honore priuari quo dignus eſſet iudicaſſet: nudũq; regis nomen habere uellet: regni aũt ſubſtantiã penes alios eſſe: nec enim poſſe reꝝ obtinere dominatum: ſi præter auum Archelaum ẽt Pheroras alexãdri filio ſocer eſſet adiunctus. Inſtantiſſime uero precabat: qa numeroſa eſſet regia progenies nuptias permutari. Nouem nanq; regi uxores erant: ſed harum ſeptẽ unde filios ſuſceperat ipſum antipatrũ ex doſide: herodem aũt ex Marianne pontificis filia: itemq; antipan & archelaũ ex Marthace ſamaritide filiãq; Olympiadem: quã frater eius Ioſephus habuerat: ex hieroſolomytide uero Cleopatram Herodem & Phylippũ: necnon ex Pallade Phaſelum. Habebat aũt filias quoq; alias Boſamen & Salomen: unam ex Phędra: & alterã ex Iopide: duaſq; uxores ſine filiis conſobrinam & ſororẽ ac præter has alexandri & ariſtoboli ſorores duas ex marianne. Cum igitur tanta prolis copia ſupereſſet aliter nuptias iungi poſtulabat antipater. Rex autem perſpecto eius animo quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus eſt: quippe filiorꝝ quos interfecerat caſum reputãs formidabat: ne ẽt hi quandoq; criminationũ antipatri præmiũ fierent: ſed tunc quidem ſeuioribus dictis protelat. Poſtea uero blanditiis eius abductus ſponſalia reformauit: ac primũ ipſi antipatro Ariſtoboli filiam collocat: filiũ uero eius iungit filię pheroræ. Hinc licebit aduertere quantũ antipatri ualuerit adulatio: qꝺ ipſi in ſimili cã impetrare ſalome non potuit. Hanc enim quãuis ſoror eſſet: atq; hoc ſępe intercedente Iulia uxore cæſaris poſtulaſſet, arabũ regi nubere nõ paſſus eſt: ſed inimiciſſimã ſibi fore iurauit: niſi ab hoc ſtudio deſtitiſſet. Poſteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis ſuis in matrimoniũ dedit: eiuſq; filiarũ unã alexandri filio: alterã antipatri auunculo tradidit. Natarũ autem Mariannes una ſororis filium habebat Antipatrũ: Altera fratris phaſelum. Sic interrupta pupillorꝝ ſpe antipater & pro ſua cõmoditate affinitatibꝰ iunctis expectatiõe certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia nequaq̃ erat tolerabilis: nã quia ſingulorꝝ odiũ uitare nõ potuit, ſecuritatẽ ſibi extorquere quęrebat. Cũ prẽterea pheroras ei ueluti iã cõfirmato regi obſecũdaret: quin & mulierũ conflata in aula cõflictio nouas turbas excitabat. Etenim pheroręuxor cũ matre ac ſorore ſua: necnõ & matre antipatri multa in regno ſolenter agebat: auſa etiã duas regis filias cõtumelioſe tractare: cui rei maxie ab antipatro erat obiecta. Itaq; cũ illi inuiſę eẽnt: alias qdẽ morigeras habebat: ſola uero ſalome aduerſabatur eoꝝ cõcordiæ: qꝺ nõ bono regis coirent apud ipſum inſimulabat. Cognita uero eius delatiõe mulieres quodq; herodes ægre tuliſſet apto qdẽ cõuentu & familiaritate abſtinuerũt: cõtra uero ẽt diſcordare iter ſe rege audiẽte ſimulabant. Cũ his adeo colluderet antipater: ut palã pheroręminie dubitaret offendere: occultos ãt cœtus & nocturnas cõmeſſationes habebãt: eaꝝq; cõfeſſionẽ fecit obſeruatio firmiorẽ: cũ horꝝ nihil ignoraret Salome. ſed herodi cũcta nũciaret. Ille ãt ardẽs iracũdia maxieq; cõtra pheroręcõiugẽ qꝺ eã preę ceteris accuſaret ſalome cõuocato cognatorꝝ amicorꝝ cõſilio: & talia mĩta mulieris & filiarꝝ cõtumelias crimini dedit: quodq; phariſęis mercedẽ cõtra ſe preę

buiſſet: fratrẽq; ſibi hoſtẽ reddidiſſet expugnatũ uenenis. Poſtremo cõuerſus ad pheroram: utrũ ait ſe fratrẽ an uxorem uellet optare. Cunq; ille ſe citius uita dixiſſet quã cõiugem cariturũ, incertus quid ageret ad antipatrũ ſermonẽ contulit: ac ne cũ pherora: uel eius cõiuge: aut quouis alio qui ad eam pertineret unq̃ colloqueret edixit. Verum ille palam præcepta cuſtodiẽs in occulto cũ his pernoctabat. Metuẽſq; obſeruationẽ ſalomes per amicos in italia degẽtes ut romam proficiſcereť effecit: ipſorꝝ perlatis litteris ubi antipatrũ aliquanto poſt tẽpore ad cæſarem mitti oportere perſcriberent. Igitur Herodes nihil moratus eũ miſit cunctis quę uſui forent magnaq; pecunia liberaliter inſtructũ. Teſtamentũq; una portandũ ei dedit: in quo Rex ipſe antipater inſcriptus erat. Et antipatri ſucceſſor Herodes ex Marianne põtificis filia procreatus. Quin & Syleus arabs itidem Romam neglecto cæſaris præcepto nauigauit. De his cum Antipatro certaturus: de quibus cũ Nicolao cauſam antedixerat. Nõ leue aũt cũ areta rege ſuo certamẽ habebat: cuius & alios amicos interfecerat: & Seuiũ in petra oppido potentiſſimũ: redẽptoq; Phabato diſpenſatore cæſaris fautore utebatur etiã in herodem. Sed maiore pecunia data herodes phabatũ a ſilleo remouit: ac per ſemetipſum quę cęſar iuſſerat exigebat. Ille aũt cum nihil dediſſet, accuſabat apud cæſarẽ phabatũ diſpenſatorẽ eſſe dicens: nõ quæ ipſi: ſed quæ herodi expedirent. Quibus cõmotus ad iracũdiã phabatꝰ adhuc aũt apud herodem maximus habebatur: ſecretorum ſillei proditor factus ẽ regiq; indicauit: qꝺ Silleus Corinthũ eius ſatellitem pecunia corrupiſſet: cumq; aſſeruari oporteret: neq; rex id facere dubitauit: quoniã corinthus iſte licet in aula regis eſſet educatus: ex Arabia tamẽ fuerat oriũdus. Igitur mox non illũ ſolum corripi: ſed ẽt duos alios Arabas iuſſit apud eum repertos unũ ſillei amicũ: alterũ philarchũ. Qui ſubditi queſtioni magna pecunia corintho ut herodem occideret, perſuaſiſſe confeſſi ſunt. Illi quidẽ ẽt a Saturnino rectore ſyriæ interrogati Romã trãſmiſſi ſunt. Herodes aũt pheroręuehemẽtius imminebat: ut repudiaret uxorẽ. Aliquid enim quod mulierẽ plecteret excogitabat quia multas in eã odii cauſas haberet: donec ipſum etiã fratrẽ cũ ea ſupra modum indignatus eiecit. Pheroras aũt æquo animo accepta iniuria in tetrarchiã ſuam receſſit: iuratus unum ſui exilii finem ſibi fore mortẽ herodis. Neq; ſe ad eũ reuerſuꝝ eſſe dum uixerit. Deniq; nec ægrotum quãuis ſæpe accitus fratrem uiſere uoluit cum quibuſdã mandatis eũ quaſi moriturus uellet inſtruere. Sed ille quidem pręter ſpem conualuit. Poſtmodũ aũt pheroras in morbũ incidit: tũq; herodis patientia demõſtrata eſt. Nam & uenit ad eum & humaniſſime curatum uoluit. Sed morbũ ſuperare non quiuit: in diebus enĩ paucis eſt mortuus. Quem licet ad ultimum uitę diem dilexiſſet Herodes: tamen qꝺ illum quoq; ueneno peremerit fama uulgatũ eſt. Verum eius corpore in hieroſolymam portato luctum maximũ cunctæ genti denuntiauit: clariſſimaq; funus ſepultura dignatus eſt. Vnus quidẽ interfector Alexandri & ariſtoboli hunc exitum uitę ſortitus eſt. Tranſiit autem in Antipatrũ authorẽ pœna ſceleris ex interitu pheroręnacta principium. Quidã enim ex eius libertis cũ regem triſtes adiiſſent, ratrem ipſius pheroram ueneno interemptum eſſe dicebant. Nam quendã ei cibum obtuliſſe coniugem ſuam non eo quo ſolebat modo condítum: eoq; ſumpto illum morbo protinus eſſe correptũ. ueniſſe autem ante biduũ matris ac ſororis eius accitu quandam ueneficã mulierculã ex Arabia: ut uenenum pheroræ cõficeret amatoriũ: & pro amatorio dediſſe mortiferum ſillei conſilio. Nanq; illi notum fuiſſe. Perculſus igitur plurimis ſuſpitionibus rex: ancillas & nonnullas libertinas queſtioni ſubiicit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens. Deus cœli terraq; rector in matrem Antipatri quę horum nobis malorum cauſa eſt, uindicet. Hoc rex indicium natus perſequebatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & mattis Antipatri fa-

miliaritatem eum pherora eiusq; uxoribus & occultos eorum conuentus: aperuit quoq; pheroras & antipater redeuntes a rege tota cū illis nocte potare soliti essent seruis oībus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinaꝝ hoc indicauit. Cum aūt ancillæ separatim: singulę torquerent: patuit oīum dicta congruere: qua de causa romam quidē antipater ex cōposito pheroras aūt trans flumen recedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse q; post alexandrū & Aristobolū ad ipsos eorumq; cōiuges transiturus esset herodes. Nec alicui posse parcere: q marianne eiusq; filiis minime pepercisset: ideoq; melius esse ab hac bestia: quā longissime fugere. Sæpe aūt dixisse matri antipatrū conquerentē q; cum ipse iam canus esset pater in dies singulos iuuenescceret seq; fortasse priusq; regnare incipiat moriturū: aut nunq; ille decesserit quādo aūt istud fiet: uoluptatē sibi successionis omnino fore breuissimā. Pullulare præterea hydrę capita hoc est Alexandri & aristoboli filios: sibi aūt filiorū quoq; spem ademptā esse patris iniuria: qui non cos; quenquā post mortem suam regni successorem: sed Mariannes filiū scripsisset herodem. Qua qui dem in re prorsus eum senectute delirare; si testamentū suum standū arbitraret. Te nāq; ut ex eius progenie nemo supersset: curaturum. quinetiā cum oēs patres quibus inuisi unquā filii fuerunt odio uincat. Plus tamen eum etiam fratres odisse. Deniq; nuper sibi ne cum pherora colloquereť. c. talenta donasse atq; cum pheroras diceret quid enī per nos lędabatur: respondisse Antipatrum utinam cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. uerum hoc nequaq̄ fieri potest ut tam pestiferā bestiam quisquā effugiat: sub qua neq; amicis esse palam liceret. Deniq; nunc occulte inquit conueniamus: licebit autem aperte si uiroꝝ spiritum manusq; habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt: & q; pheroras cum illis petram fugere cogitasset: ut omnibus autē dictis herodes crederet. c. talentis effectum est. De his enim soli antipatro dixerat. Igitur ante alios in dosiden antipatri matrē furor eius erumpit: eamq; omni ornatu quē illi dōauerat spoliatam multis comparato talentis expellit. Deinde ita depositā pherore mulieres a tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat & ad omnes suspitiōes excitabatur multosq; innocentes metu ne quē nocentiū prętermitteret in torměta ducebat. Hinc ad sa maritā se conuertit antipatrū qui procurator erat antipatri: & ex illius cōmentis comperit necandi sui causa ex ægypto antipatrū uenenū malū petiisse per aliquē antiphili collegā: idq; ab eo antipatri auūculū accepisse hesdionē ac pherore tradidisse. cui mādasset antipater: ut Herodem occideret: dū ipse romæ abesset: ac suspitione careret: pherorā uero uenenū uxori suæ dedisse seruandū. Itaq; hanc euocatā statim rex quod acceperat asserre iubet. Illa uero quasi allatura egręssa de tecto se præcipitē dedit: ut eo modo exprobrationis & regis uerbera pręueīret. Sed dei prouidētia sicut apparet quæ ab antipatro pœnas repeteret non in caput: sed in alterā delata partē periculū mortis euasit. Portata q; ad regem ubi resipiscere potuit. Nā casus eā perturbauerat: & quamobrē se precipitasset interrogata iurāte rege: q; uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset: corpus eius tormētis absumeret. Neq; sepulturę qcq̄ relinqueret: paulisper tacuit. Deinde qd inquit secreta custodio cū pheroras obierit Antipatro qui nos oēs pdidit seruatura? Audi rex & tecū de⁹ testis ueritatis qui falli nō pōt. Cū pherore morituro lachrymās assiderē: tūc ille me ad se uocauit: & multū inqt de mulier fratris erga me aio sum deceptus. Nā qui sic me dilígeret inuisum habui: & necare cogitaui: q tāto nūc mei: licet nec dum mortui: dolore cōfundiť. Sed ego qdem ob impietatē preciū fero: tu uero quod in eum seruas relictū nobis ab Antipatro uenenum huc affer propere: meq; uidente cōsume: ne ad inferos quoq; ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli: & magnam quidem uenení partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modi

cum uero mihi per dubios casus & quę te metuerē reseruaui. His dictis illa quidem oino paululū quiddam uenení habētem pixidem profert. Rex quidem in matrem fratremq; Antiphili contulit questionē. Verum hic quoq; antiphilum ex ęgypto attulisse pixidem fatebatur: illumq; uenenū a fratre apud Alexandriā exercente medicinā accepisse dicebant. Totū autem regnum circūeuntes Alexandri & Aristoboli manes ipsi erant incertaꝝ rerū exploratores atq; indices: & a suspitionib⁹ rēotissimas approbatiōes trahebāt. Deniq; etiam pontificis filiam mariannē conscią esse maleficioꝝ patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratū est. Rex aūt matris audaciā filii quoq; penuria coercuit. Nam quē illa pepereat herodē Antipatri successorē scriptū ex testamento deleuit. Post hæc ēt Batillus nouissima consilioꝝ antipatri fides documentis accessit. Nanq; is erat quidem libertus eius: aliud autem uenenū ferens: hoc est aspidum uirus: aliorūq; serpentum sucos: ut si prius fuisset inualidum: hoc se pheroras cum coniuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra salutē patris audaciā uelut operam subsciuā habebat epistolas aduersum fratres cōpositas ab Antipatro. Erant aūt romæ in studiis archelaus & philippus iam adolescētuli magniq; animi regis filii quos antipater uelut immínentes spei suæ remouere festinans: quasdā in eos litteras ipse finxit amicoꝝ nomine romæ degentiū. Nonnullis aūt corruptis scribere persuasit. q; multis patrē maledictis caperent: Ac de Alexandri & aristoboli nece manifeste quęrerentur: seq; accitos esse grauiter: iam enim pater eos redire pręceperat: idq; maxime sollicitabat Antipatrū. Quinetiam priusquā ꝓficisceret in iudęa cōstitutus Antipater: eiusdem modi contra eos romæ litteras mercabatur: patrem adeundo uitandæ suspitionis causa fratres purgare simulabat: quędam falsa scripta: quędam uero adolescentię peccata esse cōmemorans. Quo q dem tempore scriptorib⁹ epistolarū quas in fratrum pernicię simulabat: plurimis pecuniis datis sumptum cōfundere tentabat indicia. uestem preciosam: uariaq; stragula: poculaq; argentea: necnon & aurea cōparando: aliaq; plurima instrumēta: ut precioꝝ magnitudine mercedes falsariis erogatas cęlaret. Deniq;. cc. talenta retulit expēsa & maxima fuit occasio causa sillei. Vniuersis aūt malis eius tunc minoribus maiore cōceptis: cum omnia quidem tormenta de parricidio: epistolę uero de iteratis fratricidiis conclamarent. Nemo tamen ex iudęa uenientiū: quo in loco fortunæ domus essent nunciauit: quāuis inter scelus probatū & eius reditum septem mensiū interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnib⁹. Fortasse aūt etiam quibus indicandi uoluptas fuit: per interfectoꝝ fratrum manes obmutescebant. Deniq; Romam litteras misit continuo se cōuenturū esse: quodq; honorifice dimissus esset a cæsare nuntians. Rex autem insidiatorum manus tenere desiderans: timensq; ne si quid prasciissent forte cauerent ipse quoq; litteris beniuolentiam simulans: & alia familiarissime scripsit: & ut reuersionē suam maturaret orauit. Nam si properasset matris suæ quoq; offensionē posset componere: quā expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidē de morte pherore acceperat epistolam apud tarentū eumq; uehementer luxerat: id aūt nonnullis de patruo laudabile uidebať: sed quā tum intelligi datur causa doloris erat q; insidię pro uoto non cesserant. Neq; tam pheroram flebat quā maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidā ob ea quæ confecerat occupabat: ne quando forte depræhenderetur uenenū: Tum aūt in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memoraui: statim quidē festinabat: sed postq̄ in celenderim delatus est: subit cum quædam materni casus cogitatio anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant: ne prius patrem conueniret: quā pro certo cognosceret. quibus ex causis matrem suam repudiasset. Nanq; timere ne forte criminationes eius auctæ fuissent. Minus autem prudentes & uisendæ pa-

triæ cupidi magis quã q; antipatro esse utile cõsiderantes ut properaret monebant: ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspitionis & calũniam præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est in absente esse factum nec eni pręsente illo quẽquã id au surũ fuisse. Absurdum enim uideri propter suspitiones icertas certis bonis carere. Neq; enim mature se patri reddere: ab eoq; regnum accipere quo solo ipse niteretur. Parũit his antipater impellente fortuna trãsmisissusq; in sebastum cęsarię portũ defertur. Occurrit autem illi pręter opinionẽ maxima solitudo: cum oẽs eum deuitarent: nullusq; auderet accedere. Nam & si semper ęque inuisus erat odio tamen ut proderetur: tunc data liber tas est. Multos autem auertebat ex rege formido: quoniã cunctas iam ciuitates de anti patro fama repleuerat: soluscq; de se quid ageretur antipater ignorabat. Nec enim uel cla rius eo quisquã deductus est: cũ romam nauigaret: uel ignobilius inde susceptus est. Eni uero clades ille domesticas itelligẽs callidítate celabat: metuq; pœnę mortuus uultu cõ fidentiã simulabat. Et neq; fugę spes ulla erat; neq; ex circũstantib⁹ malis emergere po terat: certũq; nihil ei de domo ne ibi quidẽ nũciabatur: id enim regis interminatio prohi buerat. Vnde interdũ etiã spes cũ pertentabat hilarior: aut nihil esse deprehensum: aut si quid esset. Hoc sese ipudentia sua diluiturũ ac dolis quę sola instrumẽta salutis haberet. Itaq; his armatus sine amicis in regiã uenit q; a prima ianua cũ iniuria sunt repulsi. For te autẽ Varus syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrẽ confirmatusq; audacia uelut eius salutãdi cã ,ppius accedebat. Cũ ille obiecta manu & capite declinato excla mabat. & hoc parricidæ est ut me amplexari uelis: qui tot maleficiis inuolutus corruptũ habes impium caput: neq; me attingas priusq; criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudi ciũ & iudicẽ qui opportune præsto est uarum. Vbi & quemadmodũ te purges in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo callíditatibus tuis. Ad hæc metu obstu pefactus Antipater quia respondere nihil potuit: reuersus est. Cum autem ad eum uenis set mater & uxor cunctas enim probationes exposuerũt. Tumq; recepta mente quo pa cto sese defenderet cogitabat. Postero aũt die rex exhibito propinquoꝝ atq; amicoꝝ con silio antipatri quoq; amicos uocat. Ipse aũt cum Varo residens: cũctos iudices iussit ad duci in quibus erant serui matris antipatri quidã pridem comprehensi qui ab ea litteras ad eum portauerunt huiuscemodi. Quoniã illa omnia patri tuo cognita sunt: caue ne ad eum uenias: nisi aliquod auxiliũ a cæsare impetraueris. Itaq; is una cum aliis introductis ingredit Antipater. Cunq; pronus ante pedes patris cecidisset: oro inquit pater ne quid de me præiudices: sed integras aures satisfactioni meę prębeas. Demonstrabo enim me innoxiũ si tu uelis. Ille aũt magna eiuoce impetrato silentio ad Varum locutus est: q; & tu uare & quilibet iustus iudex antipatrũ morte dignum iudicauerit certe scio. Vereor autẽ ne mea quoq; tibi sit inuisa fortũa omniq; calamitate dignũ deputes qui tales filios genuerim. An qui magis hoc tibi miserãdus uideri debeo: q; erga tam sceleſtos indulgẽ tissimus pater fui. Nã illis prioribus adhuc adolescẽtulis regnũ detulerã eosq; romę edu catos amicos cæsaris fecerã. Sed quos aliis inuidendos Regibus æmulandosq; cõstituí, meę salutis hostes iueni quoꝝ tamẽ iteritus Antipatro magis profuit. Isti enim q; adole scens & successor meus futurus esset maxime securitas quęrebat. At uero hic adolescen tulus belua patientia mea plusq; necesse expletus in me satietatẽ suã profudit: ciq; diu ui uere sum usus. meãq; senectutẽ grauiter tulit rexq; fieri nõ nisi parricidio passus est: quæ quidẽ nõ pfecto iniqua rõne cogitauit: q; ex agro abiectũ reduxerí: & exclusis quos mi hi regina ppereat filiis regni mei uicariũ declarauerim. Equidẽ tibi uare cõfiteor meę mẽ tis errorem. Ego illos cõtra me filios irritaui qui antipatri gratia spes eoꝝ iustas abrupi. Quid enim tantũ de illis quantũ de isto bene sum meritus: cui uiuus ẽt potestatẽ meam

pene concessi. aperte aũt regni successionẽ testamento reliqui: & pręter destinatos ei se paratim quinquaginta redditus talentoꝝ: sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romã quoq; nauigaturo dedi. ccc. talenta quẽq; solum ex omni familia mea tanq̃ patris seruatorẽ celari cõmendaui. Aut quid illi tantum sceleris quantum antipater admiserunt: quod ne de his habuí tale iudicium quales demonstraui huius insidias: at ẽt probo qui ausus est aliquid parricida rursumq; ueritatem dolis quęrat obtegere: quod ti bi Vare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui: & quã sit uerisimilia dicturus: iam nunc prospicio fletusq; simulatos. Hic est qui me quondam monebat ut uiuum Alexã drum cauerẽ. neq; meum corpus omnibus crederẽ. Hic est q uisq; ad cubile meũ solebat ingredi & circũspicere ne quis mihi pararet insidias. Hic somni meí custos erat. & securi tas dator qui consolaretur somniũ peremptoꝝ & uiuentium fratrum beniuolentiã diiu dicaret. Hic propugnator & satelles meus. Cum eius callidítas Vare in mentẽ uenerit: & quemadmodũ singula simulasset uix me credo uiuere tanq̃ grauẽ insidiatorẽ quo pa cto effugerim miror. Verũtamen quia fortuna quædam excitat contra me domum me am mihi amicissimi semper infensi sunt: ego quidẽ fatorũ iniquitatẽ flebo: & mecũ ipse solitudinẽ gemam. Nemo aũt quí meum sanguinẽ sitierit ebibetur: etiã si per omnes fi lios meos indicia uentura sint. Hęc dicens ipse quidẽ interrupto sermone tacuit dolore confusus. Nicolao aũt uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hęc aũt. Antipa ter sublato capite: cum prostratus ante patris pedes maneret exclamat. Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida quem tu semp seruatorẽ te habuisse cõ memoras. Aut si ficta ut dicis simulataq; mea pietas fuit. Cur in aliis tam callid⁹ in hoc adeo demens fui: ut non intelligerẽ q; si homines lateret tanti sceleris cogitatio: cęlestẽ latere iudicẽ omnino non posset: qui ubiq; presto esset: & cuncta conspiceret. An fratrũ exitum ignorabã: quos ob ea deus ultus est: quæ de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderit? Spes regni? Sed regnabã. Odii suspitio? Sed diligebar. An ex te metus aliquis? An quin tui seruans aliis timẽdus erã? Sed egestas causa fuit? multo minus. Quis enim magis expensarũ habuit ptãtem? Si aũt otium hominum per ditissimis essem: immanisq; bestię animũ gererẽ: certe mansueti patris beneficiis uince ret: quẽ sicut tu dixisti reduxeris: totq; filiis antepposueris uiuusq; Regẽ declaraueris: alio rumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendũ. O me miserũ acerbissimam q; pere grinationem meam: quam longum laboris tempus: magnumq; insidiantibus spatium præbui. Sed tantum tibi pater tuisq; rebus aberam: ne Silleus tuam contemneret sene ctutem. Roma mihi testis est pietatis: & princeps orbis terrę cæsar: qui me patris ama torem sępe uocitabat. Accipe pater has eius litteras fictis in me criminatiõibus uerio res: hisq; me defendo. Hæc affectus erga te mei argumẽta certissima recordare: quã in grate hinc nauigantẽ scis: latẽtes in regno cõtra me inimicitias nõ ignorantẽ. Tu pater inuitus me pdidisti: tu cõpulisti ut darẽ accusandi tempus iuidię. Verũ ad indicia ueniã. Ecce adsum terra mariq; nihil usquã parricida perpessus. Sed nondũ me hoc argumẽto diligas. Nam & apud deum & apud te pater condemnatũ me esse scio. Condẽnatus de precor ne alioꝝ tormẽtis fidẽ habeas in me feratur ignis: p uiscera mea pergãt instrumen ta pœnarum: ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum tormẽtorũ expers mori nõ debeo. Talia cũ lachrymis atq; ululatu uociferans: & omnes alios & Varum ad mise ricordiam ,puocauit: solum autẽ Herodem quo minus fleret iracũdia continebat docu mentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus iussu regis multa de Antipatri callidítate præfatus & misericordiæ spem sustulit: & accuratissimam accusationem instituit: cun cta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum interitum: quos ipsius

calumniis interfectos esse demonstrans etiam superstitibus eũ insidiari quasi successiõis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenũ parasset multo minus a fratrib⁹ absti neret. Cũ aũt ad uenení probationes uenisset: per ordinẽ proferebat indicia: etiã de pherora crimen exaggerans ueluti illum quoq; antipater fratricidam fecisset: corruptisq; re gis amicissimis scelere oẽm domũ repleuisset. Atq; ita multis aliis dictis exprobratis po rauit. Varus autẽ cum respondere iussisset antipatrum & ille nihil aliud elocutus: quam deus testis est innocẽtiæ meæ fileus iaceret: uenenũ petit: idq; alicui damnatorũ capitis ex custodis bibendũ dedit: eoq; statim mortuo quędam in secreto cũ Herode sermoci natus gesta in concilio cæsari scripsit. Posteroq; die ide discessit nihiloq; minus Rex An tipatro uinculis tradito cladis suę nuntios ad cęsarem misit. Post hęc etiam Salomẽ ap petisse insidiis arguebatur Antipater. Quidã enim de seruis Antiphili Romã uenerat epistolas ferens alicuius Acmes nomine ancillæ iulię. quibus ad regẽ scriptis idicauerat Salomes epistolas inter litteras iuliæ repertas clã ei beniuolẽtię causa missæ. Ipsius aũt Salomes epistolis & maledicta in regẽ acerbissima: & accusatio maxima cõtinebatur. Sed omnes antipatro erant fictæ. Isq; acmen pecunia corruptã ad Herodem eas mitte re persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculę ad ipsum scripta id prodidit cui⁹ uerba hęc sunt. Sicut uoluisti patri tuo scripsi: & illas epistolas misi: certo sciens regẽ sorori suę minimæ posse parcere: si eas recitauerit. Bene autem facies si consumatis oibus pollici tionũ tuarũ memor fueris. Hac epistola & quę in salomẽ sunt cõposita deprahẽsis re gẽ subiit cogitatione forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus. quodq; pe ne sororem ꝓpter Antipatrum occidisset anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus: quo minus ab eo sumeret oium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret graui morbo impeditus est. De acme tamẽ ancilla & in salomen factione cõflata dedit litteras ad cæ sarẽ: ac propterea testamẽto mutato exemit nomẽ Antipatri regemq; scripsit ex arche lao & philippo natu maiorem. Nam & hos antipater infimulauerat. Cęsari autẽ post alia pecuniaria munera mille talenta: & uxori eius ac filiis itemq; amicis ex libertis pro pe. l. cęteris omnibus agrorũ: & pecunię non parum distribuit: ac sororẽ salomẽ clarissi mis donis honorauit. In testamento quidẽ ista correxit. Morbus autem ingraueſcebat q; eũ senectus pariter ac mœror urgebat: & annos iam. lxx. natus: & filio⁹ cladibus ani mum adeo habebat afflictũ. ut nec in bona ualitudine quicq̃ iocunditatis admitteret. Acriorẽ aũt faciebat egritudinẽ q; Antipater uiueret. Hũc enim nõ opere superuacuo: sed cũ ipse conualuisset cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit ẽt populi qui dam tumultus. Erant in ciuitate sophistę duo qui summe scire leges patrias uidebantur. Et propterea per oẽm gentẽ maxima gloria prædicabantur: iudas fili⁹ sepherei: & alter magnali mathias. Hos nõ pauci adolescentium sectabantur: cum leges exponerent: & in dies singulos puberũ exercitus congregabant. Qui cum regem audissent mœrore ac morbo tabescere: apud notos loquebant' opportunum iam tẽpus esse ut deus uindicare tur: fabricataq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in tẽplo nefas sit: imagines aut uultus aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrũ haberi. Hoc ꝓpte rea dicebatur q; supra maximã portã templi rex aquilam collocauerat auream. Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent pulchrũ esse dicentes: etiã si quod inde periculum imineret: pro legibus patris mori nõ recusare. Sic enim decedẽtibus & aiam immortalẽ & bonaꝝ rerum sensum manere perpetuo: minus autem fortes: & sapientiæ suæ nescios amare animã: imperitia magisq; morbo cupere quam uirtute defungi. Dũ hoc illi disse rerent rumor subito peruagat' regẽ fere iam mori. Vnde ẽt confidẽtius adolescentes co namen adorti sunt: ipsoq; meridie cum plurima multitudo uersaretur in tẽplo: crassis di-

missi funibus aquilã ex tecto aureã securibus abscindebant. Quare statim regis duci nũ ciata: non parua ille manu comitatus ad templũ cucurrit: & prope ad quadraginta iuue nes cõprahensos regi exhibuit. Qui primũ interrogati an aquilã ipsi auream concidere ausi essent fecisse confessi sunt. Deinde quo iubente lege patria respõdetunt. Cũ uero qd exultarent tantũ: quibus mors immineret ab his quærere': quia post mortẽ bonis pluri mis frui sperarent asseruerunt. His itaq; rex cõmotus magnitudine morbũ superat: atq; in contionem ꝓcedit. deinde multũ in eos quasi sacrilegos inuectus: & q; occasione legis patrię quædam maiora tẽtassent ueluti impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metu ne per multos quæstio iret precabatur ut primũ facinoris suasoribus dein de in eo comprahẽsis pene subditis cæteris indignationẽ remitteret. Tãdem igitur exo ratus: & ipsos rex qui funibus demiserant cum sophistis uiuos incẽdit. Et reliquos q una cõprehensi sunt: obtruncandos carnificibus tradidit: Hinc totũ corpus morbo occupa tũ uariis doloribus afficiebatur. Nã febris quidẽ non mediocris erat: prurigo aũt intole rabilis habebat oẽm corporis superficiẽ. Assiduis enim uexabatur colli tormẽtis: pedes q; tanq̃ ex intercutis uitio tumuerant. Quin & iflatio uẽtriculi putredoq; testiculoꝝ uer miculos generans: ac præterea creber anhelitus: & irrupta eum suspiria: membrorũq; omniũ contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatẽ referrent pœnas eas esse dicerent sophistarũ. Ille aũt quamuis cum tot uitioꝝ cruciatibus luctaretur: uitæ tantũ cupidus erat: & remediis excogitatis salutem sperabat. Deniq; iordanẽ trãsgressus apud calliro en aquis calidis utebatur: quę in lacum feracem bituminis quæ asphaltidis uocatur ef fluentes pro dulcedine potui sunt. Vbi autẽ corpus eius q; medicis oleo calidiori foueri placuerat in arcam plenã demersum ita dissolutũ est: ut ẽt lumina quasi mortuus tesolu ta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant ad clamorẽ quidem illorum respice re iussus est. Desperata uero salute militibus quinquagenas dragmas multamq; pecuni am rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autẽ rediens & ad hiericunta uenisset, atra iam bili correptus: & pene ipsi morti minitabatur: factum nephariũ excogitauit. Colle ctos enim cuiusq; uici & oi iudæa nobiliores in locum cui nomen est hippodromo cõclu di præcepit. Deinde salome sorore & Alexandro marito eius ad se uocatis scio inq̃t mor tem meam festis gaudiis celebraturos esse iudeos. Verũ per alios lugeri potero & præ clarissimos honores sepulturæ: consequi si quę præcipio feceritis: Hos uiros qui habẽtur in custodia cum aiam efflauero statim militibus circundatos occidite: ut etiam in uita omnis mihi iudęa: omnisq; domus illachrymet. Et simul his mandatis legatorũ quos romam miserat epistolę sunt allatę: quibus acmen ancillã iussu cęsaris interemptam: & antipatrum morte damnatũ esse iudicabat'. Qui & si pater eum in exilium dare mallet: id quoq; permisisse cæsarem scriptum erat. Herodes autem paululũ hoc nuntio recrea tus doloribusq; rursum uictus. Nam inedia tussisq; pariter uiolentia distendebatur fatũ prœuenire conatus est: sumptoq; malo etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circũspecto ne quis arbiter impediret: tanq̃ se percussurus dexterã sustulit. Cum uero Aciabus consobrinus eius adcucurrisset: manũq; cõtinuisset: ululat⁹ maximus in regia statim quasi rex mortuus esset excitatus est. Eoq; propere audito An tipater fiduciã repetit: Letusq; iam custodes promissa etiam pecunia rogabat ut se solue rent atq; dimitterent: quod eorũ princeps non solũ nefieret obstitit: sed etiam regi uelo citer nunciauit. Ille aũt fortius exclamans q̃ uires ęgrotantis ualebant, continuo satellitii bus missis occidit antipatrum: mortuũq; sepeliri præcepit in hyrcania. Deinde rursum corrigit testamentum: & successorem quidem Archelaum natu maximum Antipę fra trem scripsit: tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filii quinq; diebus exa-

ctis moritur: annos quidem triginta quattuor ex quo interfecit Antigonū regno potitus triginta & septem postq̄ rex a Romanis declaratus est. Et in aliis qdē oībus secūda fortuna usus est ac si quis alius. Regnū enim quod priuatus sibi quęsierat tanto cōseruato tempore filiis suis reliquit. In rebus aūt domesticis infelicissimus fuit. Salome autē antequā rescisceret mortē regis exercitus cum marito progressa uinctos absoluti: quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consiliū & unumquenq; iussisse domū dimitti. Atq; ita his abeuntibus militibus indicatur. Quibus in contionē cum alia turba in Amphiteatrum apud hiericunta collectis. Ptolomæus annuli regis custos: quo signare solitus erat: & fortunatū illū esse cœpit dicere; & multitudinē consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolā recitauit in qua multū rogabat: ut beniuolo animo successorē suū fouerent. Deinde post epistolam testamentū legebat: in quo philippū quidem hæredem trachonidis proximarūq; regionū. Tetrarcham uero sicut supradiximus Antipam Regem aūt Archelaum scripserat: eidēq; anulū ad cæsarē ferre mādauerat: obsignataq; regni administrati notitiam. Omniūq; nāq; dispositionū suarū dominum & cōfirmatorē cæsarem esse uoluit: cętera uero seruari iuxta superius testamentū. Quo perlecto confestim clamor secutus est oium Archelao gratulantiū: militesq; per cuneos & populos adeuntes suamq; ꝓmittebant deiq; beniuolentiā precabantur. Hinc ad sepeliendū regem operā contulerunt. Nihil aūt munificentiæ prætermisit Archelaus: sed omnē ornatum extulit regium ī funeris pompa ducendū. Lectus quidem totus erat gemmis auroq; distinctus: thorus aūt purpura uariatus: corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositū. Corona uero desuper aurea: sceptrūq; ad dexterā: & circa lectū filii cū propinquis. Prēterea satellites agmenq; tetrarchium: germaniq; & galathæ uelut ad bellū instructi oēs antecedebāt. Cætera uero militū manus armata duces suos ordinūq; principes sequebantur. Quingēti autē serui ac liberti odores ferebant corpus aūt per. cc. stadia portatū est in castellū Herodion ibiq; secundū ipsius regis mandata sepultū est. Et Herodis quidem hic finis fuit.

DE BELLO IVDAICO. LIBER SECVNDVS INCIPIT.

Capitulum Primum.

MVrbaq; autem nouarū principiū fuit Archelao romā ꝓficiscendi necessitas. Diebus enim septē in lugendo patrē consumptis: epulisq; ferialibꝰ ꝓlixę populo exhibitus. Hic aūt mos apud iudęos necessarios multos ad inopiā redegit. Nā qui cū neglexerit impius ęstimabit: cādida ueste indutus ꝓcedit ad tēplū. Ibiq; uariis fauoribus exceptꝰ a plębe ipse quoq; in excelso tribūali solioq; aureo residēs humāissime uulgꝰ admisit: eisq; & ꝙ sepulturā patris sedulo curauissent gratias egit: & ꝙ sibi quasi certo iā regi magnos honores adhibuissent. Vex; se tū ait nō potestate solū iterim: sed ēt ipso regis noie tēperare: donec a Cæsare sibi fuerit cōfirmata successio: qui ēt testaméto rex; esset oium dñs constitutus. Iccirco enī se apud hiericūtha uolūtati exercitus restitisse cū sibi diadema uoluisset imponere. Cęterū alacritate ac bēiuolentia æque militibus ēt populo plenā se uicissitudinē relaturū si ab his quorū etiam imperiū certus rex declaratus esset; studiūq; sibi esse: ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo statim eius mentē magnis tētare petitionibꝰ cœpit. Nāq; alii tributa leuari: alii uectigalia tolli; quidā solui custodias acclamabant. Cūctis aūt postulatis in gratiā populi facile annuebat archelaus. Deinde celebratis hostiis cum amicis erat in epulis. Ecce autē subito post meridiē congregati non pauci nouarū rerū studiosi: ubi cōmunis luctus de rege cessauit: propria lamenta suscipiūt flentes eoꝝ casum quos propter abscissam ex porta tēpli aquilā aureā Herodes morte dampnauerat. Dolor autē nō occultus erat: sed clarissimis quæstibus fletuq; iusto & plāctu ciuitas ꝓsonabat uirorum causa uidelicet: quos pro tēplo ac legibus patriis interiisse dicebant. Eorū autem mortis pœnas ab illis quos Herodes pecuniis donasset repetendas esse clamitabant: ac primū quē his cōstituerat pontificē reiiciendū: aliūq; pietate prestantē: magisq; purum cooptari debere. Quibus & si mouebatur Archelaus ad ultionē: tamē eum profectionis festinatio cōtinebat metuens ne si multitudinē reddidisset inimicam: motu eius impediret. Quamobrē monendo magis quā ui experiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militū ut quiescerent rogabat. Sed illū seditionis authores ubi ad templū uenit: priusq̄ uerbū faceret: lapidibus perturbarūt: & aliis post eū mulcendi sui gratia missis: multos enim allegabat Archelaus iracunde oia responderūt. Neq; si numero aucti fuissent: ocioli fore uidebant. Itaq; instante azimorū die festo qui apud iudęos pascha uocitatur: plurima uictimarū copia plenus: infinita qdem ad tēplum ex agris multitudo religionis causa descendit: cū illi qui sophistas lugebant: in tēplo consisterent nutrimenta seditioni quęrentes. Hoc aūt metu archelaus anteq̄ omnē populū morbus iste corrūperet: cohortē militum & chiliarchum q etiam seditionis principes comprehenderent eo dirigit: contra quos omne uulgus excitatum multos lapidum ictibus interfecit. Sautius uero Chiliarchus uix elabitur. Et illi quidem statim ueluti nihil mali actum esset ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cęde iam multitudo comprimi posse nō uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum pedites per ciuitatem simul oēs equitesq; per cāpum qui cū sacrificiis occupatos singulos inualissent: ꝓpe ad. ix. milia hominum occiderunt: reliquā uero manū per muros proximos deiecerunt. Pręcones autē sequebant Archelaū iussu eius unūquemq; ut domū rediret admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate abiere. Ipse autē cū matre necnon & popla & Ptolomæo & nicolao amicis ad mare descendit relicto Philippo regni procuratore: itē q; rerum familiariū curatore. Vna uero egressa est cū filiis suis Salome fratrisq; regis filii generq;: specie quidē uelut Archelao ad successionē firmandam adiumento futuri: certa uero causa quæ contra leges in templū admissa fuerant delaturi. Interea fuit illis Cęsarię obuiam sabinus syrię procurator ad iudęam ueniēs ad pecunias custodiendas herodis. Quē ulterius progredi uariis inhibuit multis accitus Archelai precibus intercedente Ptolomęo. Et tunc quidē sabinꝰ in gratiā Vari neq; ad accas uenire properauit: neq; thesauros paternæ pecunię clausit Archelao: sed usq; ad cognitionē Cęsaris se otio sum manere pollicitus apud cęsariā commorabatur. Postea uero quā sibi obstantium unus Antiochiā petit: alter hoc est Archelaus romā nauigauit: mature profectus in hierosolymā regiā tenet: custodūq; principibus idēq; dispensatoribus euocatis: rationes pecuniarū discutere conabatur: & accas occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorū custodes erant sed in obseruando singula quęq; perseuerabant: cām custodię magis Cæsari quā archelao tribuentes. Cū hoc autē antipas quoq; de regno certabat: posteriore superius herodis testamentū firmus esse defendens in quo res ipse antipas fuerat scriptus: eiq; tam Salome q̄ multi alii cognati qui cum archelao nauigarent suffragio esse promisserāt. Ducebant autem secum fratrē matrēq; nicolai Ptolomęi in quo pro fide apud herodē probata non nihil uidebat esse momenti. Nanq; illi fuerat amicorū carissimus. Oratori autē hirinio ꝓpter dicendi acrimoniā plurimū confidebat

unde etiã qui ſe monerent ut archelao pro ętatis merito & ſecundi teſtamenti uoluntati cederet audiendos eſſe non cenſuit. Romę uero migrauerunt ad eũ cunctorũ ſtudia ꝓ pinquorũ quibus inuiſus erat archelaus: quiq; pręcipue liberi omnes ſuiq; iuris eſſe cupiebãt: & aut rõano magiſtratu adminiſtrari aut ſi hoc nõ ipetrarẽt antipã regẽ hẽre ad hoc etiam ſabini ope nitebaꝫ Antipas qui archelaũ per epiſtolas accuſauerat apud cæſarẽ: antipã uero multũ laudauerat. Itaq; digeſta crimina ſalome & cęteri qui cũ ea ſenti rent cæſari tradiderunt & poſt eos Archelaus geſtorũ ſuorũ perſcripta capitula patriſq; anulũ per Ptolomęũ rationeſq; adminiſtrationis intromiſit ad cęſarẽ. Ille aũt pręmedi tatis eis quę ab utraq; pte dicerentur: ubi & regni magnitudinẽ mũltitudinẽq; reddituũ animaduertit: Atq; inſuper herodis familiã numeroſam: pręlectis etiã uari ac ſabini lit teris optimates romanoꝝ ad cõſilium uocat. In quo tũc primũ ex agrippa quoq; ac filia ſua natũ Caiũ ſedere iuſſit filium adoptiuũ: atq; ita partibus ꝓſequendi copiã dedit. Igitꝫ Salomes filius antipater: Nanq; eis erat orator acerrimus eoꝝ qui aduerſabanꝫ archelao: accuſationẽ ꝓpoſuit inſimulãs archelaũ quaſi uerbis quidẽ nunc de regno uideretur contendere: re autẽ uera iã dudũ rex eſſet effectus: & apud aures modo Cæſaris cauillaretur: quẽ iudicẽ ſucceſſionis expectare noluiſſet. Nam poſt Herodis mortẽ q̃ buſdã ut diadema ſibi imponerent ſubornatis regis eũ more in ſolio aureo reſidentem partim ordines militię permutaſſe: partim condonaſſe promotiones: & inſuper his oĩa annuiſſe populo: quę uelut a rege impetrãda petiiſſet: maximorũq; reos criminũ quos pater ſuus uinxerat abſoluiſſe quiq; iſta feciſſet: modo regni umbrã a domino poſtulaturus ueniſſe: cuius ſibi corpus ipſe rapuiſſet: ut nõ rerũ: ſed uocabuloꝝ dominũ eſſe cęſarem demonſtraret. Ad hæc ei q̃ etiã luctum patris aſſimulaſſet obiiciebat: cũ iterdiu quidẽ perſonã componeret in mœrorẽ: noctu uero ad commeſſationes uſq; potaret. Deniq; ſeditionẽ uulgi ex hac indignatione cõflatã eſſe dicebat: totius aũt orationis ſuę uires eorũ multitudine qui circa templũ cęſi fuerant abſtruebat. Hos enim ad diem feſtũ quidẽ ueniſſe: ad hoſtias uero quas ipſi mactauerant crudeliter eſſe iugulatos: tantumq; in tẽplo funerũ eſſe congeſtum quantum nullũ ab externis illatũ bellũ implacabile cõgeſiſſet. Itaq; huius crudelitatis Herode præſcio ne ſpe quidẽ regni unq̃ cũ dignum eſſe uiſum: niſi cũ ſanę mentis inops erat: anima deterius ægrotante q̃ corpore: & quẽ in ſecundo teſtamẽto ſucceſſorẽ ſcriberet ignorabat: pręſertim qui priore teſtamẽto ſcriptũ incuſare nihil poſſet: ſed incoluri corpore omniq; uitio purgata mente feciſſet. Vt tamen quis firmius eſſe ponat morbo laborantis arbitriũ ipſum ſe Archelaũ abdicaſſe regia dignitate: multis in eam cõtra leges admiſſis. Nam qualẽ foreꝫ ſi acciperet a Cæſare principatũ: qui anteq̃ acciperet tantũ populũ peremiſſet? Multa in hunc modum perſecutus Antepater multis ex numero circunſtãtium propinquorum in ſingula crimina teſtibus exhibitis perorauit. Surrexit autẽ nicolaus defenſor Archelai & ante oĩa cędem in templo neceſſario factã eſſe perdocuit. Nã quorũ necis argueretur: non regni ſolũ ſed etiã ipſius iudicis ideſt cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorũ autẽ criminum ſuaſores aduerſarios demonſtrauit. Secundũ uero teſtamentũ iccirco ratũ manere poſtulabat: q̃ Herodes in eo ſucceſſoris ſui firmatorẽ Cæſarẽ conſtituiſſet. Nã qui tantum ſaperet ut rerum domino poteſtatẽ ſua cęderet. Nec unq̃ in herodis erraſſe iudicio: ſed ſano corde quẽ conſtitueret elegiſſe: qui per quẽ conſtitui deberet non ignorauit. Cũ autem omnibus expoſitis etiam Nicolaus peroraſſet in mediũ ꝓgreſſus Archelaus ad genua cæſaris accedit ocius. Quo benigne a Cęſare erecto eo q̃ paterna quidẽ ſucceſſione dignus eſſet: oſtendit: certũ uero nihil pronuntiauit. Sed illo die dimiſſo conſilio: ſecũ ipſe de cognitis deliberabat: utrum ex his qui teſtameto cõtinerentur aliquem regni oporteret cõ

ſtituí ſucceſſorẽ: an toti familię diſtribui principatum. Multitudo enim perſonarũ egere ſubſidio uidebatur: ſed anteq̃ de his quicq̃ ſtatueretꝫ a cæſare mater archelai marchace morbo corrupta moritur. Et uariæ litteræ de ſyria prolatæ ſunt iudæos defeciſſe nunciantes q̃ uarus ferre proſpiciens Hieroſolymã poſtq̃ Archelaus nauigaret aſcendit ut incenſores ſeditionis cohiberet. Et quia multitudo ceſſatura nõ uidebatꝫ ex tribus quas e ſyria duxerat ſecũ cohortibus unã in ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiã ipſe remeauit. At ſabinus cum poſtea in Hieroſolymã ueniſſet cauſas nouarũ rerũ iudęis prębuit: modo uim cuſtodibus ut Acras ſibi ideſt arces traderent adhibendo: nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem ſolis relictis a Varo militibus frętus erat ſed etiã ſeruorum ſuorũ multitudine: quos etiam omnes armatos auaritiæ miniſtros habebat. Feſto autẽ quinquageſima dieq; penthecoſte a iudęis uocatur: ſeptiesq; ſeptẽ diebus exactis rediens ex eorum numera uocabulũ nacta nõ religionis ſolemnitas populũ ſed indignatio congregauit. Deniq; cõcurſus infinitę multitudinis ex galilea idemq; idumea & hiericunte tranſiordanemq; poſitis regionibus factus eſt: cũ indigena ex ipſa ciuitate populus iudæorũ & numero ſimul & alacritate præſtaret: & tripartita manu terna caſtra collocauerunt: una in ſeptentrionali regione templi: altera in meridionali Hippodromũ uerſus: tertiaq; in occiduo prope regiã tractu circunfeſſoſq; Romãos undiq; obſidebant. Sabinus autẽ multitudine pariter eorũq; ſpiritu perterritus: crebris quidẽ Varũ nuntiis precabatur: ut q̃ mature ferret auxilium quaſi lanianda cohorte ſi qd more interueniſſet. Ipſe uero in altiſſimã caſtelli turrim: quę Phaſelus uocabatꝫ euadit fratris Herodis cognomine: quẽ Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis: ut in hoſtes irruerent ſignũ dabat. Nã præ timore quibus ipſe pręerat deſcendere nullus audebat. Eius autẽ pręceptis milites obedientes in templũ uolant: uehementiq; cum iudęis pugna confligunt: inqua dum nemo deſuper adiuuaret imperitos belli peritia ſuperabãt. Poſtea uero quã multi iudæi porticibus occupatis a uertice ſagittis eos appetebant: plurimi conterebantur: & neq; ex alto iaculãtes ulciſci facile poterant: neq; cominus diimicantes ferebant. Ab utriſq; tamen afflicti ſuccendunt porticus: opere magnitudine atq; ornatu mirabiles. Ibiq; cum multi flamma ſubito cõpręhenſi aut ea cõſumebantur: aut in hoſtes deſilientes ab ipſis occidebanꝫ: alii introrſum cedentes pręcipitantur ex muro. Nonnulli deſperata ſalute incendii periculũ ſuis gladiis præveniębant. Qui tamẽ ex mœnibus obrependo in Romanos feciſſent impetũ metu attoniti nullo negocio ſubigebantur: donec omnibus aut iteremptis aut timore deiectis theſauro dei defenſoribus deſtituto manus milites attulerunt: & quadringẽta ex eo talenta diripuere. Quorumq; furto ſublata non ſunt congregauit Sabinus. At iudęos multo plures: magiſq; pugnantes tam uirorũ quã opum interitus in romanos contraxit. Obſeſſaq; regia minitabanꝫ exitium: niſi quamprimũ inde ſecederent: Sabino ſi uellet una cũ cohorte militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regaliũ plurimi qui ad eos ſponte trãſfugerant. Pars tamen bellicoſior. Erat ſebaſtenorũ tria milia. Hiſq; rufus & gratus prępoſiti unus peditũ rector: at uero equitũ rufus. Quorũ uterq; ui corporis atq; prudentia: etiã ſi nullam manum obedientẽ haberent: magnũ tamen momentũ belli romanis addidiſſent. Itaq; iudęi quidẽ inſtare obſidioni ſimul: & caſtelli mœnia tentantes & ad Sabinum clamãtes: ut nullo impediente diſcederet: habituros tanto poſt tẽpore patriã libertatem. Sabinus autẽ quãq̃ optaret euadere: fidẽ tamen pollicitationibus non habebat: ſed eorum lenitatẽ inſidiarũ eſſe illecebram ſuſpicabatur: ſimulq; auxiliũ uari ſperans obſidionis periculũ perferebat. Eodẽ tempore per iudæam plurimis locis tumultus erat multoſq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in idumea quidem duo

milia ueteranorũ quí ſub Herode militauerunt cõgregati armis inſtructi cũ regalib⁹ decertabant. Quibus Aciabus regis conſobrinus ex uicis munitiſſimis repugnabat cãpeſtre prælium declinando. Inferiori autẽ galileæ iuda filius Ezechiæ latronũ principis ab Herode quõdã rege capti: qui tunc illas regiones uaſtauerat: non parua multitudie collecta raptiſq; regis armentariis: & omnibus quos circa ſe habebat armatis cõtra potentiæ cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; Simõ quidã ex regalibus ſeruis pulchritudine ſimul & uaſtitate corporis freṭus ipoſito ſibi diademate cũ latronibus quos congregauerat ipſe circuiens: & apud hiericunta regiã: & multa alia magnifica diuerſoria igni corripit: facilẽ ſibi prædã ex incendio cõparans. Omneſq; habitationes inquib⁹ aliquid decoris erat concremaſſet niſi gratis regionũ peditũ rector ex Trachone ſagittarios: itemq; ſebaſtenorũ pugnaciſſimos ducens properaſſet occurere. Vbi peditũ quidem in pugna multi conſumpti ſunt: ipſe autẽ Simonẽ compendio præuenit ardua uallé fugientẽ: & ex tranſuerſo percuſſum in uertice deiecit. Incenſæ ſunt autẽ & quæcunq; Iordani proxima fuerunt ſedes regiæ apud Becherantes quorundã aliorũ manu conflata ex locis ulterioribus: tunc etiã paſtor quidã cui nomẽ erat Atrunga eo regnũ aſſecta reauſus eſt: quod ut ſperaret ui corporis animæq; fiducia mortẽ contemnẽtis impulſus eſt. Ac præterea fratrũ ſibi ſimiliũ robore quorũ ſingulis tanquã ducibus & Satrapis attributa manu armatorũ ad incurſus utebatur. Ipſe autẽ ueluti rex maiora negocia procurabat. Et tũ quidẽ ſibi etiã coronã impoſuit: non paruo autẽ poſt tẽpore cũ fratribus ſuis uaſtando territoria & occidendo præcipue romanos itemq; regios perſeuerauit: cũ nec iudæorũ quiſquã effugeret: qui lucrũ aliquod ferens ueniſſet ĩ manus. Auſi ſunt aũt apud Amathontã cõpertum romanorũ agmen obſidere: qui frumenta cohorti atq; arma portabant. Vbi ariũ quidẽ centurionẽ: &. xl. fortiſſimos iaculis confecere. Cæteri uero in periculo cõſtituti ſimilia ſuſtinendi auxilio grati qui cũ ſebaſtenis aduenit elapſi ſunt. Multis in hunc modum cõtra indigenas itemq; alienigenas per omne bellũ geſtis poſt aliquod tẽpus tres ex his comprehenſi ſunt natu quidem maximus ab Archelao. Duo uero qui ætate ſequebantur in manus grati ac ptolomæi delati. Nam quartus Archelao pactione cõceſſit. Sed hic finis eos poſtea ſecutus eſt. Tunc autẽ latrocinali bello cunctam inflammabãt iudeam. Varus autẽ acceptus ſabini & principiũ litteris toti cohorti metueus opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis cohortibus & quatuor aliis equitũ in ptolomaida profectus eodẽ regum atq; optimatũ auxilia conuenire iuſſit. Ad hæc ab Ericiis etiã cum per eorum trãſiret oppidum: mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in ptolomaidem tam cętera manus auxiliorũ quã propter herodis inimicitias aretas rex Arabũ non cum exiguo numero equitũ peditũq; peruenit. ſtatim exercitus partẽ in galileã quę ptolomaidi propinquior erat dirigit amici ſui galli filio his rectore præpoſito. Qui mox & aduerſus quos ierat omnes in fugã uertit: & ſephore ciuitatẽ captam ipſam quidẽ incendit: nicolas uero eius ſeruitio ſubiugauit. Varus autẽ ipſe cũ omni exercitu ſamaria potitus ciuitate quidẽ abſtinuit: q; inter alio rum turbas nihil eã mouiſſe deprehendit. caſtris autem ad uicũ poſitis qui appellatur Aron ptolomęi poſſeſſionẽ ꝓpterea direptã a barbaris: & ab amicis herodis qui ptolomęo infenſi erant. Inde ſapho progreditur alterum uicũ tutiſſimũ: quem ſimiliter oẽſq; reddítus ſibi repertos fuerant depopulati. Cędis autẽ igniſq; plena erãt omnia: nec præ dę Barbarorũ quicq̃ obſtabat. Exuſta eſt autẽ emaus iuſſu uari neceſſarii cęterorũq; in digne ferẽtis habitatoribus eius fuga diſperſis. Hic progreſſus ad hieroſolymã cũ exercitu ſolo uiſu: iudęorũ caſtra diſiecit: & alii quidem per agros abiere fugientes. Qui uero intra ciuitatem degebant ſuſcepto eo ſeditionis cauſas in alios conferebant: nihil qui

dẽ ſe pœnitus nouiſſe dicentes ſed propter diem feſtum receptã neceſſario multitudinẽ in ciuitate obſeſſos eſſe potius cũ romanis quam cũ ſeditioſis conſpiraſſe. Ante uero obuiam ei uenerant Ioſephus Archelai conſobrinus: & cũ grato rufus agentes exercitũ regium & ſebaſtenos: & ex romana cohorte milites ornatos ornatu conſueto. Sabinus. n. nec in eos Vari uenire paſſus iamdudũ ex ciuitate ad mare diſceſſerat. Varus autẽ diſpartitũ aduerſus authores tumultus per agros dimiſit exercitũ: multiſq; ſibi exhibitis: quos minus turbulentos inueniſſet cuſtodię tradidit: maxime uero nocentiũ prope ad duo milia crucifixit. Adhuc autẽ ſuper idumeam ſupereſſe decẽ armatorũ milia nuntiato. Confeſtim Arabas domũ redire iubet: quia eos non auxiliantiũ more uti militia: ſed pro ſua libidine & ultra quã ipſe uellet agros uaſtare perſpexit: & ſuis autẽ conuocatis agminibus in aduerſarios properabat. Verũ illi ſe Varo antequam in manus uenirent Achiabi conſilio tradiderunt. Varus autẽ multitudini uenia data duces eos interrogandos miſit ad cęſarem. At ille cũ ignoraſſet cæteris: nonnullos regis cognatos: erant enim quidã inter eos herodis propinqui: ſupplicio ſubiugari præcepit quia omnino contra regem ſuum arma accepiſſet. Varus autẽ hoc modo rebus apud hieroſolymã compoſitis eademq; cohorte quę dudũ in præſidio ciuitatis fuerat ibi relicta Antiochiam abiit. Romę autẽ Archelao alia rurſus cũ iudęis cauſa conflata eſt: qui ante ſeditionem permiſſu Vari legati exierant: ius genti ſuę liberũ petituri. Erant autẽ numero quinquaginta qui uenerant aſtantibus una cũ populo qui romæ degerent octo milibus iudęorũ. Itaq; cõuocato a cęſare optimatũ romanorũq; amicorũ concilio in palatini Appollinis templum quod priuatũ ipſius erat ędificium admirãdis opibus exornatũ: multitudo quidẽ iudęorum conſtitit cum legatis cõtraq; Archelaus cũ amicis. Cognatorũ autẽ amici ab utraq; parte ſecreti ꝑderant. Nã & cum Archelao ſtare propter odium atq; inuidiam recuſabant: & cũ accuſatoribus conſpici pudore cæſaris prohibebantur. Inter quos erat etiam philippus archelai frater beniuolo animo duabus ex cauſis præmiſſus a Varo ut & Archelao ſubueniret: & ſi regnũ herodis nepotibus diſtribui placuiſſet: partẽ aliquã mereretur. Iuſſit autẽ accuſatores exponere quę nam contra leges feciſſet herodes: primũ nõ ſe regẽ ſed omniũ qui uſq̃ fuiſſent: tyrannũ crudeliſſimũ toleraſſe dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis ea pertuliſſe ſuperſtites ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis ſolũ eum laceraſſe corpora ſubiectorum: ſed etiã gentis ſuę ciuitatibus deformatis ex terras ornauiſſe: populiſq; alienis iudęę ſanguinem condonaſſe. Pro antiqua uero fœlicitate ac patriis legibus nationẽ ſuam tanta egeſtate ſimul ab eo: atq; iniquitate repletã: prorſus ut plures ex herode clades paucis annis ſuſtinuerint: quã oi quo maiores ſui poſtquã ex babylone diſceſſere perpeſſi ſunt. Xerxe tunc regnante ad diſcordiã concitati. Verũ ſe tamen ad hanc mediocritatẽ & aduerſæ fortunę conſuetudinẽ proceſſiſſe ut etiã ſucceſſionẽ uoluntariã acerbiſſimæ feritatis ſubirent qui & Archelaum tanti tyranni filiũ patre mortuo regẽ appellaſſent: nihil morati: & una cũ eo luxiſſent more herodis: ac pro eius ſucceſſore uota celebraſſent. Illũ aũt quaſi metueret: ne non certus eius filius uideretur ex cęde triũ miliũ ciuiũ regni ſumpſiſſet primordia: & quia principatũ meruit tot immolaſſe deo hoium uictimas: tot feſto die templũ cadaueribus impleuiſſe. Recte igitẽ eos q de tantis malis ſupereſſent: aliquando reſpexiſſe calamitates ſuas: & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora prębere: atq; ab romanis ꝑcari: ut iudeę reliquias miſericordia dignas exiſtimarent: ne ue quod ex ea natione reſtaret his obiicerẽt a quibus crudeliſſime lacerabaẽ: ſed patriam ſuã coniungi ſyrię finibus ac per iudices romanos adminiſtrari decernerẽt. Hoc enim modo probatũ iri iudęos: qui nũc ueluti turbulenti ac belli cupidi repręhẽduntur: moderatis rectoribus obedire. Iudęoꝝ

quidem; accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cū aūt surrexisset contra Nicolaus Primū criminibus quę in reges erant proposita dissolutis: nationē cœpit arguere: quia neq; gubernari facilis esset natura quę regibus uix pareret. Vna uero etiā propinquos Archelai qui se accusatores cōtulerant insimulabat. Sed tunc quidē partibus Cæsar auditis cōuentum diremit. Paucis aūt diebus post mediā regni partem sub tetrarchę noīe dedit Archelao: etiā regem si se dignū præbuisset factuꝝ esse pollicitus. Reliquā uero dimidiā in duas tetrarchias diuisit: duobusq; aliis Herodis filis attribuit: unā Philippo: alterā illi qui cū Archelao de regno certauerat: Huius aūt parti cesserat trans flumē regio quaꝝ ducenta talenta redditus erant. Bathanea uero & Tracon & auranites: & quę dā pars domus zenonis circa Iammā uicum Philippo destinata sunt quę talentorū. c. redditus ministrabant. Archelai uero ethnarcia idumeā omnēq; iudęā & samariā habebat: quarta tributorū parte leuata pro munere quia non rebellasset cū cæteris. Ac ciuitates qbus imperaret & ei traditę sunt Stratonis Pyrgus & Sebaste & Ioppe & Hieroso lyma. Greças uero Gazā & Gadaram & Hioppon regno auulsas Syriæ Cęsar adiecit. Erant aūt reditus archelai. cccc. talenta. quin & Salomę pręter illa quæ testamento regis ei relicta erant iānie dominā & azoti & phaselidis idē Cæsar constituit: regiamq; apud Ascalonā largitus est ex quibus omnibus talentoꝝ. lx. reditus colligebant. Domū uero eius Ethnarchie subiugauit archelao. Cū autem cęteris herodis propinquis testamento relicto soluisset: duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecunię donauit: easq; nuptū pheroræ filiis collocauit. Diuiso autē Herodis patrimonio etiā sibi relictas ab eo facultates ad mille talentū: hisdem distribuit: exceptis suo nomine q busdā rebus uilissimis propter honorē defuncti. Cap. ii. Interea quidā iuuenis natione iudęus apud aliquē libertinū romanoꝝ in sidoniorum oppido educatus: illum se format similitudine quē Herodes necauerat. Alexādrum esse mentitus fallendi spe Romam uenit. Huius aūt facinoris habebat sociū quendā gentilem suum: oēs regni actus optime scientem: a quo instructus affirmabat eoꝝ se misericordia qui sui atq; aristoboli occidendi cā missi fuerant similibus corporibus subditis morti esse subreptos. Deniq; his multos iam iudęos fefellerat in creta degentes: ac liberaliter illic acceptus Miletūq; inde transmissus ibiq; ampliore quęstu cumulatus etiā hospites suos magna uerisimili tudine romā secum nauicare pellexerat. Postremo delatus inde in Acaiam multisq; muneribus ab iudæis eius loci donatus quasi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formę similitudo: ut qui Alexandrū illū uiderant: planeq; nouerant hunc eū esse iurarent: igitur oēs etiam romę uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias quocūq; referebatur conueniebant. Tanta nāq; dementia multos cœperat ut illū sella portarent: ac regale obsequiū pro priis eius sumptibus exhiberent. Sed Cęsar alexādri uultū optime sciens: accusatus cui fuerat ad eū ab Herode: & si priusq̄ uideret hoīem: fallaciā similitudinis aiaduerterat: hilariori tamen animi spe nō nihil indulgendū putauit: & ladū quendam q Alexandrū bene cognosceret misit: ut ad se adolescentē adduceret. Quo ille conspecto statim persone differentiā coniectura deprehendit. Maxime aūt ubi corporis eius duritiam & seruilē formam cōsiderauit: intellexit omne cōmentum. Satis aūt cōmotus est dictoꝝ eius audacia aristobolū pcontantibus saluū quidem illū esse memorabat cōsulto uero non adesse: quia apud Cyprū degeret cauendo insidias: minus enim se circūueniri posse disiunctos. Itaq; ladus ei ab aliis separato uitā dixit a Cæsare primū fore tantę fraudis si prodidisset authorē. Id aūt se facturū pollicitus ad cęsarē sequitur: & iudęum indicat: q formæ suę similitudine abusus esset ad quæstū. Tanta enim dona ex ciuitatibus cum singulis abstulisse docuit: quanta uiuus alexander accepisset. Risit his Cæsar & falsum quidē alexandrū propter habitudinē corporis remigū numero inseruit: suasorē uero eius interfici iussit. Melius aūt sumptū detrimentū pro amētiæ ptio satis esse indicauit. Ethnarchia uero susceptа memor discordię superioris archelaus nō solū iudæis: sed etiā samarientib9 crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis cōtra se ab utrisq; ad Cæsarē missis: ipse quidē in exilium pellitur. Viennā gallicę ciuitatē: patrimoniū uero eius thesauris Cęsaris adiudicatur. Quē quidē priusquā euocaretur ad cęsarē huiuscemodi somnium uidisse cōmemorauit. Nouē aristas plenas: & maximas a bobus comedi somniauit. Accitos deinde uates chaldeorūq; nonnullos quidā illo putarēt indicari somnio cō fuluerat. Aliis autē aliter interpretantibus Simon quidā esseus genere dixerat. Aristas annos arbitrari boues q; rerum mutationes: eo quia agros arando uerterent ac mutarent. Ideoq; regnaturꝝ esse tot annis quot significasset numerus aristarum: uarias aūt rerum mutationes expertū esse morituꝝ. His auditis quinq; diebus post idē archelaus ad causam dicendā est euocatus. Dignū aūt duxi memoria etiā coniugis eius Glaphiræ somni ū Archelai filię Cappadocū regis referre. Qua cum alexander primus habuisset uxorem: frater huius de quo loquimur Herodis filius a quo ille interfectus est: sicut iā designauimus post illius mortē. Iube regi libyę nuptā: eoq; defuncto domū reuersam: domiq; apud patrē in uiduitate degentē. Ethnarches Archelaus ubi cōspexit ad hoc amoris accensus est: ut eā statim repudiata coniuge sua Mariāne sibi copularet. Hęc igitur in breui tēpore postq̄ in iudęam rediit: uidere uisa est instantē sibi Alexandrum dicere. Satis fuerat tibi libycum matrimoniū: sed tu illo nō contenta rursus ad meos penates reuerteris audacissima uiri tertii quodq; grauis est: fratris mei iuncta matrimonio. Equidē non dissimulabo contumeliā: te quę licet inuitā recuperabo. Atq; hoc expositо somnio uix biduū superuixit. Igitur Archelai finibus in puinciā circūscriptis procurator eq tum apud romanos componius a Cęsare missus est ea sibi a cęsare potestate mādata. Hoc disceptante Galileus quidā Simon noie defectionis arguebantur: quia indigenas increparet: si tributū romanis pēdere paterentur: dominosq; post deum ferre mortales. Erat aūt proprię sectę sophista: nulla in re aliis simul. Etenim tria sunt apud iudęos genera philosophię. Horū unū phariseі profitentur: alteꝝ saducei: tertiū autē qd & probabilius habetur Essei colūt: gēte quidem iudæi. Verum inter se mutuo amore coniunctissimi & qui pręter cęteros uoluptatē quidem quasi maleficia uitare. continentiā uero seruare neq; cupiditati succūbere: uirtutē maximā ducere. Itaq; nuptias quidē fastidiunt: alienos uero filios dum adhuc molles sunt erudiunt: traditos pro cognatis habētes suis moribus diligenter instituunt. Non quia cōiugia uel humani generis successionē censeant pimendā: sed quia cauendam putent intēperantiam fœminaꝝ nullā eaꝝ uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiaꝝ contemptores sunt: rerūq; apud eoꝝ cōicatio admirationi habetur: neq; inuenias alteri alterū opulētia pstare legēq; sibi dixerūt: ut q disciplinā suā sectari uellent: bona contubernio publicarent. Ita enim fore ne uel paupertatis humilitas: uel diuitiarū dignitas appareret: sed permixtis facultatibus ueluti inter fratres unum esse omniū patrimoniū. Probo autē ducunt oleū: & si quis uel inuit9 unctus fuerit: mūditiis corpus abstergere: quoniā squalorē decori putant dūmodo semper in ueste sint candida. Designatos aūt cōium rerum procuratores habent: & ad usus oium singulos indiuisos. Non est autē illis una ciuitas certa: sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus secte suę professoribus quid habeant promptū exhibent quasi propriū. Deniq; tanq̄ suetissimi ad eos ingrediuntur quos nunquam ante uiderunt. Hinc est quia cū peregrinantur propter latrocinia tantū armatē: neq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

prę̃terea quicquã ferunt. In singulis aũt ciuitatibus ex eodẽ collegio ſpecialis curator hoſpitum cõſtituitur: qui eoꝝ ueſtimenta cęteraq; uſui neceſſaria tueatur. Amictus aũt cultuſq; corporis oibus pueris in metu & ſub cura magiſtri agentibus par eſt. Nec uero ueſtitũ ſiue calceos mutant: niſi aut oĩno concĩſis prioribus: aut lõgi tẽporis: uſu cõſumptis. Nihil aũt inter ſe mercantur aut uendunt: ſed egenti quiſq; quod habeat præbens refert ab eo quod ipſe nõ habeat. Quãuis etiã ſine permutatione cunctis libera ſit facultas a quibus libuerit accipiendi quod opus ſit. Prę̃cipue circa deũ religioſi ſunt. Nãq; ante ſolis ortũ nihil profani loquuntur: ſed ei patria quędã uota celebrant: quaſi ut oriatur p̃cantes. Deinde ad quas uenerunt ſinguli artes a curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horã quintã ſtudioſe fuerint operati rurſus in unũ cõgregantur: lĩteiſq; prę̃cinctis uelamĩnibus ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq; hac luſtratione in eadẽ ſecreta coeunt: quo neminẽ alterius ſectæ hoĩem aſpirare conceſſum eſt: ipſiq; purificati: uelut in ſanctum quoddã templũ in cęnaculũ conueniũt: quibus cũ ſilentio ſedentibus piſtor q dem panes ordine: unum aũt uaſculũ ex uno pulmento ſingulis cocus apponit. Deinde uoce cibũ ſacerdos anteuenit: neq; guſtare quẽquã fas ẽ: niſi pri⁹ deo celebratur oratio. Poſt finẽ quoq; prandii uota repetunt. Nã & cum incipiunt & deſinunt quaſi dato rẽ uictus deum laudibus canunt. Tunc ueluti ſacris illis depoſitis ueſtimentis uſq; poſt meridiẽ ad opera ſe cõferunt. Reuerſiq; inde ſimiliter cœnant conſedentibus etiã hoſpitibus ſi quos fortaſſe interueniſſe repererint. Neq; uero clamor unq̃ tectum illud: neq; tumultus inquietat: cum etiã loquendi ordine aliis alii cedant: eorumq; ſilentiũ extra tectũ conſtitutis arcanũ quoddã uideatur horribile. Cuius quidẽ rei perpetua ſobrietas cauſa eſt: quodq; apud eos edendi aut potandi modus ſaturitate diffinit. Sed quamuis aliquarũ rerũ nihil ſine precepto faciunt curatoris: tamen in his duob⁹ hoc eſt ĩ iuuãdo & miſerẽdo ſui iuris ſunt. Nam & ſubuenire dignis cum opus eſt ſuo arbitrio cuiq; licet atq; indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare aliquid ſine curatoribus iterdictũ. Idem iracundię moderatores iuſti ſunt: indignationẽ cohibent: fidẽ tuẽtur: paci obſecundant: & omne quod dixerunt iureiurando fortius habent. Ipſum autẽ iuſiurandũ quaſi periurio deterius uitãt. Iam enim mendacio condẽnatum arbitrantur: cui ſine deo nõ creditur. Summũ autẽ ſtudiũ ueterũ ſcriptis adhibent ea maxime inde: quę animę & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborũ remedia ſtirpes medicas quãq; uim propriã ſingulĩ lapides habeant rimãtibus conquiruntur. Sectæ uero ſuę ſtudioſis non ſtatim cũ eius una collectio: ſed per annũ integrũ extrinſecus cõmoranti cuiq; eundem uictus ordinẽ tribuunt. Dolabram quoq; & quod prædictũ eſt perizoma & albã ueſtẽ tradentes. Cũ uero proceſſu tẽporis experimentũ cõtinentiæ dedit: accedit etiam ad cõmunem cibũ: & purioribus ob caſtificationẽ ſcilicet aquis participat: neq; tamen in conuictũ aſſumitur. Poſt oſtenſionẽ quippe continentiæ duobus annis alũs mores eius probantur. Cũq; dignus apparuerit tunc demũ in cõſortium aſſumitur. Priusuero quã incipiat cõmunem habere cibũ magnis execrationibus abiurat ſe primũ quidẽ colere deũ: deinceps quoq; erga homines ſeruare iuſtitiam: & neq; propria ſponte nocere cuiquã: neq; ex præcepto obeſſe: quinimmo iniquos omnes odiſſe: & cũ labore ſemper iuſtitiæ ſectatoribus fidem omnibus ſeruare maxime uero principibus. Neq; enĩ abſq; uoluntate dei cuiquã conſentire poſſe ad principatus potentiã accedere. Si uero ipſe cęteris præfit nunquam abuti nunquã ſe ab uſurum uiribus poteſtatis ad cõtumeliã ſubiectoꝝ ſed neq; ueſte aut ambitioſo aliquo ornatu reliquis eminere: ueritatẽ ſemper diligere: & habere propoſitũ conuincere mentientes. Manus uero a furto & animã puram ſeruare ab iniuſtis cõpendiis: & neq; aliquid de myſteriis conſecrancos cęlare. Neq; profa

nis eoꝝ quippiã publicare: etiam ſi intentata quiſpiam morte cõpellat. Super hęc aũt addunt nihil ſe de dogmatibus aliquid quã ipſi ſuſceperint tradere. Fugere autẽ latrocinia: & conſeruatũ iri ſimiliter dogmatis ſui libros: angeloꝝ nomina his quidẽ execrationibus explorant: & quaſi prę̃muniunt accedentes. Deprehenſos uero in peccatis a ſua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condẽnatus miſerabili plerũq; morte conſumitur: illis quidẽ ſacramentis: ac ritibus obligat⁹: neq; capere ab aliis oblatũ cibũ poteſt. Herbas uero pecudũ more decerpens: & fame exarſa membra corrũpuntur. Ob q̃ etiã plurimos plærũq; miſerati: & extremũ ſpiritũ agẽtes receperũt ſufficientẽ pro peccatis eoꝝ quæ uſq; ad mortẽ adduxerat pœnam fuiſſe cenſentes. In iudiciis uero ſunt diligentiſſimi atq; iuſtiſſimi. Diſceptant autẽ non minus quã centũ in unum coacti: quod aũt ab his decretũ fuerit immobile manet. Veneratio quoq; apud eos poſt deũ magna legiferi eſt: ita ut ſi quis eũ blaſphemauerit morte dãnet. Senibus uero obedire: & plurimũ quorũq; deprobabile arbitrãtur officiũ: cum ſimul deniq; ſederint. x. nullus unus nouẽ loquitur iuitis. Expuere quoq; in medium eoꝝ uel in dexterã ſui partẽ quiſq; deuitat. Sabbatis quoq; operationẽ aliquam contigiſſe oibus iudæis diligẽtius cauent neq; cibũ ſibi ſolũ pridie præparant: ne uidelicet illo die ignẽ accendãt: ſed neq; uas aliquod tranſponere prę̃ſumunt imo nec aliũ purgant. Aliis aũt diebus fodientes foueam uno uerbi gratia pede altã cũ illa dolabra quã tradi nuper accedentibus diximus demiſſa ueſte ſeſe diligentiſſime contegentes: ne ſcilicet ſplendori diuino iniuriam faciãt: in eadem fouea ab onere uentris leuantur: ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipſum faciunt in locis ſecretiſſimis: & nempe cũ naturalis ſit iſta purgatio: nihilominus tamen ſolẽnem habent ut quaſi ab immunditia diluantur: decernũt autẽ inter ſe ſecundũ ſuſceptę abſtinẽtię tẽpora in ordines. iiii. tãtumq; hi qui iũiores ſunt iferiores prę̃cedentibus ęſtimãtur ut ſi aliquos eoꝝ contigerit quaſi a cõtrectactu alienigę diluant. uiuunt aũt quã longiſſime: ita ut plurimi eoꝝ uſq; ad centenariã præferãt ętatẽ propter ſimplicitatẽ. ſ. uictus: quod eis nimirũ accedere puto propter inſtitutionẽ bene in omnib⁹ ordinatã. Sunt aũt aduerſorum cruciatus ſiquidẽ uincunt firmitate conſilii. mortẽ uero ſi cũ decore obeunda ſit iudicant ẽt imortalitate meliorẽ. prodidit aũt eorũ in oibus negociis animos bellũ geſtum cũ romanis. Tunc ſiquidẽ per artuũ confractiones & ignes ac per tormenta omnigena trãſeuntes: ut uidelicet in legiſlatores aliquid loquerentur iniuriã: uel ciborũ quippiã quos nõ ſolent ederent: ad neutrũ horũ potuerũt impelli: ſed neq; deprecari ſuos tortores: aut ipſa ferre ſupplicia ĩ mediis quinimmo cruciatibus ſubridentes: & eis qui tormenta admouerant: illudentes conſtãtes animos cũ quadã hilaritate reddebãt. ſ. quaſi qui eos eſſent denuo recepturi. Opinio qppe apud illos firmata conſiſtit: corruptibilia quidẽ eſſe corpora: materiamq; eorũ non eſſe perpetuam: animas autẽ immortales ſemper manere: & de ęthere ſubtiliſſimo cõmeantes quaſi carceribus ita corporibus implicari: uelut quas illecebra carnalis attraxerat. Cũ uero fuerit a carnalibus releuatę uinculis quaſi de ſeruitute longiſſima liberatas ita illico lætari: eas ſublimeſq; ferri. Et quidẽ bonis concinentes in hoc græcorũ ſententiis pronunciant ultra Oceanũ degere: ubi eis ſit impoſita perfruitio: illic quippe eſſe regionẽ: quę neq; imbribus: neq; niuibus: neq; ęſtibus aggrauetur: ſed quã Oceano oriens zephyrus & leniter aſpirans amenet. Malis autẽ animabus procelloſa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercendarum ſine fine pęnarum. Videntur aũt mihi ſecundũ hanc ipſi intelligentiã greci quoq; fortibus ſuis quos Heroas & Semideos uocant beatorum inſulas ſequeſtraſſe: improborũ autem animabus locũ apud inferos impioꝝ: in quo ẽt cruciari quoſdã cõmẽtati ſunt: ſiſyphos uidelicet & tãtalos & ixiones & tityos

principio quidē immortales esse animas existimantes:ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationēq; nequitiæ bonos quippe fieri in huius uitę cōuersationē meliores per spē bonorū etiā post lucem redibendoꝝ:improborū autē impetū retardari æstimātiū:quoniam & si huius uitæ spatio latuerint:post obitū tamen sint imortalia tormenta passuri. Hęc sunt ergo:quæ Essei de diuinitate animæ philosophantur. Plane illecebrā ineuitabilē eis qui semel deoꝝ sapientiā gustauerit reponētes. Sunt autē in eis qui etiā futura nosse promittant: sacris uidelicet libris & uariis sanctificationibus: prophetarūq; dictis a primis ætatibus adhærentes:raro aūt accidit:ut prædictiōes eoꝝ frustratio consequaf. Est āt aliud etiā Essęorum collegiū cibos quidē & mores legumq; similia cū prioribus habēs. Distat aūt opiniōe cōiugii maximā siqdē uitę hominū partē successionē. s. amputare eos:qui abstineant nuptiis arbitrantur:quippe si in eandē uelint ire sententiā: defectuꝝ confestim genus humanū fore. Nihilominus tantū ipsi tanta moderatione conueniunt ut per triennīū explorent ualitudinē fœminarū. Et si constanti purgatione apparuerint idonęę partui ita eas in matrimōia adsiscunt. Nemo tamē eorū cum prægnante concūbit:ut ostendant:quia non uoluptatis nuptias:sed causa inierint liberorū. Lauantib⁹ aūt fœminis:ita ut uiris perizomatū inest amictus:tales mores huius collectionis. duo aūt priorū quasi ordines sunt. Ex quibus phariseį dicuntur qui certiorē legaliū ritum notitiā profitentur:& hi primū dogma hēnt:ut imarmene & deo uniuersa deputent: & quidē uel agere quæ iusta sunt uel negligere secundū maiorē partē esse beniuolentiæ in hominibus profitenrur adiuuāte tantū in singulis & imarmene:animā aūt quidē omnem incorruptā esse:transire aūt in alia corpora solas bonoꝝ:improborū autē intermi nabili supplicio cruciari. Saducei porro.i. secunda collectio imarmenē oi fariā negant: & deum extra oēm mali patrationē inspectionemq; constituunt. Aiunt aūt electioni hominum uel bonum uel malum esse propositū: & secundum uoluntatem propriam alter utrum unumquemq; coniungi. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores:& pharisæi quidem sociabiles:& qui studeāt se mutua dilectione completi. Saducei uero & inter se ferismoribus discrepantes:& conuersatio eorum ita circa partici pes ut erga exteros inhumana: hęc sunt quæ de iudęorum philosophis dicenda repperi: nunc ad incœptum reuertor. Cap. iii. Archelai regno in ordine prouincię iam decedente reliquit idest Philippus & herodes qui cognominabaf antipas tetrarchus suas regebant. Salome autem moriens Liuiæ augusti coniugi regionem quā rexerat:& iamniam & in phaselide palmitam testamento reliquit. Delato autē ad Tyberium Liuię filium romano iperio post mortē. s. augusti qui pfuit rebus annis septem & quinquaginta mēsibus sex diebus duob⁹ manētes in tetrarchiis suis:Herodes s. ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos:de quibus iordanis flumen exoritur in paniada cōdidit ciuitatē: quā cęsariam uocitauit:aliamq; inferiori gaulanite:quā Iuliadē nominauit. Herodes uero in galylea Tyberiadā iperio aūt cognomine Iulię. Missus aūt a Tyberio in iudęā Pilatus qui curandā acceperat regionē nocte itempesta opertas in hierosolymā itulit imagines cæsaris quæ res postridie grandē inter iudæos suscitauit tumultū: nā q aderāt stupore pmoti sunt:quasi iam profanatas leges suas uiderent. Nullū enim fas esse dicūt collocari in urbe simulachrū. Ad quęrelā autē eorum qui in ciuitate erāt:subito ēt de agris multitudo cōfluxit. Euntes autē illico Cęsariam ad Pilatum intētissime deprecabant: ut ab Hierosolymis auferrentur imagines:& eis iura patria seruarentur. Pilato autē supplicantibus abnuente circa domū eius proni corruerant: & immobiles quinque diebus continuis noctibusq; mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens in studio magno conuocat multitudinem iudęorum quasi qui eis uellet dare responsum cū subito milites

accepto signo:sic enim fuerat pręparatū: armati circunsteterunt iudæos: circundataq; triplici acię. Iudæi quidem stuporis erant pleni uidētes insperatā rerum faciem. Tūc Pilatus denuntians trucidaturū se oēs nisi imagines Cęsaris suscepissent: ānuit militibus: ut educerent gladios. Iudæi autem quasi ex uno consilio omnes subito corruerūt: & ceruices nudatas ad excipiendos ictus pararunt uociferantes uniuersi magis se interfici uel le quam legem. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri:deinde uero cōturbationē alteram cōmouebat: erat apud eos sacer thesaurus quem Chorboan dicunt:hunc ad inductionē aquarū iussit expendere:erat autem inducenda aqua ab stadiis. ccc. ad hoc itaq; uulgi oriebantur querelę ita ut etiam pilati qui hierosolymā uenerat cū clamore circūdarent tribunal: ille autē preuiderat:sed quidem tumultū eoꝝ populo permiscuit armatos milites:qui tunc essent priuatoꝝ uestibus induti. Pręcepit gladiis quidem non uterentur:fustibus aūt acclamātes ferirent. Sicq; cōpositis rebus dat ex tribunali signū confestimq; cædebantur iudæi: quoꝝ multi quidem perierunt plagis:multi uero se inuicem trucidātes in fugam misera cōtritione uersi sunt. tūc ad calamitatem interfectorū stupens multitudo conticuit:atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ agrippas fuit filius aristoboli:quē pater herodes interfecit:ad Tyberiū uenit. Illo autem non suscipiente accusationē residens romę ad aliquoꝝ quidem potentiū notitias ambiebat. Maximis autem colebat officiis germanici filium Caium cū adhuc esset priuatus. Et quodā die inter copiosum epularū apparatū quibus eū demerebatur:ad ultimū extensis manibus aperte deum cœpit precari:celeriter illum mortuo Tyberio dominū cunctoꝝ uidere. Hoc cum quidā de familiarib⁹ eius Tyberio nunciasset statim concludi iussit Agrippam qui & sub grandi ęrumna usq; ad mortem Tyberii in carcere per menses sex tenebatur. sed defuncto eo post regnū annorū duoꝝ & uiginti dieꝝ trium succedens imperiū. C. Cęsar absoluit Agrippam uinculis & Tetrarchiam Philippi:iam enim iste decesserat ei tradidit:regemq; appellauit. Cum uenisset aūt in regnū agrippas:Herodis tetrarchæ cupiditas per inuidiā suscitauit. Irritabat autē eum maxime in spem regni Herodias uxor:exprobrans ei secordiā & dicēs: qa per id quod noluerat ad Cæsarē nauigare careret potestate maiore:nam cū Agrippā ex priuato regem fecisset:quomodo dubitaret illū ex Tetrarcha eodem honore donare. His adductus Herodes uenit ad Caium:a quo ob auaritiā uchemēter increpatus ad hispaniam fugit:secutus eum qppe fuerat accusator agrippas:cui etiā Tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atq; ita Herodes qdem in hispania peregrinante secū etiam uxore decessit. Caius uero cæsar in tantū eontumelioſe abusus est fortuna ut etiā & deum se putaret:& uellet uocari. Patriam quoq; suā multoꝝ nobilium cęde truncauit. Extendit autem impietatē suam etiā in iudęam:Petroniū deniq; cum exercitu hierosolymas direxit: præcipiens ut in templo statuas eius leuaret:quod nisi susciperent iudęi contradicentes quidem ex his interficeret:reliquā uero multitudinē captiuaret:permouebat aūt hoc profecto deum. Et Petronius quidē cum tribus cohortib⁹ multisq; de Syria habitatoribus properabat in iudęam de antiochia. Iudęoꝝ uero quidam non credebant famæ pręliū nuncianti. Qui uero credebant nihil de resistentib⁹ poterant cōminisci. celeriter aūt in omnes peruadit metus:nam iam ptolomaidā peruenerat exercit⁹. Est autē hęc ciuitas Galyleę littore in magno composita:circundatur aūt montibus ab orientali plaga p sexagita stadia dissepatis:sed ad Galyleā ptinētib⁹ a Meridiāo āt Carmelo qui abest stadiis centū uiginti:a septētrionali quoq; mōte q est altissimus:quē uocāt ēt incolę scalā tyrioꝝ:& hic āt distat stadiis. c. ab ea āt urbe quasi ab duobus stadiis pręterlabit' fluuiol⁹ quē uocāt beleū exigu⁹ ,prsus:cui prope est sepulchrū mennonis hns iuxta se. c. fere cu-

bitorū ſpatium continẽtẽ:ſed admiratiõe dignißimū: eſt aũt ſpecies uallis rotundę ui-
treã emittens harenã:quã cum exhauſerint multæ naues pariter accedentes:locus hiſdẽ
rurſus impletur. Venti ſiquidẽ quaſi dedita opera conuehũt de circũſtãtibus ſupercilijs
harenã iſtam utiq; cõem. Locus autẽ metalli ſtatim metalla in uitrũ quę ſuſceperit mu
tat. Mirabile quoq; mihi illud uidetur:quoniã cõuerſę iam harenæ in uitrũ queçũq; ps
ſuper margines loci ipſius fuerit iacta in cõem harenã denuo cõuertitur. Igitur loci eius
natura talis eſt. Iudęi aũt cum mulieribus & filiis collecti in campũ in quo eſt ſita ptolo
maís Petronio ſupplicabant principio ob patrias leges:deinceps uero etiã pro ſuo ſtatu:
ille aũt ob multitudinẽ precantiũ & precum inflexus exercitũ quidẽ & ſtatuas in ptolo
maide reliquit:procedens autẽ in galyleã & conuocans in tyberiade tam populũ iudęo
rũ quã oẽs eoꝝ nobiles:& uim romani exercitꝰ cœpit expõere:& minas cęſaris. His ad
dens:quoniã & contumelioſa eſſet ſupplicatio iudeoꝝ:cum oẽs ſiquidẽ gentes quæ pa
rerẽt imperio ro. in ſuis urbibus inter reliquos deos:imagines quoq; Cæſaris locauiſſent
ſoli iudęi iſtud abnuerent. Siquidẽ quaſi ab imperio deficere eſſet etiã cum iniuria præſi
dentis. Illis uero contra legẽ moreſq; patrios allegantibus:& quia ne dei quidẽ ſimula-
chrũ nedũ hominis:neq; ſolũ in templo:ſed neq; in prophano aliquo totius regiõis loco
fas ſibi eſſet locare:arripiẽs dictũ Petronius reſpõdit. Sed & mihi domini mei lex ſeruan
da eſt. Sí eam quippe trãſgrediar uobiſq; pcam iuſte animaduerſionẽ ſubito ipugnabit
ſane uos:non petronius:ſed ille a quo ſum directus:ſiquidẽ ita & ego uos cogã implere
quæ iuſſa ſunt. Ad hoc oĩs multitudo ſucclamauit ante legis temerationẽ oẽm ſe libẽter
ſubire pernicię. Sedato aũt eorum clamore petronius ait. Pugnare ergo inquit aduerſus
Cęſarem eſtis parati? Reſponderunt iudęi pro cęſare quidem & populo ro. nobis ſem-
per per dies ſingulos uſus eſt offerre ſacrificia:ſi autem in templo imagines æſtimet col
locandas debere cum totam iudæorũ gentẽ primitus innouare:præbere ſe quippe iugu
los cum mulieribus & paruulis ei qui interficere uoluiſſet. Ad hęc admiratio Petronium
miſeratioq; peruaſit intuentẽ & inſuperabilem religionẽ uirorum:& tantum uulgus ad
mortẽ conſtanter paratũ. Et tunc quidem infectis oĩbus receſſerunt. Poſtridie autem ac
deinceps ſummates eoꝝ priuatim uiritimq; cõpellans:populũ quoq; publice alloquẽs:
tunc quaſi conſulens admonebat. Interdũ etiam minabatur extollens & uirtutẽ roma-
nã & indignationẽ cęſaris inter hęc etiam ſuam neceſſitatem cui eſſent exequenda præ-
cepta:ſed illi ad nulla hoꝝ experimẽta cedentibus:cũ uideret etiam ſemẽtẽ regionis in
tercipi ipſum quippe anni tẽpus erat:& quinquaginta pœne diebus multitudo in urbe
otioſe morabatur ad ultimũ conuocatis omnibus ait ſe etiã piculoſam rem uelle aggre-
di. Aut enim deo cooperante placabo cæſarẽ:ac uobis cum ſaluabor libẽter: aut illũ in
ultionẽ irritabo:pro tanta multitudine impendo animam meam. Atq; ita dimiſſis tur-
bis multa pro eo uota facientibus Antiochiã ab Ptolomaída reuocauit exercitũ:atq; il-
linc confeſtim miſit ad cæſarẽ referens:& quo apparatu in iudęã irruiſſet:& q; tota gens
ſupplicaſſet:quibus ſi abnuendũ putaret:noſſet cum uiris etiã prouinciã perdendã. Ser
uare ſiquidem ipſos legem patriam:& nouis preceptis uehementer obſiſtere. His epiſto
lis reſpondit Caius immodice cõminans petronio mortẽ:quoniã iuſſionum ſuaꝝ ſegnis
executor fuiſſet. Sed ſcriptoꝝ taliũ uectores per tres continuos menſes contigit aduerſa
tempeſtate retineri. Alii aũt exitium. C. cæſaris nũtiantes proſpere nauigauerunt:denicq
ante ſeptem & uiginti dies epiſtolas Petronius accepit finẽ cæſaris indicantes quam illi
peruenirent:qui cõminantia ſcripta portabant. Caio per dolũ interẽpto:qui regnauerat
annis tribus mẽſibus ſex rapiẽ in regnũ ab eo exercitu qui rome erat claudius. Senatus
aũt referentibus cõſulibus iguatio Saturnillo & Põponio ſecundo mandat tribus legio

nibus ut eſſent pſidio ciuitati:& ipſe frequens in capitoliũ deuenit. Quia propter imani
tatẽ caii bellum agi cum Claudio decernebat:uolens imperiũ ad optimates reducere:ut
ſicut olym fuerat ad regendũ digniſſimi eligerentur. Accidit aũt ut agrippas adueniret:
quem cum ſenatus in conſiliũ & in caſtra Claudius euocaſſet: ut. ſ. eo ſtrenuo adiutore
uteretur in quibus res poſceret:uidens Agrippa Claudium iam eſſe opibus cęſarẽ ad cũ
perrexit:quẽ ille illico legatum ad ſenatũ miſit indicantẽ ſuũ propoſitum:quoniã primo
quidem inuitus ab exercitu raptus ſit iniquũ eſſe ſe militũ erga ſe ſtudiũ tam religioſum
deſerere iam tutã aliter ſuam nõ eſſe fortunam:iam enim ad inuidiã fatis eſſe q; in regnũ
uocatus ſit. Deinde adminiſtratũ ire paratum eſſe in rempub. nõ ut aliquis tyrannus ſed
ut pſul benignus ſufficere ſibi quippe honorẽ nominis. De ſingulis aũt negociis cõmu-
nem omnium ſtare ſententiam. Nam & ſi nõ natura eſſet modeſtus: & locuples tamen
moderandę poteſtatis exemplũ Caii morte eſſe propoſitũ. quę cum detuliſſet agrippas
reſpondit curia:quaſi quę exercitui & bonis conſiliis fideret nolle ſe ſubire uoluntariam
ſeruitutem:ſed accepto patrẽ reſponſo Claudius rurſus miſit Agrippã nunciare eis: quo
niam non poſſet adduci ut eos proderet:quoꝝ conceſſu in iperiũ eſſet accitus inuitũ ât
ſe inituꝝ eſſe pugnã aduerſus eos cũ quibus confligere minime uellet:proinde eligendũ
eſſe locum extra ciuitatem in quo confligerent:neq; enim ſanctũ eſſe propter illoꝝ per
uerſitatem patriã ciuili cæde fœdari. Et Agrippa qdem iſta ſenatui nũciauit. Cap. iiii.

Inter hæc aũt unus de his militibus qui cum patribus erant educens gladium. Com
militones inquit quibus perturbati cauſis parricidia perpetrare cupimus:& concurrere
aduerſus propinquos noſtros Claudium ſecutos? maxime cum habeamus imperatorẽ
quem in nullo culpare poſſimus & ad quem cum iuſtis magis allegationibus:q̃ cum ar
mis egredi debeamus. Hæc dicens per mediam egreſſus eſt curiam:omnibus ſe mílíti-
bus conſecutis hoc exemplo optimates deſerti in magno metu eſſe cœperunt:ac dein-
ceps uidentes ſibi aduerſionem tutam non eſſe iter ſecuti militum ad Claudium tranſi
erunt:occurrebant autem eis pro muris nudatos gladios ferentes hi q fortunę regis am
bitioſius adulabantur:& pœne accidit:ut progreſſi quinq; interficerentur:ante. ſ. q̃ mili
tum impetum cęſar agnoſceret: niſi pręcurrens Agrippas imminentis ei facinoris peri
culum nunciaſſet:dicens quoniam niſi coercuiſſet exercitum iam in ſanguine ciuium fu
rentem confeſtim miſſurus eſſet omnes per quos conſpicuum eſſet imperium:fieretq; ſo
litudinis imperator. Hæc audiens Claudius continuit militum impetum. Suſcepit autẽ
in caſtris aduenientem ſenatum:& indulgenti honore cõplexus: egreſſus cum patribus
confeſtim obtulit deo uictimas:ut mos eſt pro imperio ſupplicari. Agrippam quoq; pro
tinus muneratur regio patrimonio:omnia adiiciens ei:etiam illa quę Auguſtus Herodi
dõauerat:traconitiden ſcilicet & aranitiden. Præter hæc autem aliud quoq; regnũ quod
Lyſanie uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum uindicauit. Patri
bus autem pręcepit:ut inciſæ ęris tabulæ in capitolio collocarentur. Donat aũt ei etiam
fratrem ſuum Herodem qui genus eiuſdem erat berenici iunctis regine Chalcidis. Opi
nione aũt Celerrius Agrippę dati regni cenſus maximus affluebat:qua ſane pecũia nõ
ille in rebus exiguis abutebaẽ:ſed talem morum hieroſolymis circũdare cœpit:qualem
ſi potuiſſet abſolui inefficacem prorſus obſidionem romanis õppugnantibus effeciſſet.
Sed anteq̃ impleret opus deceſſit in cæſaria. Regnauit aũt annis tribus. Ante queq; cũ
Tetrarchiã regeret:aliis tribus annis tenuerat poteſtatẽ. Reliquit uero filias quidẽ tres
de cypro natas Berenicen. mariannem atq; druſilam: filiũ aũt ex eadẽ ipſa cõiuge noĩe
agrippam:qui non nimis paruulus erat. Tunc claudius regnum eius in prouinciã rede
git:in cuius procurationẽ miſſus eſt Ceſtius feſtus. Poſt hunc aũt Tyberiũ Alexãdriũ:

qui nihil de consuetudine patria imutantes gentem in pace tenuerũt. Post hęc uero & herodes qui regnabat in Chalcide decessit. Relinquẽs de sorore sua Berenice filios duos. Bermocianũ & Hircanũ: de priore autem marianne Aristobolum: cuius frater mortuꝰ fuerat aristobolus priuatus: relicta filia iotapata: hi quidem erant sicut supra dixi liberi aristoboli: qui fuerat herodis filius. Alexander autẽ & aristobolus nati fuerant herodi de marianne: quos ipse parẽs interfecit. Alexãdria autem posteri in maiori Armenia regnauerunt. Cap.v. Post obitum aũt herodis qui regnauit in Chalcide claudius agrippam filium agrippę in auunculi sui regno constituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post alexandrum cumanus: sub quo oriri cœperũt tumultus: & denuo iudęos calamitas cõpræhendit. Conueniẽte quippe multitudine ad diem festũ azimorum in hierosolymam stante legione romana super porticulum templi armati quippe milites semper custodiebant festos dies: ne quid cõuenientes populi nouare auderent. Vnus ergo e militibus reductis turpiter uestimentis inclinãs posteriora sua obuertit ad faciem iudęorum: & ad hunc habitũ uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factũ tota cœpit multitudo conqueri: ita ut circunstarent cumanũ ad supplicium militẽ deposcẽtes. Ex his autem inconsulti iuuenes: & quasi natura apti ad seditiones mouẽdas in litẽ grauissimã prosiliebant: hi continuo quippe saxa rapientes percutiebant milites. Tunc ueritus cumanus ne totius in eum uulgi ipetus fieret plures euocauit armatos: qui cũ essent porticibus imissi metus grauis icidit iudæis. Statimq; in fugam uersi relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est: ut conculcatione mutua super .xxx. milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas & planctus per domos singulas personabat. Cap.vi.

Successit autem huic calamitati latrocinantiũ tumultus. Iuxta bethoro quippe circa assensum publicum stephanus quidam seruus cęsaris suppellectilem quãdam uehebat: quę ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos qui in proximis uicis essent: uinctos ad se adduci iussit: denuntians: ut conquisitos latrones in uincula coniicerent. qua occasione quidã militũ in uico aliquo libros sacræ legis offensos discidit atq; cõbussit. Iudęi aũt quasi totã religionẽ inflammatã uiderint undiq; cõfluxerũt: & uelut machinamẽto aliquo: ita ui superstitionis attacti oẽs ad unam euocationẽ ad cumanum cęsariã concurrunt precantes ut militẽ qui tantam cõtumeliã deo legiq; eius intulisset: non relinqueret ipunitũ. Ad hæc enim ille uidebat multitudinẽ nequaquã quieturã: nisi aliqua esset satisfactione sedata, adiudicatũ militem per mediũ populũ ad supplicium iussit adduci: sicq; iudæi placatis animis recesserunt. Cap.vii.

Denuo aũt galyleorum & samaritanoꝝ conflictus exoritur. In uico enim: quẽ gemmam uocant qui est in magno Samariæ cõpositus: quidã galyleus de numero iudęoꝝ ad festiuitatẽ ascẽdens interficit. Ad quod factũ multi ex galylea regione cõuenerũt ut cum samaritis cõfligerent. Horũ autem nobiliores conuenerũt in cumanũ rogantes: ut antequã grauis calamitas oriret transiret in galyleã: & in eos qui authores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negotiis quæ habebat in manibus postponens illorũ petitiones sine affectu precatores emisit. Nunciato igitur homicidio hierosolyma omnis multitudo cõmota est: & relicta diei solẽnitate in Samariam uulgus impetum fecit sine duce: nec cuiquã principũ suoꝝ retinenti acquiescentes: latrocinio aũt eoꝝ & tumultu q dã Dinei filius Eleazarus & alexander pręerat: qui in crabetene regiõis cõterminos irruentes ꝓmiscuã dedere cędẽ a nullius ætatis exitio tẽperãtes: uicos aũt iflamauerũt. Cumanus ãt hæc audiẽs adduxit secũ unã equitũ alam quę uocat sebastiãoꝝ ut auxilio his qui uastabant esset: sicq; eoꝝ multos q Eleazaꝝ erãt secuti cõpręhẽdit: plures quoq; interfecit. Ad reliquã aũt multitudinẽ quæ in uastandos samaritanoꝝ fines irruerũt: principes gentis de hierosolyma cõcurrerũt: optiq; ciliciis: & aspis cinere capitibus precabantur: ut ab icepto desineret: nec ꝓp exercendã in Samaritas ultionẽ ad hierosolymæ pniciẽ romanos cõmouerẽt: miserentur aũt patrię suę atq; tẽpli filiorũq; & cõiugũ ꝓpriaꝝ: neq; oĩa pariter in discrimẽ adducerẽt. Neq; ob unius galylei uindictã cũcta dispderent. His acqescentes iudaí a negocio recesserũt. Cap.viii. Multi aũt per idem tẽpus in latrocinia cõspirabant: sicut uere solet isolentia crescere rebus quietis: per quę oẽm regionẽ agebantur rapine: & audaces quiq; relíquis uim afferebant tũc samaritaꝝ primates ad domitiũ quadratũ qui Syriã prouinciã ꝓcurabat tyrũ uenerũt uindicari de his qui regionem eoꝝ deprędati fuerint postulantes. Præsto aũt fuerant ẽt iudęoꝝ nobiles: & ionathas filius ananiæ princeps sacerdotũ abiecta diluens allegabat: inítiũ quidem tumultus samaritas fuisse: qui primi homicidiũ ꝓpetrassent: cãm tamen calamitatũ postea secutarũ prębuisse cumanũ: qui inter principia in authores cędis noluisset ulcisci: tũc quadratus utrãq; partẽ interim distulit dicẽs. Quoniã cũ ad ipsas regiones uenisset diligenter singula inqreret: deinceps uero ꝓcedens cęsariã oẽs quos cumanꝰ uinctos reliquerat in crucẽ sustulit. Inde cũ Liddã uenisset denuo audiuit samaritanoꝝ querelas & iudęoꝝ decem & octo uiros quos cognouit pugnę fuisse ptícipes securi percussit: duos aũt ex sumantiũ pontificũ sacerdotem Ionathã & ananiã ciusq; filium ananũ: & nonullos alios iudæos nobiles cæsariã destinauit: similiter autem & samaritaꝝ nobilissimoꝝ quosq;. Præcepit quoq; cumano & celeri tribuno romã nauigare redditurus claudio rationẽ pro his quę in regno gesserat. His ita compositis alidda ascendebat hierosolymam & inueniẽs multitudinem festiuitatem azimoꝝ celebrantem sine ulla conturbatione Antiochiã rediit. Romæ aũt cæsar auditis allegationibus cumani & samaritanoꝝ aderat aũt Agrippas iudæoꝝ cãm magna intentione deffendẽs: siquidem & cumanũ multi potẽtiũ ederant pronuncians aduersus samaritas tres eoꝝ nobilissimos iussit interfici. Cumanũ aũt iussit urbe discedere. Celerẽ uero tribunũ uictum hierosolymã mittens iudæis ad supplicium dedit: ut per urbem tractus capite cęderet. Post hęc Felicẽ Palantis fratrẽ destinauit ad iudęos: q & eoꝝ ꝓuinciã cũ Samaria & Galyleã & pereã curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnũ mauis trãstulit: tradẽs ei illã quoq; ꝓuinciã quę Felicis fuisset. Erat aũt ista traconidis & Batanea & gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ & tetrarchiã quã Varus rexerat. Cap.ix. Ipse autem per ãnos tredecim: mẽses octo: dies trigínta administratio ímperio decessit successorem regni Neronem relinquens: quẽ suadelis agrippinæ uxoris suę in imperium cooptauerat: & quidem cum legítimum haberet filium britannicum ex Messalina natum priore scilicet coniuge: & Octauiam filiam: quam ipse priuigno collocarat Neroni Susceperat autem ex agripina antoniam. Et Nero quidem quẽadmodũ per magnitudinẽ fœlicitatis: & opus abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suũ atq; uxorem matrẽq; interfecerit. Post quos in omnes proxios ímanitatem suam conuertit: atq; ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenãq; peruenerit: quoniam scio esse & narrationem molestam tacitus prætereire melius puto. Conuertar autem ad narranda: quæ ab eo aduersus iudæos gesta sunt. Cap.x.

Minorem igitur armeniam regnãdã aristobolo dedit herodis filio. Regno aũt agrippę quatuor urbes addit cum agris ad singulas pertinẽtibus imperia scilicet regione Abella & Iuliadam: in Galylea autem Tancheam & Tyberiadam. Relíqua autem iudęæ felici procurãda dedit. Hic principem latronũ Eleazarum: qui per uigínti annos regionẽ deprædatꝰ: alios q; multos cępit: uinctosq; romã direxit: aliorũq; quos in crucẽ: sustulit latronũ: uel in cõmunione sceleris deprehensoꝝ popularium, fuit pœne inumerabi-

lis multitudo. Sic enim regione purgata aliud genus latrocinantium in hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarii uocabantur. Die claro & in media ciuitate passim quosq; interficientes. Potissimum uero diebus festiuis imiscebantur uulgo: & sicas sub ueste gestãtes. His diuersos quosq; interficiebãt ac deinceps collapsis hominibus illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspitionem manebant: diuq; latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quottidie plurimi cædebãtur: atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem præmebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circũspiciebant autem eminus quosq; appropinquantes: & neq; amicis suis fidere poterant: dum tantum in mediis suspitionibus atq; custodiis nihilominus interficiebãtur. Tanta erat latrocinantiũ temeritas & ars quædam latendi. Ad hæc aũt alia ẽt malox collectio facta est cæde quidem abstinentium: sed consiliis magis impiorum: quæ pars non minus q̃ sicariorum fẹlicem urbis statum corrupit: seductores quoq; homines & circũuentores sub specie religionis nouãdis rebus studentes uulgus insanire fecerũt: nam in solitudines egrediebant ꝑmittentes deũ signa eis ostensurx libertatis. Cõtra quos Felix (uidebant qppe semina defectionis esse) mittẽs eqtes atq; pedites armatos magnã multitudinẽ interfecit. Cap. xi.

Maiore autẽ plaga iudẹos afflixit ęgyptius quidã pseudo propheta: aduenies quippe in prouinciam magnus cum esset prophetę opinionẽ sibi arrogans. xxx. ferme milia hominũ congregauit quos uana seductione deceperat: & circũducens eos de solitudine in montẽ qui uocatur oliuarũ: inde hierosolymã nitebatur abscendere: depulsoq; romanorum præsidio in populares exercere dominationẽ utebatur sane stipatoribus qui ad facinus conuenerant: præuidit sane eius impetũ felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis quos etiam iudẹox reliqua multitudo iuuabat iniit conflictũ. Et ęgyptius qui dem cum paucis fugit. Plurimi autẽ qui cum ipso fuerant cõprẹhensi: atq; uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Cõpressis porro his etiam sicut in ęgro corpore: rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti multis afflictionẽ inducebant: & quasi ad libertatẽ uocabant: mortẽ aptissimam cõminantes his qui romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo bipertitam regionẽ diripiebant quorũq; potentium domos: eosq; insuper trucidabant: inflãmabant etiã agros: ita ut desperatione eox tota iudẹa protinus impleretur. Et hẹc quidem pugna indies grauius augebatur. Alter autẽ tumultus ortus circa cẹsariam inter iudæos scilicet qui ibi p̃ mixti habitabant: & syros cõmotione facta. Hi siquidem poscebant ut eorum fieret ciuitas iudẹum eius fuisse conditorẽ dicentes: erat autẽ rex herodes. Aemuli uero conditorem quidem cõfitentur iudæum: ipsam uero ciuitatẽ fuisse gentiliũ uindicabant. Neq; enim illic statuas & fana potuisse constitui si ad iudæos eam cõditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procedebat autẽ usq; ad arma cõtentio: & quottidie ad confligendum audaces quiq; partis alterutrę prosiliebant. Neq; enim iudẹox seniores cohibere tumultus gentis suę poterant: & græcis turpissimũ uidebatur a iudẹis inferiores uideri. Præstabant autem hi quidẽ diuitiis & corporũ uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidẽ pars romanæ manus de Syria illo fuerat cõgregata. Et quasi cognati ad auxiliandũ parati erant syris. Prẹfecti aũt militũ curabant cõprimere tumultũ: & pugnaces quosq; cõpræhendẽtes taureis ulciscebãt: ac uinculis. Neq; tunc supplicia cõprẹhẽsorum ipedimentũ aut timorẽ reliquis inferebant: imo magis hoc ipso seditionis irritabantur argumẽtũ: tũc demum felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: non parentiũ autem imissis militibus interfecit non

paucos quox etiam substantię direptę sunt. Post hęc quoq; cum uideret seditionem manere nobiles utriusq; partis elegit: & suscepta legatione misit ad Neronẽ pro his quæ sibi cõpetere arbitrarent acturos. Successit autem ei Cestius & hos qui maxime infestabant prouinciã sollicite persecutus: latronũ plurimos compræhendit atq; interfecit.

Cap. xii. Verum successor huius Albinus nõ eodem more negotiis prẹfuit. Neq; enim fuit aliqua malignitatis species quã ille prẹterierit. Deniq; non solũ ciuibus furabatur: & diripiebat substantiam singulox: neq; solum tributox: addita mentis in cõmune gentẽ grauabat: sed etiam quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatũ cõprẹhenderunt: uel quia prioribus iudiciis in custodiis erant relicti accepta a cognatis eox pecũnia liberauit. Et is solum qui non dedisset in carceribus quasi nocentissimus remãebat. Per idem tẽpus cox quoq; qui res nouare cupiebant: in hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sane qui erant opulenti Albinum largitiõe redimebant: ut eis tumultũ mouentibus non indignaret. pars aũt popularis quę non satis gaudebat: quiete Albini participibus iũgebatur. Vnusquisq; iprobox cohorte ꝓpria circundatus ipse quidẽ quasi princeps latronũ: & tyrannus eminebat. Stipatoribus uero suis ad direptionẽ mediocriũ abutebatur. Ita fiebat: ut hi quidẽ quox uastabantur domus tacerent. Illi aũt qui extra incõmodum stetissent metu ne similia paterentur querelis deterrebãtur: imo & officiis ambiebãt eos quos cõstabat dignos esse suppliciis. In cõmune ãt oĩum fuit itercepta fiducia. Et erat tũc multiplex dominatio: & semina captiuitatis futurę iam ab illo tẽpore spargebantur. Cum sane eiusmodi mox fuisset albinus: tamẽ succedẽs ei Cestius Florus optimũ cum per cõparationẽ sui fecit uideri. Ille siquidẽ plura occulte & cũ fraude nocuerat. Cestius uero iniquitates suas in uniuersam gentẽ tam palam quã si gloriaret exercuit. ac uelut non ad regendã prouinciã: sed ad damnatorum pœnas carnifex missus neq; rapinax ullũ morẽ nec afflictionum prętermisit. in miseriis aũt crudelissimꝰ erat: in turpibus uero impudentissimus: neq; enim quis illo amplius offẽdit fallacia ueritatẽ neq; cõmentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidẽ uiritim illatis dispendiis lucra quarere exiguũ usum est: sed totas simul despoliauit urbes & labes populis inferebat solũ nõ uoce per totã regionẽ edicens liberum esse omnibus latrocinari dum ipse prædarum ac ciperet portionem. Deniq; ob illius auaritiam contigit totam pœne deseri regionem ita ut plurimi sedes patrias relinquentes ad externas prouincias cõmigrarent donec autem in Syria cestius gallus prouinciam regebat neq; ausus quispiam iudæox est aduersum florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante azimorum solemnitate ipse Hierosolymam uenisset occurrens multitudo quę facile tricies centum milium fuit precabatur: ut gentis suę calamitatibus subueniret: & pestem illam prouinciæ florum: ut eiceret clamitabat. Qui tãtum cum sub populi ore esset: & gallo assisteret: non solum nihil mouebatur sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tantũ compescens impetum populi & edicẽs quod deinceps placatiorẽ eis florum redderet: regressus est antiochiã. Deduxit autẽ eum usq; ad Cæsaream florus illudens mendaciis: & iudẹorum genti bellũ sedulo commiscens: quo scilicet solo iniquitates suas occultũ iri posse credebat. Pace siquidem permanente habitaturum se apud cẹsarem accusatores. Iudæis uero defectionem negociatus fuisset maiore ut quę malo abducẽdam a se esse inuidiam peccatorũ minorũ. Igit ut gens ab romano abrũperet imperio sedulo indidẽ augebat calamitates. Cap. xiii.

Per idem tps apud Neronẽ cẹsarienses uictores extitere. Decretũq; istud cõtestantes litteras attulerunt: per quæ hoc bello iudaico dabatur exordium. Duodecimo scilicet anno regni Neronis: septimo decimo autem regni Agrippæ mense maio. Ad magnitudinem aũt excitatorum de eo malox: nequaq̃ idoneas causas habuisse depræhenditur. In

Universidad de Deusto Biblioteca
FACULTAD DE TEOLOGIA

cæsaria siquidē habitantes iudæi habebāt synagogā: propeagrū cuius erat dominus gē tilis quidē cęsariensis & frequenter quidā egerant: ut ad illoꝝ ius illa possessio iungeret: multis partibus maius preciū quam res meruerat offerētes. Dominus aūt loci non solū preces eoꝝ despexisse cōtentus. Sed ad maiorē dolorē ædificauit in loco tabernas ita ut angustū eis transitū relinqueret. Primū igitur feruētiores aliqui iumentū prosilientes ędificationē uetabant. cum uero florus hos a prohibendo cohiberet: non habentes iudæoꝝ nobiles quid agerent inter quos erat Ioannes telones inflectunt floꝝ oblatione octo talentoꝝ: ut ędificationem uetaret. Ille aūt ob capiendā tantūmodo rem promittēs se cū ecta facturū accepta pecunia statim de cæsaria egressus est: abiitq; in Sebaste: seditiōi tribuens facultatē quasi qui pugnat spacium iudęoꝝ primatibus uendidisset. Sequēti autē die quę apud iudęos sabbatum est: cum plebs ad synagogā coisset seditiosus quidā cęsariensis uassamiū ante ingressum eoꝝ ponens alites immolabat. Hoc factū iudęos incoercibiliter accendit & legem suam quippe contumeliā pertulisse locū ipsum dicebant fusse pollutū. Pars autē iudæoꝝ quæ erat cōstantior atq; moderatior denuo iudicibus esse conquerēdū querebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes iudæi effundebantur in litem. Stabant autem ad confligendū parati etiam cæsariensiū tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat qui pro synagogæ foribus immolaret. Sicq; continuo ex pugna cōmissa. Interueniens aūt iocundus: qui ad prohibendū erat relictus præfectus equitū. uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri & tumultū sedare pergebat. cum uero superatus esset præ cæsariensiū uiolentia iudęi statim libros legis rapientes secesserūt in narbata. regio quędam eoꝝ hoc nomine appellatur: direpta a cæsaria stadiis. lx. Primates aūt eoꝝ duodecim cum Ioanne in sebaste ad florum uenerunt: de his quæ acciderant conquerentes: & ut auxilio esset rogabant: q̄uis reuerentur tunc eū & de octo talentis admonentes. Ille uero illico cōprehensos eos uinciri iussit: arguēs cur leges de cæsaria auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur apud hierosolymas grauissima iurgia nascebantur. Verumtamen adhuc indignationē suam frenabāt. Florus uero quasi ad hoc operā suam locasset: ut bellū inflammaret misit ad sacrum thesauꝝ ut inde decem & septem talēta auferrentur: quasi eam pecuniā impensę cęsaris flagitaret. Tūc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templū maximis uocibus nomen cæsaris appellabant: ut a tyrannide flori liberarentur: orantes. Quidam aūt seditiosoꝝ in floꝝ maledicta iacebant ultima & canistrū circunferētes stipē eius nomine postulabant: quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxiliis. His autē omnibus nihil est a cupiditate deterritus: sed multomagis ad depredandū irritatus est. Deniq; cum debuerat cęsariā ueniens ignē belli illic nascentis extinguere: causasq; tumultuū submouere: pro quo ēt pecuniam acceperat pactus: tantū cum exercitu equitū atq; peditum hyerusalē contendit ut romanis ad quæ uolebat uteret: ac timore & minis urbē nudaret. Tūc populus lenire eius impetū uolens obuiam militibus processit: cum solitis utiq; fauoribus & floꝝ honorare officiis paratus. Ille uero pręmittens cū equitibus. L. centurionē nomine capitonē discede re eos iussit. Neq; eum in quē tam grauia maledicta iecisset: falso denuo honore deludere. Opportere quippe eos si uiri sunt fortes animisq; cōstantes etiam in prēsentē effundere contumelias: nec solū eos in uerbis: sed etiā in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo simul etiam equitibus: qui cum capitone uenerant: in media uulgus irruentibus diffugerunt: anteq̄ floꝝ salutarent: aut militibus officia cōsueta redderent. Discedentes igitē in domos cū metu atq; humilitate peruigilē duxere noctē. Florus ātē tūc qdē deguit in regia. Postridie ātē aduersum eos extructo tribūali sublimis resedit: cōuēictosq; sacerdotū principes & ciuitatis uniuersa nobilitas astiterūt tribūali. His

præcepit florus: ut oēs qui maledicta in eū succlamassent protinus dederent edicēs in ipsos esse: nisi eos ꝓduxerint uindicandū. Ad hæc respōdent iudęi: populū quidē pacifica quęq; sentire: illis uero qui errauissent in uerbis ueniam cōferendā postulabant. In tanta siquidē multitudine nihil esse mirandū offendi aliquos temerarios: & per ętatē insipientes: esse autē ipossibile eoꝝ qui deliquerint discrimē agitari: cū & singulos nimirū pęniteat: & per timorē ad negandū sint parati. Debere tantū illū si consuleret gentis quieti: & uellet romano imperio seruare urbē. Magis propter multos innoxios dare ueniā etiā paucis delinquentibus quapropter paucos delinquentes improbos ꝓturbare multitudinem tantū bonoꝝ. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus militibus exclamauit: ut foꝝ uenaliū quod erat in superiori parte diriperent: ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupiditatē addita authoritate rectoris: non solum illum diripuerunt locū in quē fuerant immissi: sed in uniuersas insilentes domos interficiebant habitatores. Fuga aūt erat per angiporta omnia & ędes eoꝝ qui cōprehendebantur: direptionis quoq; nulla species prętermittebat. Multos autem etiam nobiliū comprahendētes adduxerunt ad floꝝ: quos ille uerberibus laniatos in cruce fustulit. Deniq; omnis numerus illo interfectoꝝ die cum paruulis: & mulieribus neq; enim lactātibus pepercerāt fuit ducēti & .xxx. grauiorē aūt faciebat calamitatē uideri nouitas romāę calamitatis: q; enī nemo unq̄ prius tūc florus ausus est: ut uiros. ſ. equestris ordinis ꝓ tribūali flagellis cędere ac patibulis affigeret. Quoꝝ & si origo iudęa tñ romana dignitas erat. Cap. xiiii.

Peridem tempus rex quidē Agrippa alexādriā erat profectus: ut alexandrū qui ęgyptū procurabat: missus a nerone iure hospitis cōueniret. Germanā aūt suam beroniccm hierosolymis inuentam & iniquitatem militum uidentē grauis pro hac angor inuaserat: & frequenter quidem præfectos equitum suoꝝ: custodes corporis mittēs ad florum precabatur: ut a sede desineret. Ille uero neq; in multitudinem interfectorum: neq; in nobilitatem peccatricis: sed tantum in lucra sua: quę de rapinis congregarentur aspiciens contempsit abnuere: impetus autem militum in reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quoq; multabant: sed etiam ipsam nisi confugisset in aulam interficerent. ibi aūt peruigilem nocte cum intenta custodia egit uerens utiq; irruptionē militum. Venerat autem hierosolymam ut uota deo solueret. His enim qui morbo uel aliis necessitatibus implicantur: mos est orare per triginta dies anteq̄ immolent hostias abstinere quoq; uino & capillos radere. Quem morem beronice Regina exercuit diebus: nudipes etiā ante tribunal stetit deprecans florum: & preter quod nihil honoris habita est & etiam de uita sua periclitata est. Cap. xv. Hæc autē facta sunt sextodecimo die mensis maii. Postridie aūt conueniens multitudo in forum quod erat in superiori parte ciuitatis confluens magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant querebantur. Potissimum aūt inuidiosę in floꝝ uoces erant q; ueriti primates quiq; & pontifices disruptis uestibus & uiritim singulos comprehendentes postulabant: ut ab his uerbis quoꝝ causa mala tanta pertulerant desinerent neq; in maiorem indignationē florum mouerent. Sicq; sedata est multitudo: tam reuerentia precantiū quam spe q; nequaq̄ florus ultra in eos sęuiret. Ille autem uidens multitudinē esse sedatam angebatur: & denuo eam inflammare cupiēs pontifex cum nobilibus aduocauit. itaq; unum ait argumentū fore q; nihil ulterius de nouādis rebus populus cogitaret: si obuiā procederet militibus de cęsaria uenientibus. ueniebant aūt duæ cohortes: qui cū uocasset populū ad occurrendū mandat centurionibus: ut nullā salutationē redderēt obuiātibus iudaīs: Ad quod si offensi petulāter qppiā essent locuti statī in eos uterent armis. Pōtifices ergo collectā multitudinē in tēplo precabant ut occurrerēt romanis: & ante graue incōmodū cohortes solēniter

salutarent. His hortatiõibus seditiosi quiq; abnuebãt: & ob interfectorũ dolorẽ reliqua multitudo iungebat audacibus. Tunc uero & omnis sacerdos omnesq; leuitę sacra ua sa proferẽtes: ornatũq; tẽpli: citharistę etiã & cantores cũ musicis organis procedebant ante multitudinẽ: & obnixissime precabant ut illũ tẽpli honorẽ custoditũ esse uellẽt: ne q; ad direptionẽ uasorũ sacrorũ romanos cõtumeliis incitarẽt. Erat autẽ uidere ipsos sacerdotũ principes sparsis cinere capitibus: & pectora diruptis uestibus nuda mõstrãtes nominatim singulos quosq; nobiliũ cõpellare: ac denuo in cõmune multitudinẽ precari: ne ob modicũ peccatũ patriã suam proderent his qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatẽ uel militibus esse de iudeoꝝ salutatione tribuenda? uel illis quę acciderãt correptionẽ si in presenti prodire cessassent? Ac cõtra si officiose susceperint solemniterq; uenientes, auferri Floro occasionẽ pugnę: ipsos uero saluare patriã suam & ꝓuidere, ne quid ultra quã pertulerant experirentur. His addunt quoniam paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur quo magis ad pacificũ consiliũ sua debuerint authoritate transferre. Tali hortatu multitudinẽ inflectentes: etiam ipsos seditionis authores quosdã quidẽ mi nis: quosdam aũt sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps precedentes cũ quiete omni populo sequente militibus obuiã prodierunt. Iamq; cõminus factos salutauerunt. Illis autem nihil respondentibus seditiosi iudaeoꝝ aduersum Floꝝ: cuius hæc fierent consiliis succlamauerunt. Confestimq; milites conpræhendentes eos cędere fustibus adorti sunt: atq; in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruebant aũt multi quidẽ cum a romanis cęderentur: plures autẽ cum se mutuo propellerent. In ipsis autẽ portis grauis facta est compressio: & unoquoq; alterũ preuenire cupiente, tardior fuga cũctis fiebat. Collabentiũ uero erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conflatu miseri dispe ribant: & neq; ad sepulturã quisq; proximis suis cognoscendus remanebãt. irruebant aũt pariter milites immoderate eos quos comprehendissent cędentes: & per ingressum quæ berethã uocatur detrudebant multitudinẽ transire cupientes: ut antoniã & templũ obti nerent. Quos etiam florus consecutus eduxit de regia eos qui secũ erant: & in arcem trã sire nitebatur. Frustratus tunc est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos popu lus repugnauit: & per tecta euadentes obruebant saxis romanos. Qui cum superne sa gittis uincerentur uenientibus: nec possent defendere multitudinem quę per angustos arctabatur ingressus: ad reliquũ se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi au tem uerentes ne superueniens denuo florus tẽplum occuparet per antoniam ex templo ascendentes porticus ad templum per antoniam continentes interciderũt: quatenꝰ aua ritiam flori desperatione cõpescerent. Nam cũ diuinis inhiaret thesauris proq; hoc in an toniam transgredi niteretur: ubi intercisas porticus uidit: ab impetu cõquieuit. Et cõuo cans sacerdotũ principes: atq; curiã se quidẽ ait urbe digredi: præsidiũ tũc apud eos re linquere quantũ ipsi uoluissent. Ad hęc illis respõdentibꝰ nihil nouandũ fore si unã tm̃ relinqueret apud eos cohortẽ. Dum tantũ non illam quæ cum ciuibus pauloante confli xerat ob ea si quidem quæ pertulere populũ illis militibus infensum: cohorte sicut preca bantur mutata cum reliqua manu Cæsariam regressus est. Cap̃.xvi. Aliud autem denuo puguæ consilium cõminiscẽs rettulit ad Cestium: & iudęos defectiõis criminatꝰ impudenti mendacio illos perpetrasse dicens quæcunq; eos pertulisse constabat. Nec sane principes hierosolymorum tacuerunt: sed & ipsi & beronice ad Cestium de his quæ iniquein urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis litteris partis utriusq; quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur cũ exercitu in iudęam cęstiũ ire debere: & aut uindicare defectionem si fuisset admissa: aut magis fidos reddere iudeos: eorũq; accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquẽ de suis prędire: qui & ne

gocia & cõsilia iudæorũ possit ei fideliter nunciare. Direxit eo tribunũ Neapolitanum q ab alexandria reuertẽti agrippæ circa iamniã occurrens: uel a quo fuisset directus uel ob quas causas indicat. Quo loci iudæorũ etiam pontifices reliquiq; nobiles eorumq; curia adesse curauerant: ut regẽ circa scilicet officia nouarent. Postea uero quã congrua humanitate coluerũt cõqueśti sunt quã potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis: & inhumanitatẽ flori explicauerũt. Quã licet argueret Agrippas tamẽ ut ducis authoritati eõpetebat inuectionem suã in iudęos transtulit: quorũ maxime miserabatur uolẽs scilicet frenare eorũ motus: ut p hoc ipsum quod uiderentur nihil passi iniurię ab ultiõis desinerent appetitu. Ad hęc ergo quicunq; egregii erant: & propter sua prædia deside rabant quietem: intelligebant regis redarguitionẽ esse plenã benignitatis. Populus au tem hierosolymoꝝ sexaginta stadiis obuius progressus officiose agrippã & neapolitanũ suscepit. Lamentabant tamen interfectos cõiuges mulieres: quarũ plangoribus reliquꝰ quoq; populus ad lamẽta conuersus precabatur agrippã ut genti consuleret. Succlama bãt etiã neapolitão: ut ingrederet urbẽ uideretq; quæ essent a floro gesta: & ita ostẽdebãt forũ quidẽ desertum domosq; uastatas. Deinceps uero per agrippã suasere neapolitano ut is cũ uno tãtum famulo usq; ad siloa totã circuiret ciuitatẽ: quatenus ipsis cognosce ret oculis iudęos quidẽ omnibus aliis parere romãis: soli autẽ floro aduersari ꝓpter ma gnitudinẽ in eos crudelitatis. Ille igitur cũ circuisset urbẽ & mansuetudinis populi suffi ciens documẽtum teneret: ascendit in tẽplum quo etiã multitudinẽ cõuocauit: & pluri mis uerbis fidẽ eorũ cum circa romanos collaudasset: multa etiã ad cõseruationẽ pacis hortatus adorauit deũ eiusq; sancta in eo tamẽ cõsistens loco in quo licebat per religio nem: ficq; regressus ad cestiũ est. Vlgus autẽ iudæoꝝ ad regẽ pontificesq; cõuersus pete bat: ut legati aduersum Florũ ad neronẽ mitterẽtur: neq; de tanta cæde tacẽtes suspitio nẽ suæ defectionis præberent: uisum ĩ quippe eos principes capiẽdorũ armoꝝ: fuisse ni fi prævenientes ostendissent illũ esse qui dedisset exordiũ. constabat autẽ multitudinem nõ esse quieturã si legationẽ aliquis impedisset. Ad hæc agrippa ordinari quidem lega tos qui floꝝ accusarẽt inuidiosum putabat: despicere aũt iudęos in bella cõmotos neq; sibi expedire cernebat. Cap.xvii. Aduocatã igitur contione in xistũ: & in sugge stu cõstituens germanã suã beronicẽ in Asameorum domo (ea siquidẽ xisto imminebat contra superiorẽ partẽ urbis: Nam xisto templũ erat ponte coniunctũ) eiusmodi oratio nem habuit. Siquidẽ non uiderẽ uos omnes ad pugnã cum romanis esse cõcitatos. neq; populi puriorẽ sincerissimãq; partẽ pacẽ uelle seruare, eq; processissem ad uos: neq; cõsu lere confisus essem: superuacua quippe de utilibus oratio quando omniũ habitatorũ cõ spirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidẽ ætas malorũ belli nescios facit. Quosdã uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit & in cõfusione rerum capiendũ de minoribus lucrum quemadmodũ ipsi ab hoc errore corri gantur: & non perpaucoꝝ improba cõsilia etiã boni dispereant, existimaui oportere: ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerẽ quæ arbitror expedire. Perstrepet autẽ ne mo si non ea audierit quę ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionẽ irreuo cabiliter incitati: licebit etiã post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea autẽ etiã ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio: nisi ab omnibus uobis silentiũ præ beatur. Noui quidẽ quam multi & iniurias procurantiũ prouincias & præconia liberta tis quasi tragice prosequantur. Ego aũt anteq; discutiam qui sitis & contra quos pugnã suscipere tentetis, primũ separabo causas quas connexas putatis. Si enim uiolatores ue stros cupitis ulcisci: cur libertatẽ magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire in tolerabile ducitis superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidẽ uel moderatis

si me agentibus: nihilominus turpe erit seruire. Considerate aũt sigillatim & uidete quã exigua sit materia bellorũ. Et primũ quidẽ ipsa rectorũ consideranda sunt crimina. Co lere siquidẽ officiis: non exasperare oportet iurgiis potestatẽ. Cum uero modicoꝝ pecca torũ exprobationes maximas facitis: aduersum uos profecto eos: quibus infertis contu melias irritatis. Relinquẽtes quippe & qꝫ ante clãculo: & cũ quadã uerecũdia nocebãt: palam uos confidenterqꝫ populantur. Nihil ãt ita plagas coercet: ut patiẽtia: & uiolato rũ quies quę uiolantibus indicit pudorẽ. Fac autẽ eos qui a romanis in prouincias diri gant esse grauiter molestos, non tamen etiã romãi omnes uiolant uos: neqꝫ ipse cæsar aduersum quẽ pugnare uultis. Neqꝫ enĩ ex pręcepto illorũ improbus ad uos quisq; uẽit: neqꝫ possunt illi quæ in oriente geruntur positi in occidẽte conspicere. Sed neqꝫ facile ea quæ hic fiunt: illic audiũtur. Est aũt importunissimũ & propter exiguas causas tãtis: & ea de quibus querimur nesciẽtibus, uelle confligere. Et quidẽ nostroꝝ criminũ cito erit futura correctio. Neqꝫ enim unus idem prouincię semper curã tenebit: & successores eius credibile est modestiores futuros. Motũ autẽ semel bellũ neqꝫ deponere facile est absqꝫ magnis calamitatibus: neqꝫ sustinere. Libertatis uero dona sitientibus prouidendũ atqꝫ c ertãdum est: ut principio nõ ea careant. Molesta enim est nouitas seruitutis: quã ne uti qꝫ subeas, iustũ suscipi certamen uidet. Qui uero semel subiectus est: & deiceps deficit, contumax magis seruus quã amator libertatis ostendit. Tunc igitur oportuit oĩa agere ne susciperent romani cũ in ꝓuinciã Pompeius intraret. Maiores uero uestri eorũqꝫ re ges peccũia: corporibus: animis multo uobis meliores exiguę parti uirtutis Romãę ob sistere nequiuerunt: Vos autẽ qui hæreditariã obedientiã suscepistis: rebus autẽ omnib9 ab illis qui primi paruere quã longissime inferiores estis, contra omne romanũ regnum obsistere arbitramini? Et Athenienses: quidẽ qui ob greçorũ libertatẽ patriã suã quondã ignibus tradidere: qui superbissimũ illũ Xerxẽ per terrã nauigãtẽ: per mare uero ambu lantẽ: & cuius classem nõ caperet amplitudo pelagi: latiorẽ autem Europa duceret exer citum, hunc inq; cum una naue fugientẽ glorioſissime persecuti sunt. Circa paruam aũt salaminã: qui tantas opes asię confregere, nunc tamẽ seruiunt romanis: & illã regiã greciæ ciuitatẽ administrãt italię iussiones. Lacedemonii quoqꝫ post thermopylas: & plate as: & Agesilaũ asiam perscrutatũ eosdem dominos uenerantur. Macedones uero qui ad huc pœne imaginantur philippum uidere cum alexandro promittentem sibi orbis im perium, ferunt tamẽ rerũ mutatiõem: & adorãt eos ad quos fortuna migrauit. Alię quoqꝫ multę gentes ad libertatẽ fiducia subnixę: & multo maiores cesserunt tamẽ & obediũt, uos autem soli seruire dedignamini his quibus uideatis uniuersa esse subiecta. Cui mili tię? quibus confiditis armis? Vbi classis uestra quę peruagetur romanorũ maria? Vbi aũt qui expensis possint sufficere thesauri? Contra ægyptios forte aut arabas existimatis uos bellum mouere? Non circũspicitis romanorũ imperiũ? Non metimini uestrã imbe cillitatẽ? Nonne scitis uestrã ciuitatem a cõterminis gentibus frequẽter esse superatam? illorum autẽ uirtus p totum orbẽ inuicta percurrit: immo etiã hoc orbe plus aliquid quę sierũt. Neqꝫ enim sufficit eis ad orientẽ quidem totus euphrates: ad septentrionem uero Ister: neqꝫ meridietẽus solitudine libya perscrutata: neqꝫ in occidẽte gadira: sed ultra ocea num aliũ quęsierunt orbẽ. Vsqꝫ ad britannias inaccessas prius arma & exercitũ transtule runt. Quid ergo? Vos ne ditiores gallis: fortiores germanis: prudentiores greçis? Postre mo plures estis oĩbus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduersum romanos eri gitis? Sed dicit aliquis seruire molestissimũ est. At quãto magis id greçis: qui uniuersis sub sole habitantibus uidebant prestare nobilitate: & tã latam quondã prouinciã possiden tes: tunc bis ternis fascibus romanorũ obediunt. Paribus autẽ macedones obsequuntur:

qui certe multo uobis iustius deberent libertatẽ tueri. Quid autẽ quingentæ asiæ ciuita tes? Nunquid nõ absqꝫ ullo pręsidio uni tantummõ rectori parẽt? & fascibus cõsulis obse quuntur. Quid autẽ pergam enumerare heniochos: & colchos: & taurorum gentem: bos phoranos quoqꝫ: & habitãtes circa ponti littora natiões: meoricasqꝫ gentes? Apud quas nimirũ olim neqꝫ domesticus aliquis dominus noscebat. Nunc uero militũ subiiciuntur tantũ tribus milibus: & quadraginta naues longę innauigabile prius mare in pace custo diunt. Quanta Bithynia: & capadocia: & pamphyliorũ gens: lydi quoqꝫ & cilices pro li bertate dicere ualerent? Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem thraces? quinqꝫ quidẽ diebus in latũ: septẽ autem in longũ cõmeabilem prouinciam possidẽtes: asperiorẽqꝫ multo quã uestra est: ac multis partibus fortiorẽ: altissimoqꝫ gelu eos qui ir ruerint retardantẽ duobus milibus romanorũ in pręsidio manentibus obsequuntur. Post hos illyrii usqꝫ ad dalmatiã: & istro tenus incolentes duabus tantũ legionibus obediũt: cum quibus & ipsi impetus cõpescunt dacorũ. Ipsi quoqꝫ dalmatæ: qui tam multa de li bertate conati sunt: sæpiusqꝫ capti: rursum cũ maioribus opidus rebellarũt, nunc sub una romanorum legione agunt quietẽ. Verumtñ si aliquos magnę causę ad defectionẽ incita re deberent: gallos potissimũ oporteret assurgere: quos uidelicet tantis munimentis natu ra cinxisset. Ab orientali quippe plaga alpiũ montibus: a septentrionali rheno flumine: a meridie pyreneis montibus: ab occidente uero oceano. Sed tali munitione gaudẽtes tre centis &. xv. gentibus nũero si fontes autẽ: ut ita dixerim: felicitatis domesticæ habẽtes: omnibusqꝫ bonis totũ pœne orbẽ irrigantes: ferunt nihilominus uectigales esse romano rum: ac fœlicitatẽ suam in eoꝝ fœlicitate reponere. Idqꝫ sane ipsum: nõ per animorũ mol litiem: nec propter ignobilitatẽ parentum: quippe octoginta annos pro libertate pugna uerunt: sed romanorũ admirati sunt: horruerunt qꝫ cũ uirtute fortunam: qua illi plura sæpe obtinuere quã bellis. Deniqꝫ sub mille &. cc. militib9 seruiũt: quib9 pœne plures hẽrant ciuitates. Neqꝫ Iberis nascẽs in agris aurũ ad gerẽda pro libertate bella sufficit. Neqꝫ tm̃ terraꝝ marisqꝫ spacia Rõanis direptæ gẽtes Lusitani: scilicet & cãtaboꝝ armænia: Nec uicinus occeanus: etiam accolis suis fragore terribilis satis fuit uincentibus romanis: sed ultra columnas herculis protulerunt arma: & ipsas nubes pyreneorum montium egressi uertices ditioni suę subdiderunt romani: atqꝫ ita pugnacibus gentibus: tantoqꝫ ut prędi xi: spatio diremptis legio in pręsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudi nem Germãorum: uirtutem quoqꝫ & magnitudines corporum ut arbitror sæpe uidistis. Siquidem ubiqꝫ romani earum gentium captiuos habent. Sed illi quidem ita ingentem spatiis regionem incollentes: spiritus autem maiores corporibus gerentes: & animã qui dem contẽptricem mortis: indignationes autem uehementiores feris, nũc autem limitẽ rhenum habent: & octo romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem qui capti sunt: relíqua autem ueꝫ gens uniuersa salutẽ in fuga nõ in armis reponit. Cõsiderate ẽt Britãnorum muros qui Hierosolymorum cõfiditis muris. Illos siquidem circũdatos oc ceano: & pœne nõ minorem quam noster orbis est habitantes romani nauigantes rede gerũt inditionem suã: quatuorqꝫ legiones tãtæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? cum etiã Parthi bellicosissimũ genus tantis prius populis imperã tes: & tã magnis opibus cicundati, obsides tamen mittũt romanis: estqꝫ cernere sub spe tie pacis seruientẽ in italia præcipuam orientis libertatẽ. Vniuersis quippe qui sub sole incolunt romanorũ arma uenerantibus uos soli bellũ geretis? Neqꝫ carthaginensiũ cõ siderabitis finem: qui magno illo Hannibile gloriantes & ex nobili phœnicum stirpe uenientes tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neqꝫ cirenęi lacedemone oriun di: neqꝫ marmaridarũ genus usqꝫ ad dipsadẽ protentũ: neqꝫ terribiles etiam audiẽtibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſyrtes:Naſamones quoq;:& mauri:& innumerabilis multitudo nomadũ uirtutes impe diere romanas.Sed tertiã partẽ orbis terrarum:cuius neq; numerare quidẽ natiões faci le eſt:quę.ſ. atlantico mari & columnis Herculis uſq; ad rubrum mare infinitos nume ro & locis ęthiopes continet:totã tamẽ ſuſceperunt armis:& pręter fruges annuas qui bus romanã multitudinẽ octo menſibus paſcũt, alia quoq; uectigalia pendunt. Expen ſas quoq; deuotiſſimi imperio miniſtrant.Nihil de his quæ iubentur: ſicut uos cõtume lioſum putantes.Equidẽ una cum illis tantũ legio cõmoratur.Sed quid opus eſt longe petitis exemplis potentiã explicare romanã:cum eam poſſitis de uicina uobis ægypto diligẽter inſpicere . Hæc enim cum uſq; ad æthiopas porrigatur:opulentãq; arabiam: contigua quoq; ſit indię: quinquaginta & ſeptingenta centena millia incolarũ habens pręter alexandrinorum plebem, tñ uectigalia quorum magnitudinẽ de cenſu ſingulo capitum ęſtimari licet:deuotiſſime penditans, romanũ non dedignatur imperiũ.Et cer te quã magnũ ſtimulũ defectionis habẽs:alexandriãſcilicet multitudine & diuitiis abũ dantem : magnitudine quoque non imparem. Habet ſiquidem in longitudine ſtadia xxx.in latitudine uero nõ minus quam decem: tributorum uero multo amplius p men ſes ſingulos infert:quam uos toto anno penditis:& pręter pecuniam.iiii. menſiũ roma nę plębi annonam miniſtrat.Munitur autẽ undiq; aut incommeabili ſolitudine:aut im portuoſo mari:aut fluminibus:aut ſiluoſis paludibus:quorũ tamen omniũ nihil roma na fortuna fortius fuit.Duæ etiã legiones ciuitati inſidentes profundã ægyptum cũ illa macedonum nobilitate frenant.Quos igit̃ in bella de ſolitudinibus aliquibus ſocios aſ ſumetis:Siquidẽ omnes qui in orbe habitabili degũt romani ſunt.niſi forte quis uestrũ ſpes ſuas ultra Euphratẽ porriget:& Adiabenorũ regionẽ gentiles ſuos ęſtimet adiuto res.Porro necilli proprer irrationabilem cauſam tanto ſe bello implicabunt:nec ſi tam probroſo operi aſſenſum dabunt, parthus tamẽ ſineret. Eſt ſiquidem ei cura tuendę cũ Romanis amicitiæ : & Arbitrabitur fœdus eſſe temeratum ſi quis de his qui ſubiecti ſunt eiꝰ imperio aduerſum romanos in bello procedat. Supereſt ad diuinum confugiat auxilium.Verum & hoc apud Romanos.Sine deo quippe impoſſibile eſſet imperium tale conſiſtere.Conſiderate autem quemadmodũ hæc ipſa erga ipſam religionẽ immo derationeetiam ſi cũ longe inferioribus bellum geratis:tamen ad diſpenſandum ſit uobis difficillima:atq; eadem trãſgrediendo offendatis deũ:per quę eum auxiliaturũ putatis. Si enim ſeruetis ſabbatorũ conſuetudinem:& ad nullũ actũ moueamini, facile ꝓfecto capiemini.Sic quippe etiã maiores ueſtri experti ſunt hos dies,Pompeio ad bellũ deſti nante:in quibus ſcilicet hi qui oppugnabant otia gerebant. Tranſgredientes autem in bello legem patriã neſcio propter quid in reliquũ dimicetis. Vna ſiquidem nunc uobis intentio eſt:ne quid de patria inſtitutione ſoluatur.Quemadmodũ autem aduocabitis ad adiutorium deum, ſi cultũ indebitum ſponte uioletis:Aſſumũt autem ſinguli quiq; bellũ uel diuinæ uirtuti:uel humanis opibus cõfidẽtes.Cum uero utraq; hęc quantũ ad ipſam pertinet cõſequentiam deſerunt, in manifeſtam utiq; captiuitatẽ uolẽtes pugna re proſiliũt.Quid autẽ prohibet propriis manibus filios ueſtros coniugeſq; laniare : & pulcherrimã inflammare patriã.Erumpẽtes ſiquidẽ i furorem lucrabimini uel ignomi niam ſuperatorũ.Bonum eſt o amice bonũ eſt: cum adhuc ſtat nauis in portu pręcaue re tempeſtatem futurã:& non eo tempore quo in medias irrueris procellas nequiq̃ tre pidare.His ſiquidem qui in improuiſa mala inciderint ſupereſt:ut indigni uel miſeratio ne uideantur : qui uero ſe in apertũ diſcrimen iniecerit etiã exprobratiõibus onerentur. Niſi forte aliquis ueſtrum ęſtimet ſecundũ pacta:cõflictum ire:romanos autem poſtq̃ uicerint mediocriter uobiſcum acturos:& non in exemplo aliarũ gentium ſacram hanc

urbem inflammaturos:interfecturos aũt uniuerſum ueſtrũ genus.Neq; enim qui ſuper fueritis armis uſq̃ locum fugę habebitis:uniuerſis.ſ.gentibus: uel iam habentibus ro manos dominos:uel habere metuẽtibus.Periculũ aũt non ſolum in uos manebit: ſed ẽt in reliquis ciuitatibus habitantes iudęos.Neq; enim eſt in toto orbe populus:in quo nõ ueſtra portio ſit: quos certe omnes uobis rebellantibus cæde crudeliſſima diuerſi quiq; conficient:& propter paucoꝝ uirorum praua conſilia: uniuerſæ urbes iudaico ſanguine redundabunt.Manet aũt uenia eos qui talia patrauerunt:q; ſint nimiꝝ ueſtro uitio con gregati . Si uero eadẽ exequi ſupſederint, conſiderate quã impiũ ſit aduerſum tam beni gnos arma mouiſſe.Subeat aũt uos miſeratio:& ſi non filiorꝝ ueſtrorũ atq; coniugum, ſaltem iſtius ciuitatis:quę mater urbiũ ueſtræ regionis uocat . Parcite mœnibus ſacris: parcite uenerabilibus adytis:templumq; uobis & ſancta ſanctoꝝ ſeruate.Neq; enim ul tra uictores romani his abſtinebunt: quibus primo parcentes nullã receperunt gratiã. Proteſtor autẽ ego quidẽ ſancta ueſtra:ſacroſq; angelos dei: patriamq; cõmunem quo niam:nihil eorum conſiliorũ quæ uobis uiderim expedire ſubtraxerim:uos autem decer nentes:quę oportet mecũ in pace degetis.Si uero ꝓtuleritis iras abſq; me periculis ſub demini.His dictis aſtãte etiam ſorore lachrymauit: & multam partem de eorum impe tu lachrymis infregit.Succlamabant autẽ non ſe aduerſum romanos:ſed aduerſum Flo rum:ob ea quę pertuliſſent, pugnã gerere.Ad quos rex agrippa. Sed opera ueſtra inqt talia ſunt:qualia aduerſum romanos pugnantiũ.Neq; enim Cęſari uectigal dediſtis:& antonianas porticus incendiſtis.Sopietis autem cauſam defectionis: ſi & porticus de nuo cõſtruatis:& tributa reddere maturetis.Neq; enim Flori hoc preſidium eſt:aut pe cuniam floro dabitis.His conſultis populus acquieuit:& cum rege ac Berenice aſcen dentes in templũ porticus ædificare adorti ſunt.Per uicos & regiones principes decurio neſq; diſperſi uectigal colligebant:celeriterq; quadraginta talenta(tantum enim erat reliquum)redacta ſunt.Et belli quidẽ imminentes minas eo tunc tẽpore agrippas cõ peſcuit.Deinceps uero perſuadere populo tentabat:ut parerent floro:donec ſucceſſor ei a Cęſare mitteretur . Ad quam orationẽ multitudo accẽſa nec a uerborũ in regẽ contu meliis temperauit:ſed protinus eum urbe pepulerũt:auſiq; ſunt nonnulli ſeditioſorũ ẽt ſaxa in eum iacere.Rex autẽ uidens tumultuantiũ irreuocabilem impetum: & conque rentem q; contumeliis eẽt affectus, principes quidem eorũ una cum aliis potẽtibus mi ſit ad florum cęſariam:ut ipſe ex eis eligeret qui de tota regione uectigal exigerent.Ipſe uero diſceſſit in regnum.Cap.xviii. Per idem tempus quidã eorum: qui bellũ maxi me mouebant, congregati irruebãt in quoddã caſtellũ:quod uocabatur Maſada:& oc culte eo peruaſo: romanos oẽs interfecerunt.Alios autẽ de ſuis poſuerunt cuſtodes . In templo quoq; hieroſolymorũ Eleazarus quidã filius Ananię pontificis iuuenis audaciſ ſimus dux illo tempore militũ perſuaſit his qui ſacrificiis miniſtrabant: ut nullius mu nus aut hoſtia qui non eſſet de iudęorũ gente ſuſciperetur . Id autem erat romani belli ſemen atq; materia.Reiecit ſiquidẽ hoſtias Cęſaris:quę pro romano populo offerri ſoli tę erant.plurimum autẽ ſuper hoc pontificibus:aliiſq; nobilibus deprecatis ut nõ prętę rirent eum morem:quo ſupplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerũt : non parũ qdem & ſuę multitudini confidentes. Robur ſiqdem omne res nouare cupientiũ eorũ uolũtates iuuabat:maxime aũt aſpiciebant ad Eleazarũ : qui per idem tempus ut dixi: princeps erat.Conuenientes igitur potentes quiq; cũ pontificibus:& phariſęoꝝ nobiliſ ſimis:& uidentes q̃ grauibus malis pergerent ſubiicere ciuitatẽ, decreuerunt ſeditioſoꝝ animos experiri:& ante portã quæ ærea uocat, contionẽ aduocantes(erat autẽ in inte riori parte templi poſita quę reſpicit ad ſolis exortum)ac primo qdem multa de temera

ria eorũ defectione cõquesti:& q; tam breuiter bellũ patrię cõmouerent: Deinceps irra
tionabilitatem causæ ipsius arguebant dicentes: maiores quidẽ eorum ornasse templũ
ex magna parte de muneribus gentiũ:semperq; eorum qui foris essent populorũ mune
ra suscepisse:& nõ solum nõ prohibuisse aliquorũ hostias(id siquidem esse impiissimũ)
sed etiã eas quę uiserentur permanerentq; ad præsens usq; tempus oblationes eorum in
templi cultibus collocasse. At nunc eos qui romana arma irritarent:& desponderent eo
rum bella nouum statuere morẽ religionis:atq; cũ periculis etiã ream facere ciuitatẽ im
pietatis uideri:siquidem ea sit:in qua prẽter solos iudęos nullus alter immolet externus:
neq; ad orandũ sinatur accedere. Et siquidẽ circa unius alicuius priuati personã lex ferre
tur eiusmodi, possit nimirũ iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autẽ despiciuntur ro
mani:& iudicatur Cęsar prophanus. Vnde uerendũ est:ne qui immolandas pro illis ho
stias repellunt, ipsi in reliquũ etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre. Fiatq; uere ex
tra principatum ciuitas:nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias: ac priusq; ad eos:
in quorum contumelia idem tentatũ est, huius ausus fama perueniat. simul autem ista
dicentes producebãt in medio scientissimos morũ paternoꝝ:sacerdotes quosq; narratu
ros quomodo omnes eorũ maiores exterarũ gentiũ semper sacrificia suscepissent. Atten
debat autẽ nemo res nouare cupientiũ his quę dicebantur: sed procedebãt in medio al
taris ministri ut belli materiam prępararent. Videntes igitur nobiles quiq; seditionem
eo iam processisse:ut eorum non possit authoritate compesci:& romanorũ armorũ peri
culum se primos esse mansuros, inquantũ poterant cõsulentes amoliri causas parabãt:
& legatos quidẽ ad florum miserunt quorũ erat princeps filius ethei Symon:alios aũt
ad agrippã: inter quos nobilissimi Scylus & Antippas & Costobarus erant qui etiam
regẽ propinquitate tangebant. Precabantᵉ aũt utrũq; ut cum exercitu ascenderent in ci
uitatem:& seditionem opprimerẽt priusq; ea intolerabilis fieret. Et floro quidẽ malum
istud quasi bonus nuntius fuit:uolẽsq; inflãmare bellum nihil respondit legatis. Agrip
pas aũt piter utrisq; parcens. s. deficiẽtibus uel iis:aduersũ quos bellũ mouebatᵉ:uolẽsq;
& romanis cõseruare iudęos:& iudęi templũ atq; patriam: ad hęc autẽ nec sibi condu
cere talem conturbationẽ sciẽs misit in auxiliũ equites duo milia. Cũ his autẽ erat præ
fectus equitũ darius:dux uero agminis iachimus Philippi. His uero uenientibus opti
mates quiq; cum pontificibus: & omni multitudine quę optabat quietẽ superiorem oc
cupabant ciuitatẽ. inferiorem siquidẽ & tẽplum seditiosoꝝ manus tenebat. Missilibus
igitur & fundis indesinentibus utebantur & cõtinua erat emissio sagittarũ ex utraq;. s.
parte. Erat autẽ quando ex insidiis procurrentes cõminus dimicabant. Præstabant aũt
audacia quidẽ seditiosi:belli uero scientia regii pollebãt. Et his quidẽ erat propositũ ma
xime templũ obtinere:prophanatoresq; eius expellere. Seditiosis uero qui cum Eleaza
ro agebant ut præter ea quę obtinebant etiã superiorem inuaderent urbem. Per septem
igitur dies grauis utriusq; partis cędes fiebat:& neutri de eo loco quẽ tenuerant depella
bantur. Deinceps uero aduenięte ea festiuitate quę Xillophorias dicitᵉ:in qua mos est
omnibus grandẽ liguorum materiam cõuehere ad templũ: quatenus nunq̃ ignis defi
ciat esca. semper enim inextinguibilis perseuerat: quosdam quidẽ cura religionis exclu
sit. inter infirmiorem autẽ uulgũ multi irrumpentes sicariorũ (sic enim uocãt latrones
gladios in finibus gerentes) audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regii aũt
audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserũt: cũ isti protinus irru
entes Ananię pontificis domũ:& Agrippę ac Berenices palatiũ inflammauerũt. postq̃
ignem archiuo intulerũt uolentes omnia creditorũ documenta disperdere:ne esset unde
ratio creditę pecunię pateret:atq; omnis ad eos debitorũ se iungeret multitudo: & ad

uersum locupletes quasi metu libertatis haberent insurgendi liberã facultatẽ. Fugienti
bus ergo chartaꝝ publicarum custodibus ignem ędibus iniecerunt: atq; ita succensis
ciuitatis neruis hostibus irruebant. Quo loco pontificum atq; nobilium quidam in
cloacis quidem latuerunt:quidã uero cum regiis in superiorẽ regiam confugerunt:por
tas celeriter obstruentes. Inter quos Ananias pontifex:& Ezechias frater eius erant: &
illi quos apud Agrippã usos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidẽ & inflamma
tione contenti cessauerunt. Cap. xix. Postridie autẽ. xv. scilicet die augusti mensis fe
cerunt impetũ in antoniã:& oẽs in eo præsidio agentes per biduũ obsessos cęperũt atq;
interfecerunt:præsidiũq; incenderet. Postea uero transierũt in regiam:ad quã confugere
Agrippę milites:& in. iiii. partes agmen suũ diuidentes muros moliebantᵉ. Eoꝝ uero q
intus erant erumpere nullus audebat propter multitudinẽ oppugnantiũ. Distribuunt
autẽ propugnacula:& turres subeuntes interficiebant:& frequenter quidẽ latrones sub
muris cadebant. Nec die autẽ conflictus:nec nocte cessabat:seditiosis uidelicet ęstimã
tibus in desperationẽ cogi eos qui in præsidio erant propter inopiã uictus:regiisuero cre
dentibus oppugnatores suos cessuros labori. In his autẽ erat Manaimus unus de filiis
iudę galylęę callidissimus rhetor:qui etiam quondã sub Cyrino exprobrauerat iudæis:
quoniam post deũ subiicerentur romanis. Is ergo assumptis quibusdã nobiliũ perrexit
in Masada ubi armamẽtarium Herodis erat. Eoq; perrapto populares aliosq; latrones
diligenter armauit. Hisq; utens stipatoribus ueluti rex Hierosolymã reuertitur:factusq;
princeps seditionis oppugnationẽ disponebat. Machinamẽtoꝝ autẽ inopia erat:& nec
poterat palam suffodere muros:superne hostibus tela iacẽtibus. Funiculũ igitur longe
ceptum sub unã turrim agentes suspenderunt cũ materię subiecta:ac postea in sustinẽ
tia ligna ignem immittens agressi sunt. Sicq; subiicibus exustis turris quidẽ ex templo
emota est. Alter autẽ murus intus ædificatus apparuit. Regii quippe molitiones eorum
præsentientes foreetiã de concussione turris, alium sibi murũ celerius ędificauerunt. In
ter hoc autẽ hi quidem qui oppugnabant & statim se uictores credebant cum uidissent
alium murũ stupore defecti sunt:regii tamen ad Manaimũ aliosq; seditionis principes
mittebant:precantes ut eis descendere liceret:idem regiis eiusq; reliquis. Quod cũ Ma
naimus annuisset protinus discesserunt. Romanos autẽ qui soli relicti erant grandis ani
mi:occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantã multitudinẽ pares erant: & precari
ut exire liceret ignominiã iudicabant:quamq̃ & si tribuereᵗ nequaquã tutum putabãt.
Derelinquentes igitur inferiorẽ locũ qui Stratopedon uocabatur quippe quasi capi faci
les in turres regias cõfugerunt:quarũ una appellabatur Hippicos:alia phaselus: tertia
Mariannes. Hi uero qui cũ Manaimo erant protinus irruentes ea loca de quibus mili
tes fugerant si quos eorum cõprehenderunt trucidantes omnẽ reliquũ apparatũ diripi
entes Stratopedũ incenderũt. Hæc igitᵉ acta sunt sexto die mensis septembris. Cap. xx.

Sequenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regiæ domui latẽs capitur:& a
latronibus interficitur cũ Ezechia fratre. Circũsedentes autem turres seditiosi custodie
bant ne quis militũ posset effugere. Manaimũ autẽ & munitorũ locorum destructio:&
pontificis Ananię mors in crudelitatẽ erexit:& neminẽ parem sibi in negociis arbitrãs
intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autẽ duo de sociis eleazari & mutuo collocu
ti:quia non deceret a romanis desiderio libertatis recedentes eandẽ populari suo prode
re:dominũq; ferre:& si non uiolentũ:tamen seipsis humiliorẽ. Nam si oporteat cunctis
aliquem præesse:quẽuis magis alium quã illum deceret. Atq; ita pacti adoriũtur eum
in templo. Sobarus enim adoraturus accesserat regali habitu indutus: & studiosos sui
in armis habebat. cum igitur hi qui circa Eleazarum erant in illũ prosiluissent:reliquus

Universidad de Deusto
Biblioteca

uero populus rapiens saxa interfecit sophistā:estimantes quoniā:illo peremptо tota se ditio soluеretur.Paululū autē stipatores manaimi resistentes postquā uiderunt totā ad uersum se multitudinē irruere quiq; quo potuit diffugere & cædes quidē eorum qui cōprehensi sunt:pscrutatio autem latentiū sequebatur: pauciq; ex eis latentes in Masadā perfugerunt.cum quibus & Eleazarus filius Arri propinquus genere manaimo . Qui postea etiā in masadā tyrannidem egit.Ipsum autem Manaimū cum confugisset in lo cum qui atlans uocatur:atq; illic humiliter delitescеret capientes extraxerunt in publi cum:multisq; supplicіis affligentes interfecerūt.Similiter autem sub eo agentes princi pes prēcipuumq; tyrannidis adiutorem eius absalomō nomine.Et populus quidē sicut dixi in his adiutor fuit:suspicans aliquā totius seditionis correctionē futurā.Hi uero nō ad cōprimendam pugnā: sed ut cum maiori licētia bellum agerent interfecerūt manai mum.Deniq; cum populus multū precaretur ut oppugnationē militum relaxarent, ue hementius insistebant doneculterius resistere nō ualentes, Inutilius.s. (Hic enim erat romanorū prēfect9)& reliqui mittunt ad Eleazarum dicētes:ut solas eorum pacisceret animas:arma autē & reliqua quę haberent ipsis tradentibus sumerent.Qui precationē illico rapientes remittūt ad eos Curionē nitodemi filium & Ananiam seduci:& iudam lius:sed quādiu rōani arma retiebāt, nēo aduersus eos seditiosoꝝ fraudis aliqd molit9ē. Postea uero quā secundum pactiones omnes scura gladiosq; posuerunt:neq; quicquam ulterius suspicantes descenderunt, facto in eos impetu stipatores Eleazari comprēhen sos trucidabant:neq; resistentes neq; supplicantes:solas autem pactiones & iuramenta quę dederant inclamantes.Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt prater Inutilium. Hunc enim deprecantem & usq; ad circūcisionē iudaizare se promittentē tantūmodo seruauerunt.Detrimentū autē romanis quidem erat leue de potētia siquidē amplissima pauci fuerunt interempti:iudæorū autem captiuitatis illud exitum probat . Videntes aūt graues iam stare causas belloꝝ, urbem autē tali facinore fuisse respersam:ex quo ni mirum diuina idignatio imminebat etiā si a romanis nulla ultio timeretur , lugebant publice:& iustitia ciuitatis pmebatur.unusquisq; autē mediocrium quasi pro seditiosis causas redditurus turbabatur.Siquidē sabbato illā cædem cōtigerat perpetrari in quo s.die propter religionē a sanctis quoq; operibus agunt quietē.Eodem aūt die:eademq; horā quasi ex aliqua cœlesti prouidentia cæsarienses quoq; iudæos apud se habitantes trucidauerunt:ita ut uno tempore super.xx.milia hominū cęderētur:& cunctis iudæis uacuata cęsarea remaneret.nam & eos qui effugerant cōprahendens florus uinctos in arenam deduxit. Cap.xxi. Post cęsariensium uero plagam tota gens efferata est. Diuisiq; iudęi syrorū uicos eisq; continentes rurales protinus uastauerunt: iidem Phila delphiam & Gebdeonitē & Gerasam & pellam & Scythopolim.Deinceps uero irruе runt in Gadara & Ioppem & Gauarnitidē.& alia quidē subruentes loca:alia uero inflā mantes etiā in Cadasam tyriorū & ptolomaidam : Gabam quoq; Cæsariamq; tende bant.Obstitit autē eorum incursui:neq; Sebaste:neq; Ascalon:sed his quoq; inflamma tis Anthedona & Gazaram euerterunt.Multa autem circa fines harum ciuitatum diri piebantur:uici scilicet & agri eorū qui capiebantur . uirorū immensa cędes fiebat:neq; tamen syrii minorē numero multitudinem de iudęorū uastabant:sed etiā eos qui in ci uitatibus erant comprēhensos disperdebāt:non solum ob uetus odium: sed ut & diseri men imminens prēuenirent . Grauis ergo cōturbatio totā syriam peruaserat:& omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus:unaq; alterutris salus erat: si anticipassent alte ros cæde facienda.& dies quidē ducebātur in sanguine. noctes autē molestiores formi

do faciebat.nam licet uiderentur āmoliri iudęos : tamen etiā de aliis gentibus iudaizan tes cogebātur habere suspectos:& per hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguū: neq; temere eos placebat interfici & rursus per ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant: prouocabant aūt ad cędes diuersorum etiam illos qui prius fuerāt mansueti auaritia si quidem substantias casorum passi diripiebant & quasi uictores eo rum prædam quos trucidauerant in domos alias transferebāt Gloriosior autē erat qui plura collegisset:quasi scilicet plures uirtute superasset.Erat autem cernere ciuitates ple nas cadaueribus insepultis & inhūatos passim iacere cum paruulis senes. fœminas aūt neq; uerecundia contectas: & omnis quidē prouincia plena erat inenarrabilium cala mitatū.maior aūt his metus audendorū maloꝝ ipsis quę acta erāt facinoribus immine bat : & hactenus quidē iudæis aduersum alienigenas cōflictus erat. Incurrentes aūt in scythopoleos fines etiam iudæos:qui illic habitabant:experti sunt hostes. Hi enim cū scythopolitis conspirassent:& cōsanguinitatē utilitati propriæ postponentes aduersum iudęos cum gentilibus dimicabant:suspecta tamē eorum ipsa belli fuit auiditas . Deni q; scythopolitæ ueriti ne ciuitatē noctu adirent:& magna sua calamitate ciuibus excusa rent defectionem, dixerunt eis:ut si uelint in eos firmare consensum & circa alienigenas ostendere fidem:transirent cum omnibus famulis suis in proximæ locum paludis.Qui bus quę fuerant iussa sine suspitione facientibus diebus quidem secutis duobus quieue runt scythopolitę. Tertia uero nocte explorantes alios incautos alios uero dormientes inuadunt:subitoq; omnes interfecerūt qui fuerunt.xiii.milia . Postq; eorum substantiā cunctam diripuerunt . Cap.xxii. Dignum autē etiam uidetur Symonis interitum enarrare. Hic enim sauli cuiusdā nō ignobilis uiri filius erat . Fortitudine quoq; corpo ris & audacia animi insignissimus:qbus utrisq; ad incommoda suę gentis abusus mul tos siquidem iudęorū appropinquantes scythopolim cotidie obtruncabat:& frequen ter integros cuneos fudit:ita ut totius aciei mora & momentū solus existeret. Compræ hendit aūt eum digna ciuili interfectione pœna.Nam cum scythopolitę circunfusi eēnt iudęis:& in paludem præcipites agerent educens Symon gladiū in nullū qdem hostiū impetum fecit.Nihil se qdem in tanta multitudine promoturū uidebat.Exclamans au tem miserabiliter digna inqt scythopolitę his quæ gessi patior: qppe qui tam multa cę de ciuium meorū benignitati erga uos nostrę fidei feci. Digne enim nobis extera gens infida est:qui in nostrum genus tanta impietate delinquimus.Morior ergo quasi ppha nus propriis māibus:neq; enim dignū est hostibus subiacere.Iste autē ipse finis:& mihi sceleris digna pœna:& aut uirtutis idoneū decus erit:ut nemo.s.hostium de meo iteritu glorieť:neq; insultet cadenti.Hęc dicens miserātibus simul ac furentibus oculis circun spicit omnem familiam suā . Erant autē & uxor & filii & prouecti in senectutem paren tes . Ille qdem patrem trahens cæsarie & eū superstans ense penetrauit:post quem non sane inuitā matrē interfecit.Super hos aūt coniugi & filiis intulit ferrū singulis fane ho rum pene occurrentibus gladio & hostes pūenire cupientibus. Cū uero oēm suam ne cessitudinem trucidasset cęsis superstans extendit dexterā:ut neminē posset latere:& to tū in uiscera sua ensem demersit . Dignus qdem miseratione iuuenis propter robur cor poris atq; animi firmitatem.Cęterū quantū ad fidem quam alienigenis prestitit digno fine consumptus . Ad cędē aūt quę in scythopoli facta est, reliquę quoq; urbes iudæis apud se habitantibus irruebāt : & duo milia qngentos ascalonite : ptolomais aūt duo milia interficit.Vinxerunt quoq; non paucos Tyrii:multos qdem trucidauerunt:plures autem uinctos custodibus tradidere.Hippinei quoq; & Gaddiri similiter audacissimos qdem amoliebantur:terribiles autem sollicite obseruabant.Reliquę qooq; urbes aduer

sum iudæos singulę:& ,put habebant plus uel timoris uel odii mouebantur:soli aũt an tiocheini & sidonii & apamei suis cohitatoribus pepercerunt:& neq; interfecere quemq; iudæorum neq; uinculis tradiderunt.Forte autẽ & propter multitudinẽ suam despexe runt:eorum si qui motus fuissent:mihi autem uidẽtur magis erga eos miseratione moti quos utiq; nihil moliri uidebant.Gerraseni autẽ neq; in eos qui apud se remanere dele gerunt quicq; gesserunt mali:& egredientes usq; ad fines suos deduxerunt. Cap.xxiii.

Excitata est aũt etiam in regno agrippæ aduersum iudæos pernicies.Ipse siquidem perrexerat ad cestiũ gallum antiochiã:relicto sup negocia sua quodã ex sociis noie Va ro issemo qui regi genere erat propinquus.Venerunt ad eũ de Batanea regione septua ginta numero uiri & nobilitate & prudentia ciuiũ suorũ pstantissimi poscendi prędidii gratia:ut si q scilicet apud eos quoq; motus fierẽt, haberent idoneã custodiam:per quã possent insurgẽtes quosq; cõprimere.Hos uarus quosdam armatos de regiis prędittẽs interfecit in itinere oẽs.Ausus autẽ est talefacinus propter consiliũ Agrippę & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere nõ recusans regnũ omne corrupit:perse uerans.s.post talẽ principatum in totũ genus exercere iniquitatẽ.Dõec discussis Agrip pa rebus aĩaduertere quidẽ in uarum ueritus est propter propinquitatem issemi.Procu randa tamen eũ regione summouit. Seditiosi aũt comprahendentes prędidiũ:quod ap pellatur cyptus imminens finibus hiericunthæ custodes uero quidem interfecerũt: mu nimenta autem destruxerunt. Cap.xxiiii. Per eosdem dies etiã in macherunte mul titudo iudęorum persuadebat in prædidio relictis romanis deserere castellum eisq; trade re.Illi autẽ q; rogabãtur cogi metuentes pacti sunt cum eis discessionem suã & accipiẽ tes fidem tradunt prędidiũ quod diligenter coeperũt macherunte custodiis optinere.In Alexandria autẽ semper quidẽ erat incolis aduersum iudęos sedítio.Iam ab illo tempo re:ex quo strennuus Alexander cõtra Aegyptios usus iudęis prędiũ societatis tradidit eis:& habitandi apud Alexandriam facultatẽ & ius urbis ęquale cũ gentibus . perma nebat autẽ eis honor iste apud successores quoq; Alexandri.Deniq; & in parte ciuitatis locum eis propriũ deputauerũt: quatenus haberent cõuersationẽ per omnia mundiorẽ a cõmunione.s.gentium sequestratã prędtiteruntq; eis ut etiã macedones appellarẽtur. Deinceps uero cum in possessionẽ Romanoꝝ ægyptus uenisset:neq; Cęsar primus:ne q; post eum quispiam honores quos Alexãder iudęis decreuerat minuit.conflictus aũt eorum aduersus grecos pœne continuus erat:& ducibus multis quotidie ab utraq; par te lucrum reuehentibus seditio accendebatur. cap.xxv. Tunc uero cũ apud alios turbata res esset:illic magis exarsit tumultus . Nam cũ Alexandrini in cõcionẽ uenis sent ut ordinarẽt pro certis negociis largitionẽ ad Neronem ferendam cõcurrere in am phiteatrũ permixti grecis plurimi iudęoꝝ . Quos cum uidissent ęmuli extẽplo clama re cœperunt:iudęos hostes:& exploratores esse ac deinceps insilientes intulerunt eisdẽ manus:& reliqui quidẽ fugiẽtes dissipati sunt:tres ex his uiros comprehendentes trahe bant quasi uiuos incẽsuri.commota est aũt omnis terra iudęorum ad ultionẽ ferendã: & primũ quidem in grecos saxa iaciebant.postea etiã uero facibus raptis in amphitea trum impetũ fecerunt:cõminantes q; in ipso loco tantũ simul populum cõcremarẽt & pene minas implessent rebus:nisi iras eorũ compressisset Tyberius alexander princeps ciuitatis.Nec tamen ipse coercendi principiũ ab armis sumpsit:sed nobiles eorum quos q; summittens hortabatur ut desinerẽt:neq; aduersum se militiã romanam cõmouerẽt . Seditiosi autẽ benignã deprecationẽ ridẽtes Tyberiũ cõtumeliis impetebant.Qui post q̃ uidit absq; calamitate tumultuosos nõ posse cõpesci,immisit in eos duas romanoꝝ le giones:quę in ciuitate erant.Cum his alios quinq; milia equites casu ad iudęorum inte

ritũ de libya uenientes:prędepitq; ut non solũ interficerẽt:sed etiã substantias eorũ diri perent domosq; inflãmarent.Qui protinus cõcurrentes in locum qui uocatur delta:illo quippe erat iudæorũ multitudo collecta exequebantur strennue iussiones:nec sane sine cruenta uictoria.Collecti qppe in unum iudæi & eos qui de suis optime armati erant an te reliquã multitudinem statuẽtes aliquãdiu restiterunt. Postquã uero in fugã inclinati sunt:passim trucidabantur:& erat eoꝝ grandis iteritus.Tũ quę sibi mãdata fucrãt exe quũtur.Conglobati enim iudęi his quos melius armatos habebãt in fronte positis ali quãdiu quidem restiterunt.Semel infugam uersi mactabantur: nec unius exitii modus eum alii sub duo atq; in cãpo deprehenderentur:in ędes autẽ alii concluderentur:& eas quoq; incenderent romani una etiã diripiẽdo quæ in his reperissent:neq; illos aut infanti um misericordia aut reuerẽtia senectutis moueret:sed in omnes ætates pari cęde sęuirẽt. Vnde totus quidẽ ille locus sanguine redũdabat.Quinq; uero cõgesta sunt milia mor tuoꝝ:nec tamẽ saltem reliquiæ remãsissent:nisi ad preces se cõtulissent:eorũq; miserius Alexãder romanos iussisset abscedere.Sed illi quidẽ quibus erat consuetum obedire ꝑce ptis primo eius nutu discedũt:populares autẽ alexandrini propter odii magnitudinem difficulter ab iccepto reuocabant:uixq; a corporibus distrahebãtur:Apud Alexandriã quidem talis casus euenit.Cestio uero iam quiescendum esse non uidebatur infensis ubi q; iudęis:sed duodecimã legionem integrã ex antiochia secum ducens:& ex reliquis bi na milia lecta peditum:&.iiii.alas equitũ issuper regum auxilia:hoc est antiochi duo mi lia equitum & peditum tria milia sagittarios omnes Agrippæ uero tantũdem peditũ & equitũ mille:cũ & cestius sequeretur.iiii.milibus cõcitatus:quorũ tertia pars eqtũ erat: pluresq; sagittarii:ptolomaida progressus est.plurimi autẽ ex ciuitatibus auxilio conue nere:peritia quidem militibus inferiores:q; uero scientię deerat in iudęos, odio iidemq; alacritate supplentes.Aderat autem ipse quoq; agrippa cestio:& eorum quę conduce rent simul & itineris principes:ubi tum adducta exercitus parte cestius inualidissimam galileę ciuitatem contendit zabulon:quæ appellatur uiroꝝ.& ab iudæorum finib9 pto lomaida discernit.Cunq; offendisset eam ciuibus destitutã (in montes enim multitudo refugerat)oigenum autẽ rerũ plenam,illas quidẽ militibus diripiendas cõcessit:ipsum uero oppidũ q̃is admiratus esset eius pulchritudinẽ,quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sydona & Beritũ ędificatas,incendit.Deinde cursu territorio pera grato,qcquid inuenisset obuiam depopulatus inflãmatis etiam circum eam positis ui cis in ptolomaidã regressus est.Syris aũt adhuc prædæ inhęrentibus: & prędipue biri tis, recepta iudęi fiducia:cestium enim recessisse cognouerant, repente in eos qui roman serant irruunt:& prope duo milia morte cõsumunt. Cap.xxvi. Cestius autem ex ptolomaide reuersus ipse quidem Casaream peruenit: in ioppam uero partem prędisit exercitus:cum prędeptis huiusmodi ut oppidum custodirent si eo potiri potuissent : aut si oppidani impetum prędensissent, tam suum quã cęterorum militum præstolarentur aduentum . Illorum igitur alii mari alii terra profecti utrinque Ioppem facillime capi unt : ita ut ne fugę quidem habitatores copiam reperirent : nedum ad pugnam se pa rarent. Agressi autem cunctos interficiunt cum familiis : direptaq; ciuitate incen dunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt . Simili modo & finitimam samarię nabathite. Nam Thoparchiam non paucos direxit equites : qui & partem finium uendicauerunt : magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis etiam uicos igni dederunt. CAPITV.XXVII.

In galyleã quoque misit Cesenium gallum ductorẽ duodecimę legionis:eique tantam militũ manum attribuit : quantam genti expugnandę sufficere posse credebat:& cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ualidissima galyleæ ciuitas sephoris cum fauore susceꝑit. Huiusq; prudẽs consiliũ secu
tę ciuitates alię quiescebant. Qui uero seditionibus & latrociniis operam dabant, in ga
lyleę montem undiq; mediũ recessere: qui est contra sephori & uocat' asamõ. Aduersus
eos gallus ducebat exercitũ. Illi autẽ quãdiu superiores erant, facile romanos ad se ascẽ
dentes ulciscebantur: & ex his plures quã ducentos interfecerũt. Vbi uero eos uiderunt
circũacto itinere ad celsiora progressos, mature uictoriã concesserunt: & neq; pugnam
comínus armato ferebant: Neq; si terga dedissent, equitũ poterãt manus effugere: adeo
ut pauci locis asperis delitescerent: amplius uero quã duo milia trucidarentur. Gallus
quidem cum nihil iam tentari nouitatis apud galyleam uideret, cęsariã cum exercitu re
meabat. Cestius uero cũ omni multitudine reuersus in antipatridẽ perrexit. Cognitoq;
non paruam multitudinẽ iudęorũ in turrim: quæ apheci uocabatur, esse collectam: qui
& his cõgrederẽtur præmisit. Sed priusquã in manus uenirẽt iudęi metu dispsi sunt: eorũ
q; castra iam desolata milites adorti cum uicis circũpositis incenderũt. Ex Antipatride
autem cestius in liddã profect9 uacuam uiris ciuitatẽ offendit. Nam propter Scenophe
rios; dies festos in Hierosolymã populus ois ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi
cõprehendit occisis exustoq; oppido ulterius procedebat perq; Bethiron profectus in
quodã loco cui nomẽ est Gabao castra ponit distante a Hierosolymis stadiis quinqua
ginta: Iudaí uero cum iam ciuitati propinquare bellũ uiderent, omissis dierũ festorũ so
lemnibus ad arma ꝓperabant: satisq; freti multitudine imcõpositi ad pugnam & cũ cla
more prosiliebãt: Ne dieꝝ quidẽ septem habita ratione feriateꝝ. erat eni sabbatũ quod
apud eos religione maxima curabat'. Idem aũt furor qui eos ab obsequio pietatis emo
uerat, in prælio quoq; superiores effecit. Tanto nãque impetu romanos aggressi sunt: ut
eoꝝ & aciem perrumperent: uiaq; aperta cędibus in medio ruerẽt: ac nisi ei militũ parti
quæ nec dum locũ amiserat eqtes ex circuitu subuenissent: quiq; non satis defecerũt pe
dites, in periculo totus cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt aũt quingẽti & quindecim
romani milites ex qbus quadringenti pedites: cęteri eqtes erant: iudęi uero uiginti duo:
quorũ fortissimi uidebant' Monobari regis Adiabenæ ꝓpinqui: Monobazus & Cene
deus: & post hos Peraita Nigeret & syra babylonius: qui ad iudæos ab Agrippa rege
transfugerant: cui pridem militabant: A fronte qdem repulsi iudęi ad ciuitatẽ reuertebã
tur. Romanos autẽ ad Bethorõ ascendẽtes Gioræ filius Symon inuadit: multosq; po
stremi agminis coactores laniauit: ac multa carra cũ sarcinis capta in ciuitatẽ reduxit.
Cestio uero in agris triduo cõmorãte iudęi locis superioribus occupatis obseruabãt ei9
translitũ neq; cessaturos eos certũ erat: si romani proficisci cœpissent. Cap. xxviii.

Itaq; dum Agrippa cũ infinita hostiũ multitudine montes amplexa ne romanos qui
dem a periculo tutos esse perspiceret, uerbis iudęos experiri decreuit: uel omnes sibi pa
rituros existimans: ut bello desisterent: uel siqui aduersarẽtur seuocandos esse: qui ab co
rum sniа discreparent. Misit igit' ex comitibus suis Poreatũ & Phebum quos illis scie
bat esse notissimos: & a cestio fœdus amicitię: certamq; a peccatis populo R.o. ueniam
pollicerentur: si proiectis armis secum sentire uoluissent. Veꝝ seditiosi metu ne cuncta
multitudo spe securitatis ad agrippam sese cõferret, legatos obtrũcare statuerũt: & phe
bum quidem priusquã uerbum faceret, peremerũt. Nam poreatus uulneratus effugit:
populares autẽ id indigne ferentes factum cędendo fustibus atq; lapidib9 in oppidũ cõ
pulerũt. Cestius uero quia intestinam eorum discordiam opportunũ ad irruendũ tẽpus
inuenit, totũ in eos duxit exercitũ: inq; fugã uersus usq; Hierosolymã profectus est. Ca
stris aũt in loco positis qui appellatur Scopos iteruallo septẽ stadiorum a ciuitate disce
dens: nihil per triduũ aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse ĩtus degẽtes aliqd

remissuros. In uicos aũt circa ciuitatem nõ paruã militũ manũ ad rapienda frumenta di
misit. Quarto aũt die qui tricesimus mẽsis erat octobris ordinatũ in oppidũ introduxit
exercitũ. Populus quidem a seditiosis custodiebatur: ipsi aũt romanoꝝ disciplina territi
exterioribus cessere partibus ciuitatis: & in partẽ interiorẽ templũq; refugerunt. Cesti
us uero transgressus Pedestã: quę sic uocatur: & cenopolim: & forum quod appellatur
Dacon incendit. Deinde cum ad superiorẽ ciuitatem uenisset prope aulam regiã castra
posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrũpere, ciuitatẽ ilico possedisset: bello
q; finem dedisset. Sed Tyrãnus præpositus castris & priscus & plures equitũ magistri a
floro pecunia corrupti conatũ eius auertere & iudęos intolerãdis malis repleri cladibus
q; contigit. Cap. xxix. Interea plurimi popularium notissimi Ananus Ionathę fi
lius cestium quasi portas ei patefacturi uocabant. Ille autem & ira fastidiẽs: & quod nõ
satis ei credendum putaret, tãdiu id neglexit donec proditione comperta seditiosi ananũ
quidem cum cęteris de muro deiectis lapidibus in domos suas fugere compulerunt. Ip
si uero per turres dispositi murum tentantibus repugnabant: per dies quidem quinq; ro
manis undiq; conãtibus inexplicabilis erat impetus. sexto aũt die Cesti9 cum plurimis
eisdẽq; sagittariis a septentrionali tractu templum aggrediturr iudęis ex porticu resisten
tibus. Qui repente quidem romanos ad murũ adeuntes auertere. Postremo autẽ repul
si tęlorum multitudine recesserunt. Itaq; romanoꝝ qui anteibant scutis suis muro nixis:
& qui eos sequebantur aliis ac per ordinẽ aliis similiter adiunctis: quæ sic appellatur: te
studinem contexuerunt. Vnde sagittę in eam delatæ irritæ delabebantur & sine aliqua
noxa milites mœnia suffodiebant: templique portas incendere moliebant'. Vehemens
aũt seditiosos stupor inuaserat: iamq; multi ex ciuitate diffugiebant: ucluti cõtinuo cape
retur. His aũt populus alacrior efficiebat': & quãtũ nequissimi cędebãt: tãtũ ut ipsi por
tas aperirẽt: Cestiumq; tanq; de se optime meritũ reciperent appropinquabãt. Et profe
cto si paululũ in obsidione perseuerasset: statim ciuitatẽ obtinuisset. Sed credo iam tunc
infestus deus pessimis: eiusq; sancta illo die finẽ bello dare prohibuerunt. Deniq; cestius
neq; ais populi: neq; obsessoꝝ desperatiõe perspecta militẽ reuocat: & sine ulla spei repul
sa incõsulte nimis ac iniuste discessit. Inopinata uero eius fuga latronũ fiduciã recreauit:
insecuti nouissimos aliquos eqtum peditũq; peremere. Et tunc qdẽ cestius in castris quę
apud Scopon munierat tendit: altero aũt die ulterius recedendo magis hostes prouoca
uit: tanq; postremis appositi multos necabant: cum utraq; itineris parte uallata in trans
uersos tęla iaciebant: & neq; in eos se retorquere: a qbus a tergo sauciabant' nouissimi au
debant quandam infinitã multitudinẽ inseq existimantes. Et a lateribus instãtiũ uim re
pellere minime sufficiebãt: cum ipsi qdem graues essent: ordinẽq; interrũpere formida
rent: uiderẽt aũt iudęos leues & ad excurrendũ faciles esse. Vnde eueniebat ut multa ma
la perpererẽtur: cũ nihil etiã inimicis nocerent. Tota igit' uia perculsi deiectiq; agmine
sternebantur: donec multis occisis in qbus erat priscus sextę legionis dux: & Longinus
chilarchus: & Emilius iocũdus alæ pfectus uix in gabao peruenerunt: ubi castra pri9 po
suerãt: multis ĩstrumẽtis amissis. Hic aũt cestius biduo cõmoratus inops cõsilii qd age
ret: cũ tertio die maiorẽ hostiũ uidisset numerũ & oĩa circũ loca plena iudęis, tarditatẽ
sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret pluribus se inimicis usurũ. Itaq; pro com
pendio fugę cuncta quę militibus ĩpedimẽto erant, amputari præcepit. Occisisq; tunc
mulis atq; asinis aliisq; iumentis: præter illa quæ sagittas & machinas ferrẽt. Hęc. n. ue
lut usui futura seruabat maxie qa tiebat ne iudæis cõtra se capta pdessent. Bethoron uer
sus antecedebat exercitũ. At iudęi latioribꝰ qdẽ locis minus instabãt: cõtractos uero in
angustias atq; descẽsus: q discessissẽt ab exitu ꝓhibebãt. Alii postremo super agmen im

Universidad de Deusto
Biblioteca

pingere:fusaq; omnis multitudo per itineris iuga militem sagittis operuit. Vbi ēt pedi
tibus quo pacto sibi subuenirēt hæsitātibus eqtum periculū promptius erat. Nec enim
ordinate uiam proseq poterant obstantibus iaculis:& ne contra hostes irent ascēsus ar
dui prohibebant equitātibus inuii. Lateribus aūt rupes ac ualles:in quas deiecti:qui ab
errassent, consumebant. Nullusq; locus aut fugiendi:aut ulciscēdi rationē habebat. Ita
q; incerti quid agerēt, ad ululatus quos desperati solent:fletusq; cōuersi sunt. Quib9 re
sonabat iudęorū cohortatio cū clamore lætantium pariter ac sęuientiū. Totusq; pœne
qui eū cestio fuerat perisset exercitus:nisi nox aduenisset. Qua romani quidem in becho
ron confugerūt:iudęi uero obsessis circū oībus locis eoꝝ transitus custodiebant. Deniq;
ibi eum cestius aperto itinere desperato iam de fuga cogitabat. Lectosq; ad quadringen
tos oīm fortissimos milites tectoꝝ fastigiis iposuit. Hisq; præcepit uigilum qui in castris
excubant signa clamare:ut eo modo iudęi oēm illic militum numeꝝ arbitrarent rema
nere. Ipse autē cum cæteris otiose usq; ad triginta stadia progredit. Vnde mane cū iudęi
locum in quo romani tetenderant desolatū uidissent, in quadringētos a qbus decepti fu
erant concurrerunt:& illos quidē sine mora iaculis cōfecerunt:mox aūt cestium persequ
properabant. Sed ille cum nocte nō paruum spatium itineris peregisset, die uehementi9
quoq; fugiebat:adeo ut metu perculsi milites machinas siue torméta muralia: itemq;
ballistas:multaq; alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablatis iudęi rursus con
tra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequēdo aūt romāos antipatridam usque uenerūt.
Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes:& machinas secum asportarūt:
mortuosque spoliarunt:& prędam quę remanserat collegerunt:& peana canēres in me
tropolim remearunt:suis quidē paucis amissis. Romanorum autē auxilioꝝ quinque mi
libus peditū ac trecentis:itēque noningētis & octuaginta eqtibus interemptis. Hæc q
dem nouēbris mensis octauo die gesta sunt:anno duodecimo Neronis principatus.

Cap.xxx. Post cestii uero casus aduersos, nobiliū multi tanquā e naui pessum itura
ex ciuitate enatabant. Denique castabarus & Saulus una cum Philippo iachanis filio
qui princeps erat exercitus regis Agrippę: inde dilapsi ad Cestium trāsfugerunt? Qui
uero cum his in aula regia fuerat obsessus antippas fuga despecta quemadmodū a sedi
tiosis peremptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum & cæteros in Achaiam
ad Neronem misit:& propriam necessitatem indicaturos:& belli causas deriuaturos in
florum. Sperauit enim & iram in illum excitatum iri:& sua pericula summouenda. Tūc
autē Damasceni cæde romanorū cognita, iudæos apud se degētes perimere studuerūt:
& cum eos in publicis termis collectos haberent: nanque id olim propter suspitiones
meditabantur, facile quidem sui conatus exitum fore putabant. Verebantur autem mu
lieres suas fere omnes pręter paucas iudaizātes:& eorum religione deceptas. Quare his
magna cura fuit eas celandi quid ageret. Iudęorum autem decem milia quippe in angu
sto loco atque omnes inermes aggressi:una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero ce
stium fugauerant, in hierosolymam reuersi:quos adhuc romanorum studiosos inueniſ
sent:partim ui partim blanditiis sibi etiā sociabāt. Et in templum congregati plures bel
li duces eligendos esse censebāt. Declaratus est igitur Iosippus curionis filiꝰ & pontifex
ananus omnia quę in ciuitate gerēda essent imperaturis:maximeque ut ciuitatis muros
erigerent. Filium nāque Symonis Eleazarū romanoꝝ quāuis prędā & ereptas cestio pe
cunias:& insuper his plurima ex thæsauris publicis in potestate hēret:tñ nullis necessita
tibꝰ prępositurum:q; & ipsū tyrānidis supbia uiderēt ferri:eiusque studiosos siue imitato
res satellitū more uersari. Veꝝ paulati Eleazarus ambitiōe pecūię:itēque astutia psuasit
populo:ut in oībus sibi pareret. In iudęā uero quos mitterent alios militū duces optarūt

Hiesum filiū asapha unū ex pontificibus:& Eleazarū pontificis filium:Nigro aūt man
dauerūt:qui tūc iudumeā regebat:ex regiōe trans iordanē posita genus ducēs:unde pa
rtes cognominabātur ducibus obtēperare. Sed ne alias quidē regiones omittēdas pu
tabāt. Nāq; in hiericūta Iosippus filius Symonis:& Manasęs trās flumē thapna:& Io
annes esseus Topchias administraturi directi sunt. Huic āt lidda & ioppe & āmanum
erāt aditę. Cophinitie āt & accabatine regionibus ioānes filiꝰ annę rector erat designa
tus:& utriusq; galyleæ iosęppus mathathiæ filius. Huiꝰ administratiōi iūcta erat & ga
mala munitissima ciuitatū:quę ibi fuere aliorꝝ quidē rectorꝝ pro alacritate ac prudentia
sua quisq; res sibi creditas administrabat. Iosippus aūt cum in galyleā uēisset primū cu
rę habuit idigēaꝝ sibi cōciliare beniuolentiā:multa sciēs ea cōfici posse licet in aliis pec
cauisset. Deinde cōsiderato q; potētissimos quidē amicos habebit:si eos participes pote
statis fecisset:oēm uero multitudinē si plæraq; per indigenas & cōsuetos fieri præciperet.
Lxx. de senioribus eius gētis prudētissimos elegit:eosq; rectores totius galyleę cōstituit.
Septem uero per singulas ciuitates minorꝝ litium iudices ordinare maiora negocia cau
sasq; capitales ad se referre iussisset iam. lxx. dispositos per ciuitates:quo iure inter se ute
rentur: ētquēadmodū extrinsecus usi essent aiaduertit:certusq; in galyleā romanos eē
uenturos opportuna loca muro cingebat:hoc est iotapata & bersabeæ & seloim necnō
& caphe recho & iaphac & sicophoh:mōtē cui nomē est itabirio & tharice & tiberida:
ad hæc etiā circa generaseth lacum spelunceas in ea quæ inferior galylea uocabatur mu
niuit. Superioris autē galyleę achabaron & petrā quæ sic dicitur ninetimero in gaulani
tidem uero seleuciā:& sogennā gamala munitiōe circundedit. Solis autē sephoritis per
misit ut murꝝ sibimetipsis fabricarēt:quia eos pecuniosos esse:& ad bellū promptos ēt
sine præcepto uideret. Similiter aūt etiā giscalam iosippi iussu per se murꝝ cinxit iōānes:
cęteris autem castellis oībus ipse iosippus intererat iubendo:simul atq; opem ferendo.
Quin & exercitū ex galylea supra centum milia uirorꝝ cōparauit:quos oēs undiq; colle
ctis armis ueteribus instruebat. Deinde reputās hoc maxime romanorꝝ inuictā esse uir
tutē q; edicto essent audiētes rectoribus suis:& exercitationi operam darent, doctrinā
qdem urgente necessitate despexit:parendi autē facultatē ratus regentium multitudine
posse contingere ita ut romani solent diuisit exercitū: pluresq; fecit agminū principes.
Diuersisq; militū generibus ordinatis, alios de cadarchis:alios chiliarchis subdidit:& in
sup his rectores maiorꝝ rerꝝ administratores. Docebat aūt signorꝝ disciplinas & prouo
cationes reuocatiōesq; buccinarꝝ. & principia cornuū & circundationes: & quemadmo
dū oporteret laborantibus succurrere fortiores. & circū defatigatis partiri pericula:quæ
q; ad fortitudinē animi corporisq; tolerantiā pertinerent instituebat. Maxime uero eos
erudiebat ad bellū:usquequaq; Romanorꝝ referens disciplinā:& q; cū uiris essent præ
liaturi:qui & uiribus corporis & animi obstinatione totū pœne orbem superassent. His
addidit quo pacto belli tēpore suis essent pariturī præceptis:iam nunc periculū fore nisi
consuetis delictis hoc est furtis & latrociniis & rapinis abstinuissent:sed neq; aut genti
libus fraudem facerent:aut consuetissimorꝝ damna propriū quęstū putarent. Illa enim
bella optime administrari:quorum milites bonā conscientiam gererent. Qui uero per se
prauī fuissent, his non solū inimicos:sed etiam deū hostem futurū. Multa in hunc modū
admonendo perseuerabat:& iam qdem quantum prelio paratū esset cōflatū erat. Nam
septuaginta peditū milia &. cc. xl. equites ac pręter hos ēt mercenarios qbꝰ maxime fre
tus erat habebat quattuor milia. d. necnō & sexcētos circa se electos custodes corporis
atq; satellites. Exceptis aūt mercēariis, facile cęteri milites a ciuitatibꝰ alebāt. Nāq; sin
gulę quas enūerauimꝰ cū mediā sui multitudinē mitterēt in militiam:reliquos ad com

Universidad de Deusto
Biblioteca

parandum eis uictū tenebant:ut pars armis pars faciēdi opis dirimeretur:& armati secu
ritatem rependerent suggerētibus cōmeatū. Iosippo aūt hoc modo administranti galy
leam insurrexit quidam insidiator patriæ Giscalon ortus Lesim filius nomine ioānes cal
lidissimus:ac dolis plenus & nequitia quidē nobilissimus oium:antea uero parumper &
aliquantū malitię suæ ipedimentū passus inopia:facile mentiri paratus:miruſq; ad fidē
adhibere mendacio:& qui fallaciam uirtutem putaret:eaq; aduersus amicissimos utere
tur:simulator humanitatis:& spe lucri appetentissimus cædium:qui semper quidē imo
derata concupisset:spem uero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat sui moris ac
solitarius:deinde comitatū inuenit audaciæ:primo quidē paruum ampliorē autē profi-
ciscēs. Curę autē habebat neminē ignarū ascisceret:sed qui & habitudine corporis:& ani
mi magnitudine:bellorūq; peritia præstaret hos eligebat:donec quadringentoꝝ uiroꝝ
cateruā cōgregauit:quoꝝ plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; oēm galyleam
depopulabatur:& multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iamdudū
regendi milites cupientē:& maiora desiderantē diu pecuniæ retardabat inopia. Cū autē
uideret Iosippum sua uiuacitate lętari, persuadet ei primū fabricādi muri patrię solicitu
dinem sibi cōmitteret. In qua re questus magnos a locupletibus fecit. Deinde callidissi-
ma fraude composita uelut oleo quod non a gentilibus suis tractatū esset uti cauerēt oēs
apud syriā iudæi:ut ad confinia oleū mitteret deposcit. Nūmoſq; tyrio qui .iiii. atticos fa
ceret emptis .iiii. amphoris eodē precio amphoræ dimidiū uenundabat. Cunq; galylea
ferax esset olei:maximeq; illo tēpore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat pe
nuria solus multūq; mittendo, infinitam summā pecunię cōgregauit. Qua mox in eum
usus est:qui hoc sibi beneficiū prestitisset. Deniq; existimās iosippū disposuisse rectorē
se esse galyleę futurū, quibus pręerat latronibus imperauit:prædas uehementius exerce
re q; multis rebus nouis per regiones excitatis autē insidiis alicubi rectorem perimeret
si cui ferret auxiliū:aut si latrocinia negligeret. Ob hoc eum apud indigenas accusaret.
Iamdudū autem rumorē dissipauerat:q; res galyleę Iosippus prodere cogitaret: multa
q; in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Cap. xxxi. Itaq; illo tempore
cum quidam ex uico damaritarū in magno campo custodias agentes ptolomæū agrip
pę & berenicis procuratorem aggressi:omnes quas ferebat sarcinas abstulissent:in qb9
erant non paucę uestes pretiosæ: plurimaq; argenti pocula:& sexcenti aurei:neq; hanc
prędam occulte administrare possent, omnia taricheas ad Iosippum comportarunt. Ille
autem repręhēsa uiolentia quā regiis intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ci
uitatis potentissimū iubet:paratus eas dominis oportune remittere. Vnde maximū ei9
periculum comparatum est. Nanq; raptores earum & quia prædæ nullam partem acce
pissent:ægre ferētes & prospicientes quod Iosippus cogitauerat laborem suum regibus
condonare:per uicos nocte discurrunt:omnibusq; indicant Iosippum prodidisse:eodem
q; tumultu ciuitates proximas replcuerunt:adeo ut centum armatorū milia contra Io-
sippum prima luce conurrerent. Deniq; multitudo in circo apud Taricheas congrega
ta plurima per iracundiam conclamabat:partim deponi partim concremari uociferans
proditorem. Plęroſq; incitabat ioannes:& cum eo filius taphnam & iesus quidam. Tūc
magistratus tyberiadis iosippi quidem amici & satellites tantæ multitudinis icursu per
territi omnes pręter paucos diffugerunt. Ipse uero dormiens prope cum iam ignis ad-
moueretur exurgens:& monentibus eum .iiii. qui remanserant:neq; solitudine sua: neq;
illorum qui contra se uenerant copiis perturbatus:in conspectu eorum prosiliit uestę di
scissa infusoq; capite puluere:auersisq; post tergum māib9 suoq; ceruici gladio annexo.
Hæc autem amiciores ei maxime taricheatas ad misericordiā cōmouerant. Rustica ue

ro plebs & finitimorū quibus molestior uidebatur:nō sine maledictis eum iubebant pu
blicas proferre pecunias:& facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur ni
hil eorum de quib9 nata fuerat suspitio penitus negaturū: & ipetrandę uenię causa fecis
se oia quę misericordiam prouocarent. At illius ista hūilitas consilium perstruebat:& cō
tra se idignantes arte circūueniens:ut super his unde irascerētur inter se ipsi discordarēt:
omnia cōfessus est. Deinde sibi loquēdi facultate cōcessa: ego inquit has pecunias neq;
agrippę remittere cogitabā neq; in propria lucra cōuertere:absit enī ut amicū putem un
quā qui uobis sit inimicus:aut quæstū ex re capiam quę uos cōmuniter lęderet. Sed qa
uidebā otaricheatę maximā ciuitatē uestrā mōitionis egere:& ad extruenda mœnia mi
nus habere pecūię:timebamq; tyberiensem populū & alias ciuitates raptas pecunias in
hiātes:pedetentimq; eas retinere decreui ut uos muro circundarē. Si hoc non uidetur ,p
fecto quę oblata sunt & diripienda ,ppono. Si recte consului:bene de uobis meritū coer
cetis:hęc taricheatę quidem ab eo dicta cum fauore receperunt. Tyberienses uero cum
aliis deprauādo insuper etiam minitabantur:utriq; autē relicto iosippo iter se litigabāt.
Ille autē fretus iam secū sentiētibus:erant enī prope ad .xl. milia taricheatæ:cū multitu-
dine liberius loquebatur:multū in eorum temeritatē inuectus:ex pręsenti quidē pecūia
taricheam ait esse muniendā. Curę autem sibi fore similiter ut etiam cętere tutę sint ciui
tates. Nec enim pecunias defore si cōcordare uelint in eos unde parandę sunt:& non in
eum moueātur qui parat. itaq; cū alia quidē multitudo quæ decepta fuerat quāuis irata
recederet duo uero armatoꝝ milia impetū in eū fecere. Cūq; se ille tecto ante recepisset
instabant ei minitātes. Iterum aūt Iosippus in hos altera fraude nitit̄. Cunq; ad fastigi
um culminis cuasisset cōpresso dextra strepitu: nescire ait se quid peterent sibi prestari:
uoces enī se nō exaudire cōfusas. Omnia uero quæ iuberent esse factuꝝ si aliquos intro
misissent:qui secum otiose colloquerent̄. His auditis illico nobiliores cum magistratib9
ad eum ingrediunt̄. Quos ille in ædiū partes iductos clausa ianua tādiu uerberauit: do
nec coꝝ intestina nudata sunt. Circūstabat aūt interim populus existimans eos prolixis
allegationibus concertare. Cum subito Iosippus foribus patefactis cruentos eos dimi-
sit. Vnde tāto terrore qui minabātur affecti sunt:ut proiectis armis aufugerent. Ob hoc
ioannis etiam atq; etiā crescebat inuidia:aliasq; nihilominus iosippo moliebatur insidi
as:morboq; simulato per epistolam postulauit:ut sibi medicinæ gratia tyberiensibus ei
aqs calidis uti permitteret. Iosippus aūt nondum ei suspectus erat insidiator ad prefectos
ciuitatis litteras fecit:ut hospitiū & utēsilia ioanni prębereni. Quibus ille potitur biduo
post cuius rei causa uenerat agebat. & his fraude circunuentis:aliis uero pecunia corru
ptis ut iosippum desererent persuasit. His cognitis sylla quem iosippus custodię prepo
suerat:ppere de insidiis ei scripsit:atq; ille accepta epistola noctuq; itiere maturato ma
tutinus ad tyberiadā peruenit. Et cętera qdem multitudo obuiam ei processit. Ioannes
aūt quāuis eū contra se uenisse suspicaretur:tamen direpto quodam ex notis infirmitate
simulata q; lectulo detineretur obsequio se defuisse mandauit. Tyberiensibus autē a io
sippo in amphitheatri stadium cōgregatis ut eos quę sibi scripta fuerant alloquerē̄ miss
sis armatis ioannes iussit eū interfici. Quos cū iam nudare gladios perspexisset populus
exclamauit:atq; ita conuersus ad eius uocē Iosippus ubi ferrum prope iugulo suo imine
re prosperit in litus disiluit e tumulo excelso cubitis sex:in quo uerba faciens cum popu
lo steterat:ascensaq; nauicula cum duobus satellitibus suis quę illic applicuerat in medi
um lacū refugit. Milites uero eius ilico raptis armis contra insidiatores irruebāt. Mox au
tem ueritus iosippus ne bello intestino suscitato propter paucorum inuidiam ciuitas cō
sumaretur, nuncium suis misit:qui eos moneret:ut propriæ tantū saluti consulerēt. Neq;

uero quemq; occiderent uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes conquie uerunt. Qui uero circum ciuitatē per agros habitabant auditis insidiis & quis eaꝝ fabri cator fuisset, cōtra ioannē ueniebant. Sed ille primus in Giscala patriam suam fuga rece ptus est. At galylei totis iam ciuitatibus ad iosippū confluebāt. Et cum multa essent ar matoꝝ milia congregata: qui se aduersus ioannē cōmunē insidiatorē adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatē quæ illum suscepisset iguibus tradituros: ad ea iosippus probare quidē se eorum beniuolentiā impetū autē cohibendū esse dicebat prudentia magis ini micos uicere cupiēs quā pimere. His uero qui de singulis ciuitatibus cū ioanne rebellas sent nominatim exceptis quippe alacri aio suos quisq; populus indicabat præconū uoce denunciabat intra quinq; dies eorū qui Ioannē non reliquissent patrimonia diripienda: domosq; eorū cum familiis exurēdas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit: qui p fugi ante pedes eius arma proiecerūt. Cum reliquis autem ioannes prope mille uiris sy ris fugitiuis transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis ac per nuntios in hyeroso lymā clam directos Iosippum accusabat q; magnū exercitū collegisset: iamq; nisi præue niatur ui tyrānus metropoleos uēturus esset. Verū ea populus quidē prescius negligebat: liuore autē potētes nonnulliq; magistratuū clam pecunias ad cōparādos mercena rios milites misere ioanni: ut per eos bellum cum iosippo gereret. Decretūq; inter se con ceperunt: quo idem iosippus militū administratioe decederet. non tamen id satis esse cre debant: ideoq; duo milia & quingētos armatos & quatuor nobiles uiros iurisperitos fi lium Iosandrum & Ananiam sadduci & Symonem & Iudam Ionatioēs eloquētia uali dissimos: ut eorum scilicet monitu auerteretur ab iosippo beniuolentia multitudinis. Et siquidem ipse sponte sua ueniret, paterent eum rationem reddere. Sin remanere conten deret: uelut hoste uterentur. Amici autem iosippi militem quidē ad eum uenturum esse perscripserat: causam uero non iudicauerunt quoniam secretū fuit inimicoꝝ eius cōsiliū. Vnde factū est ut quod præcauere non potuit: quatuor statim ciuitates ad inimicos post quā uenere deficerēt. Hoc est sephores & gabra & giscala & tyberias: quas tamen conti nuo sine armis recepit. Captos autē quatuor duces consiliis armatorumq; fortissimos re misit ad hierosolymā: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus: ipsos & a qbus permissi fuerant occidisset: nisi ante fugissent. Cap. xxxii. Ioānem uero iam intra muros Ascalon Iosippi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebel lauit tyberias: habitatoribus eius Agrippam regem iplorantibus. Et cum ille cōstituto die ad eos non uenisset: paucisq; romani equites ibi tum cōparuissent: a Iosippo alienati sunt. Hisq; apud taricheas cognitis statim: defectio consecuta est. Cum uero cunctos io sippus milites misisset frumentatum: neq; solus egredi contra deſtitutores: neq; se conti nere patiebatur: metuens nedum ipse tardaret: ante in ciuitatem regii transgredirentur. Nec enim postero die obstante sabbato qcq; facere poterat. Dolo autem qui se deseruerant circunuenire cogitabat. Et portas quidem tarichearum claudi iussit: ne quis cōsiliū suum illis proderet contra quos suscipiebat. Omnibus autem scaphis quas in lacu repperit congregatis: ducentæ autem & triginta fuerunt: quaterniq; nautę non amplius singulis inierant: mature ad tyberiada nauigat. Cunq; tanto ab ea distaret spatio unde facile uideri non posset: inanes scaphas in salo relictas septem ipse solus inermes satelli tes secum habens propius ut cōspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicē tes: arma proiiciunt: manusque supplices agitantes ut ciuitati parceret precabantur. Io sippus autem postq; multis eos minis & castigationibus exprobrauit: primū q; bello cō tra populū romanū susceptо: intestinis dissensionibus uires suas ante cōsumerēt inimico

rum uota cōplerent. Deinde q; securitatis suę curatorē de medio tollere properarēt ciui tatemq; non erubescerēt sibi claudere: q eam muro cinxisset non repudiatuꝝ se ait: si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiā cū ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decē tyberiensiū potētissimi descenderūt. His aūt in unam receptis nauiculā pisca toriā: & pcul abductis alios qnquaginta curiales uenire iussit maxime notissimos: uelut illi quoq; fidē sibi prębere deberēt. Deinde nouas causationes excogitās: alios insup atq; alios obtentu fœderis euocabat: ut mature taricheas recurrerent gubernatoribus nauiū impletarū impabat: quosq; auexissent in carcerē collocarēt. Donec oēm curiam quę sex centos haberet uiros: duoq; milia populariū cōprehēsa in taricheas scaphis abduxit. Re lictis aūt uociferātibus clitum quendā esse maxime defectiōis authorē: iramq; ipsius pœ na illius precantibus satiari: illū quidem iosippus nolebat occidere. suoꝝ uero satellitum quendā leui egredi iussit: q cliti manus abscinderet. Cū uero is prę timore solum se glo bo inimicoꝝ cōmissurum negasset: eaq; causa indignari iosippum stantem in scapha cli tus cerneret: ipsumq; uelle descendere ac de se suppliciū sumere: ut saltē unā manū sibi cō cederet orabat. Neq; hoc abnuēte iosippo: dummodo alterā sibimet clitus præscideret: educto ille dextera gladio leuā sibi truncauit: tātus eum timor iosippi inuaserat. Ita tunc iosippus uacuis scaphis & satellitibus septē populo capto rursus tyberiadā sibi sociauit. Paucisq; diebus post cū ēt sephorim defecisse inter alias reperisset militibus eā depręda ri permisit: omniaq; inde lecta popularibus dedit ēt sephoritis. Nam & captos rapinaꝝ dāno corrigere uoluit: & redibitione reꝝ rursus eos ad beniuolētiā reuocare. Hactenus apud galyleā motus: iamq; ab intestinis dissensionibus qescentes aduersus romanos in struebanē: hierosolymis aūt Ananias pontifex & potētiores q non cum Romanorum parte sentirēt muros instaurabant: multaq; bellica instrumēta perq; omne oppidū sagit tæ aliaq; arma fabricabāē. Exercitatiōibus aūt iussis manꝰ iuuenū operā dabat. Erātq; uniuersa plena tumultus: magnaq; tristitia mediocres occupauerat. multiq; futuras cla des prospicientes fletū cohibere nō poterāt: infestaq; pacē cupiētibus omnia uidebanē. Belli aūt incētoribus quæ illis placerēt ex tēplo refingebanē statusq; iam tūc quasi peri turæ ciuitatis erat: anteq; romani uenirēt. Anano aūt apparatū belli negligere cura fuit: & studiosoꝝ quos æmulatores uocabāt amentiam ad ulteriora cōuertere. Vi tamen ui ctꝰē: & qs illiꝰ finis fuerit posterioribꝰ explanabimꝰ. Attin acrobatēa toparchia agioræ filius symon: multis nouaꝝ reꝝ cupidis cōgregatis ad rapinas conuersus non solum do mos locupletum perturbabat: uerum etiam corpora uerberibus conficiebat. Iamq; tūc certus erat incipiens tyrannidem. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus ma gistratuum ad latrones qui erant magade cum his quos habebat effugit: ibiq; manens donec ananus & alii eius inimici perempti sunt: idumeā cum cęteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis propter cędium multitudinem & prędarum assiduitatem col lecto milite uicos pręsidiis tuerentur: & idumeæ quidem res ita se habebant.

DE BELLO IVDAICO. LIBER. III. INCIPIT. CAP. I.

Eronē aūt ubi res apud iudæā nō prospere gestas accepit, latēs qdē quod necesse fuit cū stupore timor iuadit: apte āt superbiā simulās: ultro ēt indignabatē: magisq; ducis negligētia: q̄ uirtute hostiū quę cōtigerāt esse dicebat. Decere se putās pp pōdus iperii tristiora cōtē nere uideriq; malis oibus supiorē aium gerere. Verūtamē curis ange batē mētis eius pturbatio, cū deliberaret cui nā motū crederet ori-

tem qui una & iudęos rebellantes ulciſceretur proximaſq; his natiões ſimili morbo cor
reptas ante caperet. Inuenit igitur ſolum Veſpaſianũ his neceſſitatibus parem & qui tã
ti belli magnitudinẽ ſuſtinere poſſet uirum ab adoleſcentia uſq; ad ſenectutẽ bellis exer
citatum: & qui populo ro. iam pridem pacaſſet heſperiã germanoq; tumultu cõcuſſam:
armiſq; ante illud tẽpus incognitã britãniam uẽdicaſſet. Vnde patri quoq; ipſius clau
dio præſtiterat: ut ſine ꝓprio ſudore triumpharet. Itaq; his uelut oĩbus fretus uero: ęta
temq; illius cũ peritia ſtabilem cernẽs obſideſq; fidei liberos: eoq; q; florẽ munus eſſe pa
ternę prudentiæ: iam tũ fortaſſe de tota republica deo aliquid ordinante. mittit eũ ad re
gendos exercitus in ſyria cõſtitutos: multis pro tẽpore blandimẽtis atq; obſequiis ani
matũ qualia neceſſitas imparare conſueuit. Ille autẽ protinus ex achaia ubi cum Nero
ne fuerat: Titũ quidẽ filiũ ſuũ dirigit alexandriã ut inde quintã item decimam legiones
moueret. Ipſe uero tranſmiſſus ad helleſpontũ terreno itinere ſic ſyriam peruenit ibiq; ro
manas uires multaq; a uicinis regibus auxilia cõgregauit. At iudæi poſt malam ceſtii
pugnam inſperata fœlicitate ſublati: animoq; ipetus cohibere nõ poterant. Sed tanquã
fortuna eos exagitante perciti bellũ ulterius producebãt. Deniq; omni quanta fuit ma
nu pugnaciſſima cõgregata Aſcalonẽ petierũt. Ea ciuitas antiqua eſt ſeptingentoq; &
xx. ſtadiorũ ſpatio ab hieroſolyma diſtans: & iudæis ſemper inuiſa: quę res fecit ut etiam
tunc primis eoq; incurſib9 proprior uideret. Tres aũt uiros aggreſſionis duces hẽbant:
& corporis uiribus & prudentia præſtantiſſimos: Nigrũ peraſtã: & ſyllã babyloniũ: &
Ioannẽ Eſcum. Aſcalon enim ualidiſſimo quidẽ muro cincta erat: ſed uacua pœne prę
ſidiis. Vna enim cohors eam peditũ & una equitũ ala tuebatur: quibus pręfectus erat
antonius. Illi quidẽ ira multa uelocius itinere peracto: quoniã ex propinquo uenirẽt pre
ſto erant. Antonius uero nec enĩ eoq; fore ipetum neſciebat equites iam de ciuitate duxe
rat & neq; multitudinẽ ueritus uel audaciam: primas hoſtiũ coitiones fortiter ſuſtinuit:
murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; iudæi q; cũ petitioribus imperiti: & pe
dites cũ equitibus cũ ſtipatis: aut inordinati leuiterq; armati cũ inſtructis pluſq; idigna
tioni quam conſilio tribuentes: cum morigeris & nutu rectoris oĩa facientibus dimica
turi: facilis erat aduerſariis labor. Nam ut ſemel eorũ primæ ab equitibus turbatæ ſunt
acies fugam petunt: & muq; uerſus ſe a tergo urgentib9 icedẽtes ſuimetipſi hoſtes erãt:
donec omnes incurſibus equitũ uicti per totũ campũ diſperſi ſunt: qui fuit plurimus to
tuſq; habilis equitantib9: quod quidem romanos iuuit: ut magna quidẽ ſtrage iudęos
proſternerent. Nam & fugientes pręuertendo torquebant: & quos occupaſſent curricu
lo tranſfigendo infinitos peremere. Alii uero alios quocũq; ſe uertiſſent circũdatos exa
gitantes facile iaculis opprimebãt. Et iudęis quidem propria multitudo per deſperatio
nem ſalutis ſolitudo uidebatur. Romani uero licet in bello pauci eſſent: rebus tamẽ ſe
cundis animati etiam ſuperfluere ſibi uidebantur. Et illi quidem res aduerſas ſuperare
certabant dum cito pudet fugere: mutariq; fortunã ſperant. Romanis autem in his quę
proſpere agerent minime laborãtibus: ad maiorẽ uſq; diei partem pugna protracta eſt:
donec iudęorum quidem perempta ſunt. x. milia: duoq; duces ioannes & Syla. Cęteri
uero & pleriq; ſautii cũ Nigro qui unus reſtabat ex ducibus: i ciuitatẽ idumeę quę chal
lis dicitur confugere. Nonnulli tunc etiam romanoq; i illo pręlio uulnerati ſunt. Sed nõ
iudęoq; ſpiritus clade tãta ſedatus eſt: multoq; magis eoq; dolor icitauit audaciã & cõiici
entes quantum ante pedes mortuoq; iaceret: priſtinis rebus fœliciter geſtis ad plagam
alterã illiciebãtur. Deniq; paruo tpe itermiſſo q; ne curãdis quidẽ uulneribus ſatis eſſet:
cũctiſq; aggregatis uirib9 maiore cũ idignatiõe: multoq; plures aſcalonẽ recurrebãt: ea
dẽ ſe preter imperitiã: aliaq; belli uitia comitante fortuna. Etenim cũ antonius qua trãſi

turi fuerant poſuiſſet inſidias ex improuiſo in eas dilapſi & ab equitibus circundati: pri
uſq; ſe ad pugnam cõponerent: iterum ſuper octo milia procubuerunt: cęteri uero oẽs
aufugerunt. Cũq; his niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonſtra
tis: & quoniam hoſtes inſtarẽt in turrim quandã tutiſſimã compelluntur alicuius uici:
cui nomen eſt baldezel. Antonius uero cũ ſuis ne uel moras circum turrim quę inexpu
gnabilis eſſet diu tenerent: uel ducẽ hoſtiũ fortiſſimũ uiuũ relinquerent: ignẽ muro ſup
ponunt: turriq; inflammata romani quidẽ exultantes recedunt: quaſi etiã nigro cõſum
pto. Ille autem in caſtelli ſpecus intimũ ex turri ſaltu demiſſus cuadit: triduoq; poſt ſo
tiis cum fletu cum ad ſepulturã inueſtigãtibus: ſeſe oſtẽdit: gaudioq; iſperato repleuit
omnes iudęos: tanq; deꝯ puidẽtia dux eis in poſterũ reſeruatus. Cap. ii. Et ueſpa
ſianus antiochiam exercitũ ducens quę ſyrię metropolis eſt: magnitudine ſimul aliaq;
fœlicitate ſine dubio tertium iter omnes quæ in romano orbe ſunt locũ obtinens: ubi
etiam aduentu ſuo regẽ agrippam cũ omni manu propria offenderat præſtolari ad pto
lomaidam properabat. In hac aũt ciuitate occurrerunt ei ſephori ciues oppidũ galyleę
colentes: ſolii mẽte pacata: qui tam ſuę ſalutis prouidentia quã romanorũ uirium gnari
etiam priuſq; Veſpaſianus ueniret: Sentio gallo fidem dederãt: dextraſq; iunxerunt: &
pręſidium militare ſuſceperant. Itaq; & benigniſſime a duce ſuſcepti alacri animo etiã
contra gentiles ſuos auxilia promiſerant. Quibus interim Veſpaſianus ultionis cauſa
poſcẽtibus equitum peditũq; tantum numerũ tradidit: quantũ obſtare poſſe arbitraba
tur incurſibus: ſiquid iudæi cõmouere tentaſſent. Non enim minimũ eſſe uidebatur fu
turi belli periculũ: auferri ciuitatem ſephorim Galyleę maximũ & in loco tutiſſimo cõ
ditam: totiuſq; gentis futurã præſidio. Cap. iii. Duæ ſunt aũt galyleę quæ ſuperior
& inferior appellãtur: eaſq; phenice & ſyria cingunt. Diſcernit uero ab occidente ptolo
mais territorii ſui finibus quondã & galyleorum: Nũc autẽ mons tyriorũ carmelus cui
coniuncta eſt gaba ciuitas hippeon hoc eſt equitũ quę ſic appellatur ex eo q; equites ab
herode rege dimiſſi coloni deducebant. a meridię autem ſamaritis & ſcytopolis uſq; ad
flumen iordanẽ: ab oriente uero ioppa & gadaris: ſed & gaulanitide diſtinguitur quæ etiã
regi agrippæ fines ſunt. Septẽtrionales autẽ eius tractus tyro itemq; tyriorũ finibus ter
minatur. Inferiores quoq; galyleę fines quã longi ſunt ex tyberiade ad zabulon cui uici
na eſt in locis maritimis ptolomaienſium ciuitas propagatur. Latitudine autẽ patet ex
uico ſalothi qui in magno campo ſitus eſt uſq; ab berſaben: unde etiã ſuperioris galyleæ
latitudo icipit uſq; ad Baca uicũ qui terrã dirimit tyriorum. Lõgitudo uero eius a talla
uico iordanis proximo uſq; ad berothe tenditur. Sed cum tanta ſint utręq; magnitudie:
tantiſq; gentibus alienigenis cinctę: ſemper tũ omnibus belli periculis reſtiterunt. Nã
& pugnaces ſunt ab infantia galylei: & omni tempore plurimi: neq; aut formido unq;
uires aut eorũ penuria regiones illas occupauit: quoniã totę opimę & fertiles ſunt: om
niumq; generũ arboribus conſitę: ut etiam minime agri colendi ſtudioſos ubertate ſui
prouocent. Deniq; excultę ſunt ab incolis totæ: nec pars ulla eſt otioſa: quin & ciuita
tes ibi crebræ ſint: ubiq; multitudo uicorũ propter opulentiam populoſa: ut qui ſit bre
uiſſimus ſupra. xv. milia colonoq; habeat prorſus: ut etiã ſi quis magnitudine minorem
galyleam dixerit quã trans fluuiũ regionẽ uiribus tamen eam prętulerit. hæc enim om
nis eſt in opere aſſidueq; fructuũ ferax: ut illa q; trans flumen eſt licet multo maior ſit:
plęraq; tamen aſpera atq; deſerta eſt: & nutriendis fructibus mãſuetis inhabilis. Galy
leę uero mollicies & ingenium fructuoſum cãpos hẽt cũ uariis arboribus conſitos: tũ
maxime oliuetis ac uinctis & palmetis excultos. Irrigatur autem abunde mõtanis tor
rentibus ac fontibus aquę perẽnis: quotiens illi ſirio æſtuante defecerint. Et longitudo

quidem eius est a macherunta in Pellā. Latitudo uero a philadelphia usq; ad iordanē. Et pella quidē quam supradiximus septentrionalis eius est tractus. Occiduus uero ior danis: meridianus autē moabites regio terminat. Ab oriente autē arabia & salbonitide necnon & philadelphia: itemq; gerasīde clauditur. Samariensis autem regio inter iu dæam quidē & galyleam sita est: incipiēs enim a uico in planicie posito: cui nomen ge nanię in Arabatenam definit toparchiā: sed natura nihil ab iudęa discrepat. Nā utręq; montuosę sunt & campestres agroq; colendo molles atq; opimę: necnon & arboribus plenæ: pomisq; tam siluestribus quā mansuetis abundāt: eo q; nunq̄ natura sint aridæ imbriumq; satis habent. Dulces autē per eas multimodis aquę sunt: boniq; graminis copia. prę ter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximū uirtutis atq; opulen tiæ specimē est utraq; uiris referta est. His autē finitimis Anunath uicus q etiā borceas appellatur iudęę limes a septentrione. Meridiana uero pars eius si in lōgitudine metia re adiacenti uico arabū finibus terminatur: cui nomen est iordano. At iudęę latitudo ex iordane flumie usq; ad ioppen explicatur: media uero ciuitas eius est hierosolyma. Vn de quidā non sine ratione umbilicū eius terrę id oppidum uocauerunt. Sed nec marinis quidem delitiis caret a ptolomaida usque locis extenta maritimis. in. xi. autem sortes di uisa est. quarum prima est regnū quod optinet hierosolymorū ciuitas præ cæteris inter omnes accolas eminens uelut caput in corpore. Aliis uero post hæc toparchię sunt di stributę. Cosna est secunda: & post eam atrabata est. Deinde theana: & lydda: itēq; ami neus: & pelle: & idumeæ: & angadra: & herodium & hiericus post quas iānia & ioppe si nitimis præsunt: & præter hanc gamalitica & gaulanitis & bathania & traconidis: quæ etiam regni agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte libano & fonti bus iordanis: usq; ad tyberiadis proximū lacum latitudine pandit. Ex uico aūt qui appel latur pharphasus qui ad iuliadam oppidū tendit latitudinē & habitatur ab incolis iudę is una syrisq; permixtus. Cap. iiii. De iudæa qdem & quibus esset cincta regiōibus, quā maxime potui breuiter exposui. Quod aūt Vespasianus miserat auxiliū sephoritis: hoc est equites mille: sexq; milia peditum: placido eos regente chiliarcho castris in ma gno campo positis bifariā diuidūtur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa: equitatus uero in castello degebant. Vtrinq; aūt assidue procurrendo & circum eas regio nes loca omnia incursando. magnis incommodis iosippū eiusq; socios q̄uis quietos affi ciebant. Et præterea ciuitates extrinsecus deprędabātur: eorumq; conatus si quando ex currendi habuissent fiduciam, repellebant. Sed iosippus quidem aduersus ciuitatem im petum fecit: sperans eam posse capere quam ipse anteq̄ a galyleis disisteret ita muris cin xerat: ut romanis quoq; esset inuicta. Vnde etiam de spe decidit: cum & ui & suasu infir mior sephoritis fuisset inuentus: magnūq; in iudæa bellum accendit romanis indigne se rentibus insidias. Et propterea nec die nec nocte ab agroꝝ depopulatione cessantibus: sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent. Qui tamen cum mortem pu gnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitiū capiebant. Ignis uero & sanguis galyle am totā repleuerat: nec qsq̄ expers eius acerbitatis aut cladis erat: unā salutis spem fugi entes habebāt in ciuitatibus quas murorum ambitu Iosippus communierat. Cap. V.

Titus autem alexandriā transmissus ex achaia citius quā per hyemen sperabatur ma num q̄dem militum cuius causa directus fuerat suscepit: contemptoq; usus itinere matu re ad ptolomaidam peruenit. Cunq; ibi patrem suum reperisset duobus quæ ille secum habebat agminibus erant autem nobilissimę qnta & decima legiones: iunxit etiā quas ipse adduxit qntam & decimam. Eas aūt sequebant etiam decem & octo cohortes qui bus accessere ex cęsaria cum unaquaq; ala equitum & alæ gnq; syriorum itidem equitū

Decem autē cohortū singulæ mille pedites habebāt: in cęteris uero tresdecī sexcenti pe dites: & cēteni uiceni eqtes erāt. Satis autē auxiliorū ēt regibus congregatū est. Antio chus enim & Arippa & Semus bina milia peditū & sagittarios equites mille prębuerūt: cum Arabię quoq; rex Malchus pręter quinq; milia peditū equites mille misisset: quoꝝ pars maior erāt sagittarii: ut tota manus cōputata cū regiis. x. milia circiter peditū equi tumq; colligeret præter calones q plurimi sequebantur: & meditationi bellicę assueti ni hil a pugnacissimis aberant: q; tempore quidē pacis dominorū exercitationibus interes sent: belli autē pericula cū ipsis experirētur: & neq; peritia neq; uiribus a quoquam nisi a dominis uincerentur. Cap. vi. Qua quidem in re nimis admirandā quis existima uerit romanorū prouidentiā ita seruos instituentiū: ut nō solū uitæ ministerio: sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoq; respexerit militiæ dis ciplinam: profecto cognoscet tantū eos imperiū non fortunę mūere: sed propria uirtute quęsisse. Armis enim uti non ex bello cœperūt: neq; solum si necesse sit manus mouēt: cum in pacis ocio cessauerint: sed armis ueluti natura cohęrentes nullas capiūt exercita tionis indutias: nec tempora pręstolantur. Meditationes eorū nihil a uera contentione discrepāt: sed in dies singulos militū quisque oībus animis tanq̄ in procictu positus exer cetur: quo etiam facillie prelia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos a cōsueta dis positione dispergit: neque metus ab assumptis dimouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut sp superent quos non itidē confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorū meditatio nes conflictus esse dixerit sine sanguine: contraq; prælia meditatiōes esse cum sanguie. Nec enim cursu capi faciles sunt hostibus: sed quocunque in hostilem terram irruperint ante castrorū munitionē nunquam prelių sumunt. Quę qdem non leui opere neque in quo loco erigunt nec omnes inordinate describunt: sed si quidē inęquale solum fuerit cō planatur. iiii. uero angulis eorū dimensio designatur. Nam & fabrorū multitudo & fer ramentoꝝ copia quę usus extructionis poscit: sequtur exercitum: & iterior qdem pars ca strorum tabernaculis distrubuitur: ambitus autē eorū extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quaꝝ interualla tęlis atque ballistis ali: sq; machinis saxa iacientibus omnibus instrumentis missilių complent: ut cuncta scili cet iaculorū genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte. iiii. portas ædificant tā iumentis aditu faciles quam ipsis siqd urgeat intro currentibus latas: intus autē castra uici spatiis interpositis dirimunt mediaque rectoꝝ tabernacula collocant: & inter hęc ducis maximi medium templo simillimum prorsus ut quasi repentina quędam ciuitas existat forumque & opificum statiōes & sedes militum primatibus ordinūque principi bus ubi si quę sint inter alios ambiguitates iudicent. Ipse uero ambitus & omnia quę in eo sunt multitudine simul & scientia fabricātium opinione citius cōmunitur. Quasi res urgeat fossa extrinsecus cingitur depressa cubitis. iiii. parique spatio lata. Armis autem septi per contubernia cum decore atque otio in tentoriis agunt: oīaque ab his ordinate etiā alia caute quæ per cōtubernia expediunt: ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumē to. Nec enī cęna uel prandiū cum uoluerit in ptāte cuiusque est. Simul aūt oībus somnus & excubię & uigilandi tpa buccina significant. Neque enim est omnino qcq̄ quod sine edicto geratur. Mane aūt milites quidē ad centuriōes: illi uero ad chiliarchos conue niunt salutatū: cum qbus ad summū oium ducem uniuersi ordinum principes. Ille autē his signū aliaque dat ex more p̄cepta perferenda subiectis: quæ quidē etiam cum in acie sunt agentes citius parent: ut si res exigat incursibus eius itemque reuocationibus uni uersi piter obsecundent. Cum aūt castris egrediendum est turba indiciū facit: nemoque ociosus est. Sed uel solo nutu moniti tabernacula colligunt: oīaque ad profectionem in-

ſtruunt. Deinde iteꝝ turba ut ſint pati ſignificat. Illi ãt cum multos & iumẽta ſarcinis onerauerint uelut in curruli certamine ſignũ expectant. Caſtra uero incẽdunt & q̃ ſibi alia munire facile ſit: & ne quãdo hoſtibus eadẽ uſui ſunt. Et tamen tertio quoque tubę ſigno indicant: ut exeatur: urgẽdo aliq̃ ex cauſa morantes ne quis ordinem deſerat. Dex tracq; ducí p̃co aſtans ter ſi ad bellũ parati ſunt: uoce patria percontatur. Illiq; totiẽs ala cri & magna uoce paratos eſſe ſe reſpondẽt: interrogantẽq; p̃ueniunt & martio quidẽ ſpiritu repleti cũ clamore dexteras erigunt. Deinde ocioſe: & cũ omni decore ꝓgredien tes ambulant ſuũ quiſq; ordinem uelutin bello cuſtodiens: pedites quidẽ thoracibus & galeis ſepti: & ex utroq; latere ſicas ferentes. Leuus aũt gladius multo eſt longior: cum dexter menſurã palmæ non excedat. Qui uero ducẽ ſtipant lecti pedites ſcuta & lance as portant: cætera manus haſtas & clypeos longos ſeramq; & corbẽ & ſarculũ & ſecu rim & habenam & falcẽ & catenam triduiq; uiaticũ ut parum interſit inter onuſta ani malia & pedites. Equitibus autẽ ad dexterã gladius eſt longior: & cõtus in manu: trãſ uerſuſq; ad equi latera clypeus ternaq; ſuper pharetrã uel amplius dependent lata cuſ pide iacula nihil ab haſtis magnitudíe differentia. Caſſides uero & thoracas peditibus habent ſimiles: nulloq; armorũ genere diſcrepãt: & in his equitũ lecti qui circum ducẽ morãtur. Agmen autẽ ſemper cui ſorte id obtigerit antecedit. Talia quidẽ ſunt romão rum itinera & manſiones: itẽq; armorum uarietas. Nihil uero nec in prẽliis incõſultum aut ſubitum agunt: ſed oía ſemper ſequuntur facta ſententia: opuſq; adhíbetur ante de cretis. Vnde aut minime peccant: aut ſi peccauerint facilis eſt errati correctio. Fortunę autem ſucceſſibus meliores conſiliorũ etiam ſi aliter ceſſerit arbitrantur euentus: quaſi bonum quidẽ fortuitũ illiciat: ut díuina prouidentia nõ eſſe credatur. Quę uero ante co gitata fuerint etiam ſi aduerſus caſus exceperit, beneiam meditatos exhibeant ad ca uendũ ne idem rurſus eueniat & bonoꝝ quidẽ fortuitorũ non is author ſit cui continge rint: totum uero quæ innoxiis acciderint: ſaltẽ q; rectum conſiliũ cœperint, uídeatur eẽ ſolatio. Armorũ quidem exercitatione comparãt: ut non modo corpora: ſed animi quo q; militum fortiores ſint. Maior tamen illis eſt ex timore diligentia. Namq; leges apud eos non deſertionis ſolum: uerũetiam minimę negligẽtiæ ſunt capitales: duceſq; magis quã ipſe leges terribiles. Nãq; bonos honorãdo redimũt: ne in coercẽdis noxiis ſint cru deles. Tãto ãt obſeqo rectorib9 pent: ut & in pace ornamẽto ſint: & in acie corpus unũ toti9 cõſpiciat exercit9. Sic eoꝝ copulati ſunt ordíes: ita circũduci ſunt mobiles: & acu tis auríb9 ad p̃cepta: oculiſq; ad ſigna: & ad opera manib9 unde facere qdẽ ſemper ſtrẽ nui ſunt: pati uero tardiſſimi. Nec eſt ubi prẽliantes aut multitudinem hoſtiũ ut cõſilia ſenſere ducum: aut difficultatẽ regionum: ſed ne fortũę quidem ſuccubuere. Nã & eam certiorem putant eſſe uictoriã. Quorũ igitur actus ex conſiliis incipiunt deliberãtibus: adeo ſtrennuus paret exercitus: quid mirũ ſi euphrates ab oriente & oceanus ab occi dente: itemq; a meridiãe tractu líbyæ fertiliſſima regio: & ſeptẽtrione rhenus atq; iſter ſunt imperii limites: cum minorẽ eſſe poſſidentibus poſſeſſionẽ recte quis dixerit. Hęc ego proſecutus ſum nõ tam prꝺoſito laudandi romanos: quam ſolatio deuictorum: & ut nouarũ reꝝ cupidos deterrerem: fortaſſe autem ad experientiã proderit bonarum ar tium ſtudioſis romanę inſtituta militiæ neſcientibus: redeo tamen unde digreſſus ſum.

Cap. vii. Veſpaſianus quidem una cũ Tito filio ſuo in ptolomaide interim degens ordinabat exercitũ. At uero q galyleam ꝓuaſerat placidus ubi maximã eoꝝ quos com prehẽdiſſet multitudinẽ interemit: hæc aũt fuit galyleoꝝ imbecillior turba animiſq; de ficiens: pugnaciſſimos autẽ uidit ſp in ciuitates cõfugere: quas Ioſippus cõmunierat: in iotapata quæ oíum tutiſſima erat impetũ uertit: exiſtimans eam repentino aggreſſu fa

cillime captum iri: magnãq; & ſibi ex ea reliquos apud rectores gloriã comparãdam: & illis cõmodum ad reliqua maturius explicanda: quaſi metu ceſſuris aliis ciuitatibus: ſi quę ualidiſſima eſſet occupatã uidiſſent. Multũ tunc opinione deceptus eſt: Iotapatæ enim cũ eius impetũ prẽſenſiſſent prope ciuitatem aduenientẽ excipiunt: egreſſiq; cum romanis ex improuiſo plurimi & ad pugnã parati: necnõ & alacres quippe ut ꝓ ſalute patrię: item coniugũ liberorũq; dimicãtes: in fugã eos uertunt multoſq; ſautiant: ſeptẽ ſolum iterfectis: quia neq; ſolũ inordinate pugna diſceſſere: ſeptiſq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cũ iudęi magis quoq; eminus iaculari quã manus conſerere in ermes cum armatis confiderent. Ex ipſis autẽ iudæis tres ceciderũt: paucis prẽterea ſau tiatis. Placidus quidem q̃ impetu ſuo languidior inuentus eſſet aufugit. Cap. viii.

Veſpaſianus uero ipſe galyleã cupiens inuadere: ex ptolomaide proficiſcitur ordi nato militũ itinere: ſicut romani cõſueuerũt. Auxiliatores uero qui leuius armati eſſent: itemq; ſagittarios prærire iuſſit ad repentin.os incurſus hoſtium cohibendos: & ut ſuſpe ctas atq; oportunas ſiluas inſidiis ſcrutarentur: cum quibus etiã erat romanoꝝ armata portio. Eos autẽ ſequebãtur de ſingulis hecatontarchis. Deinde equites peditesq; arma turam ſuã ferentes mẽſuraſq; caſtrorũ. Poſt hos ſtratores uiarum ibant: qui aggeris ma ligna corrigerent: ac deuia complanarent: ſiluaſq; obſtantes præciderent: ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde ſuas itemq; ſubiectorũ ſibi rectorũ ſarcinas: & tui tionis cauſa multos cũ his equites ordinauit. Poſt quos ipſe ueniebat: lectos pedites eq teſq; necnon & lancearios ſecum ducęs. Equitumq; p̃terea ſuoꝝ agmine comitatus. De ſingulis enim turmis proprios centũ & uiginti equites deputatos habebat. Hos ſeque bant qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent. Deinde re ctores: itemq; prefecti cohortibus: chiliarchi ſtipati lectis militibus. Et poſt hos circũ aquilam ſigna alia: quę oíbus apud Romanos agminibus præeſt: quod & uniuerſarũ auium regnũ habeat: & ſit ualidiſſima. Itaq; illã & principatus inſigne putant: omẽq; uictorię quodcunq; bello petierint. Sacras uero ſignoꝝ effigies: itidẽ ſequebantur cor nicines: & poſt eos acies in latitudinẽ ſenis digeſta militibus. Hiſq; adhęrebat ex more quidam hecatontarchus: diſciplinę atq; ordinis cuſtos. Seruí autẽ ſingulorũ agminum cuncti cũ peditibus erant: mulis aliiſq; iumentis aduehentes militũ ſarcinas. Omnium uero agminũ poſtrema erat mercenaria multitudo: eamq; armoꝝ coactis ſequebantur armati pedites equiteſq; non pauci. Itaq; pacto itinere Veſpaſianus cum omni exercitu ad fines galyleę peruenit: ibiq; poſitis caſtris q̃uis promptos ad bellũ milites contine bat: una & oſtendendo exercitũ quo hoſtes metu percelleret: ſpatiumq; indulgẽdo pę nitudinis: ſi quis ante prẽliũ uoluntatẽ mutaret. Nihilominus aũt murorum iſtruebat obſidium. Itaq; multos quidẽ rebelliones fugere uel ſolus fecit ducis aſpectus: metũ ue ro uniuerſis incuſſit. Ioſippus enim eiuſque ſocii qui nõ longe a ſephorí caſtra poſuerũt: ubi bellũ appropinquare cognouerunt: & iam iamq; romanos p̃lio ſecum cõgreſſuros non modo ante pugnã: ſed antequã hoſtes omnino conſpicerent fuga diſiecti ſunt. Cũ paucis aũt relictis ioſippus ubi ſe aĩaduertit: neq; ad excipiendos hoſtes ſufficientẽ ma num habere: iudæorũq; animos concidiſſe: ac ſi fides his haberetur: pleroſq; libẽter ad hoſtes defectum ire. iam tum qdem bello omni conſcebat quam longiſſime autẽ pericu lis abeſſe decreuit: abductiſq; qui ſecum remanſerant intiberiada confugit. Cap. ix.

Veſpaſianus aũt gadarenſium ciuitatẽ aggreſſus primo impetu capit: q; eã pugna ci multitudíne uacuã repperiſſet. Deinde hinc tranſgreſſus interius cunctos etiam pu beres interfecit: cũ romanos odio gẽtis & cladis memoria quam pertulerat ceſtius nul lius ętatis miſericordia cõmoueret. Incendit autẽ nõ ſolũ ciuitatẽ: ſed etiam oẽs circum

uicos & municipia quædã penitus desolata. Nonnulla uero quoq; habitatores ipse cœ pisset. Iosippus aũt quam tuitionis cã optauerat ciuitatẽ ipse metu repleuit. Nã tyberi enses nusq; cum nisi de cõi bello desperasset in fugã uersum iri credebãt: neq; in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res iudæoq; quorsum euaderent: unamq; illis uiam salutis esse si propositũ mutauissent. Ipse uero quãuis adhuc speraret a romanis ueniã tribuendam mori cũ spe uoluisset quã prodita patria cũ dedecore administrationis sibi creditę apud illos fœliciter ageret cõtra quos fuerat missus. Decreuit igitur hierosolymam primatibus quẽadmodũ sese res haberẽt cũ fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostiũ timiditatis postmodũ argueretur. Vẽl minus aliquid nũciando fortasse cœpti etiã pœnitentes ad ferociã reuocaret: atq; si fœdus eis placeret cito referi berent: aut si bellandũ esset dignũ ei contra romanos exercitum mitterent. ille quidem hac epistola scripta mature dirigit qui in Hierosolymam litteras ferret. CAP. X.

Vespasianus aũt iotapata excindere cupiẽs: nam in eã plurimos hostiũ refugisse cognouerat: & pręterea ualidissimũ hoc eorũ esse receptaculũ præmittit pedites cũ equitibus qui montanũ iter coæquarent saxis asperũ ac peditibus quoq; difficile: omnino uero equitibus inuiũ. Et hoc quidẽ quatriduo fecere quod iussum est: latãq; apuere exercitui uiã. Quinto aũt die Iosippus qui mensis maii uigesimus & primus erat: prior in iotapata ex tiberiada uenit: abiectosq; iudęorũ spiritus erigit. Cũ uero transitũ eius Vespasiano quidã transfuga nunciasset: utq; mox ciuitatẽ peteret incitaret: uel uti cum ea totã iudęam capere posset: si iosippũ lu biugasset. Hoc ille nuncio proxima fœlicitate ęperceptо dei prouidentia factum ratus: ut qui hostium prudentissimus uideretur: ultro se ẽt in custodiã traderet uoluntariã: statim qdem cum eqtibus mille placidum præmittit: unaq; ducẽ primũ Ebuciũ tam manu quã prudẽtia uiq; insignẽ circũuallare ciuitatem iussos: ne clam inde Iosippus elabereť. Postero aũt die cuncta manu cõmitatus ipse cõsequitur. & post meridiẽ usque acto itinere ad iotapata peruenit. Abductoque in septẽtrionalem eius partẽ exercitu in quodam tumulto castra ponit distante ab urbe stadiis. vii. consulto aũt quam maxime cõspici ab hostibus affectabat: ut uisu attoniti mirarentur. Quod etiã factum est eosq; tantus cõtinuo stupor inuasit: ut muris egredi nullus auderet. At romanos quotidie ambulando fatigatos ciuitatẽ statim aggredi piguit ob eandem cãm duplici acie circundato oppido: tertiũ extrinsecus agmẽ equitum posuere: oẽs iudęis exitus obstruentes: sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaq; postridie impetu in muros facto iudæi primo quidẽ locis suis manentes: romanis castra ante muros habentibus resistebãt. Postea uero quã Vespasianus & sagittarios & fundibulatores: omnẽq; iaculorũ multitudinem adhibitam: missilibus in eos permisit uti: atq; ipse cũ peditibus in aduersum collem unde murus expugnabilis erat niti cępit, tunc ciuitati metuens iosippus & cum eo cuncta iudæorũ prosiluit multitudo: omnesq; in romanos pariter irruentes: procula muris eos deterruere multa manu simul & audacia patrando facinora: neq; minora patiebantur tunc quã faciebant. Nam quantũ ipsos salutis desperatio tantũ pudor incendebat romanos. Et hos quidẽ pitia cum fortitudine: illos autẽ duce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cum toto die pugnatũ fuisset: prœliũ nox diremit: in quo romanorũ plurimis sauciatis tresdecim interfecti sunt: iudęorũ autẽ cum sexcenti cẽnt uulnerati septẽ & decem ceciderunt. Nihil quoq; minus romanis postridie iterũ irruentibus occurrũt: multoq; fortius restiterũt: ex eo scilicet fiduciam nacti: q; eos pridie pręter spem sustinuerunt. Sed eos quoq; pugnatiores experti sunt: q; eorũ iracundiam pudor incenderat: uinci credentium nisi cito uicissent. Itaq; per dies quinq; romanis minime ab aggressione

cessantibus: iotapatenorum excursus angebant. muriq; fortius oppugnabantur. Et neq; iudęi uires hostiũ formidabant: neq; romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim iotapata paulominus tota rupes est: ex aliis quidẽ partibus undiq; uallibus immensis pręceps: ut earũ altitudinẽ oculis deprehẽdere cupientiũ aspectus ante deficiat. Ab una uero tantũ boreę parte adiri potest. ubi per transuersum latus desinentis montis ędificata ẽ. Quod quidẽ ipsum muro ciuitatis Iosippus fuerat amplexus: quo iaccessa essent hostibus superiora cacumina. Aliis uero circũ montibus tecta priusq; in eam peueniretur: a nullo poterat conspici. Iotapata quidẽ sic erat cõmunita. Vespasianus autẽ & cũ natura loci simul certandũ putans: & cum audacia iudęorũ incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisq; sibi subditis de aggressu deliberabat. Cunq; aggerẽ fieri placuisset: qua parte murus facilis erat accessui: totum ad comparandã materiã misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus excisis: magnaq; ui lignorum & lapidum cõgregata: scutisq; minoribus siue aneilibus ad euitãda iacula desuper missa per ualles dispositis: sub eoq; defensione aggerem cõstruebant. Nulla autẽ noxa uel minima tælorum erat quę de muro iacerent. His autẽ alii terrã ex propinquis tumulis eruentes sine intermissione suppeditabant: cunctis trifariã distributis, nullus erat ociosus. At iudęi super eorum tegmina saxa ingentia & omne tęlorũ genus immittere: quę licet minime penetrarent: magnos qdem crepitus dabant: & horribile impedimentũ erat operantibus. Tũc igitur Vespasianus machinis missiliũ circumpositis: erãt autem oẽs. clx. in eos qui super murũ astarent iussit tęla contendi: simulq; ex balistris lanceę pcurrebant: saxaq; tormẽtis ingentia mittebant: igniq; & sagittarũ frequentissima multitudo: quę non solũ murum: sed etiam tutũ intra iactũ earum spatiũ iudęis inaccessum fecere. Arabũ uero sagittariorum manus & iaculatores: itẽque fundibulatores & oẽs machinæ tęlis operabantur. Neque tñ his iudęi prohibiti ne desuper ulciscerentur quieti erant: sed excurrendo pcuneos more latronũ tegmina operantiũ dissipabant: nudatosque feriebant: uel si quãdo illi cessissent aggerẽ dissipabãt: uallorũque munimẽta cum ancilibus igni tradebãt: donec Vespasianus cognito huius incõmodi causam ex distributione operũ contigisse: q; intereiecta spatia iudęis locũ aggrediendi præberent, adunauit tegmina: cõiunctisq; pariter uiribus obreptiones hostiũ præpeditę sunt. Erecto autẽ propeagere: paulocq; minus ęquato propugnaculo: indignũ esse ratus Iosippus nihil cõtra moliri quod oppido saluti foret: conuocat fabros: murũque altius iubet extolli. Cum illa iam multis obstantibus iaculis minime ędificare posse firmarent: hãc eis defensionẽ excogitauit. Sudibus fixis per eos boum coria extendi præcepit: quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent: quibusque repulsa tæla cętera dilaberent: & ignis humore lãguescęret. hisque ãte fabros oppositis illi murũ die noctuque operãdo: ad uiginti cubitorũ altitudinẽ erexerunt crebris etiã turribus in eo cõstructis: miniisque ualidissimis aptatis: quę quidem res romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus magnum somnium cõparauit: tam iosippi molitione quam oppidanorum obstinatione perterritis. CAPITV. XI.

At Vespasianus certãs & calliditate cõsilii: & hostiũ audacia magis irritabat: quoniam recepta ex munitiõe fiducia romanos ultra incursabãt: inque dies singulos plia ceteruatim & cuiuscũque modi latrocinales doli & eoq; q̃ casus obtulisset rapinę aliorumque incędia fiebant: donec Vespasianus retento milite a pugna statuit obsidere ciuitatem: ut eã usui necessariorq; penuria caperet. Aut. n. coaptos inopia sibi supplicaturos: aut si ad finẽ usque in eadẽ ptinacia durauissent fame cõsumendos eius habitatores putabat: multoque faciliores pugnę fore: si post interuallũ rursus anxiis incubuisset. Itaque oẽs exitus eoq; asseruari pcepit: illi aũt frumẽti qdem aliarũque omniũ rerum intus ha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

habitatoribus rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. Quo tẽpore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur: quod arcendę siti fuerat excogitatũ quodq; fieri ac uelut omnis aqua iam defecisset ęgre ferebant. Iosippus enim & cũ ciuitatẽ uideret abũdare aliis rebus forteq; animo uiros esse quo longiorẽ romanis obsidionẽ faceret: quã sperabant, iam tunc potus mensurã ciuibus ministrabat. Illis autẽ conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioremq; cupiditatẽ mouebat q; ius bibendi liberũ non haberent: ac uelut ad extremã sitim peruentũ essent, labori cedebant. Hoc autẽ modo affectos romanos latere nõ poterant: qui eos ex aduerso colle trans murũ in unum confluere locũ: & aquę mensurã accipere prospectabant. Quo etiã balistarũ peruenientibus tælis plurimos occidebãt. Vespasianus quidẽ non multo post exhaustis puteis ipsa sibi necessitate traditũ iri ciuitatẽ sperabat. Iosippus autẽ ut hanc eius spẽ frangeret, iussit quãplurimos per murorũ minas demersa undis atq; humida uestimenta suspendere: ut omnes repente aqua perfluerent. Ex quo mœror simul romanis ac timor erat: cum tantum aquæ uiderẽt eos ludibrio cõsumere quos potus indigere credebãt. Deniq; dux belli etiam ipse quia penuria ciuitatẽ posse capere desperasset: iterũ consilium ad uim atq; arma cõuertit: Iudęis id quoq; maxime cupientibus. Nãq; nec se nec ciuitatẽ saluam fore credebant priusq; fame uel siti perirẽt mortem bello optabant. Iosippus tamẽ prẽter hoc aliud consiliũ quo sibi copia pararetur per quandã uallẽ deuiã: propterea q; minus curiose habitam a custodibus excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos uellet iudæos extra ciuitatẽ degẽtes ab his omnia usui necessaria: & quæ in ciuitate defecerant accipiebat mandato cõmeatibus ut plærũq; ad excubias reparent terga uelleribus tecti: qui si eos nocte uidissent canũ similitudinẽ mẽtirentur. Idq; factitatum est donec eius fraudẽ uigiles persenserunt: uallemq; cinxerunt. Itaq; tunc Iosippus non diu ciuitatẽ sustinere posse prospiciens: suamq; pariter salutẽ si uellet remanere desperans cum optimatibus de fuga tractabat. Verũ id populus sensit: & circũfusus ne sese negligeret precabatur: in quo solo recũberent. Ipsum enĩ saluti esse ciuitatis manentẽ: uelut oẽs eius causa alacri cẽnt animo certaturi. Quod si etiam capiãtur eundem solatio esse. Decere autẽ illũ nec inimicos fugere nec amicos deserere: aut quasi ex naui tẽpestate oppressa desilire qui ad eam tranquillo mari uenisset. Ipsum enim magis demersuꝝ esse ciuitatẽ cũ iam nemo audebit hostibus repugnare si discessisset cui confiderent. Iosippus autẽ quod sibi caueret occultans illorum cõmodo se exitũ parare dicebat. Nã intra ciuitatẽ manendo neq; seruatis grãde aliquid se esse profuturũ: & si caperentur una cũ his esse frustra periturũ. Obsidione uero liberatus extrinsecus maxio eius emolumento fore. Mature. n. congregatis ex territorio galyleis alio bello romanos ab eorum ciuitate reuocaturũ. tunc autẽ non uidere quod apud eos residens utilitatis afferret: nisi q; romanos ad obsidionẽ magis incitaret: ut se caperent magnipendentes. Quẽ si fugisse cognouissent, multũ eẽ de obsidionis impetu remissuros. Non flexit his populum iosippus: sed hoc circũsistere se magis incendit. Deniq; pueri & senes itẽq; mulierculę cũ infantibus flentes ad pedes eius accedebãt: cumq; oẽs complexi tenebãt: & ut fortunę socius sibi remaneret cũ ululatibus supplicabant. Non inuidia salutis eius quã tum ego arbitror: sed propria spe. Nihil enim se malo remanente iosippo existimabant esse passuros. Ille autẽ siquidem paruisset hæc preces esse ratus: custodiam uero si perum cogeretur: multũ enim ex intentione discessus etiã querelarũ misericordia fregerat remanere statuit. Cõmuniq; desperatione ciuitatis armatus: & nunc tempus est dicens pugnam incipere: cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese cõuertit.

Cum pugnacissimis egressus dissectis custodibus usq; ad romanorũ castra excurrebat: & nũc pelles aggeribus impositas sub quibus tendebant discerpere: nũc operibus ignẽ immittere. Posteroq; die similiter ac tertio per aliquot dies ac noctes bellando nõ laborabat. Sed Vespasianus romanos his incursibus male affectos aspiciens. nam & terga dare iudęis pudebat: & fugientes insequi armorũ pondere tardabãtur: cũ iudęi semper aliquid agentes priusq; paterentur in ciuitatẽ refugerent, armatis imperat ut eorum impetum declinarent: neue cum hominibus mortis auidis manum consererẽt. Nihil eẽ fortius desperatis. Restingui autẽ illoꝝ impetus si proposito careãt quasi flamma si materiam non inueniat. Ad hoc oportere romanos cautius quærere uictoriam augẽdę possessionis causa: non ex necessitate bellantes: per sagittarios autẽ arabum & syriæ & fundibulatores: perq; saxa tormẽtis emissa plærũq; repellebat iudæos. Nulla enim tælorũ machina quiescebat. Illi autẽ his quidem male acceptis cedebant: uerum eminus missa interiactũ subeuntes ęquis rõanis istabant: cũ neq; corpori: neq; aiæ pcerent: sed per uicem utrinq; pugnarent: suorum quisq; laboribus subuenientes. CAPITV. XII.

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine tẽporis hostiũq; incursibus obsideri: cum prope iam muris aggeres ęquarẽtur: arietẽ admoueri pręcepit. Est autẽ aries immensa materia malo nauis assimilis: cuius summũ graui ferro solidatum est in arietis effigie fabricati: unde etiã nomen accepit. Dependet autẽ funibus medius ex trabe alia uelut ex trutina palis utrinq; fultus bene fundatis. Retrorsum aũt magna uiroꝝ multitudine repulsus: hisdemq; simul rursus impellentibus missus in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec est ulla tam ualida turris: aut muroꝝ ambitus adeo latus: ut etsi priores ictus fortiter sustinuerit: assiduos uincat. Ad huius periculũ rei duci romano trãsire placuit: ui capere oppidũ properanti: quoniã perniciosa uidebatur obsidio iudęis minime quiescentibus. Itaq; romani quidẽ balistis cęterisq; missiliũ machinis ut facilius ferirentur: qui de muris obstare tentassent, adhibitis utebãtur: neq; sagittarii aut fundibulatores longius aberant. Cũ uero ea causa muros nemo auderet ascendere ipsi arietẽ applicabant gradibus desuper: itemq; pellibus septũ tam pro sui defensione quam machinæ. Et primo qdem impetu mœnia cõcussa sunt: clamorq; oppidanoꝝ uelut iam capti essent maximus factus est. Iosippus aũt eundem locũ feriri: neq; multo post murũ disturbatum iri prospiciens: quo cõmento uim machinę paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis refertos: qua semp impetũ arietis feriri uiderẽt, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent: aut etiã excepta uulnera laxitas frustraretur. Quę quidem res multũ romanis moræ attulit. Nam quocũq; hi machinã conuertissent: contra illi qui super murũ stabãt paleaꝝ traducẽtes saccos ictibus supponebãt: nihilq; murus percussione lædebatur: donec etiã romani aduersus huc aliud machinati sunt. proceris enim contis exhibitis: in his summis falces quibus saccos inciderent alligarunt. Cũ autẽ hoc modo efficax esset opus arietis ac murus quia recens ędificatus erat ictibus cederet: quod reliquũ erat Iosippus: eiusq; socii ad ignis auxiliũ se cõtulerunt accensumq; totũ quod aridę fuit materiæ: tribus ex locis pariter inflãmare: unaq; machinas & ppugnacula romanoꝝ & aggeres cõcremarunt. Illi uero non sine malo subueniebãt audacia simul eoꝝ territi: & ne adiumento essent flammis præuertentibus impediti: quæ aridum nactę fomitẽ & præterea bitumen ac picem: necnon etiã sulfur opinione citius uolitabãt: operaq; romanorũ multo labore curata uniꝰ horę spatio posiderãt. Ca. xiii.

Hic etiam uir qdam iudæus predicatione ac memoria dignus inuentus est Addei filius Eleazarus: cui Salab galyleæ patria fuit. Is enim saxum ingẽs alte sublatũ tanta ui super arietẽ ex muro dimisit: ut machinę caput obrumperet: idq; ex mediis hostibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

saltu ad eos delatus auferret: nulloq; metu reportaret ad muꝝ. Postremo tanꝯ signum quo tæla mitterẽt hostibus positus nudo corpore quinq; sagittaꝝ uulneribus fixus est: earũq; nulla respecta ubi murum ascendit unde uideri ab oĩbus poterat eius audacia ibi cõstitit: cõpunctusq; dolore plagaꝝ cũ ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterũt duo fratres Vethiras & Philippus de uico Roma galylei. Qui cum super milites decimæ legionis prosiluissent tanto ipetu uiq; transgressi sunt: ut & aciem romanoꝝ perrũperẽt: quosq; aduersum ierant oẽs infugã uerterent. Præter hos Iosippus quoq; & cętera multitudo raptis ignibus machinas & refugia cũ opibus qntę itẽq; decię & eius quę terga dederat legionis incendunt. Cęteri autẽ qui mox cõsecuti sunt & instrumenta & omne genus materiæ obruere. Cap. xiiii. Rursus autẽ romani post meridiẽ erectũ arietem ad eam muri partẽ quę prídẽ quassata fuerat appulere: ibiq; defensorũ eius quidã Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat: quia uis tæli spatio defecisset. Maximam tũc id romanis perturbationẽ fecit. His enim qui prope aderant uiso sanguine pterritis pomnẽ fama ccurrit exercitũ: relictaq; obsidione plæriq; cũ stupore atque formidine ad ducẽ belli concurrebant: & ante omnes titus aderat metuẽs patri. Vnde contigit ut & beniuolentia circa rectorem: & filii trepidatio cõfunderet multitudinẽ. Facile tunc pater & timore filiũ & perturbatione liberauit exercitũ. Superato enim dolore uulneris & ab oĩbus qui sui causa pertimuerunt cõspici studẽs bellũ in iudæos sæuiꝰ incitauit. Tam uelut ultor ducis quisq; omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes murũ petebant. Iosippus autem cũ suis sociis licet assiduis balistarum itemq; tormentorũ ictibus caderent, nequaquã tamen deterrebãtur a muro: sed flammis & ferro & saxis eos oppetere q arietẽ protecti palmis impellerent. Nihil aũt aut parum proficiebant cũ sine intermissione procũberent in conspectu hostium positi: quos ipsi contra uidere nõ possent. Namq; & suis ignibus collucentes tamquam si dies esset & certũ erat hostibus signũ quo tęla dirigerẽt: machinisq; procul nõ apparẽtibus missilia cauere nõ poterant. Ergo propterea non tam balistaꝝ quam iaculoꝝ ui simul multi trãsfigebãtur: missaq; machinis saxa & muroꝝ mias auferebãt & frãgebãt angulos turriũ. Viroꝝ aũt nulli tã fortiter constipati erãt: ut non usq; ad extremã aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autẽ aliquis huius machinæ uis quantum ualet ex his quæ illa nocte cõtigere in muro cuidã ex circũstantibus. iosippo caput auulsum est: eiusq; ad tertiũ stadiũ uelut funda excusa caluaria. interdiu quoq; prægnantis fœminæ secto utero ad dimidiũ stadiũ infans abactus est: tanta tormẽto uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missiliũ strepitus. Crebri aũt mortui cum per muros deiicerentur sonabant & acerbissimus quidẽ intus excitabatur mulieꝝ tumultus: extrinsecus aũt occumbentiũ gemitus cõcrepabat: totusq; ambitus muri: ad quẽ pugnabatur sanguine cõfluebat: iamque ascendi poterat congestione cadauerum. Montibus autem resonantibus multo amplius horror is ex clamoribus accedebat: nec quicquam illi nocti defuit uel quod auribus uel oculis terrorẽ posset icutere. Plurimi quidẽ pro iocapata decertantes fortiter ceciderũt: plurimi etiã sautiati: & tamen uis circa matutinas uigilias murus assiduis machinaꝝ ictibus cessit. Cũque illi quidẽ corporibus atque armis septi eã partẽ: quę deiecta fuerat priusquã romãi põtes apponerẽt mũire. Cap. xv.

Mane aũt Vespasianus ad occupandã ciuitatẽ iam ducebat exercitũ ex nocturno labore paululũ recreatum. Idẽque cupiens de cõuulsa muri parte alios ꝓpugnatores adducere, eqtum qdem fortissimos equis dispositis trifariã collocat ut tecti armis dirutum latus undique obsiderẽt: cũctosque præ manibus ferrẽt: q; si põtes admoueri cœpissent, ipsi plures introirent. Post illos autẽ pedites ualidissimos ordinauit. Reliquam uero

equitum multitudinẽ secundũ muri spatium per montana loca distendit: ne quis fugiẽs excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios paratas sagittas habere iussos. Fundibulatores quoque similiter & appositos machinis. Alios autem integris muri partibus scalas applicare pręcepit: ut qui hos prohibere tentassent de iectę partis defensionem relinquerent: cæterique omnibus simul tęlis oppressi uiolentia irrumpentium cederent. Iosippus autem hoc consilio cognito per murum quidem integrũ labore fatigatos: itemq; senes posuit quasi ledi non possent. In parte uero colapsa ualidum & potentissimum quemq; seneq; ante omnes uiros in quibus & ipse fuit ad pericula subeunda: fortitus est: hisq; pręcepit ut agminũ ululatibꝰ ne metu quatcrẽtur aures obstruerentur: contra sagittarum uero multitudinẽ cõmuniti protegerentur desuper scutis paulatimq; recederent donec sagittarii pharetras exinanirent. Si uero pontes a romanis apponerentur, ipsos prælilire mandauit: atq; hostibus per sua & eorum instrumenta resistere: unumquẽq; uero ita certare debere non quasi conseruandam tueretur: sed quasi perditam iam patriã uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes: ac liberos: cõiugesq; suas propemodũ ab hostibus capi: iamq; futuræ cladi iram nunc collectam in authores eius effuderent: ita quidem in utroq; disposuit. Ciuitatis autẽ uulgus otiosum mulieres ac pueri postq; oppidum triplici acie uidere circundatum: nullus enim ad pugnã translatus fuerat a custodiis strictisq; gladiis ad partem muri deiectam hostes instare: armisq; montana omnia desuper collucere: atq; arabum quendam sagittariis tela suggere: tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt: non ut impendere mala sed ut adesse iam crederes. Quare Iosippꝰ mulieres ne misericordia suorum animos effœminarent intra domos cũ interminatione concludit silere iussas: ipse uero ad partẽ muri quæ sibi obtigerat transit: & pontes quidẽ applicantibus animũ non intendit: sed tantũ speculabat impetũ sagittaꝝ: simul aũt ac tubinices uniuersoꝝ agminũ congregati sunt pariter & grauiter ifremuit exercitus: signoq; dato missis undiq; sagittis lux obscurari cœpit. Iosippi socii memores pręceptorum: & aduersus clamorẽ obstructis auribus: & contra sagittarũ uulnera corporibꝰ cõmunitis cũ admouerentur põtiũ machinæ, ipsi eas cursu: & antequã hostes pedẽ in his ponerẽt, occupãt: eosq; ascendere nitentes pręlio deterrebant uaria manu: itẽque animis facinora demõstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur: hi qui sine periculo fortes contra illos se esse curabant. Nec prius a romanis diuellebantur quã uel caderent uel occiderent. Qui romanis defilientibus conflictu iam liberi facillime tæla dirigebant. Cap. xvi. Itaq; iudęis perpetuo dimicantibus cum nec unde mutarẽt ꝓpugnatores haberẽt: defessis autẽ Romanorũ assidue substituerẽtur: proq; his quos uiolentia repulissent, alii succederẽt, iuicem se adhortati latera copulãt: ꝓtectique desup longioribꝰ scutis inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellẽdo iudęos in muro iam pedẽ ponebãt: cum Iosippus his rerũ angustiis cõsilio necessitatis adhibito mira est enĩ machinis excogitãdis cũ desperatione stimulatꝰ. Feruẽti oleo profundi milites iubet scutoꝝ cõiunctiõe defensos. Id autẽ iudæi multi qui & paratũ hẽrent: & plurimũ, cito romanis infundũt: ipsis ẽt in eos aheneis missis calore buliẽtibꝰ. hęc res romanorũ ardentiũ aciem dissipauit: & cũdorole sequissimo deuoluebãtur a muro. Siquidẽ facile a uertice ad pedes usq; sub armatura oleum per totũ corpus fluebat: carnemq; nõ secus ac flãma depascebat: q; natura facile calesceret: seroq; pro sui pinguedine refrigesceret. Thoracibꝰ autẽ & galeis illigatis incendii fuga non erat. Nunc aũt saliẽtes: nũc incuruati dolore de põtibꝰ decidebãt. Ad suos aũt tuto recedere cõtra nitẽtes nõ poterãt: quoniã facile ab insequẽtibus capiebantur. Sed neq; romanis uirtus in rebus aduersis: nec iudęis prudentia defuit: romani enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet oleo perfusi mirabilia pati uiderent: tamen in eos qui perfuderant ferebantur præ-
cedentē quisq; incursando tanquā ipse impetū retardaret. Iudæi uero progressum eorum
dolo altero deceperūt cum fœno græco decocto pontiū tabulata perfunderent: quib9 il
li dilabētes retrahebātur: & neque fugientiū quisquā neq; aggredientiū firmo posset eni
ti uestigio. Sed alii quidē resupinati per ipsas pontiū tabulas calcarentur: multi uero sup
aggeres deiicerētur: & qui cecidissent a iudæis feriebātur: qui romanis desilientib9 confli
ctu iam liberati facillime tela dirigebant. Cū autē multa milites mala in hoc ppeti præ
lio dux uideret: post meridianas eos horas a pugna reuocat: quoq; non paucis obtrunca
tis plures sunt uulnerati. Et iotapata uero sex uiris mortuis: plures quā trecenti sautii trā
sfati sunt. Hoc aūt modo pugnatū est iunii mēsis die uigesimo. Cap. xvii. Et Ve-
spasianus eorum cā qui occiderant consolatus exercitū postquā ira uidet accensum neq;
tam exhortationē quam opus deposceret: aggeres quidē altius tollit. Tres uero turres
quinquagenū pedum in excelsum iubet erigi ferro undiq; tectas: & ut pondere stabiles
essent: neq; ignibus expugnarentur: easque super aggeres collocat iaculatorib9 & sagit
tariis: itemq; leuiorū missiliū machinis plenas fundibulatorū quoq; fortissimis. Qui cū
non conspicerētur propter altitudinē turriū & loricas: ipsiq; eos qui super murū astarēt
facillime cernerēt: telisq; appeterēt: cum illi neq; a uertice ueniētes sagittas facile decli-
narent; neq; ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidē turrium librata manu ia
cula superāte ferro aut quo erant sæpe flammis obstāte. Ob hoc igitur defensionē muri
deserūt: magisque aggredi tentātibus occurrebāt. Et iotapateni quidē ita resistebant: q̄
uis multi in dies singulos occūberent: neq; contra mali quicquā hostibus facerēt: q̄ eos
sine periculo lędere non poterant. Cap. xviii. Hisdem autē diebus Vespasian9 ad
finitimā quādam iotapatę ciuitatem euocatus cui nomē est Aphaca nouas res affectan
tem: & propterea q̄ iotapatenos præter spem restitisse audierat insolescentem, mittit eo
Traianum decimę legionis rectorem; dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille au
tem cum oppidum contra expugnationem nouissimum repperisset: nam præter naturā
qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur: habitatores uero eius uidisset paratos
ad pugnam sibi obuios processisse prelium cum his committit: eosq; paulisper relucta
tos in fugam uertit: quos uestigiis consecuti romani exterioris muri ambitum quo con
fugerant cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus ciues sui clausere ci
uitatem metu. s. ne cum his rursus hostes intrarent: profecto autē deus galyleorum cla-
des romanis dabat: qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum manib9
propriis ad interitū hostibus dedit auidissimis cędiū. Multi enim simul ruētes ad portas
multūque nominatim prępositos inclamantes inter ipsas preces immorabātur: quibus
hostes unum murum alterū ciues clauserant & iter medios coacti muros ambitus: mul
ti quidem sociorum suis gladiis transfigebantur: infiniti uero a romanis interficiebātur:
ne uel ad ulciscendū quidē recepta fiducia. Nam præter hostilem metū etiam domestica
proditio eorum animos fregerat. Denique moriebātur non romanos sed iudæos execrā
tes: quoad omnes interiere numero hominū. xii. milia. unde Traianus uacuam esse ciui
tatem pugnatoribus reputans: & si qui adhuc intus essent: nihil eos ausuros esse existi-
mans, præ timore imperatori excidiū reseruauit. Missisq; nūtiis ad Vespasianum petit: ut
filium Titū dirigeret finē uictoriæ impositurum: ille aūt laboris aliqd superesse ratus cum
milite filiū misit: hoc est quīgētis equitib9 & peditib9 mille. Qui mature ad ciuitatē pro
fectus sic ordinauit exercitū: ut in leuo quidē latere Traianū cōstitueret: ipse uero in dex
trū obsidioi pesset. Itaque militib9 scalas muris undiq; applicātib9: cū paulisp desup ga
lyłei obstitissent cōtinuo mœnia reliquerūt. Tit9 uero comitesq; saltu demissi matur̄ ciuita

tem obtinuere: tūcq; uehemēs cū his qui se intus cōgregauere pugna cōmissa est. Nūc
per angusta uiarū irruētibus ualidissimis: nūc fœminis ex tectorum culminibus quę forte
inuenissent tela iactantibus. Et hoc qdē modo usq; ad sextā horam sustinuere cōflictū.
Assumptis aūt bellatorib9 cætera multitudo & sub diuo & per domos senes pariter ac
iuuenes mactabanť. Deniq; uirilis sexus præter infantes nullus remānsit: qui cū mulierib9
abducti sunt seruitio. Interēptorum quidem in ciuitate & in prio cōgressu numerus fuit qn
decim miliū: captiuorū autē duo milia, c. xxx. Hęc galyleis clades cōtigit quinto & ui-
gesimo die iunii mēsis. Cap. xix. Sed ne samaritæ quidem alieni a calamitatibus
remansere: hi nāq; in mōte garizin qui est illis sanctissimus cōgregati locis suis expecta
bant: belli autem minas eorum cōuentus ac spem haberet uidebatur: nec saltem uicino
rum malis corrigebātur: sed inconsulta suarū uirium infirmitate secūdis romanorū reb9
exterriti: prona in tumultū uoluntate pendebāt. Vespasiano aūt placebat motus anteca
pere: eorumq; impetus præuenire: nam & si prędidiis tota samaritica regio cincta erat:
tamē eorum multitudo qui coierant: & cōspiratio timebatur. Eaq; causa cerealē quintæ
legionis rectorē cum sexcentis equitibus tribusq; peditū milibus mittit. Ille autē ad mō
tem quidem accedere prælioq; cōgredi nequaquā tutū esse duxit: quoniā hostes plurimi
desuper essent: milites uero circūuallatis undiq; montis radicibus tota eos die custodie-
bant. Euenit autem aquæ tunc indigētibus samaritis etiam graues accendi ęstus: erat. n.
tempus æstatis: neque se rebus necessariis uulgus instruxerat: adeo ut nōnulli quidē una
die siti morerētur: multi uero eiusmodi morti seruitium præferentes ad romanos transu
gere: ex quibus cognito cerealis illos etiam qui adhuc perseuerarēt malis infractos mon
tem ascendit: & circū hostes exercitu constituto primū eos a dextera parte hortabať: at
q; ut salui esse mallent rogabat si arma proiecissent tutos fore promittens. Deniq; quia
persuadere non posset aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sex-
centi. Hęc iunii mensis uigesimo & septimo die gesta sunt atq; his calamitatibus Sama
ritę usi sunt. Cap. xx. Iotapatenis aūt diu durantibus: & præter spem aduersa tole
rantibus quadragesimo quidem ac septimo die romanorum aggeres super murorum al
titudinem sunt elati. Quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit paucita
tem ciuium & infirmitatem enuncians: simul q̄q; diuturnis uigiliis: prœliis assiduis con
sumpti minime quidem ulterius uim ferre possent: uerum dolo etiam caperentur si quis
instaret. Circa extremam nāq; uigiliam quando & malorum requiem habere uideren-
tur: & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat dormire eos dicebat ea
demq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem qui fidem nosset iter se iudę o
rum quantaq; superbia pœnas contenerent transfuga suspectus erat: nam & antea qui
dam ex iotapata captus omne tormentorum genus fortiter pertulit: & cum ne flammis
quidem coactus quid intus ageretur hostibus exquirentibus prodidisset, mortē deridēs
crucī suffixus est. Fidere tunc proditori coniectura faciebat. Et fortasse quidem illum ue
ra dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuēdum asser
uari hominē iussit: & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quę su
erat indicata ociose ibat ad muros: primusq; incedebat Titus cū uno ex Chiliarchis Do
mitio sabino paucis ex quitadecima legione comitatus: interfectis aūt uigiliis in ciuita-
tē ingrediuntur: & post eos sext9 quidā Caluarus chiliarchus & placidus subiectos mili
tes introducendo. Arce uero occupata cū hostes in medio oppido uersarēturiāq; plane
dies esset: nec tunc quidē illi q captiuenerētur adhuc excidiū sentiebāt multo labore som
noque pariter dissoluti. Et siqs cuigilasset: nebula uisus ei9 hebetante: quę casu tūc pluri
ma se circū oppidū funderet: donec totus irrupit exercit9: soloq; maloq; periculo exsuscí

tati moriẽtesq; demũ se pisse crediderũt: romãos aũt memores quę obsidionis tpe pertu
lissent: neq; parcẽdi cuiquã neq; miserẽdi quẽquã tangebat cura. Sed ex arce plebẽ ad ꝓ
na cõpulsam facillime trucidabãt: ubi loci difficultas pugnacib⁹ negaret copiã resistẽdi.
Circũuiarum nãq; angustiis pressi ac per decliua dilabẽres fluẽte desuper bello obtege
bantur: id multos etiã qui circa iosippũ lecti erãt ut mãib⁹ ꝓpriis liberarẽtur imutauit:
nã cum se uiderent romanoꝝ neminẽ posse occidere ne romanoꝝ manib⁹ oppeterẽt pręs
uenerũt: & in extrema partę ciuitatis cõgregati semet interfecerũt. Quicũq; tamẽ uigi
lum primi captã ciuitatẽ senserũt in quadã turri septẽtrionali fuga recepti aliquãdiu qui
dẽ restiterũt. Deinde circũclusi hostiũ multitudine sero dextras dedere: hisq; instãtibus
mortẽ suam æquo aio præbuerũt. Potuissent aũt incruẽtę romani obsidionis sine gloria
ri: nisi unus ex ipsis occidisset Hecatontarchus Antoni⁹ peremptus insidiis. Nã quidam
ex his qui ad speluncas cõfugerãt (erant aũt plurimi) rogabãt antoniũ dextrã sibi por
rigere ad fidem salutis ac pręsidiũ quo tutus ascẽderet. Cũq; his manũ porrexisset icau
te super ille hasta prævẽtũ in inguine perculit: statimq; cõfecit: Illo die quidẽ imãissimã
multitudinẽ peremere romani. Postea uero secutis dieb⁹ scrutãdo latebras per cũiculos
& speluncas oẽm ulciscebãtur ætatẽ præter infantes ac fœminas. Itaq; captiui quidem
mille ducẽti cõgregati erant: quadraginta uero milia cõnumerata sunt excidii tẽpore pu
gnisq; superiorib⁹ mortuoꝝ. At uespasianus ciuitatẽ ipsam excindi iubet: castellaq; eius
omnia adhuc exurit. Iotapata quidẽ ita deuicta est tertiodecimo imperii Neronis anno
calendarum iuliarum die. Cap. xxi. Romani uero iosippũ reqrentes & propriẽ in
dignationis cã: & quod imperatori operę precium uidebatur: captus enim maxima pars
belli esset: mortuos itemq; abditos rimabãtur: ille autem in exitio ciuitatis fortunę quo
dam usus auxilio per medios se hostes surripuit: & in quendã profundum puteum saltu
demissus est: cui amplum specus adiunctum erat: in latere quod supra scrutantes uidere
non possent. Vbi. xl. quidẽ insignes uiros latitantes offendit: rerumque utilium appara
tum: qui non paucis diebus sufficerent. Hostibus autem omnia complexis interdiu qui
dem se occultauit. Nocte uero ascendens uigilias explorabat ut fugeret. Cunq; omnia
undiq; ipsius causa maxime custodirentur: neq; fallendi spes esset, in speluncam iterum
descendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia uero die capta quadam muliere quæ cum ip
sis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasian⁹ propere duos chiliarchos Paulinum: & Cal
licanum iussos pacem dare Iosippo & bene hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus
tamen ille rogantibus postquã ad eum uenerunt: fidemq; pro salute dantibus minime
paruit. Ex his autem magis quæ pati ueritus esset qui plurima commisisset: quam ex na
turali mansuetudine rogantium suspitionem colligẽs uelut ad pœnam euocaretur time
bat: donec Vespasianus tertium quoq; chiliarchum Nicanorem iosippi notũ: atq; olim
consuetum direxit: Is aũt quam dulce in eos romanorum esset ingẽium: quos semel sub
iugasset referens: quodq; ipse Iosippus uirtutis causa magis admirabilis quã inuisus du
cibus haberetur: essetq; imperatori studium non eum ad supplicium ducere: quod etiam
sine deditione sibi liceret exigere: sed conseruare pot⁹ uirum fortem. His addebat q; ne
Vespasianus si quid dolo moliretur amicũ ad id mitteret: ut in re optima pessimam hoc
est perfidiam præexeret amicitia: neq; semetipsum illi ut amicum falleret obtemperatu
rum fore. Verum Iosippo etiam post Nicanoris dicta hæsitãte, milites quidẽ irati spelũ
cæ ignẽ submittere ꝓperabãt. Sed retinebat eos belli ductor uiuũ iosippũ capere pluri
mi pendens. Nicanore autem uaheménter instante: ubi ẽt hostilis multitudinis mias cõ
pit Iosipp⁹, nocturna somnia reminiscit: qbus ei de⁹ & futuras iudęoꝝ clades: & quę ro
manis essent euẽtura pricipib⁹ ostẽdit. Erat aũt iterpretãdis quoq; somniis idone⁹: & cõ

iectare quæ ambigue diuinitus dicerẽtur, sciebat. Qui & sacros prophetarũ libros noue
rat: q; & ipse sacerdos esset: & parẽtibus sacerdotibus ꝓcreat⁹. Illa igitur hora quasi deo
plenus: & recentium somnioꝝ quę uiderat, horrenda simulachra mẽte cõplexus occul
tas preces deo offert. Et quia iudęorũ inquit labefactari tibi rem placuit: fortũa uero ad
romanos tota migrauit: animãq; meam: quę futura prædiceret, elegisti, do quidẽ man⁹
sponte romanis & uiuo. Testor aũt q; non ꝓditor: sed tuus minister ad eos ibo. Simul
his dictis Nicanori cõsentiebat. Verũ qui una cõfugerãt iudęorũ postquã intellexerunt
iosippũ rogãtibus cędere, uniuersi circũstantes clamabãt. Certe plurimũ ẽgemiscere le
ges patrię ubi sunt quæ iudęis deus annuit: quibus mortẽ contẽnẽtes aĩas indidit, uita
iosippe captus es: lucẽq; pateris intueri seruiẽtem. q̃ cito tui oblitus es: quã multos pro
libertate mori psuasisti: Falsam profecto opinionẽ fortitudinis habebas: falsamq; pru
dentiæ si salutẽ apud eos spẽrat cum qbus ita dimicasti: aut si hęc etiã certa sunt ab illis
tamẽ te seruari cupis. Sed q̃is te romanoꝝ fortuna tui obliuione ꝓfuderit: & nos tamẽ
patrię glorię consulentes: & dexterã tibi & gladiũ cõmodabimus. Tu uero siqdem spõ
te moriare dux iudæoruꝝ: sin uero, inuitus proditor morieris. Vix hęc elocuti sunt: & in
tentatis ei gladiis occidendũ illum cõminabant si romanis pareret. Timens igitur im
petũ iosippus: & se dei pręceptoꝝ proditorẽ esse ratus: si ea non enunciasset morte præ
uentus, argumentis eos philosophię necessario tractare incipit. Et qd enim tantope ingt
o socii proprię cędis auidi sumus: aut cur amicissimas inter se res corpus & aĩam in dis
sensionẽ uocamus: mutatũ me esse qspiam dicet. Sed romani hoc sciunt optimũ esse in
bello mori: sed lege belli hoc est a uictoribus trucidari: proinde siquidem romanoꝝ fer
rum deprecor uere meo gladio meaq; manu sim dignus. Sin illi hosti parcendũ putãt:
quam iustius nosipsi nobis pepercimus: Quippe stolidũ est eadem circa nos admittere:
pro qbus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor: pu
gnãdo tamen & illoꝝ manibus qui eam ꝓripuere: nũc aũt neq; pręlio nobis obstãt: neq;
nos interficiũt. Itidem aũt timidus est habendus qui mori nõ uult cũ opus est: & q uult
cum non oportet. Pręterea qs nos metus ꝓhibet ad romanos ascẽdere: nẽpe mortis. Er
go eam quæ ab hostibus dubię suspecta formidini ẽ, eam certũ ipsi nobis irrogabimus.
Veꝝ seruitutẽ dicet aliqs: Valde qdem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occide
re: immo uero ignauissimi quãtũ opinor. Nam & gubernatorẽ timidissimũ puto: qui tẽ
pestatẽ metuẽs ante uim turbinis nauẽ sponte submergit. Quin ẽt propria manu perire
a cõi omnium aĩalium natura discrepat: eoq; mõ in creatorẽ nostrũ summũ scelus admit
titur. Nullũ est animal quod ex industria uel per se moriatur. Siquidẽ naturę lex ualidis
sima ut uelint uiuere in oibus sita est: iccirco & qui nobis adimendũ id putant hostes du
cimus & ĩsidiatores pœna ꝓsequmur. Deũ uero idigne ferre nõ arbitramur: cũ domũ eius
hõ despiciat: Ab illo enĩ accępimus ut essemus: rursumq; ut esse defineremus, illi redden
dũ est. Corpora quidẽ cunctis mortalia sunt ex caduca materia fabricata. Anima uero
semp immortalis est: deniq; pericula in corporibus collocata. Si quis ergo depositũ homi
nis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac pfidiosus hẽtur. Sic dei depositũ
ex ꝓprio corpore qui eiecerit, eũ se latuisse quẽ læserit æstimabit: Et seruos q̃dẽ fugiẽtes
ulcisci iustũ creditur: q̃is nequaquã dños fugerint: ipsi uero deũ fugiẽtes: & optimũ de
um impie facere nõ uidebimur: An ignoratis q; eorũ qui lege naturę uita exeũt acceptũq;
deo debitũ soluũt, cũ id qui dedit recupare uoluerit ꝓpetua laus domusq; ac familia sta
biles sunt: purę ãt & quæ iuocãtes exaudiãtur animæ remanẽt locũ in cęlo adeptę san
ctissimũ atq; ide rursum uoluẽtib⁹ sęculis casta corpora iubẽtur icolere: quoꝝ uero ma
nus in seipsos isanierũt, eoꝝ aĩas tenebrosior orchus suscipiet. Pater aũt illarũ de⁹ autho

res iniuriæ per nepotes ulciſcitur. Hinc & deo iuiſum eſt: & a ſapiẽtiſſimo legis noſtræ cõditore coercetur. Deniq; ſi qui ſe occiderint, apud nos quidem uſq; ad ſolis occaſum in ſepultos abiici decretũ eſt: cum ẽt hoſtes ſepeliri fas eſſe ducamus apud alios etiã dextrę iubentur abſcindi eiuſmodi mortuoꝝ quæ in ipſos armatę ſunt: quoniã ut corpꝰ ab ani ma: ita manũ eſſe a corpore alienã exiſtimarẽt. Pulchrũ eſt igitur o ſocii iuſta ſentire: ne q; humanis cladibꝰ addereut creatorẽ oĩum ĩpietate lędamus: ſi ſalui eſſe uolumus ſalui ſimus. Nec enim ſalus apud eos ignobilis eſt: quibus tantis uirtute opibus demonſtra uimus. Sin mori placet ab his occidi pulchrũ eſt qui nos cœperint. Non migrabo ego ĩ hoſtium locũ: ut ipſe mei proditor fiam. Multo enĩ ſtolidior ſim: quã qui ad hoſtes ultro profugiũt. Siquidem illi ſalutis cã id faciunt: ego uero interritus & quidẽ mei romanoꝝ tamẽ inſidias uotis expeto. Nã ſi me poſt uinctas dexteras ꝓmãt, magno aĩo paratoq; moriar mẽdacii perfidiã pro uictoriæ ſolatio mecũ auferẽs. Cap. xxii. Multa qui dẽ in hunc modũ Ioſippus ut a cæde ꝓpria ſocios dehortaretur, dicebat. Illi aũt obſtru ctis auribꝰ deſperatione qua ſe iam dudũ morti deuouerant concitantur: & alius aliũde cũ gladiis accurrentes ignauiam exprobrabãt: & quaſi eũ mox percuſſurus quiſq; ado riebatur. Ille aũt cum alium noĩatim uocaret: alium uultu ducis intueretur: alteriꝰ dexte rã præhẽderet: alium precibus exoraret uaria mẽtis affectione: ut in tali neceſſitate po tuit diſtractos, ferrum oĩum a cæde ſua prohibebat: non ſecus ut ferę beſtiæ circunclusæ ad eum ſemp: qui ſe contingeret ora cõuertens. Illoꝝ autẽ qui ducẽ ĩ extrema quoq; cla de reuerendũ putarent, debilitabãtur dextræ: gladiique de manibꝰ labebãtur: multi ſpõ te cũ manus ei afferrent, frameas dimittebãt: ioſippo autẽ non defuit in ea deſpatione cõ ſilium: ſed fretus dei prouidentia ſalutẽ in periculũ mittit. Et quoniã mori decretũ eſt in quit: agite: cędes mutuas ſortiamur & cui obtigerit: manꝰ ſequẽtis occũbat: atq; ita om nium fortuna pẽrambulet: neq; ſua dextera q̃ſq; ſubiaceat. Iniuſtũ eſt enim cęteris inte rẽptis ex aliis quẽquã ſi pœnituerit ſaluũ eſſe. Viſus ẽ uera dicere: & quod perſuaſit agi tur ſors cuiq; obtigit paratã ei: qui ſequereť necẽ ſuã prębeat quaſi mox etiã duce peri turo. Cum ioſippo enim ꝑire uita dulcius æſtimabant. Remanſit ãt ipſe cum altero ſiue fortuna dici poterat ſiue dei ꝓuidentia. Conſultoq; ꝓſpiciens ne uel forte grauareť: uel ſi nouiſſimus receſſiſſet gentilis cæde polluereture, illi quidẽ fide iterpoſita ut uiueret per ſuaſit: ille qdem hoc modo & romanoꝝ & domeſtico bello liberatus ad Veſpaſianũ per nicanorẽ ducebatur. Oẽs aũt romani uiſendi eius gratia occurrebãt: & cum ſe circa du cẽ peremeret multitudo, uarius tumultus erat. His exultãtibus q; captus eſſet: aliis mi nitantibus: nonnullis aũt propius eum uidere certantibus. Et qui longius erant hoſtem interficiendũ eſſe clamabant. Qui uero propius erãt: facta eius reputantes mutatiõe ſtu peſcebãt. Rectoꝝ aũt nemo fuit: qui licet iraſceretť nomini eius, uiri aſpectu non mitior factus ſit. Titum uero pręter alios & fortis ioſippi aius in calamitatibus: & ætatis eius miſericordia capiebat: qualiſq; pridẽ fuiſſet in pręliis reminiſcẽtẽ: & qualis nũc ſicin ho ſtiũ manibus intuentẽ. Libebat: intelligere quanta eſſet fortũę potentia: quamq; uelox belli momentũ: humanaꝝ aũt reꝝ nihil firmũ: atq; ꝑpetuũ: quã multos etiam tunc ira ut ſentiebat ipſe ut ioſippũ miſerarentť, affecit: plurimaq; ſalutis eius pars Titus extitit apud parrẽ. Veſpaſianus tamen quaſi miſſurus cũ cęſari ut cautiſſime cuſtodiretur ꝑce pit. Quo audito ioſippus aliqd ſoli ſe dicere uelle ait. Sũmotiſq; ab illo omnibꝰ aliis pręter filiũ Titum: alioſq; duos amicos, Tu qdem inqt Veſpaſiane tãtũ hoc putas ioſippũ te habere captiuũ. Ego aũt maioꝝ ad te nuntius uenio pręmiſſus adeo ut iudeoꝝ legem uidereť: & quemadmodũ duces exercituũ mori deceret ad Neroẽm me mittis. Quid itaq; quaſi qui Neroni uſq; ad te ſucceſſuri ſint maneant. Tu & Cęſar & Veſpaſiane & impe

rator: atq; hic filius tuus nũc: me aũt colligatũ arctius tibi aſſeruato: nam dominus qui dẽ non mei ſolum es tu Cęſar: uerũ etiã terræ mariſq; ac totius hoĩum generis. Me autẽ ad maiorẽ pœnã cuſtodiri oportet, ſi ex tẽpore aut ſubito in dominũ iſta confingo. His dictis Veſpaſianus ſtatim quidẽ fidem non habere uidebatur: eaq; ioſippũ exiſtimabat ſalutis gratia cõminiſci. Paulatim uero ad credendũ ipellebatur: iam pridem illum exci tante ad imperiũ deo ſceptraq; multis præmõſtrante portẽtis: ſed & in aliis ueracẽ eſſe ioſippũ deprẽhẽderat. Altero nãq; amicorũ qui ſecretis intererãt admirari dicente quẽ admodũ niſi hęc deliramenta ſint: neq; iotapatenis de excidio: neq; ſibi de captiuitate quicquã diuinaſſet ut a ſe iram depelleret. Ioſippus iotapatenis ait ſe prędixiſſe q; poſt diem ſeptimũ & quadrageſimũ eos maneret exitiũ: quodq; ipſum romani uiuum eſſent in cuſtodia retẽturi. Hęc in ſecreto quæſita Veſpaſianꝰ ubi uera eſſe cõperit a captiuis, etiã quę de ſe dixiſſet credibilia cœperat exiſtimare: ſed neq; cuſtodiã ioſippo nec uincu la remittebat: ueſtimẽtis aũt aliiſq; muneribꝰ eũ donare benigniſſimeq; fouere non deſi nebat: etiam Tito magnam honori eius operam cõmodante. Cap. xxiii. Quarto autẽ die menſis iulii Veſpaſianus in ptolomaida reuerſus: inde in loca maritima cæſare am peruenit: iudęæ maximam ciuitatẽ: & quę maiorẽ incolarũ partem grẽcos haberet: igitur & exercitũ & rectorẽ indigenę omni fauore ac benignitate ſuſcipiunt: affectu qui dem quo romanos dilĩgerent plus autẽ illoꝝ qui exciſi fuerant odio: unde etiam multi q dem ſimul ut deioſippo ſuppliciũ ſumeret cum clamore precabantur. Veſpaſianus aũt de iſta qdem petitione uelut ab inconſulta multitudine oblata nihil reſpõdendo diſſol uit. Legionũ uero duas qdem hyematum apud Cęſaream poſuit: q; oportunam uideret eſſe ciuitatem. Decimã uero & quintã Scitopolim miſit: ne totius exercitꝰ moleſtia Cæ ſaream premeret. Erat aũt illa quoq; ſalubris aprica per hyemẽ quantũ æſtatis caloribꝰ ęſtuoſa ut in planitie ſita atq; maritima. Cap. xxiiii. Dum hęc aũt aguntť collecta non exi gua multitudo quæ uel ab hoſtibus ſeditione defecerant: uel ex ciuitatibꝰ euerſis effuge rant Ioppam ſibi receptaculo renouant ſeditioſi quam ante uaſtauerat Ceſtius. Et quia terra quã uaſtauerat arcebanť: migrandum in mare cenſuerunt ac piraticis nauibꝰ fabri catis in Syriam & phœnicẽ: itẽq; in ęgyptum cõmeantes plurimos latrociniis prædabã tur: omnibuſq; nauigiis inuium faciebant illaꝝ partium pelagus. Sed ueſpaſianꝰ cogni to quid cõſtituiſſent equites in Ioppam necnon & pedites mittit. hiq; nocte in ciuitatẽ q; incuſtodita erat ingreſſi ſunt: Eius autẽ habitatores poſtquã irruptio præſens erat ne tunc romanos arcerẽt metu deterriti naues fuga petierunt: & in his ultra contiguũ ſagit tæ ſpatiũ pernoctauere. Cum uero ioppa natura eſſet importuoſa: nãque in aſperum: cæ teraque arduũ litus deſinit: ac ſummis utrinque cornibus leuiter incuruũ quæ uaſte ſup ſunt & ingentibus procellis pelagus turbant. ubi ẽt nunc Andromede catenarũ ſignis extãtibus fabulæ ueteris fides oſtendiť. Aduerſus ãt aquilo feriẽs littora ſummos in ob iectas cautes fluctus affligit: eo q; ſolitudinẽ in tutiorem efficit ſtationem: in eo ſalo flu ctuãtibus ioppenis prima luce uiolentus: quẽ illac nauigãtes melãboriã uocant flatus incumbit: & alias quidem naues inter ſe: alias uero collifit in ſcopulos. Multę aũt cum magna ui aduerſo æſtu niterentur ad pelagus. Nã & litus ſaxis infeſtũ: & hoſtes i eo cõ ſtitutos timebãt ſublatę in ſublimi gurgite mergebanť. Et neque fugæ uſpiã locus erat: neque manẽtibus ſpes ſalutis: cũ & mari uentoꝝ: & ciuitate romanoꝝ uiolentia pelle rentur. Itaque multi ululatus colliſſis nauibꝰ audiebãtur: & multi crepitꝰ fractis: ioppe noꝝ autẽ fluctibus pars obruti: pars naufragiis ĩplicati moriebanť. Nonnulli ãt ferro ſe iterficientes ueluti ſatius eſſet mori præueniebãt: plurimi ãt euecti fluctibꝰ ſcopulis car pebãtur: ut & pelagꝰ ſanguine redũdaret: oiſque ora maritima cadaueribꝰ oppleretť: cũ

etiam ad litus apulsos in eo ſtãtes romani milites trucidarẽt. Eiectorũ autẽ corpor; quatuor milia ducẽta fuerunt. Ita captã nullo prælio ciuitatẽ romani funditus eruũt. Ioppa quidẽ hoc modo breui tẽpore bis a romanis exciſa eſt. Veſpaſianus autẽ ne rurſus eo piratę confluerẽt caſtris in arce munitis ibi cũ peditibus paucis equitatũ reliquit: ut hi quidem locis ſuis manẽtes eadem caſtra defenderẽt: equites uero omne circum territorium peragrantes ad fines tyoppe uicos & municipia ſimul eximerent. Illi quidem prẽceptis obedientes in dies ſingulos incurſando excindebant totas regiones atq; uaſtabant.

Cap. xxv. Vbi uero Iotapatæ apud Hieroſolymã caſus nunciatus eſt: Primo quidẽ plurimi & pro magnitudine calamitatis: & quod nemo qui ſe uidiſſe diceret quę iactabantur aduenerat, non credebant. Nec enim uel nuntius aliquis ſuperfuerat: ſed ipſa paulatim per finitimos ueritas ſe fama excidiũ prædicabat. Vnde permatura triſtium paulatim per finitimos ueritas ambulabat & apud oẽs ambiguitate certior habebatur. Quinetiã rebus geſtis pluraq; facta non erant effingebant: & excidio ciuitatis iterẽptus dicebatur eſſe ioſippus. Quę res maximo luctu repleuit hieroſolymã. Et per ſingulas domos itẽq; cognationes amiſſorũ quiſq; lugebatur a ſuis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi quidem hoſpites: alii propinquos amicos: alii nonulli etiam fratres flebant, Ioſippum autem uniuerſi: adeo ut per dies triginta nunquã lamenta in ciuitate ceſſarent; magnaq; mercede conducerẽtur tibicines næniarũ. Tempore autem ueritate releuata; ubi de iotapata quidem ut res habebat: fictum uero quod de ioſippi morte uulgabatur: eũq; uiuere & cum romanis eſſe cõpertum comprobatũ eſt; ac ſupra captiui fortunã a ducibus honorari, tantam in eum uiuum iracundiam; quantã prius cum mortuũ crederent beniuolentiã conceperunt. Et ab aliis quidẽ ignauię; apud alios proditionis arguebatur: totaq; in eũ ciuitas plẽa erat indignatione: atq; cõuitiis. Vltro autẽ his uulneribus excitabant magiſq; accendebant rebus aduerſis & offenſio quę prudẽtibus ne ſimilia perferant: cautiores & cuſtodiæ cauſam pbet ad alias calamitates tanq; ſtimulus icitabat: & maloꝝ quæ ſemper accipiebãt exfine principiũ. Deniq; maiore in romanos ipetu ferebantur: uelut in ioſippũ pariter uindicaturi Hieroſolymoꝝ qdem habitatores eiuſcemodi turbis agitabãtur. Cap. xxvi.

Veſpaſianus autẽ ſtudio uiſendi regnum Agrippę. Nam & ipſe rex inuitabat rectorẽ cũ exercitu ſimul paratus accipere domeſticis diuitiis ac per eos ęgras partes regni compeſcere: motis ex cęſarea maritima caſtris in eam quę Philippi dicitur cæſareã demigrauit: ibiq; per dies. xx. milite recreato: Ipſe quoq; reꝝ geſtarum gratias deo referens iepulis erat. Poſtq; uero Tyberiada quidẽ nouas res cupere ac rebellare Taricheas audiuit ad regnum autẽ Agrippæ utraq; ptinebat decreto apud eos undiq; iudęos excidere, oppor tunũ eſſe credidit aduerſus eos exercitũ ducere: ſimul ut Agrippę hoſpitio uicem repen deret poteſtati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium ſuum Titum in Cęſaream ut inde militem Scitopolim traduceret mittit. Hęc autẽ ciuitas decẽ ciuitatũ maxima & Tyberiadi uicina eſt. Quo cũ ipſe ueniſſet: ibi filiũ præſtolabatur. Deinde cũ trib9 ultra legionib9 progreſſus ad trigeſimũ a tyberiade ſtadiũ in quadam manſione cõſpicua rebellantib9 cui nomen eſt Enabris caſtra ponit: atq; hinc Decatharcũ Valerinum cũ equitib9 quinquaginta dirigit: qui pacifico ſermone oppidanos alloquereꝝ & ad fidem inuitaret. Audierat enim q; pacem populus deſideraret nullis autẽ ad bellum eum cogentibus ſe ditionẽ pateretur. Itaque Valerinus ubi muro appropinquauit & ipſe de equo dieſiluit: & ſuos comites idem facere iuſſit: ne laceſſendi prelii cã potius ueniſſe uideretur. Sed priuſq; uerbum faceret armati excurrere in eũ: ſeditioſi qui erãt ualidiores rectore quodã nomine ieſu Tobye filio latrocinalis agminis principe. Valerin9 ãt neq; prẽter mãdata ducis prælio congredi tutum rat9 ẽt ſi de uictoria cert9 pugnãq; piculoſam eſſe: ſi cũ mul

tis pauci & inſtructis imparati confligerẽt. Inopinata prẽterea iudęoꝝ ſtupefact9 audacia: & ipſe pedes refugit: & quinq; aliis ſimiliter equis relictis: quos Ieſus eiuſq; ſocii ue luti pugna nõ iſidiis captos læti in oppidũ adduxerũt. Id autẽ ueriti ſeniores & qui præſtare populis uidebãtur in romanoꝝ caſtra ꝓfugiũt: adhibitoq; ſibi rege ad Veſpaſiani genua ſuppliciter accedũt: ne ſe deſpiceret obſecrãtes: neue quę paucoꝝ eſſet totius ciuitatis inſaniã exiſtimaret: ſed populo parceret qui ſemp amica romanis ſentiret: magiſq; ultũ iret defectionis authores: a qbus ipſi olim ad fœdus uẽire ꝓperãtes nũc uſq; ne id facerent aſſeruati fuiſſent. His eoꝝ precibus quãquã toti ciuitati propter equoꝝ rapinã infenſus eſſet idulſit. Nam & Agrippã uidebat ei9 oppidi cauſa trepidare. Fide autẽ per eos populo data ieſus eiuſq; ſocii tutũ ſibi nõ eſſe rati apud tyberiada cõſiſtere: ad taricheas effugiunt. Cap. xxvii. Poſteroq; die Veſpaſianus in arcẽ prætmittit cũ equitibus Traianũ: qui multitudinẽ an omnes pacem cuperent experiretur. Cognito autẽ populũ eadẽ ſentire quę ſupplices, ad ciuitatẽ ducebat exercitũ. Illi autẽ portis ei patefactis cũ laudationib9 obuiam prodeunt: ſalutis datorẽ ac benemeritũ acclamantes. Cũ uero militem anguſti aditus remorarẽt: murorꝝ partem dirui Veſpaſianus ex meridiano latere iuſſit: eoq; pacto dilatauit igreſſum: ut præda tamẽ & iniuriis abſtinerent in gratiã regis edixit: eiuſdemq; cã muris pepercit: ſpondentibus habitatoribus eius. Poſt hęc cum reliquis fore concordes: aliiſq; modis malis affectatã ciuitatẽ ex diſſenſione recreauit. Deinde ab ipſa digreſſus: inter ipſam & taricheas caſtra poſuit: muroq; firmauit: belli ſibi moras illic fore proſpiciens: quod omnis turbarũ copiens multitudo ad taricheas conflueret: munitione confiſa ciuitatis: & lacu gẽneſar qui ab idigenis ſic appellabatur. Etenim ciuitatem ita ut tyberias ſub monte poſitam qua lacu non alluebatur undiq; muro ualidiſſimo: ſed minore quã tyberiada ioſippus cinxerat. Namillam quidẽ in principio defectionis pecuniarũ: itemq; uirium copia cõmunierat. Taricheis uero largitatis eius reliquiæ profecerũt. Scaphas autẽ plurimas in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet ſi terreſtri prælio uincerent refugerẽt: ſimulq; ad nauale bellũ ſi opus eſſet inſtructas. Romanis autem caſtra muniẽtibus, ieſus eiuſq; ſocii neq; multitudinẽ hoſtium: neq; diſciplina militię perterriti: curſu in eos irruũt: primoq; impetu diſiectis muri fabricatoribus ac parte aliqua ędificii diſſipata: ubi armatos cõgregari uiderũt: antequã aliquid paterentur ad ſuos refugiũt: eoſq; inſecuti romani ad nauigia cõpulere. Et illi qdem tantũ ꝓuecti unde romanos contingere miſſilib9 poſſent anchoras iaciũt: & ſicut acies aſſolẽt denſatis inter ſe nauibus aduerſus hoſtes in terra cõſtitutos nauali prælio decertabãt. Cap. xxviii. Audito autẽ Veſpaſianus magnã eoꝝ multitudinẽ in proxima ciuitati planitie congregatã: filium ſuũ cum ſexcentis equitib9 lectis eo mittit. Qui cũ infinitũ hoſtium numerũ reperiſſet, patri quidẽ maioribus auxiliis opus eſſe mandauit. Ipſe uero eqtum pleroſq; etiam priuſq; ſubſidia uenirẽt alacres eſſe uidens: cum nonnulli eoꝝ multitudinẽ iudęoꝝ formidarent: unde exaudiri poſſet conſtitit: & o Romani ait pulchrũ eſt nãq; in principio ſermonis admonere uos generis ueſtri: ut qui cum qbus pugnaturi ſumus ſciatis: noſtras enim manus nemo unq; toto orbe hoſtis ullus euaſit: iudęi uero ut ẽt pro his dicamus aliquid ad hoc uſq; tempus uicti non defatigantur. Itaq; oportet illis in aduerſis rebus conſtanter dimicantibus: ẽt nos in ſecundis perſeuerãtius laborare. Aperta qdem fronte uobis plurimũ alacritatis ineſſe conſpiciens gaudeo: Vereor autẽ ne cui ueſtrum tanta timorẽ multitudo hoſtium latenter incutiat. Igitur quiſq; iteꝝ cogitet qualis cum qbus decertabit: q; q; iudęi licet ſatis ſint audaces mortẽq; contemnãt, incompoſiti tamẽ bellorũq; imperiti ſunt: & uulgus recte potius q̃ exercitus appellãdi. De uſa uero peritia atq; ordinatiõe referre qd opus ẽt? Nempe iccirco ſoli armis

exercemur pacis etiã tempore:ut ne in bello nos cũ hostibus nũero cõseramus:nã quod erat perpetuę militiæ cõmodũ si pares cũ rudibus cõgrediamur:quin reputate q armati cũ inermibus & equites cũ peditibus & duces tuti cõsilio cũ uagis neq; rectorẽ habenti bus decertabitis:quodq; nos hæ uirtutes multo plures efficiant.Multũ aũt uitia de hostiũ numero detrahant:nec sola hoium multitudo quãuis pugnacissimi fuerint in bello obtinet:sed etiã si uel in paucis sit fortitudo:hi enĩ & ordinari faciles sunt & sibimet sub uenire:numerosę aũt copiæ plus incõmodi ex semetipsis quã ex hostibus capiũt:itaq; in dæos audacia & ferocitas ac despatio siue mẽtis sęuitia ducũt.Quę rebus secũdis aliquã tũ ualent minimis offensionibus extingũtur.Nos aũt uirtus regit & morigera uolũtas: itẽq; fortitudo:quæ & in ꝓspera fortũa uiget:nec ad finẽ usq; inter aduersa decipitur.Ad hoc maiores nobis sunt quã iudęis causę certãinis:nã si illi ꝓ libertate ac patria belli pícu la sustinẽt:qd est nobis ĩclita fama pręstantius?Et ne post orbis terrę imperiũ uideam? hostiũ aduersario? loco iudęos habere.Pręterea cõsiderate q; ne patiẽdi quidẽ alicui? ito lerabilis mali metus est. Multos enĩ nos in ꝓximo adiutores hẽmus.Rapere ãt uictori am possumus:& quos a patre mitti nobis speram? auxilio cõuenit antecapereut & ma ior sit:& sociũ nõ habeat uirtutis effectus.Equidẽ puto nũc de me ac patre meo uobisq; pariter iudiciũ fieri.Siquidẽ ille rebus ante glorioſæ gestis dignus fuit.Ego uero eius sum filius:uosq; milites mei:nã illi uincere cõsuetũ ẽ.Ego uero reuerti ad eũ non ꝓpetiar uí ctus.Quo pacto aũt uos nõ puduerit:duce uestro piculis occurrente nõ supare? Appe tã enĩ pericula mihi credite:primusq; in hostes irrũpã.Nemo aũt uestrũ a me discesserit persuasum habẽs ĩpetum meũ sustẽtari opere diuino:& manifestissime ꝑsumite q; mul to plus mixti hostibus efficiemus q̃ si extrinsecus pugnaremus.Postq̃ hęc locutus est Ti tus diuina quędã alacritas militibus incidit.Et qa traianũ aduenire cũ trecentis eqtibus ante pręliũ contigit ęgre ferebant tanq̃ si minuere uictoria societate. Misit aũt Vespa sianus Siloné & Antoniũ cũ duobus milibus sagittariorũ:ut occupato mõte:qui ex ad uerso erat oppido murorũ propugnatores repellerẽt. Et ab illis qdẽ ita ut p̃ceptũ fuerat circũuẽti sunt ex ea parte subuenire tentantes. Titus aũt primus perrexit citato equo in hostes & post eũ cęteri cũ clamore pro tanto spatio fusi quantũ aduersa acies occupaue rat.Vnde multo ẽt plures quã erant apparuerũt.Iudęi uero licet incursu eorũ & disciplí na cõterriti paulisper qdẽ prios sustinuere cõgressus.Perculsi aũt cõtis equorũq; impetu deturbati cõculcabant:atq; ita multis passim perẽptis dispergunt:& in ciuitatẽ ut qsq; uelocitatis habebat effugiũt. Titus aũt aliquos tergo instãs alios per trãsitũ occidebat: nõnullos cursu aĩcapiẽs ictu ora trãsuerberabat.Multos ãt aliũ sup aliũ lapsos iuoluẽs cõficiebat:omnesq; ad mœnia cõfugiẽtes p̃ueniẽs detorquebat ad campum: donec suæ multitudinis elapsu in oppidum cõfugerunt.Excepit aũt illos acerba dissensio.Nãq; in digẽis & fortunarũ suarũ & ciuitatis gratia: & ab initio bellũ gestũ maxime q; male pu gnatũ fuerat non placebat.Sed populus aduenarũ qui plurimis esset uim adhibebat:& inter se discordantiũ clamor erat:quasi iam arma caperẽt. Quibus auditis nec procul a muris aberat Titus exclamat:hoc tps est.Quid moramur cõmilitones? Deo nobis de dente iudęos:suscipite uictoriã.Nõ auditis clamores q manus nras euadere discordãt:ha bemus ciuitatẽ si modo ꝓperamus. Verũtamen cũ uelocitate animis opus ẽ. Nihil enĩ magnũ effici sine periculo cõsueuit:nõ solũ aũt hostiũ concordiã quos cito necessitas in gram reuocabit:sed ẽt nostrorũ auxilia p̃uenire debemus: ut præter uictoriã quantas co pias pauci superamus ẽt ciuitate soli potiamur.Simul his dictis incendit equũ atq; ad la cum decurrit:& per eum propere ciuitatẽ ingrediẽ quem cęteri cõsecuti sunt.Pauor aũt eius audaciæ murorũ defensores inuasit : & pugnare quidem uel prohibere uenientem

nemo sustinuit. Relictis aũt excubiis Iesus quidẽ cũ sociis in agros effugit:alii uero de currentes ad lacum:in manus hostium cõtra uenientium incidebant.Mactabantur alii cum scaphas scanderent:itẽque alii cũ iam prouectas assequi natando conarentur:plu rimaq; per ciuitatẽ agebatur hominum cędes: aduenarũ quidem resistentiũ qui non cf fugissent:indigenarũ uero sine pugna:quoniã spes eos fœderis & cõscientia:quod belli consilium nõ habuerant prælio deterrebat:donec Titus nocentibus interemptis mise ratus indigenas ab internitione requieuit.At qui in lacum cõfugerant ac ciuitatẽ captã uiderunt quã longissime ab hostibus recesserunt. Cap. xxix. Titus uero missis eqtibus res gestas patri nuntiat.Quibus ille compertis q; necesse fuit & filii uirtute ad modũ lętus & facinoris claritudine. Maxia.n. belli ps uidebat exẽpta: tũ qdem statí circũdari ciuitatẽ custodibus iussit:ne qs ex eadẽ subterfugeret: neq; a cędibus tẽpera ret.postero aũt die cum descendisset ad lacũ rates aduersus illos qui eo refugerant fabri cari iussit.Quę tã materiaꝝ copia:q̃ artificũ multitudie mature cõtexte sunt. cap.xxx.

Lacus ãt Genesar qdẽ a terra cõtinẽte appellat.Quadragita uero stadiis in latitu dine patens centumq; in longitudine aquæ dulcis est atq; potabilis. palustrí enim cras situdine tenuiores habet latices & undiq; in littora & arenas desinens purus est:ac præ ter hoc temperatus ad hauriendũ & fluuio quidem siue fonte leuior.Semper enim frigi dior quam lacus diffusio patitur, manet:æstiusq; noctibus eius aquæ sub diuo perflatę nequaquã æstibus cędũt: id enim facere indigenis moris est. Variaq; sunt in eo piscium genera:ab alteri? loci piscibus tã sapore quã specie discreta:mediusq; fons ẽ i fluuio ior dane panium nomine:qui terra conditus fertur ex ea quæ uocatur phiale. Hæc autem est quæ in traconitidi ascenditur ad centesimũ uigesimũ stadium cæsariæ: non longius in dextro itineris latere & propriæ ex rotunditate phiala dicitur lacus rotæ speciem prę ferens.Semper autem inter eius labia cohibetur unda nunquã deficiens uel exuberans. Cuncq; interim hoc esse iordanis principiũ nesciretur a tetrarcha quodam tracõitidis phí lippo depræhensum.Is nanq; missis in phialem paleis inuẽit eas apud panium redditas unde ante fluuius nasci credebatur.Naturalis quidẽ pulchritudo Panii regis opibus & Agrippę diuitiis magnificentiis accurata est. Manifestum autẽ flumẽ iordanis ex hoc antro incipiens semecunitidis quidẽ lacus paludes secat & margines:centum autẽ. xx. aliis prętereuntis stadiis post oppidũ iuliada Genesara lacum mediũ trangemensus. Dein de multam per solitudinem in Asphaltidẽ lacum exit. Ad Genesara uero lacum eiusdẽ nominis terra prętenditur natura simul & pulchritudine admirabilis:nullum enim ipa pro ubertate sui negat arbustum totaq; plantis consuere cultores. Cęli uero tẽperies etiam diuersis aptissima est. Nuces enim q̃ arborum maxime frigoribus gaudent insi nitæ floresc ũt:ubi etiã palmę quas nutrit calor ęstiuus: has iuxta ficus & oleę quibus aura mollior destinata est ut naturę magnificentiam hanc cẽ qui dixerit uim adhiben tis ut in unum cõueniant inter se repugnantia anniq; temporũ contentione bona uelut singula peculiari studio terræ fouerent.Non enim solũ nutrit pręter opinionem poma uaria:sed etiam seruat egregia:quidem & quodammodo regnãtia. Vuas & carices sine intermissinoe.x.mẽsibus suggerit:cæteros uero fructus anni spatio senescentes.Nãpter aeris lenitatẽ & fonte quoque irrigatur uberrimo: qui capharnaũ ab indigenis appel lat:Eum nõnulli uenã esse.Nihil fluminis opinãtur q; similes coracino sicut lacus ge nerat pisces.Lõgitudo aũt regionis ęque ac littora cognominis lacus.xxx. stadiis extẽ ditur & latitudo.xx.Horũ quidẽ natura ciusmodi est. Cap. xxxi. Vespasianus aũt perfectus ratibus ipositа manu miliũ quanta in eos:qui lacu effugerant satis esset, una ꝓcubitur. Illi aũt neque cõpulsi ad terram euadendi facultatẽ habebãt infestis om

Universidad de Deusto
Biblioteca

nibus:neq; nauali bello pari cõditiõe pugnãdi.Nã & ſcaphę paruę atq; piraticæ aduerſus rates infirmę erãt:& cũ pauci ſingulis ueherentur, cunctis aſtãtibus romãis appropinquare metuebãt.Verũtamen circũ rates nauigãdo: nõnunq; etiã prope accedẽdo lapidibus romanos eminus appetębãt: aut cõminus ẽt irritando feriebant plus aũt ipſis utroq; mõ nocebatur.Nec.n.ſaxis qcq; præter crebros ſonitus agebãt: quoniã cõtra ſeptos armis iaciebãtur cõtiguiq; ſagittis eoꝝ efficiebãtur. Etſi accedere ꝓpius auſi fuiſſent priuſq; facerẽt aliqd patiebant:cũq; his nauigiis mergebant.Multos aũt uulnera iferre tentantiũ q pilis cõtingi poſſent:alios deſiliẽdo in ſcaphas romani gladiis tranſfigebant:Nõnullos cõcurrentibus iter ſe ratibus i medio deprenſos cum nauiculis capiebant.Submerſoꝝ aũt q capita ſuſtuliſſent aut ſagittis ꝑueniebant:aut ratibus occupabant:&ſi deſpatione cõpulſi inimicis adnare tẽtaſſent: eis uel manus uel capita trũcabant:plurimuſq; paſſim ac uarius erat iteritus eoꝝ: donec in fugã uerſi cęteri terrę appulſi ſunt:circũcluſis nauiculis ſuis. Effuſi aũt multi quidẽ in ipſo lacu tælis cõfigebantur:multos uero in terrã egreſſos pemerũt romani.Mixtũ aũt ſanguine plenũq; cadaueribus cerneres totũ lacũ.Nullus.n.ſaluus euaſit. Acerbus aũt ſecutis diebus odor illam regionẽ opꝑſſit & facies.Nã littora quidẽ naufragiis ſimul plena erant & corporibus tumidis.Caleſcẽtes aũt ac tabefacti mortui cœli tractũ corrũpebant:ut non iudęis ſolum ille caſus miſerabilis uideret:uerũ etiã factoribus ipſis eẽt inuiſus.Iſte qdẽ illius ꝑlii naualis exitus fuit.perierunt cũ his q pridem in ciuitate ccidere ſex milia & qngenti. Cap.xxxii. Et Veſpaſianus pugna peracta pro tribunali apud Tarichcas reſidens aduenam populũ ab idigenis ſecernebat:qui author belli extitiſſe uidebat:& an hi quoq; ſeruãdi eẽnt cũ rectoribus deliberabat. Tunc autẽ affirmãtibus eorum libera tionem detrimento futurã.nec.n.dimiſſos quieſcere poſſe hoies: qui & patriis carerent uimq; adhibere ac bellũ iferre poſſent ad quos cofugiſſent, Veſpaſiãus ſalute qdẽ indignos eẽ eos:cõtraq; ſuatores ſuos nouerat euaſuros:ſed de eoꝝ mortis q̃litate cogitabat. Nã ſi ibi occiderẽt nõ ꝓpeſſuros ſuſpicabat idigẽas tot apd ſe ſupplices obtrũcari: fidemq; iterpoſita dedítis ui pigebat afferre.ucꝝ ab ãicis ſupabat:nihil i iudęos cõmitti poſſe dicẽtib9.quodq; utile eẽt hõeſto debere ꝓpõere:cũ utrũq; obtiere nõ poſſet.Indubitata igit cõceſſa licẽtia ſolo eos itiere qd tyberiada duceret exiꝛ pmiſit.cũq; illi facile his quę cuperẽt credidiſſẽt:& qa iuſſũ fuerat cõitati:neq; pecũiis ſuis qcq; metuẽtes abirẽt totã qdẽ a tyberiada uſq; uiã rõani ne qs euaderet occupauerũt:eoſq; i ciuitatẽ cõcluſos mox ſecutos Veſpaſian9 oẽs i amphiteatri ſtadio cõſtituit.Et ſeniores qdẽ cũ ibellib9 q mille ducẽti erãt iuſſit occidi:iuuenũ aũt ualidiſſimos ſex milia lectos ad iſthmõ nerõi trãſmiſit.Cæterã uero multitudinẽ.xxx.milia & q̃drigẽtos uẽdidit:ꝑter alios quos agrippę dõauerat.Nã his q ex ei9 regno eẽnt facere qd uellet ipſe pmiſit. Veꝝ & iſtos rex uẽdidit.Reliquũ tamẽ uulgus q erat tracõide & Gaulanite & coppeni:plureſq; & Cadarite ſeditioſi:& fugitiui:& qbus ꝓbra pacis bellũ cõciliãt.Capti ſunt ãt ſexto id9 ſeptẽbris,

CDE BELLO IVDAICO.LIBER.IIII.INCIPIT. CAP.I.

.Vicũq; autem iudæi iotapatis exciſis a romanis defecerant, hi ſe ad eos poſtquã taricheate ſuperati ſunt, applicabant: oiaq; romãi caſtella & ciuitates cœperãt:præter iſcala:& qui montẽ itabirium occuparãt. Cũ his autẽ rebellarat gamara ciuitas cõtra taricheas poſita ſupra lacũ:quæ ad fines pertinebãt Agrippę: itẽq; Sotanin & ſeleucia.Et hę quidẽ gaulanitidis regiones erant ambę.Sotanin

ſuperioris partis:cui nomẽ eſt Gaulana:& inferioris gamala.Seleucia uero ad lacum ſemecoli.xxx.latum &.lx ſtadiis lõgum.paludeſq; ſuas ad daphnẽ uſque tendentẽ.Quæ regio cũ alias ſit delitioſa præcipue tamen fontes habet qui minorẽ quem ſic appellant iordanem halãtes ſub aureo iouis tẽplo in maiorẽ deducunt. Sotanin quidẽ ac ſeleuciã colentes in principio defectioĩs agrippa ſibi fœdere ſociauerat: Gamala uero ei non cedebat freta locorũ difficultate amplius quã iotapata.iugum nãq; aſperũ ex alto monte deductum mediã ceruicẽ erigit:& ubi ſupereminet in longitudinẽ tenditur:tantũ cõtra decliue quantũ a tergo ut cameli ſimilitudinẽ præferat: unde nomen etiã duxit: niſi q; expreſſam uocabuli ſignificationẽ indigenæ ſeruare non poſſunt. Et a fronte quidẽ ac lateribus in ualles inuias ſcinditur.Poſt uero quã de monte pendet paululũ difficultate refugit.Verũ & hanc partẽ per obliquũ exciſa foſſa indigenę deuiam fecerant.Domus autem crebrę:& uiciſſim p prona erant ædificatę:& nimio ꝑcipitio caſuro ſimiles.Ciuitas intra ſe decurrebat in meridiẽ uergens. Auſtralis uero collis immẽſa ędifitudine uſum arcis ſine muro ciuitati prębebat:rupeſq; ſuperior ad profundã pertinens uallem.Fons autẽ intra muros erat:in quẽ oppidum delinebat.Quãuis autẽ natura nõ ex pugnabilis eẽt ciuitas:tamẽ etiam Ioſippus cum muroꝝ eam ambitu cingeret, foſſis & cuniculis reddidit fortiorem. Eius autẽ habitatores natura quidẽ loci cõfidentiores erãt quã hiotapateni:ſed multo pauciores minuſq; pugnatores: ſituſq; freti difficultate plures eſſe hoſtibus putabant.Nã plena erat ciuitas:multiſq; in eam q eſſet tutiſſima confugientibus.Vnde ab Agrippa quoq; prẽmiſſis ad obſidionẽ per menſes ſeptẽ reſtitere.Veſpaſianus autẽ profectus ex amathunte ubi pro tyberiade poſuerat caſtra:Amathus autem ſi quis nomen interpretetur aquę calidę uocãtur:ibi enim eiuſmodi fons eſt ſanandis corporũ uitiis idõeus:Gamala peruenit:& totã quidẽ ciuitatẽ ita:ut diximus: poſitam cuſtodia circũuallare neqbat.Qua uero fieri poſſet excubias collocauit:montemq; occupat ſuperiorẽ.In quo milites caſtris ita ut aſſolet muro circundatis opus aggerum poſtremo aggrediuntur.Et aperte quidẽ orientis ſummo ſupra ciuitatẽ loco turris erat:ubi & quintadecima legio:necnõ & quinta cõtra mediã ciuitatẽ operabantur: foſſas autẽ decima repleuit & ualles:& inter hæc agrippã regẽ cũ acceſſiſſet ad muros eorũq; defenſoribus de traditione loqui tentaret:fundibulorũ quidam ad dextrum cubitum lapide percutit.Et ille quidẽ propterea familiaribus ſuis circũſeptus eſt: romanos aũt ira ſimul ob regẽ ſuiq; metus ad obſidionẽ protinus incitauit nullũ iudæos crudelitatis modũ in alienigenas atq; hoſtes prętermiſſum ire credentes:qui circa gentilẽ ſuũ & eoꝝ quę ipſis conducerẽt ſuaſorẽ tam imanes fuiſſent. Aggeribus aũt manus multitudine:operiſq; cõſuetudine cito ꝑfectis machinas applicabãt. Cares autẽ & Ioſippus: namq; ipſi erant oppidanoꝝ potẽtiſſimi:armatos quidẽ licet metu pculſos ordinauere: & quãq; non diu obſidionẽ poſſe ſuſtinere arbitrabãtur: quib9 aqua itemq; alia uſui neceſſaria non ſufficerẽt, adhortati tamen eos ad mœnia produxerũt.Et pauliſper qdem machinis aduenientibus repugnarũt. Baliſtis aũt tormẽtiſq; perculſi in oppidũ receſſerunt.Itaq; romani tribus ex locis aggreſſi muꝝ arietibus quatiunt:& qua deiectus fuerat infuſi magno cũ armorũ ſtrepitu ac turbaꝝ ſonitu: ipſi quoq; inſuper ululantes cũ oppidanis cõfligebãt.Illi aũt ad primos aditus interim ptinaces romanis: ne ultra progrederentur obſtabãt. Cæterũ ui multitudinis ſuperati undiq; ad excelſa ciuitatis loca fugiunt.Deinde reuertẽtes inſtãtibus ſibi hoſtibus incũbunt: eoſque impingendo per decliuia locoꝝ difficultate & anguſtia depreſſos interficiebant.Romani aũt cũ neq; a uertice iminentibus repugnare:neq; in partẽ aliquã euadere poſſent pronos eos urgentibus ſociis in domos hoſtiũ plano contiguas refugiebant. Sed repletæ labebantur q;

Universidad de Deusto
Biblioteca

pondus ſuſtinere non poterãt. Vnaq; deiecta multas inferiores: item ille alias deturbabant. Ea res plurimos romanoꝝ morte conſumpſit. Incerti. n. quid facerẽt quãuis ſubſidere tecta uiderent: tamen eo cõuolabant atq; ita multi quidẽ ruinis opprimebantᵉ. Nõ pauci uero ſubterfugientes parte corporis occupabantᵉ: Plurimi autẽ puluere ſuffocati moriebãtur. Sed ea gamalenſes ꝑ ſe fieri exiſtimabãt: propriaq; incõmoda negligẽtes magis inſtabãt: hoſteſq; in tecta ſua labentes ſuſtẽtando cõpellebant. Qui uero per anguſtos uiaꝝ cliuos cecidiſſent, eos tẽlis deſup miſſis interficiebãt. Et ruinę quidẽ lapidũ copiam: ferrũ uero mortui hoſtes eis dabant. Cęſoꝝ enim gladios auferentes his cõtra ſemineces utebãtur: multis iam procumbẽtibus tectis ſemet proiiciendo moriebantur: tergaq; dantibus nec fuga quidẽ facilis erat. Viarũ nãq; ignorantia & caligine pulueris alius aliũ non agnoſcentes pererrabãt: & circa ſe ſternebantᵉ. Sed illi quidẽ uix reperto exitu ab oppido receſſerunt. Cap. ii. Veſpaſianus aũt qui laborãtibus ſemp inter fuit: ſcęuiſſimo dolore ꝑculſus cum ſuper militẽ ruere ciuitatẽ uideret: proprię tuitionis oblitus clam paulatim ſupiore oppido locũ prendit: ibiq; inter media picula cũ paucis oĩno relinquitᵉ. Nec enim aderat tunc ei filius Titus ad Mutianũ pridem Syriã miſſus. Et dare quidẽ terga neq; tutũ neq; honeſtũ ſibi putabat. Reꝝ aũt quas ab adoleſcentia geſſerat: ac ꝑprię uirtutis memoria quaſi deo repletus corpa ſocioꝝ atq; arma cõdens: & cũ his bellũ una a uertice deuoluens ſuſtinebat. & qui neq; uiroꝝ neq; tęloꝝ multitudinem formidans mãebat: donec eius animi obſtinationẽ hoſtes diuinã eſſe reputãtes impetũ remiſerunt. Illis aũtiam infirmius oppugnãtibus ipſe pedem referens nõ prius terga oſtendit quã extra muros egreſſus eſt. Plurimi qdem romani milites in ea pugna ceciderũt & inter eos Ebutius decatharcus nõ eo tamen prælio quo periit: ſed ubiq; antea fortiſſimus cõprobatus: qque plurimis malis iudæos affeciſſet. In ea pugna Gallus quidã noĩe Ecatõtharcus cũ. x. militibus in quadã domo latuit. Eius aũt habitatores dũ cernerent quod in romanis fuiſſet conſiliũ populis inter ſe fabulãtibus. Hoc audito: nã & ipſe Syrus erat: & hi quos ſecũ habebat nocte illos aggreditur: oibuſq; mactatis ad romãos ſaluus cũ militibus euadit. Cap. iii. Veſpaſianus aũt mœrere exercitũ ad uerſis caſibus uidens: q; que nullã interi tantã experti fuerãt cladem: huiuſque rei magis eos pudere q; ſolũ ducẽ in periculis reliquiſſent cõſolandos putabat. De ſe qdem nihil dicẽs, ne quẽ uel initio culpaſſe uideretᵉ. Oportere aũt inquiens quę cõmunia eſſent ſortiri ferre naturã belli cogitantes: q; que nuſquã eueniat ſine cruore uictoria: iterũque habeat fortuna regreſſum. Multis tunc iudæoꝝ militibus interfectis exiguam pro his ſtipẽ ſępe pendiſſe fortunę. Atque ut iactantiũ eẽt nimis ſecũdis rebus inſoleſcere: ita eſſe igna uoꝝ in offenſionibus trepidare, uelox. n. eſſet in utrũque mutatio: & ille uir fortis. ſ. maneat cuius ſobrius erit & animus in rebus quoque infeliciter geſtis ut idẽ habeatᵉ rectis cõſiliis peccata reſtituens: quãq; ea q; nunc acciderũt neque mollitia ueſtra: neque iudęorum uirtus effecit. Nã & illis pugne melioris: & nobis deterioris cã fuit difficultas locorum. Qua in re nimiꝝ qs reꝑhenderit alacritatis ueſtrę temeritatẽ. Nam cũ hoſtes ex celſiori loco refugiſſent, mãus cõtinere debuiſtis: neque ſummo uertice cõſtituta ſeq; pricula: ſed capta inferiori ciuitate: paulati eos q refugerãt ad tutiorẽ uobis & ſtabilem pugnam reuocare. Nunc aũt ĩmoderata feſtinatiõe uincẽdi quã id incaute fieret non curaſtis. Incõſultus aũt & furibundus ĩpetus belli a romanis alienus eſt: q cũcta ordine peritiaque ꝑficimus: barbariſque cõueniens & quo iudæi maxie poſſidentᵉ. Oportet igitur nos ad ꝑpriã uirtutẽ accurrere: atque indignitati offenſionis iraſci potiuſque mœrere. Optimum aũt qſque de ſua manu ſolacium quærat. Ita enim fiet ut & amiſſos ulciſcamur: & in eos a quibus perempti ſunt uindicemus. Ipſe autem ita ut nunc feci experiar:

æque ac uos pugnandi prius ad bella pergere: & nouiſſimus inde diſcedere. Illequidem his dictis recreauit exercitũ. At gamalẽſes benegeſta re paulíſper aĩos erexere: quę nulla ratiõe magnificeq; pueuerat. Mox aũt reputãtes ablatã ſibi eſſe fœderis ſpẽ: quodq; minie poſſent effugere: iã. n. uictus eos defecerat: uæhemẽter dolebãt aioſq; remiſerant. Nec tñ quatenꝰ ualebant ſalutẽ ſuam negligebãt: ſed tã diſturbatas ꝑtes muri qui erãt fortiſſimi quã integras cęteri ãplexi cuſtodiebãt. Romãis aũt cõſtruẽtibus aggeres iterumque tentãtibus irruptionẽ multi ex ciuitate ꝑualles deuias qua nulli cuſtodes erant & ꝑ cloacas diffugiebãt. Eos q metu ne caperentᵉ ibi remanerẽt inopia cõſumebat. Solum aũt undiq; alimenta qui pugnare poſſent congerebãt. Sed illi quidẽ in huiuſmodi cladibus ꝑdurabant. Cap. iiii. Veſpaſianus aũt inter curas obſidionis ſucciſiuum opus aggreditᵉ aduerſus eos qui montẽ itabiriũ occupauerãt inter campum magnũ & Scitopolim ſitũ: cuius altitudo quidẽ. xxx. ſtadiis cõſurgens ſeptentrionali tractu inacceſſa eſt. In uerticẽ aũt uigintiſtadioꝝ planities patet tota muro circũdata. Hunc aũt totum ambitũ q̃draginta diebus ædificauerat Ioſippus: & alias ei materias & aqs ſuggerentibus locis iferioribus. Solã. n. ĩcolæ pluuiã habebãt. Magna igitᵉ in eo multitudine cõgregata Veſpaſianus Placidũ cum ſexcentis equitibus dirigit. Huic aũt ſubeundi quidẽ montis ratio nulla erat. Multos aũt fœderis ac uenię ſpe hortabatᵉ ad pacem: & deſcendebãt ad eũ: ipſi quoq; inſidias molientes. Nã & placidus eo ſtudio mitiſſime cũ his loquebatᵉ ut eos in planitie caperet: illique tanquã dictis obedientes ad eũ ueniebãt ut incautũ aggrederentᵉ. Vicit aũt aſtutia placidi. Cępto enim a iudæis prælio aſſimulat fugã: & poſtquã inſequentes ad magnã ptem cãpi bellum exiit: reflectit in eos equitum manus plurimiſq; in terga uerſis aliquos interfecit. Semotã uero multitudinẽ cæteram ab aſcẽſu coercet. Itaq; alii itabirio relicto in Hieroſolymã refugiebant. indigenæ aũt fide accepta q; eis aqua defecerat & ſe & montẽ placido tradiderunt. Cap. v.

Apud gamalã uero degentiũ audaciſſimi qq; diſperſi latebãt. Imbelles aũt fame corrumpebantᵉ. At uero pugnantiũ mãus obſidionẽ ſuſtinebat donec euenit ſecundo & uigeſimo die mẽſis octobris: ut tres ex qnta legione milites circa matutinas uigilias ædificatiſſimã prę cęteris turrim q̃ in ſua parte fuerat ſubirẽt: eãq; occulte ſuffoderent cum appoſiti ei cuſtodes neq; adeũtes eos: nox. n. erat: nec poſtquã adiere ſenſiſſęnt: idẽ milites cauẽdo ne ſtrepitus fieret quiq; ſaxis duriſſimis euolutis reſiliũt. Subitoq; cũ magno ſonitu decidit: unaq; cuſtodes ꝑcipitantur. At uero qui ꝑ alias cuſtodias erant ꝑturbati fugiebãt multos euadere auſos pemere romani. Inter quos etiã ioſen ſuper dirutã muri ꝑtem quidã iaculo percuſſum interfecit. Intus autem ciuitatẽ degentibus ſono cõcuſſis multus erat pauor atq; diſcurſus tanquã oẽs eẽnt hoſtes ingreſſi. Tuncq; Glares ægrotus & iacens defecit cũ timoris magnitudo morbũ eius plurimũ iuuiſſet ad mortem. romani autem tũc temporis peccati memores uſq; ad uigeſimã & tertiã diem ſupradicti menſis oppidũ non ſunt ingreſſi. Titus autẽ aderat indignatiõe uulneris quod romãos ſe abſente perculerat ducentis equitibus pręter pedites lectis ocioſe ciuitatem introiuit. Eoq; prætergreſſo uigiles quidẽ ubi ſenſerũt ad arma properabant. Cognito autẽ intus conſtituto eius ingreſſu, alii raptis liberis trahentes etiã coniuges cum ululatu & exclamationibus in arcẽ refugiebant: alii Tito occurrentes ſine intermiſſione trucidabãtur. Qui uero prohibiti eſſent in arcẽ recurrere: neſcii quid facerent romanorum præſidiis incidebãt. Vbiq; autẽ ifinibus morientiũ gemitus: perq; prona loca effuſus cruor totũ oppidũ diluebat. Cap. vi. In eos qui arcẽ occupauerãt oẽm Veſpaſianus iducit exercitum. Erat autẽ ſaxoſus & acceſſu difficilimus uertex in immẽſum ęditus: & undiq; circum hoſtiũ multitudine pręceps. Vnde romanos ad ſe adeuntes: alios tęlis & pręte

Universidad de Deusto
Biblioteca

rea saxis deuolutis ulciscebantur iudęi cum ipsos excelso loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitū diuino munere quidam turbo exoritur romanoꝝ quidem tęla in eos ferens: ipsorum autē a romanis pellens & obliqua traducens ut neq; in prępruptis cōsistere propter uiolentiam flatus possent cum nihil esset immobile: neq; hostes ad se accedētes uidere. Itaq; supergressi romani eos circunueniunt: & alios qdem repugnantes ante capiebant. In oēs autem uehementius sęuiebant illorum memoria: quos in primo congressu perdiderant. Multi autē undiq; circūcluſi desperatione salutis filios & coniuges & semetipsos in uallē prępcipites dabant quæ sub arce in profundū patebat. Euenit autem ut ipsorū in se qui capti fuerant immanitate lenior existeret ira cundia romanoꝝ. Ab his enim quatuor milia perempta sunt. Qui uero se prępcipitauerunt quinq; milia sunt rępti. Neq; quisquā præter duas mulieres saluus euasit: q̄ sorores erant philippi filiæ: qui philippus iacuno genitus esset insigni uiro & qui sub aggrippa rege tetrarches fuerat. Seruatæ sunt autē q̄ excidii tępore romanorum impetū latuere. Nec enim uel infantibus pepcere quoꝝ multos singuli raptos ex arce ꝓiiciebāt. gamala qdem hoc mō excisa est tertio & uigesimo die mensis octobris: quæ xx. & primo die mensis septembris cœpat rebellare. Cap. vii. Iamq; solū giscala mūicipium galylææ restabat indomitū: cuius multitudo pacis studio tenebatur: q̄ erāt plęriq; agricolę spēq; suam semper in fructibus collocauerāt. Nō paruæ aūt manus latrocinali permixtione corrupti erāt quo morbo etiā nōnulli ciuiū laborabāt. Hos aūt ad defectionem ꝓpellebat Leui cuiusdā filius ioānes hō uenęficus & fallax: uariusq; moribus & īmodera tę sperare prōptus: miroq; mō q̄ sperasset efficiēs atq; oībus iā cognitus quod affectanda sibi potentię cā bellū amaret. Huic apud giscala seditiosoꝝ turba perebat: quoꝝ cā populus etiā legatos fortasse de traditiōe missurus rōanoꝝ tamē cōgressum in ꝑte belli ꝑstolabatur. Et uespasianus cōtra hos qdem Titū cū eqtibus mille decimā uero legionem circa Scitopoli mittit: cū reliqs aūt duabus Cęsareā ipse regreditur: dādam his exlabore cōtinuo reqem putans ex ciuitatū copiis eorūq; corpora: itēq; aios ad futura certamina existimās esse refouēdos. nec. n. exiguū sibi laborē superesse de hierosolymis ꝑ uidebat q̄ & regalis esset ciuitas: & cūctę nationi ꝑstaret. His autē q ex bello fugissent in eā confluētibus etiā naturalis munitio: itēq; muroꝝ eius cōstructio nō minimā ei solicitudinē cōparabat: cum uiroꝝ spiritū & audaciā & sine muris inexpugnabilē esse cogitaret: ob eāq; rem milites uelut Athletas ante certamina oportere curari. Tito autem giscala: equitando. n. ad eā accesserat aggressione capi facilis uidebatur. sciens tamen quę ea ui capta passim a militibus populus absumeret. Nāq; satiatus erat ipse iam cędibus miseransq; multitudinē etiā sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem: pactione magis subigere ciuitatē uolebat. Itaque plenis hoium muris: quoꝝ plærique perditæ factionis erāt mirari se ait quonam freti cōsilio cūctis iam ciuitatibus captis illi soli Romanorum arma operirentur: cū uiderent multo quidē munitiora oppida uno īpetu suis se submersa: securos autē fortunis suis potiri qui Romanorū dextris credidissent. Quas quidē etiā nunc illis ait se porrigere. neque ob insolentiā succensere: quia spem libertatis ignoscendā putaret. Nō tamen etiam si quis impossibilia uellet perseueraret. Quod si dictis humanissimis nō paruissent fidem dextris habuissent expertum iri arma crudelia iam cognituros esse męnia sua ludum fore machinis Rōanoꝝ: quib⁹ cōfidentes soli sese ostentarēt arrogantes esse captiuos. His dictis populariū quidē neminem non quidem respondere: sed ne ad murū quidē licuit ascendere: quia totū latrones prauerant & custodes erant portis appositi ne quis uel ad fędus ꝓdiret: uel equitum quemq; in ciuitate reciperet. Ioannes aūt & ipse cōplecti cōditiones ait ita aut persuasuꝝ: aut ne

cessitatem belli renitentibus adhibituꝝ. Illum tūc diem iudæorū legi oportere cōcedi: quoniā sicut arma mouere: ita etiā de pace cōuenire nephas esse putaretur. Nam & romanos scire q; ab omni cessarent opere dierū septem circuitu. Quam si temerassent nō minus coactos: quā qui cogerent piaculū cōmissuros: ipsumq; Titū nullum sibi ex mora dispendiū formidandū. quod enim unius noctis spaciū præter fugę consiliū cœperit ꝑsertim cū id obseruare circūsedenti nemo prohibeat. sibi aūt magnū esse lucrū nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere qui pacem non sperantibus indulget: legem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur: non tantū prosceptimi diei religione quātum pro sua salute solicitus. Verebatur ne statim capta ciuitate solus destitueretur: qui totam i nocte ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu in excidium Hierosolymorū Ioānem saluum esse cupientis factum est: ut nō solū īducias: causationē Titus admitteret: uerū ēt in supiori parte ab oppido castra pōeret ad dissam qui mediterane⁹ est Tyriorū uicus ualidissimus galyleis semper exosus. Nocte autem Ioānes cum nullas Romanoꝝ excubias circa oppidum uideret, arrepto tempore non solum his quos circa se habebat armatos: sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis in Hierosolymam fugiebat. Sed usq; ad uigesimū quidē stadium fieri posse uidebatur: ut mulieres ac pueros aliamq; multitudinē secum duceret homo quem captiuitatis itemq; salutis metus urgeret. Vltra uero procedēte core linquebatur: & oriebatur atrox remanentiū fletus. Quanto enim quisq; procul a suis aberat: tāto propiorē se hostibus credebat. Iamq; affore qui se caperent existimātes necessario pauitabāt: & ad crepitū quem ipsorū cursus faciebat assidue respectabant: uelut instantibus quos fugissent: multiq; simul ruebāt & circa uiam plurimos certamen præcedentium cōterrebat. Miserabile autē fœminarū & infantium erat excidium: Aut si quæ iactare uocem nōnullæ uiros aut propinquos ut se operirent orabant. Sed ioannis exhortatio supabat ut seipsos seruarent inclamantis eoque confugerent. undenentibus etiam si raperentur pœnas a romāis peterēt. Multitudo quidē eorum qui fugerant ut cuiq; uirium fuit cito dispersa est. Luce uero Tytus ad muros aderat fœderis causa. populus autē portis ei patefactis cum cōiugibus adeūtes tanquā benemerito: & qui custodia ciuitatē liberasset laudibus prædicabant. simulq; Ioannis fugā significantes ut & sibi parceret obsecrabāt: & eos qui nouarum rerū cupidi reliqui supersent ul ciscereturille autē precibus populi postulatus equitum partē ut ioannē persequeretur dirigit. sed eum quidē occupare nequiuere: q; antequā uenerant, in Hierosolymā sese receperat. Vna uero fugientes prope ad duo milia perimūt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circūactos reducunt. Titus autē indigne ferebat non statim a ioanne pœnas fraudis exactas. Irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans captiuorū & qui trucidati fuerāt multitudinem in oppidū cum fauore ingreditur: iussisq; militibus minimā muri partem iure possessionis abrumpere minitando magisq; puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis authores, multos enim propter odia domestica uel proprias inimicitias delatores innocentiæ fore credębat: si dignos pœna discerneret: melius noxium relinqueret metu suspensum: quam immeritū quemq; cum eo perdere gratius existimabat. Illum enim fortassis modestiorē futurum: uel metu supplicii: uel quod erubescceret præteritorū criminū ucnia: sine causa uero morientiū pœna nullo modo corrigi posse. Prędidiis tamen ciuitatē circūdedit: quæ tam nouarū rerum studios compescerēt quam pro pace sentiētes quod sibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galylea quidē tota post quā multo sudore romanos exercuit hoc modo subacta est. Cap. viii. Apud Hierosolymam uero ad ioānis ītroitum omnis populus erat

Universidad de Deusto
Biblioteca

effusus:& circa singulos qui una cōfugerēt numerosa turba collecti: quos fines cladis experti eēnt percōtabantur:illorū autem feruens anhelitus necessitatē significabat. Verum tunc in malis quoq; sibi arrogabāt. Non romanorū uim fuisse dicentes sed sponte uenisse:ut cū his ex cautiori loco pugnarent. Inconsultorū enim atq; inutiliū esse homi num incaute pro giscalis & inualidis municipiis periclitari: cum arma uigorēq; opportet pro metropoli suscipere atq; seruare:significando tamen excidiū giscalorum etiam quā dicebant honestā discessionem suā ut primi fugam esse intelligerēt prodiderūt. Audītis autem quæ captiui pertulere nō mediocris populū perturbatio tenuit:magnumq; id esse argumentū proprii reputabāt excidii. At ioannes qui eoꝝ quos reliquerat cā mi nus erubescebat:singulos aūt circuiens spe ad bellū incitabat:infirmitatē romanorum asserens:ꝑpriamq; uirtutē extollens: & ꝑeratoꝝ ea cauillatione insciti decipiens: q etiā si pennas sumerent:nunq hierosolymoꝝ muꝝ transgrederētur romani: q pro galyleorum uicis tāta mala pertulissent:atq; in eoꝝ muris machinas cōtriuissent. His eius dictis magna qdem corrūpebatur iuuenū manus. Prudentioꝝ aūt atq; seniorum nemo erat q non futura prospiciens uelut iam perditā ciuitatē lugeret. Et populus quidē in ea cōfusione tūc erat. At uero p territoriū manus agrestiū ante seditionē quę hierosolymis orta est discordare iam cęperat. Titus.n.a giscalis cæsareā. Vespasianus aūt a cæsarea Lamnū & azotū ꝑfectus utrūq; subegit:ꝑpositisq; illic ꝑsidiis reuertebatur:maximam ducens eoꝝ multitudinē qui se fędere sociauerāt. Singulas aūt ciuitates tumultus bellū que intestinū exagitabat:quantūque a romānis respirassent in se ipsos manus uertebāt: cum inter amatores belli ac pacis cupidos eēt scæua cōtentio' dudūq; concordiū pertinacia primo intra domos accēderetur. Deinde inter se amicissimi populi dissiderent:& ad similia uolentes quisq; cōueniens aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidē apud oēs erant. nouitatis aūt armorūq; cupientes senibus ac sobriis iuuentute atq; audacia prestabāt. primo aūt indigenaꝝ singuli prędari cęperunt. Deinde ex cōposito cōfertis cuneis per territoriū latrocinabant: ut quod ad crudelitatē atque iniustitiam spectat nihil a romanis gentiles abessent:atque ab ipsis q uastabātur illatū a romanis excidiū leuius uideretur. Ciuitatū uero custodes ptim quia defatigare pigeret:partim odio nationis aut nulli aut minimi erant male affecti auxilio: donec rapinarum societate undiq; congregati collegioꝝ latrocinaliū principes atq; in agmen conflati hierosolymis irrūpunt. Quę ciuitas a nullo regebatur:& more primo gentiles oēs sine obseruatione recipiebat:tunc precipue existimātibus uniuersos q sup influerent adiumento & beniuolentia uenire. Quæ qdem res etiā sine dissensione ciuitatē postea pessundedit:eo q ꝑiners & inutilis multitudo quæ pugnacibus sufficere possent alimēta cōsumpsit. Hisq; pręter bellum etiā seditionē famēq; cōparauit:aliiq; latrones ex agris eo transgressi ac multo scæuiores quos intus inuenere sociati nullū atrox facinus intermittebant. Nec.n. rapinis & expoliationibus metiebātur audaciā:sed usq; ad cędes ruinæ fiebāt:non clam neq; per noctē aut quoslibet hoies uerū luce palā nobilissimos quosq; adoriendo. Nā primum Antipan regii generis uiꝝ & adeo potentissimū ciuiū ut etiam publicos thesauros fidei suę permissos habere cōprehensum custodię tradiderunt. Post hunc etiā Leuiam quendā insignē uiꝝ & Pheriā filium Rageti & ipsum Ragetū regalis similiter utrūq; familiæ oēsq; ꝑterea qui ꝑstare aliis uidebātur. Grauis aūt metus populum possidebat:& uelut occupata ciuitate salutē propriā quisq; curabat. illi aūt clausorum uinculis non fuere cōtenti:neq; tutū arbitrabāture potentia uiros diutius custodire. Nam & ipsos & domos eorū non paucos uiros frequētare ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos & pręterea rebellaturꝝ fortasse populū iniquitate cōmotum. Decreto

ſgitur eos occidi mittunt quendā de suo numero ioannē ad cędes promptissimū:qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur:eūq; alii decē armati gladiis secuti ad carcerē: ibi quos reperissent interficiūt. Fingebant aūt huius imanissimi sceleris cām cum romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse: cōisq; libertatis ꝓditores interemisse dicebant:prorsus ut audacia sua tanquā seruatores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit aūt populū qdem ad hęc hūilitatis ac formidinis illos uero insolētię progredi:ut in eoꝝ esset arbitrio etiā pontificū delignatio. Deniq; familiis abrogatis unde per successionem pontifices creabātur, incognitos atq; ignobiles cōstituebāt:ut impioꝝ facinorū socios haberent. Nā qui supra meritū summos honores adepti, his obediebāt nec essario q sibi eos ꝑstiterant quoniā & dignitate pręditos uariis machinis fictisq; sermonibus cōmittebant opportunitatē ex eoꝝ qui se ꝓhibere poterāt cōtentione captātes: donec hominū persecutioe saciati in diuinitatē contumelias trāstulerunt:peditusq; pollutis in sanctū locum introire cœperūt. Iamq; populo cōtra eos concitato:nāq; author erat Ananus æuo maximus pontificū itemq; sapientissimus: & q fortassis ciuitatē conseruasset si insidiatoꝝ manus potuisset effugere, illi tēplum dei aduersus populi turbam castellum ac profugiū sibi fecere:quod pro domicilio habeāt tyrānidis. A cerbis autem admiscebatur etiā cauillatio:quę præ cęteris eoꝝ factis erat dolori. Tentando.n.quāto metu populus teneret suasq; uires explorando sortę pontifices creare cōnati sunt: cum his:ut diximus:ex familiis successio deberet. Huic aūt fraudi mos antiquitus obtendebatur. nam & solū sorte pontificatū deferri solitum fuisse dicebant. re aūt uera legis id erat ab rogatio firmioris atq; his ad potentiā qui sibi delignandoꝝ magistratuū licentiam cōpararent. Itaq; una sacrataꝝ tribuū accita quæ Emathin appellat pontificem sortiebātur:casuq; locus exiit homini per quē maxime eoꝝ iniquitas demonstrata est. Fani cuidā filio Samuelis ex uico Apatha non solū non ex pontificibus orto: sed aperte qd esset pontificatus ꝑ rusticitatē penitus nesciente. Deniq; inuitū eum rure abstractum ut in scena fieri solet:aliena ornauere psona: indutumq; sacra ueste qd facere deberet subito instituebāt:ludūq; & iocū esse tantum nefas arbitrabant. Cæteri cuidē sacerdotes procul spectantes ludibrio legē haberi lachrymas uix tenebant:honoresque sacrorum soluī grauiter ingemebāt. Populus tamē hanc eoꝝ audaciam non tulit:sed oēs quasi ad deponendā tyrannidē aios intenderāt. Nā qui pręstare cęteris uidebātur Gorgion Iosippi filius & Symeō gamalielis tam singulos circūeuntes quā simul uniuersos in cōtionibus hortabantur:quo tādem aliquādo libertatis corruptores ultum irent:sanctūque locum hoibus sceleratis purgare ꝑperarent. Pontifices etiā probatissimi Gamala qdem filius Iesu:Anani aūt ananus populū frequēter in cętibus exprobando eius segnitiem contra zelotas excitauerūt. Ita.n. seipsi uocabant:uiri bonarū ꝑfessionū æmuli:ac non qui pessimā facinorum immanitatē superassent. Itaque in contionem populo congregato:cūctisque indignātibus occupationes sanctoꝝ:itemque rapinas & cędes:nondū aūt promptis ad ulciscendū propterea q ꝑ inexpugnabiles. id enim uerū erat, zelotæ putabātur:stans inter eos medius ananus:& ad legē crebro respectans cū lachrymis oppleſſet oculos. Magis ait mihi mori satis est antequā dei domicilīū uideam tantis refertū doloribus atque in accessa & sancta loca sceleratorū pedibus frequentari. uestirum sacerdotali ueste amictus:& sanctissimum uenerabiliū noium fretus uiuo:atque aię amore teneor ne pro senectute quidē mea morte sustinens, gloriose igitur solus ibo: & tanquā in solitudine aiam meam solā dabo pro deo. Nunquid opus est uiuere in populo clades suas minime sentiēte:& apud quos maloꝝ pręsentium defensio interiit. Si quidem rapti patimini ac uerberati reticetis:& ne gemitu qdem aperto quisquā prosequ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur interemptos. O acerbā cōminationem. Quid de tyrānis q̄rat? Nunq̄d non a nobis nr̄a potētia nutriti sunt? Nūq̄d non despectis q mecū ierant cū adhuc pauci essent, uos dum tacetis plures eos fecistis: atque illis armatis qescentes in uos metipsos arma uerti stis? cū primos eorū conatus oportuisset ifringi: quādo cognatos conuitiis appetebant. Vos aūt negligendo ad dēpdationem noxios irritastis: quia uastatis domibus nulla rō ducebatur. Itaq; iam dominus ipse rapiebatur: eiq; cum p mediā ciuitatē traheretur nemo erat auxilio. Illi aūt a nobis ꝓditos etiā uinculis affecere. Non dico q̄les & quantas sed quot accusatos indēnatos nemo audiuit. Restabat eosdē uidere trucidare. Hoc etiā uidimus uelut e grege brutoꝝ aīalium: quę pręcipua ducitur hostia ne uocē qdem quis quā emisit: nedū dexteram moueret. Patiemini ergo patiemini etiā sancta cōculcari uidentes? Cūq; oēs audacię gradus nephariis hoibus subiecerit is, eorum pręstantiā reuemini? Nunc.n. ꝓfecto ad maiora procederēt: si quid maius quod euerterēt inuenirēt. Tenetur qdem munitissimus ciuitatis locus: nunc autē phanū appellat arcis arx quæ dam siue castellū. Tanta igitur contra uos tyrānide munita & inimicis sup uerticem positis: ut uidetis, qd cogitatis? aut qbus sentētias applicatis? An romanos expectatis ut sanctis nostris opitulentur? Ita qdem se nostrę ciuitatis habēt res: eoque iam calamitatum uentū est: ut misereat nostri etiā hostis. Non exurgetis o laborios: respectisq; uulneribus uestris, quod etiā feras bestias facere uidimus nō ultū ibitis in hos q uos percussere. Non suas quisq; recordabit clades: & ante oculos positis quę ptulerit ad ultionem aios acuetis. Periit apud uos (nisi fallor) affectionū oium carissima & maxime naturalis cupiditas libertatis. Seruitutis aūt ac dominoꝝ amātes facti sumus tanquā subiugari a maioribus didicerimus. Atq; illi qdem multa & maxia bella ut in libertate uiuerēt ptulerunt. Nec aut egyptioꝝ aut medoꝝ potentię cessere: dūmodo nefacerent quę iuberent. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipm bellū quod cum romanis nunc gerimus, utꝝ cōmode an cōtra incōmode non referā palam, qd habet causæ nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire nō patimur, gentiles nostros ferimus tyrānos. Quamquā externis obedientes ad fortunā semel id referūt: cuius iniuria uicti sunt. At uero pessimis suoꝝ cedere, ignauoꝝ est & cupientium seruiendi. Ad hęc aūt quia romanoꝝ mentio facta est: nō uos celabo quid dum loquor iteruenerit mētemq; retraxerit. Quod etiā si ab his capti fuerimus (absit aūt dicti huius piculum) nihil acerbius experiemur quā isti nos affecere. Quo pacto autē non lachrymis dignū sit illorum quidē in tēplo donaria cernere? Gentiliū uero spolia qui nobilitatē huius maximę oium ciuitatis cōpilauerunt: eosq; uiros trucidatos uideri: quibus etiā illi post uictoriā obtemperassent. Et Romanos quidē nunquā transgredi ausos esse limitē prophāoꝝ aut sacratę qcquā cōsuetudinis ꝓterire. Sanctoꝝ autē ambitum quāuis procul aspectum phorrescere, quosdam uero in his locis natos ac sub nostris moribus educatos: & q iudæi uocarētur inter media sancta deambulare manibus adhuc suis gentili cęde calentibus. Quis igit externum bellū metuat ex cōparatione domestici: multo nobis ęquiores inimicos. nam si proprie rebus sunt aptāda uocabula, repiretur legū quidē conseruatores nobis fuisse Romanos: hostes uero intus habere. Veꝝ hos insidiatores libertatis exitio debere: neq; sacinorum coꝝ dignū excogitari posse supplicium. Certum est idēq; oibus uobis & ante orationē meam cē psuasum atque ipsis uos rebus q̄s pertulistis in eos esse cōmotos. Plærique autē fortasse multitudinē coꝝ atque audaciam reformidant: & ꝓterea q; in loco superiore cōsistunt. Sed hęc ut uestra negligentia cōflata sunt: ita nunc magis ꝓficiet si morabimur. Nā & numerus illorum in dies singulos alit: eo q; nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciā plus accendit: quod nullum adhuc eius impedimentū

interuenit locoq; superiore utuntur: & quidem cum apparatis his tēpus demus. Quod si aduersus eos ire cœperimus: humiliores erunt mihi credite: cōscientiā celsioris loci beneficium ratio perdet. Fortasse autē dei spreta maiestas in ipsos tela retorserit suisq; missilibus consumentur impii. Videant nos tantūmodo & deiecti sunt: q̄q̄ pulchrum est ut etiam si quod periculū imineat pro sacris ianuis moriamur: ac si non pro liberis & cōiugibus: pro deo tamen eiusq; sanctis animas ꝓfundamus. Præbebo autē manum atque signiam: & neq; consilium uobis ullum deerit ad cautionē: neq; me corpori meo parcere uideritis. His Ananus contra zelotas populum hortabatur: non quidem nescies iam expugnari uix posse pp multitudinem ac iuuentutem animorumq; pertinaciā multoq; magis ꝓpter conscientiam cōmissorum. Nec enim concessuros extremam ueniam his quæ perpetrauerant sperabant. Verūtamen quid uis perpeti præstabilius existimans q̄ in tanta rerum pturbatione tumultum cohibere. Populus autē duci se clamabat in eos contra quos rogabatur: & ad subeunda quisq; pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret atq; ordinaret ad prælium zelotę cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui oia sibi nūtiarent habebant) in pontificē cōmouentur: ac modo per cuneos simul uniuersi prosiliunt neq; obuio cuiq̄ parcebatur. Cito autē & Ananus populum congregauit: multitudine quidem superiorem. Armis uero constipatis non erant zelotæ inferiores. Alacritas uero qđ deerat in utrisq; cōplebat. Nam & ciues armis iram conceperant fortiorem: & qui de templo exierant q̄is multitudine maiorē audaciam. Quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur nisi zelotę exirent. hi uero nisi uicissent nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere pro ducibus obedientes motibus animoꝝ. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminus missis lapidibus semet inuicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset uictores gladiis utebantur. Cumq; plurimi sauciarent multæ cædes utrobiq; fiebant. Et populares quidem in domos referebantur a suis. Zelotarum autē qui cunq; uulneratus fuisset in templum ascendebat: sacram humum cruore perfundēs: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidē latrones excurrendo ingressibus prævalebāt. Irati uero populares proficiēte quottidie numero suo cum desides increparent quicq; a tergo sequebantur non aperiēdo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent: uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. Illis autem quia uim ferre non poterant paulatim ad templū recedentibus irrumpit una cū sotiis Ananus. Vnde factū est ut eos q; ambitu exteriori caruissent metus inuaderet. ideo q; in murum interiorē fuga recepti mature ianuas occluderent. Verū Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat: hostibus quoq; desuper tela torquētibus nefas esse existimans etiā si uicisset non lustratū prius populū introducere. Ex omni autem sua multitudine sex fere armatorum milia sortitus custodes eos in porticibus collocat. His aūt qui succederent in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autē honestoꝝ ab optimatibus ad id electi mercede cōductos pauperes uice sua præsidiis destinabant. Fit autem his omnibus exitii cā Ioānes: quem ex giscalis effugisse prædiximus. Is enim dolis plenus & acerbissimā dominationis cupiditatē mente circūferens iamdudum rebus cōmunibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem quæ populus sentire se simulans aderat Anano tam diebus cū proceribus capienti consilium q̄ noctibus peragranti custodias. omniaq; secreta zelotis renuntiabat: nullumq; populi consilium non priusq̄ caperetur inimici sciebāt eius indicio. Immoderatis uero & Ananū & populi principes placabat obsequiis ne in aliqua suspitione ueniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in cōtrarium uertebatur: Erat enim ex adulationum uarietate suspectior eoq; ipso q; etiam non

accitus assiduus erat: arcanorum proditor habebatur. Etenim ꝑspiciebat Ananus oēs qui ad se concurrerent intelligere quæ Ioannes faceret suspitionem nūtiationis hēbant. Submouere aūt illum non erat facile neq; possibile q; malitia prævaleret ac præterhoc multorum non ignobiliū qui sumis rebus adhibebātur patrocinio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentū beniuolentiæ cā peti: nihilq; dubitās & fidem populo se seruaturum iurauit: & neq; factum eius inimicis ullum neq; consilium ꝑditurū: una q; deponendis rebellibus & manu & uoluntate operam collaturum: Itaq; Ananus eiusq; sotii qm̄ iurato crediderunt nulla iam suspitione suis eum consiliis adhibebāt: moxq; ab eis concordiæ cā legatus intromittitur ad zelotas. curæ nāq; habebant ne phanum culpa sua pollueretur: neue quisq̄ in eo procūberet iudæorū. Ille autem quasi zelotis ac non contra pro beniuolentia iurauisset egressus ad eos medius constitit: & sæpe quidē se illorum cā in magno periculo fuisse dixit: ne quid secretorum ignorarent: quæ in eos Ananus cum sotiis cogitasset. Nunc autem ingēs cum ipsis oībus subiturum esse discrimen nisi diuinū quoddā præsto fuerit adiumentum. Nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidē populo ad Vespesianū legatos mittere: ut ad capiendam ciuitatē ꝗprimū uenire properaret. Indixisse autē lustrationē postero die ut religione simulata intromissi uel etiam in prælio manus consererent. Se autem non uidere ꝗdiu aut custodias substinebunt: aut cum tanta manu acie congrediantur. Ad hæc addebat q; ipse dei prouidētia transactionis esset cā legatus. Hac enim spe Ananum his ꝓponere: q; nihil suspicantes eos subito aggrederetur. Itaq; oportere si quis habendam uitæ rationem duceret aut custodibus supplicare aut foris quidem præsidium petere. Quos autem si uicti essent ueniæ spes foueret: immemores esse audaciæ suæ credere: aut simul ac factores pœnituerit admissorum: in gratiam statim eos qui perpessi sunt redituros. Sed nocētium quidem sæpe inuisam etiā pœnitudinem fieri. Læsis autem iram in licentiam sequorē: imimore autē illis ait interfectorū amicos atq; cognatos tantumq; populum pro dissolutis legibus ac iudiciis indignatione flagrantē. Vbi ēt si qua pars misericordię fuerit maior eā irascentium turba celabit. Talia quidem uariabat Ioānes terrorem incutiens multitudinis. Externum uero auxilium aperte quidem indicare qđ diceret non audebat idumæos autem significabat. Vtiq; principes zelotarum priuatim ēt cōmoueret: crudelitatis Ananum arguebat ipsis eum minitari cōfirmans. Cap. ix. Erat autem Eleazarus Gionis filius: qui etiā præter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere: & quæ consuluisset efficere: Itemq; Zacharias filiꝰ Amphetali uterq; a sacerdotibus genus ducens Hi præter cōmunes etiam priuatis i terminationibus cognitī: quodq; anani factio potētiæ sibi cōparandæ cā romanos accerseret. Nā & hoc Ioānes affinxerat: diuq; qd ageret dubitabāt anguſti tpis festinatiōe cōclusi: Populū. n. haud multo post eos aggredi patū esse cogitabāt. Externi uero subsidii facultatē isidiaꝝ sibi celeritate ꝓceptā prius fore ut oīa paterent: q̄ ut auxiliatoꝝ qsq̄ista cognosceret. Aduocari placuit idumeos: scriptaq; breuiter epla q; circūuēto pplo ananus uellet rōanis metropoli ꝓdere. Ipsi aūt ꝓlibertate dissidētes i tēplo custodirent: minimiq; tpis spē salutis sibi ꝓmittere. Ac nisi mature subuenirēt, ipsos qdē anano atq; inimicis: at uero ciuitatē rōanis ilico subiugādā. Et plęraq; nūtiis ad rectores idūeorū referēda mādabat. Ad hoc ēt lecti sūt uiri strenui & dicēdi pitissimi: & ad psuadēdū satis idonei: quodq; his rebꝰ cēt utiliꝰ ipetū uelocitate ꝓstātes. Nā idumeos cōfesti parituros certū erat: q; turbaꝝ cupiēs & icōdita eēt natio: spq; ad motus facilis atq; suspēsa: & regꝝ mutatiōibꝰ læta: minimisq; petētiū blāditiis ad bella ꝓmptissima: & uelut ad festoꝝ quādā solēnitatē sic ad plia ꝓperās. Celeritatē aūt nūcius exigebat: ad quā istis nihil deerat alacritatis. Vterq; aūt ananias uocabant. Iāq; rectores aderāt idumeoꝝ. illi aūt simul epla mādatisq; attoniti q̄si furibūdi circūcursare gētē militiāq; denūciare cœperūt. itaq; n. ox & dicto citius multitudo cōuencrat: oēsq; ꝓ libertate metropoleos arma rapiebāt. Cōgregati aūt ꝓpe ad uigiti milia cū ducibꝰ q̄tuor hierosolymā ueniūt: hoc est Ioāne & Iacobo, sosseq; filio: & ꝓterea Symone thacci & phiea cusoth filiis. Ananū aūt ꝓfectio legatoꝝ itēq; & uigiles ciꝰ nō latuit: necnē & ipsi idumeoꝝ. Hoc. n. añ cognito portas eis clausit & muris custodes apposuit. Nō tñ uisū est bello cū his cōgredi: sed uerbis eis añ psuadere cōcordiā. Stans ergo in aduersa turri post ananū Iesus ęuo pōtificū lōgissimus. Cū multę inqt & uarię turbę tenuerit ciuitatē, i nulla re sic mirāda fortuna ē: ut in eo q; pessimis ēt iopinata cōspirant. Etenī ꝑditissimis hoibus cōtra nos auxilio uenistis tāta cū alacritate: quāta nec i barbaros aduocāte uos metropoli uenire decuisset. Et si qdē uiderē cōsensionē uestrā similē esse horū hoium q uos rogauerūt, nō existimarē ipetū capere rōnē. Nihil. n. ęque ac moꝝ cognatio cōcordiā firmat. Nūc uero illi si qs eoꝝ singulos explorauerit, mille mortibꝰ digni reperirent. Nā ludibria & purgamēta totius rusticę plebis luxu absumptis pīmoniis suis postq̄ i uicis & ciuitatibꝰ ꝓximis audaciā exercuere, postremo i sacrā ciuitatē clam ifluxere ut latrones: solūq; religiosum imanitate polluerūt sceleꝝ: eosq; uideas sine metu iter scā ebrios: & auiditate uētris perēptoꝝ spolia cōsumētes. Vestra uero multitudo armatorūq; talis appatus est q̄lē deceret esse: si publico uos cōsilio metropolis iuitaret i alienigenas laturos auxilia. Quid igit hoc eē qs dixerit: nisi fortunę iniuriā: cū proxīmis cōuenisse itegrę natiōis uestrę arma uideant cōspirare. iā dudū qdē repetire nequeo qdnā fuerit qd uos tam cito cōmouerit. Nec. n. sine magna cā fieri potuisset: ut arma ꝓ latroniꝰ aduersus cognatū populū caperetis q; romanos audistis & ꝑditionē. His. n. qdā uestrū obstrepebāt nūc liberādę metropoleos cā uenisse dicētes. Vñ miramur ꝑter alia noxioꝝ tale cōmentū. Viros. n. naturalis libertatis amatores aliter contra nos efferare nō poterāt: eoq; cū externis hostibus pugnare patissimos, quā si uastatæ libertatis ꝑditione mentita. Sed. n. uos considerare oportet q nos insimulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus cōibus: nō ex ficto sermone colligere. Quid enim passi nūc demū nos dederemꝰ romanis cū ab initio licuerit aut ab his nō deficere: aut qa defecimꝰ cito uenire in gratiā: priusq̄ circa nos oīa uastarent. Nāq; iam ne uolētibꝰ qdē nobis trāsactio facilis ē: cū & supbos eos effecerit galylea sub iugū missa: morteq; gratiorē afferat turpitudinē appropinquātes placare. & qdē qđ in me ē: pacē morti antepono. Semel aūt bello appetitꝰ postq̄ pugna cōmissa ē: glorioſam morē uita captiui existio potiorē. Sed utrū nos populi principes aiūt clam mississe aliquē ad romanos: an ēt totū populū cōi suffragio: Siquidē nobis dicant quos amicos miserimꝰ: q; seruī fuerit ꝓditōis mīstri. Cū iret aliqs deprehēsus est. Rediēs captꝰ ē: lras nacti sunt. Quē admodū aūt ciuiū multitudinē latuerimꝰ: cū qbus oī hora uersaremur. Paucis ēt atq; his inclusis q de tēplo ne in ciuitatē qdē ꝑdire possent quo pacto sunt cognita quę occulte extra ciuitatē fierent. An uero nunc cognouere: qñ ausoꝝ pœnę reddende sunt. Donec aūt sine metu fuere neminē nostrū proditorē suspicabant. Sin ad populū causam referunt, publicū habuit nempe consiliū. Nemo aberat cōtioni: ideoq; manifestior ad uos nūcia huiꝰ fama ꝓperasset. Quid aūt opus erat legatos mittere, cū certa nobis esset detrāsactōe snia. Et qs designatꝰ sit dicant: Sed hę qdē male perituroꝝ & istātes pœnas euitare cupiētiū causatiōes sunt. Quin ēt si ciuitatē manētē ꝑdi sors afferet: id quoq; ipsos q nos criminant, ausuros: quoꝝ audacię unū malum uidet deesse ꝑditio. Vos aūt oportet: qa semel cū armis adestis, primū id qđ ē iustissimū adiuuare metropoli: & una nobiscū tyrānos eximere ꝑ quos iudicia dissoluta sunt: q cal catis legibꝰ iura suis gladiis

ctores aderāt idumeoꝝ. illi aūt simul epla mādatisq; attoniti q̄si furibūdi circūcursare gētē militiāq; denūciare cœperūt. itaq; n. ox & dicto citius multitudo cōuencrat: oēsq; ꝓ libertate metropoleos arma rapiebāt. Cōgregati aūt ꝓpe ad uigiti milia cū ducibꝰ q̄tuor hierosolymā ueniūt: hoc est Ioāne & Iacobo, sosseq; filio: & ꝓterea Symone thacci & phiea cusoth filiis. Ananū aūt ꝓfectio legatoꝝ itēq; & uigiles ciꝰ nō latuit: necnē & ipsi idumeoꝝ. Hoc. n. añ cognito portas eis clausit & muris custodes apposuit. Nō tñ uisū est bello cū his cōgredi: sed uerbis eis añ psuadere cōcordiā. Stans ergo in aduersa turri post ananū Iesus ęuo pōtificū lōgissimus. Cū multę inqt & uarię turbę tenuerit ciuitatē, i nulla re sic mirāda fortuna ē: ut in eo q; pessimis ēt iopinata cōspirant. Etenī ꝑditissimis hoibus cōtra nos auxilio uenistis tāta cū alacritate: quāta nec i barbaros aduocāte uos metropoli uenire decuisset. Et si qdē uiderē cōsensionē uestrā similē esse horū hoium q uos rogauerūt, nō existimarē ipetū capere rōnē. Nihil. n. ęque ac moꝝ cognatio cōcordiā firmat. Nūc uero illi si qs eoꝝ singulos explorauerit, mille mortibꝰ digni reperirent. Nā ludibria & purgamēta totius rusticę plebis luxu absumptis pīmoniis suis postq̄ i uicis & ciuitatibꝰ ꝓximis audaciā exercuere, postremo i sacrā ciuitatē clam ifluxere ut latrones: solūq; religiosum imanitate polluerūt sceleꝝ: eosq; uideas sine metu iter scā ebrios: & auiditate uētris perēptoꝝ spolia cōsumētes. Vestra uero multitudo armatorūq; talis appatus est q̄lē deceret esse: si publico uos cōsilio metropolis iuitaret i alienigenas laturos auxilia. Quid igit hoc eē qs dixerit: nisi fortunę iniuriā: cū proxīmis cōuenisse itegrę natiōis uestrę arma uideant cōspirare. iā dudū qdē repetire nequeo qdnā fuerit qd uos tam cito cōmouerit. Nec. n. sine magna cā fieri potuisset: ut arma ꝓ latroniꝰ aduersus cognatū populū caperetis q; romanos audistis & ꝑditionē. His. n. qdā uestrū obstrepebāt nūc liberādę metropoleos cā uenisse dicētes. Vñ miramur ꝑter alia noxioꝝ tale cōmentū. Viros. n. naturalis libertatis amatores aliter contra nos efferare nō poterāt: eoq; cū externis hostibus pugnare patissimos, quā si uastatæ libertatis ꝑditione mentita. Sed. n. uos considerare oportet q nos insimulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus cōibus: nō ex ficto sermone colligere. Quid enim passi nūc demū nos dederemꝰ romanis cū ab initio licuerit aut ab his nō deficere: aut qa defecimꝰ cito uenire in gratiā: priusq̄ circa nos oīa uastarent. Nāq; iam ne uolētibꝰ qdē nobis trāsactio facilis ē: cū & supbos eos effecerit galylea sub iugū missa: morteq; gratiorē afferat turpitudinē appropinquātes placare. & qdē qđ in me ē: pacē morti antepono. Semel aūt bello appetitꝰ postq̄ pugna cōmissa ē: glorioſam morē uita captiui existio potiorē. Sed utrū nos populi principes aiūt clam mississe aliquē ad romanos: an ēt totū populū cōi suffragio: Siquidē nobis dicant quos amicos miserimꝰ: q; seruī fuerit ꝓditōis mīstri. Cū iret aliqs deprehēsus est. Rediēs captꝰ ē: lras nacti sunt. Quē admodū aūt ciuiū multitudinē latuerimꝰ: cū qbus oī hora uersaremur. Paucis ēt atq; his inclusis q de tēplo ne in ciuitatē qdē ꝑdire possent quo pacto sunt cognita quę occulte extra ciuitatē fierent. An uero nunc cognouere: qñ ausoꝝ pœnę reddende sunt. Donec aūt sine metu fuere neminē nostrū proditorē suspicabant. Sin ad populū causam referunt, publicū habuit nempe consiliū. Nemo aberat cōtioni: ideoq; manifestior ad uos nūcia huiꝰ fama ꝓperasset. Quid aūt opus erat legatos mittere, cū certa nobis esset detrāsactōe snia. Et qs designatꝰ sit dicant: Sed hę qdē male perituroꝝ & istātes pœnas euitare cupiētiū causatiōes sunt. Quin ēt si ciuitatē manētē ꝑdi sors afferet: id quoq; ipsos q nos criminant, ausuros: quoꝝ audacię unū malum uidet deesse ꝑditio. Vos aūt oportet: qa semel cū armis adestis, primū id qđ ē iustissimū adiuuare metropoli: & una nobiscū tyrānos eximere ꝑ quos iudicia dissoluta sunt: q cal catis legibꝰ iura suis gladiis

permisere: Deniq; nobiles uiros nō incusatos ex medio raptos foro primū uinculis cruciarūt: Deinde nō uoce neq; prece eoꝝ morati neci tradiderūt. Licet aūt uobis nō belli lege īgressis horꝝ uidere argumentū quę dixi. Desolatas domos rapinis: coniuges in ueste lugubri ac familias perēptoꝝ: & ptotā ciuitatē ululatus & fletus. Nullus.n. nō pse cutionē exptus est īpioꝝ. Qui ad hoc īsanię ꝓpere: ut latrocinalē audaciā nō solū ex agris atq; alienis ciuitatib⁹ in hāc quæ & caput & facies gētis ē: sed in phanū ēt ex ciui tate trāferrēt. Deniq; hoc sibi & ad excursus & ad pfugiū elegerūt: īsq; fiscus illoꝝ est quæ in nos cōparant: & locus toti orbi terræ uenerabilis: quiq; ab uniuersis alienigēis ab extrēo limite mūdi ueniētib⁹ honorat, per has quę apud nos ꝓternate sunt bestię cōculcat. Exutis aūt reb⁹ despatis populos cōmitti populis & ciuitatib⁹ ciuitates gētesq; in sua uiscera delectū habere: cū debueritis qđ factū esset optimū ac deceret nobiscū nocētes eximer: atq; hanc ipsam fallaciā ultū ire qđ auxilio uos aduocar ausi sunt: quos metuere uidices debuissent. Quod si eiusmodi hoium pces reuerēdas putatis: attn licet uobis armis depositis cognatoꝝ habitu itroire ciuitatē: medioq; inter hostes arq; auxiliatores suscepto noie de nris discordiis iudicare: quāq; reputate qd habebūt cōmodi: cū de mānifestis ac tātis criminib⁹ apud uos cām dicturi sunt: q hoīb⁹ nō accusatis ne uerbū quidē facere pmisere. Ferāt igit hanc exuestro aduētu grām. Si uero neq; nobiscū īdignari neq; iudicare uultis: tertiū restat: ut relictis utriusq; ptibus nec nostris cladib⁹ insultetis: nec cū insidiatorib⁹ metropoleos maneatis. Nā & si maxie quēq; nostrū suspicamini romanis collocutū: obseruare uobis itinera licet: tūq; demū tueri metropoli cū factū aliqd huiusmodi patuerit: quale delatū est: & in auctores ei⁹ si cōuicti fuerint uindicare. Nō.n. uos puenirēt hostes iuxta ciuitatē sedib⁹ positis. Sin horꝝ nihil uobis gratū aut mediocre ur, ne portaꝝ claustra miremini q̄tenus arma portabitis. Cap. X.

Hæc quidē iesus loquebat. Idumeoꝝ aūt neq; multitudo aium appēdebat ardēs iracū dia: q; nō paratū habuisset ītroitū proq; armis iter se duces īdignabant captiuitatē esse existimātes si ea qbusdā iubētibus deposuissent. Vnus aūt Symō fili⁹ cathla uix plāca to suoꝝ tumultu stans in eo loco unde exaudiri a pōtificib⁹ posset nō iam mirari seait: si libertatis ꝓpugnatores in tēplo custodirent inclusi: cū illi cūctę genti cōem clauserit ciuitatē. Et romanos quidē fortasse coronatis ēt portis recipe sint pati: Idumeos aūt ex turrib⁹ alloquant: captaq; iubeāt pro libertate arma proiicere: cognatisq; nō credētes custodiā ciuitatis: iudices eos discordiaꝝ fieri uellēt: & alios accusarēt q; īdēnatos ciues occiderint: ipsi totā dānant ignominia nationē. Deniq; urbē oibus alienigenis religiōis eā patentē, nūc domesticis præclusistis. Valde.n. cōtra uos festinabam⁹: & ad gerēdū cū gētilibus bellū: qui ob hoc adesse ꝓperauim⁹ ut uos seruaremus liberos. Nēpe talia uos ēt hi quos obsidetis læsere tanq; ueriſimiles puto suspitiōes in illos queq; colligitis. Deinde q reip. defensores itus in custodia tenētes genere cōiunctissimis gentilib⁹ simul uniuersis ciuitatē pclausam tyrānidē præferre dicitis: cū tam cōtumelioſis nos iubeatis obtēperare pceptis: nomēq; potētiæ aliis qui uos tyrānos patiunt ānectitis. Quis cauillationē uestri sermonis tulerit cum reꝝ repugnantiā uideat? Etenim uobis etiam nunc idumeos excludentib⁹ ciuitate: nāq; ipsi nos patriis sacris arcetis, recte qs eos incusauerit qui custodiunt in tēplo? Quod cum ausi essent plectere ꝓditores quos uiros nobiles & inocentes pro societate facinoris dictitatis: nō a uobis inceperint sūmaq; proditionis mēbra præciderint. Sed licet illi molliores quā res poscebat iuenti sunt: nos tn domi ciliū dei seruabimus idumei: & pro cōmuni patria popugnabimus: tanq; foris irruentes quā intus insidiātes hostes pariter ulciscemur. Hic aūt manebim⁹ pro muris armati donec aut uos rōani aspiciēdo laborēt: aut ipsi recupata libertatis cura mutemi. Ca.xi.

His dictis idumeoꝝ qdē multitudo clamore cōsensit. Iesus āt tristis recessit cū nec idumeos qcq̄ sentir moderatū: & duplici bello oppugnari ciuitatē uideret. Quippe nec idumeoꝝ tumor & spūs qescebat īdigne ferentiū q; essent ciuitate ꝓhibiti: & q; zelotaꝝ uires eē īfirmas crediderāt erubescētiū postq̄ nihil eos sibi auxiliari posse uiderēt iā uenisse pœniteret. Pudor aūt nulla re pœnitus gesta redeundi pœnitudinē supabat. Itaq; ibidē ꝓpe murū temere tabernaculis positis manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit uētiq; uiolētia cū imbribus ortis & crebra fulgura horrēdaq; tonitrua concussæq; terræ uasti mugit⁹: certūq; erat apud oēs hoium exitio mūdi statū esse turbatū neq; paruū quid reꝝ hęc signa portēdere. Vna uero idumeis & oppidanis erat opinio. His quidē īrasci deū militiæ cā existimātibus: neq; se posse euadere si aduersus metropolim arma mouissent. Anano āt ciusq; sociis ēt sine ꝓlio uiciſſe: deūq; ꝓ se bellū administrare credētib⁹. Sed ꝓfecto falsi erāt interptes futuroꝝ: & q̄ sui pasturi essent cōtra hostes fore diuinabāt. Veꝝ idumei qdē cateruatim dēsatis corpibus iuicē se defendebant scutis cōtextis ꝓtecti capita minus pluuia ledebant. Zelotę āt magis illoꝝ q̄ suo pīculo cruciabant. Collectiq; deliberabāt: si quā repire subsidii machinā illis potuisset. Horū āt ardētiorib⁹ uidebat ui armoꝝ custodes īuadere: atq; ita i ciuitatē īpetu facto palā portas auxiliatorib⁹ apire. Nā & custodes ex īprouiso: & q; plures inermes ac belli exptes essent facile turbatū iri & multitudinē ciuiū difficulter colligi posse: qm̄ domi quisq; pp hyemē contineret. Quin & si periculū aliq̄d īteruenerit qbus subire q̄ negligere tot copias sui cā turpiter pituras. At q prudētiores erāt: uim quidē adhiberi dissuadebant. Nō.n. sui tm̄ cā custodes ampliari: sed ēt ciuitatis murū uidebāt pp idumeos diligēti⁹ custodiri: & ubiq; adesse. ananū oibus horis īuisse custodias existimabāt: sed hoc aliis noctib⁹ ita hūerat. Illa uero nō sua desidia reqeuerat: sed ut & ipe & custodū man⁹ fato iterirēt. Nāq; iā nocte ꝓuecta & gliscēte hyeme custodes i porticū dispositos opprimit sonus. Accedit zelotis cōsiliū subito: ut seris tēplo sacratis portaꝝ uectes secarēt. Affuit āt illis ne exaudiret crepit⁹ uētoꝝ son⁹ & crebra tonitrua: phanoq; egressi ad muꝝ clāculo ueniūt secretāq; portā q̄ ad idumeos erat aperiūt. Illi āt primū ananū conari aliqd suspicati unusq̄sq; idumeoꝝ ad gladiū q̄si rebellaturi se applicāt mature: deide his q ad se uenerāt agnitis ītroibāt. Qui qdē si tūc manus uertere i ciuitatē uoluissent nihil obstabat qn tot⁹ ppls iterirer tāta ira ferebātur. Veꝝ zelotæ prio eximere custodias festinabāt: illis quoq; multū pcātibus q eos reciperēt ne despicerēt malis obsessos: quoꝝ grā uenerāt: neq; his acerbi⁹ pīculū iportarēt. Captis.n. custodib⁹ facilioꝝ illis i ciuitatē īpetū fore: sed si semel eos cōcitassent iā illos cōtineri nō posse: cū si senserint cōgregarēt & p ascēsus nitētib⁹ se opponerēt. Idē igit idumeis uisum ē: iāq; i tēplū p ciuitatē subibāt: cū suspēsi zelotę aduētū eoꝝ pstolarent. Deniq; his ingressis ēt ipsi ꝓfideter exterio rī phano ꝓgressi sunt: mixtiq; idumeis i custodes irruerūt. Cęsis āt nōnullis quos sonus oppresserat: cęis multitudo ad clamorē uigilātiū suscitata ē: raptisq; armis ad ulciscēdū nō sine stupore ꝓcedebāt. At primū qdē zelotas solos conari aliqd suspicātes q̄si eos supaturi numero cōfidebant. q; bi uero foris alios circūfundi uidere idumeos irruere sensere. Et maior qdē ps eoꝝ armis piter scutisq; depositis i q̄stib⁹ erāt. Pauci uero iuuenū fortiter cōmuniti occurrēdo idumeis aliquādiu segniorē multitudinē ꝓtegebāt: alii cladē ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorū autem auxilio uenire nullus audebat: cognito idumeos irrupisse. Sed ipsi quoque irrita uociferātes cū fletibus respōdebant: plurimusq; mulieꝝ ululatus suscitabat: siqñ custodū quisq̄ in periculū aliquod incidisset. Quin & zelotæ idumeoꝝ clamorē germinabant magisq; horribiles tempestas faciebat oium uoces. Neminī āt idumei pcere q; natura crudelissimi ad cædes erāt & hyeme grauiter

afficiebant: ꝓptereaq; his q se excluserāt ut inimicis utebant tanq; supplicātib9 q̄ repugnātibus īsensi. Multos ēt cognatione referētes: utq; cōe phanū reuererent orātes gladiis trāffigebāt. Null9 āt fugiēdi loc9 neq; spes salutis erat. Cōpulsi āt circa se magisq; ui oppīsi laniabant: cū recedēdi spaciū nō daret nec īterfectores a cædib9 tēperarēt. In certi āt qd ageret ī ciuitatē se p̄cipitabāt: miseri ut mihi uī. eo q; fugiebāt uolutariū sub cūtes exitiū: donec tēplū exterius sanguine redūdauit. Octo āt milia q̄ngētos dies mortuos īuenit. Nec tñ his īdumeoꝝ ira saciata est: sed uersis ī ciuitatē manibus oēs domos diripiebāt: quēq; fortuitu īuenissent morti dabāt. Et certe qdē multitudinis mortē superuacuā esse ducebāt. Pōtifices āt puestigabāt & ī illos plarīq; ferebant: starimq; cōprehēsos obtrūcāt: astāteq; sup eoꝝ cadauera nūc anano ppli benīuolētiā: nūc iclu q̄ de muro dixerat exprobrabāt. In hoc āt īpietatis ꝓgressi sunt: ut īsepultos eos abiecerint: cū p̄serti iudæis tāta sepulturæ cura sit: ut ēt iudicio cruci suffixos occasu solis deponāt atq; sepeliāt. Et qdē nō errauerī si anani mortē dixero excidii ciuitatis fuisse pricipiū: & ex illo die muros euersos: rēq; publicā iudeoꝝ pisse: quo pōtificē rectorēq; suū iugulatū ī media ciuitate uiderūt. Erat āt & al's uir laudabilis atq; iustissimus: & p̄ter nobilitatis ac dignitatis & honoris quo erat p̄ditus amplitudinē ifimis amabat ęquari. Libertatis āt maxie fautor erat & q ppli affectaret īperiū. Cōmodis aūt ꝓpriis cōes semp utilitates anteponebat: sup oīa pacis studēs. Sciebat. n. romanos nō expugnatū iri ac ꝓspiciebat ut si paciſci utiliter nequissent iudęi uel inimici supasset ut breuiter dicā cū Anano ad transactionē uenissent. Mirus. n. dicere: mirus p̄suadere q̄uellet. Iā uero īpediētes bellāresq; subegerat. Plurimū. n. moræ sub tali duce attulissent rōanis. Huic iūctus erat ab utraq; Iesus illo qdē cōparatione īferior: sed p̄stans ceteris utpote q tātam uiolatam ciuitatē perire flāmis purgariq; scā uellet: cōsulto defensores eoꝝ & q ea carissima duceret āputasset. Itaq; paulo añ sacris īdumētis amictos ac toto orbe celeberrimæ religiōi auctores: qq; undiq; ciuitatē cōmeātibus uenerabiles hēbant iacere nudos p̄dā cambo ac feris uideres. Quos qdē uiros ipla puto gēuisse uirtutē tm̄ licuisse uitiis flētē. Ca. i.

¶ Flauii Ioseppi De bello Iudaico Liber. v. incipit.

NAno qdē & Iesu ciusmodi finis uēit. Posī illos tā zelotæ q̄ īdumei passim plebē q̄si nefandoꝝ aialiū gregē irruēdo mactabāt. Et uulgus qdē ī quolibet loco deprehēsum necabatur. correptos āt nobiles & adolescētes uinctos ī carcerē cōcludebant spe: nōnullos eoꝝ sibi posse sociari nece dilata. Veꝝ hæc nullū mouebāt: sed cūcti mortē p̄optauerāt dūmō ne aduersus p̄riam cōem neqssime cōspirarent: scæuissima tñ ante cędē uerbera sustinebāt exulcerati plagis atq; tormētis. Cūq; iā corpus nō sufficeret cruciatib9 tandē gladiū merebātur. Quos aūt die cœpissent eos in custodiā nocte ducebāt: extractosq; īde si quos morī cōtigisset abiiciebāt ut uinctis aliis locus esset. Tātus āt pauor occupauerat atq; formido ut ne flere qdē palā qsq; siue sepelire ꝓpriū funus auderet. Sed erāt occultæ clausoꝝ ēt lachrymæ & ne qs inimicoꝝ audiret circūspectantes gemebant. Paria nāq; his q lugebātur ēt q̄ luxissent illico patiebantur. Exiguā uero nocte sublatā terrā manibus corporibus iniiciebant: & nōnunq̄ die si quis fuisset audacior. Duodecim aūt milia hoc modo nobiliū periere. Illi aūt iam cædis exosi nullo pudore iudicii uim & cognitiōis cauillādo imitabātur. Itaq; cū illustriū quēdam zachariā Baris filiū īterficere decreuissent (irritabātur. n. q; neqssimis inimicus nimis erat & ꝓbis amicus: itēq; locuples) nō solū fortunaꝝ eius direptionē spe optarent:

sed ēt remotū iri uiꝝ ad se abiiciēdos potēte septuagīta plebeioꝝ honestissimos ex p̄cepto cōuocant iudicū spēm p̄ferētes & apud eos zachariam q̄si res ꝓderet romanis accusant: q; q; ad Vespasianū ꝓditionis cā misisset. Sed neq; argumentū: neque ulla ꝓbatio criminis erat. ipsi āt misisse dixerunt & hoc hēri ꝓfide ueritatis uolebāt. Zacharias āt ubi nullā spem salutis ibi relictā esse uidit p̄ insidias nō in iudiciū sed in carcerē ducto uitæ suæ desperationē libertate nō priuauit: sed exorsus ueri quidē similitudinē obiectorū derisit: & illata sibi crimina breuiter diluit. ī accusatores aūt rōne cōuersa oēs eoꝝ iniqtates ꝓsecutus est: multaq; de ꝓturbatione reꝝ querebat. zelotę uero obstrepētes uix a gladiis tēperabant: spēm cauillationēq; iudicii sui usq; ad finē ꝓmanere cupiētes & p̄ter hoc uires experiri an periculi sui tpe iustitiæ memores forent. igitur oēs. lxx. ꝓ eo sniam ferūt. & ꝓ eo morī quā sibi ascribi eius īteritum maluere. illo uero absoluto zelotaꝝ clamor tollitur & uniuersi qdē iudicibus irascebant: q simulationē datæ sibi potestatis nō ītellexerant. Duo uero ex audacissimis aggressi zachariā in medio tēplo īterficiūt: & illudēdos habes inquiūt & a nobis de absolutione sniam certiorē: eūq; statim in subiectā uallē de tēplo ꝓiiciunt. Iudices uero cōtumeliæ cā uersis gladiis feriētes templi ambitu pepulere. Cædi. n. eoꝝ pepercerant ut disiecti ꝓ ciuitatē nūcii ficrēt apud oēs seruitutis. Idumeos iam uenisse pœnitebat: neq; his gesta placebāt. Quib9 collectis zelotaꝝ qdā secreto īdicebat uniuersa: & q̄cūq; hi q eos aduocauerāt scelerate fecissent oīa demōstrabat arma qdē cœpisse eos quasi romanis a pōtificib9 metropolis ꝓderetur: reperisse āt nullū ꝓditionis inditiū. Illos uero q tutari eā simularēt: & belli facinora ausos & tyrānidis ab initio quidē ꝓhibēdos fuisse. Veꝝ qa semel in societatē itestinæ cædis incidissent finē delictis adhibēdū neq; uires oibus suggerēdas morē patrū destruētibus. Nam & si q portas grauiter ferrēt: sibi atq; in oppidū aditū esse p̄clusum pœnas ab his q ꝓhibuerant esse repetitas: & ananū quidē pereptū una uero nocte ppli n totū pœne cōsumptū. Quaꝝ reꝝ multos quidē suoꝝ pœnitere sentirēt: eoꝝ aūt uiderent a qbus rogati essent crudelitatē īmensam: ne ipsos quidē p quos salui erant erubescentiū: in oculis. n. auxilia toꝝ pessima facinora cōmittere: illorūq; iniuria īdumeis īputari q̄tenus ea nō ꝓhibeant neq; ab his separārētur. Debere igitur qñ ꝓ deditiōe q̄ dicta sunt calūniā fuisse patuissēt: nullusq; romanoꝝ īpetus timeretur: aduersus ciuitatē uero īexpugnabilis esset potētia corroborata: illos domū recedere: malorūq; societatē uitādo cūcta dīluere flagitia: quorū nō spōte sed decepti participes extitissent. psuasum est īdumeis. Et primū eos q erant in custodiis soluūt ꝓpe ad duo milia populariū: statimq; relicta ciuitate ad Symonē ueniūt: de quo paulo post cōmemorabim9. Deīde domū ex hierosolymis abiere. Euenit āt eoꝝ discessum utrisq; pariter īopinatū uidere. Nā & ppls nesci9 pœnitudinis paulū fiducia recreatus est uelut inimicis leuat9 & zelotaꝝ creuit īsolētia quasi nō auxiliis caruissent: sed iis essent liberati: quoꝝ pudore ac reuerentia criminibus tēperabant. Deīde nulla iā erat facinoꝝ mora neq; cūctatio: sed festinatis qdē cōsiliis ī reb9 singulis utebant. Quæ uero placuissent ipsa cogitatiōe citius peragebāt. Maxime āt in uiros fortes atq; īsignes cędibus sequiebāt: cū iuidia nobilitatē assumerēt metu uirtutū: unāq; cautionem putarēt nullū optimatū supesse. Itaq; occisus ē & cū multis aliis girion dignitate simul & genere p̄stans & plus posse ppli m gaudens: plenusq; spū libertatis amator ut nullus alius iudeoꝝ: quē tñ libertas p̄ter alias uirtutes pdidit. Sed ne p abdita qdē Niger eoꝝ manus effugit: bellis cū romanis gestis uir strēnuus cōprobatus q ēt sępe uociferans & cicatrices ostēdēs p mediā ciuitatē trahebat. Ductus uero extra portas desperata iā salute ne sepultura careret supplicabat. Illi āt prius īterminati q; humū ei quā desiderabat cōcessuri nō essent: mox ēt mortē ītulere. Qui tñ cū occiderēt romanos eis ultores īpre

Universidad de Deusto
Biblioteca

catus est:famęq; ꝑterbellū ac pestilētiā & ad hęc oīa ipsoꝝ mutuas manꝰ eaq; uniuersa cōfirmauit apud ipios deus:& qđ iustissimū esset effecit:ut audaciā suā quāprimū expe rirentur iter se dissidētes. Niger quidem occisus quos hēbant de oppressiōe sui metus le uauit. Pars aūt plebis nulla erat:cui nō ad iteritū excogitabatur occasio. Nāq; alii q; iā dudū aliis restitissent interficiebantꝰ:q uero nihil offenderant subitas pacis tpe excipie bant cās:& qui oīno libere eos nō adissent ꝓ contēptoribus:qui uero obsequētes ꝓ ifi diatoribus hēbantur:unaq; maximoꝝ criminū & mediocriū pœna mors erat. Neq; eua sit quisq; nisi aut ignobilitate aut fortuna phumilis. Cap. ii. Romani aūt oēs qđē alii duces ad ciuitatē aios intēdebant hostiū dissensionē lucrū sibi esse censentes:At ue spasianū penes quē summę rei ptās erat, icitabant diuinæ ꝓuidētię firmātes auxilio ī se met hostes esse cōuersos. Verūtamē uelox esse momētum & iudęos cito in cōcordiā re dituros aut itestinis malis defessos aut redactos ī pœnitudinē. Ad quos Vespasianꝰ ait. Plurimū eos qđ fieri cōueniat ignorare tanq; ī theatro cupiētes quātū armis ac manibꝰ possent ostētare potius cū piculo quā secū ipsi qđ eēt utile reputātes. Nā si statī ciuita tē aggrederet ipsos cām hostibꝰ fore cōcordię ac uires eoꝝ ēt nūc uigētes ī se ꝓuocatu ros. Sin opirent paucioribꝰ ac moderatioribꝰ his usuros domestica seditiōe cōsumptis. Deū nāq; melioꝰ q ipsi disponere q sine labore iudęos Romanis traderet:nulloq; piculo exercitui uictoriā cōdonaret. Proīde manibꝰ ꝓpriis itercūtibꝰ inimicis maxioq; malo: hoc ē seditiōe turbatis oportere se magis piculoꝝ spectatores esse debere quā cū hoibus mortē appetētibꝰ atq; itestina rabiæ isaniētibꝰ manu cōfligere. Si qs āt putauerit uicto riæ gloriā sine plio fieri uiliorē, sciat inqt armoꝝ icerto exitu cōmodius eē cōmode pfice re qđ itēdit. Neq; n. manu pclaros eē minꝰ laudabiles q paria gesserint moderatiōe atq; prudētia. Simul āt dū hostes iminuētur ēt milites ex laboribꝰ assiduis recreatos ualētio res ductū iri. Prēterea nō id eē tps ut mature occupāda uideaē uictoriæ claritudo. Nec n. armis cōstituēdis aut muris uel auxiliis cōgregādis iudęos operā dare:atq; iō moras differētibꝰ nocituras:sed bello domestico ac dissensiōe tūidos mirabiliora pati quotidie q ipsi eos captos afficerēt intromissi. Proīde siue qui studiose cōsideret sinēdos esse q se met assumerēt siue facti ad gloriā clariorē nequaq; manus itestino morbo laborātibus afferēdas. Siquidē rōne recta dicēt nō ipsoꝝ sed discordiæ fuisse uictoriam. Cap. iii. Hæc Vespasianus eiq; dicēti rectores militū cōsentiebāt:moxq; apparuit quā utile fue rit eius cōsiliū. Nāq; ī dies singulos multi ad eū ueniebāt fugiēdo zelotas. Erat aūt fuga difficilis q; oēs exitus custodibꝰ obsidebantꝰ. Et si qs ibi q̄libet ex cā deprehensus fuisset uelut ad Romanos ire cuperet iterficiebaē. Qui tñ eis dedisset pecuniā saluus abibat:& q nō dabat solus ꝓditor hēbatur. Restabat igiē pecuniosis fugā redimētibus, solos pau peres iugulari. Mortui uero p oēs uias cōgregabantꝰ inumeri:multiq; ēt trāsfugere cu piētiū rursus ī ciuitate perire ꝓptabāt. nā spe sepulturę ī pria mori tolerabiliꝰ uidebaē. Illi aūt ad hoc crudelitatis deuiauerāt:ut neq; itus:neq; p itinera occisis humū cōcede rēt:sed ueluti cū patriis legibus ēt naturę iura disturbare pepegissent:suaq; in hoies iniu stitia diuinitatē quoq; polluerēt:ita sub sole putrescere mortuos relinq̄bāt. Sepeliētibus āt suoꝝ funera idē qđ trāsfugis iminebat suppliciū mortis:statiq; sepultura idigebat q hanc alteri ꝓstituisset. Et ut breuiter dicā nulla tam bona q̄ misericordia perierat ī illis cla dibus mētis affectio:hisq; irritabantur noxii q̄ miseranda uidissent a uiuis in mortuos:a mortuis ī uiuos iracūdiam transferētes. Modū aūt excedēte metu superstitibus mortui adepti reqem beatiores uidebantꝰ:& q erant ī custodiis cōpatiōe sui cruciatus isepultos quoq; fortunatissimos demōstrabāt. Omne qđē ab illis ius hoium calcabaē. Ridebaē ēt diuinitas ꝓphetaꝝ:q respōsis tanq̄ uulgaribus fabulis illudebāt. Cū uero multa cōtē

plissent de uirtute ac uitiis statuta maioꝝ ēt q̄ ī pria olim ꝑdicta fuerāt uero exitu ꝓba uere. Vetus. n. qđā sermo ferebaē tūc detnū ciuitatē captū iri sancta quoq; flammis exu rēda esse cū lege belli seditio fuisset exorta:phanū dei ꝓprię manus añ uigilassent. Qui bus zelotę nihil de eoꝝ fide dubitātes ministros se ꝑbuerant. Cap. iiii. At Ioānes iādudū tyrānidē affectans parē cū similibus honorē hēre dedecus existimabat:paulatī q; sibi neqores adiūgēs ab eoꝝ affectiōe sepatur. Semp āt alioꝝ decretis nō obediēdo: suaq; iubēdo iperiosius:q; solus dñari cuperet nō latebat:eiq; sociabātur nōnulli metu: alii gra. Mirus. n. erat oīone atque fallacia ꝓsuadere q̄ uellet. Multi uero ꝓpterea q; sibi tutū esse ducebāt prioꝝ delictoꝝ cās uni potius ascribi q̄ oībus. Ad hęc qa manu stren nuus erat & bonus cōsilio:satellites nō paucos hēbat:& si magna ps eū cōtrarię factio nis reliq̄rat. Apud quos ēt liuor nōnihil ualebat graue putātes ut pauloante pari succū berent. Plus āt metus eos ne sub unius ptāte uiuerēt agitabat. nec. n. facile sperabāt eū si semel obtinuisset deiici posse:occasionēq; in se hituꝝ timebāt q; ī principio restitissent: Proinde qsq; bello qduis pati decreuerat:quā spōte seruiens mancipii loco perire. His q dē seditio diuiditur & Ioānes ī cōtraria dissentiētibus parte regnabat. Sed iter ipsos mu nita oīa erāt custodibus:nihil aut parū agebatur:si qñ armis ꝓliū lacessebant. In ppīm uero uel maxime cōtentionē susceperūt ecquis maiorē ꝑdā caperet utriq; certabāt. Cū tñ ciuitas triū maloꝝ ingentiū tēpestate laboraret:hoc est belli:dominationis:itēq; sedi tionis, eoꝝ cōparatiōe bellū popularibus mediocrius uidebatur. Deniq; relictis sedibus patriis ad alienigenas ꝓfugiebant:& romanoꝝ beneficio salutē quāiter suos desperaue rant assequbantur. Cap. v. Quartū ꝑterea bellū cōmotū est gentis exitio. Haud ꝓ cul ab hierosolymis castellū erat ualidissimū reponēdis opibus ad moēta belli tutan disq; corporibus ab antiqs regibus ædificatū:qđ messadū dicebatur. Id occupauerāt q uocātur sicarii q; a rapinis amplioribus timore cōtinebantꝰ. Hi cū romanoꝝ exercitum ociosum esse uideret:apud hierosolymā uero iudæos dñatione atq; discordia sceessisse ī maiora faciora aggrediūtur. Die festo azimoꝝ q apud hebręos ad memoriā salutis quo exęgyptioꝝ seruitio liberati ī terrā pria deuenerūt soleniter celebraē, nocte deceptis q ibi erāt oppositi municipiū quoddā galaad puasere:ubi pugna qdē iudæos ante ꝓuē tos atq; dispersos quā arma caperēt siue cōcurrerēt ciuitate pepulere. Eos uero q ī fuga defecerūt:mulieres uidelicet ac pueros supra quā septingētos interfecerūt. A edibusq; de ide cōpilatis fructus quoq; iam maturos depopulati ī messada portauerūt. Et illi quidē oēs circū castellū uicos totamq; regionē populabantꝰ:nō paruo undiq; perditoꝝ ad eos numero in dies singulos cōfluēte:Simul aūt cōcitati sunt ēt per singulos iudęę tractus in latrocinia:q interim qescebāt. Ac uelut in corpore si qñ pricipale mēbrū timor affi cit oīa pariter ægrotare necesse est:ita ꝓpter ciuitatis tumultū atq; discordiā ēt q foris erant neqssimi prędaꝝ iuenere licētiam. Singulis uero uicis ꝓpius dilaceratis deide iso litudinē recedebāt. Cōgregati āt & per collegia cōiurantes exercitu qdē pauciores:plu res uero q̄ latrocinalis cōspiratio in tēpla & oppida ferebātur. Et seq̄batur qdē ut in bel lo fieri solet:ab his eos male affici quos petiissent. Veꝝ pręueniebaē ultio mox cū latro nes a ꝑda refugerēt:nullaq; pars erat iudęę q̄ nō una cū hierosolymis ꝑcellentissima ciui tate interiret. Cap. vi. Hęc Vespasiano a trāsfugis indicabātur. Nam licet oēs exi tus a seditiosis custodirētur:& cum qs ad eos accessisset iterficeretur:tñ erant qui ad ro manos clam ꝓfugerent:ducēq; romanoꝝ opem ferre ciuitati & reseruare populi reliqas hortarētur:multos. n. q; bene romanis uellent periisse:multos adhuc ī periculo dicebāt esse superstites. Ille aūt iam tū miserans eoꝝ calamitates ꝓpius ad eos uelut hierosoly mā obsessurus accedit:re aūt ucra ut ciuitatē obsidione liberaret:spe aūt ante reliq̄ subi

Universidad de Deusto
Biblioteca

gendi nullūq; ipedimentū extrinsecus obsidioni relinquēdi. Cū igit uenisset in gadara trāsmaricæ regiois metropolim ualidissimā mēsis martii q̄rta die ciuitatē igredit. Iā.n. optimates ignorātib⁹ seditiosis legatos ad eū de traditiōe miserant tā pacis desiderio q̄ suis pr̄imoniis metuētes. Multi.n. apud Gadara locupletes habitabāt: quor̄ legationē inimici nesciebāt nisi q; Vespasiano appropiquāte id cognouerūt. Et ciuitatē qdē se retinere posse despabāt: q; itestinis inimicis numero inferiores erāt: neq; pcul abesse uidebāt a ciuitate Rōanos. Si uero fugere decreuissent sine sanguie id facere nullaq; a noxiis pœna repetita nō honestū sibi putabāt. Itaq; Dolesum cōphensum: nāq; is nō dignitate solū ac nobilitate citatis princeps hēbatur: sed ēt legatiōis auctor erat iterficiunt: nimiaq; iracūdia mortuo uerberato extra ciuitatē dilapsi sunt. iam uero ꝓpius accedēte Romano exercitu gadarēsiū populus, Vespasiano cū laudibus i ciuitate recepto fidei dextras ab eo accepit: eqtūq; & peditū p̄sidia cōtra fugitiuor̄ excursus. Muros.n. priusq̄ Romani peterēt ipsi destruxerāt: ut eo sibi fides esset q; pacē diligerēt si bellū gerere nolentes quidē posse uiderētur. Cap. vii. Vespasianus āt misso Placido cū eqtibus ac tribus milibus peditū aduersus eos q ex Gadaris fugerāt ipse cū ceteris militū copiis Cæsareā regredit. At fugitiui postq̄ eqtes repēte a tergo insequētes uidere priusq̄ in manus uenirent in uicū quēdam cui nomē est Bechanabrin se recepere. Vbi reperta nō paucorū iuuenū multitudine his quæ partim uolētibns partim ui armatis specietenus contra placidū eiusq; milites ꝓsiliunt. illi aūt primo impetu paululū recesserūt ea simul arte ut eos a muro lōgius ꝓuocarent. Deinde loco opportuno circūdatos tēlis agētes eminus sautiabāt. itaq; fugiētes qdē ab eqtibus p̄ueniebant̄ iudaei. Qui uero manus cōseruisset a peditibus corruebāt: nihil plus audaciæ demōstrantes: cōdēsos.n. aggrediēdo rōanos armis nō secus ac muro septos: Qui ipsi qdē tēlis aditū nō iueniebant neq; sufficiebant aciē rūpe. illor̄ āt transfigebant̄ sagittis & imanissimis feris similes ruebāt ultro i ferrū & decidebāt: alii gladiis ora pcussi: alii ab eqtib⁹ dissipati. q̄m̄ cura erat placido cursum eor̄ a uico itercludere assidueq; p̄tercurrēs ea parte: cedēteq; reflectēs una ēt libratis sagittar̄ ictibus utebatur: hisq; ꝓximos iterficiebat. Metu uero lōge fugiētes reuocabat: donec uidelicet lapsi q fortiores erāt ad muros effugere. Eius aūt custodes qd ageret nesciebāt. Nec.n. excludi gaderēses suor̄ cā patiebāt̄: & si eos recepissent una cū his perituros esse uidebāt qd̄ ēt cōtigit. Illis.n. cōpulsis ad murū pœne cū his romanor̄ eqtes irrupere. portis aūt ante p̄clusis admoto milite placid⁹ post meridiē usq; acerrimo certamine muro pariter ac uico potitus est. ibiq; tūc uulgus qdē iners occidebat̄: fortiores uero fugā petebāt. Domus uero a militibus diripiebant̄ & uicus igni traditus. Qui uero ide euaserāt totā secū illā regionē ad fugā incitarūt & extollēdo ꝓprias calamitates in maius totūq; romanor̄ exercitū aduētare dicēdo metu oēs undiq; cōmouerūt: pluri mi aūt numero aucti in hiericūtha secesserūt. Hęc enim ēt tūc eor̄ spē salutis foucbat: q; eēt ualida & populosa. Placidus uere eqtibus rebusq; ante pspere gestis fretus eos insequebat̄ & usq; ad iordanē quidē semp quos occupabat morti dabat. Oēm uero ad flumen coactā multitudinē fluminis ipetu ꝓhibitā qd̄ auctū imbribus uadū trāsire nō poterat apto p̄lio cōgreditur. itaq; necessitas eos ad pugnā cōpulit q; fugæ locū nō hērēt: p̄tentiq; ad ripæ lōgitudinē tęla eqtū & incursus excipiebant. A qbus multi pculsi i flumine ceciderūt. Nā qui manibus eor̄ iteriere tresdecim milia fuerūt. Alii cū uim sustinere nō possent: in iordanem sponte desilierūt. Erat aūt numerus infinitus. Et p̄terea capta sunt ꝓpe ad duo milia uiror̄: ducēti cū p̄da maxima ouiū & asinor̄: itēq; camelorū & boum. Iudęis quidē hoc uulnus inflictū q̄uis par superioribus maius: tn̄ seipso uisum ē & nō solū q; eam totā regionē quā fugerāt cędes repleuerāt: sed q; erat refertus mortuis

iordanis peruius nō erat. Et asphaltidis quoq; lacus repletus erat cadaueribus q̄p multa flumina deuoluta sunt. Placidus aūt secūda fortuna usus i uicos ꝓximos & municipia cōtēdit. Captisq; Adila & Iuliade & Besemoth oibusq; ad lacū asphaltiden idoneos ex trāsfugis ubiq; collocat. Deide milite scaphis ipposito eos q in lacū refugerāt subegit. Et trās fluuiū qdē tota regio rōanis cessit: ubiq; oia usq; ad mecherūta ducta sūt. Ca. viii. Dū hęc aūt agūtur motus circa Galaciā nunciat̄: & q; Vindex una cū optimatibus indigenar̄ a Nerone defecisset: de qbus alibi diligētius scriptū est. Vespasianū uero ad ipetū belli q̄ nūciata sunt incitarunt: iam tunc futura bella ciuilia totiusq; iperii picula ꝓspicientē: cū se partes oriētis ante pacasset minus italię metuendū existimaret. Obstāte āt hyeme p̄ subactos iterim uicos atq; oppida p̄sidia collocabat & decatarchos ciuitatibus opponēs multa ēt q̄ uastata fuerāt instaurabat. Prius tn̄ comitatus militū copiis q̄s cęsareā adduxerat i antipatridē uenit: ibiq; p biduū ciuitate cōposita tertia die uastādo iflāmādo: oēsq; subuertēdo circū Tānan toparchias i Liddā & Iāniā ꝓcedebat. Et cū sese utraq; tradidisset cōstitutis illic hitatorib⁹ idōeis i amathūta puenit: occupatisq; ad metropolim eor̄ oibus uicis castra muro circūdat. Quintaq; i his relicta legiōe cū cætera manu in Belephō toparchiā ꝓficiscitur: eaq; ex uicina regiōe itēq; circū idumeā igne cōsumptis castella qdē locis opportunis muniuit. Captis āt duob⁹ uicis in medio idumeæ positis: hoc ē begabri & caphartophrā plusq̄ decē milia hoium peremit: ppe āt ad mille cœpit. Exactaq; ide cætera multitudine nō paruā militū suor̄ partē ibi cōstituit: q oia montana loca incursando uastabāt. Ipse aūt cū reliquo exercitu in Iamniā rediit: unā p samaritidā ac p neapolim: q̄ dicebat̄ ab idigenis marbota secūdo iunii mēsis die i Coreā descēdit: ibiq; positis castris postridie hiericūtha puenit. In qua un⁹ ei rector̄ Traianus quē locis ulteriorib⁹ ducebat militē iūgit cūctis sub iordanē deuictis. Sed ex hiericūtha qdē multitudo ante rōanor̄ aduentū i aduersam hierosolymis mōtanā regionē diffugerat: nō pauci āt q remānsere perimunt̄. Desolatā uero offenderat ciuitatē: cui i planicie sitę nud⁹ mons ac sterilis imineat: idēq; longissim⁹. A septēntrionali .n. regiōe usq; ad scitopolitanos agros. A meridiana uero usq; ad terrā sodomiticā & asphaltidē lacū terminus extendit̄. Nō totus aūt ineq̄lis ē: & q; nihil gignit nō habitat̄. Huic adiacet circa iordanē mons alius icipiēs a iuliade a septēntrionali regiōe ꝓlix⁹ āt i meridie usq; ad bacca q̄ petrā distermiat arabiæ ciuitatē. In hoc ē ēt ferr⁹ mōs appellat⁹ ad moabitidē usq; lōgus. Inter duos āt mōtes regio q̄ magn⁹ cāpus uocabat̄ a gēnabra uico ad lacū asphaltidē usq; patēs habet ducētor̄ & trigīta stadior̄ lōgitudinē: latitudinē uero centū & uigīti: mediusq; ab iordāe diuidit̄. Sunt āt illic duo lac⁹ asphaltides & tyberiensis natura cōtraria. Nāq; alter salsus ac sterilis ē. Tyberiēsis uero dulcis & fœcūd⁹: æstatis q; tpe illa planicies ardore solis icēdit̄ & uitiis opprimit̄ aeris tractu oibus circū aridis p̄ter iordanē. Vñ euenit ut palmę q̄ i ripis sunt magis floreāt & fertiliores sint. Min⁹ āt q̄ lōge remotæ sunt. Ad ipsā uero hiericho largissim⁹ fons ē: rigādisq; aruis uberrim⁹: iuxta ueterē scaturiēs ciuitatē: q̄ Iesus naue fili⁹ hebræor̄ ductor primā i cananeor̄ terra bello possederat. Hūc fontē ferūt nō solū terrę atq; lignor̄ fruct⁹: sed ēt fœmiar̄ ptū obtūdere solitū: cūctaq; piter morbo ac peste corrūpe. Postea mālueuisse ꝛtraq; saluberrimū ac feracissimū cē fcm̄ ab Helisęo quodā ꝓpheta: q heliæ not⁹ fuerat atq; successor. Recept⁹.n. hospitio ab hiericūtis hitatorib⁹ q; hūaniores eos expt⁹ erat: ipos & oēm illā regionē ppetua gra remūerat⁹ ē: ꝓgressusq; ad fōtē lagenā futilē salsis plenā i ꝓfluē aq̄ misit. Iustā deide ad cœlū ꝺxterā tēdēs: fōtiq; iuergēs blāda libamia ipm qdē pcabat̄ ut fluēta lēiret: ac dulciores aq̄r̄ uēas apiret. Deū uero ut fœcūdioribus auris flumia tēparet orabat: tāq; ubertatē fructuū q̄ successionē ꝓlis daret idigēis. Nec eor̄ gēitrix

filioꝝ aq̄ deficeret: quoad iusti manerēt. Ad has p̄ces ex disciplina manib⁹ multa opat⁹ fontē imutauit: & q antea cā erat his orbitatis ac famis: idē uict⁹ ac fœcūditatis auctor ē effect⁹. Deniq; rigatiōis ei⁹ tāta potētia ē: ut si attigerit mō terrā sapidior sit aqs diu p seuerātib⁹. Vnde eo q largius abutunt exiguū emolumentū hnt: q uero pcius plurimū. Amplius tñ quā cæteri fontes spatiū rigat. Et septuagita quidē stadiis longā .xx. aūt la tā planitiē pmeat. Optios aūt in ea padisos ac densissimos educat palmarūq; irriguarū genera tā sapore quā nominib⁹ uaria. Quarū pinguissimæ calcib⁹ pressæ plurimū mel lis emittūt: nō multū alio melle deteri⁹: quāq̄ & mellis altrix ē illa regio & opobalsami ferax: q oium carissimus ē fructus: ibi nascentiū. Itēq; Cyprū mirobalsamū gignit: ut q diuinū esse illū tractū dixerit nō errabit: ubi & larga & opima generant q̄ sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliq̄ facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatū q̄d satū ē reddit. Cuius rei causa mihi uī esse aquaꝝ uis lęta. Aeris calor: cū hic ꝓuocet quæ nata fuerint atq; diffundat, liquor aūt firmis singula radicib⁹ stringat uiresq; suggerat: æstiuo tpe quo perusta ē illa regio: ut nihil facile ꝓcedat ac pululet: aq̄ tñ si ante solis ortū hauriat: auræ spiritu refrigescit: naturāq; cōtrariā aeri sumit. Hyeme uero cōtescit: eaq; mersis mitissima efficit. Tāta est aūt cœlitēperies: ut quo tpe in alia iudeæ regiōe ningit: lino illic tñ idigenæ uestiunt. Distat aūt ab hierosolymis. cl. stadiis: & ab iordanis stadiis sexagīta: totūq; habet ab hierosolyma spatiū desertū atq; saxosū: ad ior danē uero & lacū asphaltidē licet humilius: aq̄ tñ incultū ac sterilē. Cap. .ix. Sed de hierico quā sit fortunatissima satis dictū ē. Cōmemoratiōe aūt dignū puto Asphaltī dis quoq; naturā exponere lacus. Is .n. sterilis ē: nimia uero leuitate ēt quæ grauissima sunt in eū iacta referūtur. Demergi aūt qs in ꝓfundū nec deiustria facile pōt. Deniq; Vespasianus q eius uisendi causa illuc uenerat: iussit quosdā natandi iscios uinctos post terga manibus in altū ꝓiici: & euenit oibus tanq̄ ui spirit⁹ sursū repulsos desup fluitare. Ad hęc mirabilis ē coloris atq; mutatio: ter q̄ in singulos dies superficiē uertit & solis radiis uariata resplēdet. Multis aūt locis uomit nigras bituminis glebas: q̄ superundā & habitu & magnitudīe tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas aūt cū lacus exercitatores accesserint: nacti q̄d aggestū est ad naues trahūt: & quia lentū est repletas eas abrūpere nequeūt: sed quasi replicata scapha pendet a cumulo: donec mēstruo mulieris atq; urina soluat. Est aūt utile nō modo ad cōpagines nauiū: sed ad corpoꝝ etiam curationē multis remediis admiscetur. Huius lacus longitudo ē quingentoꝝ & octoginta stadioꝝ: qui a zoarausq; ad Arabiam tēditur. Latitudo aūt. cl. stadiis patet: q̄ sodomitæ terræ uicina ē. Olim quidē tam fructibus q̄ substātia ciuitatū fortunata. Nunc aūt ois exusta atq; habitatoꝝ ipietate fulminibus cōflagrasse memorat. Deniq; adhuc in ea diuini reliquas ignis & oppidoꝝ quinq; uidere licet imagies: & renascētes in fructibus cineres: q colore quidē sunt eclulii similes: carpentiū uero manibus in fumū dissoluūtur & cinerē. Terræ qdē sodomiticæ fabula eiusmodi finē habet ex facie. Cap. .x. At Vespasian⁹ hierosolymoꝝ habitatores muniri undiq; cupiens apud Hyerico & Armulā castellis erectis utrobiq; auxiliatoꝝ pariter ac Romanoꝝ p̄sida collocat. Mittit aūt Gephasion Luciū Anniū: equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta mille iuuenes: q̄ ne fugerent præuenti erant iterficit: familias captiuas ducit: bona militibus p̄dari pmittit. Incensis deinde domibus ꝓximos petiit: erat āt fuga potentiū & interius infirmoꝝ: quodq; occupatū fuisset flāmis dabat: oibusq; tam montanis locis q̄ tota planicie bello oppressis apud Hierosolymā degētes exeūdi copiā nō hnt cū transfugere quidā cupientes a zelotis asseruarentur. Eos uero qui etiam tunc a romanis dissidebant undiq; ciuitate uallara cohiberet exercitus. Cap. xi.

Vespasiano aūt Cæsareā reuerso & cū oibus copiis i ipsam Hierosolymā ꝓficisci parāti nunciat Nero perēptus cū p ānos tresdecī & octo dies īperasset. De quo referre quēadmodū dehonestarit īperiū: neq̄ssimis hoibus Nimphidio & Tigillino & idignissimis libertoꝝ pmissa repu: q̄q; hoꝝ captus isidiis ab oibus suis senatorib⁹ destitutus cū quatuor libertis fidelibus in suburbanū fugerit ibiq; semet occiderit: & q̄ multo post tpe q eū deposuerāt pœnas dederint: bellūq; p Galaciā quo pacto desierit: & q̄ galba creat⁹ īperator Romā redierit ab Hispania. & quēadmodū incusatus a militib⁹ tanq̄ humilioris esset animi i medio foro necatus sit: & Otho declaratus sit impator: eiusq; militiam in Vitellii duxisset exercitū necnō & Vitellii turbas & circū capitoliū pugnā: & quēadmodū uel Antonius primus & Mutian⁹ Vitelliū interfecerint uel germanoꝝ agmina bellū ciuile sedauerint, Hæc oia recusauī narrare cū fide: q̄ & a multis gręcoꝝ itēq; romanoꝝ & a cūctis copiose pscripta sunt. Ordines aūt cōtinuādi gratia ac ne itercisa pēdeat historia sūmatim singula designabo. Cap. xii. Igit Vespasianus prio quidē in hierosolymā militiā differebat expectans quo nā uergeret īperiū post Neronē. Deinde ubi Galbam impare cognouit nihil conari decreuerat priusq̄ ille quoq; ad se de bello aliq̄d scriberet. Mittit aūt ad eū Titū filiū suū & salutatū simul: & ut de iudeis mandata accipet. Ob easdē cās & rex Agrippa nauigauit ad Galbā. Sed dū Achaiā q̄ hyems erat lōgis nauibus p̄teruehunt interfici Galbā cōtigit septē mēsibus post & totidē diebus. Deinde Otho suscepit imperiū: ac tres mēses rempublicā gubernauit Agrippa uero nihil mutatiōe deterrit⁹ Romā pgere statuit. Tit⁹ uero diuio quodā ipulsu ex Achaia ad Syriā nauigat: & mature inde Cæsareā uenit ad p̄rem. Suspēsi aūt de oibus q̄si nutante rōano īperio iudæoꝝ militiā negligebant. Patriæ quoq; metuētes aggredi alienigenas īportunū esse arbitrabant. Cap. xiii. Interea tñ bellū aliud i hierosolyma excitat. Erat Symō Dioræ filius patria gerasen⁹ ætate iuuenis: sed callidītate posterior Ioā ne: a quo iampridē ciuitas possidebat: uir⁹ aūt corporis audaciaq; p̄stantior. Ob quā ex agrabactena quoq; Toparchia: cuius rector erat pulsus ab Anano pōtifice ad latrones puenerat: q Massadā occupauerant. Is aūt prio quidē ita suspectus erat: ut eū ad inferius castellū cū mulieribus q̄s secū adduxerat transire pmitterent ipsi excelsius icolentes. Rursus aūt pp necessitudinē moꝝ fidelis esse uidebat. Nā & ductor erat p̄datū exeūtibus: & cū ipsis territoriū Messadæ populabatur: nec tamē eos ad maiora exhortandā metuebat. Dominandi. n. cupidus magnorūq; appetens quia mortē Anani cōperit in montana discessit ac uoce præconū seruis libertate ꝓmissa: itemq; liberis præmio cunctosq; qui ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iam ualido conflato collegio montanos uicos diripiebat. Semp aūt accedentibus pluribus eius sociis: audebat ēt in humiliora loca descendere: & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentiū uis ei⁹ & ꝓspera facta sollicitabant. Nec iam seruoꝝ tantū siue latronū exercitus erat: sed multoꝝ ēt populariū tanq̄ regi parebat obsequio. Excursus aūt agebatur Agrabatenā Toparchiā & in maiorē usq; idumeā. Vicū. n. cui nomē est Aiam muro amplexus ad tuitionē sui pro castello habebat. In ualle. n. quæ appellat Pharagata occultas quidē dilauit speluncas: multas uero patas iuenit: atq; is cōditoꝝ præde receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat: multaq; collegia diuersabant: neq; dubitabatur q̄ in hierosolymis copiis & apparatu ꝓluderet. Vnde isidias ueriti zelotæ ac puenire eū qui cōtra se crescret cupientes plæriq; cū armis egrediunt. His aūt Symō occurrit: cōmissoq; p̄lio multos occidit & reliquos cōpellit in oppidū. Nondū aūt uiribus fretus ab obsidione deterret. Prius aūt idumeā subiugare conat⁹ ē. Itaq; cū uigīnti milib⁹ armatoꝝ ad fines ei⁹ ꝓperabat. Idumeoꝝ āt p̄cipes mature ex agris qnq; fere milib⁹ pu

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnantiū ciuiū cōgregatis: plurib⁹ āt q ſua ſeruarēt domi dimiſſis pp Sicarioꝝ q Meſſa dē uerſabant' icurſus: Symonē in finib⁹ p̄ſtolabantur: ubi cōflictu habito ac p totū diē tracto p̄lio: neq; victor neq; uict⁹ abſceſſit. Et ipſe qdē in Aiam uicū: idūei uero domū regreſſi ſunt. Nō multo āt poſt Symō cū maiorib⁹ copiis eoꝝ fines petebat: caſtriſq; in quodā uico cui nomē eſt Theris poſitis ad cuſtodes Herodii qd nō longe aberat de ſo ciis ſuis Eleazarꝝ miſit: ut caſtellū ſibi traderēt p̄ſuaſurꝝ: quē qdē ſine mora ſuſcepe cu ſtodes cauſæ neſcii cur ueniſſet. Mox āt de traditiōe ꝓlocutū ſtrictis gladiis p̄ſequeban tur: donec fugæ locū nō reperiēs de muro in ſubiectā uallē ſe ꝓiecit: & ille qdē hoc mō ſtati moritur. Idumeis aūt uires Symonis formidātib⁹ placuit priuſq; bello cōgrederen tur explorare hoſtiū copias. Huic āt ſe i miniſtrū obtulit pato aio Iacob⁹ qdā e rectori b⁹ cogitās ꝓditionē. Deniq; ꝓfect⁹ ab Aluro: i hoc.n. uico tūc idumeoꝝ collect⁹ erat exercit⁹: ad Symonē uenit: primūq; ſe patriā ſuā traditurꝝ eē paciſcit' accepta fide q; ſp ei cariſſim⁹ foret. Mox ēt de tota idumea operā pollicet'. Ob q̄s res hūaniſſime ap̄d Sy monē cœnat⁹ clariſſimiſq; ꝓmiſſionib⁹ aiatus ubi ad ſuos rediit: prīo Symōis exercitū multiplici numero mentiebat' eſſe maiorē. Deide rectorib⁹ ēt paulatiq; multitudie uni uerſa pterritis ut Symonē reciperēt ſuadebat: eiq; ſine pugna reꝝ oīum ꝓmitterēt prin cipatū. Simul aūt & hoc agēs & Symonē p nūcios euocabat diſiectuꝝ ſe pollicit⁹ idu meos qd & p̄ſtitit. Nā cū iā appropinq̄ret exercit⁹: equū prim⁹ inſcēdit & cū ſociis cor ruptioīs effugit. Pauor āt occupat uniuerſam mltitudinē: ac priuſq; ad man⁹ ueniret' do mū q̄ſq; ſuā ſoluti ordie receſſerūt. Symō præter opinionē ſine ſanguīe idumeā itroiuit: primūq; aggreſſus ex iprouiſo Cebrō municipiū capit: i quo maxia p̄da potit⁹ eſt: mul toſq; fruct⁹ diripuit. Cebrō aūt idigenæ ferūt nō eiuſmodi terrę ciuitatū: ueꝝ ētægyptia mēphi antiqorē. Deniq; duo milia & trecēti eius cōnumerant' anni: hæc aūt fabula eſt. Abraā quoq; parēti iudeoꝝ fuiſſe domiciliū: poſteaq̄ Meſopotamiæ ſedes reliqt eiuſq; poſteros hinc ad ægyptū eſſe ꝓfectos. Quoꝝ ēt nūc monumēta extant in eadē ciuitate ꝓptio marmore liberaliter fabricata. Cernit' aūt ſexto ab oppido ſtadio arbor maxia Terebint⁹: eamq; memorāt ab initio mūdi creati nūc uſq; durare. Hinc totā Symō per uaſit idumeā: nō modo uicos eius & ciuitates depopulando: ſed excidēdo ēt territoria. Nam p̄ter armatos q̄draginta eū milia ſeq̄bant' ut his nec uictu qdē neceſſaria ſatis eſ ſent. Ad has aūt neceſſitates accedebat eius crudelitas iſup iracūdia quo magis uaſtari cōtingit idumeam & quēadmodū poſt locuſtas ſilua cerni ſolet frondib⁹ ſpoliata: ſic ēt q̄ Symonis tranſiſſet exercit⁹ a tergo ſolitudinē relinq̄bat: & aliqua qdē cōburēdo: alia diruēdo: & qcqd in ciuitate uel in agris natū eēt cōterendo calcibus aut depaſcēdo dele bant perq; quā terram cultā iter agēdo faciebant eam ſterilioreꝝ: prorſus ut ne ſignū qui dē uaſtatis relinq̄ret' qd aliqū fuiſſet. Hæc oīa rurſus zelotas icitauerūt: & apto qdem bello cōfligere ptimuere: iſidiis uero p itinera collocatis uxorē Symonis rapiunt: eorūq; p̄terea quos habebat in obſeqo plurimos. Deide tanq̄ Symonē ipſum cœpiſſent: in ciui tatē exultantes recedūt. Cōtinuo namq; ſperabant armis eū depoſitis ꝓ uxore ſibi ſup plicaturꝝ. Illū aūt nō miſericordia ſed ira cōiugis raptæ peruaſerat. Cūq; ad muros Hie roſolymoꝝ ueniſſet ut fera ſautia q̄ pcuſſores prēdere neq̄ret: ita i quos reperiſſet effun debat iſaniā. Deniq; oleꝝ ſarmētorūq; cauſa ꝓgreſſos ad murū imberbes pariter ac ſe niores correptos uerberabat ad necē ut animi idignatiōe id ſolū abeſſe uideret': q; nō ēt ueſceret' corporibus mortuoꝝ. Multos aūt abſciſſis manib⁹ dimittebat in ciuitatē una perterrefaciens inimicos & populū reuocare cupiens a nocētibus. Hiſq; mandabat ut diceret' q; inraret Simō per deū q cūcta regeret: niſi cito ſibi redderēt coniugē ſuā muro prærupto oībus q in ciuitate eſſent ſimiliter utere't: neq; cuiq̄ ætati ꝑceret: aut ab inocē

tib⁹ diſcerneret noxios: donec his eius mādatis nō modo popul⁹ ſed ēt Zelotæ metup culſi remiſerūt ei mulierē: atq; ita delinit⁹ pauliſp ab aſſidua cæde requit. Ca. xiiii.

Nō ſolū aūt p iudæā erat ſeditio bellūq; ciuile: uerū ēt p italiā. In medio nāq; romanoꝝ foro Galba perēpto: creat⁹ Otho impator cū Vitellio īperante pugnabat: quē germa noꝝ tūc man⁹ elegerat. Habito aūt apud Bebriacū galacię p̄lio cū Valente & Cinna Vitellii ducibus primo die Otho ſuperauit: altero Vitelii milites: multiſq; trucidatis & aduerſæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellū ſemet occidit: poſtq̄ biduum treſ q; menſes imperium tenuit. Acceſſerūt autem Vitellii ducibus Othonis milites & ipſe iā Vitelli⁹ romā cū exercitu ueniebat. Cap. xv. Dū iterea Veſpaſian⁹ quito die iunii mēſis Cæſareā ꝓfect⁹ ē: eas q̄s nōdū ſubuertetat idumeæ partes petiuit: & in mō tana regione quo primū aſcēdit Toparchias duas zophaniticā & Acrabatenā ſubegit. Deīde poſt has Vithrega & Euphre municipia: ibiq; præſidiis collocatis uſq; hieroſoly mā eqtabat. Multos uero tūc dep̄hēſos necabat: multoſq; capiebat. Rectoꝝ āt un⁹ ce realis cū eqtū parte ac peditū ſuperiorē q̄ dī uaſtabat idumeā: & Capherā qdē pſeudo municipiū aggreſſioe captū incēdit. Alterū uero qd eapharin dī admoto milite obſide bat muro ſatis ualido cinctū. Diuti⁹ aūt ibi ſe moratuꝝ ſperāti ſubito portas aperuere: & cū p̄cib⁹ adorātes ei ſe tradidere. Quib⁹ ſubiugatis cerealis in chebrō alterā ciuitatē antiquiſſimā tēdit: ſitā (ut dixi) in mōtanis locis haud ꝓcul ab hieroſolymis. Vi aūt in tromiſſus in eā, reliq̄ multitudinē quā ibi offendit cū puberib⁹ iteremit: oppidū uero ip ſum exurit. Omnibuſq; iā captis p̄ter caſtella Herodiū & Meſſada & Macherūtha q̄ a latronib⁹ tenebant', ſola iā hieroſolyma rōanis añ oculos erat: q̄ expugnāda reſtabat. Symō aūt ubi uxorē ſuā a Zelotis recepit, ad reliqas iudeæ regredit' p̄ſequēdas: & un diq; circūacta natiōe hieroſolymā cōpulit plæroſq; fugere: eū ip̄ſe quoq; ad eā ſequeret'. Deinde cū muro eius obſeſſo opariorꝝ ex agris adeūtē multitudinē cœpiſſet, interficie bat. Eratq; populo foris Symō rōanis terribilior: int⁹ zelotę utriſq; ſeuiores: quos ēt ga lylei nouis inuētis & audacia factionū corrūpebant. Nā & Ioānē ad potētiā ipſi ꝓue xerāt. Et Ioānes ex potētia quā ſibi cōparauerant: uicē referēs oīa quę deſiderarēt ut fa cerent p̄mittebat. Inſatiabilis autē rapinaꝝ cupiditas erat: domorūq; locupletū p̄ſcru tatio. Cędes aūt uiroꝝ & fœminaꝝ & iniuriæ ꝓ ludo habebant': p̄damq; cū ſanguine deuorātes ſine aliquo metu: poſt ſatietatē muliebri libidie tabeſcebant: cōptiq; crines ac fœminaꝝ ueſte iduti lotiq; unguētis: & ut forma placeret oculos illiti nō ſolū orna tū: ſed ipudentiā quoq; mulieꝝ imitabant': & obſcenitate nimia nepharios coit⁹ exigē tes ut i lupanari uerſabant': ciuitatēq; totā ipuris facinorib⁹ ꝓphanabāt. Effœminātes aūt uultū dextras ad cędē p̄optas habebant: delicatoq; iceſſu eneruati ſubita icurſione bellatores fiebant. Et de paludamētis uerſicoloribus eductis gladiis: caſu obuios tranſ uerberabant. Eos aūt q Ioannē fugiſſent excipiebat ſeuior i cedib⁹ Symō: quiq; inteſti nū euaſiſſet tyrānū: ab eo q ꝓpe erat occidebat'. Oīs aūt fugę uia tranſire cupiēt⁹ ad rōanos abſciſſa ſpes erat. Inter Ioānis aūt copias quant ū erat idumeoꝝ diſſidebāt: ſepa tiq; ab aliis aduerſum tyrannū tā liuore potētię quā crudelitatis eius odio armant'. Dei de pugna cōgreſſi multos zelotaꝝ perimūt: cęteroſq; i aulā regiā cōpellūt: quā Grapte ædificauerat. Hęc āt fuerat cognata Sizæ regis adiabenoꝝ. Vna uero irrupe iudęi atq; ide zelotæ i phanū pulſi Ioānis pecunias p̄dabant'. In aula .n. ſupradicta & ipſe dege bat: tyrānidis ſpolia depoſuerat. Inter hęc aūt zelotaꝝ q ꝓ ciuitatē diſpſi ad illos q in tē plū fugerāt aggregati ſunt: eoſq; Ioānes aduerſus pp̄m & idumeos educere cogitabat. Iſtis aūt nō tā ipet⁹ eoꝝ metuēd⁹ erat: cū pugna plus poſſent quā confidentia: ne de tē plo nocte ſubreperēt: ſeq; pariter occiderēt: atq; oppidum cōcremarēt. Cap. xvi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Itaq; collecti cum pontificibus deliberabant: quonam pacto impetum p̄cauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit: & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam ut Ioannem deiicerent: Symonem recipere statuerunt: & cum p̨ecibus alterū sibi tyrānum imponere. Itaq; decreto obtēperatur: missoq; Mathia pontifice rogant Symonē ut ad se introiret: quē sæpe timuerant. Cū his aūt p̄catores erant: ēt qui zelotas ex hierosolymis fugerant: domus quisq; suæ desiderio & fortunarū. Ille aūt nimis supbe se dām fore pollicitus uelut ciuitatē liberaturus ingredit᷑: cum salutis eum datorē ac defensorē sui populi clamor designaret. Vbi uero cū suis copiis itroiit: mox de ꝓpria potētia deliberabat: nec minus eos a q̄bus rogatus erat quā eos cōtra quos fuerat aduocatus inimicos putabat. Ioānes aūt cum multitudine zelotarum i templo exire ꝓhibitus amissis ēt quæ in ciuitate habebat. (Nam statim res eorum Simō cum sociis diripuerat (salutē iam desperabat. Templū tn̄ adiuuāte populo Symon aggreditur. Illi aūt in porticibus perq; ꝓpugnacula stantes impetum repellebant: multiq; a Symonis parte oppetebant: multi sautii referebātur: qn̄ zelotæ ad dexterā superiores erant: eoq; ictus impenetrabiles habebāt. Et q̄uis loco plus possent: turres tn̄ quattuor maximas fabricauerant: ut ex alto uidelicet missilia torquerēt. Vnam ad orientalē angulum: & septētrionalem alteram: super xistum tertiam: in angulo alio cōtra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem pastophoriorū condita erat: ubi moris est unum de sacerdotib⁹ astantē post meridiē q̄d septimus q̄sq; dies iciperet tuba significare: rursusq; uesperi q̄d desineret nūc ferias populo: nūc ut op⁹ faciat denūciantē. Per turres āt dispositi erūt balistas saxorūq; tormēta & sagittarios & fundaȝ scientes. itaq; tūc Symō pigri⁹ ad ipetus mouebat᷑: cū plæriq; mollescerēt: amplioribus tn̄ copiis fretus ꝓpius accedebat. Machinarū enim missilia delata lōgius multos pugnātiū pimebāt. Cap. xvii. Per idē tēpus romanos quoq; sequiora mala circūueniunt. Aderat. n. ex germania Vitellius cū exercitu aliā p̄terea ingentē multitudinē secū trahēs. Et cū eū destinata militi spacia nō caperēt, totā urbē pro castris habebat: oēmq; domū repleuit armatis. Illi aūt cōspectis romanoȝ diuitiis oculis insuetis: & auri argētiq; stupore pfusi uix cupidinē cōtinebāt: adeo ut in rapinas se cōuerterēt: & eos q obstare conarent᷑, occiderent. & in italia quidē ita res erāt. Vespasian⁹ aūt postq̄ Hierosolymis proxia depopulat⁹ Cæsareā reuertebat᷑, audiit romanoȝ tumultus & Vitelliū principē. Hoc aūt licet ipse imperiū pati sicut bene iperare nosset ad indignationē ꝓductus est: dām dedignabat᷑ eū qui ueluti desertū inuasisset imperiū. Dolore aūt saucius cruciatū ferre nō poterat: neq; aliis uacare bellis cū patria uastaret᷑. Verumtn̄ quantū ira impellebat᷑ ad ulciscēdū: tantū longinqtatis cogitatio reprimebat. Multa. n. fortunā posse noua facere priusq̄ adita liam p̄sertim hyemis tpe ipse trāsiret: plusq; crescentē iracūdiam cohibebat. Rectores aūt cū militib⁹ cōuenientes apte iam de mutatione tractabāt: & cū indignatione uociferātes incusabant Romæ cōstitutos milites & in delitiis agētes: q ne famā quidē belli sustineant: q̄bus libuerit decernere principatū: & spe quæstus impatores creare. Se aūt laboribus tot exactis sub galeis senescentes aliis cōdonare potestatē: cū apud se dignio rem habeant ipio. Cui si hanc amiserint, quā iustiorem uel qn̄ referrent erga se beniuolentiæ gratiā? Tanto aūt Vespasianū quā Vitellium dignius esse principē fieri: quanto illis qui eū declarassent ipsi præstarent. Non. n. se minora pertulisse bella: quā qui ex germania uenissent: neq; illis qui tyrannū inde ducerent in armis deteriores esse. Nullū aūt in creando Vespasiano fore certamē. Non enim senatū populumue romanū Vitellii libidines pro Vespasiani pudicitia perpessuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannū: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen uerā in iperatore p̄stantiā. Ergo siue peritiæ senectutis debeat᷑ iperiū: hēre se uespasianū: siue adolescētiæ uiribus Titū: ex amboȝ ætate q̄d erit cōmodū temperabit᷑. Nō solū aūt se ministraturos declarati iperii uires: q tres legiones regūq; habētes auxilia cōseruassent oia ad orientē atq; ad Europā Vitellii timoribus sepata: sed ēt qui essent i Italia propugnatores Vespasiani fratrē atq; aliū filiū: quoȝ alteri multos dignitate p̄ditos iuuenes sociatū iri spectarēt: alteri uero ēt urbis eēt cōmissa custodia. Quæ ps ad iperii principia nō parū ualeret. Postremo si ipsi cessarent senatū fortasse declaraturȝ eū principē quē cōseruatores milites dehonestarent. Hæc primo per cuneos milites loq̄bant᷑. Deide adhortati se inuicē Vespasianū iperatorē appellāt: eūq; ut in periculo constitutū iperiū conseruaret: orabāt. Illi aūt olim q̄dē reȝ oium cura fuit: nequaq̄ uero iperare uolebat. Dignū quidē se factis existimans: priuatæ aūt uitæ securitatē clarioris fortunæ periculis anteponēs. Recusanti aūt rectores magis instabant: & circūfusi milites cum gladiis mortē ei minitabant᷑ nisi uiuere uellet ut dignus eēt. Diu tn̄ reluctatus q; renuebat iperiū. Postremo cum his q se designauerant minime dissuadere posset: accepit. Mutiano aūt cæterisq; q eum ad iperium iuitauerant: & exercitu alio uociferante ut se i hostes oēs ducerer, prius res alexādrinas ꝓcurandas putauit: sciens ægyptū plurimā esse partem iperii ꝓpter frumētariam functionē: eaq; si potitus esset ui quoq; si perstaret Vitellium deiiciendū sperabat. Nec enim perpessurū esse populū fame oppressum. Simul ēt duas legiones: quæ apud Alexandriā degerent sibi cupiebat adiūgere. Cogitabat. n. ēt ꝓpugnaculo sibi fore illā regionē aduersus icerta fortunę. Nā & terra difficilis accessu mariq; iportuosa est: & ab occidēte q̄dē aridā libyam hēt obiectā: a meridie uero limitē qui Sienē ab æthiopia dirimit: nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. Itēq; ab oriēte mare rubrū ad Copton ciuitatē usque diffusum. Septētrionale uero munimentū hēt terrā usque ad syriā: & q̄d dr̄ ægyptium pelagus totum portibus carens. Hoc q̄dē modo ægyptus ex oi parte tuta est. Inter pelusium uero & Sienē per duo milia stadioȝ porrigitur. Ex plinthine aūt ad Pelusium nauigio stadioȝ trium milium & sexcentoȝ. Nilus autē ad Elephantinē usq; nauibus ascenditur. Nāq; ulterius ꝓgredi ut supra dixius cataractæ non sinunt. Capit. xviii. Portus autē alexandrinus ēt in pace nauibus aditu difficilis est. Nā & hostium perangustū habet: satisq; latētibus a directo cursu deflectitur: & lęua q̄dē pars manufactis brachiis cingitur. A dextera uero pharus obiecta insula turrim maximam sustinet: ad trecenta usq; stadia nauigantibus igne lucentē: ut quā longissime difficultatē applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc aūt ipsa iam opere istructo ingētes muri sunt: q̄bus afflictū pelagus & auersis obiicibus fractū asperiorē facit meatū: eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tn̄ portus ipse tutissimus est: & trigínta stadiis magnus. In quem tam q̄ę desunt illi terrę ad beatitudinem deuehuntur: quā quę superant ex bonis domesticis & idigenis in totum orbem diuisa exportātur. Itaque non sine ratione Vespasianus alexandrinarū rerum cupidus: ad totius imperii firmamētum. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum litteras dedit: qui ęgyptum & alexandriam regebat: indicans militū alacritatē: quodq; ipse quod necesse fuit, suscepto munere principatus operā atque adiumentū eius assumeret. Alexander aūt simul ut Vespasiani legit epistolam prompto aio: & legiones eius sacramēto rogauit & populū: utriq; aūt libentissime paruere uirtutē uiri ex ꝓxima administratione sciētes. Et ille quidē permissa sibi potestate: oia quę imperii usus exigeret aduētui quoq; principis necessaria iam parabat. Opinione uero citius declaratū in oriēte Vespasianū iperatorē ubiq; fama nunciauit. Et uniuersę q̄dem ciuitates festos dies hēbant: nuntiiq; lęti ꝓ eo simul & sacrificia celebrabāt. Agmina uero apud Mesiā pānoniāq; degētia: q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

pp Vitellii audaciam paulo ante fuerāt cōcitata: iusiurandū Vespasiano maiore gaudio p̄buerunt. Vespasianus aūt cęsareā reuersus iā Beritū uenerat: ubi multę qdem e Syria: multę uero ab aliis ꝓuinciis legatōes aderāt obuiā ei corōas & gratulatoria decreta a singulis ciuitatibus offerentes. Affuit aūt rector ēt ꝓuincię Mutianus: populorū alacrita tē iurataq; p ipsum principi sacramēta renūcians. Vbique aūt Vespasiani uotis obsecū dante fortuna: rebusq; ad eū plurima ex pte iclinatis cogitare cœpit: q; nō sine dei ꝓui dentia sumpsisset imperiū: sed iusta q̄dā fatiro ad eius ptātem circūduxisset rerū oium principatū. Recordatus aūt signa: & alia. multa enim sibi cōtigerant imperiū p̄mon strātia: & Iosippi dicta: qbus eū Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorē. Admira batur autē uirū quē adhuc hēbat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cū amicis & rectori bus aliis: primo quā strēnuus fuisset Iosippus: quantūq; in Iotapatis expugnādis pp eū laborasset exponit. Deide uaticinatiōes eius q̄s ipse qdē timoris cā suspicaret esse figmē ta: tēpus autē diuinū fuisse ut rerū exitus ꝓbauisset. Tumq; ihonestū esse ait: ut qui sibi auguratus esset imperiū uocisq; dei minister ac nūcius extitisset, adhuc captiui loco hēretur: forunāq; sustineret aduersam. Vocatūq; ad se Iosippū solui iubet. Hoc aūt facto alii q dē rectores ex ea gratia quā alienigenę retulisset, p̄clara ēt de se sperāda esse arbitraban tur. Titus uero q cū patre aderat: iustū est igt pater una cū ferro ēt ꝓbro Iosippū solui. Erit aūt tanq̄ nec initio uinctus sit si nō dissoluerimus: sed iciderimus catęnas. Nāq; id agi solet in his q nō recte fuerint uincti. Eadē Vespasiano placebant: & qdā interueniēs securi catęnas abrupit. Iosippus quidē ꝓ his q̄ prędixerat p̄mio famę donatus & de fu turis iam dignus cui iam credendū esset hēbatur. Cap. xix. Vespasianus aūt respōso legatiōibus reddito: iusteq; & ꝓ meritis administratōibus ordinatis Antiochiā uenit. Et quo primū tēderet cogitans Alexādrino itinere p̄stabilius esse duxit quæ Ro mæ agerent curare. Alexandriā. n. stabilē esse: romanas ār res a Vitellio pturbari. Mit tit igit in italiā Mutianū cū multis eqtum peditumq; copiis. Qui tn pp hyemis asperi tatē ueritus nauigare p cappadocias & Phrygias ducit exercitū. Inter hęc aūt Antoni9 primus aduocata legione tertia ex his quę apud Mesiā morabantur (illā enim regebat ꝓuinciā) bellum gerere cum uitellio ꝓperabat. Vitellius ār cū magna manu Cecinam comū obuiā ei mittit. Is autē roma ꝓfectus quā primū circa Cremonā Gallię Antoniū consequtur: quę cōfinis Italię ciuitas est: ibiq; cōspecta hostiū ordinatiōe ac multitudine p̄lio qdem cōgredi nō audebat. Discessum ār piculosum reputans de ꝓditione delibera bat. Conuocatis aūt Ecatōtarchis & Chiliarchis sibi subditis ut transirent ad Antoniū suadebat. Vitellii qdē rebus detrahēs: Vespasiani aūt uires extollēs: & alteꝝ nomē ipe rii tm̄: alterū uirutē hēre cōmemorans: ipsis quoq; melius esset si id gratū faciāt: qd ne cesse est. Cūq; se multitudine supatū iri sciant uolūtate piculū p̄uenire. Nā Vespasianū qdē idoneū esse ēt sine ipsis ad reliq̄ uindicāda: Vitelliū uero nec cū ipsis qdem p̄sentia posse seruare. Multa ī hūc modū qd uoluit psuasit: & cum milite trāffugit ad Antoniū. Eadē uero nocte milites pœnitudo simul ac metus eius si uicisset a quo missi fuerant oc cupauit: eductisq; gladiis cecinā obtrūcare uoluerūt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliar chi supplicassent. Quāobrē cęde qdē se abstinuerūt: uinctū aūt quasi ꝓditorē Vitellio trāsmittendū hēbant. His auditis primus cōtinuo Antonius suos monet: eosq; armis i defectores ducit. Illi aūt īstructi ad p̄liū pauliſp qdē restiterūt. Mox ār loco pulsi roma ni Cremonā fugerūt. Primus ār comitatus eqtib9 cursus eoꝝ p̄uertit: & p ciuitatē circū clusam plerāq; multitudinē peremit. Aggressus ār reliquos oppidū militib9 pdari pmi sit. In quo multi qdē hospites mercatores: multi uero idigenę piere. Tot9 Vitellii exerci tus uiroꝝ trigita milia & ducēti. Quin & Antoni9 eoꝝ quos ā Misia adduxerat q̄tuor

milia & qngēntos amittit. Solutū aūt uinculis Cecinā roꝝ gestaq; nūciū ad Vespasianū dirigit. Qui ad eū itromissus & collaudat9 est: & ꝓditoris dedec9 isperatis ꝓtexit hono rib9. Roę ār Sabinus ubi Antoniū appropinq̄re cognouit fiducia recreat9 est: collectis q; uigiliū militū agminib9 nocte occupat capitoliū. Luce uero fcā multi nobiliū sociati sunt ei: & Domitian9 fratris filius ps igens obtinēdæ uictorię. Sed Vitelli9 de prio qdē minus curabat. His aūt iratus q cū Sabino defecerāt & nobiliū sanguinē ꝓ igenita cru delitate sitiēs imittit capitolio quā secū adduxerat militū manū. Vbi multa ab his itēq; aliis q tēplū tenebāt pugnātibus audacter admissa sunt: Postremo ār germani q; multi tudine supabāt collē obtinuerūt. Et Domitian9 qdē cū multis Rōanoꝝ uiris insignibus diuina q̄dā rōne salu9 euasit. Reliq̄ uero multitudo tota laniat. Et Sabinus qdē ad Vi telliū duct9 occidit. Milites ār direptis donariis tēplū icēdūt. Tūq; postero die cū exer citu uenit Antonius: eūq; Vitellii milites excipiūt: & trifario cōmisso itra urbē p̄lio oēs iteriere. Procedit aūt ebrius de palatio Vitelli9: & ut assolet ī extremis lōgiore luxu ꝓdi gę mēsę refertus. Tractus aūt p populū uarioq; uerboꝝ gne dehonestatus ī media urbe iugulat: octo mēses ac dies qnq; potitus imperio: quē si uiuere diutius cōtigisset: ut opi nor: eius luxurię minime sufficere potuisset impium. Alioꝝ uero mortuoꝝ supra qnqua ginta milia numerata sunt. Hęc qdē gesta sunt die tertio mēsis octobris. Cap. xx. Postero aūt die Mutianus cū exercitu romā igredit: & Antonii militib9 acęde repssis (adhuc. n. hospitia pscrutādo: & Vitellii milites & ex populo plurimos q cū illo sense rant, occidebāt: examinatiōis diligētiā iracūdia ꝓueniētes) Domitianū ꝓductū popu lo rectorē isinuat usq; ad patris aduentū. Populus aūt iam timore liberatus imperatorē p̄dicat Vespasianū: simulq; & illū cōfirmatū: & Vitelliū cē deiectū festa lętitia celebra bat. Cū aūt Vespasianus Alexandriā uenisset: gesta ei romę nūciata sunt: & legati ei ex toto orbe cōgratulātes affuerūt. Cūq; maxima post romā ciuitas esset: angustior multi tudini ꝓbabat. Firmato aūt iā totius orbis īpio rebusq; populo p̄ter spē cōseruatis, Ve spasianus ī iudeæ reliqas intēdit aīum. Et īpe qdē exacta hyeme romā ꝓficisci parabat: resque apud Alexādriā mature cōponere ꝓponebat. Filiū uero Titū cū externis copiis ad liberādā hyerosolimā dirigit. Qui terreno itinere Nicopolim usq; ꝓgressus ab Ale xādria ciuitate uiginti stadioꝝ iteruallo distantē, ide militē lōgis nauib9 iponit: Isq; Ni lo flumine post emēsum tractū Thymū usque uehit. Hic ār egressus ī terrā apud Thā nim ciuitatē diuertit. Vñ sda ei māsio fuit ciuitas Heraclea. & Peluſiū tertia. Hinc ār milite p biduū recreato tertio die peluſii fines trāsiit: unāq; māsionē ꝓfectus p solitudi nes ad Cassii iouis tēplū castra posuit. Posteroq; die apd Ostracinē: q̄ māsio aquę iops est ob quā cām aduētitia utunt indigenæ. Hinc apud Rinocolurā requieſcit: & ide ꝓ gressus in quartā māsionē Rasiā uenit: q̄ prima occurrit, Tyriæ ciuitatē. Gaza uero qn tæ mansionis castra susceꝑit: & postea in Ascalonē atque hinc Iamniā: deinde Ioppā: & ex Ioppa Cæsareā puenit: decreto apud se alias militū copias cōgregare. Cap. i.

¶ Iosephi de bello Iudaico Liber. vi. incipit.

Itus quidem ad eum modum quem prædiximus emēsa ultra ægy ptum Syria ad solitudinem Cęsaream uenerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexādriam una cum patre imperiū quod nuper eis deus permiserat dispōnēte, contigit etiā seditionē: quæ apud hierosolymā erat aucta, trifariā diuidi: & aliorum partem in alteram uerti. Quod ī malis optimū quis dixe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit factumq; iustitiæ. Nam zelotarū quidē ī populū dominatio quæ auctor erat excidii ciuitatis: unde cœperit & p quos creuerit diligenter superius declaratū est. Hanc autē non errauerit quisq; dicens seditionē in seditione esse factam: ac ueluti rabida fera externarum penuria in sua uiscera sęuire solet. Sic Eleazarus Symonis filius qui & ab ꝓinitio zelotas in templū a populo seꝓarauerat: uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet, Cum ne ipse quidē a cædibus quiesceret. Re aūt uera sese posteriori tyrāno subiectum esse minime ferens sūmæ rei desiderio ꝓpriæ potētiæ cupiditate ab aliis defecit. Ascitis ēt iuda Chaliæ filio & Ezenonis Symonis potētissimis: præterquos erat etiam Ezechias chobari filius nō ignobilis. Horū singulos zelotæ non exigui sequebant. Occupatoq; interiore tēpli ambitu sup eius portas ī sacris foribus arma ponunt: & abūdare qdem se suis necessariis confidebant: sacrarū enim rer̄ copia suppetebat nihil ipiū existimātibus paucitati uero suor̄ timētes plærūq; in locis suis ociosi manebant. Ioānes aūt quāto superior erat uirorum multitudine tanto loco superabat: hostesq; habēs a uertice: neq; sine metu conabatur icursus: & prę iracūdia cessare nō poterat. Plus aūt mali pferens quā Eleazari ꝓtem afficiēs tñ nō remittebat. Crebri enim fiebāt impetus & missiliū iactus totumq; polluebatur cædibus templū. Filius aūt Giorę Symon quē rebus desperatis iuitatum ultro sibi tyrānum spe auxilii populus itroduxerat: & superiorē ciuitatis retinens ꝓtem & inferioris plurimā ꝓtem aiosus iam Ioannem eiusq; socios adoriebat: quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autē illor̄ manib9 erat sicut & illi superior̄. Et Ioānem eueniebat duplex p̄lium perferentē lædi pariter ac lædere: quātoq; uincebatur: eo q; Eleazaro esset humilior: tanto plus ledebat Symone celsior constitutus: cumiferiores aggressus ēt sola manu sine labore ꝓhiberet. Desuper uero ex phano iaculantes machinis deterrerēt. Quippe balistis & nō paucis lanceis utebantur saxotūq; tormētis: qbus nō solum bellantes ulciscebantur: sed multos eriam sacra celebrantiū perimebant. Quanq; enim ad omne impietatis genus rabidi ferebant̄: tñ eos qui sacrificare cuperēt recipiebant cū suspitione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim ēt qui exorassent eor̄ crudelitatē post exituri subciliua seditiōis opera consumebātur. Missilia nāq; ui ad aram usq; templumq; puenientia in sacerdotes sacra celebrātes cadebant: ac multi qui ꝓperantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locū ueniissent ante ipsas hostias ꝓcubuerūt: aramq; uniuersis græcis & barbaris adorādam suo sanguine imbuere. Indigenis aūt mortuis alienigenæ ac sacerdotes cum prophanis miscebantur perq; atria diuina stagnū fecerat diuersor̄ cadauerū sanguis. Quid tm̄ passa es miserrima ciuitas a romanis: qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere. Iam enim dei locus nō eras neq; manere poteras domesticor̄ facinor̄ sepulchrū: & q̄ phanum ciuili bello tumulū constitueras poteris aūt denuo fieri: postquā ultorē tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent legendi: q; non domestici luctus sed exponēdarum rerū hoc tēpus est. Prosequar autē seditionis facinora cætera. Capit. ii. Ergo diuersis trifarie insidiatoribus Eleazarus qdem eiusq; socii qui sacras primitias conseruabant in Ioannē ebrii ferebātur. Qui uero huic parerent plebē diripientes in Symonē rebellabant cū ipsi quoq; Symoni contra diuersæ partis seditiosos adiumēto esset ciuitas. Si quādo igitur utraq; parte patiebatur Ioānes obuertebat socios & de ciuitate qdem subeūtes missis ex porticibus tælis de tēplo uero iaculātes machinis ulciscebat̄. Quotiens aūt desuper instantiū molestia caruisset: frequēter enim ebrietate & labore cessabant libentius in Symonē eiusq; socios quāpluribus irruebat. Semp aūt quātum in ciuitate pepulisset in fugā uersos ædes frumenti plenas oiumq; utensiliū incendebat: idemq; hoc illo egrediēte Symon insecutus

agebat: ueluti pro rōanis oia consilio corrūperent q̄ ad obsidionē ciuitatis erant præparata: suarūq; uiriū neruos abscinderent. Deniq; contigit una exuri oia circum templum & inter ꝓprias acies solitudinē atque aream pugnæ fieri ciuitatē concremari aūt paulo minus omne frumentū quod nō paucis annis sufficere potuisset obsessis. Deniq; fame capti sunt q; minime quiuissent nisi eam sibimet cōparauissent. Vndiq; aūt insidiatoribus & cōfinibus oppugnātibus ciuitatē medius populus quasi aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinis malis attonitæ pro romanis uota faciebant: externūq; bellum: quo domesticis malis liberarent̄, expetebant. Grauis aūt metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neq; consilii capiendi tēpus erat ut uoluntatē mutarent: neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebant̄ oia: dissidentesq; latronū principes quoscūq; romanis pacatos esse: uel trāsfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōes hostes interficiebant: solūq; in occidendis uita dignis cōcordes erāt. Et pugnantiū quidē nocte dieq; clamor ꝓpetuus oriebat̄: sed metu acerbiores erāt lugentiū questus. Et assiduas quidē lamentationis cās calamitates p̄bebant: timor aūt includebat ululatus: atq; obmutescēte dolore præ formidine tacito gemitu cruciabant̄: neq; iam aut reuerētia uiuis apud domesticos erat: neq; mortuis cura sepulturæ habebatur. Quor̄ amb̄or̄ hæc cā erat: q; quisq; de se sperabat. In omni. n. re aios remiserāt: qui cū seditiosis nō erant: quasi cōtinuo modis oibus morituri. At uero seditiosi cōgesta in tumulū cadauera cōcultantes dimittebāt: & ex mortuis haurientes audaciā quos sub pedibus cernerēt ī manius sęquiebant: semperq; aliqd in se pniciosum excogitātes: & quod uisum fuisset sine miseratione facientes: nullā cędis aut crudelitatis uiam prętermisere: adeo ut ēt sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioānes abuteretur. Nā cū olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset: idq; uiginti cubitis altius ædificaret: rex qdem Agrippa ex monte libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc ē ligna & magnitudine simul & directa proceritate spectabilia. Interuentu aūt belli opere iterrupto Ioānes his sectis q; sufficere longitudinē credidit: turres ædificauit & aduersus eos cōstituit q desuper a templo pugnarēt. Post muri ambitum contra exedram occidentalē admotis qua solū poterat q; aliæ partes ratibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidē fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit: & priusq; in his qcq; poneret romanos adduxit. Etenim Titus postq; partē ad se collegit exercitus: aliis uero ut ad Hierosolymam occurrerent scribit, Cæsaream profectus est. Erāt autē tres legiones quæ pridē sub eius patre iudæam uastauerāt: & duodecima quæ olym cum Cestio male pugnauerat: quęq; licet per id fortitudine esset insignis: tunc tamen eorum ēt memoria quæ pertulerat alacrius ad uindictam properabat. Harum qdē quintā legionē iussit sibi per Emaus occurrere. Decimam uero ascendere per iericuntha. Ipse quidē cū cæteris regressus est: quos regū quoq; subsidia plurima quādudum multiq; syri auxiliatores comitabantur: Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus electum cum Mutiano miserat ī italiam: ex his qui cum Tito accesserāt: Duo nāq; milia de Alexandrino exercitu lecta: tria milia uero ex Euphrate cum sequebantur: & amicorū spectatissimus beniuolentia simulq; prudentia Tyberius alexander: q antea qdē ægyptum administrauerat: tunc autem dignus qui exercitum regeret: propterea iudicatus q; primus incipienti fuit hospes imperio: & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idēq; cōsultor in usus bellicos ętate ac peritia p̄cipuus aderat. Cap. iii. Progredientem uero in hostilem terrā Titum antecedebāt regia oiaq; auxilia post eos uiarum stratores castrorumq; metatores. Deinde rector̄ sarcinę atq; armati. Post hos

ipſe Titus & alios lectos habens & ſigniferos:quoꝝ agmẽ equites ſequebãtur.Hi uero ante machinas ibant: & ſm illos una cũ lectis Chiliarchi & ꝓfecti cum cohortibus. Poſt aũt circum aquilã ſigna:& ante ſigna tubicines:deide acies ſenũ uiroꝝ ordinibus dilatata.Seruile aũt uulgus a tergo cuiuſq; agminis:& ante hos ſarcinæ. Omniũ uero nouiſſimi mercenarii eorũq; cuſtodes coactores armoꝝ.Procedẽs aũt decẽter exercit9: ita ut mos eſt romanis in Suſnã per Samaritidẽ uenit:quæ & prius ab eius patre fuerat occupata:& tunc ꝑſidiis tenebaꝫ.Ibi aũt unã moratus eſt ueſperã:maneinde ꝓficiſciꝫ: peractaq; in die manſione:caſtra ponit in loco quẽ iudaï ſermone patrio Achantonulo na uocitant:iuxta uicũ quẽdã Gabe Saul noïe:quod ſignificat uallem Saul:diſtantẽ ab Hieroſolymis ſtadiis fere triginta.Hinc ſexcẽtis ꝓpe lectis eqtibus comitatus perrexit in ciuitatẽ q̃ tuta eſſet:iudæorũq; aïos exploraturus:ſi forte ſe cõſpecto priuſq̃ ad manꝰ uenireꝫ metuerẽt. Audierat enim quod erat uerũ:a ſeditioſis & latronibus oppreſſum populũ deſiderare quidẽ pacẽ:ſed quod rebellãtibus infirmior eſſet nihil conari. Quãdiu quidẽ mane per uiã quæ ad murũ duceret equitabat, nemo aũt portas aperuit.Vbi uero itinere ad turrim ſaxeã declinato trãſuerſum agmen equitũ duxit,infiniti ſubito ꝓ ſiliunt:qua muliebres turres uocãtur:& per eã q̃ cõtra monumentũ Helenæ porta eſt egreſſi equitatũ intercidũt:atq; alios ẽt tunc uia currẽtes:ne cum his qui diuerterẽt ſeſe iungerẽt,a frõte oppoſiti ꝓhibuerũt.Titũ uero cũ paucis ſepant.Ille ãt ultra qdem minus progredi poterat:a muro.n.cuncta foſſis patebant.& tranſuerſi erãt hoſtes:multiſq; maceriis impedita.Ad ſuos aũt in aggere cõſtitutos recurſus intercidẽte hoſtili manu deſperabaꝫ.Quorũ plæriq; imperatoris periculũ neſciebãt:ſed exiſtimãtes eum ſecũ reuerti ipſi ẽt fugiebãt.Titus aũt in ſua trñ fortitudine ſitã eſſe ꝓſpiciens ſpem ſalutis fle ctit equũ:& ut ſequerẽtur cum clamore comites adhortatus i medios hoſtes irruit ui ad eos trãſire feſtinans.Quo quidẽ tẽpore maxime intelligi potuit & belli moẽta & ipe ratoꝝ pericula deũ curare.Tot.n.aduerſus Titũ miſſilibus quom neq; galea neq; tora ce ſeptus eſſet(nõ bellator.n.ſed explorator:ut dixi:ꝓceſſerat)nullũ in eius corpus de latũ eſt:ſed tanq̃ ne eum ferirent ex induſtria mitterẽtur oïa ꝑuolabant.Gladio uero ſemper a lateribus inſtãtes dirimens multoſq; ante ora ſubuertẽs ſuper cadẽtes agebat equũ. Illorũ aũt clamor erat ꝓpter audaciã Caſaris ut eum aggrederẽtur cohortatio. Fugaq; & diſceſſio repẽtina quocũq; diuerteret curſum.Huic aũt ſe periculo participes cũ a tergo & a lateribus foderẽtur adiũxerant.una enim erat cuique ſpes ſalutis uiã cito patefacere priuſq̃ circũuentus opprimereꝫ.Denique duo ex minus pertinacib9 alter cũ equo percuſſus eſt:altero uero deiecto & occiſo equus eius abductus eſt.Titus uero iã cum cæteris in caſtra ſaluus euadit.Iudaïs qdem ꝙ aggreſſiõe prima ſuperiores fuerãt incõſulta ſpes aïos extollit:magnãque his in poſterũ fiduciam momentũ tẽporaneum cõparauit. Ca. iiii. Cęſar aũt poſtq̃ ex Emaus agmẽ ſibi ſociatũ ẽ nocte:luce ide digreſſus ad locũ qui Scopos appellatꝫ accedit. Vndeiã & ciuitas & clara tẽpli magnitudo cõſpici poterat:qua parte ſeptẽtrionalẽ regionẽ cõtinens ciuitas humilior proprie Scopos noïatus eſt:diſtans a ciuitate ſtadiis ſeptem:ibique duabus legionibus ſimul: quitæ uero retrorſum ſtadiis tribus caſtra muniri iubet:Labore nãque nocturni itineris attritos milites,pgredi uiſum ẽ ut ſine formidine muꝝ ſtruerẽt.Mox ãt cœpto ædificio decima quoque legio per hiericũtha aderat a Veſpaſiano prẽoccupata:ubi quędã pars armatorum in præſidio fuerat collocata.His autem prẽceptum erat ſexto ab Hieroſolymis ſtadio caſtra ponere qua in parte mons qui appellatur Elacon contra ciuitatẽ ab oriente ſitus eſt atque interiacẽte ualle diſcerniꝫ:cui nomen eſt Cedron. Intra ciuitatẽ uero ſine requie cõfugientiũ diſſenſionẽ tum primũ ingẽs ſubito bellũ foris interueniẽs

refrenauit:& cũ ſtupore ſeditioſi romanoꝝ caſtra iſpectãtes trifariã diſtributa malã inter ſe iniere cõcordiã:rõnemq; inuicẽ reqrebãt qdnã expectarẽt:qd ue ppeſſi tres muros cõtra uitã ſuã paterenꝫ opponi:bellaq; tanta ſe fundente licẽtia tanq̃ ſpectatores bonorũ operũ ſibiq; utiliũ reſiderẽt mœnibus clauſis remiſſiſq; armis ac manibus in noſmet ipſos ꝓfecto exclamat aliqs tantũmõ fortes ſumus:romanoꝝ aũt lucro ex noſtra ſeditiõe ſine ſanguine oppidũ cedet.His alios atq; alios cõgregãtes exhortabãtur:raptiſq; armis ſubito in legionẽ decimã ruunt:perq; uallẽ facto impetu cũ ingẽti clamore muꝝ ædificãtes romanos aggrediunꝫ.Illi aũt in opere diſtributi armis ob eã cãm plæriq; depoſitis:nec.n.excurſum iudęos auſuros eſſe credebant:& ſi maxime uellent aïos eoꝝ ſe ditiõe diſtractũ iri arbitrabanꝫ,Pręter opinionẽ ꝑturbati ſunt atq; opere qſq; derelicto cõfeſtim alii recedere.Multi aũt ad arma ꝓperãtes priuſq̃ ſe i hoſtes corrigerẽt feriebantur.Plures ãt iudęis ſp adiiciebantꝫ eoꝝ freti uictoria q̃ pceſſerant:& ꝙ cũ pauci eſſent multiplex numerus & ſibi & hoſtibus uidebantꝫ:ꝙ ſecũda fortuna uterentur.Romani aũt maxime ordinari cõſueti cũ decore atq; pceptis bellũ gerere ſciẽtes ex ꝑturbatione trepidabãt.Vnde tunc quoq; ꝑuenti aggreſſiõe cedebant.Siqñ tñ ſeſe cõuerterent ab inſequẽtibus occupati & a curſu reprimebant iudęos & ob ipetũ minus cautos feriebãt. Semp uero excurſione gliſcẽte magiſq; turbati poſtremo caſtris pulſi ſunt:totaq; legio in piculũ uẽtura fuiſſe uidebatur:niſi hoc mature ſibi nũciato Titus eis tuliſſet auxiliũ: multiſq; increpans ignauiã & ſuos a fuga reuocaſſet:iudęoſq; a latere ipſe cũ his irruens quos circa ſe habebat electos:multos q̃dem occidiſſet:plures uero fautiaſſet. Oẽs autẽ in fugã uertiſſet:atq; in uallẽ prẽcipites cõpuliſſet.Illi aũt in prono loco multa mala ꝑ peſſi poſtq̃ i aduerſam partẽ euaſere,flectunt ſe iterũ & ualle itercedẽte cum Romanis dimicabant.Igitur ad mediũ diem bellatũ eſt.Paulo autẽ poſt meridiem Titus his qui ſecum erant in ſubſidio collocatis:aliiſq; cohortibus aduerſus excurrẽtes oppoſitis:reliquũ agmen ad murũ in ſummo mõtis ędificandũ remiſit. Iudęis aũt hęc fuga eſſe uidebatur.Cũq; ſpeculator quẽ in muro poſuerãt amictu agitato ſignũ dediſſet:frequẽtiſſima multitudo tãto impetu ꝓfiliit:ut eoꝝ curſu imaniſſims beſtiis eſſet aſſimilis.Deniq; in aduerſa acie ſtantiũ nemo impetũ ſuſtinuit:ſed tanq̃ machina ꝓcuſſum agmen cõtinuo diſſipatũ eſt:pulſiq; in mõtẽ refugiũt.In aſcẽſu ãt medio Titus cũ paucis relict9: multũq; monẽtibus amicis q ꝓ imꝑatoris reuerẽtia cõtẽpto piculo ꝑduraueraꝫ ut mortẽ apptẽtibus iudaïs cederet.Neq; ꝓ his i diſcrimẽ ueniret:quos ante ipm ſaluos eẽ nõ oporteret:ſed potius fortunã ſuã reputaret:ꝙ nõ militis officio fungereꝫ:ueꝝ & belli & orbis terræ dominus eſſet:ne in fugã uerti uidereꝫ:in quo oïa niterẽtur.Hæc aũt ne audiret ſimulãs & ad ſe recurrẽtibus obſtabat:eoſq; in ora feriẽs cũ ui obniterẽtur occidebat:& in galeã repẽte incũbens multitudinẽ repellebat. Illi aũt & uiribus eius & obſtinatiõe pterriti:ne tũ quidẽ in ciuitatẽ fugere:ſed i utrũq; latus ab eo declinãtes rurſum fugiẽtes iſequebãtur.Quos tñ aggreſſus a latere ipſoꝝ quoq; ipetũ ꝓpediebat. Dũ hęc aguntur ẽt illos q ſuperiora caſtra muniebãt:ubi fugere iferiores uidere metus ac turba occupat:totũq; agmen diſpergitur ſuſpicãtiũ:excurſum qdẽ iudæoꝝ ferre nõ poſſe. Ti tũ uero in fugam uerſum. Nec.n.unq̃ illo manẽte alios fugituros fuiſſe:& tanq̃ laruali terrore circũdati alius alio ferebãtur:donec qdam cũ i medio bello uerſari imꝑatorẽ uidiſſent:plurimũ metuẽtes uniuerſo agmini ſuoꝝ eius periculũ cũ clamore nũciauerũt. Itaq; pudore reuocati & fuga maius aliqd ſibi exprobrãtes ꝙ Cæſarẽ deſeruiſſent:totis uiribus in iudęos utebantur:& ſemel ad deſcenſum tranſuerſi urgebant eos in decliuia. Illi autẽ in pedẽ recedẽtes pugnabant.Cũq; romani plus poſſent:eo ꝙ ſuperiores erãt: in uallẽ oẽs coacti ſunt.Titus autem cõtra ſe poſitis ſminebat:& legionem quidem ad

muri fabricā redire iubet: ipſe uero cū his qb⁹ antea reſiſtēdo hoſtes arcebat. Itaq; ſi me nihil addētē obſeqo neq; iuidia detrahētē uerū dicere oportet: ipſe Cæſar bis totā legio nem periculo liberauit: atq; ipſe caſtra muniendi copiā militibus p̄buit. Cap. v.

Remiſſo aūt pauliſp bello externo: iterū inteſtinū ſeditio ſuſcitauit. Azimoꝝ q; inſtāte die qui eſt aprilis menſis q̄rtusdecimus. (Hoc. n. ſe primū tpe opinātur iudæi ab ægyptiis eſſe liberatos) Eleazarus quidē cū ſociis portā ſubaperiēs introire cupiebat ex populo qui tēplū adorare cuperēt. Ioānes aūt die feſto ad p̄tegēdas inſidias auſus eſt: & ſuoꝝ quoſdā ignotiores armis ſub ueſte latētibus inſtructos. Quoꝝ plæriq; de iduſtria aggreſſi erant occulte: inter alios phani occupādi gratia ſubmittit: Illi aūt poſtq̄ iuraue re ueſtimētis abiectis: ſubito armati apparuerūt. Magna uero ſtatim turba circa tēplū ac tumultus erat: cū alienus quidē a ſeditioē populus oībus diſcrimē imputaret. Zelotæ uero ſibimet ſolū inſidias cōparatas. Verū hi quidē relicta portaꝝ cuſtodia & alii ex p̄pugnaculis deſiliētes priuſq̄ manus cōſererēt in tēpli cloacas cōfugere. Populares au tē ad arā delati & circū tēplū appulſi cōculcabantur: cū lignis paſſim ferroq; cæderen tur. Multos ocioſoꝝ inimici priuato odio quaſi diuerſæ factiōis ſocios interficiebāt. Et quicūq; ante hæc inſidiatorē aliquē offenderat tūc agnitus quaſi Zelotes ducebat ad mortē. Sed qui atrocitate magna inocentes afficeret indutias cōceſſere nocētibus: pro greſſoſq; ex cloacis dimiſerunt. Ipſi aūt interius templū & oēs eius apparatus tenētes cōfidentius oppugnabāt Symonē. Seditio quidē hoc modo quæ tripartita fuerat i duas partes diuiſa ē. Titus āt caſtra p̄pius ciuitatē trāſferre cupiens de Scopo cōtra excurſus quidē lectos eqtes ac pedites quos ſatis eſſe arbitrabat aliū uero exercitū iuſſit totū qđ erat uſq; ad muros ſpaciū cōplanare. Cūctis igitur materiis ac ſepib⁹ diruptis qbus hor tos ac lucos incolæ p̄munierant oīq; oppoſita: q̄uis mālueta ſilua: excīſa, repletū ē qcqđ erat cauū & uallibus ipeditū. Saxoꝝ aūt eminentiſſimis ferro truncatis humiliorē totū il lum tractū a Scopo uſq; ad Herodis monumēta fecerūt: ſerpentiū ſtagnū cōtinentia q̄ Colibethara uocat. Cap. vi.

His deniq; diebus iudęi romanis huiuſcemodi inſidias parauere. Seditioſoꝝ audaciſſimi extra muliebres quæ ſic appellantur progreſſi tur res ſimulato q; pacis eos ſtudioſos pepuliſſent: eo q; timerent impetum romanorū: ibi dem uerſabantur & alter ſub altero uitabundi latebant. Alii uero per muros diſpoſiti po pulumq; ſe eſſe ſimulantes clamore pacem implorabant: fœduſq; poſcebant portaſq; ſe patefacturos eſſe pollicentes inuitabant romanos. Hoc autem uociferantes una etiam contra ſuos ueluti portis eos abigerent lapides iaciebant. Illiq; ſe ui perrumpere aditus uelle ſimulabant & ciuibus ſupplicare. Cunq; ad romanos ſepiſſime ire conarentur: re uerſiq; perturbatis ſimiles uidebantur. Verum hæc eorum calliditas apud milites qui dem fide non carebat: ſed tanq̄ hos quidem in manibus haberent paratos ad ſupplici um. Illos uero ciuitatem ſibi aperturos ſperabant: opuſq; aggredi feſtinabant. Tito au tem ſuſpecta erat inuitatio: quia rationem non haberet. Cap. vii.

Pridie namq; prouocatos eos ad pactionem per Ioſeppum: nihil mediocre ſentire cognouerat. Etiam nunc milites manere loco ſuo præcepit. Iam uero quidā operibus oppoſiti raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulſi uidebantur: primo quidem cede bant: deinde ubi ad turres portę propinquabāt curſu eos circūueniūt & a tergo p̄ſeque bant. Qui uero i muro ſtabāt lapidū his multitudinē oīgenūq; tælox ſimul iſundunt: adeo ut multos qdē necarēt: plurios qdē ſautiarēt. Nec. n. facile erat a muro diffugere: aliis retro uiolēter iſtātib⁹. Et p̄ter hoc pudor q; rectores peccauerāt: itēq; metus i deli cto p̄ſeuerare ſuadebat. Quāobrē hoſtes diu decernētes multis uulneribꝰ acceptis neq; pauciorib⁹ redditis. Poſtrēo eos a qb⁹ circūuēti fuerāt repulere. Quos tn̄ recedētes uſq;

ad Helenæ monumentū iudæi urgendo iaculis ſequebant. Deinde inſolenter fortunæ maledicētes & romanos uituperabant fraude pellectos: ſcutaq; alta ſublata criſpantes tripudiabant: & cum lætitia uociferabant. Milites āt interminatio principū & Cæſar ira tus huiuſmodi oratione corripuit. Iudęi quidē quos ſola regit deſperatio oīa cū delibera tione faciūt atq; prudēria: fraudes & inſidias cōponēdo: eorūq; dolos fortuna p̄ſequit: q; ſunt morigeri: ſibiq; iuicē beniuoli ac fideles. Romani uero qbus ob diſciplinā & cō ſuetudinē obediēdi rectoribus fortuna famulatur, nunc cōtrario peccāt & intēperantia manuū debellātur: quia oīum eſt peſſimū p̄ſente cæſare ſine rectore dimicātes. Certe in qt plurimū igemiſcēt militię leges: plurimū pr̄ cū hoc uulnus audierit. Ille qdē cū bellā do ſenuerit nunq̄ iſto modo peccauit. Leges aūt ſi cū in eos q minimū aliqd p̄ter ordinē mouerint mortē uindicent, nūc totū deſeruiſſe exercitū uideant. Modo āt ſcituros eſſe q arrogāter egere: q; apud romanos ēt uincere ſine p̄cepto ducis iſamię ē. Cap. viii.

Hęc Titus ad rectores locutus cū idignatiōe: certus erat qua lege in oēs erat uſurus. Et hi qdem abiecerūt aios quaſi iamiāq; iuſte morituri. Circūfuſa uero agmina Titum p cōmilitonibus obſecrabant: paucorūq; temeritatē cōdonari cunctoꝝ obedientiæ pręca bantur emēdaturos peccatū. n. p̄ſens futuræ cōpenſatiōe uirtutis. Placatus eſt cæſar uti litate ſimul ac p̄cibus. Nāq; unius hoīs aīaduerſionē uſque ad factū p̄mouendū puta bat: multitudinis uero ad ueniā. Militibus qdem recōciliatus eſt multū monēs: ut poſt hęc prudētius agerent. Ipſe uero quēadmodū iudęoꝝ ulciſceretur inſidias cogitabat. In teruallo quod uſq; ad muros ciuitatis erat p quadriduū coęquato ſarcinas aliāq; multi tudinē cupiēs tuto traducere militū ualidiſſimos a ſeptēctrionali tractu in occiduū ſepte nos p ordinē cōtra muꝝ p̄tēdit altius ualle depſſa. Peditibus aūt i fr̄ōte ac poſt eos eqti bus acie terna diſpoſitis: cū ſinguli ordines ſeptenos haberēt: ſemoti ſagittarii ſtabant. Excurſibus āt iudęoꝝ tāto agmine circūcluſis impedimēta triū legionū: itēq; alia mul titudo ſine timore trāſiit. Ipſe qdem titus cum p̄pe duobus ſtadiis adeſſet muro: ad an guli eius partē cōtra turrim quæ appellatur pſophines caſtra ponit. Ad quā muri ambi tus ex aqlone pertinēs flectitur ad occidentē. Altera uero pars exercitus eam turrim uer ſus: quę appellatur hippicus muro circūdatur. Dum ſtadioꝝ ſpacio ſimiliter a ciuitate deſcendens. Decima tn̄ legio in Cleonos mōte ubi erat manebat. Ciuitas aūt trino mu ro circūdata erat: niſi qua uallibus inuiis cingebatur. Ex ea nāq; parte unius muri habe bat ambitū: & ipſa quidē ſuper duos colles erat cōdita cōtrariis fontibus ſemet inſpicię tes interueniēte ualle diſcretos: in quā domus creberrimę deſinebant. Colliū uero alter quo ſuperior ciuitas ſedet: multo eſt excelſior & in p̄lixitate directior: adeo ut qm̄ tutū erat caſtellū quondā a Dauid rege uocaretur. Is pater Salomonis fuerat: qui primus tē plū ædificauerat. A nobis aūt foꝝ ſuperius ædificatū eſt. Alter autē qui appellat Acra: inferiorē ſuſtinet ciuitatē: & undiq; decliuis eſt. Contra hunc aūt tertius collis erat natu ra humilior quā Acra: & alia lata ualle ante diuiſus. Verū poſtea qua tēpeſtate Samo nei regnabāt: & uallē aggeribus repleuerūt: ut tēplo cōiungerent ciuitatē: & Acre altitudinē cæſam humiliorē fecerant: ut ex ea quoq; phanū ſupereminēs cerneretur. Vallis autē quæ Propeon appellatur qua parte diximus ſuperioris ciuitatis collē dirimi, ab ſe riori uſq; ad Siloam p̄tinet. Ita. n. fontē qui dulcis eſt ac plurimus uocabamus. Foris aūt ciuitatis duo colles p̄fundis uallibus cingebant: & utrinq; obſtātibus rupib⁹ nulla ex parte adiri poterāt. Triū uero muroꝝ uetuſtiſſimus quidē p̄pter ualles iminentēq; his deſuper collem quo erat cōditus: facile capi nō poterat. Ad hoc aūt quod loco p̄ſtabat etiā firmiſſime ſtructus erat Dauid & Solomonis aliorūq; iterea regū largiſſimis impē ſis operi ſumptibus decore. Hac uero parte incipiēs a turri cui nomē eſt Hippico: & ad

eam que dr̃ Xistus pertinens. Deinde curiæ cõiunctus in occiduã templi porticũ desine bat: Parte aũt altera ad occidẽtẽ ex eodẽ loco ductus: per eũ q uocatur Betiso descẽdẽs in Essenoꝝ portã. Deinde supra fontẽ Siloam i meridiẽ flexus: atq; inde rursus in oriẽtẽ uersus qua stagnũ Solomonis est & usq; ad locũ pertinẽs quẽ Ophilan uocant: cũ oriẽ tali porticu tẽplí cõiungit. Secũdus aũt murus ex porta qdẽ hẽbat initiũ quã Genethã appellabant. Hæc aũt fuerant muri prioris. Septẽtrionalẽ uero trĩmodo tractum ambiens usq; antoniã ascendebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat unde ab biens usq; antoniã ascendebat. Tertio muro turris Hippicos pricipium dabat unde ab Beroe tractũ pertinẽs. Deinde ad Sephinam turrim ueniens cõtra monumentũ Helenę q̃ Adiabenoꝝ regina fuerat Azitę regis filia: & per spelũcas regias in lõgũ ductus: a turri quidẽ in angulo posita flectebatur cõtra phullonis quod dr̃ monumentũ. Cũ uetere aũt ambitu iunctus in Cedronã uallẽ q̃ sic dr̃ desinebat. Hoc muro eã partẽ ciuitatis quã ipse addiderat Agrippa cinxerat: cũ esset oĩs ante nuda. Exuberans. n. multitudi ne paulatim extra mœnia serpebat: tẽpliq; septẽtrionali regione colli proxima ciuitate adiuncta nõ paululũ ꝓcesserat: quin & quartus collis incolebat: cui nomẽ est Abisade: situs qdẽ ex aduersum antonię: fossis aũt altissimis sepatus: q̃ de industria ductæ sunt ne antonię fundamentis colli adhęrẽtibus & accessui facilis sit & minus ędituus: uñ ẽt fossæ altitudo plurimũ turrib9 celsitudinis adiiciebat. Nomiata ẽ ps addita ciuitati uoce indigena Zabathana: qd̃ græco sermone dr̃ noua ciuitas. Eius aũt ptes incolis ꝓtegi desiderãtibus pater huius regis eodẽ noie Agrippa murꝝ qdẽ: ita ut p̃diximus: inchoarat. Veritus aũt Claudiũ cæsarẽ ne magnificẽtiã cõstructionis ad nouarꝝ rerꝝ ac discordię suspitionẽ traheret, fundamẽtis tantuũmõ iactis ab ope destitit. Nec. n. expugnabilis esset ciuitas si perfecisset muros ut cœperat. Saxa. n. uiginti cubitis longa. & decẽ lata cõtexebãtur: q̃ neque ferro facile suffodi possent: neq; machnis demoueri. Hisq; murus dilatabat: ꝓfecto aũt tñ altitudinis quoq; plus habuisset: si eius magnificẽtia q ędificium aggressus erat minime fuisset ihibita. Rursus ãt idẽ murus ẽt iudæoꝝ studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus quidẽ binis cubitis: ꝓpugnacula uero trinis hẽbat: totaq; altitudo eius ad uigintiquinq; cubitos erigebatur. Murꝝ aũt supereminebãt turres: uiginti qdẽ cubitis in altitudinẽ: uiginti uero in lõgitudinẽ q̃dratis angulis structę sicut ipse murus plene ac solide. Prętera structura ac pulchritudo saxoꝝ nihil erat tẽplo deterior. Post altitudinẽ uero turriũ solidã uiginti cubitis elatã: cellę desuper ac cœnacula erãt: aquarũq; pluuialiũ receptacula & tortuosi latiq; singulosꝝ ascensus. Eiusmodi qdẽ turres nonaginta tertius murus hẽbat. A turris aũt iterum allo cubitos ducẽtos. Medius uero murus in q̃tuordecim turres: & antiquus in sexaginta diuisi erãt. Omne aũt

tis:ut angustas uias oppidi coæq̃rẽt. Saxa uero q̃dragenũ cubitoꝝ magnitudinis erant. Nam & pecuniaꝝ copia & populi largitas maiora dictu conabaꝫ:quodq; nunq̃ posse pfici sperabaꝫ:diuturnitate ac pseuerãtia explicabile uidebaꝫ. Tantis ãt fundamẽtis di gna erãt opa ipposita duplices porticus. Omnes q̃s colũnę sustinebãt qnis & uicenis cubitis altæ de singulis saxis marmore candido & laq̃aria cedrina ꝓtegebãt. Quoꝝ natu ralis magnificẽtia quodq; ligno rasili erãt apteq; cohærebant operępretiũ spectãtibus exhibebãt:nulloq; aut pictoris aut sculptoris opere extrinsecus ornabanꝫ. Latę aũt p xxx. cubitos erãt:oisq; gyrus eaꝝ sex mẽsura stadioꝝ cum antonia cõcludebaꝫ. Totum ãt sub diuo spatiũ uariabaꝫ oium qdem generũ lapidibus stratũ:qua uero ad fm tẽplũ ibatur cãcellis septẽ saxeis ad tres cubitos altis:nimiũq; grato ope factis:ubiq; eqs de positæ iteruallis colũnę stabãt:legẽ castimonię pmonẽtes alię gręcis alię latinis litteris in sanctũ locũ transire alienigenas nõ debere. Sanctũ.n. uocabatur altiꝝ phanũ & qua tuordecim gradibus ascẽdebatur a primo:quadratũq; sursum erat & ꝓprio muro circũ datum. Cuius exterior celsitudo quãuis quadraginta cubitis surgeret tñ gradibus tegebatur. Interior uigintiquinq; cubitis erat:qm̃ in altiori loco per gradus ædificata nõ tota pars iterior cernebaꝫ colle obtecta. Post quatuordecim aũt gradus spaciũ erat usque ad murũ. ccc. cubitis planũ. Hinc rursum alii qnq; gradus & scalæ ad portas ducebãt: a septẽtrione qdẽ ac meridie octo quaternæ utrinq; uidelicet:duæ uero ex oriẽte. Necessario nãq; ꝓprius locus religionis cã mulieribus destinatus muro discernebatur: altera quoq; pte opus esse uidebatur. Cõtra primã uero secreta erat ex aliis religiõib⁹ una porta meridiana & una septentrionalis:qbus ad mulieres introibaꝫ:per alias enim trãsire ad mulieres nõ licebat. Sed nec suã portã interiecto muro trãsgredi licebat. Patebat.n. locus ille piter idigenis & hospitib⁹ fœmis religiõis cã ueniẽtib⁹. Occidua uero ps nullam portã habebat:sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas aũt porticus a muro intro prope ad thesauros aduersę magnis ac pulcherrimis colũnis sustinebantur. Erant autem simplices ac præter magnitudinem nulla re ab inferiorbus aberant. Portarum autẽ aliæ qdem auro & argento undiq; tectæ erant itemq; postes ac frontes. Vna uero extra templum ære corinthio quę multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binę fores quidem singulis ianuis erant tricenis cubitis altę:qnisdenis ẽt latę. Post introitum uero ubi latiores fiebant tricenis utrinq; cubitis exedras habebant exemplo quidem turriũ longas:& latas:supraq; uero quadragĩta cubitis celsas. Singulas autem binę colũnę duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. Quę uero supra corinthia posita erãt quo mulieres cõueniebãt ab oriente aperiebatur. Porta tẽpli sine dubio maior erat:quinquaginta. n. cubitis surgens quadraginta cubitorum fores habebat:ornatumq; magnificentiorem: quoniã crassiori argento atque auro uestiebatur:quod quidem nomen portis infuderat Tyberii pater Alexander. Gradus autem quindecim a muro quí mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant. Nãq; illis quí ad alias portas iter dirigerent quinq; gradibus erant breuiores. Ipsum uero tẽplum in medio positum hoc est phanum sacrolanctum duodecim gradibus ascẽdebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo cẽtenos cubitos habebat:pœne autẽ quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim uestibus quibusdam humeris utrinq; uicenum cubitorũ producebãtur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat:& uigintiquinq; lata:neque fores habebat:cœli enim sepcreta q̃ intercluſa erat significabat:Erantq; totę frontes inauratę:ac prima ędes oĩs per lucebat extrinsecus auro:circũ phani portam splendida cuncta cernẽtibus occurrebãt. Cum aũt iterior eius pars duplici tecto fulgeret:adiacẽs ei prima porta patebat i altitu

dinẽ perpetuã perq; nonaginta cubitos tollebaꝫ cũ longa quadraginta cubitis esset ac uiginti transuersa. Ipsius uero ædes tota inaurata erat:ut dixi:& circũ eas saxeus paries. Desup aũt habebat aureos pampinos unde racemi statura hominis dependebant: & q̃ duplex tectũ erat templi exteriori humilior uidebaꝫ: & fores habebat aureas qnquagĩta & quinq; cubitis altas:sexdecim uero latas. Et ad hęc aulęũ longitudine pari: hoc est uelũ Babyloniũ hiacyntho & byssо & cocco & purpura uariatũ mirabili ope factũ:neq; rationis inopia coloꝝ pmixtione:sed uelut oium reꝝ imaginẽ praferens. Cocco. n. uidebatur ignẽ imitari:& byssо terrã: & hiacyntho aerẽ ac mare purpura. His quidẽ coloribus:byssо aũt ac purpura natiuitatẽ: qm̃ byssum quidẽ terra:mare aũt purpurã gignit. Eratq; in eo pscripta oĩs cœli ratio p̃ter signa. Introgressos aũt in templũ planities excipiebat:cuius altitudo habet quidẽ sexaginta cubitos & lõgitudo totidẽ:ac latitudo uiginti. Rursus aũt quadraginta cubitis diuisi erant. Et prima quidẽ pars ad quadraginta cubitos auulsa. Hæc tria mirabilia & p̃dicanda opa cũctis hoibus habebat. Cãdelabrũ & mẽsam & thuribulũ. Septẽ uero lucernæ stellas errãtes significabãt. tot. n. ab ipso cãdelabro diuidebanꝫ. Duodecim uero panes in mensa positi signoꝝ circulũ atq; ãnum. Thuribulũ aũt per. xiii. odores quibus replebatur ex mari & in hospito & inhabitabili designabant oĩa dei esse deoq; seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitoꝝ erat. Discernebaꝫ autẽ similiter uelo ab exteriore nihilq; prorsus in ea erat positũ in accessa uero & inuoluta & inuisibilis oĩbus habebatur sanctiq; sanctũ uocabaꝫ. Circa latera uero inferioris templi multa erant membra peruia triplici tecto suspensa: & ad utrũq; latus ad eam introitus a porta patebat. Desup aũt pars eadẽ membra nõ habebat:quo mino erat angustior:celsior aũt. xl. cubitis nec ita ut iferior ambitiosa. Colligitur enim ad. xl. cubitos oĩs cælsitudo:cumin solo centũ cubitos habebat. Exterior aũt facies nihil quod aĩus aut oculi mirarenꝫ nõ habebat. Crustis. n. aureis grauissimis undiq; tecta ultra primos ortus igneo splendore lucebat:ut cum intuerenꝫ contendentiũ oculi quasi solis radiis auerterenꝫ. Hospitibus quidẽ adeũtibus procul monti niueo similis uidebaꝫ. Nam ubi deauratũ nõ erat templũ candidissimũ erat. In summo aũt aureis uerubus horrebat acutissimis:ne ab insidientibus auibus pollueretꝫ. Non nulloꝝ aũt saxoꝝ eius longitudo. xlv. cubitis erat:altitudo quinq;: & latitudo sex. Ara uero pro templo quindeci cubitis alta. lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataq; stans ueluti cornutis angulis eminebat:& a meridie ascensus in eam clemẽter arduus resupinabaꝫ. Sine ferro aũt cõstructa erat:nec unq̃ eam ferrũ tetigerat. Templũ aũt aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima usq; ad cubitũ surgens: q̃ populũ a sacerdotibus segregabat Canorutos hoc est semine fluentes itẽq; leprosos tota ciuitas arcebat:& fœminis menstrua soluẽtibus clausa erat. Prædictũ aũt limitẽ ne puris quidẽ mulieribus transgredi pmittebaꝫ. Viri aũt q nõ peroĩa casti fuissent: ab interiori aula & q̃ puri essent a sacerdotibus ꝓhibebanꝫ. Qui uero ex origene sacerdotũ genus ducẽtes cęcitatis cã munere nõ fungebanꝫ cũ incolumnibus intra limitẽ aderant pteq; generis consequebanꝫ: uestibus tm̃ utebãtur plebeis:qm̃ sacerdotali solus q̃ sacra celebrabat amiciebaꝫ. Ad altare uero templumq; accedebãt carentes omni uitio sacerdotes uestę quidẽ amicti byssina: maxime uero mero abstinentes ac sobrii religionis causa ne qd res diuinas faciendo peccarent. Pontifex aũt cum ipsis nõ tamẽ semp ascendebat:sed diebus quibusq; septimis & per singulos menses calendis:uel si qñ prima festiuitas atque ãnua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præcinctus eoq; tectus femora usq; ad genitalia:linteũ uero habens intrinsecus demissum usq; ad pedes: hiacynthinũ desuper indumentũ rotundũ:ex equo fimbriæ pendebant aureа tintinabula malaq; granata sustinẽtes tinti

nabulis qdē tonitrua:malis uero fulgura deſignātibus.Pectoris āt tegmentū uittę cingebāt.y.uariatæ coloribus hoc ē auri & purpuræ cocci byſſi & hiacinthi:qbus etiā uela templi dixim⁹ eſſe cōtexta.Habebat etiā chlamydē temperatā:i qua plus auri erat:habitu quidē indumento thoraci ſimilis uidebaē. Duabus aūt fibulis aureis aſpidū ſpecie uinciebaē:qbus incluſi erant optimi maximiq; ſardonices:ſcripta tribuū gētis iudeæno mina p̄ferentes.Ex altera uero parte.xii.pendebant alii lapides in q̄tuor partes terni diuiſi:hoc ē ſardiū:topaciō:ſmaragd⁹:antrax:iaſpis:ſaphirus:achatis:ameſtitus:ligurius: onix:berillus:chryſolithus:quoꝝ ſingulis ſingula iterū cognomia erant ſcripta. Caput aūt byſſinus thiaras tegebat hiacynthis coronatis & circa eā alia corona erat aurea ſcripta ferēs ſacras litteras:q̄ ſunt quatuor elemēta uocalia.Ea quidē ueſte poſt tēpus: minus āt ambitioſa utebaē:ſi qñ adyta introibat.Solus autē atq; ſemel in āno itrabat quo die cūctos ieiunare deo mos erat. Cap. ix. De ciuitate quidem ac templo iterū & moribus & legibus diligētius referemus.Nō.n.pauca ſup his exponēda ſunt.Sed antonia quidē in angulo duaꝝ porticuū ſita erat prioris templi q̄ ad occidentē ſeptentrionē q; ſpectarent.In ſaxo aūt fuerat extructa.l.cubitis alto & undiq; p̄rupto:qd opus Hero diſ fuit:ubi maxie ingenii ſui magnificentiā demonſtrauit.Primū .n. a radicibus ſaxūq; ipſum leuatis cruſtis obtergebaē:quo & decus aderat operi & facile dilaberenē qui uel aſcendere uel deſcendere tentauiſſent.Deinde ante priores turres ædificiū murus erat cubitis tribus.Intra hunc omne ſpatiū antoniæ in.xl.cubitis erigebaē. Intus aūt regiæ latitudinē ac deſcriptionē habebat diuiſam in omnē uſum habitationē & genera & ſpecies: ideſt atria & balnea & aulas caſtris aptiſſimas ut quantū ad uſum neceſſariā pertinet ciuitas uideree magnificentia uero palatium: inſtar uero turris toto habitu formata quatuor aliis per angulos turribus cingebatur.Quaꝝ cætetæ.l.cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianū orientalemq; angulū ſita erat.lxx.cubitis eminebat:ut ex ea tantum templū uideri potuiſſet. Qua uero porticibus iungebaē in utrinq; deſcenſus habebat unde cuſtodes cōmeabāt. Semp nāque in ea romani milites reſidebant:& cū armis circa cuſtodes poſitis ne quid populus feſtis diebus noui cōmitteret obſeruabant. Caſtrū enim erat impoſitū oppido & oppidum quidē templo:templū uero antoniæ. In hac āt porticu cuſtodes erāt & ſuperioris ciuitatis aliud caſtellū regia Herodis erat.Beſathe autem collis:ita ut dixi:ab antonia ſeparabaē:qui cum oium eſſet altiſſimus etiā parti nouæ ciuitatis cōiungebatur:temploq; ſeptentrionali ſolus obſtabat.De ciuitate quidē ac muris eius iteꝝ ſcribere plenius cupiens i præſentia ſatis dixi. Cap. x. Pugnaciſſima quidē maxieq; diſſentiens multitudo circa Symonē erat hominū decem milia præter idumeos.l.uero.x.milium duces qbus ipſe quaſi dñs oium præerat. Idumæi aūt qui erant eius partiū cum eſſent numero quinq; milia duces.x.habebāt.Horū autē principes uidebaē Soſiæ Iacobus & Catiæ filius Symō. Ioānes aūt qui templū occupauerat:ſexq; armatoꝝ milia habebat:quos .xx. duces regebant. Tunc autēillı acceſſerant etiam zelotaꝝ depoſitis diſcordiis duo milia trecenti qui eleazaro quem ante habuerāt & Symone Ariminifilio utebantur ducibus.His aūt:ut diximus: bellū inter ſe gerenti bus populus erat præmium & plebis pars quæ non eadem quæ ille cōmitteret ab utriſque diripiebatur. Tenebat autem Symon quidem ſuperiorem ciuitatem murumq; maiorem uſque ad cedrō:& antiquioris muri quātum a Siloa flectitur ad orientalē & uſq; ad Monebazi aulam deſcendit.Is autem rex eſt Adiabane gentis ultra Euphraten habitantis. Tenebat autem etiam frontē Acre:quę inferior eſt ciuitas uſque ad Helenæ regiā:q̄ Monobazi fuerat mater.Ioānes aūt templo & circum tēplum aliquatenus icē ſis oibus itemq; Oſla & ualle quę Cedron appellatur & aliis quę interiacebant mediū

bello quod inter ſe gerebant ſpaciū aperuere. Nec.n.caſtris romanorū ꝓpe murū poſitis intra ciuitatē ſeditio quieſcebat:ſed ad primū eorū impetum pauliſper ſanitate recepta mox ad morbū priſtinum redire.Rurſumq; diſcreti pro ſua quiſq; parte pugnabat: oia faciēdo q̄ obſidentes optarent.Nihil.n.ipius a romanis paſſi ſunt:quā ipſi ſe tractarunt:neq; poſt illos ciuitas aliqd nouæ calamitatis experta eſt.Sed illa qdem graviores caſus perulit anteq̄ ſubuerteretur. Qui uero eam debellarāt maius aliqd perfecere. Dico.n.q; ſeditio ciuitatē romani uero ſeditionē cœpere:qa multo erat mœnib⁹ tutior.& res qdem aduerſas ſuis:iuſtitiam uero recte qs romanis aſcribit.Intelligit aūt quod dies cuique ſuggeſſerit. Verūtamen his intra ciuitatē ita ſe habētibus, Titus cū lectis equitibus foris circuiens qua muros aggrederetur explorabat. Hæſitāti aūt qa nec ab ea pte adiri poterat pedib⁹ qua ualles erant & ab alio latere prior murus inſtris ſiue machinis firmior uidebatur placuit ad Ioānis pontificis monumentū. Hæc.n.tm̄modo & prius humilior erat nec ſecūdo muro cōiūgebatur inuadere.Neglecta enim munitio ꝓpterea qa nō ſatis noua ciuitas frequētabatur.Sic in tertiū murū facilis aditus illac erat: perq; ſuperiorem ciuitatem & per antoniā templū capi poſſe cogitabat.Hoc eo colluſtrante qdam ex amicis eius Nicanor noie ad humerū læuū ſagitta percutitur:cū propius una cū Ioſippo acceſſiſſet:pacēq; in muro ſtantibus:dicēdi enim peritus erat:ſuadere tentaret. Vnde cognitis eoꝝ conatibus Cæſar ex eo q; nec ad ſalutē ſe hortantibus abſtinuere excitatur i obſidionē ſimulq; ſuburbana militib⁹ uaſtare permittit. Collectaq; oi materia iubet aggerē cōſtrui. Tripartito aūt exercitu ad opera medios in aggeribus iaculatores & ſagittarios cōſtituebat:& ante eos baliſtas aliaſque machinas atque rorrēta: qbus & excurſus hoſtiū i opera prohiberet:& qui ex muris obſtare tētarent. Cæſis aūt arboribus momēto ſuburbana ſpoliata ſunt. Collectis autē lignis in aggeres cū totus operi intētus eſſet exercitus nec iudæi ſegnes erant populū qdem in rapinis & cædibus cōſtitutū fiducia tunc hēbat q; reſpiraturus eſſet. Illoꝝ aduerſus hoſtes diſtractis exiſtimantē pœnas ſe ab noxiis repeturū ſi romani ſuperaſſent.Ioānes aūt q̄uis i externos ſocii ſui reuera ꝓperaſſent:metu tm̄ Symonis manebat. Veꝝ Symō quieſcebat. ꝓxim⁹ enim erat obſidioni miſſilibus per murū diſpoſitis:q̄ pridē romanis abſtulerat:cum p̄ſidiū quod apud Aniāfuerat:cœpit.Sed hoꝝ poſſeſſio ꝓpter iperitiam plāriſq; non erat utilis.Pauci aūt trauſfugis docti male utebantur inſtris. Sed cum lapidib⁹ & ſagittis aggerē iacientibus militibus iminebant:per q̄ cūeos excurrētes manus ēt conferebant. Operantes autē minora ſcuta ſuper uallum expoſita ꝓtegebant:oibuſque agminibus excurſus cōtra erāt machinæ cōparatæ mirabiles.Præcipue uero decimæ legioīs baliſtę uehemētiores & torrēta ſaxoꝝ:quibus nō ſolū irruentes:ſed ēt ſuper murū ſtātes euertebantur.Nam & ſingula ſaxa talēti pondus æquabant & ultra ſtadii modū torquebātur.Ictus aūt non ſolū primis quos offendiſſet:ſed aliq̄ poſterioribus quoque intolerabilis erat.Iudæi primo qdem cauebāt a lapidibus q; erant cādidi:nec tm̄ ſono ac fremitu noſcebaē:ſed ēt claritudine ꝓſpiciebaē. Deniq; ſpeculatores in turribus p̄ſidētes p̄dicebāt q̄ impelleree machina ſaxūq; ferretur:patria lingua clamātes filius uenit:ita que p̄ſciebant in quos ueniret atque ante uitabant:& hinc eueniebat ut illis declinātib⁹ lapis irritus itercideret. Proinde romani cogitabant atramēto decolorare lapides. Tūc enim miſſi nō ſimiliter icertos ictus hēbant multoſq; ſimul unius impetu corrūpebāt. Sed ne male qdem affecti iudæi aggeris inſtruēdi copiam dabant. Omni uero molitiōe atq; audacia die noctuq; ꝓhibebant.Perfectis aūt operibus plūbo & ligno ab aggeribus iacto, fabri qd erat ad murū ſpatiū metiūtur. Nec iam aliqd fieri poterat qm̄ deſuper telis petebaē, Cunq; pares interuallo arietes iueniſſent eos applicant ꝓpriuſq; diſpoſi

tis machinis, Titus ne ex muro arietes ꝓhiberentur ex tribus partibus murꝝ pulsari iu
bet. Sonitu aũt circũstrepente ciuitatẽ clamor ingens ciuiũ sublatus est: itẽq; seditiosos
pauor inuasit. Et qa periculũ cõe utrisq; uidebatur, cõiter iam repugnare cogitabãt. Vo
ciferantibus inter se discordibus: quia oĩa ꝑ cõmoditare hostiũ facerent cũ non si perpe
tuam cõcordiam deus illis ꝓbeat saltẽ in ꝑsentia cõtra romanos oporteat cõspirare. Sy
mon aũt ꝑcone misso uolentibus ex tẽplo ad murũ aggrediẽdi copiã fecit: idẽq; & Ioã
nes ne minus crederet misit. Illi aũt obliti odiorꝝ ac discordiarꝝ suarũ in unũ corpus co-
eunt: murũ amplexi faces inde quã plurimas iaciebant cõtra machinas romanorꝝ cõtra
q; impulsores arietũ: eosq; sine itermissioe tẽlis petebant. Audacissimi uero cateruatim
ꝓsilientes machinarꝝ tegmina dissipabant. Hisque appositis irruentes peritia qdẽ pau
ca: plura uero audacia ꝑficiebant. Semper aũt erat adiumẽto laborãtibus ipse Titus: &
iuxta eas machinas eqtibus ac sagittariis ordinatis ignẽ qdẽ ferentes ꝓhibebat: iaculã
tes uero a turribus reprimebat nocẽdi tẽpus arietibus faciens & tñ murus ictibus nõ ce
debat: nisi q; qntæ legiõis aries cõmouit angulũ turris: murus aũt stabat icolumis. Nec
n. statim cũ turri periculũ sensit q̃ multo altius eminebat: nullamq; partẽ muri secũ tra
here poterat in ruinã. Cũ aũt ab excursibus paulatim qeuissent obseruato romanos per
opera & castra dispersos: qa labore & formidine iudęos discessisse arbitrarẽtur excurrũt
oẽs qua turris erat hippicus porta latẽter: ignẽq; operibus iniiciunt. Vsque ad castrorũ
quoq; muniméta in romanos aĩati ꝓcedebant. Horꝝ aũt periculo mature & q erant ꝓ
pius excitati sunt: & q ꝓcul aberant cõuenere. Romanorꝝ aũt disciplina uincebat auda
ciã iudęorꝝ: & quos prius offenderant in fugam uersis aliis q colligerent̃ istabant. Gra
uis aũt circa machinas pugna cõmissa est illis incẽdere his icendiũ ꝓhibere certãtib⁹.
Incertusq; clamor utrinq; tollebat̃: & multi q in frõte steterant ceciderũt. Sed iudęi cõ
fidentia supiores erant: ignisq; opera tetigerat. Incẽlaq; oĩa cũ instris penitus essent: nisi
lecti de Alexãdria restitissent plęriq; ꝑter opinionẽ sui uiriliter dimicãtes. Nam glorio
sissime in hoc bello ꝓliati sunt: donec impater equitũ potẽtissimis comitatus in hostes
irruit: & ipse quidẽ. xii. repugnatores peremit. Metu aũt cladis eorꝝ cętera multitudinei
fugam uersa oẽs cõpulit in ciuitatẽ: coq; modo aggeres liberauit incẽdio. In hac aũt pu
gna unũ ex iudęis uiuũ capi cõtigit: cũq; Titus crucifigi ꝓ muro iussit. Si forte reliq uel
hoc spectaculo territi cõcederent. Post eius uero discessum ẽt dux idumeorꝝ Ioãnes dũ
ante muros cũ noto milite loqtur a quodã arabe pectus sagitta ꝑcussus cõtinuo periit:
magnũq; & iudęis luctũ & seditiosis mœrorẽ reliquit. Nam & manu ꝓmptus erat &
sapientia nobilis. Cap. xi. Nocte uero q̃ secuta est icredibilis tumultus romanis i
cidit. Nam cũ tres turres iperator Titus qnquagenũ cubitorũ cõstrui ꝑcepisset: ut his ꝓ
aggeres singulos positis: hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret: una ea
rum spõte sua nocte itẽpesta lapsa est. Ingẽti uero sonitu facto metus occupauit exerci
tum. Conari aũt aliqd iudęos suspicati ad arma currebant: eaq; re turba in legionib⁹ ac
tumultus erat. Cũq; nemo qd accidisset referre posset: diu queruli alius aliud opinaban
tur: nullisq; interueniẽtibus hostibus semetipsos timebant: signũq; diligenter singuli a
ꝓximis requirebant tanq̃ idumei castra iam possiderent: larualiq; terrore capti uidebã
tur: donec Titus cognitis q̃ res erant, ueꝝ cũctis indicari iussit: tandẽq; tumultus eo nũ
cio cõquieuit. Iudei qdẽ cętera fortiter sustinentes male turribus affecti sunt. Machinis
enim leuioribus & iaculatorib⁹ ac sagittariis saxorꝝ q; tormẽtis ide feriebãtur. Sed neq;
harũ ęquare ipsi poterãt celsitudinẽ: & turres excidẽdi spes non erat. Cũq; cuerti ꝓpter
grauitatẽ: neque incẽdi ꝓpterea q; ferro tegebãtur facile nõ possent, ultra iactũ tęli fu-
gientes arietũ impetũ nõ uitabant: qui sine itermissione ferientes paulatim aliqd ꝑficie

bant. Itaque muro iam cedẽte magno arieti romanorꝝ: quẽ iudęi Niconã uocabant q
oĩa uinceret: q̃is & antea defessi erant pugna & uigiliis cũ lõge ab oppido pnoctarẽt:
tñ ẽt negligẽtia uel q; male cõsulerent murũ sibi superuacuũ esse credẽtes: quibus alia
duo muniméta supessent lassatiq; plurimi recessere. Cap. xii. Cum autẽ romani q̃
primũ murꝝ Niconas perruperat ascẽdissent, ad fm omnes iudaĩ relictis custodibus re
fugerunt. Portis aũt romani q transierũt patefactis exercitũ recepere. Et hi qdẽ hoc mo
do potiti muro die. xy. mensis Maii & partẽ eius maximã diruũt: ad septẽtrionalẽ ciui-
tatis regionẽ: quã ante Cestius uastauerat. Titus aũt notato qa assyriorꝝ castrũ est, mili
tẽ trãsfert: occupato enim qd inter cedrona fuerat spatio: & ultra sagittę iactũ a secũdo
muro separatus expugnationẽ statim ingressus est. Tunc igitur partiti murꝝ iudaĩ forti
ter restiterunt. Et Ioãnes qdem eiusq; socii ex antonia & septentrionali porticu tẽpli ab
Alexãdri monumẽto pugnabant. Symonis aũt manus iuxta monumentũ Ioannis adi
tum clauserant usque ad portã qua in Hippico turrim aqua inducebat̃. Sæpe ãt profi-
liẽtes e portis comin⁹ dimicabãt: fugatiq; a muris in cõflictu qdẽ rõanorꝝ disciplina ꝓ
imperitiã uincebat̃: in murali ãt certamine supabant. Eos ãt fortuna atque scia: iudæos
uero ẽt audacia quã timor aleret sustẽtabat: q; natura erãt i calamitatib⁹ duri. Ca. xiii.
Ad hæc autem & istis suberat spes salutis: & romanis citę uictorię. Neutros aũt lassitu
do fatigabat: sed aggressiões murorũq; oppugnationes & excursus crebri ꝑ cuneos die
bus totis agebant̃ nullaq; prelioꝝ spes aberat cũ a prima luce icipiẽtia utrisque in som
nibus & die grauior nox dirimeret. His qdẽ occupatũ iri murũ cõtinuo metuẽtib⁹: illis
uero ne iudaĩ castra ꝓuaderent: itaque in armis pnoctãtes prima luce utriq; pugnæ pa
rati erant. Et iudaĩ qdem certabant qs esset ꝓmptior ad periculũ: eoq; modo gra emine
ret a ducibus suis. Maxie uero Symonis eos metus ac reuerẽtia cõmouebat: illũ singuli
subiectoꝝ colebant: ut ad semet quoq; iterficiẽdos parati essent: si hoc ille iussisset. Ro
manos ãt ad uirtutẽ hortabat̃ cõsuetudo uincendi: & quia uinci nõ assueuerãt crebraq;
militię: exercitatiõesq; ꝓpetuę: & impii magnitudo: Ante oĩa uero Titus semp ubiq; ꝑ-
sens. Nam & inertia spectãte atque opitulante Cæsare grauissimũ facinus uidebat̃: &
ci q bñ decertasset testis aderat q repẽderet ꝓmiũ. Præterea fructus erat uel cognosci so
lũ pricipi uiꝝ fortẽ: iccirco multoꝝ maloꝝ reb⁹ alacritas demõstrata est. Cap. xiiii.
Deniq; istis ipsis dieb⁹ ualidissima iudęorꝝ acie ĩstructa ꝓ mœnibus tęlisq; utrinq; miſ
sis qdam lõgius de numero eqtũ ex acie romana ꝓgressus in mediã aciẽ iudęorꝝ irruit:
hisque deiectis hoc ipetu duos fortissimos perimit unius obuiã tendẽtis ore ꝑcusso: alte
rius eodẽ tælo: qd priori extraxerat trãsfixo latere refugiẽtis: & ex mediis hostib⁹ ad su
os prios occurrit. Ille qdẽ ob uirtutẽ insignis erat: æmuli ãt eius fortitudinis multi extite
rũt. Et iudaĩ qdẽ negligẽtes qd paterent̃ tantũmõ q̃liter afficerẽt cõsiderabant: morsq;
his leuissima ducebat̃: si quo iterfecto hoste cecidissent. Titus ãt nõ minus saluti milítis
q̃ uictoriæ cõsulebat & temerarios ipetus despationẽ dicẽs: solã uero eẽ uirturẽ si qs pru
dẽter & caute sine ꝓprio icõmodo fortiter faceret i ea re potius q̃ piculũ nõ hẽret diros
esse ꝓcipiebat. Cap. xy. Itaq; septẽtrionali parte mediæ turri applicat arietẽ: in q̃
iudęus qdã uersutus ac subdolus castor noĩe cũ. x. aliis militibus suis delituerat fugatis
cæteris formidie sagittarꝝ. Hi cũ pauidi sub toracibus aliquãdiu qeuissent cõcussa turri
surgũt. Extẽtisq; manibus castor ueluti supplex cæsarẽ iplorabat: & uoce miserabili ut
sibi ꝑceret obtestabat̃. Cui Titus ꝓ simplicitate sua credulus iãq; iudæos existimãs bel
li pœniteret: arietes qdẽ ipulsione cessare iubet ac sagittarios supplicibus ꝓhibet. Casto
ri ãt qd uellet eloqui ꝓmittit. Cũq; ille respõdisset ad fœdus uelle descendere: Titus gra
tulari se ait si oẽs eadẽ sentire uoluissent: patoq; aĩo fidẽ pacis ẽt ciuitati daturũ. Sed cũ

exillis.x.caſtoris ſociis qnq; itidem ſupplices eſſe ſimularēt:cæteri nunq; ſe romanis ser uituros clamāt dum mori liberis liceat.Deniq; illis ſup hoc ambigētibus ceſſabat expu gnatio.Caſtor autē interea Symonē per internūtios admonebat:ut dū uacuū eſſet tem pus de rebus urgētibus conſiliū caperet:pauliſp enim ſe illudere impatori rōano.Simul autē hoc agens ad pacē rogare cōtradicētes ſocios uidebaē. Illi aūt uelut hęc referētes in thoracas nudos fixere gladios hiſq; pcuſſis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiuſ q; ſocii obſtupuere tāta cor; ptinacia cū ex inferiori loco qđ factū erat uere uidere nō po tuiſſent:mirabāturq; ſimul audaciā & calamitati miſerebanē. Interea caſtorē ad natē quidā ſagitta pcutit. Tumq; ille tęlū extractū impatori oñdens iniq ſe ppeti querebaē. At Titus incuſato q hoc emiſerat aſtantē ioſippum dirigit ut caſtori dextrā porrigeret. Verū is neq; ſe iter; nihil enim ſanū ſupplices cogitare rndit : & amicos qui uoluere ire pphibuit.Cum uero quidā ex pfugis Aeneas iturū ſeſe dixiſſet ad eū & inuitāte Caſto re ut ēt q; ſecū ferret argentū aliqd ſuſciperet. Ad hęc cū ille ſtudioſe apto ſinu cucurriſ ſet:ille ſup eum ſaxū demiſit.Et ipſum quidē quomō pcauerat ferire nō potuit:alterū ue ro militē qui aderat uulnerauit.Cęſar uero fallaciā reputās intellexit miſericordiā in bel lo nocere:minuſq; decipi calliditate ſcęuitiā:arietis impulſioibus iracūdia fraudis uehe mentius utebaē.Caſtor aūt ciuſq; ſocii turrim ictibus iam cedentē incendunt: perq; flā mas in eiuſdē miſſi cuniculis iter; magni animi opinionē apud rōanos habuere tanq ſe ignibus tradidiſſent.Capit autē hac pte murū titus die quinto poſtq primū cœperat:ſu gatiſq; inde iudęis intro cū lectis mille tranſiit:quos circa ſe habebat armatis ubi noua ciuitas & lanę uenditores erāt:fabriq; ęrarii:ueſtiūq; mercatus:& ad murū anguſtę uię tranſuerſę tendebant.Enimuero ſi uel ſtatim muri diſturbaſſet maximā pte uel q cœpe rat lege belli uaſtaſſet:nullū credo damnū uictorię fuiſſet admixtū . Nunc aūt iudęos male tractando exoratū iri ſperans cū liceret capere facile diſceſſioni aditū nō dilatauit. Nec enim qbus conſulebat inſidiatores ſibi putabat. Cap. xvi. Deniq; poſtq in greſſus eſt:neq; occidi quemq pmiſit eor; q cōprehēdebanē neq; domus incendi ſed tā ſeditioſis ſi pugnare uellent ſine populi detrimēto copiā dabat q ipſi populo fortunas pprias ſe redditur; pollicebaē.Plurimi nāq; petebāt ſibi ciuitatē ſeruari:templū uero ci uitati.At.n.populū quidē ad ea q hortabaē & antea patū habebat bellicoſi aūt pro in ertia ducebant humanitatē.Titūq; imbelli aio q; cæterā ciuitatē tenere nō poſſet has p ponere cōditiones putabant:mortē populo denūciantes:& ſi uerbū quiſq de traditione feciſſet pacemue noiaſſet mox interficiēdū eū eſſe minitātes.Romanis q introiere alii p uiar; anguſtias obſtabant:alii ex ædibus alii mur; p ſupiores ptes egreſſi pugnare cœ perunt. Quibus rebus pturbati cuſtodes de muro ſeſe demiſerāt relictis turribus in ca ſtra receſſere.Clamor āt audiebaē militū intra ciuitatē q; ab hoſtib9 cingerenē:foris āt degentiū clauſis cōtubernalibus metuentiū creſcēte numero iudęor;:& pp locor; peri tiā uiarūq; ſciam pualente multiq; rōanor; trucidabanē:& ab incūbentibus pellebanē cū magis neceſſitate reſiſterent.Nec.n.multi ſimul fugiendi copia p anguſtias muri pa tebat:oēſq; pœne q trāſierāt perēpti fuiſſent niſi Titus eis opē tuliſſet. Diſpoſitis enim per ſūma uiarū ſagittariis:& ubi plus erat multitudinis aſtans miſſilibus hoſtes abige bat:& cū eo Domitius Sabinus uir bonus ēt in illo plio cōprobatus: durauitq; tādiu ſa gittis eos phibens irruere:donec oēs milites receſſere. Rōani quidē ita ſecūdo muro po titi ad extremū pulſi ſunt.Oppidanis uero q pugnaces erant ſpiritus creuit & ſecūdis re bus amētes erant:neq; rōanos auſuros eſſe ad ciuitatē accedere ſuſpicantes: neq; uinci ſe poſſe ſi ad plium pceſſiſſent.Nā qa iniq erant officiebat eor; ſentētiis deus: & neq; rōa nor; uī multo maiorē illa q pulſa fuerat ſupeſſe cernebāt:neq; famē iamiāq; ſpentē.Ad

huc.n.malis publicis alebanē:& ſanguinē ciuitatis bibebant: pp bonos aūt cōtinceba tur exitiū & penuria uictus iā multi defecerant:populi tñ interitū ſeditioſi pro uelamine ſui ducebāt:& ſolos eos q pacē nō pbarent ſaluos eſſe cupiebant quiq; uiuere cōtra rōa nos optatēt.Cōtrariā uero multitudinē uelut onus quoddā cōſumi gratulabātur:& ita quidē circa ſuos affecti erant.Rōanos aūt q; ciuitatē iter; ingredi conabātur, armati p hibuerūt diſſectis muri partibus obiectu corpor; pmunitis: ac per triduū ſuſtinuere ſor titer dimicantes.Quarto aūt die Titū uehemētius aggreſſum neq; ferre potuerūt:ſed ui coacti rurſum quo antea refugerūt:ille aūt interim muro potitus totā eius ſeptentrio nalē partē ſtatim depoſuit.In meridiana uero per turres pſidia collocauit:iāq; tertiū mu rū aggredi cogitabat.Videbatur aūt breuiſſimi tēporis eius obſidio:ſpatiūq; conſilii ſe ditioſis eſſe dandū ſi quid diſturbatione ſecūdi muri aut famis metu dimitterent.nec.n. diutius eis pdas poſſe ſufficere:& ipſe otio cōmode utebatur:nā cū dies aduenīſſet quo militibus oportebat alimēta diſtribui in cōſpicuo hoſtib9 loco iuſſit duces ordiato exer citu pecunia ſingulis numerare.Illi aūt platis armis:ex iuolucris & uaginis ſeptiq; pce dunt eqtibus ornatos equos ducentibus: locaq; ſuburbana p multū ſpatiū auro argēto q; lucebant:illo aūt ſpectaculo nihil aut iocūdius ſuis aut horribilius hoſtibus uidebaē. Spectantibus.n.& uetera plena erāt mœnia & ſeptētrionalis regio . Quin & domos re ſertas intuentibus cerneres:nullāq; ciuitatis partē nō infuſa multitudo regebat . Metus aūt quis audaciſſimos cœperat oēm ſimul exercitū armorūq; pulchritudinē cōſpicien tes:& ordinationē uirorū.Et fortaſſe ad illā ſpeciē ſeditioſi aios mutauiſſent:niſi malor; imanitate q in pplm cōmiſerāt dandā ſibi ueniā a rōanis deſperaſſent:iminente āt ſi de ſtitiſſent morte ſupplicii bello mori pſtabilius eſſe ducebant.Prævalebat ēt factū qđ in nocentes cum nocentibus:& ciuitatē cū ſeditioſis perire decreuerat: quatriduo p ſingu las legiones alimēta conſecuti ſunt.Quinto aūt die cū oīa faciēs Titus nihil iudaos pa catū cogitare ſenſiſſet, biſariā diuiſo exercitu Antoniā uerſus ad Ioānis munimentū ag geres inchoauit:iſta pte ſuperiorē ciuitatē captū iri cogitās & per Antoniā templū.Nā q; hoc niſi cœpiſſet:nec oppidū quidē tutū erat obtinere: in utraq; aūt parte duo agge res erigebanē:a ſingulis agminibus ſinguli.Et iuxta munimētū qdē opantes a iudęis: & Symonis ſociis infeſtantibus phibebantur:ad Antoniā uero ab Ioānis ſociis cū mul titudine zelotarū nō ſolū quia de ſuperiore loco pugnabant:uerū ēt quia machinis iam uti didicerant.Paulatim enim uſus cotidianus aluit peritiam:hēbant aūt baliſtas trecē tas:& quadraginta tormēta ſaxorū:qbus difficiliorē aggerū extructionē romanis effi ciebant. Titus aūt ſibi ſaluam fore fortunā ſciēs & peritura eſſe ciuitatē, una & obſidio ni uehemēter inſtabat:nec pœnitudinē iudęis ſuadere ceſſabat:conſiliūq; factis admi ſcens:& orationē ſępe armis efficatiorē cognoſcēs tam ipſos ut ſaluari uellent rogabat: tradita ſibi ciuitate q iam capta uideretur:quā & Ioſippū allegabat patria lingua uerba factur; ſperans eos hoīs gentilis monitu aliqd remiſſuros. Cap. xvii. Itaq; Ioſip pus murū circuiens ſimulq; extra tęli iactum ſtans unde exaudiri facilius poſſet multis orabat:ut ſibi ac populo parceren:ttēplo ac patrię neue cōtra hęc fierēt alienigenis du riores.Romanos.n.ſancta reuereri cum qbus nulla ſibi ſocietas eſſet:manuſq; ſuas ad hoc uſq; cohibere.Ipſos uero ī his edoctos cū ſeruare poſſent, ſpōtē ad eor; interitū rue re.quin potius uidere muros cōcidiſſe firmiores:excīſis uero infirmiores ſupereſſe roma norūq; uires cognoſcerēt ſuſtinere nō poſſe:hiſq; ſeruire nō eſſe nouū:neque inexpertū iudęis.Nam licet pulchrū ſit pro libertate pugnare:tñ id in principio decere fieri.Semel aūt ſubditū qui multo tpe puiſſet impio, iugū excuti : malæ mortis cupidū nō libertatis amatorē uideri.Debere aūt dedignari dños humiliores : nō quor; in poteſtate ſunt oīa.

Nam qđ romanos effugisse:nisi qđ pp æstus aut frigora cẽt iutile : imo uero trãsisse ad eos undiq; fortunã:deũq; p singnlas nationes ducentẽ imperiũ tum esse in italia.Hanc aũt ualidissimã legẽ tam feris bestiis quã hoibus esse pfinitã potẽtioribꝰ cẽdere: quoq; armis ingẽtes obedire uictoriæ.Iccirco ẽt maiores eorꝝ q̃q̃ multũ & aĩas & corporibꝰ & aliis subsidiis meliores, cecisse rõanis:q nisi deũ scissent illis fauere, nũq̃ perpessi fuissent ipsos uero qđ tunc referret resistere:cũ ex magna parte capta sit ciuitas:ciues aũt etiam si muros integros haberẽt excidio pariter affecti sunt.Nec.n.latere romanos quę fames teneat ciuitatẽ:& modo qdẽ cõsumi populũ:cõtinuo uero ẽt bellatores interituros:nam & si romani desierint:& ab obsidione cessauerint:neq; ciuitatẽ strictis gladiis irruerint: iudæis tñ inexpugnabile bellũ intus assidere quod horis singulis aleret :nisi forte quoq; contra famẽ arma caperent ac dimicarent:soliq; possent etiã clades superare. His adde bat optimũ esse ante intolerabilẽ calamitatẽ mutare sniam:dũq; liceret, salutare consilíũ sequi:nec enim antea gestorum causa succensere romanos: nisi ad finẽ usq; insolẽtes fuissent:natura eos esse in impio mansuetos:atq; iracũdiæ pferre:quod utile ẽ. Vtile aũt putare neq; ciuitatẽ uacuam uiris:neq; desertã habere prouinciã.iccirco uelle impatorẽ cum his dexterã iungere:nec.n.cuiq̃ salutẽ datuꝝ si cœperit ciuitatẽ:psertim q nec inex tremis ei cladibus rogati paruerũt.Breui ãt muꝝ quoq; tertiũ captũ iri: priores q capti sunt fidẽ facere.Et q̃is perrũpi tutamina nõ possint:famẽ ,p rõanis pugnaturã.His mo nẽtem Iosippũ multi in muro stantes uituperabant:multi uero conuitiis: nonnulli ẽt ia culis appetebant.Ille aũt cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad genti les transit historias. Cap.xviii. O miseri uociferans:uirorũq; auxiliatoꝝ: imemores armis & manibus cũ rõanis bellũ geritis:q̃si quẽ aliũ sic uicerimus. Quãdo aũt non de us oĩum conditor iudæoꝝ defensor est:si lædantur nõ respietis? Vnde progressi pugna tis:quantũq; auxiliatorẽ uiolatis? Nõ recordamini opa diuina parentũ : atq; hunc sanctũ locũ quãta bella nobis aliq̃n peremit.Ego aũt facta dei narrare auribus idignis hor resco:sed tñ audite ut cognoscatis nõ solũ uos rõanis:sed ẽt deo resistere. Nechias q tũc erat rex ægyptioꝝ:idẽq; Pharao uocabat:cũ infinita manu descendit:reginãq; Sarã no stri generis rapuit.Quid igitur uir eius Abraã proauus noster? Armis credo ultus ẽ iniu riã. Atqui.ccc.&.xviii.pfectos habebat:quoꝝ singulis infinita multitudo parebat. An ipse qdẽ quiescere maluit absente deo.Puras aũt manus ad hunc locũ tendens: quẽ uos polluistis inuictũ sibi auxiliatorẽ ad militiã legit.Nõne secũda uespera icorrupta regina remissa est ad maritũ? Adorans aũt quẽ uos gentili cæde cruentastis: ac tremẽs noctur nis somniis ægyptius exagitatus ausugit : auroq; & argẽto amãtissimos deo donauit he bræos.Dicã trãslata in ægyptũ maioꝝ nostroꝝ domicilia.Qui cũ ãnos.cccc.tyrãnis ac regibus alienigenis subiacerẽt:armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius pmisere.Quis nescit ægyptũ repletã omni genere serpentiũ : omniq; morbo corruptã? Quis terrã infructuosam? quis Nili defectionẽ:& cõtinuas decẽ plagas? & ob hoc parẽ tes nostros cũ pręsidio incruẽtos:& sine periculo deduci: quos deus sibi sacerdotes duce bat. Sed ab assyriis raptã nobis sanctã arcã palestina & dagon simulachrũ gemuit: ẽt tota gẽs q̃ rapuerat:corruptis uero occultis corpoꝝ:ac p ea cũ cibo uisceribus exhaustis cymbaloꝝ ac tympanoꝝ sono mãibꝰ noxiis reportarũt scũm placatiõibꝰ expiãtes deꝰ erat q hæc parẽtibꝰ admistrabat:propterea q, omissis armis ac manibꝰ eius se iudicio p misere.Rex assyrioꝝ Senacherib cũ totã ducẽs asiã ad hãc urbẽ castra posuisset: mãibꝰ nõ hũanis cecidit:nã ab armis qescẽtes in uotis erãt: & angelus dei una uoce infinitũ de leuit exercitũ.Posteroq; die excitat assyrius.clxxxv.milia repit mortuoꝝ:atq; ita cũ re liquis hebræos inermes:nec psequentes fugiebat.Scitis ẽt in babylone seruitium : ubi p

annos.lxx.populus exultans non ante libertatẽ respexit quam eam dominus donaret: qui eos ẽt est psecutus:iterũq; auxiliaton suo sacerdotũ more seruiebant.Breuiter dicã: nullũ est operæpretium quod armis parentes nostri pfecere:aut nõ sine armis deo pmis sa potestate imperauerit.Domi aũt manentes ut placebat iudici sueprabant. Pugnãtes uero semp de spe ceciderũt.Nam ubi rege babyloniorum oppidũ obsidẽte contra Hye remiæ prædicationẽ Sedechias rex noster cum eo congressus est:tam ipse captus ẽ:quã cum templo ciuitatẽ uidit excindi. At qui uidete quanto ille rex uestris ducibus:eiusq; populus uobis erat mediocrior.Deniq; Hyeremiã uociferãtẽ iuisos esse deo propter de licta quę in eum cõmiserãt captũ iri aũt nisi traderẽt ciuitatẽ:neq; rex neq; populus in terfecit.Sed uos ut itus gesta prætermittã:neq; digne possum iniquitates uestras expo nere:me q uobis salutẽ suadeã q̃rimini : tęlisq; appetitis irati:q; uos uestrorum cõmone facio peccatorũ:nec dici ea toleratis:quoꝝ cotidie facta cõmittitis. Idẽ tũc fuit cũ antio cho qui dictus ẽ Epiphanes:obsidẽte ciuitatẽ.multis modis offensa diuinitate maiores nostri cum armis progressi:ipsi qdem in pugna perempti:oppidum uero ab hostibus di reptum est:sanctumq; p triennium sexq; mẽses pœnitus desolatum est. Et qđ pluribus opus ẽ? Ipsos romanos quis contra iudęorum gentes ad militiã prouocauit? Nonne in digenarũ impietas? Vnde scæuire cœpimus? Nonne a seditione maiorum quando Aristoboli & Hyrcani furor:& itereos contẽtio Pompeium itulit ciuitati:& romanis deus indignos libertate subiecit.Deniq; tres menses obsessi quãq̃ nihil quale uos in sanctum legesq; deliquerant:& maioribus ad bellum subsidiis utebantur, sese tradiderunt.Anti goni aũt filii Aristoboli nescimus exitũ.Quo regnũ obtinẽte: deus iteꝝ captiuitate pse quebat populũ delinquentẽ.Et Herodes quidẽ Antipatri filius Sossiũ & romanũ addu xit exercitũ.Circũdati uero p sex mẽses obsidebant : donec capti peccatoꝝ suoꝝ suppli cia pependerũt:direptaq; ẽ ab hostibꝰ ciuitas:ita nunq̃ gẽti arma data sunt. Oppugna tioni uero sine dubio coharet excidiũ. Oportet ergo ut opinor sacri loci possessores iudi cium deo de oĩbus pmittere:manusq; tunc hũanas cõtẽnere:cũ a supno sibi duce nõ rece dant. Vos aũtqd ex his q̃ legis cõditor bene dixit, egistis? Quid qđ is execratus est præ termisistis? Quantũ aũt illos:q cito periere ipietate supastis: nã occulta dedignãtes pec cata:hoc ẽ furta:isidias atq; adulteria:rapinis:cędibꝰ certatis : nouasq; maleficioꝝ exco gitastis uias.Sanctũ uero templũ factũ est oĩum receptaculũ:& indigenaꝝ mãibus pol lutus ẽ locus:quẽ rõani ex tã longinquo adorabant:multa p legẽ nostrã de suis moribꝰ derogantes.Deinde post hæc in quẽ fuistis impii hunc auxiliatorẽ spastis? Valde qdem iusti estis supplices purisq; manibus adiutorẽ uestrũ rogatis? Talibus rex uester pcibus aduersum Assyriũ supplicauit:cũ magnũ illũ exercitũ deus una nocte ,pstrauit? Similia uero assyriis rõani cõmittũt:ut ẽt similẽ ultionẽ speretis:nã ille qdẽ ab rege nostro acce pta pecunia ut uastitati parceret ciuitatis neglecto iureiurãdo ad incẽdiũ tẽpli descẽdit: Romani aũt solẽne poscũt tributũ:qđ parẽtes nostri eoꝝ parẽtibus pensabãt. Et si hoc impetrauerint neq; populantes ciuitatẽ:neq; sancta oino tangũt . Concedũt aũt nobis familias liberas:& possessiones tenere:sacrasq; leges saluas manere patiunt . Insania est ,pfecto sperare deũ talẽ circa iustos fore:qualis iniustis appuit:psertim q statí ulcisci no uerit cũ oportet.Deniq; assyrios pria nocte qua castra ciuitati admouerãt, fregit. Quod si ẽt uestrã ,pgeniẽ liberaret:rõanos uero dignos pœna iudicaret, cõfestim eis illo tpe si cut assyriis irasceretur:quo genti man? Pompeius attulit:quo post illũ Sossius ascendit: quo Galileã Vespasian? excidit.Postrẽo nõ nũc Titus ciuitati appropinq̃ret. Sed neq; Magn? neq; Sossi? passi sunt:& ciuitatẽ uictoria cœperũt. Vespasian? aũt ex bello qđ nobiscũ gessit ẽt iperiũ adeptus ẽ.Nã Tito qdẽ ẽt fontes uberiores ,pfluũt:q pri? uobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

aruerãt. Deniq; ante huius aduentũ scitis & siloã & oẽs extra ciuitatẽ fontes adeo defe-
cisse ut ad utrũq; aqua mercaret. Nunc aũt ita hostibus nostris largi sunt: ut nõ modo
ipsis & iumẽtis eor;: sed ẽt hortis sufficiãt. Deniq; huius ꝑdigii: & ante periculũ factũ ẽ
in excidio ciuitatis: qñ supra memorat9 babyloniusrex cũ exercitu uenit: q & captã ciui
tatẽ incẽdit & templũ: quisut opinor nihil tũc illi: quantũ uos impie nunc: cõmisissent.
Itaq; sanctis relictis deũ fugisse putauerim: Hisq; nunc adesse qbus cũ bellũ geritis. An
bonus qdẽ uir domũ flagitiosam fugiet & domesticos oderit, Deũ uero malis uestris in-
hærere arbitramini: q ẽt occulta cõspicit & audit oĩa q̃ tacent? Quid ãt apud uos tacet?
qd celat? qd nõ ẽt planũ inimicis factũ est? Iniqtates .n. uestræ uelut in prõptu neminẽ
latent: inq; dies singulos, qs peior sit, certamẽ habetis: atq; ita nequitiã ut uirtutẽ demõ
strare cõtenditis. Verũtñ reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas cõfessis ac pœnitẽti
bus solet sese placabilis offerre. Arma proiicite. pudeat uos patriæ iam dirutæ. conuertite
oculos: & ꝑspicite eius quã ꝑditis pulchritudinẽ: quale oppidũ: quale templũ: quã mul
tar; gentiũ munera. Quis in hoc flãmas adducit? qs hæc iam nõ esse desiderat? Et qd ẽ
hoc qd saluũ esse debeat dignius? o lapidib9 duriores. Si hæc nõ ueris luminib9 cernitis
saltẽ familiar; uestrar; miseremini. Versent̃ in cõspectu cuiusq; filii: cõiuges: & parẽtes:
quos paulopost aut bellum aut fames absumpserit. Scio qa una cũ his periclitabit̃ mihi
mater & coniũx: & familia nõ ignobilis: domusq; olim clarissima: & fortasse propter ea
me quisq̃ hæc suadere crediderit. Interficite illos: accipite mercedẽ salutis uestræ sangui-
nẽ meũ. Ipse quoq; mori patus sum si post me respiscitis. Cap. xix. Hæc Iosippo
uociferãte cũ lachrymis, seditiosi qdẽ neq; aĩos flexerũt: neq; tutã sibi mutationẽ fore iu
dicauerũt. Populus uero ad ꝑfugiendũ cõmotus ẽ: & alii qdẽ possessionib9 suis: aliisq;
rebus carissimis exiguo ꝑcio uenũdatis solidos qdẽ ne latrones eos deprẽderent trãs-
gluciebãt. Qui uero ad rõanos elapsi fuissent exonerato uentre habebãt usui necessaria.
Titus aũt plærosq; ꝑ agros quo uellet quisq; ꝑgere dimittebat: idq; magis eos ad ꝑfugiũ
hortabat̃: q; intestinis malis carebãt rõanis cõseruire. Ioãnes aũt & Symon cũ sociis ne
his magis pateret exitus quã ne rõanis aditus obstruebãt: & q uel umbrã suspitionis de
disset, cõtinuo necabat̃. Ditioribus qdẽ manere ẽt sicut ꝑfugere par cã erat pereũdi: nã
quasi trãsfugere uoluisset ꝑ patrimoniũ quisq; occidebat̃. Cũ fame aũt crescebat despe
ratio seditiosor;: & in dies singulos utrũq; malũ amplius accẽdebat̃. Et palã qdẽ nulla
erant frumẽta: irrũpentes aũt scrutabant̃ domos. Et siquidẽ iuenissent aliqd eos q nega
uerũt uerberabãt: si uero nihil iuenissent quasi diligẽtius celauissent tormẽtis itidẽ affi-
ciebant. Habendi aũt argumẽto erant corpa miseror;: cũ ea quæ solidis uiribus starent,
abundare cibo putarent̃. Tabidi aũt trãsfigebant̃: nec rõnis esse uidebat̃ statim fame
morituros occidere: multi uero clã substãtiã suã uno frumẽti modio q̃ ditiores essent: itẽ
q; paupes ordei ꝑmutarũt. Inclusi deinde itimis ædiũ tectis quidã sũma penuria infectũ
triticũ comedebãt. Panẽ alii cõficiebant ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa qdẽ
nusq̃ apponebat̃: sed incoctũ subtrahentes igni cibũ diripiebant: miserabilis aũt erat ui-
ctus dignũq; lachrymis spectaculũ: cum potẽtiores quidem plus haberent: infirmiores
autem iniuriã deplorarẽt: quippe fames super omnes clades haberetur: nihil sic ꝑdit ho-
minẽ ut pudor: nã qd reuerẽtia dignũ est in fame negligit̃. Deniq; uxores uiris & filii pa
rentibus: & qd miserrimũ matres cibũ infantibus ex ipso ore rapiebãt: & marcescẽtibus
inter man9 carissimis nemo parcebat qn uitæ guttas auferret. Edentes uero talia nõ la-
tebant: sed ubiq; aderãt qui ista diriperẽt: nã ficubi clausam domũ uidissent: eos q intus
erant cibũ capere hoc suspicabant̃ indicio: statimq; ruptis foribus irruebãt: uictũq; iam
cõtusum dentibus ex gutture pœne reuocabãt ipsos faucib9 strãgulantes. Pulsabant̃ ãt

senes ne cibũ defenderẽt: lacerabant̃ mulieres ea quæ haberẽt i manibus occulẽtes: nul
laq; miseratio uel cani capitis uel infantiæ sed abstractos pueros & ex bucella pendentes
humo allidebãt. Si qs aũt incurrẽtes anteueniss et qd q; rapturi fuerãt deuorasset: tanq̃ le
si cruẽtiores erant. Acerbissimos aũt cruciatus excogitabãt dũmodo alimẽta reperirẽt:
nunc extruẽtes genitaliũ uias: nunc uirgis acutis podices trãsfigiendo. Horrẽdaq; ẽt au
ditu qs patiebat̃ in unius panis confessionẽ & ut unũ pugnũ farinæ abditum indicaret.
Tortores aũt nec esuriebãt: minus enim crudele uideret̃ qd necessitas imparet. Exercẽ-
tes aũt dementiã suã sexq; sibi diez; uiatica ꝑparãtes hisq; occurrentes q rõanor; custo-
dias agrestis oleris herbarũq; gratia colligẽdar; nocte repperissent: cũ iã se hostes euasis
se credebãt: q̃ attulissent eripiebãt: multũq; supplicãtibus & horribile dei nomẽ iplorãti
bus ut aliquã partẽ sibi cõcederẽt: eorũ quę cũ piculo sibi collegissent, nihil pœnit9 da
bãt: gratũq; uidebat̃ si spoliati nõ perirẽt. Hæc qdẽ humiliores a satellitib9 patiebant̃.
Honorati uero ac diuites ad tyrãnos ꝑducebant̃: quor; alii insidiar; falso accusati occi-
debant̃: alii qa rõanis ꝑderẽt ciuitatẽ. Et plærũq; delator subornat9 agebat q; ꝑfugere
uoluissent. Sic uero quẽ Symõ expoliasset eũ ad Ioãnẽ remittebat: & quẽ Ioãnes expo
liasset eũ Symõ excipiebat: sibiq; inuicẽ ꝑpinabãt. sanguinẽ populariũ miserorũq; cada
uera partiebant̃. Et dominãdi qdẽ erat cã in utrũq; dissensio: scelez; uero cõcordia. Nã q
ex alienis malis partẽ alteri sibi totũ uendicans nõ dedisset neqssimus uidebat̃. Et q nõ
accepisset uelut boni alicui9 dãno dolebat: q crudelitatis ꝑte doluisset. Sigillati qdẽ ini
qtates eor; explanare nõ potero: ut aũt breuiter dicã neq; aliã ciuitatẽ unq̃ talia perpes
sam puto: neq; ullã nationẽ post hominũ memoriã malitia ferocioré fuisse. Postremo ẽt
gentibus hebræor; maledicebãt ut min9 impii uiderent̃ in alienos. Verũtñ q; erant &
seruos se & degeneris gẽtis abortiões esse cõfessi sunt. Deniq; ciuitatẽ ipsi euertere: & ro
manos iuitos hanc tristẽ admittere uictoriã coegere: tardiusq; uenientẽ in templũ ignẽ
pœne traxere. Deniq; cũ hi ardere superiorẽ ciuitatẽ uidissent: neq; dolucre neq; illachry
mauere: sed apud rõanos q hæc paterent̃ iuenti sunt. Verũ q̃ per territoriũ gesta sunt po
stea cũ rez; documẽtis dicemus. Cap. xx. Tito aũt aggeres ꝑficiebãt: q̃uis a mu
ro milites male afficerent̃: parte uero eqtatus directa iussit per ualles ad alimenta cõpor
tanda exeũtibus insidias tendi. Erant aũt in his nõnulli ẽt pugnatores: qbus iam mini
mẽ ꝑda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes: quos ꝑfugere deterrebat ꝑ affe
ctibus suis metus: nec clã enim seditiosis fieri posse sperabãt: ut cũ coniugibus ac liberis
diffugerent: eosq; latronibus relinquere nõ patiebantur uice sua iugulandos. Audacio
res aũt faciebat ad exeundum fames: restabatq; iam latitantes egredi & ab oĩbus capi.
Depræhẽsi aũt necessitate repugnabant: metu supplicii rerumq; uidebant̃ supplicare.
Post pugnam itaq; uerberati: & ante mortẽ modis oĩbus excruciati contra murum ex-
cruciabantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas cum iudæi in dies sin
gulos quingenti nõnunq̃ etiam plures caperent̃: sed neq; captos dimittere tutũ erat tan
tamq; asseruare multitudinẽ custodũ uidebãt esse custodiã: maxime uero ꝑpea non ꝑhi
buit citius eos existimãs ea facie remissuros: tanq̃ similia passuros nisi se dedidissent. Mi
lites ãt diuersis modis suffigebãt: ira & odio & ludibrii cã. & ꝑ multitudinẽ quã cœpis
sent, iam spaciũ crucibus deerat: & corporibus cruces. Seditiosis uero tantũ defuit ut ea
clade mouerent̃: quod ẽt i contrariũ eis cessit ad deterrẽdã reliquã multitudinẽ. Trãsfu-
gar; enĩ familiaribus ad mur; tractis: & siqui erant populariũ proniores ad pacẽ: & quę
paterent̃ qui ad romanos profugerent demõstrabant: & q cõpræhẽsi tenebãtur eos sup
plices non captiuos eẽ ducebãt. Ea res multos ꝑfugere cupientiũ donec uerũ cognosce
retur inhibuit. Fuerunt ãt qui statim dilapsi sunt quasi ad uez; supplicii ꝑperantes. Illa

tã enĩ ab hostib⁹ mortẽ cõpatiõe famis requiẽ esse ducebãt: multis ãt captiuoꝝ Tit⁹ ẽt man⁹ abscidi pcepit: eosq; ad Ioanẽ & Symonẽ itromisit: ut pp calamitatẽ nec uideret̃ ꝓfugi: nec crederent̃: saltẽ nũc desinerẽt admonẽs: nec ucre cõpellerẽt ad excidiũ ciuitatis sed lucrarẽtur ĩ extremis mutata uolũtate: & ꝓprias aias & patriã tãtã & tẽplũ cui⁹ pticipẽ nõ hẽbãt. Simul ãt dictis aggeres circũeũdo operãtes urgebat ueluti fcã uerbis nõ multo post secutura. Ad hæc ĩ muros stãtes & ipsi cæsari: & pri ei⁹ maledicebãt: mortẽq; se cõtẽnere clamabãt: eãq; seruituti recte pferre: multa uero mala ĩ romanos facere dũ sperãt se nec patriã curare ut ipse diceret pituros mũdũq; deo tẽplũ hoc meli⁹ cẽ q̃uis & is secutur⁹ sit q icoleret: quẽ ipsi quoq; auxiliatorẽ hñtes oĩb⁹ iterminatoĩbus illusuros qb⁹ fcã ñ aderũt finẽ. n. dei eẽ. Talia cõuitiis admiscẽtes uociferabant̃. Ca. xxi. Et ĩter hæc antiochus quoq; aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & præterea caterua stipatus q macedones appellabantur: oẽs ætate pares & paulo magis ꝓceres adolescentuli more macedonum instructi armis & eruditi unde etiã nomen habebant: plæriq; tamen famam gentis æquare non poterant. Oĩum. n. regum qui romanis parebãt fœliciss̃imũ cõmagenũ fieri cõtigit priusq̃ fortuna mutaretur. Ostẽdit ille quo q; in senecta ætate nullũ ante mortẽ beatũ dici oportere. Cateꝝ fili⁹ eius adhuc eo uigẽte pẽsens se mirari aiebat: qdnã eẽt quod romanos adire pigebat muros. Erat. n. bellator ipse naturaq; ꝓmptiss̃imus: tãtusq; uirib⁹: ut multũ peccaret audacia. Cũ uero Tit⁹ ad hoc subrisiss̃et: laborẽq; cõem esse dixiss̃et: sicut erat antiochus cũ macedonibus ĩ muꝝ ĩpetũ fecit: & ipe qdẽ ꝓ uiribus suis ac peritia cauebat tela iudeoꝝ sagittis eos appetẽs adolescẽtuli ãt oẽs pter paucos attriti sunt. Nã pudorẽ ꝓmissionis diutius pugna certa uerat: & ad extremũ multi sautii recessere: hoc reputãtes q; ẽt uiris macedonibus uicere cupiẽtibus fortuna opus sit alexãdri. A romanis enim duodecimo die mẽsis maii aggeres ĩchoati uix nono & uigesimo pfecti sunt: cũ totos dies septẽ & decẽ laborass̃ent. igẽtes. n. q̃tuor acti sunt: & unus qdẽ q erat ad Antoniã & a qnta legione fuerat extructus cõtra mediũ stagnũ qd strũthiũ uocat̃: alter uero a duodecima uigiti cubitis distãs. De cima uero legio q̃ supra memoratis pstabat in septẽtrionali parte opus crexerat: ubi stagnũ est qd appellatur amigdalon. Adhuc aũt qntadecima legio. xxx. descẽdentẽ cubitis aggerẽ fecit ad põtificis munimẽtũ. Iã uero admotis aggeribus Ioanes suffossa itus terra usq; ad aggeres antoniã uersus dispositis p cuniculũ sudib⁹ opera suspẽdit: illataq; silua pice ac bitumine illita ignẽ ĩmittit. Succẽsis ãt fulcimẽtis fossa repẽte subsedit: cũ q; magno sonitu ĩ ea aggeres decidere: ac primo qdẽ cũ puluere fumus ex alto excitat⁹ est cũ ignẽ ruina cõcluderet. Peræsa uero materia: qua pmebatur flãma iã clarior apparebat. Et rõanos repẽtini qdẽ facti stupor occupar molitionẽ iudeoꝝ ægre ferebãt: iãq; se uicisse credẽtiũ: & spes eo casu refrixit: & ĩ posteꝝ subuenire aduersus ignẽ minus utile uidebatur ẽt si esset extinct⁹ emel aggerib⁹ deuoratis. Biduo uero post alios ẽt agger Symon cũ sociis aggredit̃. Illa. n. pte rõanis admotis arietib⁹ cõcutere murꝝ cœperãt. Teste⁹ aũt qdã ex Garsi ort⁹ ciuitate galileę & Magassari⁹ ex regalib⁹ familiis mariãnes: cũq; his Adiaben⁹ qdã fili⁹ Nabatæ nomẽ hñs ex fortuna Egiras: cui⁹ ẽ iterp tatio claud⁹: raptis facib⁹ ĩ machinas euolarũt: hisq; uiris neq; audaciores ĩ illo bello extra ciuitatẽ appuere: neq; magis horrẽdi. Nã uelut ĩ amicos: nõ ut ĩ agmẽ hostiũ excurrerẽt nihil cuntati sunt aut substitere: sed p medios inimicos fcõ ipetu machias icẽdere. Acti ãt missilib⁹ & gladiis detrusi nõ pri⁹a piculo dimoti sunt quã ignis ĩstrumẽta corriperet. Sublata uero iã flãma romani qdẽ cõcurrẽtes e castris auxilio ꝓperabãt: iudæi uero ex muro eos phibebãt: manusq; cũ his cõserebãt: q flãmas extinguere conarẽtur ꝓpriis corporib⁹ nullo modo parcẽtes. Et illi qdẽ arietes igni subtrahẽ cũ eoꝝ tegmina cremarentur: iudæi ẽt ꝓ flãmas eos retinere certabãt: & q̃is feruens nacti essent ferrum tñ arietes nõ amisere. Hinc aũt auxiliãtes flãma trãsiit: & aggeres iã occupabat ĩ cẽdiũ. Itaq; romani flãma circũdati: qm̃ seruare posse opera desperabãt in castra descẽdũt. Iudæi uero magis ĩstabãt: cũ semp eoꝝ numer⁹ cresceret ex ciuitate accedẽtib⁹ ad iumẽtis miusq; cautos hérent ipet⁹ freti uictoria. Progressi ãt usq; ad munimẽta castrorũ plio cũ eoꝝ custodibus dimicabãt. Est ergo q̃dam pro castris p uices stantium armatorũ & acerbiss̃ima ĩ eos sanctio romanoꝝ: ut q loco de qualibet cã cessiss̃et occideret̃: hi pœnali exitio glorioſa morte plata steterũt fortiter: eorũq; necessitate simul ac pudore plurimi fugiẽtiũ redierũt: balistisq; ĩ muro dispositis ex ciuitate accedẽtem multitudinẽ phibebãt: nihil ꝓ cautiõe siue tutamie suoꝝ corporũ ꝓuidẽtẽ: nã quoscũq; obuios habuissent cũ his cõgrediebant̃ iudæi: & ĩ spicula irruẽtes icaute ipsis corporib⁹ inimi cos feriebãt. Sed neq; his actis magis quã fiducia supabãt: & rõani pl⁹ audaciæ quã q; male tractarent̃ cedebãt. Iã uero Tit⁹ aderat ab Antonia quo secesserat locũ aliis aggerib⁹ ꝓspiciẽs: multũq; icrepatis militib⁹ si cũ hostiũ muros optinebãt ĩ suis piclitarẽtur: & uelut ex carcere cõtra se dimissis iudæis obsessoꝝ paterẽtur ipsi fortunã cũ electis militibus hostes a latere circũuenit: illi aũt cũ in ora ferirent̃: cõtra eũ cõuersi durabãt: mixta uero acie puluis qdẽ lumĩa: clamor uero aures exuperabat. Neq; aũt amicũ q̃q̃ ĩternoscere poterat aut inimicũ. Iudæis aũt nõ tã uiriũ fiducia quãtũ salutis desperatione pseuerantibus: ẽt Romanos pudor armoꝝ & gloriæ & pẽsentiæ piclitãtis Cęsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremũ nimia ferocitate aiorũ uel totã multitudinẽ iudęorũ fuisse rapturos nisi pueto pugnę mor: eto ĩ ciuitatẽ se recepissent. Corruptis aũt aggerib⁹ romani sono tenebãtur q; tã lõgũ laborẽ una hora ꝓdidere: & multi quidem solutis machinis captum ĩri ciuitatẽ iã desperabant. Cap. xxii. Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omni ad moto milite ui muros expiri: adhuc enim iudæos cum exercitus parte dimicasse: uniuersi uero militis impetum tolerare non posse: uerum sagittis esse obruendos. Prudẽtiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alii & sine aggeribus assideri gressus eoꝝ tãtum modo obseruantes: ac ne uictus intro ferretur monebant: & ciuitatem fami relinquere: neq; cum hoste manu confligere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse: qbus optatum est ferro procumbere: uel etiam sine hoc interficere: quæ scæuior est cupiditas: ipsi autem Tito cessare quidem prorsus tanto cum exercitu honestum non uidebatur: & pugnare cum his superuacuum qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri impendiorum penuria operosum iudicabat: egressus uero ciuitatis obseruari operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorumq; difficultatem ab exercitu posse: & propterea ad excursus icautum: contra manifestam uero uiam obseruatam occultas uias excogitaturos iudæos tam necessitate q̃ locorum sciẽtia. Siquid autẽ clã esset illatum diutius obsidionem trahendam: uerendumq; ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem efficí posse: sed celeritatẽ ante gloriã ducí debere tamẽ si celeritate uti uelit & cautione totam muro cingere ciuitatem. Hoc cui mõ omnes exitus posse precludí: & iudęos aut omnibus modis salute desperata ciuitatem tradituros aut fame uictos facillime capiendos: aliter enim se non posse quiescere: uerũ & aggeres curaturum esse: cum infirmiores habeat qui prohibeant: q; si cuiq; magnũ opus & iextricabile uideat̃ eũ cõsiderare debere q; neq; paruũ opus romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit. Cap. xxiii. His duces exhortatus iubet eos: exercitus in opera distribuere. Diuinus autem qdẽ impetus militibus incidit: ambitumq; ptiti non solum rectores interse: uerum ipsi etiam

ordines certabãt. Et miles quidem decatarcho. Decatarchus autem Ecatontarcho: iſq; Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorum uero oſtentatio ad duces uſq; pertinebat. Ducũ uero certamia Cęſar ipe diiudicabat. In dies enĩ ſingulos circuíes op9 ſępiſſi me iſpiciebat. Cœptũ enĩ a caſtris aſſyriorũ: ubi ipſe tendebat ad inferiorẽ cenopoli murũ duxit. Hinc p cedronẽ ad Elcona montẽ reuertẽs a meridie montẽ complectitur uſq; ad ſaxũ quod piſterconos uocatur: eiq; proximũ collem qui ſuper uallẽ iminet: Siloã ac inde ad occidẽtẽ flexo ædificio ad uallẽ fontis deſcẽdit. Hinc ſubiens ad Ananí pontificis monumẽtũ circũdato monte ubí Põpeius caſtra poſuerat: ad ſeptẽtrionalẽ redit regionẽ. eã cũ pceſſiſſet ad uici partẽ cui nomen eſt crebitonicus. Poſt illũ Herodis monumentũ ab oriẽte clauſum caſtris ſuis coniunxit unde cœperat murus qdẽ uno min9 xl. ſtadiis erat. Adhuc autem foris caſtella. xiii. ædificata ſunt: eorum gyr9 denis ſtadiis numerabatur. Totum autem opus triduo conſtructum eſt ut id quidem dignum menſibus uideretur: celeritas uero fide careret. Muro autem circũcluſa ciuitate p caſtella cuſtodibus collocatis: primam quidem uigiliam noctis ipſe circuiens explorabat. Secũdã uero Alexandro permiſerat: Tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter ſe ſortiebantur: totaq; nocte per caſtellorũ ſpatia circuibãt. Cap. xxiiii. Iudæis autem cum exeundi facultate omnis etiam ſpes ſalutis adẽpta eſt: auctaq; iam fames totas domus ac familias depaſcebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis atq; ĩfantibus: uiarum autem anguſta ſenibus mortuis. Adoleſcentes autẽ ac iuuenes turgidi uelut umbræ mortuorum per oppidum uolutabant & ubí quem caſus occupauerat decidebãt. Sepelire aũt funera neq; poterãt pę labore: & eos qb9 aliqua uis ſuperat pigebat & pp multitudinẽ mortuorũ: & qd de ipſis erat ĩcertũ. Deniq; ſup eos quos ſepellierãt multi moriebant. Multi ãt ad ſepulchra priuſq; fati dies ueniret & uiui pperabãt: neq; luct9 in illis calamitatib9 neq; flet9 erat: ſed fame ſupabant affectus. Siccis ãt oculis & corruptis oribus q tardius morerent eos q añ ſe reqeſcerẽt tuebantur. Altũ uero ſilentiũ ciuitatẽ plenaq; mortuis nox cõpręhẽderat. Et latrones his acerbiores (domus. n. trñ ſepulchra erãt) & cadauera ſpoliabãt uelamia corporib9 detrahẽtes cũ riſu egrediebant. Hiſq; gladios; mucrones ppinabãt: nõnulloſq; ĩcentiũ adhuc ſpirãtes ferro experiẽdi cã trãſuerberabãt. Si qs aũt manũ rogaſſet aut ferrũ ſibi cõmodari quo famẽ euaderat: ſupbiſſime negligebat. Aníam uero efflantiũ qſq; in morte tẽplũ obtutibus intuebat cũ uiuos relinqueret ſeditioſos. Illi aũt primo qdẽ ſumptu publico iubebant mortuos ſepelíri cũ dolorẽ ferre nõ poſſent: Deinde q nõ ſufficiebãt in ualles eos ex muro pcipitabant. Quas circuíes Titus ubí plenas cadaueribus uidit: altaq; ſanie tabefactis corpibus defluẽtes ingemuit & extentis manib9 deũ teſtabat factũ illud ſuũ nõ eſſe. Ciuitas qdẽ ita erat affecta. Cap. xxv. Romani uero cũ nemo iam ſeditioſos; auderet excurrere: nã etiam eos mœror fameſq; tangebat: dies lætos agebant: frumenti aliarũq; rer; neceſſariar; habentes copiam de ſyria proximiſq; prouinciis. Multi autem iuxta murum ſtantes magnãq; alimentor; abundantiam demonſtrantes ſatietate ſui famẽ hoſtium incendebant. Seditioſis autẽ nihilomagis calamitate cedentibus Titus reliquias populi miſeratus: & properans ſaltẽ hoc liberare qd ſupereſt: iterũ aggeres inchoabat: quãq; difficulter materiã reperiret. Omnes enim ciuitati pximas ſiluas opera prima cõſumpſerant. Ex nonageſimo uero ſtadio milites alias congerebãt: & ad antoniã ſolam ex quatuor partibus maiores prioribus aggeres ſtruebant. Cęſar aũt agmina circuiens atq; opus urgens demonſtrabat: q; in manibus eor; latrões haberet. Sed illis pœnitudo plane perierat: & animis & corpibus ſeparati utriſq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio manſueta uel corpa dolor tan

ẽt mortuã plebẽ quaſi canes lacerabãt: replebãtq; languẽtib9 carcerẽ. Cap. xxvi. Deniq; Symon Emathiã quidem p quem obtinuerat ciuitatem excruciatum peremit. Boechi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cũ a Zelotis male populus tractaretur: quibus iam Ioannes acceſſerat ut adiutorem Symonem reciperet populo perſuaſit: nulla cum eo prius habita pactione: aut aliqd mali metuẽs. Ingreſſus autem ille poſtq; obtinuit ciuitatẽ: inimicum eum æque atq; alios eſſe dicebat: q pro ſe conſilium dederat: uelut hoc ſimplicitate ſuaſiſſet productum eum & accuſatum q; cum romanis ſentiret morte dãnauit: ne quidem purgationis ei facultate conceſſa cum tribus filiis ſuis. Quartus enĩ ad Titum ante profugerat. Prius autem ſe occidi quã filios obſecrantem: atq; hanc pro illa q; ciuitatẽ ei apuiſſent gratiam poſtulantem: ut augeret eius dolorem nouiſſimum iuſſit interfici. Ille quidem ſuper cæſos in conſpectu ſuo filios iugulatur coram romanis productus: ita enim Symon Anano magadi filio pceperat: qui erat eius ſatellitum crudeliſſimus: cauillatus ſi quid eum iuuarent ad quos exire uoluiſſet. Corpora uero ſepelíri prohibuit: poſt hos Ananias quidam põtifex filius Maſabali nobilis & ſcriba curiæ uir fortis ex Amua genus ducens: & cum his. xv. ex populo clariores necabant. Ioſippi uero patrẽ cõcluſum aſſeruabãt: miſſoq; pcone denũciãt ne qs i ciuitate degẽtiũ uel colloqueret cũ eo: uel i unum ueniret proditionis metu propoſito: & eos qui hęc cum illo deflerent ante queſtionem perimebant. Cap. xxvii. Iſta uidens quidam Iudas filius Dudi unus ex numero præfectorum Symonis: qui turrim ab eo ſibi creditam cuſtodiebat. Fortaſſe quidem non nihil etiam miſericordia cruciatiũ pereuntiũ: magis autem ſui prouidentia conuocatis. x. fidiſſimis contubernaliũ quouſq; tãdem inquit hæc mala ſuſtinebimus? quamue ſalutis ſpẽ habemus ſeruantes peſſimo fidẽ? Ecce iã fames oppugnat: romani uero pœne it9 ſunt. Symõ aut bñ quoq; meritis infidelis ẽ: metuſq; ſibi ẽt apud eũ pœne & apud rõanos certa fœderis dextera. Ergo age tradito muro & noſmet ſuem9 & ciuitatẽ. Nihil aũt graue Symõ patiet ſi cũ deſe deſpauerit pœnas citi9 pẽdet. His ubi. x. aſſenſi ſunt mane cæteros quos ſubiectos habebat p diuerſum dimittit: ne qd eor; quę cogitauerat proderet. Ipſe uero de turri hora tertia rõanos iuocabat: illor; aũt alii ſuperbiã contẽnebant: alii nõ credebant: alios ẽt pigebat uelut mox capturos ciuitatẽ nullo piculo. Interea uero cũ Tit9 ad mur; cũ armatis accederet: añ rẽ Symõ cognouit: turrimq; uelociter occupat. Romanis eos inſpectãtibus peremit: & p mur; picit corpa mortuor;. Ibiq; circuíes Ioſippus: nec. n. rogare ceſſabat: caput uulneratẽ lapide: ſtatim attonitus cadit. Excurſus ãt ad eius caſum factus ẽ iudęor; abreptuſq; eſſet in ciuitatẽ niſi Cęſar miſiſſet: q eũ ptegerẽt. Illis ãt pugnãtib9 Ioſippus qdẽ tolliẽ nihil qd ageret itelligẽs. Seditioſi uero tãq; interfecto quẽ maxie cupiebãt cũ lętitia cõclamauerũt. Diciẽ aũt hic nũci9 p ciuitatẽ ex quo reſiduã multitudinẽ mœror tenuit uere piſſe credentẽ: cuius fiducia pfugere cogitabãt. Audito aũt Ioſippi mater in carcere mortuũ eſſe filium ſuũ ad cuſtodes quidẽ ex iotapatis hæc ait: certo ſe credere nec. n. uiuo potiri. Secreto aũt flens ad ancillas: hunc inquit fœcunditatis recepiſſe fructũ q; ne ſepelíre quidem ſibi filium licuiſſet a quo ſepeliri ſperaſſet. Verum ne illam quidem mendaciũ diutius cruciauit: neq; latrones refecit. Cito. n. cura to uulnere Ioſippus reſipuit: pgreſſuſq; clamabat illos quidẽ nõ ſibi multo poſt uulneris pœnas daturos: populũ aũt rurſum ad fidem rogabat. Vnde populo quidẽ fiducia: ſeditioſis uero ſtupor incidit eius aſpectu. Profugor; autem alii ſtatim de muro neceſſitate proſiliebant: alii uelut ad pugnã cum lampadibus progreſſi ſimulantes mox ad romanos profugiebant. Hos aũt ſcæuior ea quã intus pertulerant fortuna cõſequebat & fame quã domi reliquerant uelociorẽ apud romanos inueniebant ad exitium ſatietatẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aderãt aũt inflati ex inedia & uelut morbo itercutis aq turgidi. Deinde uacuatar eplẽ tes corpa disrũpebãtur: nisi q periti desideria cohibuissent: paulatimq cibũ desueto cor pore obtulissent. Verũ & eos q hoc mõ seruarent alia plaga suscepit. Quidã. n. apud sy rios ex trãsfugis deprehenditur e fimo uẽtris aureos colligẽs. Trãsglutiẽtes aũt: ut supra diximus: eo ueniebãt q cũctos seditiosi scrutabãtur: & maxia uis auri fuerat in ciuitate. Deniq. xii. atticis cõparabant qd antea. xxv. ualebat. Verũ hac arte p unũ detecta to tis castris fama prebuit q auro trãffuge pleni uenirẽt. Arabũ ãt multitudo & Syri scis sis uentrib9 supplicium minitabant. Et hac ego clade nullã credo scæuiorẽ cõtigisse iudę is: una deniq nocte duorũ miliũ patefacta sunt uiscera. Et hac Tirus iniustitia cognita pœne iussisset auctores circũfuso equitatu iaculis appeti: nisi magna fuisset multitudo noxiorũ: multoq plures puniẽdi q qui fuerant interẽpti. Cõuocatis aũt auxiliatoꝝ du cibus itẽq militũ romanoꝝ: nam ẽt militũ quosdã hęc tangebat iuidia, utrisq iratus di cebat: si qui militũ suoꝝ hæc cõmitterent lucri cã icerti nec arma ꝓpria quisq erubesce ret auro argentoq facta. Arabi aũt & Syri primo qdẽ in alieno bello iure suo calamita tibus uterẽtur. Deinde q crudelitatẽ in cædibus & in iudęis odia romanis ascriberent. Hac enĩ quosdã eoꝝ milites infamia participare. Et his qdẽ mortẽ iterminatus ẽ: si qs in eadẽ postea repertus fuisset audacia. Ad legiones aũt litteras dedit ut suspectos iuesti garent atq ad se referrent. Verũ ꝓfecto auaritia contẽnit oẽ supplicium: scæuisq hõibus lucrandi amor inatus est: nullaq oino calamitas plus habẽdi cupidine cõparatur: imo uero hęc alios & modũ habentẽ metus subiũgitur. Deus aũt qui dãnauerat populũ om nemq uiã salutis ad interitũ uerterat. Deniq id qd cũ pena interdixerat Cæsar occulte in ꝓfugos admittebatur. & si qs tranffugisset circũspectantes aũt ne qs romanoꝝ uide ret: eos scindebãt: & ex uisceribus q̃stũ nefariũ trahebant. In paucis aũt reperiebatur: & plæroq sola spes cõsumebat. Hic qdẽ casus multos trãsfugaꝝ seduxit. Ca. xxviii.

Ioãnes autẽ ubi rapinæ ex templo defuere: ad sacrilegium sese conuertit: multaq dona ria templi retinens: multaq uasa diuinæ rei misterio necessaria crateras & lances & mẽ sas: urceolis qdem abstinuit quos Augustus eiusq uxor miserat. Romanorũ quidẽ im peratores honorauerunt semper templũ atque ornauerũt: tunc aũt iudęus etiã alienige narum dona detrahebat: ad socios aũt dicebat sine metu diuinis abuti debere: q ꝓ deo: qui pro tẽplo militarent. Et ipso ali ꝓptereaq sacrum uinum & oleum quod sacerdotes sacrificiis reseruabant: tutum erat effudisse. Nãq in templo & multitudini distribuisse & illi sine horrore ungebãtur & potabãt. Non quidẽ recusabo dicere quæ dolor iubet. Puto si romani cõtra noxios uenire tardassent: aut hiatu terræ deuorandã esse ciuitatẽ: aut diluuio periturã: aut fulgura: aut sodomitana incẽdia passurã. Multo enim magis impiam progeniem tulit: q̃ quæ illa pertulerant. Deniq cum eorum pertinacia despera ta totus populus interiit. Et quid opus est sigillatim narrare cædes? Annius Eleaza ri filius trangressus ad Titum per unam portã quæ sibi credita fureat: centum & quin decim milia & .lxxx. dixit elata cadauera: ex quo die castra ꝓpe ciuitatẽ posita sunt. Et die quartadecima mensis aprilis usque ad celẽdas iulii. Hæc aũt imensa est multitudo: nec tñ uel ipse fuit appositus portę: sed publicã mercedem diuidens mortuos ex necessi tate numerabat. Cæteros enim ꝓpinqui sepeliebant. Sepultura autẽ fuit elatos ex oppi do proiicere. Post hunc aũt nobiles profugi omnia mortuoꝝ sexcẽta milia portis eiecta nunciabant. Aliorum uero numerum minime posse comprẽhendi. Cum ad pauperes ferendos non sufficerent: congesta in maximis ędibus cadauera essent inclusa. Et frumẽ ti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circundata ciuitate ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitas quosdam fuisse compulsos ut cloacas rima

rent: boumq uterẽ fimũ alimentũ haberent. Stercus inde collectũ & qd nec usui qui dem tolerabile fuerat cibus erat. Hoc rõani quidẽ audiẽtes miserati sunt: seditiosos aũt ne uidentes qdem pœnitebant: sed patiebant usq ad ea ꝓgredi: fatũ. n. eos reddiderat cæcos: quod iam & ipsis erat & ciuitati. Cap. i.

De bello Iudaico. Liber. vii. incipit.

Lades qdem hierosolymoꝝ in peius cotidie ꝓcedebant: cũ & sedi tiosi magis accenderent incluși: postq populũ fames ipsosq iam possederat. Quin & multitudo cõgestoꝝ in ciuitate cadaueꝝ & ui su horrẽda erat: odoremq pestifeꝝ emittebat: cum excursus ẽt pu gnãtiũ moraretur. Nã ueluti per aciem ruerent plurima cæde exci tata conculcare mortuos cogebãtur: & qui super eos pedem pone rent: neq superabant neq horrebant: nec saltẽ sibi augurio fore putabãt cõtumeliam mortuoꝝ. Gentili aũt cæde pollutí dextras ad extremũ bellum pręparabant: tanq ex probãtes deo: ut mihi uidẽ: supplicii sui tarditatẽ. Nõ. n. spe uictorię maior pars eoꝝ: sed despatione salutis ferocius ferebãtur. Romani aũt quãuis plurimũ in aggreganda materia laborarẽt: tñ intra. xxi. dies aggeres erexerũt attonsis oibus ad nonaginta usq stadia circũ oppidũ lucis. Erat aũt miserabilis terrę facies. Nam quę antea arboribꝰ & paradisis ornata fuerat: ea tunc deserta ꝑcisis undiq arboribus cernebatur: nec ullus q prius iudęam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis: cũ eius solitudinẽ tunc uideret, cõtinere lachrymas poterat: uel nõ gemere mutationẽ naturæ quantũ pri stinæ derogasset. Omnia nãq insignia pulchritudinis bellũ deleuerat: ne si qs subito ad ueniens q locũ prius scierat eũ cognosceret: sed ꝑsens q̃reret ciuitatẽ. Romanis autẽ ac iudęis finitũ opus aggerũ par faciebat timoris initiũ. Nãq hi nisi eos quoq exurerẽt ca ptum iri ciuitatẽ putabant. Romani aũt fortasse nec uolũtatẽ sibi fore illis incẽsis alios parare. nam & marerię defecerant: & labori qdem corpora militũ crebris offensionibus cęssarãt. Verũ ciuitatis cladibus tristius romani quã ciues ea habitãtes afficiebant. Ad mala enim q̃ hinc accedebant ẽt pugnatoribus nihilo segnius utebantur. Sed eoꝝ spes frãgebatur cũ aggeres insidiis: machinæ soliditate muri: manus uero cõflictus audacia repugnantiũ superaretur: & ꝑcipne q cũ seditione fameq ac bello: totq malis pręstan tiores iudęoꝝ aios iuenirent. Viroꝝ quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabant: inuictam uero animoꝝ magnitudinẽ quę calamitatibus aleretur. Nam quis eos in reb9 secũdis sustineat: qui malis ad uirtutẽ icitarẽtur. Illi quidẽ ꝓpterea cautius custodias ꝑ parabant. Ioãnis aũt factio apud Antoniã simul & futura timebant. Si diffíceretur mu rus cauebat & anteq arietes admouebantur operibus instabat: nisi qa conatus eorũ irri tus fuerit. Aggressi. n. cum facibus aggerẽ spe decepti remeare. Nã primũ ne concorda re quidẽ eoꝝ uidebatur consiliũ paulatim & per interualla & cũctanter nõ sine metu ꝓ silientiũ neq iudęoꝝ more: ut breuiter dicã. Deerant. n. q̃ ꝓpria gentis essent, audacia: cursus: & oium simul impetus: & ut non sine offensiõe recederent. Languidiores ꝓgres si quã solebant ẽt romanos solito prõptiores offendere: qui corporibus qdẽ atq armis ita undiq aggeres sepsere: ut nusq̃ igni aditum relinquerẽt. Animũ uero ita cõfirmaue runt, ne quis loco anteq occũberet, moueretur. Nam pręter oium rerũ desperationẽ si etiam illud opus esset exustũ, acerbissimus pudor milites occupauerat: si aut callidítati uirtus cederet: aut arma temeritati: aut peritia multitudini: aut iudęis romani. Simul ãt missilia cũ illis faciebant ĩ ꝓsilientes delata: & q ceeidisset posteriores ipediebat ac pe

culũ antecedẽtis molliores efficiebat. Qui uero ĩtra teli iactũ uenire ꝓperassent: alii di sciplina hostiũ & densitate ꝑterriti alii cõfixi hastis retrocedebãt: & ad extremũ alius aliũ timiditatis arguẽs reintecta reuertebãtur. Calẽdis aũt iulii tẽtata fuerat expugna tio. Iudęis aũt inde digressis rõani machinas admouere: q̃uis ab antonia saxis atq; igni ferroq; peterent: & quodcũq; hostibus tęlũ necessitas attulisset. Nã licet multũ mœni bus iudęi cõfiderẽt: machinasq; cõtẽnerẽt. tñ eas applicare ꝓhibebãt rõanos. Illi aũt iu dęis studiũ esse rati ne muroꝝ infirmitate antonia lędereť: & fragilibus eã fundamẽtis suspicantes cõtra certabant. Nec tñ q; feriebať ictibus obediebat: sed ipsi quidẽ crebris in se missilibus iactis cũ nullis periculis desup uenientibus lassarent, arietũ opus urge bant. Cũ uero inferiores essent ac lapidibus frangerẽtur: alii scutis sup corpore cõcame ratis: fundamẽta manib⁹ & uectib⁹ suffodiebãt. Itaq; saxis quatiť obstinato labore cõ cussis. Quietẽ utrisq; nox attulit: & ĩ ea murus arietibus labefactatus ex qua pte priori bus Ioãnes aggerib⁹ insidiãdo muꝝ suffoderat subsidẽte cuniculo repẽte labiť paꝝ ꝑ ter spem utrorũq; animi affecti sunt. Nã iudęi qdẽ qbus memoria esse oportebat qd rui na ꝑter spem accederet & aduersum eã ꝑcauti nõ fuerant tanq̃ mansura esset antonia confidebant. Romanoꝝ aũt inopinatã lætitiam sub celeri subuersione natam: conspe ctus alius murus quẽ intrinsecus Ioãnes ædificauerat cito restrinxit. Verũtamen prior facilior impetus uidebatur. Tunc.n. & ascensum per ruinas promptiorẽ & antoniã sa tis esse infirmiorẽ. Murus quoq; qui recens erat cito destrui posse arbitrabať. Nemo tñ eũ audebat ascendere q; qui primus id tentauisset certissimũ esset exitium. Cap. ii. Titus uero spe atq; rõne putans alacritatẽ pugnantiũ excitari: & adhortatione atq; ꝓ missis sæpe quidem periculoꝝ nasci obliuia: interdũ aũt mortẽ solere contẽni, in unum cõgregatos fortissimos experiebať dicẽs. O cõmilitones hortari qdẽ ad ea quæ piculũ non afferunt, aperte & ipsis qui rogant: & qui eos rogant ignauiæ repræhẽsionẽ parit. Exhortatione aũt opus ẽ in solis rebus ambiguis: quippe illa ꝑse quẽq; gerere dignũ ẽ. Itaq; difficilẽ uobis ĩ muꝝ esse ascensum ipse ꝓfiteor: q; aũt uel maxie oporteat gloriæ cupidos pugnare difficilimis rebus: pulchrũq; sit cũ laude mori. Nec erit ifructuosum. q primi fortiter fecerit ꝓsequar. Primũ qdẽ uos illud horteť: quod nõnullos fortasse de terreat, iudæoꝝ patiẽs aius: & ĩ aduersis rebus dura cõstantia. Romanos.n. eosq; mili tes qbus ĩ pace bella discere: in bello aũt uicere cõsuetũ ẽ, a iudæis manu uel aio superа ri turpissimũ est: idq; ĩ fine uictoriæ: cũ ẽt dei nitamur auxilio. Nãq; offensionis nostræ iudaicæ desperationes sunt. Illoꝝ ãt clades fauore dei uestrisq; uirtutibus crescũt. Etenl seditio: fames: obsidio: murorũq; sine machinis casus, qd sit aliud q̃ ĩ illos ira dei: nostrũ q; adiumentũ. Igiť non solũ deterioribus iferiores uideri: sed ẽt diuinũ ꝑsidiũ ꝓdere uo bis nõ cõuenit. Quo pacto aũt nõ turpe uideať: iudęos qdẽ qbus nõ magni pudoris ẽ uinci: q seruire didicerint: quo minus in posteꝝ patiãtur mortẽ contẽnere: atq; ĩ nos me dios frequẽter excurrere nõ uictoriæ spe: sed ostẽtationis gra: Vos aũt toti⁹ pœnę terrę marisq; uictores: qbus ẽt non uincere probro habetur ociosos sedẽtes: ne semel qdẽ ĩ ho stes aliqd audaciter expertos: famã ac fortunã cũ his armis operiri: maxie cũ paruo dis crimine totum possitis efficere. Deniq; iam in Antoniã si ascenderimus, habebimus ci uitatẽ. Nã & si pugnandũ sit aduersum intus positos quod non arbitror: attamẽ capta hac respiratiõe hostiũ incedere uictoriã nobis plenissimã repromittit. Et ego ꝑtermissa nũc eoꝝ laude: q ĩ bello cecidere: & ĩmortalitate q martio furore ꝓstrati sunt ex morbo pacis tpe mortẽ aliter sentiẽtib⁹ imprecabor: quoꝝ aia cũ corpore sepultura damnať. Quis.n. uiroꝝ fortiũ nescit: q; animas ĩ acie ferro corporibusq; absolutas purissimum ęthemẽtũ ęther hospitio receptas ĩter sidera collocat: manesq; se bonos ac ꝓpitios hero

as uidẽdos offerre posteris suis. Quas uero morb⁹ corpis tabesq; cõsumpserit: & si ma xime ꝓbris ac piaculis purgatæ sunt: subterraneæ tenebræ operiũt: altaq; obliuio fusci pit: & corpis simul ac uitæ ac memoriæ fine circũscriptas. Quod si necessario mors ho mini fato decreta est: ad hoc omni morbo leui⁹ ẽ ferri ministeriũ: cui nõ uideať ignauũ negare usui quod debito redditurus sit: Et hęc quidẽ ueluti seruari neq̃ant: uel qui cona ti fuerint ꝓsecutus sum. Est aũt salutis spes in maximis quoq; periculis: qui uirilẽ aium gerũt: primũ. n. qd decidit patet ĩcessu. Deide totũ qd ædificatũ est facillime dissolui ꝑt. Vosq; plures hoc opus aggrediẽtes: ali⁹ alii ꝓ adhortatiõe fiet atque subsidio: uestraq; obstinatio in breui aios hostiũ frãget: ac fortasse nobis si eã tm̃ cœperimus ĩcruẽta res efficietur. Etenim ascẽdẽtes quidẽ nos ꝓhibere scilicet conabũtur. Si uero clã uel ẽt per uim aliqd egerimus semel q̃uis paucos nõ sustinebũt. Me aũt ꝓfecto pudeat nisi q pri mus hoc fecerit: iuidendũ remuneratiõibus fecero: & q uixerit quidẽ similibus p̃fit: bea tissima uero p̃mia sequantur occisos. Talia dicẽte Tito: cætera quidẽ multitudo piculi magnitudinẽ timuit. coꝝ uero unus qui ĩ cohortibus militarent Sabinus quidẽ genere syrus uir & manu simul & aio fortis apparuit: licet si quis cũ añ uidisset: quantũ ex habi tu corporis ne specie quidẽ militem esse credidisset. Erat.n. colore nigro exilis habitudi ne: sed aia quædã heroica ĩ macro corpore atque angustiore uiribus suis habitabat. Cũ primus surrexisset: itaque dedo me iquit tibi alacri aio Cæsar: & ante oẽs in murũ ascen do: atque opto qdẽ ut uires ac uoluntatẽ meã sequtur fortuna tua. Quod si cœptũ casus iuiderit: scito me nõ ꝑter spem q; res aliter cesserit: sed q; sic decreuerim ꝓ te moriturũ. His dictis & scutũ læua manu capiti ꝑtendens: strictoq; dextera gladio circa horã dici sextã muꝝ petebat. Sequebãtur aũt ex aliis qui soli eius uirtuti ęmuli esse cupiebãt. xi. uiri. Multo ãt oẽs antecedebat diuino quodã ĩpetu excitatus: cũ de muro custodes iacu lis & sagittis undiq; infinitis apperetẽt: atq; ingẽtia saxa deuoluerẽt: q nõnullos de. xi. de ceperunt. Sabinus aũt missilibus occurrẽs: licet obstrucretur sagittis: nõ tñ ante ĩpetum cohibuit quã summa muri ꝑhenderet: hosteśq; in fugã uerteret. Viribus aũt eius atq; aĩ ptinacia territi plureśq; ascẽdisse rati nõ steterũt. Qua in re fortunã qs ueluti uirtutibus iuideat: sempq; ꝑclaris facinoribus officiat, nõ icusaurit: Siqdem hic uir neque ab ince pto errauit: & offensione lapidis cũ maximo crepitu ꝓnus decidit. Vnde factũ est ut iu dęi reuersi ubi solũ & iacentẽ uidere ex oi eũ parte iaculis peterẽt. Ille genibus nixus & scuto ꝓtectus primo qdẽ ulciscebať hostes multosq; ad se appropiquãtes sauciauit: uul neꝝ aũt multitudine remisit dexterã: & ad extremũ priusq̃ redderet aiam sagittis est ob rutus uir dignus ꝓ fortitudine q meliori fortuna uteretť. Pro mẽsura uero cœpti facino ris cecidit. Cæteri aũt tres pœne iã sũma tenẽtes obtriti lapidib⁹ pierũt: & octo sauciati detracti & ĩ castra relati sunt. Hæc qdem tertia die mẽsis iulii gesta sunt. Cap. iii. Biduo ãt post. xx. de numero excubantiũ p aggeres militũ cõgregati signiferũ ordinis sui & duos quosdã ex ala equitũ & tubicinẽ unũ ad se uocãt: nonaq; noctis hora per rui nas ad antoniã ociose ꝓcedunt: occisis aũt primis custodibus sõno oppressis muꝝ obti nent: ac buccina signũ dari p̃cipiũt: quo cæteri qdẽ uigiles subito exsuscitanť & fugiũt priusq̃ multitudinẽ q̃ murũ ascẽderat cernerẽt. Nam & timor illis & tuba imaginẽ quã dã, ubi magnũ hostiũ numeꝝ ascẽdisse crederẽt, oñdit. Cæsar aũt signo audito ꝓpere armat exercitũ: & cũ duc⁹ primis lectoꝝ caterua comitat⁹ ascẽdit. Cũ ãt iudęi ad tẽ plũ iteri⁹ cõfugissent: ipsi quoq; p cuniculũ irruperũt: quẽ Ioãnes aduersum rõanoꝝ ag geres apuerat. Dispositiq; amboꝝ agminũ seditiosi tã Ioãnis q̃ Symõis arcebãt eos sũ ma ui atq; alacritate repugnãdi. Siqdẽ excidii finẽ putabãt locũ scũz penetrasse rõanos qd & his uictorię principiũ fuit. Ad ipm ãt adytũ ualidissima pugna cõmittiť. His qdẽ tẽ

plũ ui occupare certãtib⁹: iudæis uero antoniã uersus eos repellẽtibus. Et sagittæ qdẽ atq; hastæ utrisq; inutiles erãt. Strictis ãt ensib⁹ dimicabãt. Neq; cõflictu discerni poterat: ex q̃ pte qsq; pugnaret pmixtis uiris & pp angustias pmutatis: cũ & uocis intellectũ magnitudo cõfunderet: multaq; mors esset utriq;: arma simul & cadauera iacentiũ cõculcata frãgerẽt pliantes. Semp ãt si bellũ fluẽs grauasset alterã partẽ potior ex hortatio & inferior cõquestio nascebat: neq; aut fugæ aut psecutioni loc⁹ erat. sed ꝑpinquæ mutatiões cõfligẽtiũ & inclinatiões pmixtæ fiebãt exercit⁹. Qui uero inter primos stetissent aut occidẽdi aut moriẽdi necessitatẽ hẽbãt: q; refugere nõ dabat. Nã & posteriores utriusq; ptes suos in frontẽ urgebãt: nullũq; inter dimicãtes bello uacuũ interuallũ relinquerãt. Cũ aũt iudęor⁹ animi rõanor⁹ peritiã uincerẽ: iãq; oino tota acies pelleret (ex nona .n. hora noctis ad septimã usq; diei pugnabãt). Hi qdẽ simul oẽs & excidii periculũ ꝑ nutrimẽto uirtutis hñtes: rõani uero exercit⁹ parti (nondũ .n. ascẽde rãt agmina: illisq; spes pugnantiũ nitebat) satis esse uisum est in psentia antoniã obtinere. Cap. iiii. Iulian⁹ uero qdã Ecatõtarchus ex Bithyna nõ ignobilis: quẽ in illo bello & armor⁹ peritia & uiribus corpis & cũ spiritu oium fortissimũ ipse cognoui, ubi rõanos iã cedere & male repugnare cõspexit: pp Titũ aũt q apud Antoniã stabat: subito ꝑsiliit iãq; iudæos uincẽtes solus ad interiorẽ usq; tẽpli angulũ persecutus ẽ. Fugiebat aũt uniuersa multitudo: neq; uim eius neq; audaciã hois esse opinantes. At ille per medios ruens quo alios alio diiecerat per ipsos quem occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verũ & ipsum ꝑfecto facta persequebantur quę ab homine uitari nõ possunt. Calceos nãq; hñs creberrimis atq; acutis clauis ut cęteri solẽt milites: fixos. Dũ strato saxeis crustis solo occurreret, labitur: magnoq; cum armorũ sono deiectus intergũ fugiẽtes reduxit. Et romanorũ qdem clamor ex Antonia sublatus saluti eius metuẽtiũ: iudæi uero multis simul gladiis & hastis undiq; feriebãt. Ille aũt multã qdẽ ferri uim scuto excipiebat: sæpe aũt conatus erigere ꝓcutiẽtiũ multitudie reuolut⁹ ẽ. Et iacẽs tñ gladio multos ꝓculit. Nec enĩ cito ꝓemptus ẽ: quãdo galea & thorace omnia membra neci oportuna septus orat. Nãq; diu uerticẽ cõtraxerat: donec cõcisis aliis eius mẽbris remisit uires: cũ ei nemo auderet succurrere. Nimius aũt dolor cæsarem tenuit: ubi tãtæ fortitudinis uirum ĩ cõspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & q; locus se qdẽ itercludebat auxiliũ ferre cupiẽtẽ. Alios autẽ ne possent metus ipediebat. Iulianus qdẽ diu cũ morte luctatus: cum non paucos interfectorũ suorũ sautios reliqsset ægre pemptus ẽ: magna sui gloria nõ apud romanos tãtũ & Cæsarẽ: ueꝝ apd hostes quoq; relicta. Iudæi uero ẽt mortui rapto corpe Romanos ĩ fugã uersos ĩ Antoniã cõclusere. Fortiter aũt ĩ eo prẽlio decertare Alexas quidam ęgyptus ex agmine Ioänis: ex pte uero Symonis Malchius & Militonis fili⁹ Iudas & Iosuæ filius Iacobus duces Idumeorũ: Zelotarũ uero fratres duo iuuenes Arsimon & Iudas. Cap. v. Tit⁹ aũt militib⁹ suis ĩperat Antoniæ fundamẽta diruere: facilẽq; ascẽsum cũcto exercitui ꝑparare. Ipse uero Iosippo ad se uocato: nãq; audierat eo die q erat mensis iulii septimusdecimus diuinã obseruãtiã quę entelechismos uocaẽ uirorũ penuria defuisse: eaq; re populũ nimis dolere: iterũ dici Ioãni ꝓcepit q̃ ante mãdauerat: quod etiam si quis eum pugnandi sęuus amor teneret: cũ qua placeret ei multitudine ad bellum progredi liceret. Dummodo non una secũ & ciuitas interiret simul & tẽplũ: sanctum tamen locum uiolare desineret: ne ue in deũ nephas admitteret. Potestatẽ aũt habere si uellet sacra intermissa celebrare per iudęos quos ipse delegisset. Itaq; iosippus ne soli Ioãni hęc ĩtimarent: sed ẽt pluribus: uñ exaudiri posset cõstitit & mãdata Cęsaris hebraico sermone disseruit. Multũ aũt ab his quo patrię ꝓcerẽt pręcabaẽ: ignemq;

depellerent iam templo contiguum: deoq; uota redderent cõsueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tegebatur. Multis aũt conuitiis tyrãnus Iosippo cũ execrationibus lacerato: postremo addidit nunq̃ sibi excidium esse metuẽdũ: quoniã dei ciuitas esset. Atq; cũ exclamatiõe sane uero inquit Iosippus eã purã deo conseruasti: iuiolataq; sancta manere. Nec in eũ cuius speras auxiliũ quicq̃ impium deliquisti: sed solẽnitas sacra cõsequit. Et si qdẽ tibi quisq̃ quotidianũ auferat cibũ impiũ cũ hostẽ putabis? Deũ uero quẽ ꝑpetua religiõe priuaueris belli auxilio speras futur⁹? Et romanis peccata imputas: qui nostras leges ẽt nunc tuent: & quæ ipe itercidisti sacra deo reddi cõpellunt. Quis nõ inopinatæ mutationis causam gemat ac defleat ciuitatem: cũ alieni quidẽ hostesq; impietatẽ tuã corrigant? Tu uero iudæus & inter leges educatus illis quoq; ĩ hascæuior iueniaris? At quin Ioannẽ ẽt qdẽ pœnitere malor⁹ nõ ẽ turpe in rebus extremis honorũq; tibi exẽplo patriã seruare cupiẽti ꝓpositũ est. Iechonias rex iudæor⁹ q quondã babylonis bellũ sibi iferẽtibus: spõte ciuitatẽ priusq̃ caperet excessit: & cũ cognatione sua uolũtariã captiuitatẽ sustinuit: ne hæc sancta hostibus ꝑderet: deiq; domũ uideret exuri. Ob hæc facta iudæor⁹ cõmemoratione laudat: eũq; memoria trãsmissa psęcula semper nouam immortalitatẽ posteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar: & si periculũ præsto sit: ego autẽ ueniã quoq; tibi a romanis spõdeo: dũ memineris q; gẽtilis moneo: & iudęis ista promittam spectarique oporteat qui sit auctor & unde cõsilium. Absit .n. unq̃ me ita captiuũ uiuere: ut gen⁹ aut leges patrias obliuiscar. Rursum ĩdignaris & clamas mihiq; maledicis. Etiã acerbiora mereor: qui hęc aduersus fata suadeo: deiq; sententia condẽnatos seruare cõtendo. Quis ignorat scripta uetęr⁹ prophetar⁹ & respõsum ĩpendens miserrimæ ciuitati. Iam tunc .n. eius excidiũ prędixere cũ qs homicidiũ gentile cœpisset. Vestror⁹ autem cadauer⁹ nõ ciuitas tantũ: sed ẽt templũ omne repletum. Deus plane deus ipse cũ romanis ignẽ sibi lustrationis infert totq; sceler⁹ plenam exurit ciuitatem. Hæc Iosippo cũ fletu & lachrymis ꝓsequẽteuox eius singultibus ĩterrupta est. Et romani quidẽ miserati dolorem admirati sunt. Ioannes aũt eiusq; socii magis contra romanos irritabantur: illum quoq; capere cupiẽtes. Nobiliũ tñ plurimos cõmouit eius oratio: & nõnulli quidem seditios⁹ custodias formidantes locis suis manebant: iã dudũ certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt aũt q capto discessionis tẽpore ad romanos cõfugere: ĩ qb⁹ erãt põtifices Iosipp⁹ & iesses. Filii uero põtificũ, tres qdẽ Hismaeli: cui apud Cyrenẽ fuerat caput abscissum: & Mathiæ quatuor: alteri⁹ uero Mathiæ unus: qui post interitũ patris aufugerat: quẽ Symon Gloriæ cũ tribus filiis: ut supra dictũ ẽ: interemit. Multi aũt nobiles cũ põtificibus defecere: eosq; impator cũ palia humane suscepit: tũ scies alienigenis moribus illic uersari molestũ esse: ĩ Gnophã dimisit ut ibi manerẽt: interim monitos ẽt pollicitus possessiões cuiq; peracto bello reddituꝝ esse. Illi qdẽ in destinatũ municipiũ lęti cum omni cautione discedunt. His autẽ in ciuitate non uisis rumor seditiosis iteꝝ diffamatus ẽ q; romani trãsfugas occidissent ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrerent. Et paulisper quidẽ hæc caliditas eoꝝ sicut autea ualuit: timor aũt profugere cupientes inhibuit. Rursus aũt postq̃ eos Titus reuocatos a Gnopha cũ iosippo murꝝ circũire & populo cõspici iussit, multi ad rõanos fugiebant. In unum uero congregati & ante romanos stãtes cũ lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabãt. Primo quidẽ paucos in ciuitate rõanos susciperẽt patriãq; seruarẽt. Si hoc displiceret saltẽ de phano certi exirẽt templũq; sibi liberarent. Nec .n. ausuros sine maxia necessitate rõanos ignẽ sanctis imittere. His illi magis aduersabanẽ multaq; in trãsfugas uociferari cõuitia supra sacras portas iacula & balistas & saxoꝝ dispositas torměta: ut oẽ qdẽ circũ phanum spacium multitudine mortuoꝝ sepulchro: templum

uero ipsum castello simile uideret. In loca uero sancta & iacessa cū armis adhuc & ma nibus gētili cęde calētibus insiliebāt:& ad hāc ꝓcessere legis iniuriā ut quā iudęos indi ꝛgnationē oporteret exercere si hæc rōani admitterēt: & tūc in iudæos ꝓpria sacra teme rantes uterent rōani milites. Nemo tñ fuit eoꝝ qui nō cū honore templū aspiceret atq; adoraret:latroneſq; optaret anteq; intollerandū malū cōtingeret pœnitere. Cap. vi. Titus aūt dolens uicē eoꝝ iterū Ioānē eiusq; socios increpabat dicens. Nōne uos o sce leratissimi cancello sancta loca ꝓtexistis? Nō litteris græcis ac nostris icisas tabulas co stituistis? qbus ne septa cuiq; trāsgredi liceret edicit. Nō eos q trāsissent quāuis rōanus quis esset uobis necare pmisim? Quid igit i eo ēt mortuos cōculcastis o nocētissimi. Aut cur templū & externi & gētilis sanguinis cōfusione polluistis? Testor ego patrios deos:& si qs nunq; hūc locū añ aspexit:nūc.n.neminē credo:itēq; testor & exercitū meū & iudæos q apud me sunt & uosipsos qd nō ego uos uiolare hæc cōpellā: quin & si lo cū acies uestra mutauerit:neq; accederet ad sancta quispiā rōanoꝝ: neq; quicq; in eius contumeliā faciet. Seruabo aūt uobis ēt templū nolētibus. Cap. vii. Hæc Iosip po iternūciāte principis dicta:latrōes ac tyrāni existimātes nō beniuolētia: sed timidita te hos sermōes fieri i supbiā tollebant. Tit9 āt q neq; seipsos miserari eos:neq; tēplo p cere ꝓspiciebat, rursus bellū gerere decreuit iuit9. Sed uniuersū qdē his militē q; loc9 eū nō capet iferre nō poterat. Tricēis.n.de singulis cēturiis uiris fortissimis lectis ēt chiliar chis singulis millēos atribuit:hisq; duce ꝓposito Cereali, hora noctis nona iubet i custo dias ipetū fieri. Cū āt ipse quoq; i armis esset unaq; descēdere statuisset, amici eū pp pi culi magnitudinē ducūq; dicta cōtinuerūt. Pl9.n.opis ātonia sedētē:q; militū certamia factuꝝ esse dixerūt:q; si piculū subisset. Oēs.n.fore sub oculis imperatoris optios bellato res. his puit. Deide ob hoc solū se mānere locut9 ad milites:ut de eoꝝ uirtute iudicaret:ne aut fortis quisq; indonat9 abiret:aut cōtra ipunit9 ignau9 lateret:sed oium spectator ac testis fieret ipse:q & ulciscēdi & remunerādi esset dominus:illos qdē ad aciē hora q; su pra memoratū ē dimisit. Progressus āt ad Speluncā de Antonia qd fieret expectabat. Veꝝ hi q missi fuerāt nō ita ut sperabāt somno oppressos iueneꝝ custodes:sed excitatis cū clamore cōfestim manus cōseruere excubitoꝝ intus. Mane āt cæteri cateruati excur rere. Itaq; primoꝝ qdē ipetū excipiebāt rōani. Qui āt illos sequerent:in agmen ꝓpriū incidebāt:multisq; suoꝝ uelut hostibus utebant. Vocis nanq; agnitionē cōfusus ptim clamor oculoꝝ aūt singulis nox ademerat:cū ꝓterea quosdā furor cecos:alios iracūdia: alios timor efficeret:iccirco obuiū quenq; sine discretiōe feriebāt. Romanis qdē scutoꝝ cōiunctione septis & p globos ꝓsiliētibus ignoratio mln9 nocebat:signi.n.sui qsq; me minerat. Iudæi uero disiecti tā ipetus q; recessus temere facientes: sæpe imaginē inter se hostiū alius alii demōstrabāt:cū reuertētē suū qsq; p tenebras romanū quasi aggrediē tē excipet. Deniq; plures a suis q; ab hostibus sauciati sunt:donec orto die uisu iā pugna discerneret:& in acie stātes ordie sagittis atq; lapidibus agerent. Neutri uero cedebāt neq; labore fatigabant. Sed romani qdē & sigillatim & multi simul in cōspectu ipera toris de uirtute certabant. Illūq; diē sibi quisq; promotionis initiū fore putabat: si forti ter dimicasset. Iudæis āt & ꝓpriū cuiusq; piculum:& quod tēplo metuerēt ministrabat audaciā:q; tyrānus stans hos rogaret:alios uerberaret:ad pugnādū interminationibus icitaret. Cōminus āt plærūq; pugnantiū. Sed cito & breui momēto prędia mutabātur. Neutra.n.pars ꝓlixū fugæ spatiū uel ꝓsecutionis habebat. Pro suoꝝ aūt euentu ex An tonia tumult9 erat:& cōfidere superātibus:& stare si fugerēt: acclamātiū. eratq; ueluti quoddā belli theatrū. Nec.n.uel Titū uel alios q una erant quicq; eoꝝ q in pugna gere bant latebat. Postremo nona hora noctis cœpto plio:quita diei dissoluti sunt. Cū neu

tri eo loco uñ pugnā inire certe fuga cessissent:ueꝝ mediā in ancipiti plio uictoriā reli quissent. Rōanoꝝ qdē plurimi nobiliter decertarūt. Iudæoꝝ ptis qdē Symonis iudas Marió filius:& Simó Iosiæ. Idumeoꝝ uero Iacob9 & Symō alter Carthæ filius: Iaco bus aūt iosiæ. De ioānis aūt sociis Getheus & Alexander. De zelotis aūt Symon filius Tagiræ. Cap. viii. At rōanoꝝ reliqua man9 die septimo submersis antonię fun damentis:latam uiam usq; ad templū composuit. Admotaq; muro agmina mox agge res inchoabāt: unū contra interioris templi angulū qui ad septentrionalē orientēq; spe ctabat: alterū cōtra exedrā ad aqlonis partē inter duos muros ædificatū. Alioꝝ duoꝝ unū cōtra portā occidētalē tēpli exterioris:alteꝝ ab aqlone. Magno tñ opus cū labore ac miseriis ꝓficiebat cū materias sexcētesimo usq; stadio deportarēt. Interdū āt insidiis lædebātur:cū ipsi qdē uincēdi facultate minime cauerēt:iudæis uero pp desperationē sa lutis audaciorib9 uterent. Nōnulli.n.eqtū quotiēs ad ligna siue fœnū colligendū exis sent interea dū id facerēt equos suos frænis exutos pasci, sinebāt:quos iudęi per cuneos erūpētes rapiebāt. Itaq; dū id crebro fieret cæsar existimās quod erat ueꝝ, negligentia suoꝝ magis quā iudęoꝝ uirtute rapinas contingere, tristi aiaduersiōe cęteros ad equoꝝ custodiā reuocare statuit:unoq; milite q equū perdiderat morte dānato eo metu equos suos cæteris cōseruauit. Nunq;.n.eos post hęc i pascua dimittebant sed tanq; natura his connexi ad necessitatē egrediebant. Illi quidē tēplū oppugnabant aggeresq; erigebāt. Altera uero die post eoꝝ ascēsum multi seditioſoꝝ quos rapinæ defecerāt & fames urge bant:cōgregati in ꝑsidia romanoꝝ q; Elenoā montē uersus collocata erant circa undeci mā diei horā impetū faciūt. Sperabat.n.primo qdē inopinatos:deide curandi corporis cā qescētes facile decipi posse. Veꝝ cognito illoꝝ conatu romani & de ꝓpriis custodiis celeriter collecti obstabant eis murū transcēdere ac perrūpere uiolēter conatis. Cōflato aūt uehemēti plio multa qdē & alia ab utraq; parte fortiter gesta sunt cum romani ꝑter fortitudinē ēt bellandi peritia:iudęi uero imoderato ipetu & effrenatis aīs uterent. Dux āt his pudor erat:illis necessitas. Nam & amittere iudęos ueluti laq;is irretitos romanis turpissimū uidebatur & illi unā spē salutis si muꝝ ui perrūpere potuissent hēbāt. Ibi tū qdam ex ala eqtū Pedanius noie iudæis i fugam uersis atq; in uallē coactis equo in ad uersum mōtē a latere icitato ꝓteruectus rapit unū exhostib9 fugā petentē iuueneꝝ & gra uē corpore & armis undiq; septū:talo cōpræhensum trñ se iclinauit equo currēte:tanq; dexteræ uim itēq; cæreri corporis & equestris peritię demōstrauit. Iste qdē tanq; mun9 aliquod rapuisset captiuū ferens ad Cęsarē uenit. Titus aūt uires eius q cœperat admi ratus & captū qa muꝝ aggredi tētauerat supplicio affici iussit. Et ipse quidē tēpli oppu gnationē curabat:utq; aggeres mature fierēt ꝓpurgebat. Cap. ix. Interq; iudęos aduersis plīis male tractatos tumescēte paulati bello & i serpēte tēpli pernicie sicut i pu trefacto corpore ad sola mēbra peste occupata ꝓueniētes ne ulterius ꝓcederet abscinde bat. Porticus.n.parte q; ab aqlone in oriētē pertinēs antoniæ iūgebatur incēsa: Deinde ad.xx. fere cubitos abrupere:imisso sanctis icēdio manib9 suis. Biduo āt post pdicti mē sis uicesimo & q;rto die romani porticū iflāmare:& usq; ad quartūdecimū cubitū igne ꝓgresso:iudęi similiter culmē abiiciūt:neq; oino recedētes operibus & antoniæ cōtinē tia diruētes:cū liceret eis ac deberēt icēdiū ꝓhibere. Itaq; imisso igne cursum eius ocio se ꝓ sua utilitate metiebant. Circa tēplū aūt nunq; plia cessauere:sed frequēs paulatim cōtra se excurrentiū bellū. Hisdē aūt diebus qdā ex iudęis uir & corpore breuis & uul tu despicabilis tanq; genere quā rebus aliis uilissimus Ionathes noie ꝓgressus ad Ioan nis pōtificis monumentū:cū alia multa superbe ad romanos ꝓlocutus est:tū quē fortis simū hērent ad singulare plīū ꝓuocauit. At q cōtra stetere multi qdē dedignabāt:erāt

aũt iter eos ut assolet ẽt q timerent:quosdã uero nõ icõsulta moueret rõ cũ mortis cupidine nõ debere cõfligere.Nam q de salute desperassent eos neq; cautos ipetus neq; deũ here placabilẽ:& cũ his ĩ discrimẽ uenire quos neq; uincere magnũ sit & uinci cũ deho nestamẽto periculosũ nõ fortitudis sed ferocitatis uideri.Cũ ãt diu nemo ꝓcederet mul taq; iudæus eorũ timiditati illuderet:erat arrogantissimus qdã supbus e romanis ex ala equitum nomine Pudes isolẽtiam eius exosus. Fortasse autem etiam corporis breuitate sublatꝰ icõsulte ꝓsiliit:& cæteris cõmissa cũ eo pugna risum p̃buit:sed a fortuna ꝓditꝰ ẽ.Lapsũ.n.ionathes iterfecit:deide pede supra mortuũ posito:læua scutũ dextraq; cruẽ tũ gladiũ corruscabat armisq; cũ fremitu cõcussis exercituí & iacẽti isultans spectantes romanos ĩcrepabat:donec eũ tripudiantẽ & uana iactãtẽ quidã priscus cẽturio sagitta transfixit ecq; facto & iudęoꝝ & romanoꝝ clamor excitatus est.ille aũt dolore ĩ uerti gine tortus supra corpus hostis icubuit:belliq; fœlicitatẽ rõne carentẽ quã uelox ultio sequeretur ostẽdit. Cap.x. Seditiosi uero tẽplũ tenẽtes aperte q̃dẽ & quotidie mi litibus ĩ aggeribus positis repugnabant. Vicesimo aũt septimo die ꝑdicti mẽsis huiusmodi dolũ excogitant.Occidentalis porticus spatiũ quod iter culmen & trabes erat ua cũ siluis aridis:itẽq; sulfure ac bitumine repleuere.Deide uelut oppressi cedebant.Qua re multi qdẽ temerarii fugiẽtibus istabãt:& in porticũ ascẽdere positis scalis nitebant. Qui uero prudẽtiores erãt nullã fugę cãm iudęis fuisse cogitãtes locis suis manebant. Veꝝ porticu repleta his q ascenderãt ignẽ imittũt iudæi.Excitata undiq; subito flãma: rõanos & q extra periculũ steterũt ingẽs stupor ĩuasit:& despatio quos incẽdiũ cœpat occupauit.Flãmis.n.cincti semetipsos in oppidũ:alii uero in hostes p̃cipitabãt. Multi spe salutis desiliẽtes in puteos ilico debilitabant. Alios dũ conant ꝓueniebat incẽdiũ: alii ferro flãmã antecedebãt. Stati uero & alios fugiẽtes ignis cõpræhẽdebat plurimũ puagatꝰ.Cæsarẽ uero licet p̃moriẽtibꝰ idignaret:q; iniusti porticũ ascẽderãt:misericor dia tñ eoꝝ tetigit.Cũq; nemo ꝓhibere posset icẽdiũ:hoc erat tñ solatio percũtibus:qa uidebãt eius dolorẽ ꝓ quo ipsi animã pderẽt.Vociferãs.n.& ante alios ꝓsiliẽs:& comi tes suos quã possent auxiliũ ferre obsecrãs cernebat.Eiusq; uoces & affectiões q̃sq; ue lut aliquã p̃clarissimã sepulturã secũ afferẽs moriebat.Nõnulli tñ recepti in partẽ portꝰ latiorẽ flãmaꝝ qdẽ periculũ euasere.Obsessi aũt iudæis cũ diu sauiri restitissent:po stremo uniuersi cecidere. Cap. xi. Post oẽs aũt qdã iuuenis noie Lõgus toti huic ornamẽto fuit calamitati:& quãuis sigillati digni sint memoria q pierie: oium tñ fortissimꝰ demõstratꝰ est.Quẽ iudęi qdẽ & qa fortis erat:& qa iterficere cũ cupiebãt: ad se descẽdere ꝓmissa fide hortabant.Frater uero eius Corneliꝰ q ex altera parte stabat: ne gloriã suã romanãq; militiã dehonestaret orabat:cui magis obtẽperauit: sublatoq; altius gladio ut ab utriq; ptibus cerneret semetipsum occidit.Eoꝝ quos ignis obsederat Argoriꝰ qdã calliditate seruatꝰ est. Appellato.n.clara uoce Lucio quodã cõmilitone & cõtubernali suo:heredẽ te inqt relinquo totiꝰ patrimonii mei:si me excepis.Cũ ãt ille ꝓmpto aio accurrisset:ipse qdem q se in eũ ꝓiecerat uixit.Lucius uero pondere oppressus:cõstratoq; lapidbꝰ solo allisus cõtinuo moritꝰ.Ea calamitas paulisp qdẽ roma nis tristitiã cõparauit.In posteꝝ tñ cautiores effecit:& aduersus iudęoꝝ insidias iuuit:q bꝰ plerũq; loca moresq; hoium nescientes lędebant.Exusta ẽ uero porticꝰ ad turri usq; ioãnis:quã ille belli tpe quod cũ Symõe gerebat supra postes q̃ in Xistũ ducerẽt ædificauerat.Reliquũ uero iudęi qm̃ cõsumpti fuerant q ascẽderant absciderũt.Postero aũt die Romani quoq; porticũ q̃ in boreæ parte fuit ad orientalẽ usq; totã icẽdunt:cõtinẽtẽ angulos eius qappellatur cedronꝰ super uallẽ ædificata:unde ẽt ꝓfunda erat & hor ribilis eius altitudoa. Cap. xii. Circa tẽplũ qdẽ ita res sehẽbant.Eoꝝ uero qui per

ciuitatẽ fame corrũpebãtur ĩfinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles aũt clades eue niebãt.In dies nãq; singulos si uel nunq̃ aliquid cibi apparuisset bellũ illico gerebatur: & amicissimi iter se ad manus ueniebant miseris diripiẽtes ais uiaticũ. Fides aũt penuriæ nec moriẽtibus hẽbatur:sed etiã quos uiderẽt expirare scrutabant latrones:ne quẽ forte cibũ sinu occultãs q̃spiã morerent.Ipsos ãt spes egestate uictus hiãtes ueluti canes rabidos decipiebat:& impingentes ĩ hostia tanq̃ ebrii ferebantur:easdẽq; domos bis ac ter eodẽ momẽto desperatiõe inqetabant:oiaq; dẽtibus necessitas subigebat:& ea colli gẽtes q̃ nullũ q̃is sordidissimũ mutoꝝ aĩaliũ nõ horreret comedere patiebãtur.Deniq; nec cingulis nec calciamẽtis abstinuere coriaq; scutis detracta mãdebãt.Quin ẽt fœni ueteris laceramẽta uictui hẽbantur:cuius nõnulli exiguũ pondus q̃tuor atticis uenũda bant.Et qd opus est famis iprobitatẽ ex rebus aĩa carẽtibus demõstrare?Factũ.n.rela turus sum neque apud grẽcos neque apud barbaros cognitũ & dictu qdẽ horrendũ:au ditu uero icredibile.Itaq; libẽter hanc calamitatẽ itermitterẽ ne mentiri me posteri æsti marent:nisi testes multos haberẽ& fortasse aliq̃ prię referrẽ gratiã partius ea differens quorũ facta ppessa est. Cap.xiii. Mulier quædã ex plebe trans iordanẽ habitan tiũ incolaꝝ Maria noie Eleazari filia de uico Vatezobra qd significat domos Esopi:ge nere ac diuitis nobilis cũ alia multitudine fugiẽs ĩ hierosolyma recepta cũ cæteris obsidebat.Huius alia quidẽ bona tyrãni diripuerũt:q̃ ex trãsamnanis locis ĩ oppidũ cõportauerat.Reliquias uero cõditoꝝ & si aliq̃ta repperissent irrũpentes domũ eius satellites quotidie auferebant.Grauiter aũt mulier idignabatur:ꝓptereaq; sæpissime raptoribus maledicẽs:& iprecans eos cõtra se uehemẽtius irritabat cũ neque iratus neque miserans eã quisq̃uellet iterficere.Sed uictũ quidem patrãdo aliis parabat. Vniq; aũt adẽpta iam erat ei ẽt reperiẽdi facultas famesq; uisceribus & medullis irrepserat. Plus uero q̃ fames iracũdia succẽdebat.Igit ui aĩ ac necessitate ipulsa rebꝰ aduersis ꝏtra naturã excitat:raptoq; filio quẽ latentẽ hẽbat miserũ te ait ĩfans in bello & fame & seditiõe cuite seruauero?Apud romanos ẽt si uixeris seruiturus es:fames aũt ꝑuenit seruitutẽ. His uero seditiosi scæuiores sunt. Esto igitur mihi cibus & seditiosis furia & humanę uitæ fabula quæ sola deest calamitatibus iudęoꝝ.Et hoc simul dicẽs occidit filiũ coctũq; mediũ comedit.Adopertũ aũt reliquũ seruauit.Ecce aderant seditiosi & cõtaminatissimi nidoris odore capti mortẽ ei statim nisi qd parasset ostẽderet mĩabant.Illa uero bonã partẽ se reseruasse respondens aperit filii reliqas.Illos aũt cõfestim horror cœpit atq; demẽtia uisuq; ipo diriguerũt.At mulier & hic inqt ẽ uere filius & facinꝰ comedite:nã & ego comedi.Nolo ut sitis aut fœmia molliores:aut matre misericordiores: q̃ si uos pietatẽ colitis & mea sacrificia repudiatis:ego qdẽ comedi:reliquũ eius me mãebit.Post hoc illi qdẽ tremẽtes exierũt:ad hoc solũ timidi uixq; hoc cibi matri cessere. Mox aũt repleta est eo scelere tota ciuitas:& unusquisq; ante oculos sibi cladẽ illã ꝓponẽs tãq̃ hoc ip se admississet horrebat.Ab oibus aũt quos fames urgebat ꝓperabat ad mortẽ & beati appellabant q priusq̃ id paterent iteriissent.Cito ãt rõanis nũciata ẽ illa calamitas:eo rũq; alii nõ credebãt:alii miserebant:multos ãt uehemẽtiꝰ eiꝰ gẽtis odiũ cœpit.Cęsar aũt sup hoc deũ placabat:siqdẽ iudęis pacẽ obtulisset eisq; liberã ꝓposuisset oium obliuionẽ q̃ cõmiserãt.Illos ãt ꝓ cõcordia seditionẽ:bellũ ꝓ pace:ꝓ facietate atq; opulẽtia famẽ optasse:& q ꝓpriis manibꝰ tẽplũ qdipse eis seruasset icendere cœperãt:huiusmodi alimentis eos esse dignissimos.Verũtñ scęlꝰ huiꝰ nefandi uictꝰ ruia sese patrię optutũ:neq; relictuꝝ ĩ orbe terrę:ut sol ispiciat ciuitatẽ in q̃ matres sic uescerent.Añ matres aũt pribꝰ hmõi alimẽta deberi:q nec post eiusmodi clades arma deponerẽt.Simul hęc dicẽs desperationẽ hostiũ reputabat:nec eos sanã mentẽ recepturos existimabat: q̃ cũ

Universidad de Deusto Biblioteca

ēta iā pertulissent qbus anteq̄ ea paterent mutare sententiā sperabant. Cap. xiiii. Octauo aūt die mēsis augusti: cū duæ legiōes aggeres pfecissent ad exedrā occidētalē templi exterioris admoueri arietes iussit. Cum diebus aūt sex q firmissimꝰ erat aries pa rietem sine intermissione pulsando nihil oīno profecisset. Veꝛ & huius & ceteroꝝ ma gnitudies structura lapidū supabat. Septētrionalis aūt portæ alii fundamēta suffodie bant: multūq; fatigati exteriores tantū lapides euellere potuere. Ab iterioribus aūt por tæ sustinebant: iāq; diu mālere donec īstrumentoꝝ & uectiū conatibus desperatis ro mani scalas porticibus applicauere. Iudæi uero præuenti ne eos subire ꝓhiberēt cū his cōgressi dimicabant. Et alios qdē retro depellētes p̄cipitabāt: accedētes alios subsidio trucidabāt. Multos de scalis egredientes priusq̄ scutis obtegerent ferientes gladiis p̄ue niebāt. Nōnullas aūt scalas armatoꝝ plenas in latus deiicientes declinabāt. Vnde ro manoꝝ quoq; nō pua cædes sequebat. Alii signis ablatis pro his decertabāt: rapinam eoꝝ grauissimę fore turpitudini ducentes. Postremo tamen iudęi & signis potiuntur: & eos qui una ascēderēt interficiunt. Cæteri uero clade intereuntiū ꝓterriti descendunt. Romanoꝝ qdē nemo nō aliquo facto ope ꝓcubuit. Seditioſoꝝ aūt qui prioribus ꝓliis etiam tunc fortiter pugnauerūt. Et præterea Eleazarus fratris Symonis tyranni filius. Titus aūt cum uideret se alienis & templo cum damno & nece mīlitum parcere, ignē portis subiici iussit. Inter hæc aūt ad eum profugi ueniunt Ananus ex Maue Symonis satelles crudelissimus: & Archelaus filius Magaditi: iccirco sperantes uenīā q̄ iudæos uictores reliquerāt. Titꝰ aūt cū hāc eoꝝ ī iudæos crudelitatē audiuit: utrūq; obtrūcare decreuit. Dicebat. n. necessitate ñ uolūtate uēisse: nec salute dignos eē icēsā ipoꝝ cā p̄ia; descrētes. Verūtn cohibuit iracūdiā fides: eosq; dimisit: sed non eo loco hīdos quo etiā alios credidit. Iā uero portis milites ignē admouerāt: liq̄factoq; argēto cito lignū flāmę absumpserāt: cū subito auctæ ꝓximas ide porticꝰ corripuere. Iudæis uero ignē circū se uidētibꝰ: corpa simul aīaq; ceciderūt: & stupore attoniti adiuuare qdē uel extinguere nemo conatꝰ est. Stātes uero aspiciebāt: nec tn̄ his q̄ absumerent dolētes: saltē ut qd re liquū esset saluū haberēt aīum colligebāt. Illo qdē die & q̄ secuta ē nocte crescebat incē diū: paulati. n. nec simul undiq; inflāmare porticꝰ potuerūt. Postero āt die Titꝰ partē militū iussit incēdiū restringere perq; ꝓxima portis loca uiā sternere: ut facilior. agmini bꝰ esset ascēsus: rectores ad se cōuocat: sexq; collectis q erāt ꝓceres: Tiberio Alexādro totius militiæ p̄fecto: & Sexto cereali qntæ legionis p̄positō: & Largio lepido decimæ: & Tito phrygio qntedecimæ: cū qbꝰ erat ēt frōto ac termꝰ magister duaꝝ alexādrinaꝝ legionū &. M. Ant. Iulianus ꝓcurator iudeę. Cōgregatisq; ꝓterea chiliarchis & ꝓcu ratoribꝰ cōsiliū de tēplo ꝓposuit. Aliis qdē uidebat lege belli utendū esse: nunq̄. n. iu deos a nouis rebꝰ posse desinere tēplo manēte: quo oēs ubicūq; essent colligerent. Nō nulli monebāt: ut si templū relīquerent iudęi neq; armis ꝓ eo qsq̄ certaret: cōseruādū esse suadebāt. Si uero id pugna obtinuissent ignibꝰ cōsumendū: qm̄ castellū iā uideret esse nō templū: & præsidiū nō ipse id ueꝝ illi q fieri coegere cōmitterent. Tito aūt nec si stā tes dimicarēt iudęi ꝓ hoībus animo carentibus: ulciscendū esse dicente: neq; se unq̄ tm̄ opus incēsurū: iā. n. romanorū fore hoc damnū: sicut ornamētū quoq; foret ꝑerii si ma neret: iā certi qd uellet: ad eius accedūt sniam frōto Alexāder & Cerealis tunc quidē cō siliū dimisit. Iussisq; militibus requescere itēq; ducibus ut his in ꝓcinctu ualidioribꝰ ute retꝰ: uiā sternere ꝓruinas lectis ex cohortibꝰ ꝑerat ignēq; restinguere. Illo qdē die iu deos labor itēq; timor ab ꝑetu cōtinuit. Postrēo āt collectis uiribꝰ & recepta fiducia p orientalē portā cōtra tēpli exterioris custodes secūda hora diei ꝓcurritur. Illi aūt primā quidē concionē fortiter excepere: septiq; scutis a frōte murꝝ cōdensa acie inclinant. Cer

tum tn̄ erat eos non diu duraturos q; & multitudine infestātium & animis uincerent. Cæsar aūt priusq̄ uerterent acies: na pugnā ex antonia prospectabat: cū eqtibus lectis uenit auxilio. Impetū uero eius non sustinuere iudæi: sed primis interfectis plāriq; fugā petunt. Et cedētibus qdē romanis reuertētes īstabāt. Cū āt illi retorsissent ite; refugie bāt: donec circa horā qntā iudæi ui coacti tēplo introire, cōclusi sunt. Titus āt discessit ī antoniā decreto postridie mane cū oī exercitu aggredi templūq; obsidere. Sed id plane dei sententia iamdudū igne dānauerat: euolutisq; tēporibus aderat fatalis dies q erat de cimꝰ mēsis augusti: quo ēt priꝰ a rege babyloniꝝ fuerat cōcrematū. Ex æditꝰ āt cām principiūq; sumpsit icendiū. Nā cū paulisper Titi discessu seditiosi qeuissent romanos rursus aggrediunt custodūq; tēpli cū ignē iterioris phani restinguētibus pugna cōmit tit. Hicq; iudæis in fugā uersis usq; ad tēplū transierunt. Cap. xv. Hic itaq; tūc mīlitum unus nō expectato cuiusq̄ edicto neq; tm̄ facinus ueritus: sed diuino quodam motus ꝑpetu a contubernali suo sustollit: & ex ardēte materia raptū ignē ī fenestrā inse rit aureā inde ad mēbra circū templū ædificata de septentrionali regiōe aditus erat. Flā ma uero excitata iudæoꝝ qdē calamitati dignus clamor exoritur: & ad ulciscēdū ꝓpe rabant: neq; iam uitæ pcendū rati neq; uiribus temperandū: amisso eo cuius gratia cau tissimi uidebantur. Mature aūt hoc Tito quidam nunciat. Et ille namq; casu ī taberna culo qescebat sicut a ꝑlio redierat, exiliit: templūq; curriculo petit ꝓhibiturus incēdiū: omnesq; post eum duces & hos agmina pterrita sequebant. Clamor aūt ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cęsar autem uoce simul ac dextera pugnāti bus signo dato ignē iubebat extīgui. Sed neq; uox eius audiebatur q; aures eoꝝ maior clamor obstrueret: nutūq; dexteræ nō attēdebant cū alios bellū alios ira distraheret. In trocurrentiū uero agminū impetū nō p̄cepta neq; interminatio cōtinebant: sed quo fu ror ea duceret sequebant. Ad ipsos aūt introitus obstrusi multi quidē sese inuicē concul cabant: multi uero ardētibus adhuc & fumātibus porticū icedētes ruīnis liuore qdē ute bantur. Cū uero ad tēplū accessissent edicta qdē cæsaris nō audire simulātes: p̄cedentē qsq; ut ignē īmitteret hortabat. Seditiosis aūt iā subeūdi quidē spes nulla erat: sed fuga & cædes oīa possidebat. Magna uero populi multitudo iualida & iermis ubicūq; occu pati fuerant iterficiebātur: & circū aram qdā ingens mortuoꝝ numerus cōgerebat. Per gradus uero tēpli & sanguis multus ꝓfluebat: & eoꝝ corpora q supra ceciderāt delabe bantur. Cæsar aūt ubi neq; impetū insaniētiū milītū cōtinere poterat: & flāma domina bat ītro cū rectoribꝰ ingressus & scūm tēpli & qcqd illic erat aspexit: ea qdē q̄ apud alie nigenas erant fama maiora. Pōpa uero & opinione domestica nō minora. Cū aūt flam ma nōdum ex ulla parte ad iteriora penetrasset: nec mēbra quæ circū erant tēplū depa scerent: qd erat ueꝝ existimans adhuc illud opus posse seruari: & ipse ꝓsiluit militesque rogare ut ignē restinguerēt conabat: & liberalē & hecatōtarchū de stipatoribꝰ suis su ste mulctatos: qui nō obedirent iussit arcere. Illoꝝ aūt furor belliq; ꝑetus qdā uehemē tior iudęorūq; odia & cæsaris reuerentiā & ꝓhibētis metū superabāt. Plærosq; aūt p̄da rū spes incitabat supicantes intus oīa pecuniæ referta esse: qm̄ fores auro factas cōspice rent. Præterea qdam miles ex his qui itrauerant: cū cæsar ad inhibēdū incēdium cucur risset ignē iam cardinibus portę subiecerat. Tūq; subito postq̄ flāma intus apparuit: & duces cum Cęsare discedebant: & stantes extra succēdere nemo ꝓhibebat. Templū q dem hoc modo iuito Tito exuritur. Cap. xvi. Sed hoc multū qs deflēdum pu tet: ut opus oīum q̄ audiuimus aut uidimus maxime admirabile tā extructionis genere quā magnitudinis: itēq; munificētiæ in singulis rebus & gloriæ q̄ de sanctis habebant maximū tn̄ ex facto capiet solatiū: quod ut aīalibus ita opibus locisq; fatū sit inelucta

bile. Mirabitur aũt in eo ẽt circũacti tpis fidẽ. Nã & mensem ut dictũ est cũq; die serua uit: quo primũ ab babylõiis tẽplum erat icẽsum. Et a prima structione tẽpli quã Solo mon rex inchoauerat: usq; ad hoc excidiũ qd̃ cuenit secundo ãno principis uespasiani: mille. cxxx. colligunt ãni: & septẽ menses ac dies. xv. A posteriore uero quã secũdo ãno Cyri regis aggeus fecerat: usq; ad excidiũ qd̃ Vespasiano iperãte sustinuit ciuitas ãni dcxxxix. & dies. xly. Dum templũ aũt incenderet ẽt quicqd in manus forte uenisset ra piebat: & cædes erat infinita deꝑhensoꝝ. Nec actæ fuit ætatis miseratio aut reuerẽtia ca stitatis: sed & pueri & senes & sacri ac ꝓphani similiter interficiebant: atq; oẽ genꝰ ho minũ belli calamitas ꝓsequebat: unaq; supplices cũ repugnãtibus necabant: flãmaq; ulterius ꝓgrediens cũ gemitu occũbentiũ concrepabat. Et pro altitudine qdẽ collis ar dentisq; opis magnitudine totã quis ardere crederet ciuitatẽ. Illo aũt clamore nihil ma ius aut horribilius excogitari põt. Nam & rõanoꝝ agminũ fremitus erat & seditioso ꝝ: ferro igniq; clausoꝝ clamor ingens tollebat: & populi fursum deꝑhensi ad hostes fuga cũ stupore ac calamitate cõquestio. Incolle ãt cõstitutis ẽt multitudo oppidi cõsonabat. Iam uero multi fame marcidi in mortẽ pœne luminibꝰ clausis postq̃ ignẽ tẽpli uidere in q̃stus interim clamorẽq; uiresq; receperũt. Resonabat aũt & trãs fluuiũ regio: & mõ tes circũpositi grauiorẽ impetũ faciebãt: & tñ erãt clades acerbiores tumultuũ. Nã col lẽ qdẽ in quo templũ erat euelli radicitꝰ qs putaret: ita undiq; belli plenus uidebat & sanguis igne largior esse pluresq; interfectoribꝰ interfecti oisq; terra cadaueribus tege bat: & supra corpa mortuoꝝ gradientes milites cursum fugientiũ sequebãtur. Latroci nalis qdẽ multitudo tandẽ pulsos a rõanis in exterius tẽplũ deide ciuitatẽ euadit. Popu li aũt qd̃ fuit reliquũ in exteriorẽ porticũ confugerũt. Sacerdotũ aũt iudæorũq; nõnulli primũ qdem uiribus itẽq; sedibus suis quæ ex plũbo factę erãt: auulsis in rõanos ꝓmis silibus utebãtur. Deinde cũ nihil proficerent ignisq; i eos euomeretur: i parietẽ desidẽ tes octo cubitis latũ ibi manebant. Duo tñ ex nobilibus cũ ad romanos trãseundo ser uari possent aut cõem cum cæteris durare fortunã: semetipsos in ignẽ iniecere: & cũ tẽ plo cõcremati sunt Hyneríus filius Velgæ: & Iosippus Dareæ. Romani aũt q; frustra se circũ templũ ædificiis parcere iudicabant: cum ipm templũ arderet oia simul icẽdũt: & qcqd ex porticibus reliquũ erat & portis: ꝑter unã ex parte oriẽtali: alterã ex meridia na q̃is eas quoq; postea fundit9 euerterint: qn ẽt arculas quæ gazophilatia uocant in cendunt i qbus magna uis erat pecuniæ ac plurimũ uestiũ: aliaq; substãtia. Et ut breui ter dicã oẽs iudęoꝝ congestę diuitię q; opulentissimus qsq; illuc totas domos exhause rãt. Venerũt ãt ẽt sup eam quæ restabat unã porticũ extra tẽplũ quo cõfugerãt ex po pulo mulierculę itẽq; pueri & promiscuæ multitudinis prope ad sex hoium milia. Sed priusq̃ de his Cęsar quicq̃ decerneret uel ducibus iperaret: ira flagrãtes milites icendũt porticũ. Hincq; cõtigit ut alii cũ se ex flãma pręcipitarẽt morerẽtur: alios ipsa corrũpe ret. Ex tãto aũt numero nemo seruatus. His cã iteritus qdam pseudo propheta fuerat: qui eo die prædicauerat in ciuitate: q; eos in tẽplum deus ascẽdere signa salutis acceptu ros iuberet. Multi enĩ a Tyrãnis tunc subornati prophetæ populo denũciabãt ut expe ctarẽt dei auxiliũ: quo ꝓpterea minus profugerẽt: & eos q supra timorẽ & custodiã fie rẽt spes retineret: cito aũt i aduersis pſuadet. Quod si ẽt malorũ istantiũ liberationem polliceatur qui fallit: necessario qui ea patit̃ spei tutus efficit̃. Cap. xvii. Deniq; miserabilis populis illis qdem fallacibus deũq; calũniãtibus credulas erat. Certis uero ꝓdigiis & futurã solitudinẽ ꝓnunciãtibus neq; attẽdebant aio neq; credebãt: sed uelut attoniti nec aut oculos habẽtes aut aias edicta dei dissimulauere: mõ cũ supra ciuitatẽ sidus stetit simile gladio & p annũ pseuerauerit cometes: mõ cũ ante desectionẽ primi

q; belli motus ad diẽ festũ azymoꝝ populo cõueniẽte. Octauus ãt dies erat aprilis mẽ sis: nona hora nocturna circu arã iteq; templũ tm lumẽ circulsit ut clarissimꝰ dies putare tur. Et hoc usq; ad mediã ꝓmansit horã quod ipertis qdẽ bonũ augurũ esse uidebatur: sacroꝝ uero peritis priusq̃ ueniret statim diiudicatũ est. Eodẽq; festo die ẽt bos cũ ad ho stiã duceretur agnũ in medio phani peperit. Orientalis autem porta interioris templi cũ esset ænea atq; grauissima: & post meridiẽ uix a. xx. uiris clauderetur: seriq; ferro iun ctis obseruaret: pessulosq; altos haberet i saxeũ limẽ dimissos uno ꝑpetuo lapide fabri catũ uisa ẽ noctis hora sexta patere. His aũt curriculo ꝓ custodes tẽpli magistratui nũ ciatis ascẽdit ille: uixq; eã potuit claudere. Verũ & hoc iterũ ignaris qdẽ signũ optimũ uidebat. Deũ näq; bonoꝝ portã sibi aperuisse dicebãt. Prudẽtiores uero tẽpli tutamẽ sponte sua dissolutũ iri cogitabãt & hostiũ domũ esse. Portas aperiri solitudinẽ uero illo ostẽto signari inter se ꝓnunciabãt. Post dies ãt festos in dieb9 paucis uicesimꝰ prio die mẽsis maii Larualis quędã imago uisa ẽ fidẽ superãs. Mõstrũ aũt fortasse qd̃ dicturus sum ẽt his ẽ cognitũ q uiderũt & q̃ secutę sunt clades dignæ ꝑlagiis extitere. Näq; añ so lis occasum uisi sunt ꝓ inane ferri currus totis regionibꝰ & armatæ acies tranãtes nubi la & ciuitatibꝰ circũfusæ. Festo aũt die quã pẽthecosten uocãt nocte sacerdotes itimũ tẽplũ more suo ad diuinas res celebrãdas igressi primũ qdẽ motũ quẽdãq; strepitũ sen serũt. Postea uero subitã uocẽ audiere q̃ diceret migremus hinc. Quid aũt his horribili us fuit? Iesus qdã filius Anani plebeius & rustic9 quadrienniũ priusq̃ bellũ gereret̃ in sũma ciuitatis pace atq; opulẽtia cũ ad festũ diẽ uenisset quo Attegias in honore dei cõ poni in tẽplo ab hoibus mos est, repẽte exclamare cœpit. Vox ab oriẽte. Vox ab occi dente. Vox a quattuor uẽtis. Vox in Hierosolymã & templũ. Vox i maritos nouos no uasq; nuptas. Vox in oẽm hũc populũ: atq; hæc iterdiu noctuq; oẽs ciuitatis uicos cla mitãs circuibat. Nõnulli aũt uiroꝝ insigniũ aduersum omẽ idignæ ferentes corripiunt hoiem: multis uerberibus afficiũt. Ille aũt neq; pro se nec ad eos q se mulctabãt secreto qcq̃ locutus eadẽ quæ priꝰ uociferãs ꝓseuerabat. Magistratus aũt rati quod erat uerũ: magis diuinũ eẽ hois motũ: ducũt eũ ad romanoꝝ ꝓfectũ ubi plagis usq; ad ossa lacera tus: neq; supplex quicq̃ fuit neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinãs maxime flebiliter uocẽ ad singulos ictus respõdebat. Veh ueh hierosolymis. Albino ãt iterrogãti: is nãq; iudex erat: qs eẽt uel unde ortus: aut cur ista diceret: nihil rettulit. Nõ prius ãt cessauit lu ctus miseræ ciuitatis donec eũ Albinus furere iudicatũ dimisit. Ille aũt ad belli usq; tps neq; adibat quẽq̃ ciuiũ nec quẽq̃ uidit: sed quotidie uclut orationẽ quãdã meditatꝰ ueh ueh hierosolymis q̃rebat. Sed nec iꝑcatꝰ é cuiq̃ cũ i dies singulos mulctaret: nec uectũ offerẽtibus benedicebat. Sola uero eius respõsio ad oẽs erat i triste ꝑsagiũ. Maxime ãt diebus festis uociferabatur: idq; p annos septẽ & qnq; mẽses cõtinuos faciẽs neq; uoce raucior fuit: neq; laborauit donec obsidionis tẽpore pspectis augurũis ipse cecidit. Supra murũ enĩ circuiẽs iterũ: ueh ueh ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat. Cũ aũt ad extremũ addidisset: ueh ẽt mihi: lapis tormẽto missus cũ statim peremit ani mãq; adhuc illa oia lugẽtẽ dimisit. Ca. xviii. Hæc si qs reputet, pfecto iueniet, Deũ qdẽ hoibus cõsulere: modisq; oibus præmonstrare q̃ sunt eoꝝ generi salutaria: ip sos aũt ad demẽtiã suã malis uolũtariis iterire: qñ qdẽ & iudaï post antoniã captã qua dratũ phanũ fecerãt: cũ in sacris libris scriptũ haberent capiendã ciuitatẽ ac templũ: si phanũ quatuor angulis esset effectũ. Sed qd̃ maxie eos ad bellũ excitauerat rñsum erat ambiguũ itidẽ in sacris libris inuẽtũ q; eo tpe qdem esset ex eoꝝ finibus orbis terrę ha biturus iperiũ. Id enĩ illi qdẽ quasi ꝓpriũ acceperũt: multiq; sapientes iterꝑtatione decep ti sunt. Hoc aũt plane rñso Vespasiani designabat̃ imperiũ qui apud iudęa creat9 est

Universidad de Deusto Biblioteca

ıperator. Sed ēt hoīes fatū uitare nō pnt ēt si puiderint: At uero his signorū q̄dā p̄ sua libidine interp̄tati sunt: alia contēpsere: donec patriæ excidio suaq; pernicie cōp̄ iniqui tas confutata est. Cap. xix. Romani q̄dē postq̄ seditiosi ad ciuitatē cōfugere tē plo itemq; omnib⁹ circū locis ardētibus signa i phano reposuere cōtra portā orīētalē: hiq; ibi sacrificio celebrato maximis cū clamoribus declarāt Titū ıperatorē. Vsq; adeo uero præda satiati sunt milites, uniuersi ut i Syria dimidio quāpridē fuerat p̄cio pōdus auri ueniſſet. Et his aūt sacerdotibus q in tēpli pīete p̄durauerāt: puer sitiēs romanis cu stodibus pacē petebat: sitimq; fatebat. Sed ubi illi tā ætatis quā necessitatis miserati de dere ei dexterā: & ipe bibit: & quā secū attulerat lagenā repletā sursum refugiēs abiit ad suos. nec eum quisq̄ custodū insequi ualuit: sed eius perfidiæ maledicebant. Ille aūt nihil se p̄ter placita feciſſe dicebat. Dextera enim sibi data nō ut apud ipsos remaneret: sed ut tantū descenderet atque ut aquā acciperet: quę cum fecerit in fide manſiſſe. Astutiā quidē p̄ter ætatem maxime pueri qui decepti fuerant mirabantur. Quinta uero die sa cerdotes oppressi fame descendunt: & a custodibus ad Titum perducti ut salutē sibi cō cederet orabant. Ille aūt ueniæ quidē tēpus illis p̄teriſſe fatus: periſſe uero id cuius eos gratia merito cōseruaſſet. Decere aūt sacerdotes interire cum tēplo duci hoīes ad suppli ciū iubet. Sed tyrāni cum sociis qm̄ bello undiq; tenebātur: circundatis aūt nusq̄ erat fu gere copia: Titum ad colloquia ꝓuocant. Ille aūt pro humanitate naturali saltem oppi dum seruare cupiens & amicis p̄terea suadentibus. Latrones enim iam moderatiores fa ctos esse arbitrabant: in parte occidua templi exterioris cōsistit. Hic. n. super xistū erāt portæ ac pons q ciuitatē tēplo iūgebat: isq; tūc iter tyrānos ac Titū iteruenīebat. Mul titudo aūt utrinq; densi astabāt: iudęi qdem circū Symonē ac Ioānē suspensi uenię spe. Romani uero ad Cæsarē speculandi studio q̄liter eos reciperet. Edicto āt dato militib⁹ Titus ut & iracundiā & sagittas cōtinerent: adhibitoq; interp̄te: quo argumēto supior ostendebat prior alloq cœpit. Etiā ne saturati estis patriæ malis: O uiri q̄bus neq; uir tutis nostræ neq; infirmitatis ꝓpriæ uenit in mentē: sed incōsulto īpetu ac furore p̄ditis populo & ciuitate simul ac templo ipsi quoq; iuste pituri. Qui primū qdem post̄q uos Pōpeius fortiter debellauerat nouas res affecta re nō debuistis. Deinde ēt bellū apertū cōtra romanū populū extulistis? Vtrū ne multitudine freti? an q̄ pua manus uobis rōa ni exercitus satis restitit auxiliatoq; fide? Et q̄ gens ıperio nr̄o libera iudāos præ rōanis optaret? sed uiribus corpoq;? At q scitis nobis seruire germāos. Firmitate muroq; & ma ior Oceano murus atq; obstaculū quo septi britānī adorāt arma rōanoq;. Animoq; ob stinatiōe uel astutia ducū. at qn ēt carthaginēses captos esse noueratis? itaq; uos cōtra rōanos ipsoq; excitauit humanitas q primū uobis & terrā dedimus possidendā: & genti les iposuimus reges. Deinde leges seruauim⁹ patrias: & uiuere uos nō solū discretos: sed cū aliis ēt uestra uolūtate cōcessimus: q̄dq; maximū est: tributū capere dei noīe ac dona ria colligere p̄misimus: eaq; offerētes neq; monuim⁹ neq; ꝓhibuimus: ut hostes nobis efficeremini ditiores: nostraq; pecunia uos cōtra nos istrueretis. Ergo tātis bonis affecti sacietatē in eos q hæc uobis p̄stiterāt extulistis & imitiū exēplū serpentiū uirus blādien tibus infudistis. Esto Neronis negligētiā cōtēpsistis & ueluti ruptū aliq̄d mēbroq; siue cōtractū alias male quieti in maiore uitio detecti estis: & ad spes ıprobas ēt cupiditates imodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā uestrā nō ut pœnas a uobis ob ea q̄ i certæ cōmiseratis exigerat: sed monitis emēdaret. deniq; cum deberet si depopulādæ na tionis cā ueniſſet stirpē uestrā petere atq; hanc delere ciuitatē galileā & circa eā loca ua stare maluit ut pœnitēdi uobis p̄beret indutias. Sed hæc eius humanitatis ifirmitas ui debatur: nostraq; lenitate aluistis audaciā. Et Nerone mortuo feciſtis q̄d negſimi solēt

& ex itestinis uestris dissensiōibus fiduciam p̄sumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad ægyptū, ad struēdū bello tp̄s illud utile putauistis. Neq; uos puduit ꝓturbare principes declaratos: quos ēt duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos cōfugit im periū & oībus in eo qescētibus p̄ legatos aūt gratulātibus exteris natiōibus itę hostes iudęi & legatiōes qdem a uobis trans euphraten usq; nouaq; rerū gratia missæ: murorū aūt ambitus reparabant. Seditio uero tyrānorūq; cōtentio & bellū intestinū q̄ sola hu iuscemodi neqssimos decēt. Iussus ego abiuito patre cū mādatis tristibus ad ciuitatē ue nire lætabar: cognito populū de pace sentire. Ante ellū rogabā uos desistere: pugnāti bus aliquādiu parcebā: spōte aduenientibus dexterā dedi: fidē seruaui cōfugiētibus: mul tos captiuos miseratus uerberibus urgētes bellū coercui: muris uestris machinas iuitus admoui: semp cædis uestræ cupidos milites cōtinui. Quotiēs uici totiēs uos ad pacē tan q̄ uictus ꝓuocaui. Cū ꝓpe ad tēplū accessissem: cōsulto itęq; legis belli oblitus parcere uos ꝓpriis sanctis orabā: tēplū seruare data uobis exeūdi copia & fide salutis: uel ēt pu gnare alio tpe si uelletis i alio loco facultates p̄buī. ista oīa spreuistis & tēplū manibus uestris incēdistis. Deinde sceleratissimi nūc me ad colloquiū ꝓuocatis: ut qd tale cōser uetis quale periit? Qua uosmetipsos salute dignos esse post tēpli excidiū iudicatis? Qui ēt nunc armati statis & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri q̄ fiducia? Nōne populus uester exanimatus? Tēplū uero perit: mihiq; subdita est ciuitas: in manibus āt meis hētis aīas uestras. Et tn̄ fortitudinis esse gloriā mortē arbitramini? Non cōtēdā cū pertinacia uestra. Proiectis autē armis traditisq; corporibus uitā uobis idulgeo: & sicut in priuata domo dns mitis ultus grauiora cætera mihi seruo. Ad hæc illi rn̄derunt: fidem q̄dē se ab eo minime posse accipere. Nā iurasse nunq̄ id eē facturos: exeūdi uero per mu nitiones qua murū sepserat cū cōiugibus ac liberis facultatē petebant. Ituros enim se in solitudinē ipsisq; oppidū relicturos. Hoc Titus uehemēter iratus q in sorte captoq; cō stituti uictorū cōditiones sibi ponerēt. Declarari qdem his iussit uoce p̄conis ne ulterius ad se ꝓfugerent: neue fidē sperarēt: nulli enim esse parcēdū: cūctis āt uiribus dimicarēt quātū possent saluti sue cōsulerent. Iam enim se oīa iure belli gesturę: militibus aūt diri pere ciuitatē atq; inflāmare permisit. Illi aūt ipso q̄dē die nihil egerūt. Postremo aūt die archiū & aerā & curiā & qui uocat ephlam succēdere: & ꝓgrediebat ignis usq; ad He lenæ regiam: quæ in media erat acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici ardebant domusque fumo consumptis eodem die galeza regis filia & fratres cum his multi nobi les ex populo congregati ut fidem sibi daret Cæsari supplicarunt. Ille autem q̄q̄ cæteris omnibus iratus erat: mores tamen non mutauit: sed eos suscepit. Et tnnc q̄dam omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea uinctos romam perduxit fidē obsidū p̄staturos. Cap. xx. Seditiosi aūt ad domū regiā ꝓfecti ubi qa tuta erat multi facultates suas deposuerant & rōanos hinc pellūt: & oibus popularibus q eo cōuenerant ꝓpe ad octo milia &. cccc. occisis pecuniā ēt diripuere. Viuos aūt duos mi lites romanos cœpere unū eqtem alter; peditē: & peditē q̄dem interfectū per oēm tra xere ciuitatē uelut uno corpe oēs rōanos ulciscerent. Eques uero q̄dā his quod saluti fo ret suadere pollicitus deducit ad Symonē. Cūq; q̄d diceret nihil saperet: Ardali cuidam ex nūero ducū trahitur puniēdus. is āt eū reuinctis post terga manib⁹: ceruice atq; ocu lis in cōspectu rōanoq; ueluti capite cæsurus ꝓduxit. Verū ille dū gladiū iudæus educe ret ad romanos refugit. Hunc Titus qm̄ ab hostibus esset lapsus nō est passus q̄dē oc cidere. indignū uero esse romanoq; militē iudicauit: qa uiuus fuerat captus: & armis ab latis eū agmine pepulit. Quæ res prudēti uiro grauior eē morte uidebat. Cap. xxi. Postero autē die romani uersis in fugā ex iteriori ciuitate latronibus oīa Siloā usq; igni

tradidere:& oppidū qdē gaudebant abſumi rapinis uero carebāt:qm̄ latrones ex inani tis priuſ oībus i ſupiorē ciuitatē recedebāt. Erat nāq; illis maloꝝ qdē nulla pœnitudo: arrogātia aūt tanq̄ in rebus ſecūdis. Deniq; ardere ciuitatē lætis uultibus aſpicientes alacri uoto mortē expectare dicebāt q; perēpto populo incēſo templo: & flagrāte oppido nihil eſſent hoſtibus relicturi. Sed tñ ioſippus in extremis eoꝝ rebus ꝓ reliqis ciuitatis obſecrādo laborabat. Sed multa qdē in eoꝝ crudelitatē atq; impietatē locutus multa uero ꝓ ſalute adhortat⁹ nihil amplius quā eluſus eſt: qa neq; ſe tradere pp iuſiurandū patiebant:neq; pugnare cū rōanis ex ęquo iā poterāt ueluti cuſtodia circūuallati: ędiſq; inſup cōſuetudo dexteras cōmouebat. Diſpſi aūt per ciuitatē p ruinas latitabāt ꝓfugere parati inſidiātes. Multi aūt capiebant oēſq; interficiebant. Nam pp inediā fugere nō ualebāt:mortuos aūt canib⁹ ꝓiiciebāt. Omne aūt per cūdi genus fame leuius uidebat:adeo ut ad rōanos quoq; licet ēt deſperata miſericordia tñ fugerent atq; in ſeditioſos a cæde nō ceſſantes ſpōte incederēt:nulluſq; in ciuitate locus uacuꝰ erat: ſed cūcta mortuos habebāt:quos fames aut latrones cōfecerāt:& cadauerib⁹ eoꝝ plena erāt oīa: qui alimētoꝝ penuria uel ſeditione perierant. Tyrānos aūt fouebat factionū latronūq; ſpes ultima ſita in cloacis. Quo ſi fugiſſent minime iueniri poſſe arbitrabant. Sed peracto excidio poſt rōanoꝝ digreſſum ꝓdire ac fugere cogitabāt. Id.n. plane illis erat ſomniū. Nec enim uel deū uel rōanos fuerāt latituri. Tunc qdē ſubterraneis freti plura quā rōani cōcremabāt.& q ex incēdiis fugiētes in cuniculos deſcendiſſent eos iprobe necabant itēq; ſpoliabāt. Quin ēt cibū ſicubi reperiſſent cōcretū ſanguine deuorabāt. Erat aūt inter ſe illis iā rapinaꝝ cā bellū: eoſq; putauerī niſi excidio p̄uenti eſſent nimia crudelitate mortuoꝝ quoq; corpa deguſtaturos fuiſſe. Cap. xxii. Cæſar aūt fieri nō poſſe ꝓſpiciens ut ſine aggeribus ſuperiorē caperet ciuitatē in p̄rupto undiq; loco ſitā. diſtribuit opibus militē uicēſimo die mēſis auguſti. Erat āt tranſuectio ipendioꝝ difficilis oībus:ut dictū eſt, circū ciuitatē uſq; ad centeſimū ſtadiū in prioꝝ aggerū extructionē detonſis. Quatuor qdē legionū opus in occidētali parte ciuitatis cōtra aulā regiā erigit̄. auxiliatoꝝ uero manus & cætera multitudo xiſtū uerſus ac pontē & Symonis turri quā ioānes bellū gerēs ꝓ caſtello ſibi ædificauerat. His aūt diebus idumeoꝝ duces clam cōgregati conſiliū deſui traditiōe cœpere miſſis ad Titū qnq; uiris ut dexterā ſibi darēt p̄cabant̄. ille tyrānos ſperās eſſe ceſſuros idumeis abſtractis qm̄ bellī ps uidebant̄:ſero qdē uerū tñ uitā his pollicitus legatos remiſit. Diſceſſum aūt parātibus Symō p̄ſenſit.& eos qdē q ad Titū prexerāt qnq; uiros ſtatim occidit. duces uero quorū nobiliſſim⁹ erat Joſæ filius iacobus correptos in cuſtodiā coniicit. nec multitudinē idumeoꝝ abductis rectoribus qd ageret neſcientē ſine cuſtodia hēbat: ſed diligentioribus eā cuſtodiis amplectebat̄ & tñ cuſtodes ꝓfugientib⁹ obſtare nō poterāt. Quāuis multi necarent̄:plures tñ erant q̄ fugerēt. Omnes aūt ſuſcipiebant̄ a rōanis: q; Titus nimia lenitate priora p̄cepta neglexerat:ipſiq; milites iā & ſpe lucri & ſacietate cędib⁹ tꝑabant. ſola.n. relicta plebe aliud uulgus cū cōiugibus ac liberis puo quēq; precio uendabāt. Cū multi aūt diſtraherent̄ & emptores pauci eſſent:q̄q̄ uoce p̄conis edixerat ne qs ſolus traſſugeret:ut eo mō familias ſuas educerēt: tñ hos quoq; recipiebat:appoſitiſq; qui ab his ſecerneret ſi qs digno ſupplicio uideret̄. Et ifinita qdem multitudo uenit. Ex populo uero ſeruati ſunt pluſq̄ milia.xl. quos impator quomodo cuiq; gratū erat dimiſit. Cap. xxiii. Iſdē aūt diebus ēt ſacerdotū aliqs filius nebuthi noīe ieſus accepta fide ſalutis a Cæſare ut de ſacris donariis quędā traderet: egredit̄ ac tradit ex phani pariete cādelabra duo. His q̄ in tēplo erant poſita ſimilia mēſaſq; & crateras oīa ex auro ſolido & grauiſſimo facta. Tradit ēt uela & pontificū indumēta cū gēmis

& uaſa multa ſacrificio cōparata. Quin ēt cuſtos ſacræ pecuniæ comprehēſus phinees noīe ueſtes & cīgula ſacerdotū oñdit:multāq; purpurā & cocchū q̄ ad uſum repoſita capitiſmatis ſeruabant̄. Cū qbus aliq̄tū cinami erat caſiæ pigmētorūq; alioꝝ multitudo:qbus cōmixta deo i dies ſingulos adolebāt. Tradita ſunt āt ab eo & ex aliis opibus multa & ſacra ornamēta nō pauca:quoꝝ gratia licet ui capto trāſſugæ tamen data eſt uenia. Cap.xxiiii. Iā uero pfectis aggeribus ſeptēbris menſis die.vii.:qui erat cœpto ope octauus & decimus dies:romani quidē machinas admouebāt. Seditioſoꝝ qdē alii q ciuitatē deſperauerāt muris relictis in acrā recedebāt:alii aūt ſe in cloacas demittebant. Multi aūt diſpoſiti ulciſcebant̄ eos q arietes applicarēt:& hos aūt ſuperabāt multitudine acuirtute romani:quodq; maximū eſt:læti mœſtos atq; iā debiles. Cū āt pars eſſet aliqua muri ſubruta:nōnullæq; turres arietib⁹ pulſatæ ceſſiſſent:ſtatim quidē ꝓpugnatores eaꝝ diffugiunt:timor aūt etiam tyrannos neceſſitate maior inuadit. Nam & priuſquā tranſgrederentur hoſtes torpore tenebantur: & ad fugiendum ſuſpenſi erant. Videres autem paulo ante ſuperbos & factis impiis arrogantes ita tunc humiles eſſe ac tremere ut miſeranda eſſet, quanq̄ in nequiſſimis, tanta mutatio. Conati ſunt quidem ambitu & muro: quo mœnia cingebantur, inuaſo atq; perrupto cuſtodes pellere atq; egredi. Cum uero quos antea fideles habuerant nuſquā uiderent, fugiebant quo quemq; neceſſitas impuliſſet. Adeuntes aūt alii totum ab occidente murū ſubuerſum eſſe nunciarent:alii ſubiiſſe romanos:ac etiam propinquare ſeſe querentes: alii ēt uidere hoſtes in turribus affirmarent metu fallente conſpectum in ora proſtrati pro ſua dementia querebant̄:ac ueluti ſucciſi neruos qua fugerent hæſitabant. Vnde & maxie qs & uitutē dei pſpexerit contra iniuſtos & fortunā romanoꝝ. Tyrāni qdē ſemetipſos tuitione priuauere:ac ſponte de turribus deſcēdere:unū ui nunq̄ ſola uero fame capi poterāt. Rōani uero q tñ in muris infirmioribus laborauerāt: eos quos inſtrumētis nō potuiſſent nunc fortuna cœpere. Omnib⁹.n. machinis tres turres ualidiores erant de qbus ſupra memorauimus. Relictis itaq; his uel (quod eſt uerius) dei nutu in his deꝑhenſi conſeſtim qdē ad uallē ſiloā cōfugere. Rurſum aūt ibi a metu paululū reſpirauerunt munitionē q̄ murus erat accinctus ex ea pte partiere. Vſi aūt infirmiori audacia quā neceſſitate. iam.n. uires eoꝝ labor met⁹:& calamitas fregerat, a' cuſtodibus retrudunt̄: & per diuerſa diſiecti in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti ſigna in turrib⁹ poſuere:& plauſu atq; lætitia uictoriā cātu celebrabāt:q; principio finē belli multo ſenſerant leuiorē. Deniq; ſine ſanguine muꝝ nacti nouiſſimum non eſſe credebant: cūq; nullum reluctantē uiderent:pro in certo mirabant̄. In anguſtias aūt uiaꝝ ſtrictis gladiis ſuſi & quos cœpiſſent interficiebant nullo diſcrimine:domoſq; totas cum oībus qui eo cōfugerant ſigui tradebant. Multas uero uaſtantes quas prædæ cā penetraſſent, integras mortuoꝝ familias & plena mortuis tecta quos fames confecerat offendebāt. Ipſum deinde horrētes aſpectum uacuis manibus egrediebātur. Nec tñ eodem modo peremptos miſerantes. Non idem aūt circa uiuos patiebantur: ſed unum quēq; obuium tranſfigēdū: & anguſta uiarum cadaueribus obſtruxere:totāq; ciuitatem ſanguine diluere:ut pleroſq; incenſoꝝ cædes extinguerent. Et occidētes quidem ueſpere ceſſabant:nocte uero creſcebat incendium. Ardentibus aūt Hieroſolymis illuxit dies ſeptēbris mēſis octauꝰ ciuitati tot clades cū obſideretur expertæ:quot bonis ſi uſa eſſet ex quo condita inuidenda manſiſſet. nulla tñ alia re tantis infœlicitatibus digna: niſi qm̄ talem progeniē qua ſubuerſa eſt edidit. Intro aūt Titꝰ ingreſſus & alia & ciuitatis munitiones ac turriū cāſ miratus eſt:quas tyranni per dementiā deſeruerāt. Conſpecta quidem earum ſolida altitudine:itēq; magnitudine ſubtiliq; lapidū compagine ſinguloꝝ quantūq; paterēt ueq

quãtũ erigerent: deo inqt plãe adiuuãte pugnauim⁹: & de⁹ erat q detraxit ab istis mu
nimẽtis iudeos. nã quæ hoim manus: aut quæ machinæ adistas ualerẽt? Tũc qdẽ mul
ta eiusmodi cũ amicis collocutus ẽ. Quos uero a tyrãnis uinctos in castellis reppit rela
xauit. Cũ aũt alia ciuitatis deleret muros; subuerteret, eas turres fortunę suę monumẽ
tũ reliqt: qa eo militãte his potit⁹ fuisset quæ capi nõ potuissent. Quia ergo milites iter
ficiẽdo laborabãt magna adhuc extabat supstitũ multitudo: solos qdẽ armatos Cæsar
& q manũ opponerent iubet iterfici. reliquã uero multitudinẽ saluã esse. Illi aũt cũ his
quos occidi mandatum fuerat: ẽt senes ac debiles trucidabãt. uegetos aũt atq; utiliores
coactos in tẽplũ in destinatũ mulieribus ambitũ concluserunt. Custodes aũt his Cęsar
apposuit unũ ex libertis & amicis suis Frontonẽ: q fortunã quã meritus esset qsq; decer
neret. Ille aũt latrones qdẽ oẽs atq; seditiosos cũ alius ab alio indicarent: occidit. Iuue-
nes aũt lectos q procero atq; formoso essent corpe triũpho seruabat. Ex residua multi-
tudine septẽ & decẽ milia maiores annis uictos mittit ad ęgyptũ operibus deputãdos.
Plurimos aũt p ꝓuincias Titus distribuit i spectaculis ferro & bestiis cõsumẽdos. Qui
uero infra. x. & .vi. annũ ætatis agerẽt uẽdidere. Hisdẽ aũt die⁹ qb⁹ secernebãtur a frõ
tõe mortui sunt fame. xii. milia qb⁹ ptim odio custodũ nõ pbebat' cib⁹: ptim qm ipsi ui
ctus fastidio tenebant'. Erat aũt præ multitudie hoim frumẽti penuria. Cap. xxv.
Et captiuoꝝ quidem oium qui toto bello cõprahensi sunt. xc. & .vii. milium compræhẽ
sus est numerus. Mortuoꝝ uero p omne tps obsidiois decies cẽtena milia. Hoꝝ plęriq;
gentiles fuere: sed non indigenæ. A totis. n. regionibus ad azimoꝝ diem festum congre
gati bello subito circũfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia na
sceret'. deide citius fames. q; ãt caperet tãtã hoim multitudinẽ ciuitas certũ erat ex his
q sub Cestio fuerãt. enumeratis. n. tũc uiris ciuitatis ac flor⁹ Neroni significare cupiẽs
cõtẽnenti nationẽ a pontificibus petiit ut si quo mõ possent multitudinẽ numerarẽt. Illi
aũt cũ dies festus adesset q pascha uocat' qñ a nona qdẽ hora usq; ad undecimã hostias
cędũt p singula qdẽ cõtubernia nõ paucioꝝ quã decẽ hoim fiũt: solũ. n. epulari nõ licet:
multi ẽt uicini cõueniunt. Hostiaꝝ qdẽ ducẽta & quinquagita sex milia & qngẽtas nu
merauere. Fiunt aũt ut denos epulatores p singulas imputem⁹ uicies centena ac septin
gẽtena milia sancti oẽs & puri. nec enim leprosis siue uitiliginosis & semine fluẽtibus:
quos gonotitos uocant: neq; mulieribus menstruo cruore pollutis neq; aliis inquinatis
pticipare sacrificia permittebant': sed nec alienigenis qdẽ nisi q religionis cã uenissent.
Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabat'. Tunc tñ tota gens fato cõclu
sa ẽ & farta hoibus ciuitas bello obsidebat'. Itaq; supat oẽm humanã & diuinitus emis
sam pestẽ numerus pemptoꝝ: quos partim palã occidere ptim cæpere romani. Rimã
tes. n. cloacas & sepulchra ruẽtes quos offendissent iugulabãt. Inuenti sunt aũt ibi quo
q; pluſq; duo milia quoꝝ alii manu sua plures aũt mutuis se uulneribus interfecerãt: cũ
alios fames corrupisset. Scæuus aũt corpoꝝ odor introeuntibus excurrebat adeo ut sta
tim multi recederent: alii pluris habendi cupidine cõgesta cadauera calcantes se imerge
rent. Multæ nanq; opes in cuniculis inueniebantur: nephasq; oẽm uiam lucri faciebat.
Subducebant' aũt multi quos tyrãni uinxerãt: nec enim in extremis a crudelitate cessa
uerãt. Vlt⁹ ẽ aũt de⁹ utrũq; merito. Et ioãnes qdẽ oppressus fame cũ fratrib⁹ i cloacis:
quã sæpe despexit a rõanis dextrã sibi dari pcat⁹ ẽ. Simõ uero multa ui cũ necessitate lu
ctat⁹, sicut designabim⁹, semet tradidit. Seruat⁹ ẽ ãt alter triũpho. Ioãnes ãt uiculis sẽ
piternis. Rõani uero extremas oppidi ptes icendũt: muros; subuertũt. Cap. xxvi.
Ita quidẽ hierosolyma capta est secundo ãno principatus Vespasiani septembris mẽsis
octauo die. Quinquies aũt prius capta tunc iteꝝ uastata est. Aegyptioꝝ quidẽ rex aso

beus: & post eũ Antiochus: deide Põpeius: & post hos tũ herodes & Sossius captũ op
pidũ seruauere. Antea uero rex babylonioꝝ eo potitus excidit. Post annos ex quo ædifi
catũ est mille. cccl x. & menses octo & dies sex. Primus aũt cõditor eius fuerat chanã eo
rũ potẽtissimus q patria lingua iustus appellatus est rex. Erat qppe talis: ideoq; sacerdo
tiũ deo primus exhibuit: & phano primũ ædificato hierosolymã ciuitatẽ uocauit cũ an
te solyma uocaret'. Chananeoꝝ quidẽ populo rex iudeoꝝ leobius pulso colẽdã suo tra
didit: &. cccclxiiii. anno post ac mẽsibus trib⁹ a babyloniis euersa est. A rege ãt leobio:
qui primus iudęus i ea regnauit usq; ad id quod Titus fecit excidiũ anni mille. clxxiiii.
Ex quo primũ aũt condita est usq; ad excidiũ anni. Mclxxvii. sed. n. neq; antiqtas: neq;
ingẽtes diuitię neq; p totũ orbẽ terræ diffusa notio: nec magna religionis gloria quicq̃
iuuit quo minus periret. Talis quidẽ finis hierosolymoꝝ obsidiois fuit: q; uero quos oc
ciderent quidue raperet nõ hẽbat exercitus: q; iratis ais oia deerant: nec enim parcẽdo si
esset quod agerẽt abstinuissent: iubet eos Cęsar totã funditus ia eruere ciuitatẽ ac tem
plũ: relictis qdẽ turrib⁹ quæ pter alias emínebãt: Phasello & Hyppico & Mariãne: mu
riq; tanto quãto ciuitatẽ ab oecidẽte cingebat. Id qdẽ ut esset castrũ illis custodiæ cã re
linq̃ndis: turres ãt ut posteris indicarẽt: q̃lem ciuitaeẽ q̃ue munitissimã romanoꝝ uirt⁹
obtinuisset. Aliũ uero totũ ambitum ciuitatis ita cõplanauere diruẽtes: ut q ad eã acces
sissent, habitatã aliquãdo uix esse crederẽt. Hic qdẽ finis eoꝝ demẽtiæ: q nouas res mo
uere tentauerunt hierosolymis fuit clarissimæ ciuitati: & apud oẽs hoies pdicatissimæ.
Cęsar aũt pstidio qdẽ illic statuit relinquere decimã legionẽ: nonnullasq; alas equitũ ac
peditum cuneos. Oibus aũt belli ptibus administratis & laudare uniuersum cupiebat
exercitũ pro rebus fortiter gestis: & debita uiris fortibus pmia psoluere. Cõpsito aũt i
medio ante castra magno tribunali stans in eo cũ proceꝝ eminẽtissimis unde ab oi mi
lite posset audiri: magnã illis ait habere se gratiã q; beniuolẽtia erga se utẽdo pseueras-
sent. Laudabat aũt q; per oia bella morigeri fuissent: q; q; pliando fortitudinẽ in multis
magnisq; piculis monstrassent patrię p ꝑeamplificãtes imperiũ: oibusq; planũ faciẽtes
hoibus: qa neq; hostiũ multitudo neq; munitiones regionũ: neq; magnitudies ciuitatũ:
uel audacia incõsulta & imanitates efferę aduersantiũ possint unq̃ romanoꝝ uires uel
manus effugere: q̃uis in multis rebus aliqui fortunã opitulãtem habuerint. Bonũ qdẽ
eẽt ait illos ẽt bello finẽ ponere: quod & multo tpe gestũ sit. Nec. n. optasse his qcq̃ me
lius cũ id igrederent'. Hoc aũt pulchrius atq; pclari⁹ q; duces romãi & ꝓcuratores im
perii ab his declaratos ac pmissos in imperiũ cuncti libẽter suspiciũt. Et his quæ ipsi de
creuere manẽdũ putant agentes his gratias q legissent: mirari aũt se eos ac diligere oẽs
qa nemo uiribus alacritatẽ habuit tardiorem. Et illis tñ qui pro maiore ui clarius decer
tassent uitãq; suã condecorassent fortibus factis ẽt re bene gesta militiam suã nobiliorẽ
fecissent. Dixit se & honores & pmia redditurꝝ: nec ullum coꝝ qui plus alio laborare uo
luissent iusta uicissitudine cariturꝝ: magnamq; sibi huius rei fore diligentiã q; magis uel
let honorare uirtutes coꝝ qui militię socii fuissent q̃ punire peccata. Confestim ergo ius
sit eos: quoꝝ ptes sunt, indicare, quos nã scirent fortiter aliqd in bello fecisse: & noiatim
singulos appellatos psentes collaudabat: quasi qui domesticis recte gestis nimium le-
taretur: & coronas eis aureas imponebat & torques longasq; hastas: & signa ex argen
to facta donabat: & uniuscuiusq; ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubiis au
rum & argentũ itemq; uestes aliamq; prędam largiter distribuebat. Capit. xxvii.
Omnibus aũt ita donatis ut qsq; se meritũ pbuerat: uotisq; cũ uniuerso exercitu factis
magno fauore descẽdit uertitq; se ad sacra pro uictoria celebrãda: magnaq; astãte boũ
multitudine circũ aras imolatos oẽs exercitui dedit ad epulas. Ipse cũ honoratis per tri

duũ lætat⁹ milites qdẽ alios quo quẽq; cõueniret:dimittit. Hieroſolymoꝝ ãt cuſtodiã decimæ legiõi credit. Neq; ad Euphratẽ q pridẽ ibi fuerãt miſſit duodecimæ legiõis memor:qd Ceſtio duce iudęis cõceſſerat:totã qdẽ illã de Syria pepulit. Erat ãt olim apud Taphaneos:ad meletẽ ãt quę ſic uocat᷑ miſit. Hæc ad Euphratẽ in cõfinio Armenię & Cappadociæ ſita ẽ. Duas uero ſibi obſq; ſatis eẽ duxit:donec ad Aegyptũ ꝓueniret qnta & decima legiões. Deide cũ ad maritimã Cæſareã cũ exercitu deſcendiſſet i eã mãubiaꝝ multitudinẽ repoſuit:captiuoſq; ibi aſſeruari ꝓcepit:q; ad Italiã nauigare tps hycmis ꝓhibebat. Cap.xxyiii. Per idẽ uero tps quo Titus Cæſar obſidiõis cã apud hierolymã cõmorabat᷑ aſcẽſa naui oneraria Veſpaſian⁹ Rhodũ trãſmittit. hic ãt uectus triremibus poſtq; oẽs qs ꝓternauigauit ciuitates iuaſit:& ab his cũ uotis exceptus i Græciã ex Ionia trãſiit. egreſſus deide Cecia i Iapigiã delatus eſt:uñ iã terra iter agebat. Titus aũt ex maritima Cæſarea reuerſus in Cęſareã q Philippi uocat᷑ aduenit:diuq; ibi cõmorabat᷑:celebrans oia genera ſpectaculoꝝ:multiq; i ea captiui cõſumpti ſunt. Alii beſtiis obiecti. Alii aũt cateruatim more hoſtiũ inter ſe depugnare coacti. Cap.xxix. Hic Symonẽ ẽt minorẽ Gorgiæ filiũ cõperit hoc mõ cõpręhẽſum. iſte Symon cũ Hieroſolyma obſideret᷑ in ſupiore ciuitate cõſtitutus poſtq; muros ingreſſus fuit exercitus totã uaſtare ciuitatẽ cœperat:tunc fideliſſimis amicorũ aſcitis & lapidariis cũ ferramẽtis eorũ neceſſitati cõgruis & alimẽtis quę multis dieb⁹ ſufficere poſſent:una cũ illis oibus in aliquã occultiorẽ cloacã ſeſe demittit:& quoad foſſa patebat illa ꝓgrediebãtur:ubi uero ſoliditas obſtitiſſet:eã ſuffodiebant ſpantes poſſe ulterius ꝓgreſſos tuto emergere atq; ita ſeruari. Sed hanc expectationẽ uerã non eſſerei periculũ repellebat. Vix. n. paulũ foſſores ꝓceſſerant:iãq; alimẽta quãuis pce his uterent᷑ eos deficiebãt. Et nũc igitur uelut ſtupore poſſet romanos fallere:albis tunicis innexaq; fibula ac chlamyde purpurea indutus illum ipſum ex terra editus ubi templũ fuerat appuit. Ac prio qdẽ obſtupuere qui eũ uiderunt locisq; ſuis manebant. Deinde propius cu acceſſiſſent q eſſent pcũctati ſunt. & id qdem Symon non dicebat. iubebat aũt ad ſe ducem uocari. ſtatimq; accerſitus ab his q ad eũ cucurrerãt, uenit Terentius rufus. nanq; is rector militiæ relictus erat. oi aũt ab eo ueritate cõperta ipſum qdẽ uinctũ cuſtodiebat. cęſari uero quẽad modũ eſſet cõprehenſus idicauit. Symonẽ qdẽ i ultionẽ crudelitatis qua i ciues ſuos amare ac tyrãnice fuerat uſus iptãte hoſtiũ qbus maxie iuiſus erat (ita de⁹ poſuit) nõ ui ſubditũ eoꝝ manibus:ſed ſua ſpõte ad ſupplicĩũ adductũ ꝓpterea q; plurimos ipſe crudeliter iteremerat falſis criminatõib⁹ iſimulatos defectiõis. ſ. ad rõanos. Nec. n. põt irã dei effugere neqtia:nec iualida eſt res iuſtitia:ſed qñq; ſui temeratores ulciſcit᷑:& grauiorẽ pœnã ingerit criminoſis cũ iam ſe liberatos eſſe crediderint:eo q; nõ ſtatim luere cõmiſſa. Id ẽt Symon didicit poſtq; in iras romanoꝝ incidit. illius aũt aſcẽſus e terra magnam etiã alioꝝ ſeditioſoꝝ multitudinẽ hiſdẽ diebus fecit in cloacis deprehẽdi. Cęſari aũt maritimã cæſareã reuerſo uinctus Symõ oblatus eſt:& illũ qdem triũpho:quẽ romæ actu rus erat, ſuari iuſſit. Ibi ãt moratus fratris ſui natalẽ diẽ clariſſime celebrabat multã ptẽ dãnatoꝝ eius honori attribuẽs. Numerus. n. eoꝝ q cum beſtiis depugnarũt:quiq; ignibus cremati ſunt & iter ſe digladiatores piere, duo milia quingẽtos exceſſit. Oia tñ romanis uidebant᷑ hæc, licet mille modis illi cõſumerent᷑, min⁹ eẽ ſupplicii. Poſtea cæſar beritũ uenit:hæc ãt eſt ciuitas phœnicis ꝓuiciæ:Colonia romanoꝝ:& i hac quoq; diuti⁹ demoratus eſt:maiore uſus claritudine circa natalẽ pris diẽ tã magnificẽtia ſpectaculoꝝ q ſuptib⁹ aliis excogitatis cũ ẽt captiuoꝝ multitudo eodẽ quo antea mõ piret. Ca.xxx Euenit aũt per idem tempus iudęos qui apud antiochiã reliqui erant acerba & exicioſa pericula perpeti cõcitata in eos antiochenſiũ ciuitate tam ꝓpter criminationes illatas

eis in ꝓſentia:q; propter ea q ſuerant nõ multo ante cõmiſſa. De qbus neceſſariũ mihi uidet᷑ pauca prædicere:ut etia quæ poſtea geſta ſunt cõſequenti narratione referamus. Iudæoꝝ nanq; gens multũ quidẽ totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimũ aũt ſyris in ciuitate permixta ꝓcipue apud antiochiã uerſabat᷑ ꝓpter magnitudinẽ ciuitatis. Maxime uero his liberã domicilii facultatẽ regis qui poſt antiochũ tuerãt ꝓbuerũt. Nanq; antiochus qdẽ qui epiphanes dictus eſt uaſtatis hieroſolymis templũ ſpoliauit. Qui uero poſt eũ regnũ aſſecuti ſunt: qcquid æneũ in donariis fuit hoc iudęis apud antiochiã degentibus reddidere:in eoꝝ ſynagoga dedicatũ. Conceſſerũtq; ut pari cũ græcis iure ciuitatis uterent᷑. A ſecutis quoq; eodẽ poſtea regibus modo tractata & multitudine ꝓfecere & extructione:itẽq; magnificẽtia munerũ templũ clarius reddidere: ſempq; religione ſibi ſociantes magnã paganoꝝ multitudinẽ ẽt illos quodãmodo ſui partẽ fecerunt. Quo tpe bellũ aũt fuerat conclamatũ & recens in ſyriã Veſpaſianus delatus ẽ nauigio:iudęoꝝ uero odiũ apud oẽs pullulabat: tunc unus eoꝝ antiochus quidã plurimũ patris cauſa honorabilis:erat. n. princeps apud antiochiã iudæoꝝ cum antiochenſiũ populus cõcionaretur in theatro progreſſus in mediũ patrem ſuũ & cæteros deferebat: in ſimulans eos q; una nocte totã ciuitatẽ incendere ſtatuiſſent; & ueluti geſtoꝝ ptícipes quoſdã hoſpites iudęos tradidit. His aũt auditis populus irã cohibere nõ poterat:ſed in eos qdẽ q traditi fuerãt ignem iuſſit afferri:ſtatiq; oẽs in theato cõcremati ſunt. In multitudine uero iudęoꝝ properabat irruere: ſi eos celeriter ulti eſſent patriã ſuã ſeruatũ iri exiſtimãtes. Antiochus aũt iracundiã magis accendere mutato qdẽ uolũtatis argumẽto quodq; iudęoꝝ mores exhibere ſe credens ſi paganorũ ritu ſacrificaret. itẽq; iuſſit & cæteros cõpelli facere:renuẽdo. n. manifeſtos inſidiatores fore. huius itẽ rei piculo abantiochenſibus facto pauci qdẽ conſenſerunt:alii uero q noluerũt perẽpti ſunt. Antiochus aũt acceptis a rõanoꝝ duce militibus ſæu⁹ inſtabat ſuis ciuibus nequaq; eos die ſeptio ab opere ceſſare pmittens:ſed oia cogẽs facere q diebus aliis agerẽt. Tãq; ualidã neceſſitatẽ impoſuit:ut nõ mõ apud ãtiochiã ſeptimi diei feriæ ſoluerent᷑:ſed ab hoc exordio in cęteris quoque ciuitatibus ad breue ſimiliter tempus fieret. Capit.xxxi. Iudęis autem:apud antiochiam qui tunc erant, eiuſmodi mala perpeſſis, altera denuo calamitas accidit:de qua narrare conati hæc quoq; proſecuti ſuimus. Nãq; q; quadratum foꝝ exuri contigit & archiua monimentorumq; receptacula publicoꝝ:itemq; baſilicas uix q; ignis inhibitus eſt:ſuper oẽm ciuitatẽ magnanimus uiuens. Huius facti Antiochus iudæos accuſat:& antiochenſes quo. ſ. his infeſti antea non fuiſſent recenti ex incendio tumultu facile calumnia perpuliſſet: multomagis ex anteactis fidem habere dictis ſuis perſuaſit:ut pœne ſe uidiſſe ignem ab iudæis iniici arbitrarentur:& tanq; furore correpti magno cum ardore cuncti aduerſus eos q accuſabantur:impetum facerẽt. Vix aũt motus eorum potuit reprimere Collígas adhuc iuuenis legat⁹ poſtulãs ſibi ꝓmitti referre ad cęſarem geſta Rectorẽ nanq; Syriæ ceſennium Priſcũ. Iam quidẽ Veſpaſianus eum miſerat:nondum aũt ille peruenerat. Habita uero diligenti quæſtione Collígas reperit ueritatẽ. & eoꝝ iudæoꝝ qdẽ quos Antiochus accuſauerat nemo cõſcius fuit. Omne ãt facinus admiſere hoies quidam nocentiſſimi neceſſitate debitorum: rati quod ſi forum & ſcripta publica concremaſſent:exactione liberarentur. iudæi qdem pro ſuſpectis conſultatione criminationíbus futura expectantes magna fluctuabant. Cap. xxxii. Titus autem cęſar a patre ſibi allato nuncio q; uniuerſis quidẽ italiæ ciuitatibus deſiderabilis peruenìſſet:maxime uero q; urbs eum Roma ſumma cũ alacritate & claritudíe ſuſcepiſſet:in maximã lætíciam uolũtatẽq; tranſlatus eſt. curis de eo ita ſibi erat ſuauiſſimum liberari. Veſpaſianum. n. etiam longe abſentem oẽs hoies Italiæ uoluptatibus ut

præſentem colebant expectatione ſua q; nimis eum uenire cupiebant pro eius aduentu ducentes: & omni habentes neceſſitate liberã erga illum beniuolentiã. Nam & ſenatus memor calamitatũ quę mutatione principũ contigiſſent: optatũ erat imperatorẽ ſuſci pere ſenectutis honore bellicorũq; geſtoꝝ maturitate decoratũ: cuius preſentiã ſciebãt ſoli ſaluti ſubiectoꝝ cõmodaturã: quod & populus malis inteſtinis ſollicitus magis eũ uenire cupiebat. tunc ſe calamitatibus quidẽ pro certo abſoluendũ eſſe confidens: anti quã uero libertatẽ cum opulentia receptuꝝ: : præcipue pars militaris ad eũ reſpiciebat. Hi. n. maxie belloꝝ per illũ patratoꝝ nouerant magnitudinẽ: imperitiã uero alioꝝ du cũ experti atq; ignauiam magna quidẽ ſe optabant turpidine liberari. Eum uero qui ſe & ſeruare & honeſtare ſolus poſſet recipere præcabant. Cum uero hac beniuolentia di ligeretur ab oĩbus honore quidẽ præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebat ſed eũ longiſſime ab urbe Roma conuenire ante propabat: nec tñ quiſq; moras eius con ueniendi ferebat: ſed ita ſimul oẽs effundebant & uniuerſis facilius & promptius ire q; manere uidebat ut etiam ciuitas ipſa tunc primũ inter ſe iocundã ſentiret hoium rarita tem. Erant aũt pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero cum appropinquare iudi carunt: quãq; manſuete ſingulos ſuſcepiſſet qui præceſſerant nunciatũ eſt, oĩs iam reli qua multitudo per uias cũ cõiugibus & liberis præſtolabant. & quo tranſiens aduenĩſ ſet: uidendi eius uoluntatẽ uultuſq; lenitatẽ oĩum generꝝ uocibus proſequebant bene meritũ & ſalutis datorẽ ſolũq; dignum romanoꝝ principem appellãtes. tota uero ciui tas ueluti templũ erat ſertis atq; odoribus plena. cũ aũt uix per circũſtantem multitudi nem in palatium uenire potuiſſet: ipſe quidem penatibus diis aduẽtus ſui gratulatoria ſacra celebrauit. uertunt ãt ſe ad epulas turbæ perq; tribus & genera & uicinias cõuiuia exercẽtes deo delibabant & ab eo p̃cabant ipſum Veſpaſianũ q̃plurimũ tpis in roma no impio pſeuerare & filiũ eius & qui ex his naſcerent ſeruari iexpugnabilẽ principatũ. Vrbs qdẽ rõana Veſpaſiano ita ſuſcepto ſtati maxia fœlicitate creſcebat. Ca. xxxiii. Ante hæc uero tẽpora q̃bus Veſpaſianus qdem apud Alexãdriã erat Titus uero hiero ſolymã obſidebat, magna ps germanoꝝ ad defectionẽ mota eſt: q̃bus ẽt galataꝝ ꝓxi mi cõſpirãtes magnã ſpẽ cõtulerant q; ẽt romanoꝝ dominio liberarent. Germanos ãt deficere uelle: bellũq; inferre ſuſtulit primo natura bonis cõſiliis uacua: parua ſpe appe tens periculoꝝ deinde odiũ principũ: qm̃ ſoli ſciunt præ cęteris gentẽ ſuam ui coactam ſeruire romanis. necnon eqdem maximã tp̃s eius fiduciã dedit. nam cum uiderent roma num imperiũ crebris imperatoꝝ imutationibus inteſtina ſeditione turbari: oẽmq; his ſubditã orbis terræ partem pẽdere ac nutare cognoſcerent, hoc ſibi optimũ tp̃s ex illo tũ rebus aduerſis atq; diſcordiis oblatũ eſſe putauerunt. Id aũt conſiliũ dabant: & hac eos ſpe decipiebant Claſſicus quidam & Ballis ex eorum potentiſſimis: qui olim quidẽ res nouas cupiebant: tpe aũt abducti ſuam ſniam ꝓdidere. iamq; alacriter affectę multi tudinis periculũ facturi erãt. Veꝝ maxia parte germanoꝝ defectione pollicita: & cæte ris fortaſſe nõ diſſentientibus: ueluti diuina ꝓuidentia Veſpaſianus ad Petiliũ cerealem qui pridẽ germaniã rexerat litteras mittit: q̃bus eũ conſulẽ declarauit: iuſſitq; ad britan nias adminiſtrãdas ꝓficiſci. igitur ille quod iuſſus erat abiiciẽs audita rebellione germa noꝝ in eos iam cõgregatos inuadit ordinata acie: magnũ in conflictu numeꝝ peremit: depoſitaq; amentia ad ſobrietatẽ coegit. Sed q̃to cito illi ad loca nõ pueniſſent: tũc aut multo poſt erant ſupplicia luituri. Nã ut primũ defectionis coꝝ nũcius allatus ẽ romã, Domitianꝰ cęſar hoc audito nõ ſicut alteri illa etatę feciſſet (Nã oino adoleſcẽs erat) tãtã rei magnitudinẽ ſuſcipe nõ detractauit: ſed a pr̃e habẽs ingenitã fortitudinẽ & ſupra ętatẽ exercitatus illico tẽdebat in barbaros. illi aũt expeditionis fama perculſi ei ſe pmi

ſerunt: lucrũ hoc exiſtimare maximũ nacti: ut ſine ulla clade priſtino iugo ſubiicerent. Omnib9 ergo circa galitiã ut oportuit ordinatis: ne facile rurſus unq̃ turbarent, Domi tian9 clarus atq; inſignis ętatẽ ſuperãtibus factis & patriũ decus afferentibus roma in greditur. Cap. xxxiiii. Cum ſupradicta uero germanorũ defectione hiſdẽ diebus etiã ſcytharũ cõuenit audacia. Nã q appellant ſarmatæ maxia multitudo clã tranſgreſſi flumẽ iſtrũ uiolenti atq; ſęquiſſimi propter inopinatũ impetũ multos quidẽ rõanoꝝ quos in p̃fidiis offendere: interficiũt. Et conſularẽ uirũ ſeniorẽ pompeiũ agrippã qui for titer his obuius pugnauerat, occidunt: ꝓximaſq; regiones totas feriendo atq; diruendo oĩa quę incendiſſent peruagabant. Veſpaſianus aũt hoc facto & uaſtitate meſię cogni ta Rubriũ gallũ dirigit pœnas his impoſiturũ: a quo multi qdẽ in p̃liis trucidati ſunt. Qui uero ſalui eſſe potuere cũ timore domũ refugere. Hoc aũt bello magiſter militũ diffinito ẽt, futuri tpis cautioni conſulit. Pluribus. n. & maioribus p̃fidiis loca circũde dit: ut oĩno barbaris ẽt impoſſibilis tranſitus. In meſia quidẽ bellum ea celeritate diſcre tum eſt. Cap. xxxv. Princeps uero Titus aliquãdiu quidẽ Beriti cõmorabat ita ut diximus. Inde aũt reuerſus & per oẽs quas obiret ſyriæ ciuitates magnificẽtiſſima ce lebrans ſpectacula iudęoꝝ captiuis ad oſtentationẽ cladis eorum abutebatur. Conſpi cit aũt in itinere fluuium cognitione digniſſimũ. Is fluit medius inter arcas & rapha neas agrippę regni ciuitates. Habet quoddam peculiare miraculum. Nam cũ ſit quan do fluit plurimus neq; meatu ſegnis: tamen interpoſitis ſex diebus a fontibus deficiens ſiccum exhibet locũ uidere. Deinde quaſi nulla mutatione facta ſeptimo die ſimilis exo ritur: atq; hunc ordinẽ ſemper eum obſeruare pro certo compertũ eſt. Vnde etiam ſab baticus appellatus eſt: a ſacro iudęorũ ſeptimo die ſic noĩatus. Ciuitatis aũt antiochen ſium populus quoniam Titum aduentare cognouit: manere quidem intra mœnia præ gaudio non patiebatur. Omnes autem obuiam ei pergere properabant uſq; ad tricẽſi mum uel eo amplius ſtadium progreſſi nõ modo uiri ſed etiam fœminæ cum pueris ex pectabant. Et cum appropinquantẽ uidiſſent ex utroq; uiæ latere ſtantes dextras cum ſalutatione tendebant: multiſq; fauoribus exultantes cum ipſo reuertebant. Crebro au tem inter omnes alias laudes precabantur ut iudęos expelleret ciuitate. Tirus quidem nihil precibus iſtis indulſit: ſed ocioſe quæ dicebantur audiebat. incerti aũt quid ſentiret quidue facturus eſſet iudęi magno & atroci metu tenebant. Nec. n. cõmoratus eſt an tiochię Titus: ſed continuo ad zeuma euphratẽ uerſus iter contendit. Quo miſſi etiam ab rege parthorũ uenere aureã ei ferentes coronã q; iudęos uiciſſet. Eaq; ſuſcepta etiam cõuiuium exhibuit regiis atq; ita antiochiã remeauit. Curia uero & populo antiochenſi multum petentibus ut in theatrũ ueniret ubi omnis eum multitudo præſtolabat, hu maniſſime paruit. Rurſus aũt fortiter iiſdem inſtantibus & crebro poſtulantibus expel li ciuitate iudęos ingenioſe reſpondit patriã eoꝝ dicens quo expellendi fuerãt interiſſe: nullumq; iam eſſe locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionẽ ſeſe conuertunt an tiocheuſes q; priorẽ impetrare nõ potuerunt. Aeneas. n. tabulas eum præcabant eximę re: q̃bus inciſa eſſent priuilegia iudęoꝝ. Sed ne id quidẽ Titus adnuit. uerũ in eodẽ ſta tu relictis omnibus q̃ habebant apud Antiochiã iudęi: ad Aegyptũ inde diſceſſit. Iter aũt agendo cum ad Hieroſolymã ueniſſet triſtemq; ſolitudinẽ quã uidebat antiquę ci uitatis claritudini compararet, diſiectoꝝ operum magnitudinẽ & ueterẽ pulehritudinẽ recordatus miſerebat excidium ciuitatis nõ ſicut alius feciſſet exultans q; talem & tam funditus excidiſſet: Verũ multa imprecans ſeditionis auctoribus: & qui hãc pœnã ei in ferri coegere: ita certus erat q; nunq̃ uirturẽ ſuam uoluiſſet punitorũ calamitate clareſce re. Ex magnis. n. diuitiis nõ minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quędam enim

eruebant romani. Plura uero captiuis ídicãtibus auferebant aurũ atq; argentũ aliaq; ín ſtrumẽta p̃cioſiſſima: quæ dñi ꝓpter incertam belli fortunã terræ cõdidere. Titus autẽ ꝓpoſitum iter ad Aegyptũ tendẽs emenſa uelociter ſolitudine peruenit Alexandriã: de cretoq; ad italiã nauigare cũ ſe duæ legiões comitarent, utrãq; unde uenerãt remiſit. qn tã quidẽ in Myſiam: qntam uero decimã in Pãnoniã. Captiuoꝝ aũt duces Symonẽ & Ioãnẽ & alios numero ſeptingẽtos uiros electos tã magnitudine corpoꝝ q̃ pulchritudi ne p̃ſtãtes ílico ad italiã portare p̃cepit: cupiẽs eos triũpho ꝓterducere. Cap. xxxvi.

Peracta uero nauigatione pro uoto ſimiliter qdem Roma in eo ſuſcipiẽdo erat affecta: & excurſus exhibuit ei quos patri. Claritudiné uiro Tito pater attulit: qui uenit obuiã: eũq; ſuſcepit. Multitudíni aũt ciuiũ diuinã quandã letitiã ſuggerebat q̃ uidebat in unũ tres cõueníſſe. Non multis aũt diebus poſt unũ cõem triũphum ob res geſtas agere ſta tuere: quãuis utriſq; ſenatus ꝓpriũ decreuiſſet. p̃dicto ãt die quo futura erat põpa uicto riæ, nemo ex tã infinita ciuitatis multitudine domi remãſit. Oẽs ãt cũ exiſſent loca ubi trñ ſtare poſſent p̃uenerant: quãtus ſpectãdis ĩperatoribus modus ſufficeret cõceſſo ne ceſſario trãſitu. Cũcta uero parte militari ante lucẽ per turmas atq; ordines ꝓgreſſa cũ rectoribus ſuis & circa hoſtia cõſtituta nõ palatii ſupioris: ſed ꝓpe Iſidis tẽplum (ibi. n. príncipes nocte illa qeſcebant) prima iam aurora ícipiẽte ꝓcedunt Veſpaſianus & Ti tus lauro qdem coronati. amicti uero patria ueſte purpurea: & ad octauianas ambula tiones trãſeunt ibi. n. ſenatus & ducũ ꝓceres & honorati equites eoꝝ p̃ſtolabãtur aduẽ tũ. tribunal aũt ante porticus factũ erat: ſellæq; eburneæ in eo p̃paratę. Quo cũ aſcẽdiſ ſent cõſederũt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit: multis uirtutũ teſtimoniis p̃ dícans. Illi aũt ĩermes erant in ueſte ſerica laureis coronati. Perceptis aũt laudibus eorũ Veſpaſianus cũ dícere adhuc uellẽt ſilentii ſignũ dedit. Magnaq; oíum quiete facta ſur rexit: & amictu magnã partẽ capitis adoptus ſolẽnia uota celebrauit: ídẽq; titus fecit. Perfectis aũt uotis Veſpaſianus in cõe oẽs breuiter allocutus ẽ. Milites quidẽ ad pran díũ quod hís ex more ab ímpatore parari ſolet dímittit. Ipſe uero ad portã recedit q̃ ab eo q; per illã ſemp triũphoꝝ põpa ducit nomen accepit. ibi & cibum prius capiebãt & triũphalibus ueſtibus amicti díis ad portã collocatis: cæſa hoſtia ínter ſpectacula tran ſeũtes triũphũ ducebãt ut multitudini facilíor p̃beretur aſpectus. Pro merito aũt narra ri multitudo ílloꝝ ſpectaculoꝝ & magníficẽtia nõ põt in oibus quæ quiſq; cogitauerit uel artiũ factis uel diuitiaꝝ: opibus uel naturę nouitate. Nã pœne q̃cũq; hoibus qui uſq; ſunt fortunatis paulatim q̃ſita ſunt: aliis alia mírabilía atq; magnifica, hęc uniuerſa illa die romani ímperii magnitudinẽ ꝓbauere. Etenim argẽti auriq;: necnõ eboris in oí ge nere ſpecieꝝ ſiue opeꝝ multitudinẽ: nõ ut i põpa ferre cerneres: ſed ſi qs díxerit oía flue re: & aís qdẽ ueſtes ex rariſſimis gñerib⁹ purpura portari: aís díligẽtiſſima pictura uaria tas arte babylonia gẽmæ ãt clariſſimę & tã multæ aliæ coronis aureis alię ſpẽbus alię fortunę incluſę traductę ſunt: ut appareret fruſtra nos eoꝝ uſq; ueꝝ eſſe aliqd ſuſpicari. Ferebãtur ſimulachroꝝ ſigilla: q̃ illi deos hẽbant & magnitudine mirabili & arte nõ de functorię facta. Horũq; nihil nõ ex p̃cioſa materia. Quin & aíalium diuerſa genera pro ducebãtur ꝓpriis ornamẽtis induta. Erãt aũt q̃ ẽt ſingula portaret magna hoíum mul titudo purpureis ueſtibus atq; ínauratis ornata. Ipſi etiam qui ad pompam fuerant ab alía turba diſcreti: pręcipua & mírabili ornamẽtorum magníficẽtia culti erant. Inſuper hís ne captiuoꝝ quidem uulgus ínornatũ uideres: ſed uarietas & pulchritudo ueſtium natam ex fatigatione corporũ deformitatem oculis ſubtrahebat. Maxime autẽ ſtupor erat machinaꝝ quæ portabãtur ſiue pęgmatũ fabricatio ꝓ cuius magnitudine timẽdũ uíribus portãtiũ occurrẽtes putabãt. Multa. n. in tertiũ nidũ quartũq; ſurgebãt: & ma

gníficẽtia fabricæ cũ admíratione delectabat: multíſq; aurata ueſte circũdatis cũ aurũ p̃terea factũ atq; ebur oíbus eſſet affixũ. Multís aũt ímitationibus bellũ aliter ín alia di uiſum certã ſuí faciẽ demonſtrabat. Erat. n. cernere uaſtari fortunatiſſimã terrã: totas ue ro íterfici acies hoſtiũ & alios fugere: alios captiuos duci: muroſq; excellẽtes magnitudi ne machínis díruí: & caſtelloꝝ excíndí munímina & populoſaꝝ ciuitatũ mœnia diſtur bari: exercitũq; íntra muros ínfundí: cædíſq; oía loca plena: & eoꝝ q manu reſiſtere nõ poterant p̃ces: ignemq; tẽplis ímiſſum ædiũq; ſuper dominos: & poſt multã uaſtationẽ euerſionis atq; oís triſtitiæ defluẽtis: nõ arua culta neq; ad hoíum uel pecorum potum: ſed terram ex omní parte flagrãtem. Hæc. n. iudæí bello paſſuros eſſe ípſi experti ſunt. Ars aũt & confectoꝝ operũ magnitudo neſcientibus adhuc fieri tanq̃ pręſentibus oſtẽ debãt. Erat aũt per ſingula pægmata captæ ciuitatis dux ita ut captus fuerat: ordinat⁹. multæ aũt naues ſequebant ſpolía uero alía: alia qdem paſſim ferebant. Eminebant ãt duces eoꝝ quæ apud hieroſolymã in tẽplo reperta ſunt: menſa aurea ponderis talẽti ma gní & cãdelabrum qdem ſimiliter auro factũ: ſed opere cõmutato abuſus noſtra cõſue tudine. Nã media qdẽ colũna baſi hærebat: tenues aũt ab eo cãnulæ ꝓducebantur: for matæ ad ſimilitudinẽ fuſcinæ & ſummũ cuiuſq; in líchíni ſpeciem fabricatæ. Erant aũt numero ſeptem ſeptimi díei: qui apud iudæos eſt índicãtes honorem. Poſt hæc autẽ por tabatur lex iudæorum nouiſſima ſpoliorum. Deinde tranſibant plurimi uictoriæ ſimu lachra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta: Poſt quæ Veſpaſianus prior ibat: & titus deinde ſequebatur. Domitianus autẽ adequitabat: ipſe quoq; ornatus pulchritudi ne dignũq; ſpectari exhibens equũ. Põpe ãt finis fuit capitolíni iouis tẽplũ. Quo poſtq̃ uentum eſt cõſtitere. Erat aũt uetus mos patrius operiri donec ducis hoſtiũ mortẽ quiſ piam nunciaret. Is erat Symon giorę tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circũdatus per publicum trahebatur: qui eũ ſimul cæderent qui ducebant. Lex aũt romanis eſt ibi necare críminũ reos morte dãnatos. Poſtq̃ igitur eum finẽ uitæ habere nunciatũ eſt oíumq; fauor ſecutus eſt tunc hoſtias ínchoare. Hiſq; oíno peractis ſecun do ꝓ uota ſolẽnia in palatiũ receſſere. Et alios qdẽ epulis ipſi excepe: aliis ãt oíbus domi cõuiuioꝝ ĩſtructi erãt apparat⁹. Hũc. n. díẽ urbs romana celebrat uictoriæ qdẽ í hoſtes gratulatoriũ: finẽ uero maloꝝ ciuiliũ & ſpei bonę ꝓ fœlicitate prícipũ. Cap. xxxvii.

Poſt triumphos uero & romani ímperii firmiſſimũ ſtatum: Veſpaſianus paci templum ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate & quæ hoíum cogitationẽ ſuperaret effectũ eſt. Magna. n. diuitiarum largitate uſus ílſuperſectis id picturæ ac pigmentoꝝ operibus de corauit. Omnia nanq; in illud phanum collecta ſunt: quorum uiſendoꝝ ſtudio per totũ orbẽ qui ante nos fuerunt uagabãtur quõ aliud apud alios ſitum eſſet uídere cupiẽtes. Hic aũt repoſuit etiam quę iudęoꝝ fuerant inſtrumẽta híſq; ſe magníſice ferens. Legẽ uero eoꝝ: & penetraliũ uela purpurea in palatio cõdita ſeruari p̃cepit. Cap. xxxviii.

In iudęã uero legatus miſſus Lucílius Baſſus ſuſcepto a Cereali Vitelliano mílitũ n gíſtro caſtellũ qdem Herodiõ ab ícolẽtibus ſibí ſociauit. Poſt ãt oí manu militari colle cta: multi aũt í ptes diuiſi erãt: & legiõe decima bellũ íferre macherũtiis ſtatuit. Valde n. neceſſariũ uidebat id excídí caſtellũ ne multos ſui munimíne ad defectionẽ ſuitaret. Nã & ſalutis ſpem hítatoribus certã & aggrediẽtibus hęſitationẽ atq; formidinẽ natu ra loci p̃ſtare maxime poterat. Nã ípſum qdem quod muro cinctũ eſt ſaxoſus eſt collis ín ꝓceram altitudinẽ ſurgens: & ob hoc ẽt capi difficilis uideretur: ſed ne uel accedí poſ ſe eo natura excogitarat: q̃ uallibus eũ ex oí pte uallauerat: quaꝝ altitudo oculis cõphẽ dí ñ poſſet: nec trãſire erat facile: nec aggeſtu ulla rõne cõpleri poſſibile. nã ea q̃ ab occí dẽte ſita erat uallis. lx. ſtadiis diſtendit: uñ Aſphaltidis lacus ei límitẽ facit. Ex hoc uero

tractu ipse macherus altissimo uertice supereminet. a septētrione ãt & meridie ualles magnitudine quidē supradicta uincunt. similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatū uero eius uallis q̄ ab oriente est altitudo nō minor centū cubitis iuenit. Mōte uero ex aduerso macherūti posito terminat. Ea loci natura ꝓspecta rex Alexāder primitus i eo castello cōmuniuit: qd postea Gabinius bello cū aristobolo gesto deposuit. Herodi ãt regnãti oībus locis dignior cura uisa est & cōstructione tutissima pp arabū p̄cipue uicinitatē. Nāq; opportune situs est eoꝝ fines ꝓspectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus ciuitatē illic fecit icolis unde in arcē ipsam ferebant ascēsum. Quin & ipm uerticē rursus ædificauerat: turresq; in angulis. clx. cubitis erexerat. In medio aūt ambitu regiā struxerat magnitudine simul habitationū & pulchritudine locupletē. Multas uero cisternas recipiētibus aquis abūdeq; suppeditātibus locis maxie idoneis fecerat: ueluti cū natura certaret: ut quod illa situ loci inexpugnabile fecerat: ipse manu instructis munitionibus superaret. Iusuper. n. & sagittaꝝ multitudinē machinarūq; reposuit: & oēm apparatū excogitauit q habitatoribus posset magnę obsidionis p̄stare contemptū. Erat aūt in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. Ferebant ãt eam ex Herodis tpibus perseuerasse: mãsisseq; ulterius ꝓfecto: sed ab iudæis q locū cœperãt excisa est. Vallis aūt qua ciuitas a parte septētrionali cingitur qdam locus Babras appellabatur: ubi radix codē nōie gignitur quæ flamme qdem assimilis est colore. circa uesperã uero ueluti iubare fulgurans accedētibus eã q; euellere cupiētibus facilis nō est: sed tādiu refugit nec prius manet quã liebrē uel mēstruū sanguinē super eã fuderit. Quinēt tunc siquis eam tetigerit mors certa est: nisi forte illã ipsam radicē ferat de manu pendētem. Capitur ãt alio quoq; modo sine piculo q talis est. Totã eam circūfodiunt ita ut minimū ex radice terra sit conditū. Deinde ab ea religant canē illoq; seq eū a quo religatus est cupiēte radix qdē facile euellit: canis uero cōtinuo morit: tanq̄ eius uice a quo herba tollēda erat traditus. Nullus n. postea accipiētibus metus est. tãtis aūt periculis pp unã uim capi eã operepreciū est. Nāq; uocãtur dęmonia pessimoꝝ hoīum spiritus uiuis imersa eosq; necantia qbus superuentū nō fuerit. Hæc cito ēt si tm̄modo efferat egrotantibus abigit. Fluunt aūt ex eo loco aquarū fontes ēt calidarū multū inter se sapore diuersi. Alii nanq; amari sunt: aliis nihil dulcedinis deest. Multi aūt frigidę aquę ortus nō solū in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis mireť in proximo. Etenim quędã spelunca cernitur nō quidem alte caua: saxo aūt imminente protecta. Super hoc ueluti duæ mammę inter se paululū distantes. Et altera quidem frigidissimū fontem: altera calidissimū fundit. Qui mixti lauacrum suauissimū prębent: multisq; morbis acutiis salutare: maxime uero neruorū curationi conueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris & alumnis: Bassus aūt contemplatus undiq; regionem ualle orientali repletam expugnatione aggredi statuit: opusq; inchoauit properans aggerem q̄plurimū extollere facilemq; per eum obsidionē facere. Qui uero intus fuerant depræhensi ab externis segregati iudæi illos quidem coegere inane uulgus esse existimantes inferiorem obseruare ciuitatem ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebāt & pp munitiōis firmitatē: & ut saluti suæ cōsulerēt. Impetraturos. n. se ueniã opinabant si locū tradidissent romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinandæ conuincere ideoq; alacri aīo in dies singulos excursus habebant & cū his quos sors obtulisset cōsertis manibus multi qdē moriebant multosq; rōanos interficiebāt: semp aūt utri usq; plus ex tpe uictorię captabat: iudęis qdē si īcautiores aggrederent: īaggere ãt positis si iprouisum excursum eoꝝ bñ septi armis exciperēt. Sed nō erat finis obsidiōs futurus. Res ãt quędã fortuito gesta inopinatã castelli tradēdi necessitatē iudęis iposuerat. Inter obsessos iuuenis & audacia ferox ē: & manu strēnuus Eleazarus noīe. is ãt fuerat & incursibus nobilis multos aggredi aggressumq; ꝓhibere obseruans: ēt in pliis semp grauiterq; romanos afficiens: audaciaq; sua socios ꝓsequens: impetū qdē facilem his: piculo aūt uacuū discessum efficiebat nouissimus recedēdo. Itaq; discreto quodã die pugna ꝓgressa ex utraq; parte ipse tanq̄ despiciens oēs existimans neminē tunc hostiū ꝓliū exceptuꝝ extra portã remansit: & i muro stantes alloquebat tota tñ mente illos attendens. Hanc aūt oportunitatē uidit qdã ex castris romanoꝝ ægyptius noīe rufus: & quod nemo sperasset impetu facto cū ipsis eū armis repente correptū, cum hoc uiso stātes in muro stupor teneret, in castra romanoꝝ traduxit. Postq̄ uero dux nudū p̄cepit extendi: & in apto constitutū ut ex ciuitate cōspiceretur, cædi uerberibus uehementer, iudæos confudit casus adolescētis: uniuersaq; ciuitas in fletu erat: & quęstibus unius uiri clade perculsa. Id ubi Bassus animaduertit cōsiliоꝝ aduersus hostes hoc principiū sumpsit: eorūq; miserationē augere cupiēs q̄tenus coacti ꝓ eius salute castelli traditionē faceret, quod sperauit adeptus ē. Nã ipse qdē uelut mox eleazaꝝ suspēsurus crucē defigi iussit. Ea uero cōspecta maior castellanos dolor inuasit: & ululādo querebant itolerabilē esse calamitatē uociferātes. Tunc igit eleazarus eos orabat ne uel se despicerēt: mortē miserrimā se subituꝝ sibiq; ipsis salutē p̄berent: postq̄ iā subacti oēs romanoꝝ uiribus ac fortunæ concederent. illi aūt & eius sermōe fracti: & quod multi intus pro eo p̄cabant (ex magna. n. & populosa propinquitate genus ducebat) & cōtra ingeniū suū misericordia uicti sunt: & qbusdā celeriter missis colloquebant castelli traditionē facere petētes: ac reddito sibi eleazaro sine metu dimitti. Cū aūt his accēsus esset dux romanoꝝ multitudo ciuitatis inferioris inita sepati cū iudęis cognita pactiōe ipsi clā nocte aufugere statuere. Cū uero portas apuissent ab his q deditionē ꝓmisserāt ad bassum nūcius uenit: siue iuidia salutis eoꝝ: siue formidie ne eoꝝ fugę cās ipsi p̄starēt. Sed fortissimi qdē fugientiū q p̄cesserāt euasere. Reliquoꝝ ãt uiri qdem mille septingēti pempti sunt: mulierculæ uero & pueri in seruitiū ducti. Spōsiones aūt cū his q castellū dedidere habitas: Bassus cōseruādas esse ratus & ipsos dimisit: & Eleazaꝝ reddidit. Cap. xxxix. His aūt administratis in saltū qui appellat larden ducere ꝓperabat exercitū: multi. n. illuc cōgregati esse nunciabant: qui pridē tpe obsidionis ex Hierosolymis & Macherūthe ꝓfugerant. Ergo cū ad locū uenisset neq; falsum fuisse nunciū reperisset, primo qdē oēm locū cum eqtibus cingit: ut si quis iudęoꝝ conatus fuisset euadere: fugiendi per eq̄tes copiã nō haberet. Pedites aūt siluã iussit cædere ne inde cōfugerent. Hoc mō ad necessitatē adducti sunt fortiter aliqd faciendi uelut ex audaci certamie fortasse fugã ēt reperirent. Itaq; simul uniuersi & cū clamore impetu facto in eos a qbus cincti fuerant irruūt. Illi aūt fortiter excipiebāt: multaq; his audacia illis cōtentiōe usis: diu qdē prælium factū est. Nō aūt similis euenit finis pugnæ certātibus. Nã rōanoꝝ qdē. xii. tm̄ cōtigit occūbere neq; multos sautiari. Iudęoꝝ uero ex illo p̄lio nullus euasit. Sed cū nō essent pauciores tribus milibus ꝓstrati sunt oēs: eorumq; dux Iudas Giari filius: de quo supra meminimus q; ordini cuidã prapositus cū hierosolyma obsidereť: qbus demersus fuerat cloacis latenter effugit. Cap. xl. Eodē uero tpe Cęsar ēt ad Liberiū maximū scripsit. erat aūt ꝓcurator: ut oēm terrã uenderet iudęoꝝ. Nec enim ciuitarē in ea condidit propria seruās & patriã suã. Solis uero octingentis militibus illic relictis locū dedit quē icolerēt: q uocať Massada. distat ãt ab hierosolymis. xxx. stadiis. Stipēdiū uero ubicūq; degerent iudęis indixit: binas drachmas singulis annis deferre in capitoliū iussit: ita ut ante hæc hierosolymoꝝ templo pendebāt: & res qdē iudęoꝝ illo tpe hunc sta

tū habebant. Cap. xli. Iam uero quarto anno Vespasiano administrāte imperiū contigit Cōmagenē regē Antiochū in maximas clades cū tota domo incurrere ex cā hmōi. Cesennius petus q tūc Syriā administrabat: siue re uera: seu pp inimicitias antiochi (certū non ualde patefactū ē) litteras ad Cęsarē misit. Antiochū dicens deficere ab romanis cū Epiphane filio decreuisse: pactis habitis cū rege parthoꝝ: ꝓpterea q debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent: totū romāoꝝ imperiū bello ptur barent. Non erat aūt Cęsar hmōi nunciū ad se perlatū neglecturus. nam uicinitas regū maiore negociū ꝓuidētia dignū esse faciebat. Samosata. n. Cōmagene maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est ut esset parthis (eo nāq; id cogitauere) facillimus trāsitus: tutū aūt receptaculū. fide igit' habita & ptāte sibi ꝓmissa ut ageret quod expedire uideret', negligendū non putauit. Subito tñ Antiocho eiusq; sociis nihil opinātibus in cōmagenā ingressus est ex legionibus qdē sextā ducens: & isup quosdā cuneos alasq; eqtū. Habebat āt auxilio reges terræ qdem quæ chalchaica uocat' Aristobolū eius q; fratrē Masadamū. Introitus aūt illis sine certamine: q; nemo indigenaꝝ manus ualebat opponere. Antiochus. n. inspato pculsus nuncio bellū qdē contra romanos ne cogitatione concepit. Decreuit aūt toto regno in eo quo erat tractu relicto cū cōiuge ac liberis egredi. Hoc se romanis pugꝝ ab ea suspitione quę sibi ingereretur probaturꝝ esse ratus. Progressusq; de ciuitate. cxxx. ꝓpe modū stadiis in campo tabernaculū ponit. Petus aūt in Samosata qui eam capesserent mittit: & p eos ciuitatē tenebat. Ipse uero cum alio milite i Antiochū ire tendebat. Non tñ rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum romanos aliquid belli cōgerere. Sed fortunam quæstus quiduis pati sustinebat. Adolescentibus autem belliq; peritis uiq; corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callennicus. Vehementi autem pugna per totā diem habita insigni fortitudine demōstrati sunt: nullaq; pte suaꝝ uiriū diminuta discedūt. Antiocho uero neq; pugna hoc modo pacta manere domi tolerabile uidebat': sed abducta coniuge cū filiabus in ciliciā fugit: atq; hoc facto militū suoꝝ aīos fregit. Nam ueluti despato ab eo regno defecere: & ad rōanos se transtulere: oīumq; erat desperatio. Ergo priusq; pœnitus destituerent' auxiliis epiphani cū cæteris seruare se ex hostibus erat necessariū. Fiuntq; oēs eqtes decē: qui cum his una trāsgressi sunt flumē euphratē: hinc iam sine metu ꝓfecti cū ad bologessen pthoꝝ regē uenissent, nō quasi fugitiui despecti sunt: sed adhuc fortunā pristinā retinētes omni honore dignati sunt. Antiochū uero ubi tharsum cilicię uenit, misso hecatontarcho Petus uinctū romā trāsmisit. Vespasianus aūt ita regē ad se deduci nō passus est: dignius esse ratus ueteris amicitiæ habere rationē: quā belli occasionē inexorabilē iracundiā obseruare. Itaq; iubet ei iter agenti auferri uincula: intermissaq; interim profectione Romā apud lacedemoniā degere: magnos uero ei pecuniæ reddit' ꝑbet: ut nō modo copiose sed ēt regie uictū haberet. His epiphantes & cæteri cognitis q patri ante metuebāt magna cura & inextricabili aīos relaxarūt: & ipsi quoq; spem reconciliandi cū cæsare concepere. Cum aūt ēt bologessus de his scripsisset ad cæsarē nec .n. quāuis feliciter agerent: extra romanū uiuere patiebant' imperiū: & cū cæsar his mansuete facultatē dedisset: romā uenerunt. Patrę aūt ad eos ex lacedemone statim aduecto cū omni honore his habere' ibi mansere. Cap. xlii. Alanorū aūt natio quod qdē scythæ sunt iuxta flumen tanaīn & meotides paludes sedes habentes iam quodā loco memorauimus. His uero tēporibus inito cōsilio ut terrā Mediā & ulterius ꝑdandi cā peruaderent cū rege hyrcanoꝝ colloquunt'. Nanq; is est illius trāsitus dñs: quē rex Alexander ita fecerat ut portis ferreis clauderet'. Aditu aūt sibi ꝑbito uniuersi nihil suspicantibus medis incum-

bunt: eorūq; fines populosos omnigenūq; pecoꝝ plenos diripiebant: cū resistere nullus auderet. Nam q regnū eius terræ obtinebat Pacorus metu percussus in difficiliora loca refugiens cæteris qdem bonis oībus cesserat: uix aūt ab illis coniugē ac concubinas captas datis centū talentis redemerat. Sūma ergo facultate sine pugna p̄dabundi & usq; ad armeniā uastantes oia ꝓcessere. Eius aūt tyridatis erat. Qui cū his obuius bello conflixisset: non multū abfuit quo uiuus in illa acie caperet'. Procul. n. qdam misso laquæo circundatū tracturus fuerat nisi celeriter gladio rupisset laquæū atq; ita fugisset: illi aūt pugna multo magis efferati terrā qdem depopulati sunt: magnā uero hoium multitudinē aliāque ducentes p̄dam ex utroq; regno ad sua domicilia rediere. Cap. xliii. ¶ Apud iudęā uero mortuo basso flauiꝰ siluiꝰ i administratōe succedit. Et aliā qdē terrā bello subactā uidēs unū aūt adhuc rebelle supesse castellū, oī quæ i illis locis habebatur manu collecta aduersus id militē mouit. Nomen est aūt castello masada. Princeps uero sicariorum a qbus fuerat occupatū erat uir p̄potens Eleazarus ex origine iudæ: q nō paucis iudæis ꝓsuaserat: ut ante diximus, ne ꝓfessionē facerent qñ censor cyrinus in iudęam directus est. Tunc. n. sicarios uocauere: q romanis dicto audientes esse nollēt: omniq; modo his quasi hostibus utebant'. deripiendo quidē & circūagendo eoꝝ bona: ignē uero domibus iniiciendo. Nihil. n. illos ab alienigenis differre dicebāt: qui pugnā ēt petendā iudęoꝝ libertatē tanta ignauia perdidissent: magisq; se optare si romanis seruitiū spopōdissent. Erat aūt id plane causatio & crudelitas atq; auaritiæ dicebat' obtentu: manifeste āt reb⁹ effectū ē. Nā iidē illi & defectiōis socii fuerūt: & bellū cū romanis cōiter susceperе. Cā uero peior illoꝝ i eos facta ē: & cū mētita prior eoꝝ refelleret' occasio, peius tractabāt eos q neqtiæ suæ iustis assertiōibus exprobrarēt. Fuit. n. quodāmō illud tp̄s apud iudęos oīum geneꝝ malitiæ fœcundissimū: ut nullū opus intermitteret' ifectū: ne siquis excogitando fingere uoluisset haberet quo magis nouū aliqd inueniret ita & priuatim & cōiter oēs unū erant: & exuperare aliū alius tam impietate q̄ iniquitate in ꝓximos certabant. Potentes quidē multitudinē male tractando: multitudo uero ad interitū potentiū properando: illis. n. erat dominandi cupiditas: his aūt uim faciendi bonaq; locupletiū diripiendi. Primo qdē Sicarii fuere iniqtatis in propinquos & crudelitatis auctores nullo neq; uerbo indicto ad iniuriā: neq; facto intentato ad exitiū eoꝝ quibus insidiarent' pœnitus p̄termisso. Veꝝ & hos Ioānes moderatiores esse demōstrauit Non solū. n. oēs interficiebat q necessaria & ꝓfutura suaderent tanq̄ inimicissimos eiusq; modi maxie ciues tractans: sed ēt patriā malis plurimis cumulauit. Qualia facturus fuerat q deū quoq; iā esset ausus ipietate cōtemnere. Nā & mensa nefaria uescebat': & legitimā patriāq; exterminauerat castimoniā ut iam sit minie miꝝ si māsuetudinis cōionē minime seruabat hoibus: q dei pietatē furore contēpserat. Rursus igitur Symō Giorę qd mali nō cōmisit: q̄ue liberoꝝ corporū iniuria tēperauit: qui eū creauere tyrannū. Quæ uero eos amicitia: q̄ue cognatio ad quotidianas cędes nō ferociores effecit. Nā q̄ alienos qdē male tractare inertis neqtiæ opus esse arbitrabant'. Clarissimā uero gloriā parere crudelitatē in familiarissimos existimabant. Horꝝ furoris æmuli ēt idumei fuere: illi. n. sceleratissimi peremptis pōtificibus ne qua pars cōseruaret' pietatis in deū: totū qd ex ciuitatis facie supererat abscidere: summāq; per oīa iniustitiā induxerunt: in qua illud hoium genus qui zelotæ appellati sunt uiguit: qui nomē factis ueꝝ ꝓbauerunt. Omne. n. malitiæ facinus peremulati sunt. nullo inemulato: qd ante cōmissum memorię tradidit p̄termisso quāuis nomē sibi ex bonoꝝ æmulatione iposuissent: q eos quos lędere ꝓpter efferā sui naturā cauillando fallebāt: q maloꝝ q̄ maxia essent bona ducebāt. Ita quę debitū finē innuere merita illis pœna dei uolūtate decreta. Cuncta. n. q̄ natura ho

minis posset ferre supplicia in eos usq; ad extremũ uitę terminũ congesta sunt q̃ uariis perempti cruciatibus pertulere. Verum fortasse dixerit aliquis minora eos quam cõmi sere perpessos: uerum his qui iuste ea paterentur hærebant. De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt non huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeam unde digressus sum. Capit. xliiii. ¶Venit autem dux romanorum contra Eleazarum: & qui cũ eo Mesadam tenebant Sicarios exercitum ducẽs: & fines qdẽ statim omnes obtiuit: p̃sidiis ubiq; locis opportunissimis collocatis: Castellum aũt muro circũdedit: ne quis obsessor; fugiẽdi facultatẽ haberet: ut quæ custodes p̃seuerassent: ipse uero castris locum occupat ad obsidionẽ qdẽ idoneũ quem delegerat: qua parte castelli rupes monti proximo applicabant. Cęter; difficilẽ ad copias utensiliũ: non solum enim commeatus ex longinquo & cum labore iudęor; maxime portabantur: qbus hęc fuerat cura mandata: uer; ẽt potus aliunde i castra du cebatur: qm̃ in eo loco nullus fons proximus nascebat. His aũt dispositis Siluius obsi dionẽ agressus est: maxime molis ac laboris egentem pp castelli munitionẽ cuius natu ra hmõi est. Saxum gyro non exiguũ: & excelsum lõgitudine undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur ex inuisibili super fundo hñs scopulos: ipęsq; oĩum sunt animaliũ gres sibus inaccessæ: nisi q; duobus modis idem saxum in difficilẽ explicatur ascensum. Est aũt unũ iter ab lacu Asphalthide ad solis ortũ: & alter; ab occidẽte facili⁹ ãbulari. Vo catur aũt unũ coluber ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enĩ ꝓmi net rupes frangit: ac sæpe i se reuertẽs paulatim rursum producit: uixq; illo itinere gra diẽs ꝓmouet pedẽ. Nãq; mutãti uestigiũ necesse ẽ pede altero niti. Est aũt certa perni cies. Altitudo.n. rupiũ utriq; dehiscit ut quæ horrore quẽuis terrere audacissimũ possit. Per eiusmodi uiã cũ. xxx. stadiis ascẽderis q̃d restat uerticis ẽ nõ in acutũ finẽ coacti: sed ut habeat i sũmo planicie. In hac primus qdẽ Ionathes põtifex castellũ ędificauit & ap pellauit Mesadã. Post aũt Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nã & murũ p oẽm eius gyr; erexit stadior; spatio. lx. & cãdido lapide factũ: & p. xii. altũ latũq; octo cubitis: & uingintiseptẽ turres quinquagenis cubitis in eo stabant: ex qbus aditus mẽ bra p oẽm mur; intus ędificata. Rex. n. uerticẽ quo fœcũdus oĩq; planicie mollior esset culturæ destinauerat: ut si quãdo extern or; alimentor; penuria contigisset: hanc qdem laborarẽt qui salutẽ suã castello tradidissent. Quin & regiã sibi ædificauerat ab occidẽ talis partis ascensu ĩtra oĩa qdem arcis positã uergentẽ aũt ad septẽtrionẽ. Regiæ uero murus erat magnus ac firmissimus celsitudine quattuor sexagenũ cubitor; in angulis turres habebat. Membror; aũt intus & porticũ: itẽq; balnear; uaria erat & sumptuosa constructio: colũnis qdem & singularibus saxis undiq; substitutis. Parietibus aũt mẽ brisq; solida cõpage lapidũ uariatis. Ad singula uero habitacula & sursum: & circa re giam & ante turres multos magnosq; puteos in scopulis exciderat: custodes aquar; tã tã molitus abundantiã quãtam q fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regia in arcem summã ducebant: quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ qdẽ uiæ facilẽ sui usum p̃bere hostibus poterãt. Nã oriẽtalis qdẽ uia natura ẽ iaccessa: ut supra memo rauim⁹. Occidẽtalẽ uero magna i augustia posita turri cõclusit: quę nõ mĩore mille cu bitor; spacio ab arce distaret quã neq; trãsiri posse neq; capi facile uidebat. Inextricabi lis aũt q̃uis licẽter ambulãtibus fuerat fabricata. Ita qdẽ aduersus hostiles ĩpetus na tura simul & manu castellũ erat communitũ: intus aũt repositi apparat⁹ magis & diu turnitatem & opulentiã iuuare: nã & frumentum multũ erat conditũ: & quod in longũ tp̃s sufficere posset: uinũq; multum & oleum: superant cuiusq; legumĩnis fruct⁹: & pal mę coaceruatę. Cunctaque repperit Eleazarus castello p dolũ cũ sicariis occupato ma

tura: nihilq; recens depositis deteriora quãq̃ fere ex quo apparata sunt ad excidium a ro manis illatũ. c. annor; tps agebatur. Quin ẽt romãi fructũ reliquias ĩcorruptas offen dere. Si qs aũt cãm diuturnitatis aurã esse existimet: nõ errauerit q; arcis altitudie ab oĩ terrena ac fœculenta materia sit remota: Inuenta ẽ aũt omnigenũ quoq; armor; multi tudo ab rege condita: quæ decem milibus uiror; sufficerẽt: ferrumq; infectũ necnõ æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatum. Aiunt. n. Heroden idipsum castellũ sibi ad refugium parauisse duplex periculũ suspicãtẽ: unum qdem ab iudęor; populo ne se deposito illos q antea reges fuerant ad principatũ redu ceret. Alter; uero maius atq; atrocius ab regia ęgypti Cleopatra. Hęc enim suã sniam non celabat: sed cum Antonio sępe uerba faciebat postulãs heroden interfici: sibi autẽ obsecrãs regnum iudæor; donari. Et magis quis miraretur nondũ eius imperio Anto nium paruisse male eius amore mãcipatũ: quã non dominaturã sperasset. pp eiusmodi metus Herodes condita mesada in extremũ belli cõtra iudæos romanis opus dimisit. Nam q; foris iã locum oẽm muro cinxerat dux romanor; sicut supra diximꝰ: ac ne qs effugeret diligẽtissime ꝓcurauerat: ĩcipit obsidionẽ uno tm̃ loco reperto qui aggeꝛ; ia ctum posset excipere. Nam post eam turrim quæ iter ab occidente quod ad regiã sum mumq; montem duceret pręcludebat: erat quędam continentia saxi uastior latitudine multumq; porrecta: celsitudine autem mesadæ trecentis cubitis inferior: quã Leucem appellabãt: hinc igitur Siluius ut ascẽdit ac tenuit aggerem apportare militibus iussit: illis aũt alacri aĩo & magna manu operãtibus solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Ver; neq; firma neq; sufficiens machinis ferẽdis hæc mẽsura uidebat: sed sup eũ tribunal constructis saxis ingẽtibus factũ est altũ itẽq; latum cubitis quinquaginta Erat aũt aliar; machinar; fabrica illis assimilis. Quas primo qdem Vespasianus ad ob sidiones postea uero Titus excogitauerat turris q; quinquaginta cubitis effecta est: tota ferro cõsepta. Vnde multis balistar; tormentorũq; iaculis romani cito eos reppulere q de muro pugnabant: & caput exerere ꝓhibuere. Simul aũt ingente ẽt ariete fabricato Siluius crebro mur; pulsari iubet: ac uix qdẽ tm̃ aliquã eius deiicit partẽ interruptã. Cito aũt p̃uenere sicarii muro ĩtus altero cõstituto. Qui ne machinis qdẽ simile aliq̃d patere tur: mollis. n. adhuc erat & ĩpetus laxare uiolentiã poterat: hoc mõ constructas trabes ꝓceritate magnas: & q̃ sectæ sunt continentes cõposuere. Ear; aũt ordines erant duo si miles tm̃q; distantes quãtũ esset muri latitudo & iter eos ambos replebant aggeris spa ciũ. Nec uero crescẽte cumulo terra deflueret aliis trãsuersis trabibus q̃s in longitudinẽ posuerãt colligabãt. Erat ergo illis qdẽ opus ædificio simile: sed q̃d cædendi inferebant machinar; ict⁹ euanescebãt lutoq; subsidẽte structiorẽ fabricã faciebãt. Vbi hoc Silui⁹ cõsiderauit igni magis mur; captum iri putans multas qdẽ ardẽtes faces militibus ĩtro iaculari p̃cepit: murus aũt qppe: ut maxia ex pte lignis cõstructus ignẽ cito cõprehẽdit & usq; ad imũ sui laxitate calefactus ingẽti flãma colluxit. Incipiente qdẽ adhuc incen dio spirans aqlo rõanis erat horribilis auertens desup flãmas in eos abigebat: & pœne machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. Deinde flatu mutato ueluti diuina prouidentia excitatus auster: multaq; ui contra obuios eas referens muro appulit: iãq; totus ardebat ex alto. Rõani quidẽ cum dei uterent auxilio ad castra læti digrediebantur decreto hostes luce aggredi: & nocte uigilias accuratiores facere ne qs eor; clã sub terfugeret. Cap. xlv. Sed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat: neq; alii cuiq̃ p missurus erat ut faceret. Videns aũt murum igne consumptũ: alium uero nullum salu tis modum neque uirtutis excogitans: sed his quæ romani in se liberosq; suos & coniu ges facturi essent si uicissent ante oculos positis, de oĩum morte consiliũ cœpit: idq; ex

præsentibus fortissimũ ratus ualidioris animi sociis uesperi cõgregatis talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretũ sit uiri fortes neq; romanis neq; cuiq̃ alii seruire nisi deo: is.n. solus est uerus & iustus deus hoium: ecce nũc tps adest quod factis uestros ꝓbare aios iubeat. Nec igitur ipsi nos dehonestemus ante qdẽ seruitutem uel sine piculo passi. Nunc aũt cum seruitute intolerabiles pœnas amplexi uiuem⁹ sub romãis futuri? Primi.n. oium ab his defecimus: & nouissimi cũ his bellũ gerimus. Puto aũt & hanc nobis a deo gratiã datã: ut bene ac libere possimus mori quod aliis nõ euenit: ꝓter spem supatis: nobis aũt certum est orto die futuꝝ excidiũ. Libera est aũt strẽua mortis cõdictio cum affectibus: nec.n. prohibere id hostes possunt: q ꝓfecto nos optãt uiuos abducere: neq; nos illos iã possum⁹ superare pugnãdo. Nã fortasse qdẽ ab initio statim oportuit qñ libertatem defendere cupiẽtibus oĩa & a nobisipsis acerba peiora q; ab hostibus ueniebãt. De dei uoluntate conĩicere & scire q; amica ei quõdam natio dãnata esset interitu: manens.n. propitius uel saltẽ nobis leuiter infensus nunq̃ tantoꝝ qdẽ hoium perniciẽ neglexisset: sacratissimã uero urbem suã igni hostiũ excidioq; ꝓdi disset. Nos aũt soli. s. ex oĩ genere iudeoꝝ sperauimus seruata libertate superare tãq̃ nil in deũ deliqssemus: nulliusq; culpæ participes fuissemus: qui alios quoq; docuimus. Ita q; uidetis quẽadmodũ nos uana spectasse redarguit fortiore nobis insperatis rebus malorũ necessitate illata. Nec enim quicq̃ nobis castelli natura ĩexpugnabilis ꝓfuit ad salutẽ. Sed & alimentoꝝ copiã: sed armoꝝ multitudinẽ aliũq; habẽtes abũdantissimũ apparatũ ipso manifestissime deo spem salutis auferẽte pdidimus. Ignis.n. qui ferebatur in hostes in ædificatũ a nobis murũ nõ sponte reuersus est. Sed hæc multoꝝ ira sunt crimi nũ: quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro qbus queso ne rõanis inuictissimis pœnas: sed p nos ipsos deo pstemus. iste aũt illis moderatiores sunt: morient̃ .n. coniuges iniuria uacuæ: liberi seruitutis expertes. Post illos aũt ipsi nobis honestã inuicẽ gratiam pbeamus libertate seruata optima sepultura. Prius tñ & pecunias & castellũ igni cõburamus. Merebunt̃ .n. rõani certe scio si neq; corpora nostra tenuerint: cõpendioq; caruerint. Alimẽta sola relinquemus: hæc.n. nobis erũt testimonio mortuis: q; nõ penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus mortẽ seruituti ptulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed nõ in eundẽ modũ pentiũ sniæ congruebãt. Sed alii qdẽ ei obedire ꝓperabant: quasi uolũtate replebant̃ pulchrã esse mortẽ existimantes. Qui uero molliores erant coniugũ ac familiaꝝ suarũ misericordia: uel ẽt propius quẽq; apertissimus deterrebat interitus alius aliũ intuens contrariũ uoluntatis suæ motũ lachrymis designabãt. Quos cũ uidisset Eleazarus formidare ac magnitudinẽ consilii ais frangi ptimuit: ne ẽt qui fortiter dicta peceperunt effœminarẽt flentes ipsi ac deplorãtes. Ergo exhortationẽ nõ intermisit: sed erectior multoq; repletus spiritu clariorẽ de imortalitate aĩæ orationẽ incipit magnaq; usus exclamatione lachrymãtes attentius expectãs plurimum inquit opiniõe deceptus sum: q putarẽ uiros fortes pro libertate certãtes mori benę malle quã uiuere. Vos aũt nec cuilibet qdẽ homini qcq̃ neq; audacia neq; uirtute pstatis: q ẽt magna mala effugituri mortẽ timetis: cũ oporteret uos sup hoc neq; cũctari neq; expectare monitorẽ. Olim.n. & a primo sensu nos eruditos patriæ orationis & sacrę maiorũq; nostrorũ factis & ais confirmando pseuerabant: quod uiuere hois est: nõ mori calamitas. Nã mors quidẽ libertatẽ ais prestat ad proprium purũq; locũ eas dimittit ab omni clade futuras intactas. Donec aũt mortali corpore iunctę sunt: unaq; malis eius implẽtur: qd uerisimile dicit̃ mortuę sunt. Diuina.n. cũ mortali societas turpis est: multũ quidem potest aĩa iuncta cũ corpore: instrumentũ enim facit suũ latenter id mouens & ultra mortalẽ naturã gestis producẽs. Verũtñ cũ pondere quo in terrã detrahit̃: quodq;

ab ea pendet absoluta propriũ locum receperit: tunc beatã & undiq; liberã participat fortitudinẽ: & humanis oculis: ut ipse deus inuisibilis manens: nec .n. cũ est in corpore conspicitur: nã & accedit occulte: neq; rursus cũ recedit uidet̃ unã qdem ipsa habẽs in corruptã naturã: corpori ãt cãm pbens mutationis: nam qd aĩa attigerit hoc uiuit atq; uiuet. uñ uero digressa fuerit hoc marcidũ moritur tm̃ imortalitas ei supabit. Huius orationis argumentũ uobis sit somnus: in quo collectę aię nunq̃ eas detrahente corpore iocũdissimã quietẽ agunt. Cũ deo uero ꝓ cognatione degẽtes ubiq; adsunt: ac multa futura pdicũt. Cur igitur mortẽ timere couenit: qui somni diligimus quietẽ quẽadmodũ aũt nõ sit dementissimũ breuitatẽ uitę sequẽtes sibimet ĩuidere perpetuã. Oportebat q dẽ nos domestica institutione meditatos aliis esse exẽplũ prõptæ uoluntatis ad mortẽ. Nã si ab alienigenis etiã rei fides petẽda sit: indoꝝ uideamus sapiẽtes: qui sapientiã profitẽtur: illi enim cũ sint boni uiri uitæ qdẽ tẽpus quasi quoddã necessariũ naturæ mun⁹ inuiti sustinẽt: ꝓperant aũt hoies corporibus soluere: nulloq; urgẽte neq; exagitãte malo ꝓp imortalis cõuersationis desideriũ aliis qdem pdicunt se esse abituros. Nec est q ꝓ hibeat quicq̃: sed oẽs fortunatissimos appellantes eos ad familiares suos litteras mittunt. Ita certã ueramq; aĩs esse inter se consuetudinẽ credidere. Alii aũt cum mandata peceperint: igni traditis corpibus ut imaculata puraq; aĩa secernatur paulatim moriunt̃. Facilius enim ad mortẽ illos amicissimi psequũtur: quam exteroꝝ hoium quisq̃ suos ciues in longinquã peregrinationẽ ituros. Et se quidem ipsos deflent: illos aũt beatos dicunt q; imortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo uos pudebit si deterius indis sapiamus: propriaq; ignauia leges patrias quæ oĩbus hoibus a mulandæ uiderentur, inhoneste despiciamus: quãq̃ & si contraria nos a principio instituisset eruditio: qd ei sum mũ bonũ est hoĩbus uiuere: mors aũt calamitas attamẽ tps nos adhortatur eam bono aĩo & facile tolerare dei uoluntate: & necessario morituros. Olim quantũ enim apparet cõtra oẽ iudeoꝝ genus hoc decretũ posuit deus ut uita careremus q ea nõ eramus quẽadmodũ oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipsis ascribere: neue Romanis gratificari q; nos oẽs eoꝝ bellũ assumpserit. Non.n. uiribus illoꝝ hęc accidere: sed cãfortior iterueniẽs illis ptitit ut uincere uiderent̃. Quibus.n. armis romanoꝝ pempti sunt q Cęsarẽ incolebãt iudaĩ? Ac ne defecturos qde ab illis dum diẽ septimũ celebrarẽt aggressa cæsariẽsiũ multitudo: neq; manus referẽtes cũ cõiugibus ac liberis mactauerũt: ne uel ipsos erubuere romanos: q nos tantũmodo hostes q; defeceramus putabãt. Sed dicet aliquis cęsariẽsibus sp cum suæ ciuitatis iudęis fuisse discordiã: tẽpusq; nactos uetus odiũ exupasse. Quid ergo de scytopolitanis dicemus? Nobiscũ.n. illi pp græcos bellũ gerere ausi sunt: an nõ cũ ꝓpiquis nostris romanos ulcisci. Multũ igit̃ his fides illoꝝ ac beniuolẽtia ꝓfuit: ac nõ ab ipsis cũ totis familiis acerbissime trucidati sunt: ac ꝓ auxiliis gratias eis reddidere? Nã quæ illos a nobis pati ꝓhibuere hęc passi sunt: uelut ea ipsi cõmittere uoluissent. Lõgũ fit si uelim nũc sepatim de singulis dicere. Nostis enim q; Syriæ ciuitatũ nulla ẽ quę nõ iudęos apud se habitãtes occiderit nobis quã romanos plus inimicos. Vbi ẽt damasceni quem ne cãm qdẽ ꝓbabilẽ cõfingere potuissent ciuitatẽ suã cęde nefaria repleuere. xviii. milibus iudæoꝝ cũ cõiugib⁹ ac familiis iugulatis. Eoꝝ aũt multitudinẽ plagis ĩ Aegypto pemptoꝝ. lx. miliũ numeꝝ audiebam⁹ excedere: illi qdẽ fortasse in aliena terra cũ nullũ iueniss̃ent hostibus aduersarium ita sunt mortui. Omnibus aũt qui domi cum romanis bellũ susciperẽt: nihil deerat coꝝ quę spẽ totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri & castelloꝝ ĩexpugnabiles fabricę: atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda cunctos ad defectionẽ reddunt fortiores: sed hęc ad paucũ tempus cum suffeciss̃ent: seq; sustuliss̃ent maiorum malorũ

extitere principiũ. Omnia. n. capta sunt: oiaq; hostibus succubuerũt: uelut illoꝝ nobilio
ris causa uictoriæ: nõ ad eoꝝ salutẽ a quibus instructa fuerant, apparata sunt. Et in p̃lio
quidẽ mortuos beatos existimari oportet: repugnantes. n. & libertate nõ perdita perie
re. Eorũ uero multitudinis qui a romanis subiugati sunt, quis nõ misereat? qsue nõ an
teq̃ illa patiat' mori ꝓperet? Quorũ alii torti tãq; igne quã uerberibus excruciati perie
re: alii ferocissime a bestiis ad secundũ eoꝝ cibũ seruati uiui sunt: illoꝝ qdẽ miserrimi ha
bendi sunt: qui adhuc uiuunt: qui sepe mortẽ optãtes nõ accipiant. Vbi est aũt illa ma
gna ciuitas? Aut ubi est q̃ totius gentis iudeæ metropolis fuit? Tantis quidẽ murorũ se
ptis munitissima: tot uero ante muros castellis turriũq; obiectis mœnibus tuta belliq;
apparatũ uix capiens: tot aũt uiroꝝ pro se pugnantiũ multitudinẽ continens: qd nobis
facta est: q̃ deũ habere incolam credebat'? radicitus ex fundamẽtis erepta est: solaq; eius
monumẽta restant eoꝝ a quibus excisa est: impolita reliqis castra. Senes uero infœlices
ad cineres templi assident: & paucæ mulieres ad turpissimã pudoris iniuriã ab hostibus
reseruatę. Hæc secũ reputans quisq̃ nostroꝝ aspicere solẽ durabit, et si uiuere sine perí
culo possit? Quis inimicus adeo patriæ? quis tã imbellis aut parcus aiæ ut eum nõ pœ
niteat hucusq; uixisse? Atq; utinã oẽs fuissemus mortui priusq̃ illam sacrã ciuitatẽ ho
stium manibus uideremus excindi: priusq̃ templũ sanctũ tanta impietate funditus eruí:
sed qm̃ spes nõ instrenua nos illexit: quali forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc aũt
euanuit ac solos necessitate dereliqt. Mori bene properemus. nostrimetipsi misereamur
& coniugũ liberoꝝq; dũ nobis licet a nobisipsis misericordiã capere. ad mortẽ nãq; ip
si nati sumus: & quos ex nobis genuimus: eamq; fugere ne fortissimi quidẽ possunt. In
iuria uero & seruitus & uidere cõiuges ad turpitudinẽ duci cum liberis, nõ est malũ hoí
bus ex naturę necessitate profectũ: sed hæc sua tinúditate perferũt qui ante mori cũ lí
cuit noluere. Nos aũt multũ freti fortitudine a rõanis defecimus: & postremo nunc illis
ad salutẽ hortantibus nõ paruimus. Cui igitur nõ est eoꝝ iracundia manifesta: si nos uí
uos subiugare potuerint? miserãdi quidẽ adolescẽtes erunt: quoꝝ uires corporis ad mul
tos sufficient cruciatus: miserandi aũt ꝓuectiores quoꝝ ętas clades ferre nõ poterit: uí
debit alius coniugẽ abduci: alius manibus reuinctus uocẽ filii patrẽ implorantis exau
diet. Sed dum liberi sunt & gladios habent pulchrũ ministeriũ nobis prębeant exptes
seruitutis hostiũ: moriamur liberi cũ filiis & cõiugibus uita decedamus nobis leges p̃ci
piũt: hęc nos cõiuges & filii deprecant': hoꝝ necessitatẽ deus misit. his cõtraria rõani uo
lunt: & ne qs nostrũ ante excidiũ pereat timẽt. Festinemus igit' eis ꝓ sperata potiũdi no
stri uoluptate stupore mortis admirationẽq; relinquere audacię. Cap. xlvi. Ad
huc eũ orare cupientẽ oẽs interpellabant: & effrenato quodã impetu pleni ad opus inci
tabãt: ac ueluti laruis exagitati alius aliũ antecapere cupiebat: hoc specimẽ esse fortitu
dinis: rectiq; consilii existimãtes ne qs extremus remanere uideret' tantus eos & coniu
gũ & filioꝝ & ꝓprię cędis amor iuasit. Sed nec id qd' aliqs putauerit cũ facinus accede
ret obtusi sunt: uerũ et seruauere sentẽtiã: quã cũ dicta pciperent, habuerunt: ꝓpriũ qui
dem carũq; affectũ retinentibus cunctis: rõni uero cedentibus qa iam optime filiis con
suluissent. Simul. n. ualere uxoribus cũ amplexu dicebant: ac liberos gremiis captos ex
tremũ lachrymantes osculabant'. Et simul qdem manibus alienis iusta peragẽtibus uo
lentes eos configebant: malorũq; subditi hostibus passuri fuerãt cogitationẽ habentes
pro solatio necessitatis ad cędẽ. Deniq; nemo hac audacia minor inuẽtus est. Cunctí ãt
coniunctissimos tranffixere miseri qbus id necesse fuit: qbusq; filios atq; uxores occide
re maloꝝ oium uidebat' esse leuissimũ. Igitur neq; hoꝝ iam factoꝝ dolorẽ tolerãtes; &
interfectos lęsos existimãtes si uel breuissimũ tp̃s eis superuiueret: cito qdẽ uniuersis bo

nis in unũ congestis ignẽ iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decẽ lectis oium percus
soribus uniuersi ẽt propter liberos ac cõiuges ꝓstratos cõpositi: colq; cõplexi manibus
cũ cõmunicauissent parato aio se mactandos p̃bebant infœlicissimũ illud exhibentib9
ministeriũ: isti aũt itrepide cũctis occisis eãdẽ sortis legẽ in sua quoq; morte statuerunt:
ut cui obtigisset nouẽ perẽptis semet sup eos occideret. Ita oẽs sibi cõfidebãt: qd' neq; in
audiẽdo neq; i sustinẽdo facinore p̃staret alius alii. Et ad extremũ cęteri qdẽ se necí sup
posuere. Vnus uero atq; nouissimus circũspecta multitudine mortuoꝝ: ne quis forte in
multa cæde supesset qui suę manus egeret: ubi cognouit oẽs perẽptos: ignẽ qdem imit
tit regiæ: uehemẽti uero manu toto p se transacto gladio iuxta suos affectus occubuit.
Et illi quidẽ perierant nullã credentes aiam ex numero suo rõanis subditã reliqsse: latuit
aũt una mulier senior: & alia quædã Eleazari cognata plurimũ doctrina sapiẽtiaq; mu
lieribus p̃stans. Et quinq; pueri p cuniculos: qui aquã sub terra potui ducebant abditi:
cũ alii cædibus occupatas mentes haberent: q erant nouingenti numero: & sexaginta
cũ mulieribus simul ac pueris. Hæc aũt calamitas acta est Aprilis mẽsis quintodecimo
die. Romani aũt adhuc pugnã expectantes mane desistunt & aggeribus scalaꝝ ponti
bus iũctis muros aggrediebant'. Cum uero hostiũ neminẽ uiderent: sed undiq; uersum
acerbã solitudinẽ ignẽq; intus silentiũ quid factũ esset conijcere nõ poterant: ad extre
mũ uelut impellentes ictum arietis ululatũ si quẽ forte ꝓuocarent dederant. Clamorẽ
aũt sensere mulieres & ex cloacis emersæ factũ romanis ut erat indicarunt altera earũ
quẽadmodũ dicta uel gesta fuissent oia narrante manifeste. Non tñ rõani facile his uer
bis adducebant' ausi magnitudinẽ uerisimilẽ nõ credentes. Ignẽ uero extinguere cona
bant' perq; hunc uiã sectantes cito in regiã ꝓuenere: conspectaq; multitudine mortuoꝝ
nõ ut in hostibus gauisi sunt: sed cõsilii fortitudinẽ & obstinatũ in tanto numero rebus
ipsis cõtẽptũ mortis admirabant'. Cap. xlvii. Huiusmodi aũt peracto excidio in
castello quidẽ p̃sidium dux reliqt: ipse uero cũ exercitu ad Cæsarẽ profectus est. Nec. n.
quisq̃ supererat in illis regionibus hostiũ: sed iam tota iudęa belli fuerat longinquitate
subuersa: multisq; suoꝝ ẽt procul incolentibus sensim ꝓturbationis periculũ exhibue
rat. Nam & circũ Alexãdriã ægypti ciuitatẽ postea cõtigit multos iudęoꝝ perire. His
enim qui ex factione sicariorũ illuc effugere potuerunt nõ satis erat saluos esse: uerũ &
illic nouas res conabant' ut libertatẽ defenderẽt: & romanos quidẽ nihil se meliores pu
tarent: deũ uero solũ dñm dicerent. Cum aũt quidã is iudęoꝝ nõ ignobiles aduersarent'
illos quidẽ mactauere: aliis qdem instabant ad defectionẽ eos rogantes. Eoꝝ aũt uiden
tes cõfidentiã principes seniorũ iam cohibere tutũ sibi nõ esse arbitrabant': sed congre
gatis oibus in congregationẽ iudęis sicarioꝝ temeritatẽ publicabant: illos oium malo
rum cãm esse demonstrantes: & nunc aiebant eos q̃ nec sic fugissent certã spem salutis
habituri uiderent': a rõanis enim cognitos statim esse perituros ꝓprias calamitates ex
plere. Ipsis aũt qui nullius fuissent eoꝝ delicti participes cauendũ esse ab eoꝝ exitio: &
multitudinẽ precabant' ut illoꝝ causa rõanis ipsoꝝ traditione satisfacerent. His dictis
prospecta periculi magnitudie puere: multoq; impetu sicarios aggressi corripuere: quo
rum sexcẽti qdẽ statim capti sunt. Qui uero in ęgyptũ ac Thebas q̃ in illo tractu erãt
elapsi sunt nõ multo post cõprahensi reducti sunt: quoꝝ nõ est qui duritia siue confiden
tia siue ptinacia uoluntatis sit dicenda nõ obstupescat. Omni. n. genere tormentoꝝ &
uexatione corporũ in eos excogitata ob hoc solũmodo ut Cęsarẽ dominũ faterẽtur: ne
mo cessit neq; dicere uelle uisus est: sed oẽs illę necessitates ualidioꝝ sniam coseruauere
tanq̃ brutis corporibus nõ ais ẽt cruciatus ignẽq; susciperent: maxie uero pueroꝝ ætas
miraculo spectantiũ fuit. Nec. n. uel eoꝝ quisq̃ cõmotus ut dñm Cæsarẽ noiaret: usq;

adeo corpoꝝ infirmitatē uis audaciæ ſuperabat. Cap.xlviii. Lupus tunc Alexandriā rector adminiſtrabat:& de hoc ad Cæſarē motu uelociter rettulit. Ille aūt inquietū iudeoꝝ circa res nouas ſtudium cauendū eſſe exiſtimans ac ueritus ne rurſus in unū congregarētur:& quoſdā ſibi adiungant p̄cepit Lupo ut tēplū iudæoꝝ qđ eſſet apud Thānis quæ ſic appellatur ciuitatē deſtrueret:hæc aūt in Aegypto. Quæ ob hāc cām & coli cœpit:& nomē ſumpſit. Cap.xlix. Onias Symonis filius unus ex pōtificibus ex hieroſolymis fugatus Antiocho rege Syriæ cū iudæis bellū gerente Alexandriā uenit:& a Ptolomæo ſuſcipitur humaniſſime ꝓpterea q̄ Antiocho erat inimicus:ait ſe gētem iudeoꝝ eius auxilio ſociaturū ſi dictis ſuis obtēperaſſet. Cum aūt rex ea quę poſſent fieri annuiſſet rogauit ut in aliqua parte ęgypti templū ſibi ędificare ꝑmitteret:& more patrio deū colere. Ita enim & Antiochū magis odioſum iudęis qui templū apud hieroſolymā uaſtauiſſet:ipſiq; beniuolētiores fore eoſq; multos ad eos religionis diligētia colligēdos. Paruit his Ptolomæus eiq; locum dedit centū & octuagīta ſtadiis a Mēphi diſtantē. Heliopolitanus aūt ille tractus dicit̄:ubi caſtello fabricato Onias templū quidē diſſimile ab eo quod eſt in Hieroſolymis:turrim aūt ſimilē inſtruxit ingētibus ſaxis ſexaginta cubitis ere:tā. Aream aūt fabricā ſm patriam imitatus eſt:& donariis ſimiliter exornauit p̄ter candelabri cōfectionē:cādelebra enim nō fecit:ſed informatū aureū lignū tanq̄ iubare in luce radiante de aurea catęna ſuſpēdit. Totum uero circa templū ſpaciū ſtructo latere circūdedit ſaxeas portas habēte:cōceſſit aūt rex ēt multū agri modum ac pecuniæ redditus:ut & ſacerdotibus eſſet copia ad multa quæ dei cultus deſideraret:nō tn̄ hęc Onias ſana uoluntate faciebat ſed erat ei cōtentio cū iudęis apud Hieroſolymā degētibus ꝓpter fugæ memorē iracundiā. Et hoc tēplo ędificato arbitrabat̄ ad id oēm ab hieroſolymis multitudinē reuocatuꝝ. Fuerat aūt olim p̄dictio quędā annis noningētis ſeptuaginta. Eſaiaſq; p̄dixerat huius tēpli futurā in ęgypto cōſtructionē a quodā uiro iudęo:templū qdē ita fuerat ędificatum. Cap.l. Lupus aūt rector Alexādrię ſuſceptus litteris imperatoris cū ad templū aduenīſſet nōnullis ablatis donariis templū claudit. Poſtmodū Lupo mortuo Paulinus qui eius poteſtati ſucceſſit:neq; donarioꝝ quicq̄ reliquit:uehemēter enim ſacerdotibus cōminatus ē niſi oīa ꝓtuliſſent:neq; ad templū religionis cā adire uolentes admiſit:ſed clauſis foribus ita iacceſſum fecit ut ne ueſtigiū quidē diuini cultus in eo reſideret. Tempus aūt fluxerat uſq; clauſum templū ex quo fuerat cōditū anni.ccc.xxxiii. Cap.li. Audacia uero ſicarioꝝ uelut morbus quędā ēt ea quę circū Cyrenē oppida erant cōtigerat. Elapſus.n.ad eos Ionathes homo nequiſſimus:& arte Geneciarius nō paucis imperitorū ut ſe attenderent perſuaſit:perduxitq; in ſolitudines cū ſigna umbrarum imagines ſe polliceretur aſcēdere:& alios qdem hęc agendo atq; fallendo latebat. Dignitate uero pōtātes Cyrenē ſiue iudęoꝝ apparatū eius & ꝓfectionē pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo ꝓnunciant. Ille aūt equitibus ac peditibus miſſis inermes facile comꝑhendit:& magna quidē pars manibus interiit. Nōnulli aūt uiui capti ad Catullū ꝓducti ſunt. Auctor aūt conſilii Ionathes tunc quidē potuit effugere:multū uero ac diligenter per oēs quęſitus regiones incidit:adductuſq; eſt ad Catullū ſibi qdem morā pœnę moliebatur Catullus aūt iniqtatis prębuit occaſionē:nam ipſe quidē locupletiſſimos iudæoꝝ falſo inſimulans auctores ſibi huius conſilii fuiſſe dicebat. Catullus aūt criminationes alacri aio ſuſcipiebat:remq; delatā multimode incumulabat. Tragicis ēt uerbis exaggerans: ut & ipſe quod dam bellum iudęoꝝ patraſſe uideret̄: quodq; hoc atrocius eſt p̄ter credendi facultatē etiam doctor erat calūniandi Sicarios. Deniq; cū uidiſſet iudęoꝝ aliquē Alexandrū nomine: cui iā dudum infenſus odium publicauerat ēt uxore eius Berenice criminationi-

bus ꝑplicata. hos qdē priores occidit. Deinde oēs ſimul pecuniarum copiis eximios tria ſimul milia trucidauit. Et hęc ſecure facere arbitrabat̄:quod eorum patrimonia redditi bus Cæſaris ſotiabat. Ne uero uel alibi degentium quiſq; iudęoꝝ eius iniuſtitiā cōfutaret, ēt longius mēdaciū ꝓpagauit:ac Ionathę nōnulliſq; aliis q cōpręhenſi fuerāt ꝑſuadet, nouarū reꝝ accuſationē uiris īferre ꝓbatiſſimis iudęorū apud Alexandriā Romāq; degentiū. Horū aūt qui per inſidias accuſati ſunt:unus erat Ioſippus q hæc ſcripſit. Non tn̄ Catullo factio:ita ut ſperauerat:ceſſit. Nā Romā quidē Ionathen: cęteroſq; uinctos ducēs ſinē arbitrabatur eſſe quæſtionis apud ſe:ac per illā conflatā calūniam. Veſpaſianus aūt rem ſuſpicatus ueritatē requirebat cognitione nō iure hoibus accuſationē illatā:illos qdem Titi ſtudio criminibus ſoluit:merito uero pœnā i Ionathen ſtatuit. Prius enim uerberatus exuſtus eſt. Catullo aūt tunc quidem ob lenitatē prīcipum obtigit ne quid amplius repræhenſibile experiretur. Non multo aūt poſt multiplici morbo & inſanabili correptus acerbiſſime liberatus eſt:nō corporis tātū cruciatum ſuſtinēs: ſed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enī expaueſcebat: & crebro uidebat ſibi inſtātes umbras eorū quos peremerat & clamitabat. Cūq; ſe tenere nō poſſet exiliebat ſtratis tanq̄ tormētis ſibi & flāmis adhibitis. Hoc aūt ſemper multū proficiente malo extiſq; defluentibus ac inteſtinis exhauſtis:ita eſt mortuus:nulla re alia minus diuinæ ꝓuidētiæ factus iudicio quam q̄ nequiſſimos ulciſcatur. FINIS.

¶Hic nobis eſt finis hiſtoriæ: quā ꝓmiſimus nos cū oī ueritate tradituros cognoſcere cupiētibus quēadmodū hoc bellū romanis ita geſtū eſt cū iudæis: & qualiter ſit qdem expoſitum lecturis ut dicant relinquat̄. De ueritate aūt confidēter dicere nō pigebit q̄ eam ſolam per oīa quæ ſcripſi habuerim coniecturam.

Flauii Ioſeppi de Bello Iudaico Liber Septimus & Vltimus explicitus eſt.

Ioſeppi Flauii Mathathiæ filii hebræi genere ſacerdotis ex hieroſolymis de antiqtate iudęoꝝ cōtra Appionem grāmaticum alexandrinū Liber Primus.

Vfficiēter ut arbitror:& per libros antiquitatū opulentiſſime uirorum Epaphrodite legentibus eos, aperui de noſtro genere iudęoꝝ: quia & uetuſtiſſimum eſt:& primam conſciētiam propriā habuit. Quinq; milia enim annorum numerum hiſtoriam continentem ex noſtris ſacris libris greco ſermone conſcripſi. Quoniā uero multos uideo reſpicientes blaſphemiam quorūdam inſane prolatam:& ea quæ a me de antiquitate conſcripta ſunt non credentes:putantes mendacium noſtrum ſit genus:eo q̄ nulla memoria apud græcorum nobiles Hiſtoriographos digni ſunt habiti noſtri maiores, pro omnibus his arbitratus ſum oportere me breuiter hæc dicta cōſcribere:& derogantiū quidem uelanum ſpontaneumq; increpare mēdaciū:aliorū ueto ignorātiam pariter emendare:uniuerſoſq; de noſtra antiqtate:q ſcilicet ueritatem amplectunt̄ edocere. Vtar aūt i meis dictis teſtibus eis:q de oī antiqtate apud greꝯos fide digni ſunt iudicandi:eos aūt qui blaſpheme de nobis atq; fallaciter cōſcripſere aliqua p ſemetipſos cōuicta indubitanter oſtendā. Conabor ēt cauſas exponere: ꝓpter quas nō multi in greꝯis hiſtoriis gētis noſtræ fecere memoriā:nec nō:& eos qui de nobis nequaq̄ ſcribere uoluerunt neſcientibus aut neſcire ſimulantibus indicabo. Primitus itaq; ſatis admiror eos:q exiſtimant oportere de rebus antiquis græcis tantummodo fidē ha-

bere: & ab eis cõsulendã esse ueritatis integritatẽ. Nobis aũt & aliis hominibus nõ esse credendum. Sed ego oia in his contraria uideo contigisse. Quapropter decet nõ uarias opiniones inspicere: sed ex ipsis rebus iustitiam ponderare. Oia siqdẽ græcorũ noua: & uerius ut ita dicam, nuper facta cognoui. Et hæc est fabrica ciuitatũ: & ad inuentiones artiũ conscriptõesq; legũ cunctaq; regẽ iunior apud eos est historię diligentia conscri bẽda. Apud ęgyptios ãt: atq; Chaldeos & phœnicas (desino eni nos illis cõnumerare sicut ipsi fatent) res gestæ antiquissimã & pmanentẽ habent memorię traditionẽ. Nã & locis oẽs inhabitant quæ nequaq̃ aeris corruptioni subiaceant: & multã ꝓuidentiam habuere: ut nihil horũ q̃ apud eos aguntˇ, sine memoria linqueretˇ: sed in publicis cõscri ptionibus semper a uiris sapientissimis dicerentˇ. Græcorũ uero regionẽ innumeræ cor ruptiones inuasere: regẽ memoriã delentes. Qui aũt nouas constituentes conuersatiões oium se præesse credidere, sciant quia ẽt sero & uix naturã potuere agnoscere litterarũ. Nã antiquissimũ eaꝝ usum habuisse creduntur a phœnicibus: & a Cadmo se didicisse gloriantˇ. Sed neq; illo tpe poterit aliquis demonstrare seruatã conscriptionẽ: neq; in tẽ plis: neq; in publicis anathematibus: quando ẽt de troianis rebus ubi tot annis milita tũ est, postea multa q̃stio atq; contentio facta est: utrum litteris usi sunt. Et magis ueri tas obtinuit eo ꝙ usus modernarum litterarum illis fuisset incognitus. Constat autem, quoniam apud grẽcos nulla inuenieˇ absolute conscriptio poemate Homeri uetustior: & hunc etiam post bella troiana fuisse manifestum est. Et ante neq; hunc litteris suum poema reliquisse: sed cantibus memoria reseruatum: postea fuisse compositum & pro pterea multã in eo conspẽxi dissonantiam. Qui autem historias apud eos conscribere tentauere. i. hi qui circa Cadmum milesium & Acusilaus argiuus: & post hunc qcunq; alii fuisse referuntur, paululum tempus perficam apud hellanicum militiam præcesse re. Sed eos etiam qui de cęlestibus & diuinis primitus apud grẽcos philosophati. i. Phe recidem Syrum & Pythagoram & Thaletem omnes concorditer confitentˇ, Aegyptio rum & Chaldeorũ fuisse discipulos: & breuiter conscripsisse q̃ a græcis omnium anti quissima iudicantur: ita ut uix ea credant ab illis fuisse conscripta. Quomodo ergo non est irrationabile: ut tali facta uegetentur græci tanq̃ soli sciant uetera: & ueritatẽ eorum sub scrupulositate de antiquis non ab ipsis conscriptoribus facillime discant: quia neq; firmiter scientes aliquid conscripsere: sed ꝙ unusquisq; opinatus est hoc studuit explana re. Vnde etiam libris suis alterutros arguunt: & ualde contraria ex rebus eisdem non piget edicere. Sed ego uidebor me potioribus esse superfluum si explanare uoluero: quantis qdẽ locis Hellanicus ab Agesilao de genealogiis discrepat: & in quãtis Hero dotũ corrigit Acusilaus. Aut quomodo Ephorus qdem Hellanicũ in plurimis ostẽdit esse mendacẽ. Ephorũ uero timeus: Timeũ q post illũ fuere. Herodotũ uero cuncti: sed neq; de singulis cũ Antiocho & Philisto aut Callia timeus cõcordare dignatus ẽ. Neq; rursus de atticis hi q Attidas cõscripserũt: aut de argolicis: q de argis historiam ꝓtulere: alterutros cõsecuti sunt. Et qd oportet dicere de ciuitatibus breuibusq; rebus: qñ de mi litia pfica: & his q̃ ea sunt gesta: tantũ uiri ꝓbatissimi discordasse noscũt? In multis ãt ẽt thucydides tanq̃ fallax accusatˇ: licet scrupulosissimã secũdũ se historiã conscripsisse uideatur. Cayse uero huius dissonãtię multæ forsan & alię quærere uolentibus appare bunt. Ego uero duabus quas dicturus sum maximam huius summam diuersitatis ascri bo. Et quidem ꝓtimum dico eam quæ mihi proprior esse uidetur. Id est eo quod ab ini tio non fuerit studiũ apud grẽcos publicas de his quę semper aguntˇ ꝓferre cõscriptio nes. Hoc etenim p̃cipue & errorem & potestatem mentiendi posteris uetus aliquid uo lentibus scriptitare concessit. Non enim solummodo apud alios grẽcos publica cõscri

ptio est neglecta. Sed neq; apud ipsos Athenienses quos terrigenas esse dicunt: disciplinæq; cultores aliquid, huiusmodi reperieˇ. Sed publicarũ litterarũ antiquissimas esse di cunt leges: quę a Dracone eis ex phœnicibus sunt cõscriptę ante modicũ tempus tyran nidis Pisistrati. De arcadibus ãt in antiquitate gloriãtibus qd oportet dici? Vix. n. isti & postea litteris eruditi sunt. Cũ ergo cõscriptio nulla p̃ponereˇ quę & discere uolentibus edoceret: & mentientes argueret, multa inter alterutros cõscriptores discordia generata est. Quoniã q ad scribendũ se p̃parabant, non studiũ ueritatis exhibuerũt. Licet hæc ꝓmissio semp habeaˇ in prõptu: sed uerboꝝ magis habere ꝓlationẽ maximã. Et quẽadmodũ laudari se in hoc sup alios æstimarent: ad hoc potius semetipsos aptabant. Aliq uero ad fabulas sunt conuersi. Aliq autẽ ad gratiam aut ciuitates laudantes: aut reges. Alii semetipsos ad accusandas causas aut cõscriptores tradidere. In hoc se forte ꝓbabiles æstimantes & oino hoc agentes quod historiæ nimis aduersum est. Verę siqdẽ historiæ indiciũ est: si eisdẽ rebus oẽs eadẽ dicant atq; cõscribant. Hi uero cũ q̃dã aliter conscriberent q̃ alii, tunc se putabant oium ueraciores ostendi. Quapropter cãs qdẽ uerboꝝ & caliditatis eoꝝ credere nos græcis oportet. Nõ aũt de antiqua historiæ ueritate & maxime de rebus ꝓpriæ uniuscuiusq; ꝓuinciæ. Quoniã uero apud Aegyptios & Babylonios ex longissimis olim temporibus circa cõscriptiones diligentia fuit: quando sacerdotibus erat iniunctũ & circa eas ipsi philosophabãtˇ. Chaldei uero apud Babylonios: & qa p̃cipue græcis immixti usi sunt phœniciis litteris circa dispensationes uitę: & coium operũ traditionẽ. Dũ cosentiant oẽs tacendũ hoc puto. De nostris uero ꝓgenitoribus quia eandẽ quã p̃dicti habuerunt in conscriptionibus solicitudinem desino dicere: etiam potiorẽ pontificibus & ꝓphetis hoc imperantes. Et qa usq; ad nostra tempora cũ multa integritate seruatũ est: si oportet audentius etiam seruabitur, conabor breuiter edocere: non enim solummodo ab initio ꝓbatissimos uiros & inde placatione p̃paratos ad hęc exercenda constituerunt. Sed quatenus etiam genus sacerdotum sine permixtiõe purũq; consisteret prouiderunt. Oportet enim eum qui sacerdotium habiturus est ex eiusdẽ gẽtis nasci muliere: & neq; ad pecunias & neq; ad honores inspicere. Et de hoc p antiquã lineam & multis testibus approbare. Quod scilicet agimus nõ solum in ipsa iudæa: sed ubicunq; nostri generis constitutio reperitur: etiam ibi integritas ista seruatur circa nu ptias sacerdotum: hoc est in ægypto & Babylonia & quocunq; terrarum orbe quilibet de sacerdotum genere sunt dispersi. Mittunt enim in hierosolymam conscribentes a pa tre nomen nupte: & antiquorum progenitorum quicunq; huius rei testimonia prębuere. Si autem bella proueniant sicut iam crebro factum est: dum Antiochus epiphanes ad nostram uenisset regionem & Pompeius magnus: & Quintilius uarus: & præcipue nostris gesta temporibus, tunc hi qui de sacerdotibus supersunt, ex antiquis litteris iterum noua conficiunt & probant mulieres quę relinquũtur. Non enim ad captiuas accedunt alieuigenarũ consortia formidãtes. Indicium uero integritatis hoc maximum est: qa pontifices apud nos a duobus milibus annis denominati filii a patre conscripti sunt. His aũt qui p̃dicti sunt si qd præuaricentur interdicitˇ: neuel ad altare accedant: uel alia sanctificatione fungantˇ. Recte siquidẽ potius aũt necessarie: cũ neq; conscribendi potestas oibus data: neq; alia sit in discretiõe discordia: Sed solũmõ ꝓphetis antiquissima qdẽ & ueterrima secundũ inspirationẽ factã a deo cognoscentibus: Alia uero secundum se sicuti sunt fari palã cõscribentibus infiniti libri non sunt apud nos discordãtes & sibimet repugnãtes: sed solũmõ duo & .xx. libri habentes tẽporis totius cõscriptionẽ: quorũ iuste fides admittitur. Horum ergo quinq; qdẽ sunt Moiseos q natiuitates cõtinent: & humanæ generationis traditionem habent usq; ad eius mortẽ. Hoc tempus de tribus

milibus annis paululũ minus est. A morte uero Moiseos usq; ad Artaxerxẽ pſaꝝ regẽ q̃ fuit post Xerxé, pphetæ post Moisen: & q̃ secundũ eos sunt gesta cõscripserunt in. xiii. libris. Reliqui uero. iiii. hymnos in deũ: & uitæ humanæ noscunt pignora cõtinere. Ab artaxerxe uero usq; ad nostrũ tempus singula quidẽ conscripta non tñ priori simili fide sunt habita eo quod non fuerit certa successio ꝓphetarũ. Palã nãq; est ipsis opibus quẽ admodũ nos propriis litteris credimus: tanto nãq; sæculo iã prẽterito neq; adiicere qcq̃ aliqs nec auferre nec transformare prẽsumpsit. Omnibus enim insertum est mox ex prima generatione iudẽis hec diuina dogmata nominare: & in his utiq; pmanere. Et ꝓpterea si oporteat mori libenter. Iã itaq; multi captiuorũ frequenter tormentis affecti sunt: & mortes uarias in theatris sustinuere: ne ullũ uerbũ contra leges admitterent aut conscriptiones habitas uiolarent. Qui grẽcoꝝ aliquid tale ppessus est: quando neq; fortui tã sustinere læsionẽ uolũt: licet omnia apud eos scripta destruant. Verba enim hæc esse putant secundũ conscribentiũ uoluntates exposita. Et hoc iuste etiã de antiquis sapiunt quoniã aliquos nunc quoq; uident pſumentes de his rebus conscribere quibus neq; ipsi interfuere: neq; credere scientibus aquiescunt. Deniq; de bello quod apud nos contigit nup: qdã historias cõscribentes ẽdiderunt. Dũ neq; ad ea loca uenerint: neq; in ꝓximo rerum gestarum fuerit. Sed ex auditu quẽdam pauca componentes impudenter semetipsos uident historiẽ nomine iactitare. Ego uero & ex oi bello: & quẽ ibi particulariter gesta sunt uerã descriptionẽ feci: dũ ipse rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos galileoꝝ eram: donec fuit defendendi facultas. Contigit aũt ut caperer a romanis: & habentes me Vespasianus & Titus in custodia uniuersa semp inspicere faciebãt: primo qdẽ uinctus: postea uero solutus cũ Tito ab alexãdria ꝓpter obsessionẽ Hierosolymoꝝ directus sum. Eo tempore nihil est gestum quod meam potuisset latere noticiam. Nam uidens romanoꝝ exercitũ uniuersa sub diligentia describebã. Et ea q̃ nuntiabant ab his q semetipsos tradebant: ego solus integrius intelligens disponebã. Deinde rom̃ę tempus uacationis habẽs: oium iã negotio ꝓparato usus aliquibus cooperantibus mihi ꝓpter eloquentiã grẽcã rerũ eruditionẽ exhibui. Tantaq; mihi securitas affuit ueritatis ut primos omnium imperatores belli Vespasianũ & Titũ testes non expauescerẽ. Primũ nãq; illis obtuli libros: & post illos multis qdem romanorum qui bellis interfuere. plurimis uero nostroꝝ eos ẽt uenundaui: qui grẽca sapientia uidebant imbuti: quorum est Iulius Archelaus. Herodes honestissimus & ipse admirabilis rex Agrippa. Isti siquidem uniuersi testimonium perhibuere: qa ueritatẽ diligens excolui: nõ reprimens forsitan aut tacens: si quid gestoꝝ p ignorantiã aut p gratiã cõmutaui: aut ptermisi. Quidã uero prauí hoies derogare meę historię sunt conati tanq̃ in scholis adolescentiũ ꝓpositũ exercẽtes: & accusatiõis ispiratæ atq; detractiõis faciẽtes opus: cũ oporteat illud sciri: qa quod cõuenit promittentẽ aliis rerũ ueraciũ traditionẽ, ipsum prius hæc nosse certissime: aut rebus gestis adherẽdo: aut ab sciẽtibus consulendo. Quod ego pcipue circa utrũq; me credo fecisse negociũ. Antiqtatis nanq; libros sicuti dixi ex uoluminibus sacris iterpretatus sum: cũ essem genere sacerdos: & participarẽ illarũ sapientiã litterarũ. Historiam uero Belli conscripsi multaꝝ quidẽ actionum ipse operator: plurimorũ uero inspector existens: & omnino eorum quæ dicta uel gesta sunt nihil ignorans. Quomodo ergo nõ procaces quilibet existimabit eos: qui aduersum me nitũtur de ueritate cõtendere? Qui licet imperatorum cõmenta legisse dicũtur: non tamẽ nostrorũ repugnantium rebus interfuere. De rebus itaq; necessariã feci descriptionẽ significare uolẽs facultatem eorum qui historiam scribere compromittunt. Et sufficienter sicuti reor patefacimus: quia conscriptio reꝝ apud Barbaros potius solẽnior q̃ apud grẽcos ẽ. Vo-

lo paululũ primitus disputare aduersus eos q cõtendũt nouellã esse nostrã cõuersationẽ eo q̃ nihil de nobis: ut aiunt illi: dictũ sit a cõscriptoribus grẽcis. Deinde testimonia antiquitatis ex aliorũ litteris exhibebo: & eos q nostro blasphemant generi: nulla ipsi ratione blasphemare monstrabo. Nos igit̃ neq; regionẽ maritimã habitamus: neq; mercimoniis cõgaudemus: neq; p hoc alterutris peregrinatiõibus fatigamur. Sed qdẽ nostrę ciuitates procul a mari politæ regionẽq; uberrimã possidẽtes. In ea assidue laboramus pcipue circa filiorũ nutrimenta studentes legũq; custodiam & traditionẽ pietatis totius opus uitæ necessariũ iudicamus. Cũ adsit igit̃ his quæ p̃dicta sunt conuersationi nostrę ẽt uita remotior, nihil fuit i antiquis tẽporibus quod faceret nobis permixtionẽ græcorũ sicut Aegyptiis mercimonia quæ ab eis reiiciunt̃: & ad eos rursus introducũt̃. Et itẽrũ habitatoribus phœniciæ maritimę studentibus circa cõtractus atq; negocia amore pecunię requisita: Sed neq; circa latrocinia sicut qdã alii uacauere: aut amplius habere cõcupiscentes patres nostri ad bella cõuersi sunt licet regio nostra multa milia uirorum fortiũ possideret. Phœnices ergo ꝓpter negocia ad Græcoꝝ ꝓuinciã nauigantes repente sunt agniti: & p illos ægyptii & oẽs a qbus ad græcos honorẽ deuehebãt̃ imensa maria ꝓscindentes. Medi uero postea atq; persę palã in asia regnauerunt: & usq; ad alterã epiꝝ pſę militauerunt. Thraces aũt ꝓpter uicinitatẽ i Scythiã ab his q pontũ nauigant cogniti sunt: & oino uniuersa iuxta mare: uel orientale uel hesperiũ habitantes aliquid cõscribere uolentibus cogniti facti sunt. q uero supius habitabant: & ꝓcul a mari multis sunt tẽporibus ignorati. Et hoc apparet ẽt circa Europã cõtigisse: quando de romanoꝝ ciuitate tam longo tpe adepta potestate tãtasq; causas belli cõficiente. Neq; herodotus neq; Thucydides: nec ullus q fuit cũ istis fecit aliquam mentionẽ: Sed sero tãdẽ & uix ad græcos potuit eoꝝ. De galathis enim & hyberis sic ignorauere hi q putantur subtilissimi conscriptores: quorum est ephorus: ut unam ciuitatem esse arbitrarent̃ hyberas. Qui tantã partem hesperiæ terræ noscunt̃ inhabitare. Et neq; mores eoꝝ: q fiunt apud eos uel q dicuntur tanq̃ sic utentibus referre præsumunt. Causa uero ignorantiæ ueritatis est: eo q̃ procul abessent. Vt aũt falsa conscriberent: eoq; uellent uideri aliquid amplius ab aliis retulisse. Quõ ergo mirari decet si neq; nostra gens plurimis erat certa: neq; ad scribendũ de se aliquam dedit occasionem: & ita constituta procul a mari & ita conuersi deliberans. Pone igit̃ nos argumento uti uelle grẽcorũ: quia non est genus eorum antiquũ, eo q̃ neq; in nostris uoluminibus de eis sit aliquid dictũ. Nõ ne omnino deridebũt causas huiusmodi a me probatas: & testes uicinę regionis adducunt antiquitatis suę. Igit̃ ego hoc conabor efficere. Aegyptiis & phœnicibus pręcipue testibus utar: cũ nullus eorũ potuerit tanq̃ falsum accusare testimoniũ. Et uident̃ maxime circa nos inimici in cõi qdẽ oẽs ęgyptii & phœnicum uero Tyrii: De chaldeis aũt nequaquã hoc dicere potero: quoniã & generis nostri principes cõstituti sunt: & ꝓpter cognatõem in cõscriptionibus suis meminere iudæorũ. Cũ uero fidẽ de his p̃buero: & blasphemias falsas ostẽdero: tunc etiam Grẽcorum cõscriptores memorabo: qui iudẽorum fecere memoriam: ut neq; huiusmodi occasio relinquatur in iudẽis nobis faciẽdę cõtentionis. Inchoabo autem primitus a litteris Aegyptiorum quas non arbitrantur cõmendare quæ nostra sũt. Manethon itaq; genere uir Aegyptiorum grẽca disciplina participatus sicuti palam est (scripsit enim uoce helladica) paternæ religionis historiam ex sacris sicut ait ipse interpretatus libris frequenter arguit Herodotum in Aegyptiacis ignoratione mentitũ. Ipse quidẽ Manethon in secũdo Aegyptiacorũ hęc de nobis scripsit. Ponam uero etiam sermonẽ eius tanq̃ testimonii iure prolatum honorabile nomẽ sub hoc: nescio quomodo deus inspirauit: & prẽter spẽ ex partibus orientalibus homines genere

Universidad de Deusto
Biblioteca

iguobiles adepta fiducia in ꝓuicia castrametati sunt. Et facile ac sine bello eā potēterq; cœperunt: & principes eius alligantes: de cætero ciuitates crudeliter incendere: & deorū templa uertere. Circa oēs uero ꝓuinciales inimicissime usi sunt alios qdē pimentes: aliorū uero & filios & coniuges ad seruitia redigentes: nouissime uero & unū regē ex se fecere: cui nomen erat ualitis: Hic in menfidē ueniens superiorē inferioremq; prouinciā diuidens castra in opportunis relinquens locis. Maxime ēt partes munuit orientales prospiciens: quoniā assyrii aliquanto plus ualētes erāt desideraturi regnū eū inuadere. Inuenies aūt in Nomoto suati ciuitatē opportunissimā positā qdē ad orientē Buliastis fluminis: appellabaṫ a quadā antiqua theologia euaris. Hanc fabricatus est & muris maximis cōmuniuit: collocans ibi multitudinē armatoꝝ usq; ad ducenta quadraginta milia uiroꝝ eā custodientiū. Hic autē messis tpe ueniebat tā ut frumenta meteret & mercedes exolueret: quā ut armatos ꝓ terrore extraneoꝝ diligenter excitaret. Qui cum regnasset decemnouē annis uita priuatus est. Post hunc autem regnauit alter quattuor & xl. annis Beon nomine. Post quē alter apachas sex & xxx. annis & mensibus septē. Deinde & aposis unū & sexagita: & Samnas quinquaginta & mēse uno. Post aūt omnes Ases nouem & xl. & mensibus duobus. Et isti qdē sex apud eos fuere primi reges debellantes semp & maxime Aegypti radicē amputare cupientes. Vocabaṫ autē oē genus eorū Sesos: hoc ē reges pastores. Se enim secūdū sermonē sacratū linguarū regē significat. Sos uero pastorē siue pastores secundum sermonē cōmunis eloquii: & tantum compositum inuenitur. Hyesos quidam uero dicunt eos Arabas esse. In aliis autem exemplaribus non reges significari comperi per appellationem Hye: sed e diuerso captiuos declarari neq; pastores. Hye enim rursus ęgyptiaca lingua: & hac quando pingui sono profertur captiuos apertos significat: & hoc potius uerisimile mihi uidetur: & historiæ antiquæ conueniens. Hos ergo quos prędiximus reges: & eos qui pastores uocabātur: & qui ex eis fuere obtinuisse Aegyptū ait annis. xi. & quingentis. Post hęc aūt regū thebaidis & alterius Aegypti factum dicit super pastores inuasionē & bellū maximum & longæuū eis illatū. Sub rege uero cui nomē erat Aliis fragmutosuictos dicit pastores: & alterā quidē uniuersam Aegyptū ꝑdidisse. Inclusos aūt in locū habentem mensurā terr æulnarū undecim miliū. Cui loco nomen est Auarim: Hunc Manethon dicit oēm maximo muro atq; robustissimo circundedisse pastores: quatenus & oēm possessionē munitam haberēt simul & p̄dam suā. Filiū uero aliis fragmathoseos thumnosim dicit. Conatū qdē eos p obsessionē capere & fortiter cū quadringētis. lxxx. milibus armatorū in eorū muris excubuisse. Cū uero obsessionē desperasset: pacta cū eis fecisse ut ægyptū relinquentes quo uellent innoxii oēs abirent. Illos uero his ꝓmissionibus ꝑpetratis cum oi domo & possessionibus non minus ducēta. xl. milia numero ex ęgypto p desertum in Syriā iter egisse & metuentes assyriorum potentiā: tunc enim illi Asiam obtinebant in terra quę nunc iudæa uocitatur ciuitatē ædificasse: quæ tantis millibus hominū sufficere potuisset: eāq; hierosolymā uocitasse. In alio uero quodā libro Aegyptiacorū Manethon hanc ipsam gentē. i. qui uocabantur pastores in sacris suoꝝ libris captiuos ascriptos rectissime dixit. Nā antiqs ꝓgenitoribus nostris pascere mos erat: & pascua lē habētes uitam uocabanṫ ita pastores. Sed & captiui nō irrationabiliter ab ægyptiis sunt: quoniā ꝓgenitor noster ioseph dixit ad regem ægyptiorū se eē captiuū: & fratres in ægyptū posterius euocauit rege præcipiente. Sed de his quidē in aliis examinationē subtilius faciemus. Nunc aūt huius antiquitatis ꝓducā testes ęgyptios rursumq; quomodo se habeant uerba manethonis circa ordinem temporum aperte describā sic enim ait. Postq̄ egressus est ex ęgypto populus pastorū ad hierosolymā: expulsor eorum rex

themusis regnauit post hęc annis. xxy. & mēsibus. iiii. & defunctus ē. Assumpsit regnū filius Chrebron ānis. xiii. huius aūt Amenosis annis. xxi. & mēsibus. ix. Mitris aūt. xii. & mensibus nouē. Mistanthusis. xxy. & mensibus. x. Et musis aūt nouem & mensibus octo. Amenosis uero. xxx. & mensibus. x. Orus uero. xxx. sex & mēsibus quinq;. huius aūt filia Acenchies. xii. & mense uno. Rathotis uero frater nouē. Acencheridis aūt. xii. menses. iii. Armes uero. iiii. & mense uno. Armesis aūt unū & menses. iiii. Armesismianus uero sexagintasex & mēses. ii. Amenosis. xix. & menses sex. Sedhosis aūt equęstrē & naualē uirutē habens fratrē quidē Armen procuratorē ægypti constituit: & oēm ei aliā regalē contulit potestatē: tantūmō aūt diademate uti ꝓhibuit: & ne reginā matrē filiorū opprimeret imperauit: & ut abstineret ēt ab aliis regalibus cōcubinis. Ipse uero ad cyprū & phœnicē & rursus contra Assyrios atq; medos castrametatus uniuersos qdē alios ferro alios sine bello terrore magno uirtutis sibimet subiugauit. His uero felicitatibus eleuatus confidentius incedebat: oriētales urbes ac ꝓuincias subuertendo: multoq; tpe ꝓcedente Armes qui in Aegypto fuerat derelictus omnia cōtraria quæ eū frater agere monuerat, sine timore faciebat. Nā & reginā uiolenter abiecit: & aliis cōcubinis sine parcitate iugiter miscebaṫ: suasusq; ab amicis utebaṫ & diademate: & rebellabat fratri. Is uero q constitutus erat sup sacra Aegyptia scribens librū Sedhosi direxit: & cuncta significans: & quia rebellaret ei suus frater Armes. Qui repente ad Pelusium destinauit: & ꝓprium tenuit regnum. Prouincia uero uocata est ex eius noīe Aegyptus Dicit enim qa cethos Aegyptus uocabaṫ. Armes autem frater eius Danaus. Hęc equidem Manethon. Palā uero est ex predictis annis tempore computato: quia hi qui uocabantur pastores idest nostri progenitores ex ægypto liberati: ante tres: & nonaginta atq; trecentos annos hanc ꝓuinciā inhabitauere quā Danaus ad argos accederet: licet hūe antiquissimum Argiui esse cōfidant. Duas igiṫ res Manethon maximas pro nobis Aegyptiis litteris protestatus est: primā qdē qa aliūde ad ægyptū: Deinde gressus eoꝝ exinde ita temporibus antiquissimum: ut pene mille annis bellū præcedat illiacum. In his autem in quibus Manethon non ægypti litteris: sed sicut ipse cōfessus est ex fabulis quorundā sine nomine quodam adiecto, postea particulariter hæc redarguā ostendens ea sine uerisimilitudine esse mendacia. Sed uolo ab istis rursus migrare ad ea quæ apud phœnicas de nostro genere conscripta: & eorum testimonio declarata sunt. Itaq; apud Tyrios multorum annorum publicæ litteræ: & conscriptiones diligentissime custoditę ex his quæ apud eos facta & inuicem gesta noscuntur: quę tamen memoria digna sunt. Inter hęc ergo conscriptum est: quia in hierosolymis ędificatum est templum a Solomone rege ante annos pene. c. xliii. & menses octo quā Tyrii carthaginē charcedonā fabricauere. Descripta uero est apud illos constructio templi nostri. Ironius enī Tyrioꝝ rex amicus erat regis nostri Solomonis paternis amicitiis ei deuinctus. Is ergo munificentiā suā exhibens ad claritatē fabricæ præbuit Solomoni auri qdem. xx. & centū talēta. Incidensq; pulcherrimā siluā in monte q Libanus nūcupaṫ ad cameram destinauit ei. Quē redonauit quidē Solomō aliis quidem multis rebus sed etiā terra Galileę regiōis que Zabulon uocaṫ. Pręcipue autem eos ad amicicias sapientiæ concupiscentia conuocauit. propositiones enī soluendas alterutris dirigebant: & melior in his solomō erat: & in aliis sapientior apparebat. Hactenus uero seruātur apud tyrios epistolæ multæ quas illi scripsere adinuicem: pro qua re liber est a me compositus litteraꝝ a tyriis directarum unde ēt testē ꝓducam dionem: quia apud phœnicū historias integerrime approbatus est. Igiṫ in phœnicis historicis hoc modo scribit. Abibalo moriente filius eius ironius regnauit. Hic partis orienralis ciuitates ampliauit & urbem potiorem fecit & olympii io

uis templū destruens terræ coæquans locū medium mœnibus urbis adiunxit: & aureis anathematibus exornauit. Ascendens aūt in lybanū siluas incidit ad templorum ędificationem. Regem uero hierosolymorū solomonem mīsisse dicunt ad ironium quædam enygmata: & popoſcisse ab eo solutionē adiiciens: ut qui non posset discernere pecuniā soluenti persolueret. Confessusq; ironius non se posse psoluere ppositas q̄stiones multis pecuniis faciendis condemnatū. Deinde Abdemonū quendā uirū tyriū ppo pensis faciendis pecuniis cōdemnatū. Deinde Abdemonū quendā uirū tyriū ppo p expensis faciendis pecuniis cōdemnatū. Deinde Abdemonū quendā uirū tyriū ppo sitas soluisse q̄stiones: ipsumq; alias ppositas soluisse: quas si non soluceret solomon multas rur sus pecunias ironio regi cōferret. Dyon igit hoc modo dep̄dictis testimoniū phibuit no bis. Sed post hunc pducā quoq; Menandrū Ephesiū. Is enī singulorū regū actus con scripsit apud grecos & Barbaros studēs ex puincialibus uniuscuiusq; loci litteris histo riæ ueritatem pandere. Scribens enim de his q in Tyro regnauere: & deinde ueniens ad ironiū Regē sic ait. Moriente uero Abibalo successit in eius regno filius eius Ironius q uixit annis. xxxiiii. hic statuit locū ualde latissimū aureāq; columnā iouis in tēplo repo suit: & ad siluā lignorū pficiscens abscidit de monte q Libanus appellat ligna cedrina ad tegmina facienda tēplorū. Defouensq; antiquiora templa fanū ædificauit Herculis. Fecit erectiorē mense peritio: castraq; mouit aduersus Tyticeos minime tributa redden tes. Quos ēt subdēs sibimet denuo remeauit. Sub hoc fuit Abdemonus puer iuuenis q semp parabolas superabat: quas solomon Hierosolymorū rex destinabat: supputat uero tps ab hoc rege usq; ad cōstructionē carchedōis hoc mō. Moriente ironio successit in eius regno Balbazerus filius. Qui cū uixisset annis quadraginta tribus septē regnauit annis. Post hūc Abdatratus filius cū uixisset annis. xx. regnauit nouē: hūc filii nutricis eius. iiii. pemere. Quorū senior Metusastartus filius Ieastrati regnauit. Qui cum uixisset annis. xliiii. regnauit annis. xii. Post hūc frater eius Astarimus: & hic uiuēs annis. iiii. & .l. regnauit annis nouē: & peremptus est a fratre pellethe: q suscipiens regnū menſibus iperauit octo: cū uixisset annis. l. Hunc peremit Tythobalus Astarte sacerdos: q cū ui xisset annis q̄draginta octo: regnauit annis. xxxii. huic succesſit badezodus filius. Qui cū uixisset annis quadraginta quinq; regnauit sex. Huic succesſor factus est Mertinus filius: q cū uixisset triginta duobus nouē regnauit ānis. Huic succesſor fuit Pigmalion: q annos egit in sua uita quinquaginta sex exq̄bus. xl. tenuit principatum. Huius regni anno septimo soror Dido in Libya ciuitatē ędificauit Carchedonē. Colligit ēt tps a re gno ironii usq; ad ędificationē carchedonis annorū centū quinquaginta quinq;: & mē sium octo. Quum uero duodecimo anno huius regni in Hierosolymis ædificatum est templum. Fit ab ædificatione templi usq; ad constructionē carchedonis tps annorum. C. xliii. mensium octo. Testimonio siq̄dē phœnicū qd amplius oportet apponi? Cerni tur ipsa ueritas fortiter approbata & multo clarius apparet: quoniā pcedit cōstructionē tēpli progenitorū nostrorū ad prouinciā hanc aduentus. Cū enim eam uniuersam bello tenuissent, tūc autem templū ędificare cœpere: & hęc aperte ex litteris sacris ēt a me in antiquitate manifesta sunt. Nunc itaq; sunt dicenda ea q̄ apud chaldeos noscuntur esse cōscripta: & de nobis ad historiā sunt delata. Quę multā habent concordiā cū nostris uolumīnibus ēt de aliis rebus. Testis autē horū est Berosus uir genere qdem chaldeus: notus autem eis q doctrinę eruditioniq; cōgaudent. Quoniā de astronomia & de chal deorum philosophia ipse græcas conscriptiones exposuit. Igitur Berosus antiquissimus secutus historias de facto diluuii: & hominum in ea corruptione sicuti mos est ita con scripsit. Simul & de arca in qua generis nostri princeps erutus est: deuecta scilicet ea in summitatē montiū Armeniorū. Deinde scribens eos qui ex noe progeniti sunt & tem pus eorū adiiciens usq; ad Nabulassarū puenit Babyloniorū & chaldeorū regē: & huius

actiones exponēs ait. Quēadmodū misit ī ęgyptū ad nram terrā filiū suū Nabuchodo nosor cū mlta potētia: q dū rebellātes eos iuēisset oēs suo subiecit iperio: & rēplū ī hiero solymis cōcremauit: cūctūq; generis nostri populū auferēs migrauit ī Babylonē. Vnde ciuitatē cōtigit desolari ānis. lxx. usq; ad cyrū regē Persarū. Dicit āt qa tenuerit Babylo nius Aegyptū: Syriā: Phœniciā: Arabiā: uniuersos priores chaldeorū Babyloniorū reges actibus suis excellēs. Ipsa uero uerba q̄ Berosus ptulit hoc mō dicta necessario pferē da sunt. Audiēs āt pater eius Nobolassarus: qa satrapa cōstitutus in Aegypto & Syria iferiore & Phœnicia rebellaret: cū nō ualeret iā ipse labores ferre tribuēs filio suo Nabu chodonosor ętate ualenti partē quādā exercitus sup eū misit. Nabuchodonosor āt cum Satrapa desertore cōgressus puinciā q̄ ab initio eorū fuerat ad ppriū reuocauit iperiū. Eodē uero tpe cōtigit patrē eius Nabolassarū cū ægrotasset ī Babylonia ciuitate defun gi q regnauit ānis. xxi. Nabuchodonosor āt non post multū tps mortē patris agnoscēs & negocia ægyptiaca disponēs reliquā puinciā & captiuos iudæorū & Phœnicum atq; Syriorū q̄ ī ægypto fuerāt cōmēdans qbusdā amicis: ut cū magna uirtute & reliqua uti litate deueherent ad Babyloniā: ipse cū paucis aggressus p desertū in Babyloniā uenit reperiēsq; cūcta a Chaldeis dispērari: seruatūq; regnum ab optimatibus eorū, dominus factus totius paterni principatus: captiuis qdē aduenientibus pcepit habitacula ī oportu nissimis Babyloniæ locis ædificari. Ipse uero de belli manubiis tēplū belli & reliqua lo ca mūificētissime nimis exornās: & antiquā ciuitatē & alterā extrinsecus adiiciēs cogi tans quatenus nequaq̄ possent obsidēres fluuiū cōuertere: & ad ciuitatē accedere. Tres qdē interiori ciuitate per circuitū porticus: tres uero exteriori cōstituit. Quorū alias ex co cto latere & bitumine: alias uero ex ipso latere fecit: & largissime munies ciuitarē: por tasq; diuina pulchritudine comēs supędificauit paternis regalibus alia regalia celsitudi nē illorū multo ualde pcedētia. Quorū ornatū expōere ualde lōgissimum est. Verumtn sciendū qm̄ hęc maxima atq; superba ultra credulitatē rei sunt. Perfecta diebus qnq; & decē. In his ergo regalibus lapideas mūitiones celsas ædificauit: & aspectū mōtibus simi lē reddēs: ēt ex arboribus uniuersis plantationes exhibuit. Fecit quoq; hortū quod suspē sibile uocabat: eo q̄ eius desideraret hmōi q̄litatē nutritā in medię locis. Hęc itaq; retu lit de p̄dicto rege: & multa sup hæc in libro Chaldiacorū: i quo culpat cōscriptores græ cos quasi una arbitratos a Semiramide Assyriā Babylonē ędificatā: & mira opera ab illa circa eā fuisse cōstructa falsecōscripsisse dicēs & ipsam qdē chaldeorū cōscriptionē fidedignā pudori existimādū est: qn̄ cū archiuis phœnicū cōcordare uident: q̄ ab Bero so conscripta sunt de rege Babyloniorū. Quoniā & Syriā & uniuersam fœnicē ille sub uertit. In his quoq; cōsonat & Philostratus in historiis dū Tyrię meminit obsessionis: & Magasthenis in q̄rto indicorū: ubi declarare cōtēdit p̄dictū regē Babyloniorū Hercu lē fortitudine & actuū magnitudiue pcessisse. Dicit enī cū & maximā Lybiæ partem & Hiberiā subuertisse. Quę uero de tēplo Hierosolymorū relata sunt: qa & cōcrematum est pugnātibus Babiloniis: & cœpit rursus ędificari Cyro tenēte Asyę pricipatū, Ex di ctis Berosi declaramus. Sic enī in tertio libro dicit Nabuchodonosor itaq; postea ichoa uit p̄dictū murū incidēs in languorē de uita migrauit: cū regnasset annis tribus & q̄dra ginta. Huius regni dominus est effectus filius eius Helmaradochus ppter iniqtates & luxurias passus insidias a marito sororis suæ Niriglissori pemptus est: cū duobus regnas set ānis. Quo defuncto sumēs regnū q ei fecit insidias Niriglissoris ānis regnauit qua tuor. Huius filius Laborosardochus principatū qdē tenuit puer existēs mēsibus nouē. Insidias uero passus eo q̄ nimis appareret malorū eē morū ab amicis extinctus ē. Hoc itaq; peunte cōuenientes hi q̄ fecerāt insidias illi cōiter regnū iposuere Nabonido cuidā

qui erat ex babylone ex eadē gēte. Sub hoc muri circa fluuiū babylonię ciuitatis ex latere cocto & bitumine sunt ornati. Cūq; regnū eius cēt in anno septimodecimo cōstitutū: egressus Cyrus ex pside cū multa uirtute uniuersam asiā subuertēs ipetū fecit ad Babyloniā urbē. Scitiēs āt Nabonidus inuasionē eius: & occurrēs cū exercitu suo: atq; cōbyloniā urbē. Scitiēs āt Nabonidus inuasionē eius: & occurrēs cū exercitu suo: atq; cō
gressus pugna uictus & cū paucis fugatus inclusus est in borsipensiū ciuitate. Cyrus āt Babyloniā cōprædēdēs & deliberās exteriores muros deponere ciuitatis: eo q; nimis uidereť munita: & esset ad capiendū ualde difficilis: reuersus ē ad borsipū nabonidē instā ter expugnaturus. Nabonide uero obsessionē nō ualēte pferre: sed primitus supplicante usus clementia cyri: & dans ei habitaculū in Carcamōe: expulit eū a Babylone. Nabonidus itaq; reliquū uitæ tps in illa puincia cōuersatus est. Hæc cōcordāt cū nostris. Scriptū nāq; in eis ē qa Nabuchodonosor octauodecimo regni sui anno tēplū nostrū ad desolationē usq; pduxit: & fuit exterminatū annis septē. Secūdo uero anno regni Cyri sun damētis depositis rursus secūdo regni darii anno pfectū est. His platis adiiciā ēt phœnicū historias: nō enī pbationū abūdātia relinq̄nda est: est enim dinumeratio i illis annoꝝ: sic enim habent sub rege Thobalo: Nabuchodonosor obsedit Tyrū ānis tribus & decē. Post hūc regnauit Bahal annis decē. post hūc iudices cōstituti sunt: & iudicauere idē. Hæc Nibalus nalbasei mēsibus duobus. Chelbisaddei mēsibus decē: Abalus pontifex mēsibus tribus. Mittinus & Gerastrarus abdilimi iudices ānis sex: iter quos regnauit Balatorus āno uno: quo moriēte mittētes euocauere Metalū ex babylone: & quatuor regnauit ānis. Eo quoq; moriēte euocauere fratrē eius Ironiū: q regnauit annis uiginti. Sub hoc Cyrus psarū habuit ptātē. Quapropter oē tps est ānoꝝ qnquaginta q̄tuor & mēsiū triū. Septio siqdē āno regni sui Nabuchodonosor cœpit obsidere tyrum. Quartodecimo autem anno regis Ironii Cyrus persarum tenuit principatum. Cōsonāt igit̄ q̄ de tēplo scripta sunt a chaldeis: ac tyriis cū litteris nostris. Manifestū uero & sine cōtētiōe testimoniū est de p̄dicta nostri generis antiqtate & hi siqdē q nō ualde cōtēdūt sufficere iudico q̄ p̄missa sunt. Oportet aūt nō credentibus barbaricis conscriptionibus: sed solis græcis fidē habēdā eē dicentibus, adhuc multos exhibere testes ēt græcos sciētes nostrū genus: & opportuno tpe eoꝝ habentiū mentionē. Pythagoras igit̄ Samius cū sit antiquus qdē ætate sapiētia uero & diuina pietate philosophos oēs excellēs nō solū q̄ nostra sunt agnouisse mānifestū est: sed ēt zelatus ea ex multis apparet. Et eius qdē cōscriptio nulla reperit̄. Multi tn̄ de eo retulere: quoꝝ insignior est Hermippus uir circa oēm historiā diligentissimus indagator. Refert itaq; in primo Pythagorę libro: qa Pythagoras uno cōfabulatoꝝ suoꝝ defuncto nomine Calciphonte genere Crotoniate, illius animā dicebat secū degere die noctuq;: & qa p̄ciperet ut nō transiret de loco uñ asinus onus portaret & ab aqua feculēta semetipm abstineret: & ab oi blasphemia recederet. Deinde seq̄tur: hæc aūt agebat atq; dicebat iudeoꝝ & tharsensiū opiniones imitatus ac trāsferens. Dicitur enim qa uere ille uir multas iudeoꝝ leges in suā trāstulit philosophiā. Fuit aūt ēt per ciuitates nō ignotas olim gens nostra: & multæ natiōes ad q̄s transiit ēt zelū eius habuere. Quod mānifestat Theophrastus i his q̄ scripsit de legibus. Ait enī qa phibēt tyrioꝝ leges peregrino sacramēto iurare. Inter sacramentū qbusdam aliis ēt iusiurādū quod corbā appellat̄ enumerat: & apud nullū hoc inuenit̄ iuramētū: nisi apud iudæos solos. Quod iterpretat̄ ex hebraica lingua significat enī donū. Verū neq; Herodotus alicarnasseus nostrā ignorauit gentē. Sed quodammō eius meminisse cognoscit̄. De colchis enī referens i secundo libro sic dicit. Soli aūt inter oēs cholchi & ęgyptii & ęthyopes uerenda ab initio circūcidūt: phœnices uero & Syri in Palestina q cōfitētur hoc ab ęgyptiis didicisse. Syri āt q circa Thermodoontē & Parthemiū fluuiū

cōmorant̄ & Astygitiōes a Cholchis dicūt̄ nup didicisse. Hi nāq; sunt iter hoies soli q circūcidūt̄: & isti sicut ęgyptii facere uidēt̄. De ægyptiis āt & ęthiopib9 dicere nō possum utꝝ alteri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros q in Palestina sunt circūcidi. Oium āt q habitāt Palestinā soli iudęi circūcidūt̄. Quod de eis agnoscēs: & Cyrillus ātiquus poeta meminit hoc mō de gēte nostra dicēs. Quia castrametati sunt nostri maiores cū Xerxe psarꝝ regę apud Helladā: & dinumerās uniuersas gētes: nouissimā nostrā posuit ita dicēs. Postremū uero trāsibūt genus mirabile uisione: linguā qdē plenissimā ope pferētes. Habitātes āt in solis montibus: ubi palus amplissima ē. Iuuenes capillis sub rotunditate detonsis sup equos erectos habētes uultus: & q̄si fumo siccatos. Palā ergo ē sicut arbitror: qa nostri meminerit: eo q; & mōtes i nostra regione sunt cōstituti in qbus habitamus. Et palus q dicit̄ Asphaltis idest bituminalis. Hec enī iter oēs palus i Syria latior atq; maior est. Et Cyrillus qdē cū ita meminerit iudęos scisse dignoscit̄: quē q̄libet cū legerint admittant̄: nō calūniosi græcoꝝ: sed sapiētia sūma conspicui. Clearchus enim Aristotelis discipulus: & ex pipato philosophoꝝ nullis secūdus i prio libro de somno dicit Aristotelē doctorē suū de quodā uiro iudęo ita referre: & ipsi Aristoteli eundem sermonē ascribit. Quod ita cōscriptū est. Sed alia qdē longū est dicere. Quæ nō hēre potuerāt illius admiratiōe quadā atq; philosophiā occidi operepreciū est referre. Et Hyperochides uenerāter inqt audire desideramus uniuersi. Porro secūdū p̄cepta Aristotelis inqt rhethorica eius genus primitus trāseamus ne reluctemur doctoribus p̄ceptoꝝ. Dic inqt Hyperochides ita si placet. Ille igit̄ genere qdē iudęus erat ex inferiori Syria. Qui sunt ex ppagine philosophoꝝ indoꝝ: uocant̄ ut aiunt philosophi: Apud indos Calani: apud Syros āt iudæi nomē accipiētes a loco. Locus enī ubi habitāt appellat̄ Iuda. Nomē uero eoꝝ ciuitatis ualde difficile est. Vocāt enī eā nomine Hierosolymā. Is igit̄ hō multos hospicio recipiens & de supioribus ad marina descēdēs gratissimus erat nō solū eloqo: sed ēt aio. Er tūc nobis degētibus apud Asiam quū diuinus hō uēisset ad ea loca cōfabulari cœpit nobiscū: & cū aliis scholasticis eoꝝ sapientiā tentans. Cūq; multi eruditoꝝ cōgregarent̄ tradebat potius aliq̄d. Habebat hęc ait Aristoteles apud Clearchū & sup hæc multā ac mirabilē cōtinentiā. Iudæi uero in cibis & castitate narrāt. Licet āt uolētibus hæc ex ipsius lectiōe cognoscere. Ego enī refugio plusquā decet iserere. Clearchus siqdē facta digressiōe cū aliud ppositū haberet nostri generis ita meminit. Hecateus āt abderita uir philosophus simul: & circa actiōes iustrius cū Alexādro rege nutritus: & cū Ptolomęo lago cōmoratus nō trāsitorie: sed de ipsis iudæis cōscripsit librum. Ex quo uolo capitulariter unū eoꝝ q̄ ab eo sunt dicta pcurrere. Sed primitus tps ostendā. Meminit enī belli quod circa Gaiū ab Ptolomæo gestū est contra Demetriū quod utiq; cōtigit undecimo qdē āno post mortē Alexādri Olympiade uero septima & decima atq; cētesima sicuti refert Castor: adiiciēs ei hāc Olympiadem dicit: sub hac Ptolomęus Lagus uicit i Gazabello Demetriū antigoni q uocabat̄ obsessor. Alexādrū uero pfitent̄ uniuersi cētesima & q̄rtadecima olympiade fuisse defunctū. Palam ergo est: qa & secūdū illud tps: & sub Alexādro genus florebat nostrū. dicit igit̄ Hecateus: qa post Gaii bellū Ptolomæus locoꝝ q̄ sunt circa Syriā dominus ē effectus: Et multi hoium cognoscētes māsuetudinē & clemētiā Ptolomæi cū eo pficisci ad Aegyptū & rebus cōsocare uoluere. Quoꝝ unus inqt erat Ezechias pontifex iudęoꝝ: hō ętate qdē q̄si sexaginta & sex ānoꝝ. Dignitate uero apud cōtribules maximus & aio sapiētissimus: potētissimus ad dicēdū & circa cās sicut nullus alter expertus. Dicit ēt oēs sacerdotes iudęoꝝ q̄ decatas accipiunt: & uniuersa i cōi gubernāt: circa mille & quingentos existere. Rursus aūt p̄dicti uiri faciens mentionē inquit homo hunc honorem gerens & assuetus esse

nobiſcū: aſſumēs aliquos ſuoꝝ differentiā cunctā expoſuit: & habitationē ſuā & cōuer
ſationē quā ſcriptā habebat pariter idicauit. deinde palā facit Hecateus quales circa le-
ges exiſtimus: & qa oīa ſuſtinere: ne trālcēdamus eas eligimus: & hoc eſſe optimū iudi
camus. Dicit igit̄ hęc & mala ſępius ab Aſtygitonibus audīēres & oēs cōpulſionū uim
paſſita Perſicis regibus & Satrapis nō pñt mente mutari. Sed cū magna exercitatiōe de
his p̄cipue oībus rndere parati ſunt. Perhibet aūt ēt idicia fortis animi circa leges nō par
ua dicēs Alexādro quondā in Babylone cōſtituto: & uolēte belli tēplū quod corruerat
renouare. cūctiſq; militibꝰ ſimiliter ſtercora portare p̄cipiēte ſolos iudęos hoc facere nō
fuiſſe ppeſſos: ſed ēt multas ſuſtinuiſſe plagas: & detrimēta ptuliſſe nō modica: dōec eis
ignoſcēte rege ſecuritas p̄beret. Qui dū ad ꝓuinciā inqt ꝓpriā reuerſi fuſſent: tēpla &
altaria fabricata oīa deſtruxere. Et ꝓ aliis qdē multa ſatrapæ exoluere. Pro aliis uero ue
niā cōſecuti ſunt ad ciuitatem: qm̄ iuſtitia apud eos mirabilis eſt: & qa gens noſtra fuit
multoꝝ hoīum nūero copioſa. Sed multa qdē millia noſtroꝝ migrātes in Babyloniā p
ſe primitus collocarūt. Nō parua ēt morte Alexādri in ægyptū & phœnicē ſunt trāſla-
ta: propter ſeditionē in Syriā factā: idē itaq; uir & magnitudinē ꝓuincię quā incolimus
pulchritudinēq; narrauit. Pene decies trecēta millia inqt integra terrarū optimarū uber
rimæ ualde ꝓuincię poſſidere noſcūt. Iudea nanq; huius eſt āplitudinis & qa ēt ciuita-
tē ipſam hieroſolymoꝝ ſpacioſam: & maximā olim inhabitamus: & uiroꝝ multitudine
copioſam: necnō & tēpli conſtructione idē ipſe ſic refert. Sunt autē iudæorū in aliis qdē
multæ mūitiōes p ꝓuinciā atq; uici. Vna uero ciuitas mūitiſſima habēs p̄cipue circuitū
qnquaginta ſtadiorū in qua cōmorant̄ hoīum circa cētū & qnquaginta millia nomine
hieroſolyma. Eſt āt in ipſa medietate ciuitatis lapidea quadriporticus cētū per circuitū
cubitorū habēs ēt duplices ianuas. Quo ara eſt quadrianguli figuratiōe cōpoſita ex la-
pidibus nō dolatis: ſed collectis atq; iacētibus unū quoq; latus uiginti cubitoꝝ latitudi
nē habēs: altitudinē uero decē. Et circa eā maxima fabrica ubi altare ē cōſtitutū & can
delabra utraq; aurea duo talentorū pondus habētia: & inextinguibile lumen noctibus
& diebus. Simulachꝝ uero aut aliquod anathema ibi nequaquā eſt nec ulla plantatio.
Nullus ibi uelut̄ lucus aut aliqd hmōi. Habitāt āt in eo & noctibus & diebus ſacerdo-
tes qualdā purificationes agentes: & oīmode uinū nō bibētes in tēplo. Sup āt qa & cū
Alexandri regis ſucceſſoribus poſtea caſtrametati ſunt, Teſtat̄ hoc mō dicēs ea q̄ co-
gnouerit a uiro iudęo in expeditione cōſtituto. Cuius uerba hęc habētia declarant̄. Ait
enī. Me ſiqdē eunte ad mare rubꝝ una ſecutus eſt qdā cū aliis equeſtriū iudæorum nos
deducentiū noīe Moſſolamus uir efficax aio bellator ſup oēs arcarios: & indubitanter
græcos & barbaros ualde p̄cipuus. Is igit̄ homo ꝓperātibus multis pariter & quodā
uate ab ipſo auguriū capiente & petēte: ut cūcti ſtarēt, Interrogauit cur ſuſtinerēt oēs.
Oſtendēte uero ei uate auē quā intuebat̄ atq; dicente. Quaſi qdē expediret eis ut ſuſti
nerent oēs ſtaret auis. Si ergo ſurgens anterius euolaret ꝓcederent. Si uero poſt tergum
iret: recedere cūctos oportet. Rurſum tacens arcūq; trahēs ſagittas emiſit: & auem ꝓcu
ciēs interemit. Indignantibus uero uate: & qbuſdā aliis & maledicētibus ei, Quid furi
tis inqt mali dęmonii auē ſumētes in manibus hæc enī ſuā ſalutē neſciēs de noſtro itine
re nobis ſalubritatē potuit indicare. Si enī p̄ſcire futura ualuiſſet: in hunc locū nequaq̄
ueniſſet: metuens ne ſagitta a Moſſolamo iudęo periret: ſed & ad eius teſtimonia iā qdē
geſcāt. Facile nāq; eſt uolētibus librū ipm legere: & hęc apertius inuenire. Nō uero me
pigebit Agatharchidē introducere. Licet homo minime malus: & ut ei uiſum eſt nobis
detraxiſſe uideat̄. Is enī narrans de Stratonice quēadmodū uenit qdē ex Syria de Mace
donia ad uirū ſuū Demetriū derelinquens Seleuco āt uxorē eā ducere non uolente quod

illa ſperabat. Exercitu eius ī Babylonia poſito circa Antiochiā bella mouit. Deide qūo
reuerſus eſt rex Antiochia capta in Seleucia Metilla fugiens: cū poſſet ſeipſam uelocius
interimere ſomno ꝓhibita ne faceret: capta atq; defuncta eſt. Hæc ergo p̄dicēs Agathar
chides & derogās ſuperſtitiōi ſtratonicis utit̄ indicio generis noſtri p̄ſcribēs. Qui necē-
tur iudęi habitāt oīum mūitiſſimā ciuitatē quā uocare Hieroſolymā ꝓuinciales ſolēt.
Hi uacare cōſueti ſunt ſeptima die: & neq; arma portare in p̄dictis diebus: neq; terrę cul
turā cōtingere: neq; alterius cuiuſpiā curā habere patiunt̄. Sed ī tēplis extendētes ma-
nus adorare uſq; ad ueſperā ſoliti ſunt. Ingrediēte uero ī ciuitatē Ptolomęo lago cū exer
citu & multis hoībus dū cuſtodire debuerint ciuitatē eis ſtultitiā obſeruātibus, ꝓuincia
qdē dominū ſuſcepit amariſſimū. Lex uero manifeſta eſt unā natura habere ſolēnitatē:
hmōi aūt caſus p̄ter ſolos illos alios docuit uniuerſos. Vt tūc ad ſomnia & opiniones q̄
tradebant̄ de lege hic confugiant, dū circa res neceſſarias rō nihil ualet humana. Hoc
qdē Agatharchidi uidet̄ eſſe ridiculū. Eis āt q hęc examināt ītegrius: apparet magnū:
& p̄cipua laude digniſſimū: ſi & ſaluti & patrię qdē cuſtodiā legū ꝑietatēq; diuinā ꝓpo
nere cōcupiſcant. Quia uero nō ignorantes qdā cōſcriptorū gentē noſtrā: ſed ꝓpter q̄ſ-
dam alias cauſas nō ſalubres memoriā noſtri nūc reliquere, hoc indiciū me arbitror cē
p̄dicturū. Hieronymus enī q de ſucceſſoribus conſcripſit hiſtoriā: ipſe qdē tpe quo He-
cateus fuit: & amicus exiſtens regis Antigoni, Syrię p̄ſidebat. Verū & Hecateus qdam
ēt librū cōſcripſit de nobis. Hieronymus aūt nequaquā noſtri hiſtoriam meminit: licet
pene in ipſis locis nutritus eſſet in trā uoluntates hoīum differebāt. Alii namq; placuit
ſtudiū habere memoria dignū. Aliū uero oīno circa ueritatē q̄dā paſſio cernitur obſcu
raſſe. ſufficiunt trā ad cōprobationē antiqtatis noſtrę Aegyptiorū & Chaldęorum atq;
Phœnicū hiſtorię: & ſup illas Greꝯ pariter cōſcriptiones. Adhuc enī ſuper ea Theo
philus & Theodorus & Manaſeas & Ariſtophānes & Hermogenes & Eu mer? & Cy
nus & Zopirion & multi qdē alii ſimul. Nō enī ego oībus libris incubui: nō tranſitorie
noſtri facere mentionē. Plurimi nāq; p̄dictoꝝ uirorū ueritatē qdē antiquarū cauſarū fru
ſtrati ſunt. qa lectioni ſacræ noſtrorū non incubuere librorum. Cōiter trā de antiquitate
teſtati ſunt: ꝓ qua nūc referre ꝓpoſui, Phalereus āt Demetrius & ſenior Philon & Eupo
lemus nō multū ueritate fruſtrati ſunt: quibus dari ueniā dignū eſt. Nō enī inerat eis ut
noſtras litteras poſſent oī ſcrupuloſitate ſequi. His ita dictis unū ad huc mihi capitulū
eſt relictū ex his q̄ in principio libri poſui. Quatenus derogationes & male dicta: qbus
utunt̄ qdā cōtra genus noſtrū falſas oſtendā & cōſcriptoribus eorū teſtibus utar quan
do cōſcribentes hæc cōtra ſemetipſos locuti ſunt talia. Quia uero multis aliis hoc euenit
ꝓpter quorundā ueſaniā arbitror intelligere meas q uoluerit hiſtorias ipſas ꝑcurrere.
Quidā igit̄ gentiū & glorioſiſſimaꝝ ciuitatū fœdare nobilitatē & conuerſationi detra
here tentauere. Theopompus qdē athenienſiū lacedemoniorū uero pylocratis. His aūt
Tripodē perdurabilē cōſcribens. Nō enim Theopompus hoc fecit ſicuti qdā putant ēt
Thebeorū momordit urbē. Multi uero necnō & timens ī hiſtoriis de p̄dictis & de aliis
blaſphemauit. Et hoc p̄cipue faciūt q̄n glorioſiſſimi in aliqua parte calumniant̄. Quidā
ꝓpter inuidiā atq; maliuolentiā: alii uero ꝓpter uerboſam nouitatē memoria ſe dignos
fieri iudicātes: & apud ſtultos qdē nequaq̄ hac ſpe fraudant̄. Qui nō ſalubre noſcuntur
habere iu diciū: multas uero eorū miſerias condēnabunt. Blaſphemiaꝝ uero in nos ſæpe
geſtarū hmōi cā eſt. Volētes ægyptii p̄ſtare aliquibus ueritatē corrūpere tentauere. Et
neq; aduentū in ægyptū noſtroꝝ ꝓgenitorū ſicut cōtigit ſunt cōfeſſi. Nec rurſus egreſ-
ſum cū ueritate dixere: multaſq; cauſas odii ac inuidiæ pariter habuere. Principio qdem
qa in eorum regione noſtri progenitores potentes effecti ſunt. Vnde regreſſi ad propria

Universidad de Deusto
Biblioteca

deruo fuere felices. Deinde horū aduersitas multas inter eos fecit inimicicias. In trīdif
ferente nostra pietate extra solēnitates illorū quantū dei natura animalibus irrationabi
libus sine dubitatōe distinguit. Cōis nāq; apud alios ritus est alios arbitrari deos: seor-
sum singuli solēt diuersis ea muneribus honorare. Vani ac fatui omnes homines & ab
initio uti de his malis opinionibus cōsueti. Et propterea nequaq̄ imitari nostrā honesta-
tē de diuina ratione potuere. Videntesq; multos nostrā zelari cōuersationē inuidiā ha-
buere: & ad tantā fatuitatē ac pusillanimitatē qdam eo pducti sunt: ut nō eos pigeret: ēt
cōtra antiquas suoꝝ scriptiones aliqua dicere. Quod cū hoc faciunt sibimetipsis aduer
sus conscribere passionē cæcitatis ignorauere. Iu uno tñ & maximo uiro uerbū meū sta
tuā: quo usus sum ante paululū nostræ antiqtatis teste. Manethon itaq; qui ęgyptiacā
historiam ex litteris sacris se interpretatum pollicitus est p̄dicens nostros progenitores
cū multis millibus in ęgyptū aduenisse et illic incolas subiugasse. Deinde ipse cnofessus
est: qa posteriori tpe amittentes eā, puinciā q̄ nunc iudęa uocat obtinuissent: & ædifica
tes hierosolymā construxissent tēplū: Et usq; ad hoc cōscriptiones secutus est antiquo-
rū. Deinde p̄bēs sibimet potestatē cū utiq; uideat scribere ea q̄ in fabula sunt atq; dicū
tur: incredibilia uerba de iudæis inseruit: uolens pmittere nobis plebē ęgyptioꝝ leproso
rū aliorūq; languētiū. Quod sicut ait abhominatiōe ex ægypto fuga dilapsi sunt. Ame
nophin ēt regē adiecit quod est falsitatis nomē. Et ,pterea tp̄s regni eius nequaq̄ diffi-
nire p̄sumpsit cū aliorū regū oēs annos perfecte protulerit. Hinc itaq; quasdā annectit
fabulas pene oblitus: q egressum pastoꝝ ab Hierosolyma ante qngentos decē & octo
annos factum esse ,ptulerat. Themusis enim erat rex quādo egressi sunt. Et ab hoc tpe
regū q postea fuere anni sunt. ccclxxxxiii. usq; ad fratres noie Sethonē & Hermetum:
quorū Sethonē qdē ægyptiū: Hermetū uero Deneū denominatū: quē expellens inqt.
Sethon regnauit annis quinquaginta & nouē. Et post hunc senior scilicet Tapsis annis
sexaginta sex. Ante tātos igit annos egressos ex Aegypto patres nostros cōfessus. Dein
de Amenophin adiicicus regē hunc cōfitet: & deorū fuisse contemplatorē sicut Osorē
quendā prioꝝ regū: & implesse desideriū enim nominis sacerdotē. Idē Amenophin na
tū ex patre Papio: qui uidebat quasi diuina participari natura. Et secūdū hęc sapien-
tiā hanc habere præscientiā futuroꝝ. Et dixisse regi hunc uniuocū eni: quia posset uidere
deos: si ,puinciā a leprosis & aliis maculatis hominibus purgare cōtenderet. In quo leta
tū regē oēs dicit corpore debiles ex Aegypto cōgregasse & fecisse multitudinē numero
octuaginta. Eosq; ad sectiones lapidū in partē nili orientalē misisse: ad hoc esse efficien
dū: simul & alios ægyptios qbus hoc erat iniunctū fuisse āt quosdā inter eos ēt rationa
biliū sacerdotū lepra persusos ait. Amenophin uero illū sapientē diuinūq; uirū refert ti-
muisse: & circa semetipsum: & apud regē deoꝝ Vulcanum: ut aperte suaderet eis uim
fieri: sed iecisse quoniā auxiliarent qdā maculatis hominibus & Aegyptum obtinerent
tredecim annis. Et hęc eū non quidē præsumpsisse regi dicere: sed ex his horninibus cō
scriptū reliqsse libꝝ: & p semetipsum & apud regē: & ,pterea regē in anxietatē maxi-
mā pueniss ,p iudęis: his uerbis hæc refert. His itaq; rogatus rex ut ad requiē & tutamē
eoꝝ secerneret ciuitatē Desertā urbē q̄ tūc fuerat pastorū noie Auarin p̄buit eis. Est aūt
hæc ciuitas secundū theologiā antiquā ualde p̄celsa. Porro illi in hanc ingressi: & locum
hunc ad resultandū habētes. Opimū ducē sibimet quendā Heliopolitanoꝝ pontificū
Osaphipha constituere: & huic sc obedire in oibus iurauerunt: ut ille primū qdē eius le
gē posuit: ut neq; deos adorarent: neq; ab sacris aialibus q̄ p̄cipue festiua apud Aegy-
ptios erant: sepœnitus abstinerent: nulliq; copularentur nisi cū qbus iusiurādū habere
uidebant. Hęc aūt sentiens: & alia plura maxime ægyptiorum cōsuetudinibus inimica

p̄cepit multo ope muros ędificari ciuitatis: & ad bella prępararī cōtra Amenophin re-
gē. Ipse uero assumens secū ēt alios sacerdotes & maculatorū quosdā: misit legatos ad
pastores quidebāt a Thethmuse rege depulsi: ad Hierosolymorū urbē causas suas &
alioꝝ q̄ simul fuerāt exhonorari: significās & poscēs: ut pariter cōtra ægyptū castrame
tarent: ,pmisitq; eos fore uēturos. Primū qdē in Auarin ,pgenitoꝝ suoꝝ ,puinciam: &
necessaria populis abundātius exhibēda: pugnaturos āt opportuno tpe: & ,puinciā fa-
cillime subdituros. Illi uero lętitia cumulati oēs alacriter usq; ad ducēta millia uiroꝝ pa
riter sunt egressi: & non post multū ad Auarin usq; uenere. Amenophis aūt ægyptiorū
rex: dū illoꝝ audisset iuasionē: nō mediocriter uulneratus est. Dū recordaret quod ei p̄-
dixerat Amenophis papię. Et primū qdē congregās ęgyptiacā plebē, facto consilio cū
pricipibus eoꝝ animalia sacra: & q̄ p̄cipue a sacerdotibus honorabāt ante ,pmisit & sa
cerdotibus particulariter iussit: ut simulachra eoꝝ caute cælarent. Filiū uero Sethonē q
ēt Ramessi a rapso patris noie uocabat, cū qnq; eēt ānoꝝ apud suū cōmēdauit amicū.
Ipse uero trāsiens cū aliis ægyptiis usq; ad trecēta milia uiroꝝ bellatoribus uiris occur-
rēs cōgressus nō est: putās eni semetip̄m cōtra deū pugnare. Post tergū reuersus uēit ad
Memphin: & sumēs Apinetalia sacra mox ī ęthiopiā cū uniuersis nauibus & multitu-
dine uēit ægyptiorū, Per gratiā nāq; erat ei subiectus ęgyptioꝝ rex pp quod suscipiens
ēt populū uniuersum p̄buit alimēta hoibus necessaria: q̄ ,puicia mīstrabat. Et ciuitates
ac uicos. xiii. q̄tenus eis q fuerāt deducti ad fines ęgyptios: & in ęthiopia qdē hęc gesta
sunt. Solymitę uero delcēdētes cū uiris pollutis ęgyptioꝝ sic pessime hoibus usi sūt: ut
eoꝝ uictoria eēt nimis pessima. Hi q tūc eoꝝ ipietates ilpiciebāt (nō solum eteni ciuita
tes & uicos cōcremauere sacrilegia faciētes: & deoꝝ idola deuastantes: sed ēt ipsa sacra
aialia q̄ colebāt crudelissime discerpserūt) peręptores & occisores hoꝝ sacerdotes atq;
,pphetas esse cogētes quos ēt expellebāt nudos. Dicit itaq; qa cōuersatiōes & leges eis
cōposuit Sacerdos qdā genere Heliopolitis noie Orsasiphas uocatus ex nomine Osi-
reos heliopolitani dei q dū cōuersus fuisset ad hoc genus mutauit nomen: & uocatus ē
Moises. Quę uero ęgyptii de iudęis ,pferūt hęc sunt. Sed & multa breuitatis cā p̄tereo.
Dicit āt rursus Manethō qa postea amenophis ex ęgypto digressus est: cū magna uirtu
te simul & filius eius Ranisis: & ipse habēs magnū exercitū. Et cōgressi contra pastores
atq; pollutos uicerūt eos usq; ad syriæ fines. Hęc eqdē & hmōi Manethon cōscripsit.
Quia uero Anilia loquit deliramenta atq; mentit: apta ratiōe monstrabo illud primo
distinguēs quod postea alterna gratia referēdū est. Is eni cōcessit nobis atq; ,pfessus est
eo q, ab initio nō fuerit ægyptii genere sed extrinsecus illuc aduenissent: & ęgyptū obti
nuissent: & ex ea rursus egressi sunt nostri ,pgenitores: qa uero nobis postea pmixti nō
sunt. Aegyptii corpore debilitati: & qa ex his nō fuit Moises q populū eduxit ex ægy-
pto: sed ante multas generationes extitit p ea q̄ ipse dixit conabor tendere. Primā itaq;
cām posuit figmēti risibilē. Rex eni inqt Amenophis concupiuit uidere deos: quos pu-
tas siqdē qa apud eos solēnes erāt: Bouē & Hyrcū & Crocodillos & Canicapatos uo
lebat aspicere. Cælestē āt quō poterat: & cur hoc habuit desideriū. qa utiq; & prior eni
rex alter hos uiderat. Ab illo ergo audiens qualis esset & quēadmodū eos uidisset: noua
nequaq̄ agebat arte: sed forte sapiēs erat ille uates: p quē hęc rex posse egere cōfidebat:
quod si ita fuisset: quō impossibilitatis cōcupiscentiā nō p̄sciuit: non cuenit quod uoluit.
Proinde quā ratiōnē habere potuit: ut ,ppter semimembrios aut leprosos ei inuisibiles
essent. Dū irascunt eni ,ppter impietates: nō pp corporū diminutiōes. Deinde tā multa
milia leprosoꝝ & male habētiū una pene hora quō fuit possibile cōgregari: aut quō rex
nō obediuit uati. Ille nāq; p̄cepit debiles ægyptios exilio deportari. Hi āt eos ad sectiōes

Universidad de Deusto
Biblioteca

lapidū destinauit tāq operariis indigēs: & nō purgare ꝓuinciā uolēs. Ait āt eo q uates q dū semetipsum ꝑimerit ꝑuidens eoꝝ irā & q̄ erant in ęgypto futura: & conscriptum li brū regi reliqt. Proinde ab initio uates ēt suum interitū non præsciuit: quomodo nunc repente regi cōtradixit uolenti uidere deos quā q, se ipse ꝑimere festinabat. Quod uero inter oia est stultius uideamus. Audiens enim hęc inqt: & de futuris iā metuēs. Debiles illos ex qbus ęgyptū purgare debuerat: neq; tunc de ꝓuincia ꝓtulit: sed rogantibus eis sicut ait: ciuitatē dedit dudū a pastoribus habitatā q̄ uocabatur auarin. Ad quam congregati pricipē inqt degere ex sacerdotibus Heliopolitanis q eis exposuit: ut neq; deos adorarent: Neq; ad ęgyptiacę festiuitatis animalibus abstinerent: sed oia ꝑimerent atq; consumerent: nulli penitus miscerent: nisi cū qbus coniurati esse uidebant: & iureiurando multitudinē obligatam: quatenus in eis legibus perdurarēt. Auarin ciuitatē munitā contra regem dicit eos bella sumpsisse. Adiecit autem quia misit hierosolymam rogans illos ꝓ auxiliis exhibendis: & datuꝝ Auarin cōpromittens q̄ foret ex hierosolymis egre dientibus exire maioꝝ: & ex qua procedens oēm ęgyptū obtinerent. Deinde subiungit illos qdē uenisse cū ducentis milibus armatoꝝ. Regem uero Amenophin ęgyptiorum cū non cessaret repugnandū deo: mox ad ęthiopiā refugisse & Apim cū aliis sacris animalibus deuexisse. Hierosolymitis uero iuasiōe facta & ciuitates depopulatas: & tēpla concremasse: & equestres peremisse refert. & nulla iniquitate aut opere iniquitatis abstinuisse. Quod uero cōuersationē & leges eis exhibuit. Sacerdos inqt erat genere Heropolitis noīe Arsiphas uocatus ab appellatiōe Osireos heliopolitani dei: & mutato noīe dictus postea Moises. Tertiodecimo uero inqt anno Amenophin postq̄ regno pulsus ē ex æthiopia ꝓfectū cū multis milibus dicit: & cōgressum cōtra pastores atq; pollutos habita cōflictione uicisse. Et multos interficiētē usq; ad fines Syrię ꝓsecutū. In his itaq; nō itellexit sine ueriſimilitudine se mētiri. leprosoꝝ nāq; & cū eis ait multitudo collecta debiliū. Licet primitus irascerent regi circa se utiq; talia facienti secūdū ꝑmonitionē uatis. Tñ cū a sectione lapidū sunt egressi: & ꝓuinciā ꝓcepere oēs circa eū mitiores effecti credendi sunt. Porro si adhuc & illū odio habebant seorsum magis insidiari potuissent non circa oēs bella cōmittere cū scilicet plurimi existentes multoꝝ illic cogitationes haberent. Proinde ēt si cōtra hoies pugnare decreuere: non tñ contra deos ꝑpietatē gerere ꝑsumebant: nec cōtraria suis agere legibus in qbus inscripti esse noscūt. Oportet itaq; nos Manethoni gratias agere: quoniā huius iniquitatis principes dicit: nō eos q ex Hierosolyma sunt egressi: sed illos ipsos ægyptios eē ꝓbat & maxime sacerdotes atq; iusiurādi uinculū illoꝝ multitudine cōueniſse. Illud āt quō nō irrationabile ē. Nec ꝑicula belli ꝑticipatus est: sed misere maculatos ad Hierosolymā: & ab eis solatia poscerent: maxima stultitia nō illoꝝ: sed hęc fingētis ostēdit. Iste nāq; ēt nomē positū ciuitati.

ideſt a tēplorum spoliatione præsumpsit edicere. Et hoc postea fuisse mutatum. Miranda res: quia posteris quidem turpe fuit tale nomē & otiosum. Ipsi uero qui fundauere urbem ornare semetipsos etiam uocabulo credidere. Hic autem fortissimus uir multa detractionis imperitia non intellexit quia Hierosolymi non idem uoce iudaica quod græca significat. Quid ergo amplius quilibet diceret contra mendacium tam imprudenter expositum. Sed quoniam congruam iam magnitudinem suscepit hic liber: aliud faciēs principium: cætera pręsentis operis explanare tentabo.

FLAVII IOSEPPI DE ANTIQVITATE IVDAEORVM AD EPAPRODITVM. LIBER. II.

Rtiori qdē uolumīe charissime mihi Epaphrodite de antiquitate nostra monstraui Phœnicū & Chaldeoꝝ Egyptiorūq; litteris satisfaciēs ueritati: multosq; græcoꝝ cōscriptores adducēs: & meā e diuerso disputationē aduersus Manethonē & Chermonem & alios quos dā exhibui. Nūc aūt inchoabo reliquos arguere: q cōtra nos aliqua cōscripsere. Impulsus enī sum cōtra Appionē respōdere grāmaticū si tū assumi hoc oportet officium. Hoꝝ igit q̄ ab eo cōscripta sunt: alia qdē similia sunt dictis aliorū: alia ualde frigida. Plurima uero quādā tantūmō detractionē habentia: & multā, ut ita dixerī, ineruditi ꝓbationē tāq ab hoie cōposita & moribus prauo & totius uitę suæ tēporibus iportuno. Quia uero multi hoium ꝓpter stultitiā suā his potius sermonibus capiunt: quā illis q̄ multo studio cōscribunt: & derogationibus qdē gaudēt: ꝑ coniis uero mordent: nihil hoꝝ nouit idoctus. Illud quoq; quod seminari dicit: quo cū iudęi essent: Alexādrini uocati sunt similis insciētię esse. Oēs etenī: q ad coloniā aliquā deuocāt: & plurimū alterutris genere differūt: ab ædificatoribus appellationē accipiūt. Et qd opus est de aliis dicere: nostroꝝ enī ipsoꝝ hi: q Antiochiā inhabitāt Antiocheni nominant. Ius enī ciuiū eis dedit cōditor Seleucus. Similiter & q in Epheso cōmorant in Licaonia cū ciuibus exinde natis uniuoci sunt. Hæc ꝑbentibus regni eis ꝓtēpora succesſoribus. Romanoꝝ uero clemētia cūctis nō paruulū donū appellatiōis suę cōcessit. Nō solū uiris singulis: sed ēt maximis gentibus in cōmuni. Hiberi deniq; antiq & Tyrreni & Sabini & Romani uocant. Si uero hūc modū aufert cōis ciuitatis Appiō qescat dicēs semetipsum alexādrinū. Natus enī in ꝓfundissima ægypto quō erat Alexādrinus iure ciuilitatis sicut ipse in nobis dicit ablato: cū solis ęgyptiis nūc orbis domini Romani participari cuiuslibet ciuitatis interdixisse uideat. Hic āt ita robustus est: ut dignitates quas ipse ipetrate ꝓhibebat adipisci non ualēs calūniari conet eis: q hęc iustissime ꝓcepere. Nō enim ꝓpter inopiā habitatoꝝ ciuitatis quā studiose ædificabat Alexander nostroꝝ aliquos ibi collegit: sed oēs approbās diligenter ex uirtute ac fidedignos inueniēs hoc ꝑconiū nostris exhibuit: cū gētē nostrā studeret nō mediocriter honorare. Ait enī Ecatheus. Quia ꝓpter mansuetudinē atq; fidē quā ei ꝑbuere iudęi samariā regionē adiecit: ut eā sine tributis haberent. Similia quoq; sapuit post Alexandrū ēt Ptolomeus lagus de iudæis in alexandria cōmorantibus. Nā ægyptiacia eis castra cōmisit. arbitratus ea fide simul eoꝝ & fortitudine conseruāda & in cyrenē credēs se tutissime regnaturū: & nō in aliis libyę ciuitatibus ad ea loca partē iudęorū habitādi cā direxit. Post hūc aūt Ptolomęus: qui philadelphus est appellatus nō solū si q fuere captiui apud eos nostroꝝ oēs absoluit: sed & pecunias eis sæpius condonauit: & quod māximū est desiderauit agnoscere nostras leges: & sacrarū scripturarū uolumina cōcupiuit: misitq; rogans destinari uiros: q ei interpretarentur legē: & ut hęc apprime cōscriberent diligētiā hanc cōmisit nō qbuscūq; uiris: sed Demetriū Phalereū & Andreā & Aristeū ad hęc ꝑplenda cōstituit: quoꝝ eruditionē ꝓpriarū litterarū Demetrius differebat. Alii uero habebāt cu stodiā corporis eis iniunctā. His ergo hāc diligētiā ꝑerauit. Nō enī leges & patrū nostrorū philosophiā discere cōcupiscet: si his utētes despiceret & nō potius ualde mirare tur. Quæ pene oēs in ordine ꝓgenitores eius macedonium reges ignorauere: habentes ergo nos ꝑcipuū familiaritatis affectū. Tertius nāq; Ptolomæus: quocatus est benefactor fortiter obtinēs syriā uniuersam nō diis ęgyptiacis ꝓ uictoria solēnitates gratificas imolauit. Sed ueniēs ad hierosolymā multas hostias sicut nostri moris est: deo gratificauit: dignissimaq; dicauit ornamenta uictoriæ Philometor aūt Ptolomæus: & eius uxor Cleopatra oē regnū cōmisere iudęis: & duces totius fuere militiæ Onyas & Dosytheus

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudęi: quoꝝ nominibus derogat Appion: cū debuisset opa eoꝝ ꝑtius mirari & gratias agere: qm̄ liberauere alexandriā: quā ueluti defendere se qs cōfingit. Nā dū rebellio sur rexisset in Cleopatrę regno: & piculū pessime pditōis insisteret, ll̄toꝝ labore ciuitas ite stinis ꝑliis est erepta. Sed postea inqt Onyas ad urbē deduxit exercitū paruū cū esset il lic Herinus ꝑses romanorū legatus. Quod ut ita dicā. recte atq; iuste factum est. Ptolo męus enī q cognominatus ē Physcon moriēte suo patre Ptolomæo philometore: egre sus est de cyrene uolens reginā Cleopatrā expellere: & filios regis: ut ipse regnū iniuste sibimet applicaret: pp hęc ergo Onias aduersus eū bellū ꝑ Cleopatra suscepit. Et fidē quā habuit circa reges nequaq̄ i necessitate deseruit. Testis āt deus iustitiæ eius manife stus apparuit. Nā Physcō Ptolomęus cū aduersum exercitū qdē Onyę pugnare ꝑlume ret: oēs uero iudęos i ciuitate positos cū filiis & uxoribus capiēs: nudos atq; uinctos ele phātis subiecisset: ut ab eis cōculcati deficerēt. Et ad hoc ēt bestias ipsas icbriasset: i cō trariū q̄ ꝑparauerat euenere. Elephāti enī relinquētes sibi appositos iudæos ipetu facto sup amicos eius multos ex ipsis iteremere. Et post hęc Ptolomęus qdē aspectū terribilē cōtēplatus ē: ꝓhibētē se ut illis noceret hoibus. Cōcubina uero sua charissima quā alii qdē Hythacā: Alii uero Herenē denomināt: supplicāte ne tantā ipietatē pageret: & cō cessit: & ex his q̄ egerat: uel acturus erat pœnitētiā egit. Vnde recte hac die iudęi Alexā dria cōstituti eo q ꝑ apte a deo salutē ꝑmeruere celebrare noscūt. Appiō āt oium calum niator ēt ꝑpter bellū aduersus Physconē gestū: iudęos accusare ꝑsumpsit: cū eos lauda re debuerit. Is āt ēt ultimæ Cleopatrę reginę Alexandrinoꝝ meminit. ueluti nobis ipro perās: quoniā circa nos fuit ignorata: & nō potius illā redarguere studuit: cui nihil oino iniustitiæ & malorū operū defuit: uel circa generis necessarios uel circa maritos suos q ēt dilexerint eā. Vel in cōmuni cōtra romāos oēs & benefactores suos iperatores. Quæ ēt sororē Arsinoē occidit in tēplo nihil sibi nocētē. Peremit aūt & fratrē insidiis: pater nosq; deos & sepulchra ꝑgenitoꝝ depopulata est. Percipiensq; regnū a primo Cæsare eius filio & successori rebellare ꝑsumplit. Antoniūq; corrūpēs amatoriis rebus & patrię inimicū fecit: & infidelē circa suos amicos īstituit. Alios qdē genere regali spoliās: alios āt demēs & ad mala gerēda cōpellēs. Sed qd oportet amplius dici: cū illū ipsum in na uali certamine relinquēs ideſt maritū & parētē cōium filioꝝ tradere cū exercitu a prin cipatu & aslequi coegit. Nouissime uero Alexandria a Cęsare capta: ad hoc usq; perdu cta est: ut saltē hinc sperare se iudicaret si posset ipse manu sua iudæos ꝑmere: eo q̄ circa oēs crudelis & infidelis extaret. Putas ne gloriandū nobis nō esse: si quēadmodū dī cit Appion: famis tēpore iudæis triticū nō est mensa. Sed illa qdē pœnā subiit cōpetētē Nos āt maximo Cęsare utimur teste solatii atq; fidei: quā circa eū cōtra Aegyptios ges simus: necnō & senatu eiusq; dogmatibus & epistolis Cęsaris Augusti: qb9 nostra me rita cōprobant. Has litteras Appionē oportebat ispicere: & secūdū genera examinare testimōia sub alexādro facta. Et oibus Ptolomæis & q̄ a Senatu cōstituta sunt. Necnō & maximis romanis īperatoribus. Si uero Germanicus frumēta cūctis in Alexādria cō morātibus metiri nō potuit: hoc iudiciū est sterilitatis ac necessitatis frumētoꝝ nō accu satio iudęoꝝ. Quid enī sapiant oēs īperatores de iudęis i Alexandria cōmorātibus palā est. Nā administratio tritici nihilominus ab eis q̄ ab aliis alexādrinis trāslata est. Maxi mā uero eis fidem olim regibus datā cōseruauere: ideſt fluminis custodiā: totiusq; cu stodiæ nequaquā his rebus idignos esse iudicātes. Sed sup hoc quō ergo inqt si sunt ci ues: eosdē deos: quos alexādrini nō colūt: cui respōdeo. Quō ēt cū uos sitis ægyptii iter alterutros ꝑlio magno & sine fœdere de religiōe cōtēditis. An certe ꝑpterea nō uos oēs dicimus ęgyptios: & neq; cōiter hoies qm̄ bestias aduersantes naturę colitis multa dili

gētia nutriētes. Cū genus utiq; nostroꝝ unū atq; idē eē uideat. Si āt in uobis ægyptiis tantæ differentiæ opinionū sunt: qd miraris sup his q aliūde in alexandriā aduenerunt? Sin legibus a principio cōstitutis circa talia ꝑmanere. Is āt seditiōis causas nobis appo nit: q li cū ueritate ob hoc accusat iudęos in alexādria cōstitutos. Cur oēs nos culpariq; positos eo quod noscamur habere cōcordiā. Porro ēt seditionis auctores qlibet inuenięt Appiōes similes alexādrinoꝝ fuisse ciues. Donec enī græci fuere & macedōes hāc ciuili tatē habentes nullā seditionē aduersus nos gessere: sed antiqs cessere solennitatibus. Cū uero multitudo ægyptioꝝ creuisset inter eos ꝑpter cōfusiōes tēpoꝝ ēt hoc opus semp ē additū. Nostrū uero genus ꝑmānsit purū. Ipsi igit molestię huius fuere principiū: nequa quā populo macedonicā habēte cōstantiā: neq; prudentiā græcā: sed cunctis scilicet ut ē tibus malis moribus ęgyptiorū & antiquas inimicitias aduersum nos exercētibus. E di uerso nāq; factū est quod nobis ꝑoperare ꝑsumunt. Nā cū plurimi eoꝝ nō opportune ius eius ciuilitatis obtineant ꝑegrinos uocantes eos q hoc priuilegiū ad oēs ꝑmasse no scunt. Nā ægyptiis neq; regū qlq̄ uidet ius ciuilitatis fuisse largitus: neq; nūc qlibet im peratoꝝ. Nos āt Alexander qdē introduxit: reges aūt auxere. Romani uero semp custo dire dignati sunt. Itaq; derogare nobis Appion dignatus est qa impatoꝝ nō statuamus imagines tanq̄ illis hoc ignorātibus aut defensione appionis indigētibus: cū potius de buerit admirari magnanimitatē mediocritatēq; romanoꝝ. Quoniā subiectos nō cogit patria iura transcendere. Sed suscipiūt honores sicut dare offerētes piū atq; legitimū ē. Nō enī honoris gratiā habent: q ex necessitate & uiolētia cōferunt. Gręcis itaq; & aliis qbusdā bonū esse credit imagines instituere. Deniq; & patrū & uxoꝝ filiorūq; figuras depingentes exultant. Quidā uero ēt nihil sibi cōpetentiū sumunt imagines. Aliis uero & seruos diligentes hoc faciūt. Quod ergo mirū est: si ēt principibus ac dominis hunc honorē ꝑbere uideant? Porro aūt legislator nō quasi ꝓphetans romanoꝝ potentiā non honorandā: sed tanquā cām neq; deo neq; hominibus utilē despiciēs. Et quoniā totius animati multo magis dei inanimati ꝓbat inferius: interdixit imagines fabricari. Aliis āt honoribus post deū colendos nō ꝓhibuit uiros bonos qbus nos & iperatores & po pulū ro. dignitatibus ampliamus. Facimus aūt ꝑ eis cōtinua sacrificia: & nō solū quoti dianis diebus ex ipēsa cōi oium iudæoꝝ talia celebramus: Verū cū nullas alias hostias ex cōi neq; ꝑ filiis peragamus, Solis imparatoribus hūc honorē præcipuū pariter exhibe mus: quē hoium nulli ꝓloluimus. Hæc itaq; cōiter satisfactio posita sit aduersus appio nē ꝑ his q̄ de alexandria dicta sunt. Admiror aūt esse eos: q ei huiusmodi fomitē ꝑbue re ideſt Possidonium & Apollonium molonis: quoniā accusant qdē nos q̄re nos eosdē deos cū aliis nō colimus. Mentiētes aūt pariter & de nostro tēplo blasphemias cōponē tes incongruas: nō se putant ipie agere: dū sit ualde turpissimū liberis qualibet ratione mentiri. Multo magis de tēplo apud cūctos hoies nominato tāta sanctitate polleēte. In hoc enī sacrario Appion ꝑsumpsit edicere. A fini caput collocasse iudęos: & eū colere: ac dignū facere tāta religiōe. & hoc affirmat fuisse depalatū dū Antiochus Epiphanes & expoliasset tēplū: & illud caput inuentū ex auro cōpositū multis pecuniis dignum. Ad hoc igit prius qdē. Quoniā ęgyptius uel si aliqd tale apud nos fuisset nequaquā debue rat increpare: cū nō sit deterior asinus furōibus & hircis & aliis q sunt apud eos dii. De inde quō non intellexit opibus increpatus de incredibili suo mendacio. Legibus nanq; semp utimur hisdē: in qbus sine fine cōsistimus. Et cū uarii casus nostram ciuitatē sicut etiam alioꝝ uexauerint. Et dius ac Pōpeius magnus ac Licinius Crassus: & ad nouissi mū Titus cęsar: bello uincentes obtinuerint tēplū, nihil hmōi illic inuenere: sed puris simā pietatē de qua nihil nobis est apud alios effabile. Quia uero Antiochus neq; instā

fecit tēpli depdationē: sed de egestate pecuniarū ad hoc accessit cū nō esset hostis: & sup nos auxiliatores suos & amicos aggressus ē. Nec aliqd dignū derisiōe illic iuenit. Multi & digni cōscriptores sup hoc quoq; testant Polybius megalopolita: Strabō capadox: Nicolaus damascenus: Tymagenes: & Castor tpor cōscriptor: & Apollodorus. oēs di cūt pecuniis indigētē Antiochū trāsgressum fœdera iudęor. & spoliasse tēplū auro ar gētoq; plenū. Hæc igit' Appion debuit respicere: nisi cor asini ipse potius habuisset: & ipudētiam canis: q apud ipsos asslolet coli. neq; enī extrīsecus alia ratiocinatiōe mētitus est. Nos itaq; asinis neq; honorē neq; ptātē aliquā damus: sicut Aegyptii crocodillis & aspidibus: qñ eos q ab istis mordēt': & a crocodillis rapiūt' felices: & deo digni arbitrā tur. Sed sunt apud nos asini: qd apud alios sapiētes uiros onera sibimet ipolita sustinen tes. Et licet ad arcas accedētes comedāt aut ꝓpolita nō adipleāt, multas ualde plagas accipiūt qppe opibus & ad agriculturā rebus necessariis ministrātes: sed aut oīum gur dissimus fuit Appiō ad cōponēdū uerba fallacia. aut certe ex reb⁹ initia sumēs hęciple re nō ualuit qñ nulla pōt cōtra nos blasphemia ꝓuēire. Alterā uero fabulā derogatione nr̄a plenā de grecis appositi: de quo hoc dicere sat erit. qñ q de pietate loqui p̄sumunt: oportet eos nō ignorare minus esse imūdū p tēpla trāsire quā sacerdotibus sceleste uer ba cōfingere. Isti uero magis studere defēdere sacrilegū regem: quā iusta & ueracia de nr̄is & de tēplo cōscribere. Volētes enī Antiocho p̄stare: & ifidelitatē ac sacrilegiū eius tegere: quo circa gentē nr̄ā est usus pp egestatē pecūiar, detrahētes nobis ēt q̄ i fu turis eēnt mētiti sunt. Propheta uero alior factus est Appion: & dixit Antiochū i tēplū iuenisse lectū & hoiem i eo iacētē: & ꝓpositā ei mēsurā maritimis terrēisq; uolatiliū da pibus plenā: & obstupuisset his hō, Illū uero mox adorasse regis ingressum tāq; maximū ei solatiū p̄bitur: ac ꝓcidētē ad eius genua extēsa dextera poposcisse libertatē: & iubē te rege ut consideret & diceret qs esset uel cur ibidē habitaret: uel q esset cā ciboꝝ eius, Tūc hoiem cū gemitu & lachrymis lamētabiliter suā narrasse necessitatē ait. Inqt esse se grecū: & dū pageret ꝓuinciā ꝓpter uitę cām direptū se subito ab alienigēis hoibus: atq; deductū ad tēplū: & iclusum illic: & a nullo cōspici: sed cūcta dapiū p̄parātiōe sagi nari. Et primū qdē hæc sibi iopinabilia bñficia ꝓdidisse & detulisse letitiā. Deide suspi tionē: postea stuporē: ac postremū cōsulentē a ministris ad se accedētibus audisse legē ieffabilē iudæor ꝓ qua nutriebatur: & hoc illos facere singulis ānis quodā tpe cōstitu to. Et cōpræhēdere qdē grecū peregrinū: cūq; ānali tpe saginare: & deductū ad quādā siluā occidere qdē eū hoiem eius corpus sacrificare secūdū suas solennitates: & gustare ex eius uisceribus & iusiurādū facere i imolatiōe greci: ut inimicitias cōtra græcos habe rēt. Et tūc in q̄ndā foueā reliqua hominis peūtis abiicere. deinde refert eū dixisse paucos iā dies debita sibimet superesse atq; rogasse ut erubescētes greciꝝ deos & supantes i suo sanguine insidias iudæor, de malis eū circūstātib⁹ liberaret. Hmōi ergo fabula nō trā oī tragœdia plenissima est: sed ēt crudeli ipudentia redundat. Nō trā a sacrilegio priuat antiochū sicut arbitrati sunt: q hæc ad illius gratiā cōscripsere. Nō enī p̄sumpsit aliquid tale ut ad tēplū accederet: sed sic aūt inuēit nō sperās. Fuit ergo uoluntatibus iniqs im pius: & nihilhominus sine deo quāta iussit mēdacii supfluitas: quā ex ipsa re cognoscere ualde facillimū est. Non enī circa solos grecos discordia legū esse dignoscitur: sed maxie aduersus ægyptios & plurimos alios. Quē enī choꝝ nō cōtigit aliqñ circa nos peregri nari: ut aduersus solos renouata cōiuratiōe p effusionē sanguinis egeremus: uel quō pos sibile est ut ad has hostias oēs iudæi colligerēt': & tātis millibus ad gustāda uiscera illa sufficerēt: sicut ait appion: uel cur iuentū hominem quicūq; fuit: non enim suo nomine cōscripsit: aut quomodo eū i suam patriā rex nō cum pompa deduxit dum posset. Hoc

faciēs ipse q̄dē putari pius & greciꝝ amator eximius: assumere uero cōtra iudęor. o diū solatia magna cūctor. Sed hęc reliquo: insensatos enī nō uerbis sed opibus decet argue re. Sciūt igit' oēs: q uidere cōstructionē tēpli nostri: qualis fuerit & intrāsgressibilē eius purificatiōis integritatē. Quatuor enī porticus habuit i circuitu: & har singulæ ꝓpriā secūdū legē habuere custodiā. In exteriorē itaq; ingredi licētiā oībus ēt alienigenis: mu lieres tantūmō mēstruatæ trāsire ꝓhibebant'. In secūda uero porticu cūcti iudęi ingre diebant': eor cōiuges cū essent ab oī pollutiōe mūdæ. In tertia masculi iudæor mundi existētes atq; puriticati. In q̄rta aūt sacerdos stolis induti sacerdotalibus. In adytū uero soli principes sacerdotū ꝓpria stola circūamicti. Tāta uero ē circa oīa ꝓuidētia pietatis: ut secūdū quasdā horas sacerdotes ingredi cōstitutū sit. Mane etenī apto tēplo oporte bat faciētes traditas hostias introire. Et meridie rursus dū clauderet templū. Deniq; ne uas aliquod portari licet i tēplū: sed erāt in eo solūmō posita altera mēsa turibulū: cāde labrū q̄ oīa & i lege cōscripta sunt. Etenī nihil amplius neq; ministerior aliquor ineffa bilū agit': neq; intus illa epulatio ministrat'. Hęc enī q̄ p̄dicta sunt habēt totius populi testimoniū manifestū rationēq; gestor. Licet enī sint tribus q̄tuor sacerdotū & har tri buū singulæ habeāt hoium plusq̄ quinq; milia: fit tñ obseruatio particulariter p dies cer tos: & his trāsactis alii succedētes ad sacrificia ueniūt: & cōgregati in tēplū mediāte die p̄cedētibus claues tēpli & ad numer oīa uasa pcipiūt nullaq̄ ad cibū aut potū attincāt in tēplo delata. Talia nāq; ēt ad altaria offerre ꝓhibitū ē: p̄ter illa q̄ ad sacrificia p̄paran tur. Quod ergo Appionē esse dicimus nisi nihil hor examinātē uerba incredula ꝓtulis se. Sed turpe est: historię enī uerū notitiā se ꝓferre grammaticus nō ꝓfit. Et sciens tēpli nostri pietatē hāc qdē ptermisit. Hoies aūt greci cōpręhēsione finxit. & pabulū ineffa bile & ciborū opulentissimā claritatē. Et peruios ingrediētes ubi nec nobilissimos iu dæor licet intrare nisi fuerint sacerdotes. Hęc ergo pessima est impietas atq; mendaciū spontaneū ad eor seductionē: q noluerūt discutere ueritatē. Per ea siquidē mala ineffa bilia q̄ p̄dicta sunt nobis detrahere tentauere. Rursumq; tāq̄ piissimus deridet adiiciēs fabulę inna facta. Ait enī illū retulisse dū bellū iudęi cōtra iudęos haberēt, lōgo quodā tpe in aliqua ciuitate iudæor q̄ i ea Apollinē colebāt ueniss̄e ad iudæos: cuius hominis nomen dicit' Zabidon Deinde q eis ꝓmisisset tradituꝝ se eis Apollinē deū doriēsium uenturūq; illū ad nostr tēplū. Si oēs ascenderēt & credidissent oēm multitudinē iudęo rū Zabidon uero fuisse quoddā machinamētū ligneū. Et circūposuisse sibi: & i eo tres ordines infixisse lucernar: & ita ambulasse ut ꝓcul stātibus appareret q̄si stella p terrā iter agēs. Porro iudęos inopinabili uisiōe obstupuisse: & lōge cōstitutos tenuisse silētiū. Zabidon uero multa qete ad tēplū ueniss̄e & aureū detraxisse asini caput. Sic enī urba ne cōscribit: & rursus Dorā uelociter aduenisse. Igit' & nos dicere possumus: qa asinū hoc est semetipsum Appion grauat & facit stultitia simul & mendaciis oneratū. Loca nāq; q̄ nō sunt cōscribit: & ciuitates nesciens trāsfert. Idumea enī ꝓuinciæ nostrę cōfinis ē posita iuxta Gazā & nulla ciuitas huius Dora nūcupat'. In Phœnice uero iuxta mōtē Carmelū Dora ciuitas appellat' i nullo cōcordās Appiōis oblocutiōibus. Quatuor enī dier itinere ꝓcul ē a iudęa. Cur itaq; nos rursus accusat eo q̄ nō habeam⁹ cōes cū aliis deos: si sic facile credidere patres nostri ad se uēturū Apollinē & cū stellis cū ambulare sup terrā putauere? Lucernā enī primo nūq̄ uidere. Qui licet & tāta & talia cōcelebrāt cādelabra. Sed nec aliqs ei ambulāti p ꝓuinciā ex tātis milibus obuiauit. Desolatos ēt uiros custodibus comperit: & hoc tpe p̄lii. Cætera iam relinquo. Ianuę uero templi alti tudine qdē erant cubitor sexaginta: latitudine uero uiginti. oēs deauratę & pene auro puro cōfectæ. has ꝓclaudebāt nō minus quā uiri ducēti diebus singulis: & relinquere eas

aptas nefandiſſimum nimis erat. Facile eas lucernifer ille aperuiſſe creditur: qui ſolus ẽt habuiſſe aſini caput eſtimabatur: quapropter dubiũ ẽ utrũ hoc caput Zabidon denuo reuocauit. An certe ſumẽs Appion introduxit in tẽplũ ut Antiochus ſueniret. Vnde ut ſecũdo Appioni aliquã mẽtiẽdi daret occaſionẽ & cõſcribẽdũ banirãtiũ p deũ factorẽ cœli & terrę & maris nulli iudęos facturos alienigenæ & maxime gręcis. Oportebat ãt mẽtiẽtẽ abſolute dicere nulli facturos alienigenę & magis ægyptiis. Sic eteni ab initio poterãt eius figmenta de iureiurãdo cõgruere ab ægyptiis utiq; nõ pp malignitatẽ ſuã: ſed pp calamitates expulſi ſunt. A græcis autẽ plus locis q̃ ſtudiis ſumus abiũcti: ita ut nullę inter nos & illos inimicitię & zelotypiæ cẽ noſcũt. E diuerſo nãq; multos cog; ad noſtras leges cõtigit acceſſiſſe: quog; qdã pmãſere: qdã uero pdurare nõ ferẽtes denuo receſſere. Hoc tñ iuſiurandũ nũq̃ ſe qſq̃ audiſſe meminit apud nos habitũ: ſed ſolus Appion ut uidet audiuit. Ipſe utiq; cõpoſuit nimis. igit hæc maxima cõpoſitio ẽt in futuro dicẽda Appiõis admiratiõe digniſſima eſt. Quag; rex hoc affirmat idiciũ: qa neq; legibus iuſtis utamur: nec deũ colamus ut cõuenit: & diuerſis gẽtibus ſeruiamus: & calamitates quaſdã circa ciuitatẽ ſuſtineamus cũ utiq; pricipalis ciuitas romanog; ſit. cuius ciues ſoli ab initio regnare atq; nos ſeruire cõſueuerũt. Quis eteni ab hog; magnanimitate ſe ualeat abſtinere? Nullus eteni aliog; põt dicere ſermonẽ quẽ Appiõ locutus eſt: qñ paucis cõtigit in pricipatũ cõtinue pſidere: & nõ rurſus aliis facta mutatiõe ſeruire. Plurimę nãq; gẽtes aliis obedire coactæ ſunt. Soli ãt ægyptii eo q; refugiãt ſicut aiũt i cog; puincia dii atq; ſaluẽtur migrãtes in effigies beſtiarg;. Honorẽ pcipuũ inuenerũt ut nulli fabularẽtur hog; q aſiã europãq; tenuere. Qui ſcilicet unã diẽ ex æuo totius ſæculi nõ habuere libertatẽ: neq; apud indigenas dominos neq; apud externos. Nã quẽadmodũ eis uſi ſint p ſe: nõ ſemel ſolũmõ ſed frequẽter uaſtãtes urbes: tẽpla uertẽtes amputatos apud eos iterficiẽtes deos iproperare nõ ſtudeo. Nõ eni cõuenit ſtultitiã nos idocti appiõis imitari: q neq; caſus atheniẽſiũ neq; lacedemõiog; aio ſuo cõcepit. Quog; alios qdem fortiſſimos: quog; ſummi diuerſis uitę ſunt calamitatibus ſauciati. Dimitto dirurã atheniẽſiũ arcẽ: tẽplũ epheſenũ & delphos: aliaq; multa ,p qbus itulit: ſed potius iferẽtibus ſuperia. Nouus ãt accuſator noſtrog; appiõ iuẽtus: ẽ malog; ſuog; apud ęgyptũ geſtog; ,prſus oblitus. Sed Seſoſtris eũ quẽ refert fabula regẽ fuiſſe ægypti: ut creditur excæcauit. Verũtñ poſſumus & nos dicere noſtros reges dauid & ſalomonẽ: q multas ſubdidere gẽtes. Sed de his mõ ſuperſedẽdũ eſt: q̃ uero cũctis nota ſunt: appion modis oibus ignorauit: qm̃ pſis & poſt illos pricipibns aſyę macedonibus: ægyptii qdẽ ſeruire nihil differẽtes a famulis. Nos ãt liberi cõſiſtẽtes ẽt ciuitatũ in circuitu poſitarg; tenuimus principatũ annis uiginti & cẽtũ uſq; ad Põpeiũ magnũ: & dũ uniuerſi ſunt expugnati a romanis pricibus oium ſoli ,ppter fidẽ ſuã maiores noſtri auxiliatores & amici fuere. Sed queritur qa uiros mirabiles nõ põbuimus uel ut quorũdã artiũ inuentores: & iter hos enumerat ſocratẽ & zenonẽ & chleantẽ & aliquos hmõi. Deinde quod potius eſt mirandũ ſemetipſum his adiecit & beatificat alexãdriã qa ciuem talẽ habere meruit qd rite facit. Oportebat eni ut ipſe ſui teſtis exiſteret: qui aliis oibus ſic iportunus & callidus eſſe uidebat: & uita uerboq; corruptus. Quapp recte qlibet alexãdrię cõdolebit: ſi ſup iſto aliqd magni ſapuerit. De uiris ãt q fuere apud nos titulo nullo laudis iferiores ſciũt qui uoluerint noſtrę antiquitatis libris icũbere. Reliq̃ uero q̃ in accuſatiõe cõſcripta ſunt dignũ erat forte ſine ſatiſfactiõe relinquere: ut ipſe ſui potius & aliog; ęgyptiorũ accuſator extaret. Quetiẽ enim eo q; animalia cõſueta ſacrificemus: & nõ ueſcamur carnibus ſuillis: ſed & circũciſionem genitaliũ uehementer irridet. De noſtrog; qdẽ aliũ peremptione cõmunio nobis eſt cũ aliis hominibus uniuerſis. Appion autem ſacriſi

cantes nos redarguens increpat ſemetipſum: cum genere ſit ęgyptius. Non enim grecis aut macedonibus aduerſatur. Iſti enim optant ſacrificare Ecatumben. ideſt centum boum ſuis diis & ſacerdotibus utunt ad epulas. Quæ cũ ita ſint non propterea contigit mũdũ aſalibus deſolari: quod appion expauit. Qui tñ ſi ſolẽnitates ægyptiog; ſequerẽt qdẽ mundus hominibus ferociſſimis aut beſtiis ipleret: quas iſti iudicantes deos diligẽter enutriunt. Eetenī ſi qs eũ cõſuleret: quos putaret oium ægyptiog; eſſe ſapientes atq; deicolas ſacerdotes ſine dubio fatereť. Hæc eni duo dicunt ſibimet ab initio a regibus eſſe pcepta: ut deos colant & ſapientiã diligant: quod illi facere pcipue iudicant: q tñ & circuncidunt oẽs: & a porcinis abſtinẽt cibis. Sed neq; ullus alter ęgyptiog; cũ eis diis ſacrificare dignoſcit. Cęcus igit fuit appion: quando ,p ægyptiis noſtras detractiones cõponens illos uidet potius accuſare: q nõ ſolũ utunt ſolennitatibus: quas in nobis cupat iſte: led ẽt alios circũcidi docẽt: ſicuti dixit herodotus. Vnde recte mihi uidet appiõ ,ppter patrię ſuæ leges mulctã ſoluiſſe blaſphemię. Eteni neceſſario circũciſus circa genitalia uulnera ei facta nihil ei circũ profuerũt & putrefactus magnis doloribus expirauit. Oportet eni bene ſapientes in legibus ,ppriis circa pietatẽ integre pma nere: & aliog; miníme pmanere. Iſte uero ſuas qdẽ leges effugit. De noſtris uero mẽtitus ẽ. Hic itaq; terminus uitę fuit Appiõis. Sed & noſter hic iã finẽ liber accipiet. Qm̃ uero & Appollonius Molon & Lyſimachus: & alii qdã tã p ignorantiã quã p inſaniã de legiſlatore noſtro Moiſe de legibus uerba ,ptulere: nec iuſta nec uera. Dũ illi qdẽ uelut mago atq; fallaci derogãt. Leges ãt malitiæ apud nos nulliuſq; uirtutis affirmãt eſſe doctrices. Volo breuiter & de oi cõuerſatiõe noſtra & de particulari ſicuti potero ,pferre ſermonẽ. Reor eni fore manifeſtũ: qa & ad pietatem alterutg; uniuerſalẽq; clemẽtiã: inſup ad iuſtitiã laborũq; tolerãtiã: & ad cõtẽptũ mortis optimas leges poſitas habeamus. Rogo tñ lectu ros ut nõ cũ inuidia exequãt huius operis lectionẽ. Nõ eni ,ppoſui laudes cõſcribere noſtrog;: ſed aduerſus eos q nos plurimũ & fallaciter accuſarũt: ſatiſfactionẽ hãc puto eſſe iuſtiſſimã. Proide accuſationẽ Apollonius nõ cõtinue ſicut Appiõ iſtituit: ſed diſperſim. Quippe tñ aliquãdo qdẽ nos ſine deo & hominibus odioſos appellet. Aliqñ uero formidinẽ nobis iproperat. Et e diuerſo rurſus aliquãdo de pſumptione faſtũ gẽtis noſtrę q̃riť. Dicit ãt ẽt ſtultiores barbaris: & ,pterea nullũ inuentũ nos ſolos uitæ utile cõperiſſe. Hęc aũt oia manifeſte redarguũtur: dũ uniuerſa contrario q̃ ab eo ſunt dicta monſtrãt. Et legibus iperata: & a nobis cũ oi integritate geſta. Si uero coactus fuero facere mẽtionẽ legũ cõtrariarg; apud alios cõſtitutarg;: cuius rei culpabiles illi ſunt q noſtras ſolẽnitates tãq̃ malas dicere uoluere. Quibus neutrũ puto remanere qd dicãt: neq; qa eas habeamus leges: quarg; ego capitales & ſummas ad increpãdũ poſiturus ſum æq̃: qa pcipue i legibus ,ppriis pduramus. Paulũ ergo ſumẽs onus uolo prius edicere: q eog; q ſine lege & ordie uiuũt. Hi q ordinis & cõiũ legũ amatores extiterũt: & primi hoc inchoauerũt: recte manſuetudinẽ noſtrãq; uirtutẽ põſtare dicẽdi ſunt. Deniq; conant ſinguli eog; geſta ſua ad antiquitatẽ referre: ut imitatores aliog; uideant exiſtere: & nõ ipſi potius aliis: ut legittime uiuere debeãt expõere: His igit hũc i modũ habẽtibus uirtq; legiſlatoris ẽ meliora cõſiderare: & his q uſuri ſunt legibus q̃s poſuerit ſatiſfacere qa recte ſunt. Populi uero ẽ ut i oibus q̃ cõſtituta ſũt pduret: & neq; fœlicitate ,pcedẽte: neq; calamitatibus aliquid hog; imutet. Dico igit noſtrg; legiſlatorẽ quorũlibet q memorãt legiſlatorg; antiqtate pcedere. Lygurgus eni & Solon & Zaleucus Locrenq;: & oẽs q apud grecos mirabiles ſunt nouelli atq; recẽtes quãtũ ad illũ cõparati eẽ noſcũtur. Quãdo nec ipm nomẽ legis fuiſſe olī apud græcos agnoſcitur. Teſtis Homerus ẽ q nuſq̃ in ope ſuo hoc uſus ẽ noie. Nõ eni ſecũdũ legẽ: ſed idiffinitis ſniis & regũ pceptiõibus populus rogeba

tur. Vnde ẽt multo tpe pmanſere tantũ moribus utentes: & non ſcripto. Et multa hoꝝ ſemp ſecũdũ euentũ caſuũ pmittẽtes. Noſter uero legiſlator antiquus exiſtẽs hoc eteni undiq; manifeſtũ eſt: ẽt apud eos clarũ q ſemp cõtra nos loquunt: ſemetipſum prabuit optimũ principẽ populoꝝ: & cõſiliatorẽ magnũ. Sed inſtructionẽ totius legis uitę con ſtringẽs eis ſuaſit hanc libẽter excipere: & firmiſſime inclyta ſciẽtia cuſtodire. Primitus ãt eius magnitudinis opa uideamus. Ille nãq; ꝓgenitoꝝ noſtroꝝ relinquẽtiũ Aegyptũ & ad terrã ꝓpriã remeantiũ: multa milia ſumẽs ex plurimis & ipoſſibilibus rebus cau tiſſime liberauit: & inaquoſam eos & multũ arenoſam oportebat trãſire uiã: bellaq; de uicere: & filios ac uxores: ꝑdamq; bello ſeruare: i qbus dux egregius & cõſiliarius ſapiẽ tiſſimus: & tutor ueraciſſimus fuit uniuerſorũ. Oẽm ſiqdẽ multitudinẽ i ſemetipſum pẽ dere facit: & cũ oĩa q̃ uellet pſuadere poſſet: i nullo hoꝝ uidicauit ſibimet poteſtatẽ: ſed in quo maximo tpe poteſtatẽ ſibimet arrogãt & tyrannidẽ ꝑſules reꝝ: & populũ frequẽ ter plurima iniqtate uiuere cõſueſcũt. In hac ille potẽtia cõſtitutus e diuerſo: magis iudi cauit agẽdũ pie & plurimã exhibere aliis ęquitatẽ ipſe uirtutẽ ꝑcipuã ſe credẽs cunctos oſtẽdere: & ſalutẽ firmiſſimã ꝑbere ſequacibus bõa uolũtate. Et maximis actibus in ſin gulis caſibus uſus ẽ. Quapropter recte iudicabat ducẽ atq; cõſiliatorẽ ſe deũ habere: & primitus ſibimet ſatiſfaciẽs: qa ſecũdũ illius uolũtatem uniuerſa gereret atq; tractaret. Credidit modis oĩbus oportere ut ẽt apud plebẽ hęc opinio pmaneret. Nãq; dũ reſpice re ſuã uitã credũt: delinquere nõ ꝑſumũt. Hmõi qdẽ noſter legiſlator fuit: nõ magus: nõ fallax: ſicut derogatores iniuſte ꝓnunciãt: ſed q̃les apud greꝝcos gloriãt fuiſſe Eimnũ: & poſt eũ legiſlatores alii. Nãq; qdã eoꝝ leges poſitas aĩo dicebãt. Alii uero eas i Apolli nẽ & uaticiniũ delphicũ referebãt: ſiue ꝓueritate hoc credẽtes: ſeu facile ſuadẽdũ iudi c ites populo. Qui uero ꝑcipuas leges inſtituerit: uel q iuſtiſſime de dei fide cognouerit: licet hoc ex ipſis legibus facta cõparatiõe cõſpicere. Ia enĩ de ipſis tps eſt diſputãdi. Igit infinite qdẽ particulati gẽtiũ atq; legũ apud cũctos hoies differẽtię ſunt. Alii ſiqdẽ mo narchis: alii uero populo ptãtẽ reipub. cõmiſere. Noſter uero legiſlator nihil horũ intẽ dẽs: ueluti ſiqs hoc dicẽdo mẽſurã trãſcẽdat uerbi diuinã rẽpublicã declarauit: deo pri cipaliter cõuerſationẽ noſtrã atq; ptãtẽ excellẽter aſſignãs & ſatiſfaciẽs eũ cũctos inſpi cere tãq̃ cãm bonoꝝ oĩum uniuerſis hominibus exiſtẽtẽ: & q̃cũq; cõtingit eos in angu ſtiis ſupplicaſſe illius nõ latuiſſe uolũtatẽ. Neq; qcq̃ eoꝝ q̃ geſſere uel ſiqd aliqs apud ſemetipſum potuit cogitare: unũ uero eũ eſſe monſtrauit: & ingenitũ: imutabilẽ: ꝓ tps æternũ: & oĩ ſpecie mortali pulchritudie differẽtẽ. Et ipm nobis notũ. q̃lis ãt ſit ſecũdũ ſubſtãtiã ꝓrſus ignotũ. Hæc itaq; ut de deo ſaperẽt prudẽtiſſimis græcoꝝ: qa qdẽ eru diti ſunt: illo utiq; ſciẽdi ꝑbẽte principia nũc dicere ꝑtermitto: qa nõ optia & cõgrua dei naturæ atq; magnificẽtię ſunt ualde teſtant. Pythagoras enĩ & Anaxagoras & Plato & poſt illos philoſophi ſtoici & pene cũcti uident de diuina ſapuiſſe natura. Sed hi qdẽ ad breue philoſophantes populo ſuperſtitionũ opiniõibus iã cõſcriptã ueritatẽ dogma t's ꝓferre timuere. Noſter uero legiſlator opa ꝑbẽs cõſonis uerbis ſuis nõ ſolũ his qui cũ eo erãt ſatiſſecit: ſed ẽt q ex illis ſp erãt naſcituri: hoc imutabiliter inſpirauit: & cã legiſla tiõis ad utilitatis modũ ſemp adduxit. Nõ enĩ partẽ uirtutis dei culturã dixit: ſed huius ptes alias eſſe pſpexit atq; cõſtituit. Idẽ fortitudinẽ iuſtitiã & in oĩbus ciuiũ cõcordiã ad alterutros. Cũctę nãq; actiões & ſtudia uniuerſiq; ſermões ad diuinã referunt ꝓ oĩa pie tatẽ. Nõ enĩ hoc i examinatũ aut idefinitũ ulterius dereliqt. Duo ſiqdẽ ſunt totius diſci plinę & moralis iſtitutõis modi: quoꝝ unus qdẽ ſermõe doctor ẽ: alter uero exercitatõe moꝝ: q̃ cũ ita ſint qdã legiſlatores ſentiendi ſunt diſcreti: & alteꝝ hoꝝ modũ ſibi placi tũ aſſumẽtes alteꝝ reliquerũt. Sicuti Lacedemõii qdẽ & Cretes moribus erudiebãt: nõ

uerbis. Athenienſes uero & pene oẽs alii græci q̃ qdẽ oportet agi ꝑcipiebãt ſuis legibus: Aſſueſcere uero ad hęc opibus minime ualuere. Noſter aũt legiſlator hęc ambo multa diligẽtia cooptauit. Nã nec exercitatões moꝝ dimiſit nõ traditas: neq; leges ſermõe re liqt icõptas. Sed mox a prio ſchoãs cibo & unicuiq; dicto cõuẽiẽte nihil neq; minimaꝝ eſcaꝝ ſub ptãte uolũtatis utẽtiũ dereliqt. Sed & de cibis qbus cõuenit abſtineri: & q ſu mẽdi ſunt: uel q̃ diæta cõis eſſe uideat. Necnõ & de opibus labore ſimul & reqe. Termi nũ atq; regulã poſuit legẽ: quatenus ueluti ſub patre atq; dño uiuẽtes: neq; uolẽtes qcq̃ neq; ꝑ ignorãtiã delinq̃mus. Nõ enĩ ignorãtibus penã poſuit: ſed optimã & neceſſariã correptionẽ mõſtrauit legẽ. Quapropter nõ ſemel audire: nec ſecũdo uel ſæpius. Sed in unaquaq; ſeptimana alia opa relinquẽtes: ad legis auditionem cõgregari ꝓcepit uniuer ſos: eãq; pfecte cõdiſcere: quod ſcilicet oẽs legiſlatores reliqſſe noſcũt. Et intrñ plurimi hoĩum porro ſũt: ut ſecũdũ ꝓprias uiuãt: qa pene eas ignorãt. Et cũ peccauerit tũc agno ſcũt ab aliis quã legẽ ꝓbãt eſſe ꝑuaricati. Sed ẽt uiri maxima cũ gloria & pricipalia gu bernãtes ꝓfitẽt ignorationẽ. Scitos nãq; ſibi faciũt aſſidere ad diſpẽſationẽ reꝝ: & ex perimentũ legis habẽtiũ: Noſtroꝝ uero quẽlibet cũ leges iterrogat: facilius quã nomẽ ſuũ recitat. Vniuerſas qdẽ mox a prio ſenſu eas diſcẽtes in aĩo uelut inſcriptas: & ratius qdẽ qlibet trãſgredi. Impoſſibile ãt eſt ſupplitiũ deuitare peccantẽ. Hoc itaq; primũ oĩum mirabilẽ cõſonãtiã nobis iſtituit. Nã unã qdẽ hẽre & eãdẽ de deo ſectã: uita uero ac morib⁹ differre nihil ab iuicẽ optimã moribus hoĩum põt celebrare cõcordiã. Apud nos etenĩ ſolos neq; de deo quilibet ſermões audet alterutris aduerſarios: ſicut multa ſi milia apud alios fieri cõprobant. Cũ nõ ſolũ a fortuitis quod uiſum fuerit unicuiq; ꝓfer tur: ſed ẽt apud quoſdã philoſophoꝝ hoc crebro ꝑſumitur. Qñ alii qdẽ totã dei naturã ſermõibus ꝓmere tẽtauere. Alii uero eius ꝓuidẽtiã ab hoĩbus abſtulere. Neq; in ſtudiis uitę a differẽtia ulla cõſpicitur: ſed cõia qdẽ opa oĩum apud nos exiſtunt. Vnus non de deo ſermo cõcors eſt aſſerẽs illũ cũcta reſpicere: ſed ẽt de ipſius uitæ ſtudiis. Et qm̃ opor tet oĩa alia ad terminũ diuinę pietatis adduci: a mulieribus noſtris & a ſeruis qlibet auer ti. Pro qua re illatas nobis calũnias a qbuſdã: cur nõ exhibeamus uiros iuentores nouo rũ opum ſeu uerboꝝ cõtigit oriri. Alii ſiquidẽ in nulla re paterna ꝓdurare optimũ cẽ pu tant: & ꝑcipue trãſgreſſoribus ſapiẽtiæ robur aſſignant. Nos aũt e diuerſo unã eſſe pru dẽtiã atq; uirtutes exiſtimamus: nihil pœnitus uel facere uel cogitare cõtrariũ his q̃ ãti quitus ſancita noſcũtur: quod ſcilicet idiciũ legis eſt optimo fœdere cõſtitutæ. Nã ea q̃ nũc nõ habent modũ: expimento ſepe correpta redarguunt. Apud nos ãt qui credimus ab initio poſitã legẽ diuina uolũtate: nihil aliud piũ eſt quã hãc ſub integritate reſerua re. Quis etenĩ eius qcq̃ mouere põt: aut qd melius adinuenit: uel qui ab aliis tanq̃ ꝑcellẽ tius ad ſtatũ reipublicæ noſtrę migrauit: aut q̃ poterit eẽ melior atq; iuſtior: quã ea quæ deũ quidẽ principẽ oĩum eſſe cõfirmat. Sacerdotibus ãt in cõi quidẽ res ꝑcipuas diſpẽ ſare pmittit. Sũmo uero pontifici alioꝝ ſacerdotũ principatũ cõpetẽter iniungit. Quos utiq; nõ diuitiis neq; aliis qbuſdã ſpõtaneis auiditatibus ꝑcellẽtes. Legiſlator ad culmẽ huius honoribus inſtituit. Sed qcũq; ſapiẽtia uel tempantia aliis ꝑſtare noſcunt: eis ꝑci pue culturã diuine placatiõis cõiunxit. Apud hos igitur & legis & alioꝝ ſtudioꝝ itegra diligẽtia cuſtodit. Cõtemplatores etenim oĩum atq; iudices cõtemptionũ & punitores culpabiliũ ſacerdotum eſſe decreti ſunt. Quis ergo pricipatus quod regnũ erit hoc ſan ctius: uel q honor deo potius cooptabit cũ oĩs qdẽ populus ſit ꝑparatus ad pietatem? Sũma uero diligentia ſacerdotibus ſit idicta & uelut q̃dã feſtiuitas gubernetur uniuer ſa reſpu. Cũ enim miniſteria ſua numero paucoꝝ dieꝝ alienigenę cuſtodire nequiuerũt ea uidelicet ſacrificia nominãtes: nos cũ multa delectatõe & incõmutabili uolũtate ſo

lẽnitatis opus ꝓ oẽ ſeruamus æuũ. Quę igit̃ ſunt p̃cepta uel iterdicta ſimplicia ſiue nota dicamus. Primũ quidẽ de deo eſt dicẽs. Deus habet oia pfectus beatiſſimus ipſe ſibi cũctiſq; ſufficiẽs pricipiũ & mediũ & terminus. Inter oia opibus qdẽ & mũeribus clar⁹ & totius rei mãifeſtus. Forma uero & magnitudine nobis ĩenarrabilis. Oĩs nãq; materies cõparata ad huius imaginẽ licet ſit p̃cioſa tñ ꝓmẽ cũctaq; ars ad illius imitatiõis iuẽtũ extra eſſe artẽ cognoſcit̃ nihil ſimile neq; uidemus neq; poſſumus ſuſpicari neq; cõcere. Sãctũ eſt: uidemus eius opa lumẽ: cœlũ: terrã: ſolẽ: lunã: flumina: mare: aĩalũ nationes: redditiões fructuũ: hæc deus fecit: nõ mãibus neq; laboribus neq; qbuſdã indiguit ſibi cooperãtibus: ſed ipſo uidẽte bõa repente facta ſunt. Bona nũc hoĩes cõuenit uniuer ſos: ſi q eũ q̃ placere exercitatiõe uirtutis. Modus enĩ diuinę placatõis iſte ſanctiſſimus eſt. Vnũ tẽplũ unius dei cõe oium cõis dei cũctor⁹. Gratũ nãq; ſemp eſt oẽ quod ſimile eſt. Hũc placãt qdẽ ſacerdotes ſemp. Præcedit uero iſtos primus ſecũdũ genus: q̃ antc alios ſacerdotes ſacrificauit deo cuſtodiet leges de dubiis iudicabit: & pũiet lege conuictos. Huic qſqs nõ obedit ſupplicio ſubiacebit tanq̃ qui ĩ ipſo deo ĩpie geſſerit. Hoſtias imolauit: nõ ad crapulã noſtrã uel ebrietatẽ attinẽtes. Hæc enĩ nõ placẽt deo: q̃ res occaſio potius iniuria⁹ ſimul & expẽſa⁹ eſt. Deus enĩ tẽperatos ordinatoſq; & boni generis dilígit: & ut p̃cipue ſacrificãtes caſte uiuam⁹. In ſacrificiis ãt ꝓ cõi ſalute primũ oportet orare. Deide ſinguli ꝓ ſemetipſis. Quõ oẽs ſocii ſumus: & q hoc cõſortiũ ſuę uitæ p̃ponit maxime deo gratiſſimũ eſt: ſupplicatio uero fit ad deũ uotis ac p̃cibus nõ ut bona p̃ſtet. Nec enĩ ipſe ſponte cõtulit uniuerſis & uno depoſuit. Sed ut hoc ſuſcipe ualeamus ſuſcipiẽteſq; ſeruemus: purificatiões in ſacrificiis lex decreuit. Ex oĩ excubii excõicatione a muliere facta & alia multa cõſcriberet ualde lõgiſſimũ eſt. Hmõi ergo de deo & eius placatiõe ſermõibus eſt. Ipſe ãt ſimul ẽt lex eſt: quoſdã aũt nouit lex pmixtionẽ per naturã ad cõiugẽ ſi tñ ꝓ filio⁹ cã procreando⁹ agatur. Maſculorũ uero ĩ maſculos ualde iudicauit ĩimicas: & tẽtantes ho⁹ morte decreuit dignos. Nubere uero iubẽt nõ reſpiciẽtes ad dotẽ: neq; uiolẽter arripere: ſed neq; dolo uel ſallacia ſuadere. Diſpẽſationẽ uero potius fieri p eũ cuius eẽ noſcit̃ ptãtis & per cogitationẽ oportunã. Mulier ãt iferior inqt eſt uiro poĩa Obedit igit̃ nõ ad iniuriã: ſed ut ſit ſub regimine cõſtituta. Deus enĩ uiro ptãtẽ dedit. Cũ hac ergo coire decet maritũ ſolũmõ. Alterius uero experientiã hẽre nequiſſimũ. Si qs aũt hoc egerit declinatio nulla mortis: neq; uim fieri uirgini alteri deſpõſatæ: neq; ſi ſuaſerit nuptæ filios nutrire p̃cepit. Vniuerſis aũt mulieribus interdixit: uel celare qd̃ ſtatũ eſt: uel aliã machinationẽ corrũpere filii. Nãq; mecatrix ẽ aĩa demoliẽs & genus ĩminuẽs. Igit̃ ſi quis ad cõcubitũ corruptionẽq; trãſierit ĩmũdus: oportet aũt ẽt poſt legalẽ cõmixtionẽ uiri mulieres lauari. Hoc enĩ partẽ aĩę polluere iudicauit inflata nãq; corporibus uulnerat̃. Dũ ob hoc fit aliquã ꝓpter purificatiõis cãm talibus ĩperauit. Sed neq; in filio⁹ natiuitatibus cõceſſit epulatiões. Aggregari & fieri occaſiones ebrietatis: ſed tempatũ eẽ repẽte principiũ: iuſſitq; litteris erudiri ꝓpter leges & noſ ſe ꝓgenito⁹ actiones ut a tus imitẽtur: & cũ legibus educati neq; trãſgrediant̃: neq; cogitationẽ ignoratiõis hẽre iudicẽtur. Proſpexit ãt ẽt funeribus mortuo⁹: beneq; p̃cioſe ad ſepeliẽdũ celebrãtur exequię. Neq; inſignũ fabricæ ſepulchro⁹: ſed neceſſaria quidẽ circa ꝓlationẽ funeris ĩperauit domeſticos adíplere. Oĩbus aũt uiuẽtibus legitimũ eſſe cõſtituit: ut aliquo moriẽte & cõcurrãt: & gemitus lamẽtatiõis effundãt. Purificari aũt iubet ẽt domeſticos fauere celebratos: ut lõge ꝓcul ſit q̃ ſit uideatur quis mũdus eſſe: cũ fecerit homicidiũ: parẽtũ honorẽ poſt deũ eẽ cõſtituit: & qui nõ repẽſat eo⁹ gratię: ſed ín qualibet parte cõtriſtat: p̃cepit eſſe lapidãdũ. Iubet ẽt oĩbus ſenioribus honorẽ iuuenes exhibere: quoniã cunctorũ ſenior deus eſt. Nihil permittit celebrãdũ apud amicos:

nõ enĩ amicicię ſunt apud eũ cui oĩa nõ credũt̃. Et licet aliq̃ ĩimicicię ꝓueniãt: prodita mẽs a rara ꝓhibuit. Si qs arbiter munus accepit: morte mulctat̃. Deſpiciẽs quod iuſtũ eſt: & auxiliũ reis offerẽs. Quod qſq̃ nõ potuit nõ auferat: & aliena nõ tãgat: mutuans nõ accipiat uſuras. Hæc & his multa ſimilia cõionẽ cõtinent noſtro⁹ inter alrerutros. Quõ ãt ẽt de domeſtica cura circa aliẽigenas habẽda habuerit legiſlator: referri dignũ eſt. Videbitur enĩ oĩbus optime ꝓſpexiſſe deũ eo ĩta ſentiente: neq; ꝓpria corrũpimus: neq; participari rebus noſtris uolẽtibus ĩuidemus. Quicũq; enĩ uolũt ſub noſtras conuerſari leges accedẽtes ad ea cũ mũificẽtia ſuſcipit: nõ genere ſolũmõ: ſed ẽt uolũtate uitę putãs eſſe cõſortiũ. Eos ãt q trãſitorie miſceri ſolẽnitatibus: nõ alia tñ exhibẽda cõſtituit. Idẽ oĩbus p̃bendũ: ignẽ: aquã: cibũ iter oſtendere: nõ ſpernere aliquẽ inſepultũ: mitiſſime ẽt circa hoſtes q̃ ſunt agẽda ſanciuit: ut neq; terra eo⁹ exuratur: neq; arbores fertiles incidãtur: ſed ẽt ſpoliari eos q ĩ bello cecidere iterdixit: & captiuos ꝓſpexit q̃tenus eo⁹ ãmoueatur iniuria: & maxime fœminarũ. Sic ãt alumnos mãſuetudinẽ atq; clemẽtiã ſtuduit edocere: ut ẽt de aĩalibus irratiõabilibus nõ taceret: ſed ho⁹ tñmõ utilitatẽ legitimã cõcedens: ab oĩ nos alia cã ꝓhibuit. Quęcũq; enĩ ueluti ſupplicãtia oriuntur ĩ domibus hoc iterdixit occidi ſed neq; parentes deniq; p̃cepit auferri. Et licet inimica ſint aĩalia eis tñ parcendũ eſſe ſanciuit. Sic undiq; ea q̃ ad mãſuetudinẽ ptinent obſeruauit. Doctrinalibus qdem ſicuti p̃dictũ eſt legis utens & alia rurſus cõtra trãſgreſſores cã punitiõis ſine excuſatiõe defigẽs. Dãnũ nãq; in plurimis cauſis trãſgrediendũ mors eſt. Si adulteriũ cõmiſerit aliqs ſuũ puellæ fecerit. Si maſculo turpe tentamentũ p̃lumpſerit. l. c. aut patiatur ſuſtinere tentatus Similr aũt eſt lex ineuitabilis & in ſeruis: ſed ẽt de meníuris: uel ſiquis de põderibus dolũ fuerit opatus & de iniuſta uenditõe ac fraude uel fide traxerit alienã rem: aut qd̃ nõ potuit abſtulerit oĩmodi ſunt uidicta nõ q̃lia apud alios: ſed ne ualde maiora. De iniuria uero parentũ uel ipietate q̃ ſit ĩ deo: licet tentet hoc aliqs mox pibit. His itaq; ſecũdũ legem uniuerſam honor tribuit̃: nõ argẽti: nõ auri: neq; coronæ capitis: aut cuiuſdam p̃dicandę feſtiuitatis: ſed unuſquiſq; teſtem habens cõſcientiã ſuã ualde ꝓficit legiſlatore ꝓphetante: & deo fidẽ cõdonante firmiſſimam his q ſeruauerũt leges: licet ꝓ eis mori cõtingat aliqbus cõcurrunt alacri ad occaſum. Dedit enĩ deus rurſus fieri ut uita melior poſſit ex mutatõe cõferri. Piget itaq; nũc hoc me cõſcribere: niſi opa eſſent oĩbus manifeſta. Qm̃ multi & plærũq; olim noſtro⁹ ꝓgẽito⁹: ne uel ſermonem ſolũmõ extra legẽ ꝓferrent oĩa paſſi ſunt ſuſtinere uiriliter: uel ſi honorari cõtigit apud oẽs hoĩes nr̃am legem & uolũtariam legis cõſequentiam eſſe manifeſtam imbuebant. Græcos maiores nr̃i ẽt extra regionem ꝓpriam cõſtituti hmõi ſi qdem rectam habent & tam glorioſam de deo: taleſq; leges multo ſęculo ſic firmiſſime cuſtodire oẽs arbitror admirari ꝓpter frequẽtes apud nos factas mutatões. Deniq; eos qui cõſcribere ꝓxime de repu. & legibus tentauere tanq̃ de ĩcredibilibus cõpoſitõibus quidam frequẽter accuſant dicentes: qm̃ impoſſibilia ſumpſerint argumẽta. Et alios quidem relinquo philoſophos: quicũq; hmõi negociũ ĩ ſuis cõſcriptõibus habuere. Plato mirabilis apud greęcos tanq̃ de honeſtate uitę p̃cedens & uirtute ſermonũ & ſuaſione philoſophię cũctos excellens ab his qui dicebant peſſimũ eſſe de repu. cõſcribere illuſus & diuulgatus pene pemptus eſt. Cũ utiq; q illius uerba cõſiderauerit frequenter & facile reperiet: q̃ ẽt cõſuetudini plurimo⁹ ꝓxima eſſe noſcunt̃. Ipſe ſiqdẽ Plato cõfeſſus eſt: qa uerã de deo opinionẽ ꝓpter ignorantiã plebis ꝓferre ſecurũ nõ eſt. Sed Platonis qdẽ uerba uana eẽ putant & multa ptãte cõpoſita atq; cõſcripta & maxime de legiſlatiõe ꝓlata. Lygurgi uero mirant̃ & Spartani cũcti cõcelebrant: qm̃ illo⁹ legibus plurimo tpe pdurarũt. Ergo hoc manifeſtũ uirtutis indiciũ eſt ĩ legibus permanere. Si uero lacedemonio⁹ admi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rantꝫ illoꝝ tps assumāt: scientes amplius duobus milibus annis nostrā cōstitisse rempublicā: & super hæc sciant qm̄ Lacedemonij qdē oi tpe quo apud se habuere libertatē pfecte usi sunt custodisse leges. Cū uero circa eos factę sunt fortunę mutatiões, pene cūcta rū legū oblitī sunt. Nos aūt multis casibus euolutis ꝓpter regū A się mutatiões neq; in nouissimis malis uenientes a legibus sumus alienati: nō uacatiōis nec epulatiōis cā seruantes eas qñ siqs cōsiderare uoluerit: multitudo āpliori testimōio maiores excubias & labores nobis q̄ Lacedemoniis uidebit ipositos. Illi siqdē operantes terrā: & neq; circa artes exercitiū habētes: sed ab oi operatōe remissiores pingues & corpore pulchri in ciuitate degebant. Aliis ministris in oibus uitę necessariis rebus utētes: & cibū paratū ab illis accipientes: solū opus bonū atq; clemens iudicantes ad faciēdū & patiēdū: quatenus p̄ualerēt aduersus oēs cōtra quos bella susciperēt: qa nō neq; hoc adipisci potuerūt dicere suppono. Nō enī singulis solūmō: sed multis frequēter eoꝝ subito legis p̄cepta negligētes semetipsos cū armis hostibus tradere. Putas ne: & apud nos nō dico tātis sed duo uel tres agniti sunt ꝓditores effecti legū uel mortē non dico illā facile q̄ solet p̄liantibus euenire sed eā q̄ cū multa corporū afflictione & multa crudelitate uidet accedere. Quā ut ego puto qdam p̄ualentes nobis non per odiū subiectis iposuere si q̄ sunt hoies: q nō tm̄mō esse credant pessimū si agere qcquā extra leges suas uel sermonē apud eos dicere cōpellant. Nō tñ mirari decet si mortē fortissime toleramus, p legibus & ultra alios uni uersos. Nō enim q̄ leuia uidētur nostris studiis alii facile patimur: hoc est operationē cibiq; simplicitatē: & ut nihil frustra neq; fortuito: quod quisq; desiderat uescatur: aut bibat: aut ad cōcubitū quemlibet accedit: aut splēdide uestiatur: aut sine nobilitate uacet. Sed illud attendendū est: si gladiis utentes & hostes ab iuasiōe fugātes p̄cepta legis circa cibos nequaquā ifringimus. Nobis itaq; gratū est ꝓpter hæc legibus obedire: & illis fortitudinis causas ostēdere. Proīde Lysimachi & Molones & qdē hmōi alii cōscriptores iprobi sophistæ adolescētiū deceptores q̄si uehemēter nobis prauissimis existētibus derogare cōtēdūt. Ego nollē de legibus aliēis examinationē efficere. Noster enī mos est ꝓpria custodire: nō aliena potius accusare. Et ut neq; irridere neq; blasphemare debeamus eis q apud alios putant dii: apte nobis legislator iterdixit ꝓpter ipsam appellationē. De accusatoribus aūt ꝓiectiones suas nō increpare uolentibus tacendū non est. Cū utiq; nō a nobis nūc sermo cōpositus eos arguere uideatur: sed a multis ꝓbabiliter iam p̄missus. Quis igit̄ corū q apud græcos sapientia sunt mirabiles nō redarguit nobilissimos poetas & p̄cipue legislatores: Qm̄ hmōi sectas de deis ab initio populis iseruere? Dicētes eos aūt e numero qdē quātos ipsi uoluere: ex alterutris uero & diuersis natiuitatibus ꝓcreatos. Hos āt diuidētes locis habitaculis tanq̄ generatiōes aīaliū: alios qdem sub terra: alios in mari: seniores aūt eoꝝ in tartaris uinctos eē dixere qbuscūq; distribuere: cœlū his sermone qdē patrē: opibus aūt tyrānū atq; dominū superposuere. Propterea aduersus eū cōstituere insidias per uxorē & fratrē & filiā: quē ex eius capite fingūt generatā: ut allīgatēses eū appēdere: sicut ipse ille suū dicitur patrē. Hæc iuste accusatiōe digna cōquerunt̄: qui sapiētię uirtute p̄cellūt. Hic super hęc deridētes adiiciunt. Si deorū alios qdē ephebos & adolescētes: alios āt seniores & barbaros esse credēdū est: alios cōstitutos superantes: & quēdā fabrū: aliā uero textricē: aliū uero peregrinantē & cū hoibus cōtendentē. Alios aūt cytharizantes aut arcu gaudētes. Deinde iter alterutros sedi tiões effectas: & ꝓpter hoies cōtentiões cōstitutas ut nō solū alterutris manus mitterēt sed ēt ab oibus uulnerari lugerēt malaq; pferrent: & sup oia est luxuriosius si intēperantia p̄mixtiōis uterent̄. Quō nō erit incōgruū amores & cōcupiscētias ad uniuersos attingere simul masculos & ad fœmias. Deinde fortissimus & primus corū pater seductas a

semetipso ipregnataſq; mulieres diruptas submersasq; sperneret: & eos q ex eo sunt nati neq; liberare pōt. Factos cōscriptos neq; sine lachrymis eoꝝ pferre mortes. Bona sunt hęc & his alia cōsequētia: idest adulterio in cœlo uiso: & sic ipudēter a diis celebrato: ut iā alii zelare se ꝓfiterētur tali passiōe cōscripti. Quid enī alii facturi nō eēnt: dū neq; senior atq; rex ualuisset impetū suū a mulieribus permixtiōe retinere. Alii uero dū seruientes hoibus & nūc qdē ędificātes cā mercedis: nūc uero pascētes. Alii āt malignoꝝ mō in ferro carcere colligati. Quē igitur sapientiū talia nō accēdāt: ut hęc cōponētes redarguant: & multā stultitiā his credentiū repræhēdāt. Alii uero ad terrorē quēdā uel metum: necnō & rabiē atq; seductionē oēsq; pessimas passiōes: & formā i dei natura fingere p̄sumpsere. Et hoꝝ qdē nobilioribus ēt ciuitate sacrificare suasere. Si qdē simulata necessitate cōsistūt: ut quosdā deoꝝ putēt bonoꝝ esse largitores. Alios āt uocēt aduersarios: qñ eos ueluti malignissimos hoies muneribus atq; dōis placare cōrēdūt: magnū quoddā malū se suscepturos ab eis existimātes: nisi mercedē eis studiose p̄buerint. Quæ igit̄ cā sit tātę huius iniquitatis atq; delicti circa deū. Ego qdē arbitror eo q, neq; uerā dei naturā ab initio eoꝝ legislatores agnouerit: neq; quantū p̄cipere potuere: pfectā sniam diffinitēs reipub. tradidere: Sed uelut aliud qddā prauissimū reliquerūt: dātes ptātē poetis si qdē ut quos uellēt deos introducerēt. Hęc oia patiētes rhetoribus: aut ut de republica scriberēt: & de pegrinis diis decreta ꝓferrēt: sed ēt pictores & gypsoplastæ in hoc apud græcos multā habuere ptātē: ut unusquisq; formā quā uellet secūdū modum suæ opinionis exponeret. Alter qdē ex luto quod uellet fingens. Alius uero pingēs. opifices itaq; q maxime putant̄ esse p̄cipui ebur & aurū habēt ad hoc suæ semp nouitatis argumētū. Proīde apud eos priores qdē dii florētes honoribus senuerūt. Sic enī ꝓferendū ē. Alii uero noui clā introducti religione potiunt̄ & tēplorū alia qdē desolata: alia uero nu per secūdū eoꝝ uolūtatē ędificāt̄: qua ꝓpter ut arbitror e diuerso nosse magis indigētes q̄lis facta sit circa deū & quō ei honor imobili religiōe seruet̄. Apollonius si qdē Molō unus fuit stultoꝝ atq; tumentiū. Eos āt q uere in græco philosophati sunt: neq; p̄dictorū aliqd latuit: neq; frigidæ allegoriæ causas ignorauere. Qua ꝓpter illos qdē iuste spreuere: & circa uerā decētēq; circa deū opinionē nobis fore cōcordes. Quod Plato respiciens neq; illū quēquā poetarū dicit in repub. esse suscipiēdū. & Homerū honorabiliter admonet fanū ei cōstituēs & unguēta supfundens: ne rectā opinionē de deo fabulis forte destrueret. Præcipue nāq; Plato nostrū legislatorem imitatus licet nullā eruditionem hmōi suis ciuibus iperasset: idest ut oēs pfecte discerent leges: ut ne fortuite aliqd extraneoꝝ ciuibus miscerēt̄: sed esset pura respu. & in legū custodia pduraret. Horū nihil cogitans Appollonius Molon nos uoluit accusare qm̄ nō recepimus eos q aliis sunt opinionibus p̄occupati: neq; de deo cōmunicari patimur eis: qa alia uitæ cōsuetudine degere: cū neq; hoc ꝓpriū nostrū sit sed cōe cūctoꝝ: nō mō regū: sed ēt q iter græcos cautissimi fuisse noscunt̄. Lacedemonii nāq; pegrinos ēt expellebant corruptionē extra leges ex utroq; metuentes. Illoꝝ igit̄ citius scæuitiā poterit qlibet arguere q nulli neq; cōuersatiōis neq; cohabitatiōis suę pticipiū exhibebāt. Nos āt alioꝝ qdē res zelare nō sinit: participari uero cupientes q̄ sunt nostra libenter suscipimus: quod utiq; reor inditiū magnanimitatis atq; clementię. Sed desino iā de Lacedemoniis amplius disputare. Athenienses uero q cōem esse suā gloriant̄ oibus ciuitatē quō de his rebus habuerint Apollonius ignorari. Hi nāq; uel uerbo solūmō p̄ter illoꝝ legē de diis loquentes ineuitabiliter punierūt. Cuius etenim rei gratia Socrates est mortuus: nō enī hostibus tradidit ciuitatē neq; tēpla uastauit: sed qa noua iumenta iurauit & quoddā dæmoniū significās se referebat: seorsum ludens sicuti qdā dicunt. Propter hoc ueneni poculo morte mulctatus

est. Insup ēt corrūpere iuuenes eū accusator aiebat: & cōuersationē patrię legesq; cōtēnere. Et Socrates qdē ciuis Atheniēsis hmōi tormēta sustinuit. Anaxagoras aūt Clazomenius fuit. Et q̄ existimātibus Atheniēsibus solē esse deū: ille eū insensatū & ignotū asseruit: paucoꝝ inia morte dānatus est & aduersus Diagoram, eliū talētū decreuerunt, Si qs occideret eū: qm̄ eoꝝ mysteria deridere ferebat. Pythagoras aūt nisi cito fugisset cō prehēsus occideret: eo q̄ dubiū de diis Atheniēsiū cōscripsisse putabat. Quod oportet mirari: si circa uiros fidedignos talia gessisse noscant: q̄ neq; mulieribꝰ pepercere. Nūc enī sacerdotē quēdā: qm̄ eū qdā accusauit peregrinos colere deos decretū aduersus eos qui peregrinū introducerēt deū suppliciū mortis inferebat. Igit̄ qui tali lege utebantur palā est: eo q̄ aliosꝝ nō crederēt esse deos. Nō enī si crederēt aliqbus iuiderēt: quasi qdā maius habētibus. Sic his uero cędibus cōgaudētes humāis & paululū differentes a bestiis, arbitrātur tm̄ sua mysteria oportere esse custodiēda: & Anacharsim sapiētia mirabilē apud grēcos aduenientē interemerūt: qm̄ uidebatur grācorū deoꝝ ad eos uenisse plēissimus. Multos aūt apud Persas quilibet iueniet ēt p eadē cā tormētis affectos. Sed palā est: qm̄ Apollonius Persarū legibus cōgaudebāt: illosq; mirabātur. Quippe cum grēci eoꝝ fortitudinē atq; cōcordiā unanimitatis quā habuere de diis: hāc scilicet fortitudinē quā in tēplis eoꝝ cōcrematis habuerūt. Is ēt studioꝝ oium imitator extitit. Persicoꝝ uxoribus alienis cōtumelias faciēs: filiosq; cōcidens. Apud nos aūt mors decreta est: si qs uel irratiōabilia aialia hoc mō noceat: & ab his legibꝰ nō abducere: neq; timor potuit p̄potentiū potestatū: neq; zelus eoꝝ qui apud alios honorātur: sed neq; fortitudinē iō exercemus ut bella auaritię cā suscipiamus: sed ut legū iura seruemus: & dū alia detrimēta litis sustineamus. Si quos de legibus mouere tentauerint: tūc ēt ultra uirtutē rebellare cōtendimus: & usq; ad calamitates nouissimas pduramus. Cur itaq; nos zelemus leges: cū eas neq; a legislatoribus suis seruatas esse uideamus. Vel quō Lacedemonii nō erant de impmixta sui cōuersatiōe reprehēdēdi: & de defectu pariter nuptiarum. Iliaci uero & thebei coitū ipudentē & extra naturā olim in masculos agebāt: & optime atq; utiliter facere se putabāt. Ergo cū ipsi olino rebus afficerēt ēt suis legibus miscere: quod tm̄ aliqn̄ ualuit apud grecos: ut ēt diis suis masculoꝝ cōcubitū applicarent. Itaq; deniq; germanoꝝ nuptias rettulere. Huiusmodi satisfactionē rerū incongruarū & extra naturā p libidine cōponētes. Desino nūc de suppliciis dicere: & quātas ab initio p̄buerint plurimi legislatores absolutiōes maliguis hoibus: i adulterio qdē pecuniarū: in corruptione aūt ēt nuptias sanciētes. Quātas aūt occasiones cōtineant de abnegatiōe pietatis examinare longissimū est. Iam enī apud plurimos olim meditatio facta est trālgredi diēdi leges: quod nō agit̄ apud nos quādo ꝓpter eas & diuitiis & ciuitatibus & bonis aliis priuati sumus. Lex aūt apud nos seruat̄ usq; ad mortē. Nullius uero iudæorū neq; si ꝓcul abeat & ꝓuinciā ob regē quā aceruū sic metuit: ultra illū legis uideat̄ timere p̄ceptū. Igitur si ꝓpter uirtutē legū taliter apud eos sumus: cōcedant qm̄ potētissimas leges habemus. Si uero circa prauas nos leges iudicant pdurare, quid ipsis iustis me nō patiātur meliores non custodiētes opere sanctiones: Quia igit̄ longinqtas tpis ueritima creditur oium esse ꝓbatio, Hāc ego testē faciā uirtutē legislatoris nostri: & opinionis quā ille de deo cōtradidit. Nā cū sit infinitū tps si quis eū cōparet aliorū legislatorū ętatibus: hūc ultra oēs inueniet. A nobis itaq; declaratæ sunt leges: & cūctis aliis semphominibus zelum sui potius p̄buerunt. Primi quippe græcorum ad faciem: qui deiura patri cōseruabant. Ipsis aūt rebus philosophię: q̄ tractatu illa secuti sunt. De deo similia sapiētes: humilitateq; uitæ cōmunionem inter alterutros edocentes. Sed etiam populis olim multus fuit zelus nostrę maxia pietate culturę nomē est. Itaq; pietas græcotū nec

ullus qsquā barbarus: nec una gens ubi septimāe i q̄ uacamꝰ cōsuetudo minime discurrit: atq; ieiūia & cādelabroꝝ icedia: sed ēt ciboꝝ apud nos solemnia plurima apud multos iugiter obseruare conāt. Insup imitari ēt cōcordiā: quā nos iter alterutros obtinemꝰ & rerū participari suarū: & operū dilectionē i artibus: & pdurationē necessitatū hēre p legibus. Illud enī mirabilius est: ga p̄terīpulsorē huius obseruatōis ipsa p se lex hoies ita ualuit obligare: & quēadmodū deus i uniuerso mūdo cōsistit: ita lex p cūctos ambulauit. Vnusq; enī si suā regionem domūq; conspicit: his q̄ discūtur Homerus recessauit. Oportet igit̄ cūctoꝝ hoium malitiā rep̄hēdere: aut enī uolūt nos isti aliēa & praua iura añ ꝓpria & meliora celari: aut certe si hoc uolūt qescāt nobis p iuidiā accusatiōes ingerere. Nō enī p cuiuslibet maliuolētia defendimus hāc cām: sed nr̄m honoramus legislatorē: atq; credimus q̄ ab illo ꝓpheta de deo sunt. Deniq; nisi itelligeremus ipsi uirtutē legū: nūq̄ magna sapere sup his tātus populus zelat̄. Sed de legibus qdē & de repu. nr̄a certissima feci rōnē i his q̄ de antiqtate cōscripsi. Nunc āt eoꝝ memini quātū necessariū fuit: neq; aliorū uitupare iura: neq; nostra laudare ꝓponēs: sed hoc agēs ut de nobis iniuste coscribētes: & cōtra ipsam ueritatē ipudētissime cōtendētes arguerē. Arbitror itaq; p hāc cōscriptionē abūdanter me q̄ ꝓmisi cōplesse. Deniq; i principio demōstraui genus accusatoꝝ esse certissimū atq; nouū & multos ueterū i cōscriptoibus suis memoriā habētiū nostri ex illis testes exhibui. Dixere itaq; Aegyptios fuisse ꝓgenitores nostros & oī testum est: ga in ægyptū uenerint aliūde. Deinde sunt mētiti: qm̄ exinde ꝓpter clades corporis sint expulsi: & apparuit quātū uolūtate & magnitudine fortitudinis ad ꝓpria sint reuersi. Alii uero tanq̄ negissimo uiro legislatori nr̄o derogare cōtendūt. Cuius uirtuti dudū qd ipse post illū: tps uero lōgissimū phibet testimoniū. De legibus aūt loq āpliori sermōe nō fuit opus. Ipe nāq; per semetipsas apparuere pię & uerissimā habētes intentionē: & nō ad humanū odiū: sed ad rerū cōionē potius inuitantes iniqtatū inimicę cultriceq; iustitię. Et multas expensas procul abiicientes sufficientiam & amorem laboris erudiētes bellū cā auaritię nescientes. Fortes āt ꝓ se esse populo p̄parantes ad supplicia retribuēda semper ineuitabiles uerbis nequaq̄ circūueīri possibile p̄parationes semper opibus exequētes. Hęc enī nos semp opa manifestiora litteris exhibemus. Quapropter ego confidens dico: qa multarū atq; meliorꝝ rerū nos potius quā alii p̄ceptores sumus. Quid enī itranscēsibili pietate melius est: qd iustius q̄ legibus obedire: qd utilius quā i alterutros unanimes esse: Et neq; in calamitatibus ab inuicē recedere: neq; tpe fœlicitatū p iniurias discrepare sed i bello quidem mortē cōtēnere: i pace uero artibus aut agriculturę uacare: & semp & ubiq; credere deū respicere & solum oia gubernare. Hęc igit̄ si qdē apud alios aut scripta sunt primitus aut seruata firmiorē debemus nos gratiā illis tanq̄ eoꝝ facti discipuli uero nequaquā primitus extitere. His p̄cipue nos utētes cognoscimur: & primā eoꝝ iuentionē nostram fuisse declaramus. Appiones igit̄ & Molones & qcūq; mendacii derogatione cōgaudēt conuicti ꝓcul abscedāt. Tibi aūt Epaphrodite ueritatem maxime diligēti & p te similia nosse de nostro genere cogitātibus: hic libellus cōscriptus esse dignoscit̄. FINIS.

¶ Ioseppus ātiqtatē approbās iudaici populi duos libros scripsit cōtra Appionē alexādrinū grāmaticū: & tāta sæculariū ꝓfert testimonia: ut mihi miraculū subeat qūo uir hębreus abisantia sacris litteris eruditus cūctā grācorū bibliothecā euoluerit.

MEDIOLANI APVD ALEXANDRVM MINVTIANVM. MDXIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Egesippi Inrer Scriptores Nobilissimi: In Historiam
De Euersione Iudęorum: Quę in Vltionem
Dominici Sanguinis a Tito & Ve
spasiano facta est:

Prologus.

QVATTVOR Libros regnorum quos scriptura complexa est sacra: & iam ipse stilo prosecutus usq; ad captiuitatem Iudeorum: muriq; excidium: & Babylonis triumphos, historię in morem cō posui. Machabeorum quoq; res gestas propheticus sermo paucis absoluit: reliqui quorum usq; ad incendium templi: & manubias Titi Cęsaris relator egregius historico stilo Iosippus, utinā tam religioni & ueritati attentus: q̄ rerum indagini & sermonū sobrietati. Consortem se enim perfidię Iudęorum etiam in ipso sermone exhibuit: quem de eorum supplicio manifestauit: & quorum arma deseruit: eorum tamen sacrilegia non dereliquit. Deplorauit flebiliter erumnam: sed ipsius causam erumnę non intellexit. Vnde nobis curę fuit: non ingenii ope fretis: sed fidei intentione in historiam Iudęorum ultra scripturę seriem sacrę pauliſper introrsum pergere: ut tanq̄ in spinis rosam quęrentes: interſęua impiorum facinora quę digno impietatis precio soluta sunt, ruamus aliqua: uel de reuerentia sacrę legis: uel de sacrę religionis constitutionisq; miraculo: q̄ magis: licet hęredibus, uel in aduersis obtentui fuerint: uel honori in prosperis. Simul (quod est indicium domesticæ improbitatis) liqueat uniuersis q; ipsi sibi propriæ cladis auctores fuere: Primum q; alia curantes romanos in se conuerterint: & ad cognitionem regni sui inuitauerint: quibus ignorari satius fuit. Rogauerunt amicitiam: fidem non seruaturi. Pacem uiolauerunt uirtute impares. Postremo bellū intulerunt: quibus spes in mœnibus: non in uiribus erat: cum sit maxime omnium miserabile claudi obsidione. Quæ etiam si bene procedit: sæpius augere q̄ minuere pericula solet. Ac ne quis uacuum fide & superfluum putet nos suscepisse negocium: Ideo per principes ductum hebræorum genus omne consideremus: ut liquido clareat utrum a femoribus Iudæ nusquam generationis eius successio claudicauerit: an uero offenderit in principū serie: sed manserit in eo cui repolita manebant omnia: & ipse erat spes gentiū. Hinc ergo sumam exordium.

De Excidio Hierosolymitano. Liber Primus.

BEllo parthico: quod inter Machabeos duces: gentemq; Medorum diuturnū ac frequens uariaq; uictoria fuit, incentiuum principium dedit sacrilegii dolor: quia rex Antiochus cui nomen Illustris: Antiochi regis filius: ubi Aegyptum quoq; suo imperio adiunxit, in superbiam elatus: q; ei incerta bellorum prosperauissent, ritus Hebręorū negligi: ministeriaq; prophanari iusserat: idq; postulantibus plærisq; Iudęis statuere ausus. Quod factū Mathathias sacerdos perpeti nequiuit. Nec solum ipse temperauit a sacrilegio: regaliq; edicto non obtemperauit: uerum etiam immolantem simulachris hostias de popularibus suis nactus gladio transuerberauit. Et congregata manu: atq; Asideis in societatem adscitis, ipse cum filiis suis temerantes usum patrium & iusticias legis alios necauit: plęrosq; expulit: belliq; sabbaro adoriendi author fuit: ne simili arte ipsi quoque deciperentur: sicut iam plęrique eorum: dum sabbato bellum suscipere detrectant: inruentibus in sese hostibus, occubuere. Potentiam prosperi actus dederunt: & persęuerandi in uiro usque ad exitum uitæ studium

defensionis & pietatis uigor. Sed cū sibi supremū diē adesse intelligeret, uocatis ciuib9 atq; assistentibus liberis hortatus est ut tuerent patriā templiq; religionē: ducemq; his Iudā Machabeū curæ ac solicitudinis suæ successorē reliquit. Qui bello strēnuus: consilio bonus: ac præ cæteris fide promptus q̄ frequenter innumeras hostiū copias parua manu fuderit, prosequi nō est præsentis negocii. Quod tñ breui colligere datur. sepe ꝑ speris usus successibus excitauit in se magnā hostium multitudinē: qua circunfusus undiq; dum cedere pudoris existimat, refugientibus sociis in præliū ruit. Cęsisq; quos ad uersus ierat a latere circūuentus: sed tñ ultus propriā mortē, occiditur. Huic successit Ionathas nō minus uirtutis similitudine par q̄ naturę germanitate. Qui post multa in bellicis rebus opera: in rebus sacris officia: quæ circa templi purificationē spectata ac probata sunt, prætenta per dolū amicitiæ fide intra urbem hostiū clausus: nec longo post interuallo necatus est. Ioānes etiā senior natu frater & Eleazar iunior cæteris pro religione mortem nō recusarunt. Post hos rei summā Symon recepit: ad quam non rudis sed iam probatus fraternæ societatis triumphis appropinquauit. Vtinā & ipse tam perspicax ad fraudes cauendas q̄ manu ualidus: bellandiq; artibus satis spectatus. Et enim cū uirtutis ope romanoꝝ ducibus regibusq; gentium amicitiam fœderauissent, Ptolemaī dolo generi sui rogatus ad cōuiuium inter mensas & pocula cū duobus filiis qui aderāt circūuentus: atq; exutus armis impię neci traditur. Sane pręuenit insidias Ioānes ortus ex symone cui nomen Hyrcanus: & properauit ad uicinę urbis mœnia: ubi a populo propter egregia patris merita odio quoq; hostilis sceleris expectabatur. Vix deniq; urbem ingressus est & iam Ptolemęus aderat. Sed cum per aliam portā ingredi uellet repulsus multitudini cedēdū existimauit. Assumpsit illico Ionathas paterni sacerdotii munus & ad cultū rerum diuinarū profectus statim pietatis officia curamq; seruandæ necessitudinis exequebat: matrē cupiens fratresq; periculo auferre. Congressuq; supio factus: iustæ passionis affectu superabatur: quo minus castro potiret: in quo clausi attinebātur. Nam Ptolemæus ubi se urgeri uidebat: matrē eius atq; germanos in muris locabat p̄cipitandos illico nisi Ionathas bello q̄d inferebat desisteret. Vincebat iuuenis pietatis metu: qui uincebat fortitudinis assumptionē: & iracundiā excitā iā in hostem revocabat suoꝝ misericordia. Mater tñ parata ad tormenta tendebat manus obsecrans nō salutis auxilium sed ultionis solatium. Verebatur. n. ne filius plus matri metueret q̄ paternæ uindictæ impenderet. Sibi mortem illam loco imortalitatis futurā qua maritus uindicaret: & genet ipsius pro scelere immani pœnā exolueret. Sed iuuenis plus ītra se ipsum q̄ in hostē p̄liabatur. Nam quotiens patrē cogitabat accendebat. Rursum cum matrē uerberari atq; ad necē aptari uideret mollieba. revocabat impetum: referebat gradum: qua retrahebat passio inter obsidionis moras feriatus ex lege supuenit annus qui erat septimus: Cessit pietas religioni: soluta obsidio est: sed magis Ptolemæi excitata īmanitas ut quoꝝ obiectu pœnā euaserat: eos iugulari iuberet qui cōtinuo se ultioni exemit. ad Zenonē cui nomen cotylæ filadelfiæ regem confugiens ut eius ope se tuerētur. Nec Antiochus quieuit qui Symoni patri Ionathę ludibrio suos fuisse exercitus indignabatur. Cupiensq; adhuc assurgentes Ionathæ primitias extinguere: cum magna ueniens manu Hierosolymam hircanum obsedit: Reppulit hyrcanus auro quem ferro nequibat: Referatoq; ut Iosephus auctor est Dauid sepulchro tria millia auri talenta eruit. Ex quibus trecenta annumerauit Antiocho ut obsidionem relinqueret: & precio emptus abiret: Atque ut facti inuidiam leuaret: fertur ea pecunia Hyrcanus institui-se primus xenodochia quibus aduentum suscīperet pauperum peregrinorum. Aucupatus etiam Antiochi necessitatem qua medis bellum inferebat: ultus dispendium est:

Plurimasq; Vrbes syrię sibi adiunxit. samariam quoq; ubi postea Sebastea condita est: circundedit munitionibus cuius expugnationem Aristobolo & Antigono filiis suis mādauit. Quorum obsidio lenta usq; ad diram famē & tetra alimenta humanorum cadauerum clausos coegit. Qua impulsi necessitate opem ab Anthiocho cui nomen Aspondius petendam arbitrati ferentem adiumenta erumnę societati implicauere. Victus enī a fratribus prœlio fuga sese eripuit neci. Samaritani autem repetita obsidiōe captaq; & euersa urbe seruitio dati. Quo rerum secundarū processu excitati Aristobolus atq; Antigonus impetū non refrigerabant: sed adiungere sibi finitimos bello coactos haud quaquā dissimulandum arbitrabantur donec inuidia oborta bellum īmane exarsit: conspirantibus locorum incolis & coacta ualida manu. Quæ tamen uicta profundam in reliquum tranquillitatē Ioāni exhibuit: & sibi ocium Hyrcanus trigesimo & primo anno lōgæ quietis gratia functus diem clausit quinq; liberis superstitibus: quod plærisq; beatitudini sequētibus derelinquerit in quo actus eius obfuscaretur: uxori summę rei cōmisit negocia: ipsam consultius ratus rebus publicis moderaturam: filios prescientia quadā animi tenens non diuturnos fore: nec eum fefellit opinio.

Aristobolus matri regnū eripuit. Cap. 2.

Siquidem Aristobolus cui inter fratres ætas prouectior mens præruptior principatum sacerdotii ad regni potentiam uertit: & diadema primus imponere sibi usurpauit post quadringētos & septuagintaquinq; annos triūq; curricula mensium postq̄ de Babylone remeans israel seruitio exutus: in suam terram sese recepit. Superbe itaq; nec partem ponere cæteris contentus fratribus: solum Antigonum honoris specie quia uidebatur diligere mulcebat: Matrem quia potestatis exortem: & iudicio uiri fraudatam se expostulauerat alligauit uinculis: & usq; eo processit immanitatis parricidali spiritu ferox: ut & ipsam & fratres simili modo uinctos arcta custodia detineret: quo prope usq; ad mortem supremam fame compellerentur: ni maturius Aristobolus scelesti parricidii merita soluisset: ac primum in ipsum Antigonum ferus animus exasperatur: & de amore in odia conuertitur: ut eum ante omnes necare quem solum consortem imperii pollicebatur: adeo apud improbos affectus uilis ut cito prauis suggestionibus extorqueatur. Cap. 3. ¶Dignum igitur ut crudelitatis eius seriem non pretereamus: quo iudicium Ioannis etiam post mortem probetur: qui summam publicæ rei seniori committendam filio: haud quaq̄ existimauit: quem tanto declinaturum furore a pietatis lege & norma iustitiæ prævidebat. Haud scio morū ne eius contuitu: an insita gratia sacerdotum principibus: ut his aliqua quæ futura erant: etiam minus dignis infunderentur. Facinus miserabile fuisse: qui fratribus inuiderent amorem naturæ: inde mali prima oborta est labes: inuidiæ commenta consecuta huiusmodi sunt. Cap. 4. ¶Composuerat primo alia quibus fidem Aristobolus nō detulit: & obtrectationē molliuit charitatis gratia: inuidię tribuens dilationis amaritudinem: Ideo falsa ueris admiscuere ut ex his quę ad speciem ueri assumpserant: renitentem circumuenirent. Cap. 5. ¶Scenophegia iudęoꝝ: terris ex lege celebrabant: dies uidelicet festus & plenus reuerentię quo sacrificium solēne deferebatur: Eo die clarus militię gestis Antigonus domū reuertit: & accidit ut fratrē aduenies inęqualē offenderet illico ad templū. Quid. n. prę ferret religioni ut erat succinctus ornatu bellico & circūfusus comitatu pari tendit: multus ibi ꝑ fratris salute dñi p̄cator componit: & inde ad fratrē sedulus ꝓperat. Hinc calūnia ex acerbo felle & acerbiore parat exitu. Cap. 6.

¶ Continuo.n.regem adeunt improbissimi hoies & inuidiam excitant: q; pompã armatoꝝ celebratiorem q̃ priuatis mos est direxerit ostentui uulgo futurã ne quis conatibus eius obuiare auderet. Tanto apparatu nõ aliud nisi necẽ regis ut usurpandi imperii potentiam affectatã. Haud difficile æger aĩus in ualido fessus corpe impulsus ẽ: ut credibile duceret quod pro uero asserebat: maxime cum dies sacratus religioni mendacii suspitionem excluderet: pompa excitaret inuidiam: infirmitas metum adderet: armatorumq; cohors fidem patrandi sceleris impleret. Itaq; prius q̃ sibi probaretur tentamentum aliquod flagitii parricidialis stipatores suos eũ armis iubet in Hypogeo locari ob scuro: qui ad uenientem Antigonũ dolo necarent: nec expectarent imperium regis sed ipsi extinguerent. Sane mandato per nuncios præmisso ut inermis ueniret: eius indicii qualitatẽ nupta aristobolo in aduersum mutauit: ut per illos coniuratos sibi insinuari faceret: Antigono fratrem eius delectatum esse: armorũ decore quibus proxime accinctus affuerat: sed per ægritudinem intentitus nõ considerasse. Nunc petere ut omnem illum ornatum bellicum quem sibi composuit ad fratrem deferat: gratum hoc regi futurum si armatus adesset: Antigonus dolũ nõ præuidit: dicto paruit eo studiosius quo placere regi pariter & fratri desiderabat: decũbebat Aristobolus in castro cui nomẽ primo Baris: postea Antonia fuit uidelicet ab antonio triumuiro donata appellatione cum urbis dignitate. Eo post q̃ Antigonus appropinquauit atq; accessit ad id obscurũ transitum conspicientes armatum uenisse regii stipatores adorsi repente iuuenẽ pcepto sauciant: atq; imprudentem opprimunt. Is locus Stratonis turris appellabat quo deceptũ uocabulo iudam qui erat essenus genere opinio est frequens quem siue probitate uitę suæ: siue mystica obseruatione sępe quę futura erant annũciasse historia uetus prodidit. Cap. 7. ¶ Is ut accepimus cum uidisset antigonum prætereuntem ut fratrem reuiseret: dicit ad eos qui numero discipulorum eius aduectebantur: Papæ nunc mihi bonũ est mori: qñ mihi mortua ueritas est: uiuit antigonus quem necesse est hodie interfici. locus aũt eius necẽ decretus Stratonis turris qui sexcentis hinc stadiis abest hora iam diei quarta: Tpe itaq; excludit̃ pdestinatæ mortis fides. hęc ubi dixit intentius ipse secum conferre cœpit quo eum fefellisset opinio. Nec multo post indicium defertur interfectum esse antigonum in hypogeo ad stratonis turrem q locus simili uocabulo æque ut ille qui erat in maritimis cæsariæ nuncupari solebat. Quo facinore patrato aristobolus secum ipse reputans quid sceleris admiserit: in morbum ipse incidit. Erat in oculis parricidium: perturbatio in animo: nec ullum interuallum dissimulationi dabat. Defigebatur in imis uisceribus dolor: inuidia in miserationem uersa est: q; innocentem peremisset contra ius germanitatis tanti sceleris immanitas mentem exulcerabat: non somnus oculis non quies animo dabat̃. Serpebat eęco uulnus dolore: coquebant ęgra præcordia ac duræ solicitudines sauciabãt inualidos artus & crebro gemitu pulsabant alta nimis suspiria. Cap. 8. ¶ Itaq; imoderata mœstitudine eo prorupit morbi uis ut conuulsis uisceribus sanguinem uomitu oris reiiceret. Quem puer aulicus regiis usibus exhibens ministerium foras extulit: atq; imprudens facti quod casu potius q̃ in dustria gerebatur ad eum locum peruenit: in quo Antigonus fuerat extinctus: illic supra rorantes fraterni sanguinis maculas: percussoris sanguinem effudit. Clamor subito factus & gemitus intuentiũ eo q; profunda quadã dispositione domini libatus peremptos sceleratissimi parricidæ sanguine dispositione uideretur. Somno excitus cãm quęsiuit cum fileretur elicuit studio quærendi & motu indignationis. Cuius accepto indicio suffusos oculos lachrymis & quãtũ erat in eo uirtutis ingemiscens haud inquit repẽdit̃ meritis meis cõgrua uicissitudo. Neq; enim dei oculũ tam impii machinator sceleris p

terire poterã: Matura flagitii ultio subest & digno iam cõuenior parricidii mei p̃cio: Vale corpus quousq; animã fratri matriq; condẽnatã retines. Quid per ptes eis libo meũ sanguinẽ? in me ois si qua est pietas contorqueat manus. spiculũ me oẽs filii germaniq; ultore pietatis gladio transfigant. Mactet̃ hostia parricidalis atq; imolet̃ uiolatæ necessitudini: totũ simul caro noxia sanguinẽ euomat. Non uiscerũ meoꝝ cruciatibus & lenta tabe dæmonium exaturetur: qd̃ me in tam nefarios ausus sęui facinoris impegit. His dictis finẽ imperii ac uitæ ædidit. Vix ãno functus potestate regia propter quã parricidium nõ effugerat.

Alexander Aristobolo fratri succedit. Cap. 9.

SOluit illico mulier atq; exuit uinculo fratris defuncti regem constituit Alexãdrum: cui & ꝓcera ętas & moderatio suffragari æstimabatur. Qui ut regnũ adeptus est: fratrem quem aduerterat regni cupidiorem statim interemit. Reliquũ qui superat ex fratribus uitæ ac saluti potius q̃ regno itentũ reseruauit uacuũ negocioꝝ: cõtinuoq; ut se hẽret inqetudo moꝝ bello pacẽ mutauit. Cõgressuq; hito aduersꝰ Lathirũ Ptolemęũ plurioſq; qdẽ hostiũ iterfecit sed ad lathirũ uictoria defluxit. Qui tñ uictorię fructũ ademit cleopatra mater coacto in ęgyptũ cõcedere ut mortẽ sibi iminẽtem euaderet. Eius absentiã aucupatus Alexãder dũ regni eius partes inuadere cupit ẽt Theodorũ in se conuertit: qm̃ potissima quęq; de eius possessionibus sibi associauerat. Improuiso itaq; impetu Theodorus regias opes occupauit. x. millia quoq; Iudæoꝝ p̃lio fudit: sed sup plagã fractus Alexãder plura adhuc de hostiũ ptibus suo impio adiunxit: captarũq; urbiũ populos seruitio subegit. Hos bellãdi successus domestica seditio interpolauit: & orta de cõuiuiis usq; ad bellũ cõtẽtio ꝓcessit. ¶ Familiari peste hmõi Iudęorũ uiris ut de epulari ludo sese i arma excitẽt: ac nisi pegrina auxilia regi p̃sto fuissent: sedditio ꝑualuerat. Sed aduẽtitia manus licet ægra cõpressa est tm̃ octo millibus ferme hebręoꝝ interẽptis: inde i arabiã iter direxit: ac nõ nullæ eius urbes subactę tributa quoq; moabitis & Galaditis iure uictoriæ adscripta. Vnde regressus i Amathũ Theodoro tãtis eius successibus stupefacto uacuũ defensoribus castellũ iueniẽs sine mora expugnauit. Non usquequaq; tñ ociosus. Obedeas rex arabũ fuit nec inulta diu regni sui passus dispendia. Nam insidiis oportune locatis eius oẽm exercitũ deleuit cõclusum uallis ꝓfundo & multo camelorũ agmine attritũ. Euasit tñ Alexãder & fugiens de p̃lio Hierosolymitanæ urbis receptacula petit: inuisus suis qm̃ recruduerant in odia erũnæ eius occasione qui ante potẽtię metu p̃mebatur. Nec silenito tegebat̃ animoꝝ discordia: aut uerbis tm̃modo exercebatur: p̃lio nõ uno sed plurimis decertatũ. Quibus extincta fere Iudęoꝝ millia quos alexãder iteremit suis q̃ hostibus pniciosior: & maiore uictor detrimẽto quo regni sui uires uincẽdo attriuerat. Vnde ne ipse qdẽ iã suis uictoriis delectabatur: auersusq; a p̃lio arte tractabat sibi subditos ut iam nõ armis p̃meret: sed uerbis ut geret: ac folis sermonibꝰ offensionũ genera dissolueret. Nihil tñ ꝓficiebat ad colligẽdã sibi gratiã: qm̃ fictis facinora p̃põderabãt: atq; ipsa repẽtina cõuersio ad pœnitẽtiã morũq; inęqlitas sęua passim suspecta hẽbat̃. Deniq; cũ simulata eius placiditate se circũueniri arbitrarent̃: Demetriũ regẽ sibi auxilio futuꝝ aduersus Alexãdrũ in bellũ excitauerunt. Pugna in manibus nec cõperendinata q̃is uni aduersum duos exercitus nũero iferiore certãdũ foret. Ca.io. ¶ Mille.n.comitatus eqtibus & sex millibus peditũ quos mercede sibi associauerat. x. mil. quoq; Iudeoꝝ sibi cõspirantiũ in bellũ accersens iuxta urbem Sicymam occurrit hostibus: quibus tria millia equitum erant & peditũ

xl.milia. Tentatoq; utrinq; agmine ubi neq; Demetrius pecunia conductos desciscere a fide uidit:neq; Alexander de Iudeis aliquos quibus se demetrius adiunxerat deposuisse erga se odia cognouit:armis decertādū existimauerūt. Superior bello demetrius factus plurimo tñ suorum sanguine. Nāq; ab his qui e diuerso mercede cōducti uenerant egregie bellatum ita ut usq; ad mortē uirtute ac fide certauerint. Destitutū itaq; sese Alexāder uidens cæteris suorū cateruis in montes cōcessit. Sed p̄ter utriusq; spē ad alterū eorum species uictorię peruenit:fructus alteri ad alterū partus:quia Demetrius nudatus est discessu hebreorū qui eundē ad societatē rogauerant:& Alexādro ex ipsis.vi.millia sese adiunxerant more quodam humani ingenii ad stipulātibus ad misericordiā rebus aduersis. ¶ Cessit itaq; Demetrius ei quē in bello uicerat uidens illum affluentibus paulatim hebręis iam pugnę idoneū sesecq; cum paucis relictū. Cuius uictoria libertate assuetis dānationis metū mouebat. Redit alexandro sæuitia cum securitate:regnūq; in suos & usus belli reformatur. Quærēti ab his quidnā faciens aios plębis conciliaret:respōsum est:si moreretur. Vix.n. forte cū mortuo tam grauia perpessi:in gratiam reuerterētur:ut odia aduersus defunctū deponerent. Quibus excitatus rebellandiq; assuetudine multis necatis reliquos coegit in urbem cui nomē Bemeselel. Cuius expugnatio acerbiorem solito pestē inuexit tā sæuo crudelitatis processu ut ex eo numero octingētos i media ciuitate crucifigeret. Quorum in conspectu coniuges eorum filiosq; iugulari iussit. Cap.ii. Hęc spectabat accubās in medio cōcubinarū lętus inter escas & pocula:sed magis sanguie q̄ uino iebriatus hoc solo facto amplius populū q̄ bello deterruit:Ita ut ꝓxima nocte iudęorum.viii.milia iudęam discederent quibus fugę finis mors Alexādri foret. Tā tiq; horror mali quietem regno attulit. Sed ubi a domesticis feriatum pręliis exorta est causa inquietudinis Antiochi aduersum arabas expeditio quam sibi terribilem & perilo futuram arbitrabatur. Hic est Antiochus qui etiam Dionysius appellatur Demetrii frater a Seleuco ultimus:cui transitum negare cupiens Alexander inter urbem antipatridem & Ioppes littora foueis ingentibus ductis muroq; altissimo turribus quoq; e ligno impositis clusit:operam magno suorum labore nullo hostis impedimento. Siquidem negocio facili repletæ foueæ turresq; exustę:ipse quoq; Alexander fuga sibi consuluit eo tutior:quia nequaq̄ tanti ęstimatus ut eum uictor principis loco persequi deberet. Nam secundis partibus reseruatum:ut itineris obstructi iniuriam acceptam ulcisceretur. Rectum autem in arabas iter direxit:quorum rex in loca p̄lio oportuna sese cōtulerat. Deinde subito conuerso eqtatu maxima ui ac multitudine effusi ac sine ordine ruētes hostium turmas inuasere. Certatum acriter quoad Antiochus restitit. Renitebatur enim q̄is exercitus eius quasi more pecorū obtrūcaretur. Vbi uero & ipe cecidit (nam prę cęteris sese offerre solebat periculis) auersi omnes quorum maxima pars incerto fugę dispersa extinguitur:reliquis uicum cui annana nomen coactis:atque alimentorum inopia consumptis uix pauci ssimi ex his tantę cladi superfuere. Cap.iz. Hoc successu aretha etiam a damascenis ad regnādum expetitus cœlosyris imperitaret quo Ptolemęum excluderet:quem maxime infestis odiis persequebantur:nec iudęam immunem reliquit incursionis:de qua uictor licet superato Alexandro secundum utriusq; partis conuentum discessit in sua. Alexander ante pellam euertit & Gerosam petiit iterum de Theodori possessionibus aliquas sibi adiungere parans:eamq; sibi bello uendicauit. Inde in syriam progressus Gaulanem & Seleuciam & Gamellam euertit ultus superioris belli contumeliam ipsas antiochi munitiones diruit:Quibus ex locis iter in iudęam conuertit:ac prater spem cum gaudio totius gentis suscipitur pro mirabili successu rerum gestarum ubi parta bellandi quies exordium tribuit ęgritudinis:atque aliquantum quartanis febrium uicibus affectus leuato paulisper incōmodo dū negocia repetit militaria:nec modū seruat aio ualidior q̄ corpore cōminuit oēm suæ uigorem salutis:ui resq; absumpsit:atq; ita mortuus est. Viginti itaq; & sex annis uario rerū euentu aduersum inumeros bellos tumultus regnum tenuit:& duobus liberis superstitib⁹ decessit. Quos impares regni existimans gubernaculo summā rem uxoris ꝓpriæ delegauit solicitudini: quoniā eam acceptiorē populo cognouit. atq; hoc apud uniuersos inuenisse gratiam q̄ etiā ipsa ab imanitate uiri iemper alienam sese faciendā existimauerit:ut nō solum refugeret flagitiorū consortia:sed etiam resistendo eius iniquitatibus totius in se plæbis beniuolentiā circūuerteret. Nec improuida uiri sentētia fuit: nam regnandi ius mulier inoffense exercuit sine ullo fœminei sexus impedimēto:& acquisiuit moderandi gratiam sacrę legis obseruatiōe. Nā dum attentior circa templum cura exerceretur:& dimissa ministeria fraudis sunt:creuit imperii uigor:nec tñ affectu infracta materno regni cupido. Siquidē ex duobus liberis electus unus ad speciem regnādi non potestatē. Hyrcanus uocabulo natu senior:ingenio remissior:aristobolū uero acriorem aio:expertem potestatis emolliebat priuati humilitate. assuerunt se Pharisei mulieri genus hominum fm legis doctrinā exercitatum:fm qualitatem affectus callidum:auidum negociorum:pecunię appetens:qui captantes elatam mulierculam secundū scientiam iuris diuini extollendo suā fecere:ut plęraq; ēt regni negocia ipsis cōmitteret. adhiberent quos uellēt:quos uellēt excluderēt:atq; aulico exuerēt ministerio. Quid plura? ita sese insinuauere:ut cōmodorū oium fructus ad eos peruenirēt: sumptus & molestiæ mulierē solam afficiebāt. Nec mediocris mulieri spiritus:ut maxima quęq; auderet: ac supra fœminei sexus conditionem prœlia disponeret. Siquidem & prestantissimam de suis manum parauit:& peregrini exercitus copias coegit ingentes:ut non solum domi tuta ad omnem regnandi securitatem foret:uerumetiā exteris potentatibus esset formidabilis. Ea tamē reliquis præstabat omnibus;sed Pharisęis quasi inferior obtemperabat. ¶ Erat Diogenes in regno eius qui de potentissimis alexandri amicis familiaritati eius inhęserat:eum adorsi obtruncauere: memorantes ipsius consilio octingentos illos in medio urbis ab alexandro cruci suffixos:i cęteros facinoris auctores quoq; ut pergeret ultio mandatū. Necabantur itaq; quos pharisei prępipiebant:nō quos societas sceleris iuoluerat. Quo metu perterriti plæriq; quibus huiusmodi pericula intendebantur: & maxime prestantiores opibus & dignitatibus ab aristobolo itercessionē implorauere:ut matrē ab executiōe præcepti seueriores ad meliora inflecteret: Ille sibi gratiā parare cupiens:nō detractauit. Mulier ægre licet:oranti tñ filio concessit:ut contuitu honorū quos gesserant qui in huiusmodi inuidiā arcessebant: supremæ necis sententia mitigaret: atq; eos tñ quos obnoxios suspectaret:patrādi flagitii incētores fuisse urbe egredi iuberet. Qui accepta uitæ securitate per agros dilapsi. Cap. 13. Eodem tempore causa accidit ut Damascū iuuentus dirigeret:qm̄ Ptolemęus frequentibus incursionibus incolas memoratæ urbis terrebat:cuius negocii necessitas occupauit de exercitu Alexandræ ualidam manum:Cleopatrā quoq; Tygranes qui Armeniis imperitabat in urbe cui nomē Ptolemais obsidione clauserat: quem muneribus Alexandra mulcebat: ut a se auerteretur. Quem Luculus facta interruptione in terras Armeniorum infectis rebus redire coegit: consultius ducentem sua tutari quam aliena adiungere. Tantis itaq; negociis intenta Alexandra: in morbum incidit: Quam occasionem rapuit Aristobolus ad suas artes: & congregata manu conspirantibus secum quos feruor naturæ ad præruptа queq; audendum cupienti adiunxerat: thesauros occupat: eorumq; copiis inuitat ad militiam uoluntarios ac precio componit: ut in omnia quę uellet fidem quę

Universidad de Deusto Biblioteca

staret:insulas regni iduit. Turbatis animi Hyrcanus matrẽ lachrymis cõueniebat. At illa spirans fortia filios & uxorẽ Aristoboli in castrũ reclusit:cui nomẽ primo Baris:postea Antonia appellatũ:de quo supra memorauimus. Cœpta Alexãdræ celeri eius obitu destituũtur. In hæreditatẽ omnẽ Hyrcanus successit:qui uiuente adhuc matre dignitatem iduerat sacerdotii:Aristobulus uirtute & sapiẽtia pstabat:resusq; ad cõtentionẽ atq; cõgressionẽ deducta urbi consertũ plæriq; relicto Hyrcano illum alterũ bello meliorem secuti. Hyrcanus comitãtibus secũ qui bello reliqui fuerant:cõfugit in Antoniã: repertisq; filiis & uxore aristoboli per obsides salutem inuenit:qa ne quid asperũ in suos fieret Aristobolus pacto cõsuluit. Conuentũ fratrũ huiusmodi fuit:ut regno hyrcanus cederet:atq; ad Aristobolũ ius omne imperii trãsiret:nec tñ Hyrcanum i honorum re linqueret. sed regni exortem honore alio fungi sineret:quẽ ipse impertiuisset. Trãsactio huiusmodi etiã religione tẽpli sacratam assensionẽ utriusq; tenuit uoluntariam:inde cũ gratia discessum est:ac se inuicem salutantes:Aristobolus in aulam regiam sese recepit: Hyrcanus æquanimiter in domum Aristoboli consessit. Cap. 14. ¶Sed fuere quos metus ac rerum mutatio incesserat: qui se studuisse aduersus Aristobolũ recordarentur:& præ ceteris Antipater:is erat Idumęus genere:moribus apud suos clarus:non tenuis pecuniæ:& ideo ꝑualidæ potẽtiæ:arte mira factus ad cõtẽnendam pecuniam ꝓp conciliandam gratiam. Qui Hyrcanũ consiliis suis perterritũ ꝙ nullam salutis suę spẽ tutam haberet:qui imperio decessisset:nisi transfugio consuleret:ubi ad suas artes inclinauit:insinuat Arethę regis fouendũ auxilio uirum:qui circũuentus foret ut regno cederet:decorũ hoc fore regi si arbiter fieret imperii restituẽdi:multoq; pulchrius si circũscripto cui primitiua regni cõpeterent dolo sublata reformari iuberet:illum uersutũ & callidum:& ideo suspectum uicinis:hunc mitẽ & quietũ qui pro sũmo beneficio acciperet quicqd sibi ab externo tribuereť:cui frater ẽt regnandi ius ademisset. Præparatã itaque arethę regis gratiã Hyrcano annũcians fugiendi spem detulit:& uiam ꝺemonstrauit: ut secum peteret Petrã in finibus arabiæ sitam:quo in loco regem adirent. Qui ꝑcibus antipatri doniſq; inflexus:plurimam bellatoꝝ manum Hyrcano adiunxit:ut regno restitueretur. Erant fere peditum equitũq; quinquaginta milia:a quibus prima pulsus cõgressioe aristobolus Hierosolymã cõfugit:ibi quoq; intutus aduersus tantã hostiũ multitudinem quę clausum expugnauisset:nisi Scaurus ductor Romani exercitus alterius belli occasione quod aduersus Tygranẽ gerebatur:soluisset obsidionẽ missus a Pẽpeio: cui recepti Mithridatis ultio grauis belliq; in socerũ trãsferẽdi ꝓpositum exarsit:qua cã Syriã infestari p Scaurũ ꝑceperat:quũ ipse Tygranẽ atq; Armeniã urgeret. Scauro itaq; aduenięti Damascũ quẽ Metellus & Lolius funditus euerterãt:occurrere fratrũ legati sibi qbusq; Romanæ opis auxiliũ implorantibus:& q̃uis iferioribus esset uiribus aristobolus:ꝑderauit tñ pecuniæ oblatioe. Vẽdiť sũma ꝓlialis certaminis talẽtis trecẽtis:& iustitia postulati ꝑcio pẽsať. Qua pecũia sibi annumerata:denũciat Scaur9 Hyrcano regiq; arabiæ discedere ab obsidione:aut si pmanerẽt:scirẽt sibi aduersum Põpeiũ & Romanos bello certãdũ. Eo terrore obsidio soluta:arethas Philadelphiã petiit:Scaurus Damascũ reuertit:aristobolus aũt uix dudũ idoneus ꝓpulsando periculo manũ collegit:hostẽ insequiť:& ad Papyronẽ (id uocabulũ loco) sex milia hostiũ simul & fratrẽ antipatri Fallionẽ prœlio fudit:Hyrcani atq; antipatri spes lapsa est: qbus fiducia ois in arabiæ uiribus erat. ¶Sed ubi Magnus Pompei9 abire Syriam cœpit:& Damascũ aduenit:a Romanis quorum auxiliis infracti de manibus uictoriam amisere opem postulant:Pompeiumq; adeunt tanq̃ iusti arbitrum & minime auarum pecuniæ. allegationibus itaq; non muneribus ut ante uiti cœpere: quoniam integer animus aduersus

corruptelã pecuniæ laqueis auaritiæ nõ capiebať:& gratuito odisse poterat fraterno infidiaꝝ honori: & ideo his eũ adorsi querelis qbus & aristobolo fieret inuidia:quũ indignus aliena inuaserit: & Hyrcano conciliareť gratia:cui uel merito uitę uel ætatis suffragio regnandi ius cõpeteret:astipulante psertim matris auctoritate: q̃ & iudiciũ eligendi habuit & ius cõferendi. Nec aristobolus diu abfuit: q̃is nihil in magno pectore qđ suis artibus cõduceret:intuereť. Præsũmebat tñ de Scauri redẽptione:sesęq; eius iactabat societate. Venit itaq; regio ornatu pditus: & ꝓpe maiore q̃ solebat stipat9 ambitu:ut q de iustitia diffideret:ad qescẽdi piudiciũ excluderet:spẽ obediẽdi negaret:sed diutius tolerare Ro. cõsulis sublimitatẽ nequit:cui mos erat regni exorti regib9 iperitare. Itaq; ubi ad urbẽ uentũ est cui nomẽ Diopolis, alio cõcessit Rõanæ dignitatis supciliũ dedignatus regni tumore. Qua secessione aristoboli est nõ mediocris datus offensionis locus:usq; adeo cõmoto cõsule ut statim arma Rõana in Iudęã cõuerterenť. Cõiunctis Syriæ ẽt plærisq; auxiliaribus:quẽ ubi cõperit aristobolus ad urbẽ Scytopoli atq; Coreas appropinquare unde erat Iudęæ exordiũ possessionis:cõfugit in alexandriũ castrũ munitũ admodũ:& in monte altissimo sitũ. Quo cognito iubet eũ Pompeius descendere:at ille tanq̃ herili ꝑcepto obedire indecoꝝ existimãs periculũ potius subeundũ: q̃ obtẽperandũ impio animi imodicus arbitrabať. Sed referta populis Rõana castra desup spectans simul a suis monitus nõ lacessendos quoꝝ in nomẽ ac potestatẽ totus prope orbis terrarũ concesserat, descendit:pluribusq; usus qbus regnum sibi iure delatum astruere cõtenderat:uel generis debitum necessitudine:uel exercitus iudicio qui secutus sit ualidiorem:deseruerint ignauum:uel euentu prælii uel pacti cõuentione ad munitionem reuertit:rursus cum Hyrcanus pręsulem adiisset uocatus ad iudicium aristobulus sese representauit: Sed cum adhuc comperendinari cognitionem uideret: in castellum regressus est. Melius enim inter spem & timorem putabat: ꝙ imperiis eius obediendo ad sui gratiã Pompeium inflecteret. Sed ne uí adigeretur:iterũ imperio cedere:in alexandriũ sese recipiebat. Nec præteriit Magnum regis uersutia:iubet eũ discedere munitionibus:idq; facturum datis ad singulos custodes munitionum litteris sese astrigeret: iussis qdem paruit quæ non audebat refellere. Protinus tñ Hierosolymitanis mœnibus se abdidit:& bellum aduersum Romanos parare cœpit. Põpeius quoq; fugientẽ insequi: urgere clausum:neq; parandis belli usibus tempus ullum dare:direxit Magni intentionem de Mithridate nuntius ꝙ morte bellũ finisset:urbs Hiericho in finitimis suis Pompeium tenebat:cum rei memoratæ indicia uenirent:locus prope urbẽ i quo balsamũ gignitur:uirgultisq; innascitur:quæ acutis lapidibus incidunt pueri agricolarũ: perq; eas incisiones distillat humor lachrymis pulcher rorantibus. Inde uir militiæ uetus compositis ordinibus ad uesperum castra mouit:& primo diluculo Hierosolymitanis mœnib9 astitit:atq; iprouisus armatas acies ifundit. Cap. 16. ¶Obstupefactus Aristobol9 dispositionis specie:uirorum robore:militũ alacritate sponte occurrit:ueniã ꝑcať: pecuniã:urbẽ:seq; offerens: Verbisq; in mollius suppliciter inflexis mitigauerat idignationem consulis:sed irrita precatione:quia effectus deerat promissionis nõ solum negatis pecuniis:sed ẽt urbe exclusо Gabinio qui oblatum petitum uenerat:bellũ incubuit. Nãq; Magnus adhibitis custodib9 Aristobolo:urbis mœnia speculari cœpit:atq; explorare diligẽtius:qbus i locis tẽtaret irruptionẽ:sed quũ & ualida muroꝝ circũspecta ret ꝙ expugnari nequirẽt:& tẽplũ in urbe haud inferioribus circũdatũ munitionibus: ut geminũ esset igressus periculũ:& a defensoribus tẽpli:& ab his qui muroꝝ ꝓpugnacula tuerentur:hesit animi dubius:sententiæq; incertus per aliquãtulum tẽporis: cum subito intra urbem orta seditio uolentibus Hyrcani sociis urbe recipere Pompeium re-

nitẽtibus Aristoboli ꝓpugnatoribus:illi portas aperire Magno:isti obserare:bellumq; inferre:ne regẽ eriperẽt.Sed pluribus quos terror potẽtiæ Romanæ auxerat cessere in feriores:atq; in tẽplũ sese recepere soluto ponte:qui transitu perui urbem ac templum medius coniunxerat. ¶Receptus itaq; in urbem est exercitus Romanus:& suis manibus Iudęi aperuere portas:nõ multo post urbis ac templi expugnatorib9 futuris.Completumq; est illud dauidicũ.Deus uenerunt gẽtes in hęreditatẽ tuã:polluerunt templũ sanctũ tuũ.Sponte itaq; tradidere regalia sua:cessere aulicis:Pisoni claro iter suos uiro & militię stipẽdiis exercitato id negocii cõmissum est ut manu ualida:aulam regiã:cęteraq; urbis tuẽda existimaret.Quod ab eo sollicite curatum quasi ad ea defendẽda potius q̃ occupãda Romanũ exercitũ ductauerit.Ad tẽpli aũt irruptionẽ qm̃ pertinaciter resistebaẽ Iudæos Magnus parauit socios uidelicet Hyrcani:ut si fieri posset aliena Romani mysteria non prophanarent:simul ut suis manibus Iudei fossas replerent:impio ministerio & turpi obsequio seruierunt manus eorum in cophino:mentes in sacrilegio:sed nihil proficiebat congestio cum reniterentur e muris Aristoboli fautores:& desuper afferrent impedimentũ:irritaq; Pompeio fuissent exordia:nisi incurrẽtibus sacris religionis quibus ab omni uacare opere Iudęos uetus obseruatio foret,imminere suos aggerẽ dis terrarum tumulis imperauisset:sola enim conserendæ manus usurpatio in consuetudinem uersa:etiam sabbato si tamen inferatur prelium:& salute extremum petatur periculum,decernendum sibi ferro iudæi existimant:reliqua certamina religioni ducunt.Iã uallum excreuerat:iam machinæ admotæ:repugnabant regii murorum altitudine ferociores:nec itermixti pliis ꝓpriore Magni accessu iclinabanẽ.Stupebat Põpeius acres uirorũ aios:muri decorẽ ac magnitudinẽ:& nusq̃ remissa officia sacerdotũ i medio belli furore:tanq̃ ꝓfunda pax esset nihil decrat sacrificioꝝ solẽnitati:inter bellatoꝝ iacula mortesq; cęsoꝝ fundebaẽ sanguis hostiaꝝ.Victima altaribus ponebaẽ:ante arã positi feriebanẽ.Tertius iam mẽsis anceps adhuc certamẽ tenebat.Prius Sylla ortus Cornelio Fausto9:& duo centuriones quoꝝ uni nomẽ Furio:alteri Fabius erat:deiecta turre muroꝝ:templũ irrupere singulis sese cateruis:& circũdantes undiq; tẽpli iteriora:quos cũq; reppererãt:gladiis trãsuerberabant:cædebanẽ fugientes:repugnãtes alii obtrũcabanẽ.Nullus parcendi modus.nec tñ ea sæuitia bellantiũ obseqa uatũ impedita.Nudatis gladiis iminebat hostis:illi tñ sine ulla ꝓturbatione soliti uicẽ muneris exequebanẽ. Nullũ intermissum est officii genus.Quicqd ad purificationis solẽnitatẽ:qcqd ad cultus sacri obseruantiã spectare poterat impletũ est.Tanta erat cura ministerii:atq; utinã pro ueritate deuotionis & fidei fuisset:maiora quoq; a suis orta pericula q̃ sibi ab Hebræis inuicem inferebanẽ:atq; intus pugna uchementior:& seditiosis ꝓpius & anceps periculũ:a frõte externus hostis:a tergo lateribusq; domesticus urgebat. Cap.17. ¶Ita concluſi undiq; alii se præcipitabant:alii patriæ incendiis exurebantur.Sacerdotes tamen usq; ad ultimum in suo munere perseuerabant:hortantes se inuicem ne in posterioribus ponerent officium religionis q̃ salutis:presidium recte secum agi si pietati impenderetur quod deberetur necessitati:pulcherrimumq; si in patriæ sinu sepeliri liceret.Quid autem iuuaret euadere & superstitem uiuere religioni? præclarum potius op9 muneri cõmori pio.Qd si quis periculi metu deserat,sacrilegiũ est:si quis impleat, sacrificium & pia passionis uictoria.Infulati itaq; sacerdotes iter suas hostias imolabãtur:& amicti sacerdotalibus stolis iter cadauera cæsorũ humi iacebãt.Fusa illic Iudęoꝝ XII.millia:Romanorũ pauci extincti:plures uulnerati sunt.Nihil tñ grauius in illa miseria ingemuerunt Iudęi q̃ q illa abscõdita ante sacrificationũ mysteria retecta gẽtibus ac manifesta sunt:deniq; Pompeius curarũ istiusmodi declinãs superflua dum triũpho

potitus ambusta obiret:sequẽtibus se suorum plurimis:uidit tabernaculũ scdm qd̃ soli principi sacerdotum solẽni accessu patebat:atq; intus aspexit lucernam:& mensam & thimiamata:& tabulas testamẽti:superq; eas Cherubin:multitudinẽ aromatũ dispersam:& sacræ pecuniæ talenta duo millia:i qbus quũ plurimũ auri esset:integer tñ ab oi cupiditate uel ipsa:uel si qua sacroꝝ uasorũ inuenta sunt:intacta seruari pcepit:& sequẽti post excidium die neocoris iussit mundare templi interiota:& celebrare assueta sacrificia:Hircano quoq; principatũ sacerdotii dedit:prompta eius opera usus in obsidiois necessitate:nã & si ifid9 suis:Romãis tñ fidelis ut sua pria expugnaret.Sed puto nemi nẽ dici fidelẽ posse:q suis fuerit ifid9.Nõ pfunctorie itaq; i ipso prœlio iuuit hostes suorũ:uel q; extramurãi ppli multitudinẽ annitẽtẽ Aristobolo:retraxit ab ei9 societate:adoia tñ qb9uel pueniẽdi Aristoboli:ducẽdiq; ei9 auctoritate:uel cõficiẽdo celeriter bello Põpei9 egregi9 ipator fuit.Præclarũ hoc addidit ut i uictoria modũ teneret:deniq; benignitate sibi magis q̃ terrore quos uicerat associauit:auctores trm̃õ belli securi pcussit: Tributũ quoq; uictis iposuit:statuit ducẽ:Iudęæ fines determinauit.Suis ergo finibus circũscripta Iudæa est:reformauit ẽt Gadarã:quã Iudæi euerterãt:rogatus a Demetrio qui patriæ suæ huiusmodi gratiã a patrono popposcerat:& in hac cã & in pluribus apud Magnũ super libertorũ modũ usq; ad inuidiã excellẽs:Aristobolum autẽ cũ filiis & socero ei9 captiuos statuit secũ Romã deducere:sed unus ex sobole regia i itinere elapsus custodibus domũ reuertit:ei nomen Alexãdro:ætas fratre ꝓuectior & sorores duę.Antigonus itaq; æuo iunior eũ fœminini sexus germanitate ad urbẽ deducti:Pompeiusq; Cilicią & inde Romã petiit. Cap.18. ¶At in Syria Scaurus cui ducis officio ꝑerat receptis urbibus quas Iudæi inuaserant in mediterraneis Scitopoli:Ippone:Pella: Samaria:Iannia:Maresa:Azoto:Arethusa:maritimis quoq; Gaza:Ioppe:& ea q̃ Stratonis turris olim uocabatur:postea Cæsarea nũcupata sub iperio Herodis qui & ornatum adidit:& nomẽ mutauit:aduersum Arabas bellũ moliebatur:Iudęam iter Euphratẽ & Aegyptũ:Syriã quoq; suis reformatã finibus iudicio coercens pdandiq; cupidine: quod potius reor:ac ꝓferẽdi imperii gratia summã regni Arabiæ Petrã inuadere uolẽs: difficultate quidẽ locoꝝ impeditus irrumpere nequiuit:plura tñ uel ꝓpinqua urbi uel lõge posita deuastauit:qbusi locis exercitũ eius morantẽ fames iceserat:ac pene icidisset facinus miserabile:nisi per Antipatrũ laborãtibus Romanis Hircanus alimoniã ministrauisset.Idemq; de consilio Scauri Aretham monuisset soluere bellum pecunia:denique trecentis talentis Arabs hoste se exuit:Scaurum redemit:hoc regressionis eius pcium fuit:quę pacis securitatẽ fouebat:q; in locis hostilibus exercitui Romano opera eius exidigentia graui frumẽti facietas facta auxiliumq; prẽsto fuit:Alexander bellum assumpsit. Cap.19. ¶Sed ubi Alexander e uinculis Magni elapsus primum occulte & per aliquãtum tẽporis manũ sibi idoneã cõgregans:deinde palã percursare cœpit Iudæam:exagitari Hircanus:& rebus suis diffidere romanos cura urgere ne bellũ glisceret:qm̃ ẽt murũ reparare Hierosolymis constituerat:quẽ Magnus destruxerat: ac ꝓpe aggressus fuerat opus:nisi Gabinius qui Scauro successit:curatis strenue cæteris quibus terrorem sui nois sparserat:occurrẽdum Alexandri tentamẽtis ęstimauisset. Nec Alexãder refugiẽdum arbitratus:sed decernere ꝓlio ausus cũ decẽ milibus peditũ: mille & qngentis equitibus ẽt castella reparauit:Alexãdriũ Hyrcanium Macherontã receptaculo sibi(si respopposcisset)futura:uel hostibus impedimẽto:qm̃ & arabia non satis fida Romanis ꝓxima erat:Gabini9 quo citius occurreret Marcũ Antoniũ cũ parte exercitus ꝓmisit:ut iter hostiũ impediretur:donec ipse cum toto agmine aduentaret: Antipater cum electis aduenięs & Malichus & Phitolaus diuersis Iudęoꝝ subnixi ca-

teruis:cum Antonio uires iuxere:quos ubi cõfertos Alexander uidit(nam iam & Gabinius aderat)flexit cõsilium:ut retrorsum cederet. Sed quũ iam nõ longe esset ab Hierosolymis:coactus manũ cõserere:victus aufugit:necatis ferme tribus milibus suoꝝ:cęteris captis & dilapsis:uix Alexãdro pauci supfuere: potius ad fugę societatẽ:q̃ ad rebellandi audaciã. Deniq; pacẽ a Gabinio petens:et castella ne qd suspectũ haberent: Rõanis tradidit. Eo bello egregie antonii uirtus emicuit: q̃uis p̃clarũ ubiq; documentũ suæ dederit fortitudinis. Gabinius in quinq; cõuentus Iudęã diuisit: ut ptãtem minueret: ex qua oriebat potior rerũ insolentia. Hyrcano p mãsuetudine ingenii eius sacerdotii honor mansit: totius aũt regionis eius cõuentus nõ uni sed in cõi Hierosolymitanis a Gabinio cura imptita:itemq; cęteri cõuentus simili modo attributi p Gadarã & amathuntẽ & Hiericũta Sefforitanosq;:urbes scilicet potiores diuisi:quo & singulorũ potentiæ nihil relinqueret:& functio regionũ nõ uacillaret:quæ publicã expectaret sollicitudinẽ. Quod & Rõanis ad releuandũ rebellionis metũ:& Iudæis ad deponendã inuidiã cum gratia susceptũ: qm̃ nõ sub rege:sed sub optimatibus degeret hebręoꝝ genus:ad reipublicę romanæ similitudinẽ: in qua nõ unus imperitaret: sed p uices optimi quiq; qbus sortio magistratus cesserat:administrabãt regni qdam exortes:sed regũ arbitri: cõsultũ prouide aduersum inquietudinem gentis æstimabat. Cap. zo. ¶Sed aristobo li fuga redituq; in Iudæã plurimũ turbarum excitauerat: plærisq; refluentibus ad eum quos ueteris amicitiæ gratia sollicitauerat:aut res ultimę: quibus remediũ ex discordia publica quærebat:ima sũmis miscere cupientibus:atq; aliæ spes lapsæ forent. Regressus igit aristobolus munitiões ędificare:alexandriã reparare cœperat: quo cõperto Gabinius Sisinnio & antonio:Seruilioq; cũ parte exercitus: directis cœptũ opus ipediuit: desertis enim munitionibus aristobolus se bello parauit: & quia maiore numero q̃ usu agmẽ trahebat deonerauit inermis populi multitudinẽ: & sola octo millia armatorum coegit adiuncto quoq; Phytolao q uoluntarius ex Hierosolymis cum uiris mille aduenerat:deinde orto p̃lio(imminebãt.n.romani eius ceruicib9)aliquãdiu quidẽ strẽnue pugnatũ:tm̃ ualuit uirtus romana:cæsa Iudæorũ quinq; millia. aristobolus cũ mille uiris irrupit aciem:& in castelli macheruntis munimẽtis sese recepit: duo millia alio dela psa:adorsi tm̃ castellum romani per biduũ ferme dilati:qm̃ de ultimo periculo aristobolus totis uiribus decernebat. Sed nequaq̃ diutius sustentare potuit:captus cum filio antigono quem pariter fugiẽs de uinculis secum abduxerat: ad Gabinium missi & ab eo romam directi sunt. Senatus aristobolo in custodiã detruso:filios eius ad bithiniã dimisit. quod gabinium ferunt epistolis insinuasse:id aristoboli coniugi promissum remuneran dæ sedulitatis eius gratia ob traditas sibi munitiões. Cap. zi. ¶His in Iudęa gestis Gabinius audẽdum aliquid ratus, in parthos expeditionẽ parauit: sed suspecta ptiũ Ptolemæi regis reuocauerunt profectum. Nam ab Eufrate in ægyptum gabinius iter cõuertit: Vsus necessariis ad omnia ministeriis antipatri & hyrcãi. Sed hyrcani per antipatrũ qui pecunia: frumẽto armis auxiliis quoq; exercitũ iuuare ac maxime cõgressos circa Pelusium nisi gnaris locorũ & totius belli generis Iudęis oia ꝓcurantib9 Gabinium facile deterruissent. Sed rursus morante exercitu alexander aristoboli filius in Syriam se se in alterã uelut in uacuam prouinciã imergere moliebat:nisi rumoribus excitus Gabinius reditũ maturauisset:p̃missoq; antipatro reuocasset plurimos Iudęoꝝ ab alexandri societate:quorum multitudine fretus parabat omnes quos i regione offenderat Romanos exitio dare. deniq; dilapsis licet Iudęorũ plęrisq; p antipatri conuentionẽ: auduciã tm̃ non deposuerat:prælioq; adorsus in .XXX. milibus uirorũ circa Itabirium montem fusis:cũ decẽ milibus aufugit:reliquorũ dispersione bellũ confectũ. Gabinius cõpositis

ad arbitriũ antipatri reipu. hierosolymitanę negociis:inde ꝓfectus Nabatheos p̃lio subegit:Mithridatẽq; & Tygranem fugientes de Perside occulte remisit:palã tm̃ militibus intimauit fuga lapsos. Successit Gabinio Crassus: & ꝓfecturus ad Parthicũ bellũ omne qd̃ erat hierosolymis aurũ in templo abstulit. & præterea duo milia talenta detrahi iussit:q̃ Pompeius intacta reliquerat: nec longũ lętatus ubi trãsmisit Eufratẽ exercitũ amisit:& ipse extinctus est. Eo successu Parthi lætiores transeundũ in Syriã credidẽrũt: quos strenue insidiis excepit Cassius:& cõmissæ sibi ꝓuinciæ finibus repulit: nõ sine graui detrimento hostium:cũ effuse uenientes q neminẽ sibi obsistere ausurũ arbitrarent:locis præuentos angustioribus occupauisset. Deniq; fusis suoꝝ pluribus bellũ deseruere. Cassius repulso hoste securus ꝓuinciæ:in iudæã irruit: & Taricheis delectis xxx. millia iudęoꝝ in seruitutẽ Phitolao quoq; suspectũ dolo quo partes Aristoboli sulciret uendidit:iugulari iussit. Neq; expers consilii eius Antipater fuit: ut ęmulũ potentię q̃ maxime excluderet. Cap. zz. ¶Si Antipater cognouit uxorẽ cui nomẽ cypris splendidissimo inter arabię fœminas loco ortã:atq; ex ea suscepit liberos quattuor sexus uirilis & unã fœminã. Viris huiusmodi uocabula. Primus Phaselus sequens heros uocati:tertius Iosephus:quartus Pheroras: & Salome filia. Eaq; cã uir egregie factus ad emerendã muneribus:atq; amicitia societatẽ potentiũ: gratiam p̃cęteris sibi regis Arabũ cõciliauerat: quia de locis Arabię uxoris acceptę p̃tendebat necessitudinẽ. Deniq; aduersus Aristobolũ decernere p̃lio parãs filios suos p̃dicto Arabũ regi q̃si mutuę charitatis pignora direxit. Quos ille q̃ depositũ iuiolabile susceptos eo cultu quo liberos domi habuit:& postea repetitos pri reddidit. Sed cũ Aristobol9 bello supat9 in uinculis haberet: Alexãder filius eius cũ secundũ cõuẽtiones pacis qbus eũ cassius ad Euphratẽ rediturus deuinxerat p̃lio uacaret:quũ confinia pfidis haud ullo suspecta parthorum trãsitu infestarentur:& blandæ trãquillitatis species in oriẽtis ptibus humanas leuaret solicitudines: Cæsar trãsalpinis regionibus galliarum italiæ sese infundẽs: Pompeiũ senatũq; ultra Ionium mare expulit. Italia exclusus Acmathiã Magn9 petit:ecq; diuersis ex locis Rõana iussit agmina sequi q̃ ibi bellum pararet. Quibus intentus gerendis Aristobolũ quẽ Romæ uinctũ reliquerat eum cæsar qui inter urbẽ Romã atq; põpeiũ medius erat:q̃ de flaminia in appiã compẽdiis tramitib9 Magnũ sequebat:ut uel ipsum exciperet:uel interciperet eius exercitũ, uinculis leuatũ tributis ẽt militaribus numeris in syriã direxit:ut Iudæã sibi adiungeret: Põpeiũq; a tergo urgeret. Sed in exordio tẽtamẽtorum ubi ad locum peruenit ueneno interemptus:imperfectũ negociũ reliquit. Opinio mortis eius põpeii fautoribus adscribebat: ita lusæ sunt dispõnes cęsaris: & destitutæ Aristoboli cupiditates noua quadam mutatiõum uarietate:ut tutior fuerit exul inter hostes in uinculis captiuus:q̃ iter suos ciues:domi nus in cubiculo: rex in conuiuio. Quo comperto põpeius q̃ Aristobolus i iudæa recidiua sibi bella reparare tentauerat etiam filium eius Alexandrũ iugulari iussit:uspectum nimis i partes cæsarianas. Scipio Cnei mãdatis obediẽs pro tribunali statuit reum:ut species iudicii ptenderetur: accusatorib9 quoq; adhibitis:atq; in eum qui romanam rem publicã armis iquietasset snia ꝓlata: ut pro iuris potius auctoritate q̃ pro executiõe p̃cepti more quo duces hostium cõuictus rebellionis:securi percussus ęstimaret. Cap. z3. ¶Cognita utriusq; nece Ptolemęus q susceperat Aristoboli germanos:& uxorẽ Alexandri Philippionã filium suum i urbem Ascalonã direxit memoratos fratres accersituꝝ:ille aduenięs suscepit Antigonũ atq; eius sorores:ut ad patrẽ deduceret:usu & cõsuetudine amoris ignicu lus obrepsit adolescenti ignoscendo ꝓfecto:si scirent tyrãni ignoscere: atq; alteram de sororibus accepit sibi in cõiugii societatẽ. Non tulit hoc Ptolemæus pater: sed occiso si

lio nurũ propriã sibi iunxit: mox egregius censor q inexoratã in filio dãnaret cõiunctio nẽ ut ipse se parricidio & incesto cõtaminaret. Pompeio interfecto q̃ dum arma Cæsaris fugit: spadoni ægyptio caput suũ amputandũ p̃buit, conuersa res. Præbuit tñ ea patientia caput: qa tanto⁹ populorũ aliquotiens victorẽ decebat: & ut in illa victi sorte exulisq; cõditione cõspiciẽs rerũ humanarũ ludibriũ: & uarietatẽ, gladio ceruicẽ offerret: ab eo cui regnũ dederat pro gratia mortẽ receptur⁹. Post cuius necẽ mutatio facta plærisq; ex familiarib⁹ Magni amicitiã cæsaris expetẽtibus p̃cipueq; Antipatro ĩcredibilẽ in modũ p̃dito ad oẽs quo⁹ affectarẽt amicitiã. Omnibus. n. necessarię opes: & maxie in prœliorũ apparatib⁹: ubi ex inimicis atq; aduersariis sępenumero cariores efficimur. Etenim qa Ptolemęus ęgypti rex fidem lęsit: ab ipso cęsare bellis grauissimis premebatur. Cap. 24. Pergamen⁹ Mithridates cũ omni manu quã secũ deduxerat pelusiacis repulsus obstaculis: in urbe Ascalone resederat. Desperatoq; transitu & conatu irrito: nec iam se cõmittere bello audebat: locis iniquioribus: & impar uiribus. Cui Antipater Arabes primo ĩ auxiliũ adsciuit: deinde tria milia Iudęo⁹ ualida manu & munita armis secũ pduxit. Cõmouit ẽt Syrię potentes in adiumentũ ipsius: Ptolemęũ q habitabat in libano & Iamblicũ: & Ptolemęũ alterũ. Quorũ freti societate: ẽt alii populi accensi sunt. Quib⁹ adiunctis uiribus fretus Mithridates: Pelusiũ accessit: & cũ trãsitu prohiberet: obsidionẽ adort⁹ est. Quo loci Antipater p̃clarũ militię documentũ dedit. Siquidẽ resistentibus oppidanis: cũ summa ui belli utrinq; decerneret: prius cũ suis diruptа murorũ parte ĩ qua ipse prœliabat urbẽ irrupit: eãq; cepit. Nec tñ finis laboris adiumentiq; : sed etiam cum introrsum exercitus pergeret: & circa eam quę appellat Onię regio Iudææ Aegyptii uellent resistere quo intercluderent iter, rursus Antipater non olum remouit prœlium: sed etiam ad exercitum iuuandum quæ necessaria forent usui humanitatis ab ipsis qui arma contra parauerant ministrari effecit. Vnde memphitæ quoq; animos a prœlio reuocauerunt: & se Mithridatis societati uolentes dedidere.
Qui prætergressus suspectiora cum reliquis ægyptiis conferendum ratus: liberioribus quidem locis: sed ualidioribus uiris regionis ipsius cuius incolatus iudæorum exercitus appellabat: strẽnue decertauit: adeo ut prærupto sese periculo daret: ac pene extinctus foret: nisi Antipater uidens totum: in quo Mithridates erat dextrũ cornu a cohorte urgeri: ex alia quoq; parte includi flumine: nec ullum effugium uiris irruisset a cornu sinistro super eos: qui Mithridatẽ cedentem persequebantur: quos eo usq; infectatus est: donec omnis hostium populus extingueretur. Eo prœlio octoginta solos Antipater uiros de suis amisit: supra octingẽtos Mithridates: ita ut ipse pręter spẽ euaserit: atq; hoc uno momento clades secuta antipater multis uulneribus corpore exceptis egregiũ uirtutis suæ testimoniũ apud cęsarẽ inuenit. Mithridate p̃sertim non solum suæ absolutionis interprete: sed etiam fortitudinis p̃dicatore: qbus rebus egregie cęsar delectatus: in honorẽ Antipatrum: ut oportebat iter amicos recepit. Deinde ubi ea quæ in ęgypto forent constituenda disposuit: atq; in syriam processit: Romanæ cũ reipublicę honoribus affecit. Talentum quoq; contulit: cęteraq; ut probato sibi uiro gratię suę pignora impertiuit. Hyrcano ẽt summũ pontificiũ de sententia Antipatri uolẽs firmauit. Cap. 25.
¶ Antigonus quoq; in syria Cęsari occurrit: & quem uel patris deflere erũnam conueniebat ueneno per amicos Pompeii interfecti: uel supplicium germani quem Scipio sũma crudelitate: tanq̃ reum securi percusserit: iuidię magis q̃ doloris partes exequebat: ut Hyrcanum & Antipatrum incubare alienis: quæ sibi: & fratribus suis per scelus cepta forent: quæstu grauissimo coacerbaret extorrem se factum habitatiõis paternę: terram in qua sit natus negari sibi: tñ suas iniurias tolerabiliores uideri: multo acerbiores

illas: qbus tota gens populi iudæo⁹ ab Hyrcano: & Antipatro afficeret. Eosq; de bñ gestis in ægypto rebus uendicare gratiã: cum illud Mithridatis iuuandi munus non ex insita in cæsarẽ beniuolẽtia sedulitas ulla detulit: sed ex pompeianæ conscientia societatis formido extorserit: ut essent offensionis obtẽtus. Aduersus ea Antipater: non uerborum referens uicẽ: sed re⁹ assertorem scidit uestem: & nudus indumento⁹ plenus uulnerũ diloricato amictu: offerens oculis circunstantiũ spectatæ indicia uirtutis: En inquit maliuolentiæ meæ in cęsarẽ testimonia: defendant reũ quæ tanq̃ animi lumina micant. Has ego cicatrices tibi cęsar uolnntatis internæ obsides tribuo. Hæc ego fidei depono pignora: & inscriptos cordis apices gero. Si ciuibus non creditur: hostes interrogentur pro quo uulnera illa susceperim? Quid in me aliud nisi fidem quã tibi deferrẽ perseque bant? At obiectat mihi Pompeii gratiã Fateor Cęsar me non homini: sed nomini Romano amicũ fuisse: idq; studuisse egregie: ut uestrę reipublicæ mea officia impenderentur. Militaui itaq; nõ uni sed omnibus: fuerit mihi carus Põpeius: sed ante mihi ille cœpit amicus esse: q̃ Cæsari esset inimicus. Tuus ille gener erat: & tu socer illius. Cũ esset in partibus Iudææ: iuui ut imperatorem Romanum: non tamen ea pro illo quæ pro te excepi uulnera. Tibi impendi uades mortis: & ictus telo⁹ excepi hostilium. Quid mirum autem si captiuus uulnerum decus nescit? & fugitiu⁹ quid sit fides ignorat? Quid autem perpetuus hostis obiiciat mihi nisi uestram amiciciam? Mirum sane uidetur q, accusatum quenq̃ Romanos adeat Antigonus: quos bello soleat incessere: atq; apud eos exutum se imperio queratur: cuius usum ac negocium non ad sui potentiam: nec ad insigne domesticum: sed ad lacessenda arma Romana: & ulciscenda patris germaniq; exitia desyderauerit. Ingratus salutis tribunal Romanum nõ timeat: sed etiam audeat ultro incessere: cum sciat ictum rebellionis suę consortem pœnas luisse. ¶ Vbi Antipater finẽ dicendi fecit: Cæsar ,pnunciat dignũ magis sacerdotio Hyrcanũ uideri: Antipatro aũt detulit potestatis electionẽ. Tum ille cundẽ arbitrũ honoris & moderatorẽ expetens: atq; in eo q honorẽ daret ponẽs mensurã honoris: astute satis & uerecũde de eus tulit: & incremenrũ potentię. Totius. n. Iudęę ,pcurator factus est Antipater, sane poposcit ut muros Iudæę q bello diruptі fuerãt ędificaret. Tantũq; negociũ datæ fidei secur⁹: & postulauit & impetrauit. Eaq; ut moris erat Rõanis ĩpatoribus arbitrio Cęsaris in capitolio scripta sunt: q̃ insignia honoris Antipatro cõferenda Cæsar ęstimauisset: ut & suę iustitię & metito⁹ iuri posteritatis quoq; cognitioni indicia extarent. Prosecut⁹ aũt Cęsareã Antipater: ex Syria ĩ Iudęã flexit iter. Et prio quẽ Põpei⁹ destruxerat murũ in ueterẽ statũ reformauit. Deide tumult⁹ repsslit cõueniẽs singulos affectu parẽtis: núc molliorib⁹ monitis: nũc minis: ut q̃ pacis essent potius q̃ belli seq̃nda arbitrarẽtur: neue exasperarẽt animũ regis. Qui si offensus maneret: ciuẽ pstaret. si cõmoueret: tyrãnũ exhiberet: & si mitis esset natura Hyrcanus: cauerẽt tñ ne cũ cõtumelia exacerbarẽt: sibi quoq; studiũ esse ut in mediũ cõsuleret: pro sollicitudine pia: nõ ,p potestate. Sed si nouare aliqua tentarẽt: uindicandi animũ sibi nõ defuturũ: Romanorũq; amicicią potius q̃ dominationẽ experirentur. Cui enim dubium foret ex amicis in arma erupturos: si eum ,cui regnum ipsi firmauerãt: cognouissent regno exutũ? Simul qa lenitudine ingenii tardiorẽ Hyrcanũ nouerat ad exequẽdas publico⁹ muneꝝ necessitates: si iis suis diuidẽdam tuendæ regionis curam putauit: q, ille impar tantę molі imperioq; esset. Fasełum itaq; seniorẽ ex liberis pręsulem Hierosolymis & ducem militię constituit: Herodẽ quoq; minorẽ natu atq; admodũ adolescentẽ pari honore Galilææ pfecit. Qui ubi potestatẽ adeptus ẽ natura acrior ad obeũda negocia statim ingenio suo materiã iuenit. Cap. 26 ¶ Laborabat enĩ Syria Ezechię latronis icursionib⁹. Quib⁹

ille ꝑdatoriæ manui princeps totã infestabat prouinciã: atq; oibus locis infensus erat. Quẽ correptũ iugulari iussit: multosq; ꝑdonũ interemit: quod ei maximã uirtutis gloriã peperit: & uberẽ apud Syros gratia. Vnde in urbibus ac uicis canentiũ uocibus celebrabatur: quasi pacẽ & qetẽ publicã multo post tempore reformauisset. Excitat hic sermo secũdo plębis rumore diuulgationẽ piã laudis fraternæ: ut Faselus quẽ ada quæreiunior̃ natu uirtute nõ poterat: adæquaret mentis benignitate athletus in primor̃ locum beniuolentia ꝑstantioribus: qui seuera temperarẽt gratia. Vnde & maximus honor Antipatro: quasi parenti publico deferebat. Ipse tñ nihil de beniuolẽtia ac fide mutauit: qua obseruare Hyrcanũ solitus erat. Sed difficile ẽ in prosperis inuidia carere. De niq; primũ tacitus Hyrcanus ad iuuenũ laudes uellicabatur: uehementius tñ eũ quæ ꝑclare gesta in Herodis operibus ferebaẽ exasperabant: quã ultra leges Iudæor̃ & priuati modũ progressum uidebat: ut oẽm sibi cum fratre ac patre uindicaret potentiã: regẽq; exuerent oi honore: quũ nihil ꝑter nomẽ resedisset: q; uacuũ potestatis inanẽ spẽm ꝑferret. Deniq; inconsulto eo plurimos neci datos ac sine mãdatis regalibus iterfectos: quos lex patrũ perire non sineret: unde oportere Herodẽ in cãm uocari plaríq; aiebãt ut rõnẽ daret qua gratia uiolauerat legẽ: quę iauditos uetaret exitio dari debere. Assurgere Hyrcanũ: uel hinc experiri uerũ regẽ an priuatũ sese Herodes gerat. Qui uocatus i iudiciũ: nisi adesset manifestũ fore: quo tãta ei⁹ isolẽtia aspirauisset. ¶ His atq; hmõi regior̃ satellitũ sermonib⁹ Hyrcan⁹ ꝑ iuidiã paulati accẽdebaẽ: q; ꝓpriorẽ ignauiæ pudorẽ increpitabãt: q; regaliũ negocior̃ iure decesserit: trãsfusa in antipatrũ & filios eius ptãte: quos dominos cõstituerit licẽtia sibi regnãdi imminuta: Quibus excitus statuit Herodem iudicio suo non defore purgaturum quę aduersum leges usurpata obiectarenẽ. Herodes tametsi in iudiciũ se uocari indignareẽ: tñ uel patris monitis: uel consilio placidiore aduentabat: ꝑoccupatis Galilææ munitionibus: sed tñ neq; inuidioso agmine ut bellũ minari uidereẽ: nec iterũ intuto ꝑfidio: ut salutẽ ꝓderet: fultus quoq; Sexti cæsaris erat aspirante gratia: q; metuens nequid iuueni insidiarũ irrogareẽ: ꝑscripserat Hyrcano mãdatis seueriorib⁹ a iudicii ut grauioris piculo temperandũ putaret. Vnde magis absolutionẽ iudicii Sexto detulit q̃ uolũtati: q̃uis Hyrcanus & si ifimulantibus cesserat: ut eũ in cãm uocaret: uoleas tñ absoluerit: qm̃ seruare Herodẽ q̃ persequi malebat. Sed ille iuuenili calore iniuriã doleus: absolutionis ingratus perrexit ad sextũ ꝓpositu studio: ut si iteꝝ uocareẽ: nõ obediret: deditq; obtrectãtibus insimulandi locũ: q̃uis Hyrcanus nõ assurgeret ad ultionẽ quũ uideret superiorẽ. Recordatione tñ iniuriæ q̃ tractando aliẽ excitus Herodes: cõgregato exercitu petebat Hierosolymã: ut solueret oẽm Hyrcani potestatẽ. ac pene effecerat: nisi a fratre infractus & patre impetus eius consenuisset: rogantibus ut insurrexisse satis putaret: & mutatiõe uindictæ modũ ponere t: abstineret tñ ab impatoris exitio: sub quo nõ mediocriter assequut⁹ foret gratiã: ut tantã potestatẽ adipiscereẽ: Læsum quidẽ uideri: q; in iudiciũ uocatus sit: sed rursus affectũ gratia: q; absolutus. Durũ nimis si iniuriã persequaẽ: & ꝑ salute ingratus sit. Dubiũ deide ancipitẽq; esse bellor̃ euentũ: grauẽ quoq; iuidiæ sarcinã cũ impatori suo arma iferat: & ei q paterno affectu eum fouerit: sæpius iuuerit: nequaq̃ leserit: nisi cũ aliis cõsiliariis usus umbrã ei excitauerit iniqtatis: quale lusum arbitrareẽ. Cap. 27.

¶ His & talibus fregere iuuenilẽ impetũ: bellũq; intestinũ a Iudęa remotũ. sed Rõanor̃ internicioẽ transfusum: atq; in eos uersum. Siquidẽ a Cecilio Basso Sextus Cęsar dolo interẽptus est: & postea Iulius Cęsar triẽnio & septẽ mensibus potestate functus ꝑpetua: qa priuati habitũ supgressus fuerat: in senatu graues pœnas dedit: Cassio Brutoq; auctoribus Vnde congregatis uiribus: quum ultũ iri filius Iulius adoptiuus patris

exitiũ adiuncto sibi Antonio destinauisset: qa maximã bellí partẽ missis auxiliis herodes iuuisse æstimareẽ: totius Syriæ eidẽ regẽdæ cõmissa est sollicitudo. Quę res antipatro cã letalis exitii fuit. Cap. 28. ¶ Timens enim Malichus Antipatri potẽtiã: quę uirtute Herodis cumulabaẽ: corrupto uno de regalibus ministris Antipatro uenenũ parauit. Quo potato post cõuiuiũ statim moritur Antipater: impigro in cæteris ingenio: & maxime quęrendo stabiliẽdoq; Hyrcani imperio uir strenuus. Tulit grauiter Herodes obitũ patris: cõmotoq; exercitu ultorẽ pollicebatur. sed fraterno cõsilio reuocatus: ne bello itestino Iudęa inter Herodẽ & Malichũ uexaretur, parato ad repugnandum & maxime dissimulãte Malicho q; necis Antipatri cõscius foret: in aliud genus ultiois facile traductus est: ut satisfactiõe accepta q; nulla fraude Malichi Antipater obisset: Hyrcanũ ac Malichũ Herodes ad scænã uocaret: & de snia Cassii qui ẽt suis id negociũ mandauerat ad obeundã ultionẽ directis, parati centuriones ꝑpositiq; Romani exercitus ueniẽtibus Hyrcano simul ac Malicho occurrere i littore: atq; euaginatis gladiis utrũq; eor̃ circũstetere. Solũ tñ Malichũ multis uulneribus cõfossum ac laniatũ: supremo exitio trucidauerunt. Consternatus eo terrore Hyrcanus: sensum amisit: atq; oi solutus uigore mentis & corporis corruit. Paulisp tñ ubi sese recepit: interrogato Herode qs ꝑcepisset Malichũ occidi: ubi cognouit ex ꝑpositis Cassii Romani imperatoris iussu necatũ: illico respõdit: Cassius ergo & mihi & patriæ meę saluti fuit: qui utriusq; i fidiatorẽ peremit. Sed hoc siue pro metu dixerit: siue ita senserit hyrcanus: haud liquido patet: neq; nostro diffiniri põt iudicio. Insurrexerat Elichus q fraterna necessitudine Malichi mortẽ cuperet ulcisci: sed quia Herodẽ lacessere nõ audebat: fratrẽ ipsius Faselum pulsandũ arbitrabatur. Quo cognito: Herodes mouere se cupiens: retẽtus est corporis ifirmitate. Elichus interea munitiones q̃sdã: & ꝑcipue Masadã ipositis ꝑfidiis occupauerat, Sed ubi Herodi refusus salutis uigor est: recepta oia ipsumq; Elichũ de munitione Masadæ Herodes obsecrantẽ dimisit. Interpellauerat eius potentiã Antigonus Aristoboli amminiculãte sibi Ptolemęo socero quas Herodes ꝑlio fudit: & ciecto Antigono Hierosolymã uictor reuertit. Magna gratia ẽt recẽtis triũphi: & ꝑcipue nouæ cõiũctionis. Nã primo Dosis ei coniunx adhæserat: ex qua Antipatrũ suscepit filiũ: postea Mariamnen Alexandro Aristoboli filio genitã secũdis sibi nuptiis copulauerat: Hyrcano ꝓximã: atq; ob ea regali prędità nobilitate. Nec tñ inuidiã euasit: q; regnũ prępreptum ire Hyrcano affectauerat: Nam ubi bello Macedonico Cęsar atq; Antonius Cassium Brutũq; oppressere: uictoresq; alter in Italiam regredi maturauit: alter in Syriã ꝓperandum credidit: legationibus plurimis affluẽtibus conuenere ad Antoniũ Iudæor̃ quiq; potiores: atq; in Bithyniã processere: accusantes Herodẽ fratrẽq; eius Faselũ: eo q; ipsi uiolenter inuasere rerũ oium potestatẽ: nomen solũ Hyrcano ad speciẽ honoris dereliquissent. Sed pñtia Herodis ꝑualuit & gratia: qui nõ mediocri pecunia sed muneribus opimis Antonii aium sibi deuinxerat. Vñ ne sermone qdem ullo pstrictus ab Antonio euacuauit inuidiã aduersum se directæ legationis. ¶ Iterũ centũ fere uiri Iudæor̃ Antiochiã aduq; nõ minore spiritu accusatũ ꝓfecti apud Daphnen offendere Antoniũ iã totũ Cleopatræ amoribus deditũ atq; eius libidini deseruientẽ: ibiq; arguere cœperunt intolerabilẽ fratrũ ptãtẽ. Mesala contra refellebat assistente Hyrcano: & insolẽtiã gentis redarguebat: q̃ factione paucor̃ excitata suos detrectaret: alienos q̃reret: Hyrcaniq; iniuriã ꝑtexerit: cũ Hyrcanus qd̃ ciuibus esset accõmodũ ꝑoptauisset: Cognitis itaq; allegationibus ptiũ: interrogauit Hyrcanũ antonius: quos aptiores esse arbitrareẽ. Cuius affectu secundũ Herodẽ ac fratrẽ eius cõueniente: quũ uolũtati suæ responsa congruerent: delectatus admodũ q; erat fratribus paternæ hospitalitatis copulatus necessitudi

ne:qñ eũ Gabinio aduenięte in Iudæã gratissime satis antipater hospitio recepit:multis q; percoluit officiis:Herodẽ & Faselũ tetrarchas ordinauit: totiusq; Iudeæ ꝓcuratiõẽ agere prȩcepit.Hinc quoq; multiplicatus est numerus conquerentiũ: nam & si alios legatoꝝ custodia receperat:alios affecerat cõtumelia:illi tñ legati ad antoniũ i urbe Thiro degentẽ:facta in Hierosolymis seditione pergere ꝑcepti uoluntati ciuiũ non defuerunt.Et q̃is grauiter esset in reclamantes uindicatũ:rursus tñ perstrepere ausis: missus est ab antonio Theriorũ ꝑses qui corriperet insolentiæ reos : cũ tam ipse q̃ ẽt Herodes atq; Hyrcanus quærerẽt ne sibi grauissima supplicia:patriæ ꝓturbatiões:& causas belloꝝ gignerẽt:ubi nihil ꝓfectũ:sed irrõnabili cõtẽtiõe miscerí oia cœpere.Direxit antonius armatos a qbus alii cęsi:alii grauiter sauții : ab Hyrcano tñ aut sepulturæ mortui aut medicinæ:qui potuerant euadere gratiã adepti geminæ humanitatis occasionẽ dederequa eius i ciues beniuolẽtia manifestaret.Cęteri quoq; q effugerãt ita urbẽ exagitando exasperauerũt antoniũ:ut ẽt in eos quos uinctos tenebat: suprema supplicia mãdaret. Cap. 29 ¶Cesserat acerbitati isolẽtia:sed decursu fere biennii effluerat se Syriæ Parthoꝝ exercitus Pacoro regis filio & Barzaphrane Persaꝝ satrapa barbarum agmen ductantibus.Quibus stimulator accessit Lisanias Ptolemæi filius defuncto patre cui cognomentum Menneo fuit:exutus iam ptãte per memoratum satrapã sollicitauit Pacorũ ꝓmissis mille argenti talentis:& quingentis mulieribus:ut antigono regnũ daret:Hyrcani solueret sacerdotiũ.Pacorus ministro regio partẽ eqtatus dedit : & qñ ipse rebellionibus intra Syriã detinebatur ut i Iudæam transiret:atq; ãtigono rem gereret:& studiũ eius iuuaret:sed hoc quoq; parum ꝓcesserat : nisi cõfligentibus aduersum se Iudæis Herode ac Faselo & cõtra antigono ducibus de snia antigoni ꝓpositũ foret: ut Pacoꝝ cõciliatorem pacis reciperent.Quod faselus ingenii facilitate obnitente Herode ꝓbatum in tpe mos sibi pernicioſum expertus cognouit natura barbaros esse infideles:nã missus ad Barzaphranẽ quasi pacis exequutorẽ & cũ Hyrcão ꝓfectus occurrit satrapæ astute satis uelanti insidias specie benignitatis.Deniq; profecturis munera dabat:& quẽadmodum circunduceret̃ dispositionibus suis constituebat. Prosequebãtur eos custodię magis cã q̃ socii periculoꝝ.Deferebant̃ nuntii q; mille talentis Parthus redemptus foret ad exitium memoratoꝝ:Ofellius quoq; fugã suadebat : q; a Saramalla Syroꝝ ditissimo factionem eis paratam cognouerat.Sed nec si qdẽ adductus est Faselus:relicto Hyrcano sibi consulere. ¶Verũ adorsus est satrapam grauioribus cõtumeliis q; precio fidem proderet:pluriscq; pecuniã q̃ ęquitatem duceret: amplius pro salute sese dare:q̃ Antigonus pro regno ãnumeraret. Sed Persa fidẽ quam ꝓdiderat piurio cõciliare sibi nisus:& suspitionem oẽm depellere haud multo post dolũ patrauit.Nam eo profecto ad Pachoꝝ quibus id negocii dederant:Faselum & Hyrcanum corripiũt execrationibus:qñ aliud iam facere nequibãt:ultum iri cupiẽtes barbaroꝝ periuria:& perfidiam proditionis.Nec minus Nini minister missus in Iudęam dolis ꝓtenderat ut caperet Herodem:sed illum iam dudum suspectantem insidias barbaroꝝ: grauis ad curandũ cura exercebat:sesecq; itra munitiones tenebat.Nec simulatis a Pachoro mandatis:qbus de Faselo eiusq; insolentia fratrum cõueniret muros egredi: & alloquiis hostiũ sese committendũ putauit:Cognitoq; fratrem & Hyrtanum teneri nocte in Idumeam suos præmisit:atq; ipse cum seruulis insequentes barbaros fudit.Multisq; cęsis in Masadã sese properato contulit:grauiores tñ Parthis expertus Iudęos qui fugienti icubuerant:& suos quidem intra munitiones cõposuit:ultus sese de insequentibus. Ipse aũt relictis ꝑsidiis q̃ matri & fratribus firmioribus ꝑsidio forent:in arabicã Petrã contendit. Infudere se Persæ Hierosolymis:irruẽtes in fugientiũ domos:uersa oia in rapinas bellũ:

tumultus:eoq; ꝓcessit ut regnũ Antigono traderetur.Faselus quoq; & Hyrcanus ꝑ testatẽ eius ad subeũda quæ libitũ foret cõsignarentur.Ille aũt tenere sese diutius nequiuit:sed cõtinuo in Hyrcanũ facto impetu:aures eius dẽtibus suis abscidit:neq̃ ulla reꝝ cõuersione recursus ei pateret ad sacerdotiũ:Sũmũ enim sacerdotẽ imutilatũ esse oportet:nec licere per legẽ liquet:ut mutilato corpore qsq̃ summo fungatur munere sacerdotii.Faselus adscitę sibi mortis celeritate:contumeliã ꝑuertit illiso capite saxis:quę forte occurrerãt:dedignatus seruari ad ludibria:uel iussu alieno mori:qui possit inuictis manibus & ferro negato exitũ uitæ inuenire.Fuit tñ ẽt alius de eo sermo hmõi:q; saucio Antigon9 medicũ adhibuerit:quo uenena uulneri tanq̃ medicamenta infunderẽtur.Quilibet exit9 horꝝ principiũ habuit:spiritus ferocioris addidisset.Allegatur i ultimis suis cũ iã exhalaret spiritũ:cognito q; Herodes uiueret:& fuga paratas insidias euaserit:cũ gratia sese obire:quia superstitẽ relinqueret:qui sibi ultionẽ inferret. ¶Herodes aũt ꝓperauit in Arabiã:sperans se accepturũ pecuniã qua sola barbaricã inclinari posse crederet auariciã:ut fratris redimeret capituitatẽ:ac si uel arabem paternæ imemorẽ dilectionis uel referendis munerib9 tenacioꝛẽ offenderet:ęs mutuũ posceret ꝑcium redẽptionis:ꝑ quo oppigneraret redimendũ filiũ quẽ ad hos usus septẽnẽ puerũ secũ adduxerat. Sed prȩuentũ est pię studiũ germanitatis morte Faseli:& i uacuũ Herodes tã sedulo fraterni studia muneris exequebatur.Prius tamẽ q̃ de morte fratris cognosceret Bocchũ arabię regẽ alienũ repperit:quẽ amicũ credebat.nam is fidem cum tpe mutauit:& iam appropinquantẽ arabiæ finibus Herodẽ uetuit intrare:Cõpositoq; sibi Parthorũ nunciis insinuatũ foret:ne ꝓfugum suũ in regnũ Arabię recipiendũ putaret : belliq; grauissimi cãm sibi gigneret. Quibus offensus Herodes cõtinuo retulit quę iustę cõmotiones dolor prompserat:atq; inde in Aegyptũ conuertit.Mox tñ Bocchũ pœnituit uiolatæ gratię missisq; per quos reuocaret̃ Herodes ꝑuertit.Cui ingresso regionis quas Rinocho-rii inhabitabãt:& de fratris interitu: & de Hyrcani captiuitate q sub uinculis in Pathienen ductus est:ueris indiciis manifestatũ:tantumq; mœroris assumptũ:q̃tum depositũ sollicitudinũ:ut pro bello fugã pararet.Deniq; Alexandriã summo studio contendit:atq; ibi cum honore a Cleopatra susceptus:q; tanti noīs uirum ducem militiæ suis expetendũ partibus arbitraret̃ : unde posthabitis reginæ petitionibus Romã enauigauit: minores procellas hyemis ratus: perturbationesq; Italiæ compertas: q̃ quos in Cleopatræ mobilitate grauiores oibus naufragiis fluctus perhorrescebat : deniq; inexpectatis uentorũ flatibus profectus:circa Pamphiliã periculũ incidit:sed euasit tñ:& mutato nauigio Brũdusiũ prius:atq; inde Romã peruenit.Ibi paternę amicitiæ prærogatiua adiit Antoniũ:deploratisq; suis & domesticarũ erũnis necessitudinũ:quibus in obsidione positis Romã precatũ uenerat:Antoniũ flexit:assumpta ex tanta rerum conuersione misericordia quia rex dudũ potentissimus:& qui Romanę reip.sępius tulerat opẽ:repente ut naufragus: & rerũ oium egens:auxiliiq; inops:suis in periculo positis supplíciter imploraret auxiliũ:sedem mutauerit : in quo & si Antonius hospitalitatis gratia quę sibi cum patre eius Antipatro fuerat propensę inclinaret̃ : maximeq; q; Idumęa tetrarchen faciens regno prędestinatũ liquerat. Cap. 30. Cęsar tñ beniuolentia naturali effusior:& toleratam in ęgypto Antipatri militiam omnibus patris sui Cęsaris pręliis:& hospitalem coniunctionẽ tanq̃ renouatis gratię pignoribus cariora habebat : spectabat tamen uersutũ ingenium regis:non ęquo & bono: sed negocioꝝ suorũ utilitatibus praue intentum.Senatus adeundi data copia apud quem Messala & Aratino astruentibus paterna bene gesta:ipsius quoq; Herodis officia erga romanam remp. patrum auctoritate decretũ est utile Romano imperio regnũ Herodis uideri:q; astipulante an

tonio:bello aduersus Parthos gerẽdo adiungi romãis memorati regis societatẽ cõduceret:dimisso senatu Cæsar atq; antonius & Herodes pariter egressi curia ꝓsequentibus magistratuũ officiis deducunt. Primoq; die quo regnũ Herodi senatusconsulto delatũ foret:antonius adornat conuiuiũ:regẽq; inuitat. Eodẽ fere tpe Iosephus frater Herodis aquæ inopia fugã in nocte cõposuerat:sed tãta subito uis pluuiarum terrã ifudit:ut oẽs repleret ductus aquarũ. Itaq; reuocato trãsfugio qđ ad gentẽ arabũ parabat: obsidẽtis antigoni copias partim insidiis:partim cõgressioe:atq; apto prẽlio fudit:sed & ipse plærũq; aduerso exitu sese in castrũ recepit. Et iam Herodes ex Italia in urbẽ Syriæ Ptolemaidẽ improuisus aderat:propereq; egressus nauigio cum ingenti manu ciuium & peregrinorũ antigonum petebat:occurrẽtibus sibi Vẽtidio & Silone ducibus Romãç militiæ quos antonius deducendo Herodi adesse ꝓceperat. Eos Dellius i hos usus directos ab antonio licet abhorrẽte studio:q; utrunq; eorũ antigonus precio auerterat: specie tñ de proximo conuenire suaserat:si quidem in proximis urbibus reprimendi belli parthici tumultus Ventidius immorabat. Silon aũt intra Iudæã aperta cum antigono societate pecuniam cõficiebat:nec tñ herodes auxilio egebat: cui præter paucos galileorũ uniuersi adhęserant:& quia propositum erat ut de Masada suos q̃ primum cuperet obsidioi Ioppẽ in medio positam pugnãdo cepit aduersariorũ manu retertã: ne ad ulteriora progressus hostẽ a tergo reliqueret. & q̃is iter eius Antigonus impedire cuperet: tñ facili negocio Masadã recepit:suosq; exemit periculo. Deinde profectus Hierosolymã cũ oĩa fecisset ne pugnandi haberet necessitatẽ:asserens se pro ciuibus aduersus rebellionẽ nõ aduersum suos prẽliũ recepisse:lacessitus ab Antigoni fautoribus: & leuioribus spiculis de muro sibi obstrepentes fugere coegit. Nec ulla fuisset uictorię mora ni dux romani agminis Silon subornasset milites:qui de inopia querelã expromerent:uastataq; oĩa circa muros:difficultatemq; utẽsiliũ:& ãgustias alimẽtorũ prætẽderent: & iam tps adesset:quo ad hiberna eos concedere oporteret:rupturos iperiũ minarent:ni sibi acquirẽtũ foret. Iãq; seditio cõualuerat:nisi Herodes cẽturionibus pariter ac militibus Romanis mediũ se offerẽs orauisset ne desererẽt eum quẽ Cęsar & antoniꝰ:senatus quoq; tuẽdũ cõmiserant:quũ ꝑsertim nihil defuturũ usibus pollicerent. Et cõpleta oratioe in regionẽ egressus:subito rerũ oĩum abũdãtiam exercitui ꝛuppeditari fecit:ut nulla Siloni ꝛuppesset causatio:& ide erectis uniuersorũ aĩs:cũ duobus milibus peditum & quingẽtis equitibus Idumeã recepit:quieto iam romãorũ agmine: atq; in hibernis locato:dux factus Iosseppus leuiori electus negocio:ne qd aduersus antigonũ maiore periculo usurpandũ arbitrarent:Ipse aũt suos ex Masada trãslatos cũ in Samaria prouisis quæ munimento & usui fore crederet cõstituisset:glaciali hyeme & repletis niue locis oibus ꝓuenientibus aduẽtũ sui nũciis Seffoꝝ prisco uocitatã noie:quã Diocæsareã postea nũcupauerũt:sine ullo ingressus prælio reficiẽdis quos hyemales brumæ atq; aspiora gelu itinera fatigauerãt: oportunã ęstimauit. Erat enĩ illic & alimentorũ multa copia. Vbi refectis cibo & statiua ꝛuppositioe militibus:aduersum latrones prẽliũ adoriũdũ putauit: q totã ꝓcurrẽtes regionẽ:nõ minore q̃ bellica incursione locorũ incolas attriuere. Itaq; primo partẽ quãdã equitũ & peditũ in uicum arbellã ꝓmisit:& ipse cũ reliqua manu post quadragĩta dies affuit. Nec tñ exercitus specie territi latrones:sed cũ armis occurrẽdum rati:ꝑsciebãt disciplinã bellicã:& latronũ audaciã conflictu habito:cessit cornu Herodis sinistrum; sed cito repauit herodes:& adhibitis adiumẽtis suos statuit:isequẽtes perculit: atq; infregit ipetus eorũ. Qui cominus pugnantẽ herodẽ pati nequere: declinantesq; usq; ad Iordanẽ secutus neci tradidit. Reliqui oẽs supra fluuium dispersi:ut omni incursionũ metu Galilęa absolueret:residẽtibus tantũmodo q̃se latebris recõdẽtes ac uelut infodientes

speluncis:uictoriã morabant. Erant aũt in ꝓrupta montiũ cõcauis saxorũ latibulis horrentes specus inter se scrupeas rupes:inuio undiq; & impossibili nisi locorũ incolis accessu. Qui transuersariis semitis & angustiis callibus quibus solis adiri solerent periculi usu aduersus periculũ depræhẽdendi tutiores forent. Cęci intus antrorũ recessus:quorũ in frõte petra:usq; ad profundas cõgregationes aquarũ uelut quodam continenti iugo ꝓminẽs spem adeundi excluderet:lubrico undiq; situ:de supercilio mõtium cadẽtibus aquis:& amniũ cursu fragoso ut ꝓcipitium fluentorũ ruina & saxum imminens charraris plus terroris daret: Deniq; aliquãdiu rex i ĩcerto hæsit:nõ reperiẽs quẽadmodũ naturã uinceret. Postea uero huiusmodi cõmento usus:ut in modũ archarum machinato munimine ualidissimos quosq; includeret in ipsa spelæorũ ora armatos:retinaculis quibusdã deposuit:qui facile inermes cædere. & cũ omnibus necessitudinibus:& generatione iterficere cœperũt:ac si qui resistere auderent:eos iniecto ĩgni exurere. Nullus pietati locus: quietiam uolens Herodes plærosq; eripere neci:atq; ad se confugiẽdi fiduciã dare auertit magis:ita ut nullus uoluntarius Herodi adiungeret:& si qui ui adigebant:mortem ꝓferrẽt captiuitati. Deniq; unus de senioribus cui septem filii uxorq; adessent:quorũ saluti consulere posset:oẽs eos tali occidit modo. Singulos quosq; progredi iubens:ipse in ingressu stetit:& ꝓcedentem de filiis interficiebat. Despiciens Herodes tãtristẽ facinus ac miserabile paterna perstrictus necessitudine:arcebat manu:& uerbis rogabat ut parcerẽt liberis. Impunitatẽ pollicens:at ille haud quaq̃ ullis inflexus uocibus:atq; insuper regi cõuiciatus supra filios etiam uxorẽ peremit:ꝓcipitatis ex alto cadaueribus filiorũ: ad ultimũ semetipsum in ꝓfundũ ꝓcipitem dedit. Perterritus his Antigonus q; tam facile Herodes latronum multitudinẽ:locorumq; superauisset difficultatẽ:ipsius quidem pręsentiam declinauit:sed conuertit se ad Ptolemęum quem Herodes parti exercitus ꝓfecerat:& uir ad furta belli peridoneus per eos quibus mos erat turbare Galilęã:improuiso impetu Ptolemęũ iugulari coegit:Iosephũ quoq; fratrẽ Herodis germano in aliis occupato partibus impigre repugnantẽ cũ militibus romanis qui in adiumentũ eius temere collecti aduenerant deleuit. Nec tanto cõtentus triũpho:addidit etiã uictorię grauem in defunctum contumeliã:ut abscisso capite relinqueret. Pro quo Ferora frater pempti:quinquagĩta talẽta obtulit. nec impetrauit. Qua uictoria rursus in Antigonum plurimorũ intra Galilęam studia conuersa:renouataq; belli negocia:Antiochiã Herodes contenderat:illic amœno satis loco quem Daphnen uocitant requiescebat. Vbi accepto germani necis nuncio:paulisper ingemens passioni mœrorem distulit: uindictã parauit. Non tulit Antigonus furentẽ dolore:sed intra munitiones sese recondit. Irrupit Herodes ut persequeret tanti facinoris fautores:& facile occurrẽtia auertit agmina. Erat multorum nex plurima:obstructæ uiæ iacentium cadaueribus:ut itinera ipsa peremptorũ funeribus replerentur. Peractum esset plębium omnibus fuga uersis: si Herodes Hierosolyma protinus dirigendum iter æstimauisset. Abiecerat antigonus hastas: ultimum supplicium pertimescebat. Confusi omnes metu adeo ut cum asperitate hyemis reuocatus a persequendo esset Herodes:& armis depositis balneum eẽt ingressus: uno comitatus seruulo:occurrerũt ei tres uiri districtis mucronibus:deinde plures qui fugissent de ꝑlio latibula quærentes:hi uiso rege turbati metu ꝓtransiere: atq; ad exitum balnei festinauerunt:ut possent euadere q potuerant necẽ regis patrare:bellumq; absoluere. Deniq; nemo fuit q fugiẽtes corriperet:unde cõiiciẽs Herodes. quãta hostibus formido inesset:incubuit prœlio:& Pappum ipsum ducẽ aduersi agminis interfecit: atq; eius abscindi caput iussit:q; ab eo frater Iosephus regius ĩeremptus foret. Ca.xxxi.

Antigonus interea qui fugam parauerat:distulit:quẽ morantem Herodes circũfuso

exercitu obsedit. Incubuitq; ea parte quæ erat añ templũ: qua pte ẽt Pompeius murũ irruperat. Tanta aũt iam uictoriæ regi p̃sumptio: ut ẽt obsidione cœpta ad accipiendam uxorẽ Alexandri filiã deflecteret: Hymenæis classicũ mutans: & nuptias bello intermiscens: atq; ex occasione prælii cõiunctionis oportunitatẽ adeptus: a festis ad bellũ reuertit. Occurrit & Sossius missus ab Antonio in adiumentũ regiũ: ita cõiunctis uiribus: cũ usu belli & disciplinæ militari Romani p̃starẽt: & regi studio placẽdi inniterenẽ: uix qn to mense facta irruptio Herodianis murũ ascendere ausis. Irruentibus aũt romãoꝝ centurionibus oppidum inumerę factę cædes: uastata circa templũ oĩa. Alii fugientes ad templũ: alii cõgregati intra domos obtrũcabant. nulla miseratio senectutis: nulla infantię: aut muliebris infirmitatis. Obtulit se Antigonus & ĩmemor loci deiecit se ad pedes Sossii. At ille quẽ tanta rerũ cõuersio admonere debuit misericordię: cõuitiatus iacentẽ: Antigonã uocauit: nec tñ quasi mulieri pepercit: sed uinctũ in custodiã detrusit. Fluctuare Herodes quomõ Romanoꝝ manibus eriperet patriã: quomõ templũ a gẽtilibus inco inquinatũ reseruaret. Festinabãt enim romani spectare mysteria interiora: ꝓbanare sanctasanctoꝝ. Rex uero nunc prece nũc minis remouere singulos: fuga deteriorẽ arbitratus uictoriam: siquid sacramentorũ diuulgaret. Instare ad prędam Romani: Herodes resistere: ne uacuã sibi urbẽ reliquerent: regnumq; sibi superesset deserti. Sossius contra captæ urbis p̃dam militibus deberi asserebat. Sed rex de ꝓprio spopõdit militi se pecuniã daturũ: atq; ita reliquũ patriæ quod remãserat pecunia redemit: ut ꝓmissum impleret. Humanissime milites suscepit: rõnabiliter duces: ipsum quoq; regia liberalitate Sossium remuneratus est: nemo ingratus recessit. Sossius coronã deo obtulit: & ꝓfectus secum abduxit Antigonum ad Antonium: quem ille quasi degeneris animi uirum securi percussit. Cap. xxxii. ¶ Herodes aũt plurima ẽt suis largitus: plurima Antonio amicisq; eius dona dedit: nec tñ redimere ab Antonio potuit securitatẽ sui. Iã enim Antoniꝰ Cleopatræ amori defœneratus iseruiebat: atq; addictus eius libidini famulabat: sed uincere nõ poterat fœmineas auiditates: & maxie exercitatę mulieris in cædibus ꝓpinquoꝝ: quibus extinctis possessionẽ eoꝝ quasi spoliũ suis iũxerat: eadẽ auaritia simul & crudelitate: si quos de Syria locupletiores fama acceperat: interficiebat: atq; addicto iã ad suas libidines Antonio: regnũ quoq; Iudææ & Arabiæ extinctis utriq; gentis ĩperitãtibus auaritię suę adiũgi posse arbitrabat. Sed q̃uis libidine ebrius: sõno grauis: ihac tñ pte respuit Antonius ut tales uiros: & potentissimos reges ꝓ imperio petulãtissimę mulieris extinguere detrectaret. Tamẽ ne ĩmunes dimitteret: amicos eoꝝ ꝑculit: possessionis maximã partẽ ademit: eãq; p̃cipue q̃ balsamũ gigneret. Vrbes oẽs intra Eleutherũ amnẽ sitas: Tyro tñ & Sydone exceptis Cleopatrę cupiditati adiudicauit. Quę tali mercede uiꝝ delinita usq; ad Eufratẽ ꝓsecuta ꝓficiscentẽ in Parthos Antoniũ p Iudęã reuertit: ubi donis muneribusq; maximis cõciliare sibi reginę aĩum Herodes nõ ptermisit. Cui secũdæ res superbiã augebãt: ut muliebris ipotentia supra modum se extolleret. Siquidẽ nõ multo post ei Parthoꝝ rex Arthabazes Tigranis potẽtissimi regis filius donо est datus. Quẽ antonius captiuũ tenens: cũ omni p̃da & spoliis Persicis triũpho debitũ quasi uile mancipiũ mulieri addixit: ut quo illustrior fuerat uictoria: eo turpior ẽt largitio quę regem tãto ludibrio dehonestaret. Nec tamen diutius potitus secundis: quiuti illis nesciebat: insolentia muliebri Augustum in se excitauit. Itaq; bellum Actiacum magnis utrinq; parabatur motibus. ¶ Promptissime rex cũ Antonio gestiebat bellum subire: quia & Iudæa ab hostili tumultu uacabat: & Hyrcaniam a sorore Antigoni diu retentam receperat. Sed in hoc quoq; Herodes beatissimus: cui inuisum est periculis alienis sese miscere. Volens itaq; Cleopatra alienare animum eius a regibus atq; auerte

re: suadet uiro ut bellũ aduersus arabas gereret Herodes: quo si superior eẽt arabia regnę cederet. Si inferior: dominatus Cleopatrę in Iudęã extẽderetur. Vter uicisset: alterꝝ uoluerat. Quod cõsiliũ nõ ex dispositioe: sed ex usu in Herodẽ iclinauit. Qui simul ut p̃liũ adorsus est: ualidior eg̃tatu auertit hostẽ: id exitu multitudine hostiũ superatẽ: & numero circũuenitur. Cõgregatis i Canatha uiribus aduersarioꝝ aduersum quos dẽsare aciẽ uolens: elatis suorũ aĩs successu prioꝝ: eaq; cã in hostẽ irrũpentibus destituitur: & maxime fraude athemõis: quẽ Cleopatra ducẽ adiũxerat: nõ ut iuuaret Herodẽ: sed ut i ipsa desereret necessitate. Denicq; destitutũ exercitũ eius i locis saxosis: atq; inuiis: adorsi arabas grauí cæde sternunt funduntq;: & fugatos usq; ad refugia secuti exitio dedere. affuit Herodes serius quidẽ: q̃ necessitas postulabat: sed tñ ultus erũnam posterioribus præliis ita arabas afflixit: ut unã illã uictoriã suã sępius deplorarent. Accidit ẽt motu terrę grauis animoꝝ defectio: quo pecoꝝ plurimũ: hominũ quoq;. XXX. fere milia consumpta sunt. Militaris tñ ois manus: eo q; sub dio habitabat incolumis perseuerauit. Hinc quoq; erecti animi hostiũ: ut arbitrarẽtur q; desertam Iudææ facilius iuaderẽt: & perculsos talibus ꝓdigiis affligerẽt. Vnde eos Herodes ad defensionẽ sui erigẽdos putauit: & maxime quia legatos quos i arabiã miserat necatos dolo cõpertũ habebat. Hoc igitur trepidantes sermone adorsus est. ¶ Cum tot secũdis nostrorũ p̃liis fractæ res hostium usq; ad ipsoꝝ fuerint cõfessionẽ: q uesano dolore perciti quasi uicti legatos nostros peremerunt: mirũ mihi uꝝ q; metus uos irrationabilis in tm̃ perculerit: ut fortuita elemẽtoꝝ notis iam uirtutũ successibus p̃feratis. Nulla cõgressio fuit qua nõ statim arabes cesserit: atq; ifugã cõuersi cedendũ existimauerint. Et ut se habẽt furta belli fraude atq; isidiis remedia captauerint: nõ ut ipsi uincerẽt: sed ut nostrã deferrent uictoriã. Pro qbus cũ confidere oporteret: exagitatio successit quasi formidabilis belli: quia terra tremuit: cũ soli i nocui fuerunt qui prœlia gererent. aut si cõsiderare uelimus quibus offecerit arabes potius ęstimabimus: quos in bellum reduxit ne se fugiendo subtraherent fortioribus. Vnde. n. illos non armis: & uiribus fretos: sed pectoris nostri dispẽdio in aciem remeauisse. Fragilis autem spes quę non ex propriæ uirtutis fiducia: sed ex aliena pendet misericordia: cũ in terris nihil tam mutabile: q̃ uel secundæ res uel aduersæ. Exiguis enim momentis status rerum humanarum nominatur. Nec prosperitas diuturna: nec erumna est pertinax. Itaq; nec miserum esse: nec contra perpetuũ. sed alternę frequenter: & in hisdem uariæ uices reꝝ. Deniq; ex nobis exemplum capessere licet. Conflictu superiore potiores fuimus: sed in processu prœlii fors mutata: ut uinceremur ab his quos uiceramus. Ergo & nobis sperare suppetit: q; uincantur a nobis qui nos uicerant. Incauta enim semper nimia p̃sumptio: & sui negligens. Timor autem prospicere futuris admonet: & diligentiam docet. In prosperis audacia obrepit: & inconsulta temeritas nescit consilium ducis expectare. Deniq; contra sententiam meam progredientibus uobis athemonis nequitia nocendi locum repperit. Nunc mihi trepidatio uestra uadatur prærogatiuam uictoriam. Erigite igitur animos: & ueterem iudæorum magnanimitatem attollite. Nec uos insensibilium commotiones perterreant: nec terrarum motus alterius erumnæ indices arbitremini. Habent suam noxam passiones elementorum: nec aliud timeatis q̃ quod in ipsis offensionis est. Non enim signa periculorum sunt in terræmotu: atq; animantium lue: sed ipsa pericula. Nihil est ergo quod timeamus quasi grauia passuri qui pertulimus grauissima. Propitius iam potest esse qui uindicauit: & mitior: quã si non uindicasset. Quid seruatur post terręmotum ac pestilentiam: nisi misericordia? Quia soluimus duplicia peccata. Et tamen nos quod bello utile sit: integrum habemus. Pestilentia enim extra bellum positos abstulit: nostra autẽ uictoria id hostibus ademit: q̃d bel-

lo idoneum legerant. Deinde nobis pecus mortuum: illis consiliū: qui legatos quos misimus contra ius: falsq; iugulandos putauerunt. Præuaricati sunt legem omnium hoim ipsorum ēt barbarorum: quoniam apud ipsos quoq; qui nesciunt humanitatem inuiolabiles legati habentur. dum uindicta cælestis reformidatur: & tanti sceleris ultor deus timet. Hoc ergo admiserunt aduersarii nostri: quod nec humanæ nec diuinæ leges iultū relinquūt. Egrediamur ergo nō ꝓ finibus aut spoliis: sed diuina iniuria p̄liaturi. Incitet nos ad bellum non coniugii aut prolis charitas: sed p̄sumpta protectio dei. Nō arbitria nostra: sed diuini iuris eis præcepta exequimur sacra: ut pro his uindictam reposcamus quos inuiolabiles esse oportere religio iubet. Inter arma hostilia legatio sola pacis seque stra est. exuit hostem qui legatione fungitur: quorum nunc sanguis clamat ad deum: & uindictā reposcit. Festinemus igitur ad prœlium dum ultorem habemus deum cęsoꝝ uindicem. Illi pro nobis melius prœliant. Et circūfusi angelorum legationibus in acie prætendunt. Talibus hortatus milites in hostem ruit: omnem occasionem bellandi requirens. ¶Erant Arabes præstantiores numero: sed animis infirmiores. unde congressione habita: ceciderunt fere eorum quinq; millia. Reliqui sese in munitionem recipientes: aquę inopia fatigabantur: ut legatione missa pacem precio deposcerēt. Sed cum se protrahi uiderent: Et fitis amplius aquis deficientibus accenderetur: egredientes plerique sese offerebant hostibus uoluntarii ferro q̄ siti p̄optantes perire. Quos uinctos seruabat Herodes: ne quid esset insidiaꝝ: Itaq; quattuor diebus quinq; ferme millia recepta sunt aliis ad bellum prodeuntibus iterum ad. vii. millia uiroꝝ cæsa. Qua plaga humilia ti arabes a rege quantum uirtute inferiores trī consilio p̄stātiores. Quē aduersariū habebāt: q̄si defensorē: & auxiliatorē sibi ipm expetiuerūt. Cap. xxxiii. ¶Sed maior uictorē sollicitudo pculit ut q sibi alios subiecerat: nō iā de finibus sed de toto regno piculum imminens perhorresceret uicto Antonio quem fida sibi amicitia copularat. Denicq; Augustus cęsar acciaci triūphator certaminis necdum superatū Antoniū arbitrabat: cum Herodes supereſſet uictorię. Anxius itaq; rex cum rhodum accessisset: cęsos uero indicio comperisset: nauigauit ad eum ne fama terrenum iter eius p̄terteret. Aduenienscq; deposito diademate sese obtulit priuato habitu sed mente regia. Denicq; nihil uereti subtrahens constantiā tenuit: auctoritatē reseruauit. ¶Ego (inquit) Auguste fateor me fidelem fuisse Antonio socium: utpote qui ab eo regnū acceperim: cui me debitorem adhuc non abnuo: idq; armis ꝓbassem nisi Cleopatra nō inuidisset: & arabes nō impedissent. Ea necessitate arma aduersum te nō tuli. Non quasi amici desertor: aut prœlii pauidus: sed quasi domi rebus gerendis occupatus. Ingratum me tamen sibi non sensit antonius: cui & adiumenta exercitus: & frumenti innumerabiles copias absens miserim: Sed & tu cæsar me non ingratū beneficiis iudicauisses: si actiaco bello iterfuissem. Vide q̄ nihil subtrahā. Plus metuo apud te ingratus in hostē tuum q̄ in te hostis uideri. Iudiciū mihi tuum grauius q̄ bellū est: apud quē non uirtutū merita: sed crimina pericli tant. Vnde & ego malo apud te de fide q̄ de perfidia causas dicere. Vide cæsar q̄ integrū antoniū non deseruerim: metum non refugi. Vicisti cæsar antoniū legionibus tuis maximis: uicisti consiliis tuis. uicisti imperii romani uiribus quod dereliquit. Et quod negauit: & uero uictus est uirtutibus tuis: sed magis moribus suis. Vicit eū Cleopatra uxor. uicit eum ægyptius amor: uicit eum conopea luxuries. Victus ē quia maluit cum Cleopatra uinci: quam sine ea uincere: uicit eum mulier infestior suis: quam aduersariis. Suasseram mortem mulieris: si uellet sibi consulere: promiseram auxilia quibus repararem afflictum: promiseram uires quibus fugacem tuerer: meipsum belli consortem obtuleram. Sed mentem eius obstruxerant Cleopatræ cupiditates: uictus est: quia audire me

noluit: uictus sum & ego cum Antonio: minore tamē flagitio: quia illum Cleopatra uicit: me Antonius. Ille barbaram: ego amicum non dereliqui. Cum illo posui diadema: sed ad te uenire timens amici fidelis gratia sequestraui regni insignia: sed non abieci uir tutis cōsciētiā: ut uoles iudica. Ego tū qua uis sorte iudicii tui referā mecū: q̄ cuiusmodi fuerim amicus ęstimabitur. Ca. xxxiiii. ¶Respondit ad ea cęsar. Salue inquit & nunc magis regno tuo utere: qa nō inuidemus uirtutibus sed delectamur. Dignus. n. es pluribus imperare: qui sic tueris amicitiam: ut in aduersis positum non abneges: & amicum tibi confiteri non erubescas. Sed adorere: felicioribus adhęrere & seruare fidem in prosperis: cum in aduersis saris probasti. Vicerit te Antonius: sed non ego uictum putabam: quem amicitia parem fecit uictoribus. Propterea expeteris a nobis: quia nullus te belli euentus mutauit: quandoquidem non tu Antonium deseruisti: sed te Antonius: qui Cleopatrę magis q̄ tibi credidit. Insipiētia illius te nobis ad qsiuit: qa pnicio sissimam sibi elegit: fidē repudiauit. Nec miꝝ si Cleopatræ Antonius uictus adhęreat: qa uictor captus ē. Quid miraris si a te desistere fecit Cleopatra antoniū: cū a me dissociauerit: atq; ex cōsorte iperii hostem fecerit? Ergo & qa tu nobiscum repudiatus es: & ideo nobiscum regna. Nec hoc qdē beneficio uacat: q̄ dū nos bellis occupamur ciuilibus: tu indomitā arabū gentē subiectam feciſti: qa iudęoꝝ hostes pro nostris ducimus. Nobis. n. arma inferunt q uos lacessunt. Nobis ergo militasti: cū tibi uiceres: & ideo te remunerabimus ut regnum tuū cōfirmetur nostro munere: Interim nihil iminuisse gratia est: adoriemur in reliquū ut non requiras Antonium. Neq; n. dignū ē: ut quem bello uicimus non uincamus beniuolētia. ¶Cum hęc dixisset cęsar: imposuit diadema capiti eius: se utilitatē adiungens muneri. Qua dignatione cæsaris inuitatus Alexāder ex amicis Antonii: uiꝝ cui cæsar maxime indignaret: uolens subducere offensioni: multa deplorabat p̄ce: sed indignatio nimia nullum ueniæ locum reliqt. Proficiscētibus inde ī ęgyptum: prosecutus cæsaris iter suppeditatis oībus quæ uel ipsi uel exercitui usui forēt maxima sui gratia imperatores sibi studia conciliauit herodes: p̄cipue qa in locis aridioribus usq; pelusium regali prouisione aquaꝝ affluentia subministrata: qbus officiis trī sui amorē infudit oībus: ut plus uideretur meruisse: q̄ accepisse. Minorq; regni potestas: q̄ humanitatis largitas æstimaretur. Vnde cęsar ex sententia rebus intra ægyptum gestis Antonio: & Cleopatra defunctis: non solum quæ adempta erant herodi reddidit: uerumetiam præter illa quę Cleopatra auerterat Gadoren: Hypponem: Samariam ei concessit. Maritimasq; urbes: Gazanam: Theodonam Ioppem Turrem stratonis. simul donauit quadringentos quoq; stipatores ex gallia quibus septa incesserat Cleopatra: ad custodiā corporis regi concessit: multaq; alia. Sed his omnibus rex plurisi hēbat: qa a cęsare sup oēs ifra agrippā trī diligebat. ab Agrippa ifra cęsarem. Cap. xxxv. ¶Quintodecimo itaq; sui regni anno ut beatitudini suę responderet & gratiæ tāto rerū secundarū succesu leuatus: ad pietatem intendit: & ut se gratum cœlestibus in se supramodū fluentibus beneficiis demonstraret: templū ornauit: omnē illum circa templum loci ambitum circūuallauit muro: geminatisq; spaciis inclusit imm. enso ędificādi sumptu: & exquisito decore: Indicio erāt magnæ circa sacrarium porticꝰ quos extruxit ex fundamētis: nec minor tuēdi q̄ ornandi intentio. Siquidem castrum aquiloni cōminuit subiacens: qd appellauit Antoniā propter Antonii gratiam nullo iferius superiorum palatioꝝ. Addidit etiam in ipsa arce regiæ domus gemina habitacula: maximi ābitus & mirabilis pulchritudinis: quorum gratiæ nihil conferendum arbitrareris. Vnum eorum Cęsarium: alterū Agrippiū nūcupabat: ut in suis ędibus tantorū amicoꝝ diutur nā celebraret memoriam. Vrbem quoq; sebastem nō solum ędificauit: sed etiam reple-

uit inhabitantibus. Ac ut singula ꝓsequar: haud ullū facile ꝑteriit locū uetustarū urbiū quē nō renouaret labentē: aut additis quę deesse uidebant ædificiis ornaret. Liberalitates quoq; suas usq; ad qnquagenaria diffundens certamina: uile illud hoium genus esfusis diuitiis locupletauit. Templū ēt cęsari de marmore albo condidit ad fontes iordanis: adeo imemor factus religionis ut homini templū sacraret: usumq; gentiū in Iudęa induceret: loco nomē Paniū est. Vbi mons altitudinis excelsæ sūmo i sublime uertice porrigit: cuius in latere umbrosum aperit antrū per qd graue olentis ꝑcipitii ꝓfundū sæuā exhalat mephitim. Intus aquarū congregatio: & sine ullo motu multa uis inerat: ut nulla æstimatio ꝓfundæ altitudinis cōpræhenderet: Foris aūt circa ipsius antri radices fontes scaturiūt. Vnde ortū illic iordanis plærisq; æstimauere: nobis tñ quid ueritas habeat in posterioribus aperiendū uidet. ¶Erat in maritimis ciuitas quę Statonis turris appellabat iam fessa bellis frequentibus: & uetustate ipsa inclinata in ruinā. Oportunitate tñ & gratia loci ꝑminens quā renouauit lapide albo & uariis ornauit ædificiis: atq; in ea magnanimitatis suæ uirtutē: & elegantiā operis expressit. Inter duas. n. maritimas urbes noie Ioppen: & Ioppen sita in medio: utraq; ex parte perstringit: importuoso littore: ut oēs quicunq; ex ægypto phœnicē prætermeare desiderant: in salo fluctuent: quia frequenter illic mare uentis excitatur: & maxime libyis spiramine cuius ēt moderatiore flatu fluctus attollitur: idemq; illisus ꝓcurrentibus saxis: & fracto repercussus impetu efferū mare cadendo exasperat. Itaq; rex nullū impensis statuens modū magnanimitate uicit naturā: portumq; maiorem pireo constituit: atq; in eo penetrata rupium uastitate stationes tutas composuit. Mensus quoq; spacium quod magnitudini portus conueniret saxa ingentia in mare iecit: quibus ineset pleriscq; altitudo pedum quinquaginta: aliis etiam excelsior. Distinxit ipsum maximis turribus portum: quarū unam Drusion uocauit: ut Drusi nomen q de cęsaris maioribus fuit insignibus sui opis intexeret. Gradus ēt breuiores locis interposuit frequētioribus: ꝑ quos sine graui labore nauigia subducerent. Tribus ēt colossis ingētibus totā portus illius gratiā uenustauit. Itez tē plū cęsaris editiori fundauit loco: & templi medio colossum cōstituit Augusti noie: uelut simulachrū ipsius. qd cū nō minoris magnitudinis foret simulachro olympii Iouis aut Iunonis argiuæ. Nescias pulchritudinē i tantis difficultatibus an ualiditatē operis ac munimentū in tanto decore ꝑstare amplius putes: qñquidē insolubile maneat opus: & mari: & uetustati. Accessit itaq; in eo opere multiplex gratia. Nā urbs maxima adcreuit prouinciæ: & portus nauigātibus. & honor cęsari: cuius noie cęsarea in hoc tempus uocat. Ca. xxxvi. ¶Hāc regis potentiā prosperis affluētē successibus unius mulieris expetita societas iclinauit mœstisq; infregit doloribus: ex quo aduersum ius fasq; coniugiū: dignitate potius generis: q̄ caritate usu quodā regio metiendum existimauit. ¶Habebat aūt in cōsortē Dosidē noie Hierosolymitanā fœminā priuato sibi anteociatā: quę gratior eo esse debuerat: quo fuerat felix marito: cū qua regale fuerat adeptus fastigiū. Vez imemor gratiæ proiicit Dosidē: sociat mariamnen aristoboli neptē: alexādri filiā: Itaq; dū sequit nobilitatē i pturbationē incidit qua sibi domus propria non cōueniret: cui diuersaz ꝓuinciaz multiplex obtēperaret populus: ac ne oculi nouę nuptę nouercali domi posito eo quē Dosis generauerat offenderent eiectus non solū paternis ædibus: sed tota quoq; urbe antipater (id. n. iuueni nomē) infaustis nuptiis locū fecit: quas pater unici filii exilio celebrauit: uixq; festoz diez solēnitatibus arcessebat: uidēs mulier morigerari sibi maritū ēt pietatis cōuicio in superbiā cōuersa: addita ē ēt cā qua iure eius aius inflammaretur: quia Hyrcanum auum suum uiri sui insidiis cōpererat extinctum: falso suspectum propter regni cupiditatem. Ipse ē de quo supra memoraui⁹

Barzafranes q persis imperitabat: cū occupasset syriā captiuū abduxerat: atq; in parthia primo retentus: postea iudæis postulantibus q supra Eufratē inhabitabant miseratus sortē inclinatā permiserat. atq; utinā ut concessus fuerat deprecantibus ita ēt credidisset monentibus ne more ingenii humani propinquorū eum potētia sollicitaret: ut ad herodē transitū faceret. eā illi periculo futurā: q̄ nullos magis regni cupido seruandi q̄ proximos exagitaret: atq; a ꝓpinquis caueret. Verū ille tedio peregrinationis: & suoz desyderio transiuit eufratē: in Iudæam reuertit. Quod altius in pectus Herodis: q̄ quisq̄ ratus erat descendit: nō q̄ ille regnū affectauerit: sed qui a uiro regii generis: & diu exercitatæ priuilegio potestatis incertū an ab eo abstinere se posse æstimabat. ¶Laqueus igitur mortis Hyrcano coniugiū neptis fuit: cuius gratia properauit ad herodē: nescius tutius apud hostem captiuos degere q̄ apud regē propinquos. Nulla itaq; uel leui regnandi suspitione hoc solo interemptus: q̄ ei competere regnū uidebat. Diligebat interea Mariamnem impenso amore: nec offensam uolebat: Cumulauerat mulieri gratiam numerosior partus. Nam quinq; ei generauerat filios: sed ex tribus maribus iunior Romę obierat dum litteris imbuitur liberalibus. Reliqui duo ultra priuatoz modū regio cultu celebrabant. Suffragio erat iuuenibus patris nobilitas: & suus ortus in regno: q̄ imperante iam patre geniti forent: sed amor maxime mariānes qua rex magis magisq; quotidie accendebat: ut cū illi nulla uicissitudo amoris a cōiuge rependeret: caueret tñ ne in aliquo mulieris aium mœstificaret. Aequa lance odium mulieris: & amor uiri aduersum se certabant. Iustius tñ mariamne amantē se uirū oderat: q̄ Herodes mariamnē nō amabat amantē. Suppetebat mulieri odium de flagitio: fiducia de amore: quia alterum dolore neptis auersabat: altero per obsequium amātis extollebatur. Et ideo ne a conuitio quidem obiciendoz criminum temperauit: q̄ auum sibi hyrcanum: & fratrem ionathā ꝓ scelus eripuisset: cū alius ꝓsocer: alius affinis: ille pp senectutis infimū seruari debuerit: hic saltē pp ætatē adolescētulū: facinus indignū cui septē: & decē annoz adolescēti summū cōmiserat sacerdotiū: huic cōtinuo honorē cōtulit: & mortē intulit: nulla alia cā ut accepimus: nisi q̄ sacerdotali amictu indutus: ubi accessit primum ad altaria sacrato & celebri die: subito populus illachrymauit: quod suspectū adeo Herodi fuit ut præ gaudio crederet populū illachrymasse: atq; eo erga Ephæbū ꝓdidisset affectū suū: lachrymas illas uoti indices studiū populi sui piculosum: q̄ intimis uisceribus significauit: q̄d studiū cōtra cultū adolescētis haberet: & nobilē illū regiū neptē impotētis muliēris filiū fratrē reginæ ꝓteruioris: quæ regē uiz dedignaret proruptuz ad imperādū: nisi maturius sublatus e medio foret: cui forma: cui decoris gratia suppeteret: ut iure ꝑferendus oibus æstimaret. Proposuit itaq; adolescētē occidere: exagitabat eū mater adolescentis: quæ & ad inuestigandū acrior: & adolescēdū uæhemētior: nihil occultū: nihil q̄ inultū patiebat: eoq; reuocare sese ac reprimere deliberabat. Rursus exagitabat eū cumulatior indies contra adolescentem amor uniuersorum: & regni periculum. Vnde prærupto furore excitus: statuit quouis modo sibi consulere. Ca. xxxvii. ¶Mittitur adolescens nocturnis temporibus ad urbē hiericō: atq; ibi solitus delectari studio natandi a plurimis quasi in ludum coeūtibus: dum sine modo mergit in piscina necat. Id tacitū soror non tulit: sed affectu germanitatis per conuicium prodidit: atq; obiecta uit marito iussu eius sibi fratrem ereptum. Destitutam se omnibus: funestam sibi domū coniugis qui primo sibi auum ademerit: postea germanum interemerit: miseram se exitio suis fuisse: imprecari dira uiro: socruī & regis sororī: commune omnium flagitium ultorē deū poscere: ne tantū facinus impunitū relinqueretur. Ferebat ista Herodes quasi amore captus: & nutib⁹ deditus: sed furebat mulier: & ferre nō poterat maledicta exe

crantis:& indignantis arrogantiã maxime:quia uictus miraculo eius Herodes insurge re:aduersus dilectã nequibat:& ideo quo magis excitari quasi amans posset scæna adul terii contexit: atq; in mulierẽ istiusmodi crimẽ componit:q; imaginẽ suã Antonio in ægyptũ destinauisset. Quãtæ illud intemperantiæ fuisse:ut absenti & prompto in libi dines uiro tum p̃terea potenti qui potestate pro iure uteretur: formã suam uenalem of ferret:& pulchritudinem licitaretur:nouę actionis cõmercio se mulierem prostituisse ui ne amoris an odio mariti cuius periculum p̃ mercede adulterii postulauisset. Hoc itaq; cõmento mulierem apud Herodem Mariamne quo magis amabatur: eo grauius ap petebat:nec tñ insimulatio ipsa q̃is indignantium fœminarũ aliena ueri penitus fuit: matrẽ uero Alexãdriã furẽtem:q; alius filio suo aristobolo in sacerdotio p̃ferebat. Hoc .n.noĩe Ionatham filium suũ q; auũ sibi regẽ fuisse in memoriã reduceret appellari ma lebat: ab Antonio per musurgã quẽdam litterarũ sequæstrẽ petisse filio suo sacerdotiũ. Fides uero propior erat. Deinde adueniente in iudæã Gellio Antonii amico cognitũ ado lescentẽ miraculo fuisse propter excellentissimi decoris gratiã. Non minus ẽt mariam nẽ cuius quo dignitas clarior eo fama illustrior:& forte cõpertã more quodã ingenii hu mani quo uiri quoq; eo se interioribus amicis cariores cupiant declarare: si p̃ntibus quo q; necessitudinibus suis mẽsæ hospitalitatis societatẽ indulgeat:ibi quoq; Alexãdriæ da ta cũ Sossio colloquẽdi copia licet liberiori uidue:alia quoq; cognoscẽdi hospitis deesse copia nõ potuerit:cum p̃sertim huiusmodi & causas & psonas reqreret. Deinde collato utrinq; consilio id se dedisse sniæ:ut utriusq; imagines Antonio dirigerent. Præstrictũ il lum splendore imaginũ:& Sossii p̃cipue testimonio:qui nihil tale se unquã uidisse in ter ris asseueraret:& gratiã illis nõ hoium:sed diuinã inesse lenocinantẽ ut excitaret uiri mi nime sobrias cupiditates scripsisse Herodi ut aristobolũ ad se sine mora mitteret. de Ma riãne q; sibi coniuncta foret:p̃termisisse. Nõ cooperire libidines suas uel in his quæ nu ptę essent apud maritos soleret:cui sine periculo usus foret flagitiũ sine pudore: sed quo Cleopatra cauceret indignationẽ quæ utriusq; quidẽ sexus riuali offenderet:sed amplius sibi sociatã uiro mulierẽ deprehẽdisset:quia se decore sup oẽs excellere mulieres arbitra bat. ¶Perlectis itaq; lris:Herodẽ excusauisse q; sine seditione populi & pturbatione to tius gentis auellere a suis nobilẽ nõ posset adolescentẽ:atq; ut satisfaceret alexandrę spo ndisse aristobolo sacerdotiũ:sed cũ morã fieri promissis uidisset: & arte se ludi puta ret:alexandriũ parauisse nauigiũ:atq; in ipso apparatu fugę cognito per Sabbionẽ con silio reuocatã esse cũ filio. His motũ Herodem dissimulasse ad tp̃s iniuriã & accelerasse aristobolo sacerdotii collationẽ:ut honoris specie paratæ necis inuidiam uelaret: Qua peracta ut diximus quasi fulmine ictus exagitatus est: simul & affectati adulterii adfi cto a suis crimine:q; sciret Antoniũ promptũ ad libidines & inuelatas ex eo q; plurimũ poterat inflãmantẽ in omne genus amatoriũ cupiditates Cleopatræ quoq; inexpiabilẽ riualitatis præcipue dolorẽ atq; imanitatẽ:quę plurimos uiroꝝ quos seniores cura uxo ris reprimendã intemperantiã cõpererat interemisset:iminere sibi periculũ nõ solũ amit tendæ coniugis sed ẽt subeundæ mortis perhorrescebat. Proposuit itaq; ipse contendere in ægyptũ ut Antoniũ uel Cleopatrã quã maxime metuebat flecteret. Euocatũ alii fe runt, M. Antonii litteris eo tetendisse:ut necati adolescẽtis causas præstaret. Profecturus tñ affini suo Iosippo Salome germana regis in coniugiũ conuenerat: secreto aperit sus pectã sibi necẽ pp cõiugalis formæ appetẽtiã quã missa sui decoris specie p̃didisse mu lier argueret:id se q̃si affini negocii cõmittere ut si ipse ab Antonio extinct⁹ foret mariã nẽ necaret:ne merces flagitii supesset. Iosippus haud q̃q ut arbitror studio p̃ditoris:sed quo mulieris erga uirũ sopiret querelas:q̃bus se afflictã diceret ardere odiis uiri mãdatũ

exprimit:atq; ad affectũ amantis interpretat: qd ne mortuus quidẽ pateret Herodes seiungi se ab uxoris societate. Sed mulier longe aliter q̃ Iosephus æstimauerat ad argu mentũ traxi: implicatæ adhuc in se crudelitatis cuius exercendæ post mortẽ quoq; suã executionẽ affini proprio mandauisset:infestũ illũ sibi iniuria qui suspitiones suas nõ ar gumento aliquo ueritatis examinaret: sed p̃ruptæ mortis exitio urgere nullũ odiis finẽ fore:quæ se ultra ipsum uitæ ac salutis defectũ extenderent. ¶Sed Iosippus domestici mali imemor dum alienam coniugẽ uiro reconciliari appetit:suæ coniugis aduersum se inflãmauit suspitiones:quę colloquia uiri proprii cum Mariamne morasq; in aula regia haud pfunctorie ferẽdas arbitrabat. Deniq; ubi frater reuertit in simulationes nõ distu lit iniuriã addens suã regalibus contumeliis q; sibi quoq; Mariamne ademisset maritũ: sed Herodes perstrictus licet:tñ haud quaq̃ grauius primo cõmotus est: nec infensum se uxori prębuit:cum ẽt ui amoris infractus quodã die mulieri iurare cœpit: q; tanto eã diligeret affectu:ut nunq̃ alterius mulieris flagrauerit cupiditate. Ita oẽs ex aio abiece rit ut uxori fidem seruaret. At illa. Statis inquit amorẽ erga metuũ mandatis quę Iosip po dederas declarasti:p̃cipiens ut me occiderer. Quomõ potest amare qui occidere põt? Amens illico rex ubi audiuit secretũ suũ proditũ cogitare cœpit nunq̃ prodituru fuisse Iosippũ nisi captus amore mulieris mercedẽ proditionis stupro quęsisset:manifestũ qd diu latebat in aperto crimen indubia corruptione. nõ frustra excitatã sororem quę do mesticam iniuriam prę cęteris deprehendisset. Itaq; indignatione nimia furens animiq; impos exiliuit de lectulo fugiẽs corruptelæ turpis cõtagia:nec furentẽ capiebat aula. au diuit soror uociferantẽ:cõtinuoq; rapiens tẽpus ad argumentũ insimulãdi & occasionẽ nocẽdi cõfirmauit indignãtes suspitiones:impulsus itaq; dolore iniuriæ ifimulatiõe ger manæ iubet occidi utrũq;:nec multo post secuta est factoꝝ pœnitẽtia. & ubi ira cecidit amor successit:& passio resuscitata est tantusq; incãduit feruor cupiditatis ut defunctã nõ crederet:atq; in excessu mentis positus quasi uiuentẽ alloqueret. Et sicut ad eã quæ uiueret pueros dirigebat rogans ut depositis simultatibus ad sese ueniret & redderet se cõiugali gratiæ. Vix deniq; multo edoctus iteruallo tpis obiisse credidit quã pro amore tanq̃ imortalis fœminã decoris mori nõ potuisse arbitrabat. Tantus erat affectus erga defunctã. Deniq; efferus postea atq; in multorũ necẽ pręsentiũ odio fertur exasperatus: nec solũ morbo animi laborasse:sed ẽt graui corporis ęgritudine:quã ex pestilentia quo q; aeris contractã aiebat. Nam tractus cœli corruptior plurimis pestẽ creauit. Vnde cõ sultis medicinę peritis siluarũ secretis sese abdidit: & refuso paulatim uigore uenatibus salubritatẽ corporis pariter ac mentis sospitatẽ recepit. Cap. 38. ¶Hoc quoq; addebat miraculis suis qbus defunctę suspiciebat gratiã: luisse se iniusti pœnas supplicii:& elementoꝝ ęgritudine expiatũ interitũ tanti decoris: excidio mundi populorũ lue unius mortẽ:sorte tñ impari uindicatã:cum fructus terra abnueret: fames augeret pesti lentiã. Hunc Mariamne exitũ tulit:sobria uiro pudica:sed insolens forme conscientia. Cuius magnanimitas supfluebat:sedulitas deerat ut blanditias dedignaret mariti:secu ra q; nihil ab eo qui supra modũ diligeret exitii perpeti posset: nec solũ ad p̃sens ultio nem repperit:sed ẽt in reliquũ hęreditaria odia transmisit. Cui succedere filii materni do loris executores. pio erga matrẽ quidẽ affectu:sed erga patrẽ impio: cum utriq; parentũ pari munere ius naturę soluendũ foret. Nec inexercitatos dolor repperit. Nam diu ro mę eruditi latinis iuxta & grecis litteris astutiam nõ mediocrem assumpserant:& absen tes comparata nece matris:plærosq; in odium patris impulsuros se arbitrabant. Regres si quoq; nec conspectus quidem paterni reuerentiam sedulitatemq; infuderant: crescebat cum ætate malicia. Accessit ẽt ex coniugii societate pręsumptio: q; alteri Salones

filia neptis Herodis:alteri Archelao genita:qui cappadocię regnum tenebat in ius co
pulę nuptialis cōuenerant:& nobilitas cōiunctionis odioꝝ dederat auctoritatē. ¶ Of-
fendebatur igitur Herodes:uel tacito filiorū ingenio excitatiore q̄ paterna pietas pati
posset:quę ēt uultu frequenter lædit̄. Addebātur & stimuli ab his qui ab insidiis filio
rum cauendū q̄li solliciti crebro denūciabant:asserentes q̄ ultrices materni exitii arma
rent manus:quibus perterritus antipatrū Herodes Dosidis filium p̄ferre fratribus:atq;
ad sui gratiam uberiore affectu cœpit lacessere:ardere maioribus odiis aula regia & cer
tamine fratrum concuti. dū illi indignantur q̄ priuatę mulieris filius sibi in regno ortis
p̄ferebatur:ille uersutus aulādi quo se inferiorem materno latere cernebat:eo studiosius
cōmendare sese patri:appetere germanos compositis ĩsimulationibus non quiescebat:
donec ipse per se ac p alios quos sibi adiūxerat excluderet ipsos ab affectu paterno. De
niq; regnandi his spem oēm ademit:ita ut publice condito testamēto solus imperii suc
cessor designaret̄:missusq; ad cæsarē romā præter insigne diadematis omni ornatu cul
tuq; regio fulciebat̄. Inde in ludęā regressus aucta erga se cęsaris plurimorūq; illustriū
uirorū gratia exiguī prope tpis interuallo tm̄ prævaluit:ut ēt matrē coniugio patris red
deret geminisq; armis adulandi arte & simulandi uersutia ita germanos urgere apud pa
trem cœpit:ut pater filiis necem pararet. Deniq; furens animi Romam petit attracto
secum Alexandro:quem reum magici aduersum se criminis ante cæsarem statuit. ¶ Ille
data sibi copia deplorandæ calamitatis erumnarumq; omnium cum uideret sibi sup-
petere tanti iudicis auctoritatē: qui nec ab Herode transduci per gratiā posset: nec ab
antipatro circūueniri nihil prętereundū ratus: flagitia patris quadā perstrinxit mode-
stia:ut nec urgere tanq̄ accusator uideret̄: nec occulta esse sineret:cū plurimū cām iuua
ret si se ob necis maternę dolorē paternis peti odiis demonstrauisset. In talibus. n. iudi-
ciis nihil magis liberos grauat:q̄ naturę pietas & pietatis auctoritas. Quę si aliquo tra
ducūtur flagitio p̄iudicium minuit̄: p̄rogatiua excluditur. Vbi uero ad obiecta patris uē
tū ualidis refelleus assertionibus alienū scelerís primo fratrē demonstrauit:qui suorum
esset censor periculoꝝ:quē innoxium in crimen uocari ĩgemiscebat:Astipulabat̄ puræ
cōscientiæ agendi ius & dicēdi peritia nihil sibi ac fratri relictū honoris:sublata oia per
scelus germani patrisq; facultatē. Amarissime deplorabat necē sibi irrogari: quā pater
eousq; expetat:ut crimen adiiciat:flagitiū adiungat. Quibus dictis coegit ĩ lachrymas
uniuersos:atq; eo sortem deduxit iudicii ut cæsari accusatio non ꝓbaretur:pater recōci-
liationem amplecteretur. Id gratum admodū & p̄cellentissimū romano principi non so
lum regi iclyto regnū donasse:sed ēt liberos reddidisse. Itaq; iusto defunctum examine
ut paterni iuris reuerētia inuiolata maneret:& tuta filiorū innocentia patri:ut decebat:
obtēperarent liberi. Ipse inoffensum naturę affectū exhiberet filiis cui uellet tm̄ regnum
relinqueret. Redit ex urbe roma cum patre Alexāder iudicio magis q̄ suspitione absolu
tus. Vacare enim mētē Herodis ab odio filioꝝ antipater nō patiebatur. Ipse enim erat
odiorū materia:premebat tm̄ studium suū cōtuitu recōciliationis:ne appetitæ germani-
tatis scænam ꝓderet:insidias manifestaret. Vbi uentū est in ciliciā & nauigantes in Eu
lesiam applicauerunt:suscepit eos archelaus optimo cōuiuio gratias agēs Antipatri ge
neris sua causa q̄ exemptum periculo reconciliatione etiam dignum æstimasset. Ipse ēt
litteris per suos directis amicos rogauerat ut generi defensionis adiumento forent:& di
scedenti obtulit. xxx. talēta hospitalitatis munere:ac zephyrū aduscq; regē perduxit. Re
gressus domū rex cōtinuo populū aduocat:apud quē hoc mō disseruit. Cap. 39.
¶ Modo cā mihi Hebræi ciues & utilis & fructuosa fuit Romā petendi:profecto ut de
filiis meis cæsar iudicaret:ne solus ego qui irascebar cognoscerē:perrexi ad cæsarem:ut

qui mihi regnum reddiderat:de successore meo pronunciaret. Adiecit beneficiis suis ut
quod difficile erat prope amissos filios patri tepręsentaret:fratrib9 quod supra regnum
est concordiam redderet. Redeo igitur ditior q̄ ꝓfectus sum:didici esse melior pater:qa
didicerunt filii mei esse meliores liberi cęsaris beneficio. Statuit. n. ut ex meo arbitrio pē
deret filioꝝ successio:ne p̄rogatiua successionis superbiā gigneret. Ipse mihi succe ssorē
darē quē elegissem:eū scilicet qui meruisset:eū qui patrē amplius honorauisset. Imita-
bor cęsarē:ille enim absoluendo iuniores filios meos seniori filio pares fecit. Ita q; simul
tres liberos hodie reges constituo. Illi ętas:istis nobilitas ad stipulaf: nec numerus mo
ueat magnitudo regni & pluribus abundat. Arbiter primo sniæ meæ deus: deinde etiā
uos accedite:quos cęsar coniunxit: cōstituit pater, illos honore congruo prosequimini:
ut neq; immoderatus neq; infirmus honor sit. Aliud inflat. aliud exasperat. Quod cuiq;
portionis suæ meritis suppetit impertiat̄. Nō. n. tm̄ qs delectat eum quē supra mensurā
honorat:q̄tū lædit eū cui debitū negat. Et plarūq; uterq; eoꝝ offenditur: ubi p̄lationes
adulatio est. Sū certe oibus pater. Honor filioꝝ haud dubie patris gratia est. Si tm̄ supra
modum qs liberos meos excolat reus est:mihi ēt pro liberis meis qbus auctor ꝓplasio
nis ē. Nimius. n. cultus audaciæ sumptus ē. Nūqd inuideo liberis meis? Absit:sed malo
eos minus cū gratia posse q̄ plurimū cū seditione. Quod. n. superbiæ uel rapinæ est cito
labitur. Quod gratiæ diu tenet̄. Vnde curæ erit mihi ut spōsores concordiæ adiungā libe
ris meis parentes amicosq;:quoꝝ hortatu mutuæ dilectionis affectū induant. Nā cum
oīs sermo malus facile mentē audiētis inficiat:tum maxime assidua colloquia & diutur
nus usus pestē aīs infundere soleāt:quæ cōtagio quodāmodo in mores cohabitātiū cito
transit:& si tranquillitas moꝝ sit:tm̄ ut stagnum mite licet uentis exagitantibus assurge
re mœstus ualet:ita bona natura improbis monitoribus fluctuat. Arbitror itaq; q; ĩ me
unusquisq; spem sui potissimā debet recōdere:non enim qd accedit liberis meis mihi de
perit. Pl9 unusquisq; tribunoꝝ uel militū reuereri debet patrē imperatoꝝ:: Ego sum ego
sum q mercedē uniuersis rependā:pro his ēt quę filiis meis detuleritis. Si recta aduertero
studia factis remunerabor:maliuolentia precium referet suum: ut apud cum quoq; quē
putauerit adulādū fructu excidat. ¶ Vos āt bōi filii cōsiderate primū naturę religionē:
cuius gratia & bestias ligat:quę ēt feras cogit in amorē necessitudinis: manet inter in
domitas pecudes mutuus amor: & periculis propriis redimūt suos beluæ. Reueremini
etiam Cęsarē:qui nos ex inimicis amicos fecerit. Tertio me ipsum q rogare malo cum
possim iubere:manete fratres:nolite exuere qd generati estis. Do uobis uestē: & cultū
imperialem:sed p̄cipuus est quod suadeo uestri amoris intemeratū signaculū. Si pietas
maneat:regnū delectat. Si desit gratia:uile imperiū est:& plerunq; noxium. Ergo dum
uos experiar habebitis interim nō regnū:sed regni honorē. Si patrem dilexeritis:ius se-
quetur. mei tm̄ amorē in uobis probate oibus quibus delectare regnū solet: ut principes
potiemini. Onera imperii:& moles negociorū me solū:& si nolim manebunt. Et ideo
uobis ꝓdest mea uelle:qa ego quę uestra sunt:& uolo:& mea arbitror. His dictis oscu-
latus est filios:ut eos uno osculo charitatis inuicē sibi necteret. Quo facto conuentū di
misit. Cap. 40. ¶ Discessere plęriq; lęti:qb9 placebat cōcordia germānitatis:sed cū
fribus reuertit dissensio:eoq; grauior quo dignitas potior:cui amplius iuideret̄:& nocē
di suppeteret maior potestas. Dolebāt filii mariānes ęquatū sibi priuatæ filiū mulieris:
quæ regni nesciret prosapiā. Contra Antipater distinctā sibi ac fratribus regni spem de
dignabatur:& inuidebat germanis qb9 posteriora pro primis uix reseruarent̄. Sed hic
sese tegebat:& uelabat odiū p̄tendens gratiā:illis consiliū oē in sermone obuium ēt nō
quærētib9. Promptior lingua:& secretoꝝ prodiga:quicqd locuti forēt apud Alexādrū

Universidad de Deusto Biblioteca

cōtinuo apud Antipatrū erat:multa ēt quę non dixerant simulabant. Plęraq; iternū eius cum incremento adiiciebat. Architectus omniū qbus appeterent fratres Antipater erat:cui⁹ uita nihil aliud erat:nisi quoddā uersutiaꝝ conciliabulū: scęna improbitatis: argumentū sceleꝝ:flagitiorū ministeriū. Subiiciebat iudices:subornabat testes:simulabat defensionē:quasi in theatro pſonam patris circūferēs: ut leuiora excuteret obiecta: grauioribus cederet:quo magis patrem falleret:& uehementius in fratres moueret:maximeq; acerbabat arte inuidiam paternæ necis patratæ:ut regnū eriperet:quia regibus metu periculi suspectior:sed ne sine repulsore min⁹ uerisimilia regi uiderent:ipse primo tentabat refellere:dein constringi se manifestis reꝝ indiciis uolebat uideri:ut perorata utrinq; cā:quasi nihil iudicio defuisset amplius:pater tanq̄ in conuictos filios excitaret: nulla.n.res maiorē fidē assertis dabat: q̄ q; Antipater fratrū defensor æstimabat. Hac fraude plurimoꝝ captabat gratiā:ipsius quoq; patris in se mentē inclinabat. Quicquid quotidie fratribus minuebat:de affectu paterno in ipsum transfundebat. Abducebat amicos regios:parētesq;:& pcipue fratrem regis germanū Ferorā:& Salomen eius soror ē alienos a nepotibus fecerat:ut non modo eos non defenderent:sed ēt appeterēt:atq; odissent. Accedebat odioꝝ materia uxor:Alexandri Glaphira: quæ muliebriter satis p̄ sentium insolens extollere sese oeceperat fastu superbo: eo q; oībus p̄mineret prosapiæ claritudine. Itaq; quasi dominā se oībus qui in aula erant regia p̄ferebat: patrē auumq; reges sibi:& pcipue Darium Hydaspem materni generis apicē solita iactare:contumeliisq; ignobilitatis afficere Salomen regis sororē:uel Dosidē coniugē:q; illis dolori: sibi odio foret. Cæteras quoq; fœminas similiter exasperare:quæ regi pp decorē magis:q̄ p pter nobilitatē generis copulabant. Plurimis enim Herodes pręter regiū morē: ēt Iudæoꝝ usu quasi quadā erroris licentia delectabatur:qui figuras maioꝝ uitiis suis obtentui ducunt. ¶ Grauabatur ergo Alexāder mulieris insolentia: Aristobolus quoq; hisdē quibus Glaphira sermonibus uxorē incessebat:deiecti illā status nec cōferēdā regiæ p̄ li:imparē Glaphiræ sibiq; esse opprobrio:q; frater regalis generis cōiugio potiret: ipse priuatæ uxoris cōtubernio degenerasset:demens qui cōturbaret cōuitio ꝓprias uecesli tudines. Quibus perstricta cōtumeliis uxor Aristoboli:ad matrē oia cum lachrymis p ferebat. Salome aūt cōperta per filiā regi Herodi annūciabat. at ille monere filios:q̄ p dere cōmodius ratus:uocatos partim imperatorie terruit:partim affectu paterno horta tus est:ut fratrē amarēt:neue ut hostes dissiderent:ueniā tribuens superioribus:denuncians correctionē futuris. at illi cōpositi sese insimulatiōibus peti pluribus deplorantes: orare simul & polliceri operibus ipsis in reliquū ꝓpriæ fidem defensioni daturos:tantū modo factū expectaret:nec temere auditis crederet:non enim defuturos delatores ipro bos:q̄ diu auditor credulus suppeditaret. His & talibus emollito patre: quis eo tpe imminentē depulerint metum: mœstitiā tñ coacerbarunt: q; urgeri sese a Ferora & Salome uidebant:quoꝝ alter patruus:altera soror patris:qbus defensioni esse debuerant: insidiabant. Accedebat enim formido grauis: q; plurimū poterant apud fratrē. Nā excepto diademate ꝓpe uniuersam regni potētiam cum fratre suo Herodes participauerat:nec mediocres utriq; cōtulerat opes:& maxime Feroræ. Deniq; his annua talenta centū re cōdebat:pręter eam regionē quę ultra Eufratē sita reddituū copias multiplicabat. Tetrarches quoq; petitu Herodis a Cęsare fuerat cōstitutus: donatus ēt regalis coniugis necessitudine:quia sorore regię cōiugis i cōnubii sui sortē asciuerat. Post cuius obitū desponsata sibi seniore regis filia:in gratia successerat generi: nisi amore captus ancillulæ regalis puellę copulā declinauisset. Qua exasperatus Herodes contumelia: ei filiā tradidit:q; postea Parthico bello occidit. Insimulatū tñ apud se Ferorā:q; uenenis appetis-

set fratris salutē. Qua suspitione ne uiuēte qdē carterat uxore plurimoꝝ primo: & ad postremū amicoꝝ eius quęstione exercita: uacuū eius cuius arguebat facinoris iuentū uolens absoluit:dans ēt fugę ueniā:q; rapta quā diligebat ancilla:dispositionis inītę:ut ad Parthos cōfugeret:familiariū suoꝝ cōfessionibus modū detegebat. Respirauerat aliquantulū Alexāder:dū Feroras incessit:& ipse incessit Salomē:q; spopōdisset nuptias suas Obedę Silleo:q erat regis Arabiæ ꝓcurator Herodi inimicissimus. Sed remisso utriq; crimine:tempestas domus in Alexandrū incubuit:atq; ipsum graui periculo iuo luit:furebat enim sæua pestis:& procella totius aulę Antipater. Oibusq; modis & concentu ēt propinquoꝝ ingrauans fratrem:ita ut turbato mentis sobrię statu: instare sibi alexandrū cum gladio pater magnis uocibus protestaret. ¶ Venerat in medium scęna hmōi:q; Eunuchos tres:quoꝝ unus pocula regi ministrare solitus foret:ali⁹ fercula cœnę inferre:tertius torū obseruare regium: nec usq̄ discedere:cū se Herodes lectulo cōpo suisset:donis uberioribus illexisset Alexander: ad sui gratiā:& turpis flagitii societatē. Quo prodito suppliciis adacti spadōes:obscęnę ludibria libidinis manifestarunt: promissa ēt amatoria tegere nequeuntes:quibus sermonibus sollicitati forēt: & qua stupri mercede retexuerunt:ut inuolutum dedecore parricidiū crederet: inesse sibi iuuentę gratiā:formę decorē:robur ętatis:contra inualidū Herodem:& iam senecta graueq; capillum inficeret:ne ętatē proderet:a quo cum uellet regnandi ius in se transsunderet:p̄mia q; polliceri ingentia:& ideo eos in iuuene spem suam constituere oportere:non in decrepito sene:cui ipsa natura finem acceleraret. Quę grauiter qdē Herodem mouebāt: sed illud prę cęteris q; conspirare ei militarem manum:ducesq; exercitus:& cēturiones spadonum indicio cōpertū haberet:deniq; ita exagitatus est: ut nullum sęuitię genus prętermittendū putaret:nulli crederet:oēs suspectos haberet. Velociores erant pœnę:q̄ interrogationes flagitioꝝ:& iudiciū p̄uenie bat reoꝝ exitus. Rapiebantur passim ad supplicium:quos aliqua incessebat suspitio. Feruebāt calūniæ:multi uolētes regi placere: deferebāt reos:sed illico etiā ipsi qui alios detulerāt deferebant:& cum reis suis ducebā tur ad locum pœnæ. Ita efferauerat Herodes in uniuersos:ut si aliquis superesset suspectus foret. Aliter rex non putans se esse securum nisi deficeret genus humanū. Insimulatis irreconciliabilis:amicis incredulus:familiaribus superbus:imitis reis:pauidus ad oia: ut crebro sedes mutaret:noctes sine somno duceret. Quis oibus exasperat⁹ repēte Alexandrū alligatū uinculis sepsit custodiis:& amicos eius in quęstiones uocauit. Qui negabant:inter supplicia moriebant. Rursus tacētes: quia nihil quod esset suspitionibus consentaneū confitebant:usq; ad mortē suprema exulcerati:tñ aliqui ui tormentoꝝ:& pœnaꝝ uicti acerbitate: ꝓpositū adolescētibus asserebant: ut uenationi intentū occiderent patrē:& ad urbē Romā sine mora pergerent:ut effugii pœna eluderet. Quod & si nullo argumēto fulciebat:tñ ad solatiū studii ferocis deriuabat pater:uolens uinculorū filii cās iustas habere. ¶ Considerans itaq; Alexander obseratas aures patris ad oēm sui defensionē:nec ullo modo rem posse deduci:ut de innocentia sua præsumeret: q rantis calumniaꝝ molibus appeteret:simili arte nequissimis delatoribus occurendum putauit:ut fraudulentos & calumnię machinatores dolis circūueniret:atq; in calumniam reos uocaret:quoꝝ se calumniis urgeri credidit. Scripsit igit quattuor libellos:qbus cōmentū sceleris quo paternā salutē appetierit confiteret:& insidiarū hmōi conscios plęrosq; eoꝝ a qbus ipse poscere expostulat:atq; hisdem inscripsit libris:p̄cipue Feroram & Salomen:q; ea quoq; intempesta nocte inrupto adolescentis in quo habitaret cubiculo:illexerit iuitum:& reluctanti extorserit:ut incestū patraret. Transmisit ad regē libellos:uelut iudices flagitioꝝ suoꝝ:quibus potētissimos quosq; iuoluerat regis cōites atq;

amicos. ¶ Eo tpe Archelaus in Iudeam properato aduenit: ut si quid posset genero ac filiæ opis auxiliq; ferret. Sed ꝑuidens infestissimũ apud patrẽ obstructos sibi aditus legitimæ defensiõis arte cõmotionẽ eius repressit. Nam simul ut aulã ingressus regiã est: magna uoce cũ iam audiretur: & uideretur ab Herode: uelut furens animi uociferari cœpit: uiuit ne adhuc ille uenificus gener meus: & carpit hanc lucẽ: ubi quæso est? Vbi parricidale illud repiã caput: ut manibus carpã meis. Parricidio perire debet: q parricidiũ uoluit implere. Quid facturus est socero qui nõ pepercit patri? Quis demonstrabit cũ? Euiscerabo primũ sceleſtũ: adiiciã filiam bono sponso: & si sceleris nõ fuit conscia: nõ est tñ aliena contagii: quę parricidæ cõiugio potiebatur. Nõ agnosco filiã meã: quæ artes nõ deprehendit mariti: quæ se nõ talẽ exhibuit socero nurũ: ut subiectũ filiũ patri redderet. Ego illã nõ ad sceleris ministeriũ iunxi: sed ad cõsortiũ matrimonii: ut cohęredẽ gratię ꝑstarent: nõ criminis adiutricẽ. Te miror Herodes si adhuc uiuit Alexander ille insidiator patris. Putabã iustas illũ iam pœnas dedisse: quẽ differri nõ oportebat. Quid. n. diutius seruat cõfessor animi parricidalis? Sed fortasse hoc quoq; diuinę fuerit ꝓuidentiæ: ut ambox parentũ iudicio cõdẽnaretur: qui in te lęsit utriusq; pietatẽ. Nõ me negabo ultorẽ: qui me ultionis exactę ꝑdicatorẽ parabã. Sed nec filiã excipio: quã infaustis nuptiis ipse despondi: te sponsorẽ secutus: nõ enim ego illã mariti moribus: sed fidei tuæ tradidi. Reddat cãs q; uadem suũ dissimulauit: maritũ suũ dilexit. De utroq; nũc uobis iudiciũ est: si firmus executor tanti doloris es: accingere pater: sequestra pietatẽ: non optandũ quidẽ officium patribus: sed nõ dissimulandũ. Si te pietas mollit: iflectit natura: mutemus uices: ut ego in tuo filio: tu i meo pignore ministerii mutui simus executores. Huiusmodi orationẽ circũfremẽs transduxit Herodẽ: atq; a furore animi paulatim itẽ tionẽ eius emolliuit: ut quasi cõpatienti: atq; unanimo sese crederet: & daret ei libellos legendos: quos Alexander cõposuerat. At ille singula quæq; aduertens: ubi intellexit magis dolore congesta: q̃ fide nixa: ꝓfundo consilio minuere paulatim inuidiam tentamenti parricidalis: atq; obiectorũ causas in eos qui descripti fuerant: & maxime in Feroram cœpit transfundere. Itaq; ubi aduertit regẽ a sua suã non abhorrere: cõsiderãdũ inquit ne forte adolescens magis tantox improbox insidiis appetitus apud te sit: q̃ tu ab adolescẽte. Quid enim cãæ erat ut tuã appeteret uitã cui regni honorẽ cõcesseras: regnandi ius reseruabas: & spem successionis? Quid expeteret quod hẽbat? aut qnẽ admodũ tantis muneribus ingratus foret? Quid tũ aliud ageret in tua nece nisi ut suũ affectaret periculũ? quod te uiuo metuere nõ posset: defuncto timeret? ab his utiq; a qbus ẽt sub patre positus ꝓprię salutis excidium phorreceret. Patet ista ætas fallaciæ: facile decipitur. & fraudulentox insidiis circũuenitur: uix resistit dolis ætas senilis: plerunq; tñ senũ prudentia circũscribentiũ uersutis insidiis irretitur. Ergo si maturior usus sape labefactat? est: quid mirũ si ętas imaturior adesse non potuit sibi? cum insidiantiũ cateruis ꝓpurgetur? Illos igitur ꝑturbatores regiæ domus esse: illos incitatores adolescẽtiũ: seminatores discordiarũ: qui in desperationẽ salutis deduxerunt adolescentẽ: ut stomacho magis indulserit: & ultioni potius q̃ absolutioni intẽdit. Quibus paulatim inflecti Herodes cœperat: & mollire indignationẽ circa Alexandrũ. At uero in Ferorã cõmoueri uehementius: q; illis quattuor libellis ipse omniũ flagitiox minister: & totius scænę architectus exponebatur. Qui uidens regẽ Archelao mentẽ iclinauisse suã: atq; in eum prę cęteris ꝓponderare gratiã iterioris amicitię: ad ipsum se cõtulit: obsecrans ut aium sibi regis cõciliatũ redderet. Verũ ille innexũ plurimis scelerũ uinculis qbus euidẽter regi parasse insidias cõuinceret: atq; appetisse adolescentẽ: nullũ habere ueniæ locũ aiebat: nisi deposita inficiãdi uersutia: quę obiecta sibi fuerant: cõfiteri germano sui amanti: atq; ab eodẽ

poscere sibi indulgentiã nõ dubitauisset: Huiusmodi sese actioni qbus posset studiis nõ defuturũ. Mutata itaq; ueste: suffusus lachrymis: specie miserabili fratris inhærens uestigiis: orare ueniã: improbitẽ fateri: oia de quibus argueretur nõ abnuere: sed recognoscere dementiã sibi cãm fuisse tantę ꝓlapsiõis: q; nimius in eo furor amore sibi dilectę mulieris exæstuasset. Statuto itaq; Ferora suorũ flagitiox accersitore pariter ac teste: tanq̃ ꝓ mercede cõpositi quod in usus suos caderet augumẽti: Herodẽ Archelaus deprecabatur: ut naturę cõtẽplatione mollíret iram: fratriq; ignoscereret: supra uindictã cõstituens ius naturæ. Nec mirum si i maximis regnis tanq̃ in magnis corporibus sæpe aliqua ꝑs ferueat: quæ nõ incidẽda: sed mollioribus sit curanda medicamentis. Sibi quoq; multo grauiores cõpositas a germano insidias: sed remisisse se necessitudini quod debebat dolori: ut quo magis pœnã leuaret ingrati: eo amplius cãm grauaret. ¶ Cũ hæc atq; hmõi alia subtexeret: mitigauit quidẽ Herodẽ: ut germano remitteret: sed ipse tanq̃ inexorabilis genero manebat. Deniq; minitabatur: q; diuelleret ab eo filiam: tantisq; infremebat indignationis suæ motibus: ut ipse Herodes satis expiatũ filii aduersum se facinus arbitraret: ultorẽq; suax iniuriax rogaret: atq; ipe ꝓ reo suo apud socerũ iterueniret: quo de integro renouaret nuptias. Perseuerabat Archelaus cui uellet Herodes alii nurum suã iungeret: ꝑter Alexandrũ: cuius cã ẽt uxor traduceretur: atq; ea arte multo amplius ipellebat Herodẽ: ut ille sibi filiũ redditũ putaret: si cõiugiũ eius nõ solueret. Quod ille uxorẽ impense diligeret: ex qua etiã filios suscepisset: dulces auo: gratos parẽtibus: hoc munus restituti sibi filii fore: qa nõ mediocri ex parte bona uxor uiri sui reprimeret errores: aut cõpensaret officiis inuidiam flagitiox. Quæ si ab eo diuelleret: nullum remediũ uiro futurũ quin ꝑceps in omne rueret nefas. Molliores enim fieri solere scelerũ ꝑsuꝝptiones: quę domesticis affectibus reuocarentur. Vix tandẽ Archelaus inflexus recõciliatur ipse genero: atq; eidẽ recõcíliat patrẽ. Hoc cõsilio eripuit genex neci: ut pro mercede acciperet eius absolutionẽ: dum cõdẽnare se potius simulat: q̃ interuenire. Pro quo si intercedendũ putasset: haud dubie nihil impetrauisset. Addidit ẽt oportere eũ Romã pergere: purgatũ ab his quæ in eo pater suspectauerat: quoniã oia ipse scripsit Cæsari. Quod æque cõpositum reor: ut hoc genere Alexander cũ se purgasset: Cæsari cõmendaretur: atq; Antipatri paratæ fratribus insidię patescerent. Cap. xli. ¶ Hoc cõsilio soluta factio & conuersio facta in lętitiã: instauratẽ conuiuiũ mite indiciũ recõciliationis: cuius auctori Archelao septuagita talenta: & sedile aureũ gẽmis insignitũ: electi quoq; eunuchi regali cõferuntur magnificẽtia: & cõcubina (cui Pãnuchis nomẽ erat) dono datẽ atq; accipitẽ. Similiter & ꝓpinqui monitu regis clarissimis donis Archelaũ munerabantur: nec quisq̃ familiariũ eius exors muneris fuit: quibus omnibus Herodes pro uniuscuiusq; meritis plurima impertiebat. Prosecutus est ẽt cũ potentibus suis usq; ad urbẽ Syriæ splendidissimã Antiochiã noie in regnũ suũ regredientẽ. Euaserat alexander nisi se imersisset in Iudeã uir archelai artibus longe exercitatior: Lacon genere: Euricles noie: nimis cupidus opũ: ęrariiq; ꝓnegocio contẽptor: ubi maiora potiundi spes refulgebat. Deniq; nõ contentus Laconicis facultatibus: in effusiones regias aium intenderat: uerandiq; artifex Herodẽ opimis adortus muneribus: remunerationi amplissimę locũ parauit. Lõgeq; uberiora q̃ obtulerat adeptus: tñ non satiabat nisi cruentis atq; ipiis factionibus gratiã sibi regis emercaret. Itaq; more quodã usuq; Græcis familiari regẽ adulãdo ꝑdicandisq; oibus: eius nõ solũ quę laudis aliena: sed ẽt inuoluta uitiis forent: in intimã eius amicitiam breui puenit: ut inter primos secretox arbitros eligeret: astipulante ẽt patrię ꝓgatiua: q; Spartiatas Iudaí cognato sibi genere copulatos pro fratribus habent. ¶ Is Vbi regiæ domus uitia cognouit: suspectũ aium patris: fratrũq; inter se odia:

nouis artibus carũ se oibus simulans: quasi fidus singulis habebat: sed pro ingenio regis aut munerũ merito sua studia formabat: ut adiunctior esset archelao: alexandrũ do lis atq; insidiis circũueniret: familiari specie utrunq; exasperans: illum prærogatiua ęta tis regno debitũ: istum materni generis prędituũ nobilitate iure superiorẽ: neq; cũ utiliori mę corruptelę pigmore ęquale illi consortiũ. Quibus captus Alexãder: utpote adolescẽtior qui delectaretur his q̃ dicerẽtur sibi nõ perpẽderet illa quę rursus de se apud Archelaũ cõponerentur: effudit sese mercenario Archelai & ꝓditori suo: aperuitq; mentẽ lubrico ingenio: affectuq; incauto: patrẽ sibi auctorẽ malorũ cõquerẽs qui matrẽ eripuerit: regnũ decolorauerit: q; sibi ab auo: ueteriq; ꝓsapiæ insulis debitũ cupiat auertere: fraudari legitimos iure successiõis pferri spuriũ stupri mercede: sed nõ quietura iudicia dei: ut q uxorẽ innocentẽ necauerat: nõ etiã ipse ꝓpere parato per coniugẽ imperio defraudaretur. Quę sine mora Lacon ad Archelaũ deferebat: circũuento ẽt Aristobolo: ut eiusdẽ querimonię laqueis inectereť: & pcio coaceruata regi insinuabat: dicens silẽtio se premere ne quiuisse tam imane facinus: & ꝓ hospitii munere gratiã se lucis repsentare: quã ereptũ ire filii pergerent: quos nisi ipse simulatione cõsilii fidelioris reuocauisset: & iãdudũ Alexandri gladio interfectũ patrẽ: regnũq; idignis hęredibus uacue factũq; Alexãdro religioni esse parricidalem atrocitatẽ: qui maximi sceleris loco duceret q; adhuc aui matriss q; necẽ inultam haberet. Conueniri se ac perurgeri perẽptoꝝ querelis: ut tam atrox flagitium ulciscereť. Deberi sibi iferias interfectoꝝ exigi: successionem eorum non oportere cõtaminari: ut ab eo qui maiores eorum occiderat: regnum adipiscereť: renouatu rũ se iudicia Cęsaris nõ simili ut ante reuerentia: sed ut Cęsar ipse cognosceret omnia secreta regis: quęsitas sanguine opes: prouinciam labefactatam: repetiturum se ab inferis auum: matrisq; acerbissimam necem demonstraturum: ut successor alienus in regnum regium subrogaretur. ¶ Excitauerat regem Euricles: Archelaus tamen parui ęstimans unius suggestionem: alios quoq; accusatores fratribus subornabat: qui dicerẽt cum dubios quondã equestris exercitus Iocundo & Tyrãno sermonem initum compositas regi insidias dolore decessiõis: in ceruicibus periculũ: nisi mature caueret. Deniq; nõ distulit Herodes: illicoq; raptos seuere interrogat: sed nihil illi de qbus arguebanť confessi reperiunť. Et quia ipune tã grauia simulabanť apud eum qui criminũ se uindicẽ profiteretť: & negligentẽ calumniaꝝ nõ deerãt qui hmõi insidias machinarenť: quas acceptiores fore patri crederent. Nã & epistola prolata est quasi ad castelli ppositũ ab Alexandro: & Aristobolo data: ut occiso rege confugiendi sibi potestatẽ faceret: donec se armis aduersum se insectantes munirent: cęteriq; subsidiis defensionẽ pararent. Excruciať castelli ppositus: & nihil fateť. Nihilominus tñ haud ullis affectati sceleris indiciis extantibus: quasi rei Alexander: & Aristobolus danť custodię. Eurícles qnquaginta donatus talẽtis auctor salutis ac uitę habeť. Dignũ ẽ nec eũ silere q Euricli tpe i Iudaęm trasmisserat fidissimus amicoꝝ Alexandri: quẽ rex quasi consciũ tentamentoꝝ eius interrogandũ putauit: utrũ nã uero congruerẽt quæ Spartiates de adolescentibus intimauisset. Verũ ille nihil se de illis qcq̃ eiusmodi cognouisse sacramento interposito fidẽ fecit: sed adolescentibus nihil ꝓfuit. A se quęstionẽ depulit: ne minueret delationis inuidiã: & euacuaret Euricli fraudulentiã: si seuerus interrogatus negaret. Quasi indignus igitur cui crederetť ab Herode excludiť. Bonus enim pater accusari filios libenter audiebat: nõ sinebat defendi. Delectabať cum appeterentť: offendebať si purgarentť. Deniq; Spartiates dimissus regalibus præmiis: ubi tñ Achaiam attigit: calũniarũ preciũ luit. ¶ Salome cum purgare sese neqret q; Sileo Arabi pepigisset nuptias: ubi genen secretũ prodidit: monẽtis ut consuleret sibi quo fratris cõmotionẽ euaderet: eo q; spe futuræ cõiunctionis consilia regis Arabis annũciare suspecta arcesseretur: delicti grãm meruit: & oẽm sęuitiæ regalis in adolescẽtes ꝓcellã intorsit: quo ultimo atq; ineuitabili naufragio demersi pœnas dederũt. Vinciunť itaq;: & qđ illis erat durius uinculis: a se fratres leperanť: missiq; Volũnio militiæ magistro: atq; Olympio ex amicis regis uiro arguuntť apud Cæsarẽ. at ille offensus: licet qa filioꝝ supplicia pater poscereť: negandũ tñ patri nõ arbitratus potestatẽ in liberos suos dedit licentia: sed consiliũ adiunxit: asserens melius consulturuꝝ: si ꝓximoꝝ reges: eorũq; qui præessent ꝓuinciis conciliũ congregarer: & iudicio cõi pro cederet interrogatio: utrũ nã aliquę patri insidię paratæ a filiis forent. Et si cõuincerẽtur intentati parricidii ferirentur. Si uero fugę aut leuioꝝ arguerẽtur: esset uindicta moderatior. Hac permissa sibi Herodes parricidii potestate: & iudicii conditione: & iã moderationis ãmonitus: ad urbẽ illico Beriton ꝓperat: quã iudicio celebrando Cæsar pscripserat. Cõueniunt præsules ꝓuinciarũ secundũ scripta ad se data a principe Romano Cæsare: Saturninus legatiq; cõsidunt: inter quos & ꝓcurator Volumnius. Deinde cognati amiciq; regis. Salome ẽt & Ferora: & Syriæ primores. Archelaꝰ solus excipiť rex Cappadociæ suspectæ in genem arcessitus gratię cũ accusatores adolescentiũ insidiatoresq; iudicio repsentarent. Sed quæ iudicii species ubi rei adesse sibi nõ permittebanť: & absentes accusabanť? Aduertebat.n. Herodes: qm̃ si tm̃modo uiderenť absoluerentť: pro na hoium conditione ad misericordiã: maxime ubi naturalis esset gratię progatiua. Deinde si ulla copia defensionis Alexandro permitteretur: q; obiecta facile dissolueret.

¶ Itaq; relegatis illis in uicũ Sidonioꝝ quasi in pntes accusatio dirigebať. Obiicebãtur a patre insidiæ sibi paratę: nulla ꝓbatio deferebatur: nulla indicia tentamentoꝝ: hæbebat accusator quẽ nullus redarguebat. Destitutus undiq; congregabat i iudiciũ centumeliaꝝ: iniuriaꝝ genera quę grauiora morte ab his q considerant ęstimarentť. Sed nemo discutiebat: nemo examinare audebat: qđ a patre arguebatur: a rege imperabatur. Prędiudicabat pietatis species: terrebat ius potestatis: interrogabat sententias securus uictoriæ: nescius q; in eiusmodi iudicio crũnosior esset qui uinceret: q̃ illi q tam acerbe addicerẽtur. Saturninus condẽnat adolescentes: qa aliud nõ licebat. Sed moderatur sententiam: cauendũ asserens ne perẽptis duobus ex tribus fratribus: tertio fratri ascriberetur mors duoꝝ. Timide qdem: sed cãm locutus est q; ille esset fratribus auctor periculi. Secuti sunt eũ pauci ex pluribus. Volũnius aũt murmurat: & post eũ oẽs uiolentiã regis tali auctore pensantes mortis suam: diuerso qdem affectu: sed pari sorte expromunt: quibus hoc aut adulatio extorserat: aut odiũ infuderat: ut aut regis affectaretur gratia: aut parricidæ crudelitatis grauiore pœna afficeretur: q; in uictoria sua tam amarũ de se triũphum reportauisset. Nemo tñ quasi factũ horruit: & quasi cõmotus pronunciauit. Scænæ etenim species erat: nõ iudicii disciplina condẽnare absentes: condẽnare sine teste: sine indice: solo naturæ priuilegio: qđ ad salutẽ magis q̃ ad piculũ deriuari solerat. Stupebat oĩs Syria atq; oĩs iudæa: & attonitis mentibus tantę tragœdie finis expectabatur. Quãuis enim nota esset hęrodis crudelitas: nemo tñ credere poterat q; usq; ad parricidiũ pleueraret. At in illo effera uis animi nec mari: nec terra cohibebať. Itaq; tanq̃ ꝰsu triũphantiũ: ut per diuersa filios traheret: Tyrũ urbẽ inclytã petit: inde in Cæsareã transmittit nauigio spectaculũ miserũ parricidii circũferens: donec color ullus acerbissimæ necis filiis inueniretur. Mouebatur oĩs exercitus: sed metu indignationẽ premebant. ¶ Erat in exercitu regio ueteris militiæ uir Tyro noie: filiũ habens coniunctũ Alexandro: indulgentissimus pater: atq; ob ea pignori charus: qm̃ popularis quędã pietatis est gratia: & maximæ in suos lex dilectionis. Circa adolescentes quoq; filios regis studio ꝓpensior: q; ab his suus filius diligereť. Qui supra modũ concepta indignatione: turbatus animi uo

ciferari cœpit:opprimi iustitiã:ueritatẽ excludi:aboleri religionẽ:cõfundi iura necessitu
dinũ:naturæ gratia supfluere iniquitates. Ad postremũ in os ipsius regis progrediẽs in
gerebat miseꝛ eẽ illum:q aduersum filios suos credẽdũ improbissimis arbitraret:Fero
rã & Salomen cõsilii arbitros legi. Quã fidẽ ab his referri posse: q se condẽnatos capi
tis a rege frequẽtissime recognoscebant:aut qd eos aliud agere:nisi consulere uindictę:
ut destitutus idoneis successoribus ad unum inclinaret cęteris ifirmiorẽ. Qui facile sub
duceretur q ipse regius exercitus odio persecuturus esset cum: cui mors soluta esset fra
trum duoꝝ. Neminem esse quẽ non innoxię ętatis tãgeret misericordia. Plęroscꝫ autẽ
ducũ indignationẽ suã non iã p̃mere sed diuulgare. Quorum uocabula locutus: finem
dicẽdi fecit. Quibus illico cũ Tyrone correptis Tryson ex ministeriis aulę regię cui ton
dendi ars ęque suppeditaret:sub quadã animi uanitate indiciũ sui facit:compositũ a Ty
rone afferẽs:sibiq; pluasum:ut cũ ex more barbã Herodi raderet:nouacula gutturi eius
imprimeret:quo pageret necẽ:idq; ei maximo emolumẽto fore:qd de muneribus alexã
dri pollicerẽt. Sistit Tyro cũ filio:exercẽt deinde simul quæstio. Negantibus illis:isto
nihil amplius deferẽte cũ deesset manifesta rerũ fides:nullũ suppeteret argumentũ:nul
lum indiciũ documentoꝝ:Tyro iubet uehemẽtioribus tormentis excruciari. Tunc mi
seratus filius supplicia patris:spondet aperturũ se oia:si patris salus sibi condonaret. at
q; a rege ꝓmissa uenia, suggerit: q impulsus ab alexandro pater necẽ regi parasset. Id
plęriq; ad tempus cõpositum rati ut tali pignoris indicio tyroni consuleret:alii pro uero
editũ loquebant. Sed Herodes dubia pro certis adiudicauit:tanq̃ metuens ne parricidii
sibi facultas periret. Conuocato itaq; populo:& cõgregatis ducibus:de insidiis dephen
sis motu gratissimo promit querelã: atq; in mortẽ eorum plæbem excitat. Ibiq; Tyro
cum filio pariter atq; tonsore: saxis ac fustibus interficiuntur. Cap. xlii. ¶Ale
xander quoq;:& Aristobolus missi ad urbem Sebastem quæ non longe aberat ab urbe
Cęsarea:strangulantur imperio patris. Hunc finem habuere filii Mariãnes: quoꝝ in
teritu nõ longum lætatus: successionẽ remotis illis Antipater haud dubie blandiebat:
sed in eũ totius gẽtis mox graue odiũ exarsit:qa apud oẽs patebat eius factione fratres
occubuisse. Successit ẽt nõ mediocris timor consideranti q̃ multiplex indies adolesceret
interfectoꝝ prosapia:cum Alexander ex Glaphira genitos sibi Tigranem:& Alexãdrũ
filios dereliquisset:Aristobolo ex Beronice Salomes filia:Herodes & Agrippa atq; ari
stobulus superstites manerent:Herodias quoq; & Mariamne filia quas sexus non im
pediret:& regni cupido exagitarit. Quis rebus perterritus Antipater:in fraude ac uersu
tia spem constituens & donis:& muneribus singulos magis magisq; oppignerare:etiã
amicos & domesticos Cęsaris allicere ad sui gratiã p̃cio tentabat. Sed contra illi ẽt quę
domi erãt i aduersum cedebãt. Nam rex paulatim processu tpis erga nepotes suos Ale
xãdro:& aristobolo genitos molliebat: & facti pœnitentiã p̃tendebat:cum eoꝝ quoꝝ
parentes occiderat misereret. Deniq; cõgregatis amicis:& proximis suis:quadã die la
chrymis suffusus ora dicit ad eos. Video mihi ætatem procedere: & sine lachrymis aspi
cere nõ possum paruulos hos infeliciũ germina patrꝝ:qbus ego sum auctor doloris: ne
peiore eos derelinquã cõditione:q̃ parentes abstuli. Sed illos mihi quędã eripuit erũna:
hos mihi magis magisq; cõmẽdat natura:& misericordia. Altera qa nepotes: altera qa
destituti parẽtibus sunt. Errauerũt in patrẽ filii:qd fecerũt auo nepotes? Satis infelix pa
fui:auus eẽ debeo sollicitor. Tẽtabo post me cõsulẽ nepotib9:utinã & ifiliis mihi cõsu
luissem:ueꝝ in illis cõis hostis atq; inimici obrepserit fraudulẽtia. Cauẽdũ est quoq; ne
uos illoꝝ iuoluãt pícula:atq; uno uulnere simul filios amiserim:nepotes p̃diderim. Pro
uideamus his:defensores qbus ademimus:desp̃sabo itaq; seniori ex filiis Alexãdri tuã

m i Ferora filiã:& te ei constituã patrẽ. Tuo aũt Antipater filio Aristoboli filiã: ut hoc
mõ fias pupillę pater. Germanã quoq; eius accipiet Herodes meus: ex Mariãne Hyr
cani susceptus filiã. Hęc inqt est mea sinia:ut inuicẽ sub coeunte copula iungant posteri
tatis meæ successiones:quo nemo suspectus alteri sit:& ipse trãquillioribus oculis uideã
nepotes meos:q̃ uidi eoꝝ parentes. Quibus dictis iunxit memoratorũ dexteras:& oscu
latus singulos illachrymauit. ¶Quod Antipater lętãtibus aliis ita grauiter accepit: ut
statim dolorẽ suũ ẽt uultu ꝓderet:haud mediocri constrictus sollicitudine: q Alexãdri
filiis Archelai regis & Ferorę q tetrarchiã tenebat:suffragia petere cerneret cæteris uali
diora. Aduertebat odia sui crelcere:nepotibus aũt astipulari misericordiã. Nec poterat
Aristoboli filiã recipere domo:ne sceleris indiciũ diuturnis eius conspectibus offenderet
Adire nõ audebat patrẽ:ne ad oẽs mobilẽ suspitiones exagitaret: si cõplacitarũ fœdera
nuptiarũ soluenda existimaret. Subtiliter tñ præsumpsit orare:ut consuleret ei pater: ne
aduersus duoꝝ potentium opes regis & tetrarche nudo regni noie inualidus exponeret
Foueret certe honorẽ quẽ conferendũ filio indicaret: ne species regni ad eum: uirtus ad
illos peruenìret. Neq; uero solos Alexandri atq; Aristoboli filios suspectos habebat:sed
omnes obstare sibi arbitrabatur:quicunq; ex diuersis Herodis coniugibus competere:
uel tacitu uidebantur regni successionem: quorum frequens numerus erat: Nouem et
enim mulieres regali coniugio potiebantur:ex his duę tantum sine liberis erant:cęteris
soboles suppeditabant. Antipater Dosidem attollebat parentem: Herodes Mariam
nem. Antipas & Archelaus matchatis erant filii sammaritanæ: & filia olympias quæ
Iosippo iure cõnubii sociebatur. Cleopatra quoq; Hierosolymitana Herodem & Phi
lippum genuerat Herodi. Pallas Fasellum. Erant quoq; etiam aliæ regi filiæ Roxa
ne & Salome: quarum uni Fodra erat mater:Elpis alteri. Supererant etiam alexandri
& Aristoboli germanæ sorores:quas Mariamne ex Herode susceperat:ficut supra me
morauimus. Multiplicẽ itaq; generationẽ Herodis metuẽs Archesilaus ægre licet atq;
in primis tentamẽtis multum rege cõmoto q destitutis paterno auxilio nepotibus iui
deret dispositas popularũ societates:ad postremũ tñ effecit ut sibi Aristoboli filia atq;
ex ipso genitus sorore parentis sui filiæ coniungeretur:tñ adulatione p̃ualuit: ut pactas
nuptias solueret. Cõtra aũt Salome cum uellet Silleo nubere ne suffragio qdẽ iulię quę
uxor erat Cæsaris potuit de fratre impetrare:sed inuita Alexandro cuidam ex amicis re
gis in nuptias cõuenit. ¶Subuersis itaq; dispositionibus regis Antipater quasi is quo
luerat sibi consuluisse exultabat animo:& superabat oẽs uersutia. Odiũ tñ nullo modo
cõprimere poterat:sed accẽdebat qñ affectabat terrore sibi munimentum parare. Con
iunxerat sibi cooperarium factionum suarum Feroram patris germanũ: quẽ Herodes
nõ multo post recusantẽ ab uxore ꝓpria diuellit: cui ob iniurias quas ea mulier Dosidi
cõiugi eius intulerat infestior habebatur:domo expulit. Feroras aũt amplexatus iniuriã
in partes suas concessit:qbus ut tetrarcha p̃fidebat ea sane mentis intentiõe ut ad Hero
dem uiuentẽ nunq̃ reuerteret. Deniq; nec tunc qdẽ cum eũ ægritudine graui affectum
cõperisset:& frequẽter orantẽ ut ad sese ueniret:quod ei quædã quasi morituro cõmit
tenda arbitraret:uisitandum existimauerit. Qua pculsus licet iniuria rex ubi p̃ter spem
incõmodum depulit:tñ fraterno affectu uenit ad eum ubi ægrum cõperit: & sedulo cõ
patiebat:& defunctũ Hierosolymã trãstulit:& magno fletu celebriq; põpa funus cu
rauit. Nec tñ his indiciis sedulæ caritatis cõceptam exclusit opinionẽ: q cũ frater uene
no appetisset. Ita erat ẽt in suos crudelis:nec difficilis fides rerum:q potuerit fratrẽ occi
dere qui filios interemisset. Cap. xliii. ¶Hunc itaq; unus de iterfectoribus Ale
xandri & Aristoboli improbitatis suæ finẽ inuenit:a quo exordiũ sumens in Antipatrũ

pœna transiuit sceleris auctorẽ. Nãq; libertos; querelis qui patronũ suũ ueneno interfe
ctũ adserrent stimulatus Herodes: dũ sollicitius quærit cognito quia ab uxore de suc
cis arabiæ accepisset Feroras poculũ quod amatoriũ putaret: idq; uenenũ fuisse Syllei
studio traditũ: & illico in pestẽ conuersum in plurimorũ quæstionẽ tetendit. Vnde quæ
dam inter tormẽta de ancillulis exclamauit: ut deus oipotens in matrẽ antipatri oia sup
plicia transferret: uniuersos; arbitrã flagitios; per ipsam occultos conuentus Antipatri
ac Feroræ die noctuq; exercitas potationes usq; ad temulentiã: ut a conuiuio regis reci
pientibus sese totis noctibus biberet. Quod nõ ociosum nec coniurationis uacuũ tenta
mentos; remotis pstertim seruulis & ministris iure suspectabat: magnũq; uinculum cõ
nexionis & cõspirationis indiciũ tam diuturnæ moræ quæ regibus suspectior in solitudi
nis secreto & noctis silentio ibi compositũ: ut Antipater romã peteret: Feroras in petrã
pergeret. Quod frequenter inter se conferre soliti prodebant: eo q; post Alexandrũ &
Aristobolũ in ipsos; necẽ sese Herodes cõuersurus foret miseros se qui putassent: q; He
rodes nullas parricidiales cogitationes odisset: quia regui hæredes plequebat. Sublatos
esse nõ potestatũ æmulos: sed consortes miseriarũ in se periculũ oium & odia transisse
ne mulieꝛ quidẽ parcitus; sexui dilectæ sibi Mariamne: atq; ex ea genitę nõ pepcisset.
Nullum sibi remediũ nisi ut longius aliquo decederent quo tãtę bestię furore uel fuga
eximerent. ¶ Adiiciebant crebrę apud matrẽ Antipatri conquestiones deplorantis ar
dere se inuidia regalis successionis cũ sæuitia regni sup ipsum pcipue incubuerit: ut iam
sustinere nõ queat ultimis deditũ obsequis: & postremis urgeri piculis. Necsolũ regnan
di ius sibi perisse: sed uiuendi quoq; curricula uoluta tempos; . Aetatẽ sibi maturiorẽ: in
canuisse iam uerticẽ: contra aũt iuuenescere patrẽ: frustra sperari eius hæreditatẽ qui for
tasse ẽt superstes hæredi tam diu reseruaretur. Quod aũt sibi emolumentũ successionis
futurũ lõgæuo hæredi: cui tam multiplex Alexandri atq; Aristoboli soboles uelut quę
dam hydra renatis quæ amputata fuerant capitibus regerminaret. Ex testamẽto patris
ẽt iam ius cõmune ereptum: ut data regnandi cuius ad tẽpus uicarius foret: non aliquẽ
ex suis filiis in suũ imperium sustineret: sed Herodi Mariamnes filio necesse haberet re
gnum refundere. Itaq; nõ ad fructũ sibi regni spẽ datam: sed ad piculum ut eẽt decesso
ri suspectus: successori grauis. Postremo ipsum regẽ longa senecture inuidum & itentũ
cædibus suos; sui eẽ testamẽti executorẽ: ut nemo supesset q posset succedere: ferri odio
graui in filios: nec in fratrẽ minore q sibi dederat centum talẽta ne cum patruo suo ser
monẽ haberet: & respõdente Ferora: in quo.n.eum læsimus: Nũ ẽt ipe successor sum: re
tulisse Antipatrũ: nõ nullas habere eum causas offẽsionis. Vtinam amissis omnibus li
ceret res offensionis se ipsum componere: Feram eẽ bestiam quæ ne mortibus qdẽ satia
ret: nec posset perpeti ullam iter propinquos caritatẽ manere. Atq; utinã amissis oibus
liceret ut nudi eum tantũmodo uiuẽtes euaderemus. sed ipossibile. Id eorũ sibi occulta
ad tps colloquia. Necessarium aũt fore tẽpus quo uterent uirili mẽtis uigore: ut cõsilii
uiuacitate dexterę quoq; uindicis ministerio: Hęc a mancipiis in supplicio positis respõ
debat: & mancipio credebat Herodes: maxime qa de cẽtum talẽtis soli antipatro dixe
rat. nec ullus sermonis eius affuerat interpres. Succensus itaq; idignatione rapit ad sup
plicium plæroſq; & innoxios ne qs de obnoxiis relinqueret. Arcessitur ad supplicia An
tipater Samaritanus: eo q; esset antipatri procurator: & diuersis excruciat modis. ¶ Pro
dit quęstio promissum ex ægypto uenenum p Antisilii quẽdã cõtubernalẽ: idq; ab illo
datũ Thẽdioni amico Antipatri p ipsum Feroræ redditũ: cui regis filius Antipater exe
cutionẽ cõmiserat: ut dũ ipse in urbe Roma degeret: pr eius Herodes extingueret. Quo
tpe nulla de abũte patratæ necis suspitio foret: sed Ferora cum in tpe uenenũ acceptum

uxori propriæ cõmẽdauisset: recurrit altera i uxorẽ Feroræ uenenĩ iuidia. Iubet illico rex
Feroræ uxorẽ uenire: uenenũ deferre. Egredit mulier quasi platura quod petebat: & se
se de fastigio pcipitat ædificios; quo gemini pondus criminis euitaret: atq; obitu pueni
ret idiciũ rei & quęstiois acerbitatẽ. Sed qa maturabat Antipatro feralis ultio pricidii:
non supra uerticẽ capitis ruit: quo casu facile extingueret: sed i aliã ptẽ corpis decidit: ut
mors ptelaret: cõsopita erat tñ atq; attonita mulier: qa ex alto deciderat loco. Iubet eã
paulisper recreari Herodes: donec ad se rediret: spondet ueniã: si simpliciter apiret gesto
rũ ordinẽ. Non de nihilo esse q se præcipitauerit: sed magni criminis conscia cõpediũ
supplicii quęsisse: Impunita sibi oia flagitia cõsitẽti fore: aut ificiãti acerbãda supplicia:
ipsam quoq; sepulturã negandã. At illa ubi se resumpsit paululũ: & cui inqt adhuc ego
secretos; seruabo silẽtia Ferora mortuo: Illi.n. debui fidẽ tacẽdi pro quo supplicia nõ re
cusarẽ si necessaria forẽt. Sed ille nũc liber a cruciatib? & si ueniabilis erroris correptio
est liber a culpa. Quid igit iuoluere ueritatẽ mendaciis cogitẽ: ut Antipatro morẽ ge
rã? Parcã ergo illi: nõ parcã mihi? Egregiãergo mercedẽ debemus uiro q nos oẽs sceleri
bus suis in hęc supplicia deduxit. Audi rex deo psule: q solus mihi ueritatis arbiter ẽ. Pro
posui enĩ nihil fallere: audi inquã sed prius repete quẽadmodũ adsederis lachrymãs ger
mano piclitãti ut impleueris oia circa Ferorã munia piæ germanitatis: qbus ille iflexus
ubi decessisti cõtinuo ad sese uocauit & ait. Nõ exiguum ego mulier a fratris affectu &
studio deerraui: q oderã sic amantẽ mei: & uolebã occidere tam impatiẽtẽ doloris in pe
riculis mors ferre ille non põt fortuitũ quod ego urgebã idebitũ: circũuẽtus sum fateor
Antipatri dolis cõtagiõis eius ego pcium ferã. Tu quod habes ab eo uenenũ relictũ mi
hi cito profer: & sub meis oculis effunde ut uel ad iferos non ferã aium pricidalẽ. Pœni
tuisse correctionis sit: quod criminosum ẽ pparauisse. Cito iquã mulier. ut uel mortẽ p
ueniã: qm culpã nequiui. Tũ ego uenenũ & i conspectu eius exinaniui pa; tñ & eo ser
uaui mihi q te metuerẽ ut esset remediũ: si pderet paratũ ad hos usus uenenũ. his dictis
pyxidẽ cũ eo quod receperat uenení ptulit: subiicit quęstioni mater Antisilii & frater
ipsius: Cõfitent ex ægypto antisiliũ detulisse pyxidẽ plenã uenẽno: quod ille accepisset
a fratre q Alexãdriæ cõmoraret sub medicinę pfessione. Cap. xliiii. ¶ Deprehẽ
dit ẽt Mariãnes filia põtificis isidiarũ cõscia quæ pararẽtur marito: idq; fratribus eius
iter supplicia cõfitẽtibus manifestat. Vnde Herodes iunior maternę audacię pciũ luit:
quẽ in regni successionẽ Antipatro substitutum idem qui subrogauerat pater de testa
mento delendum putauit. Et hic quidem non mediocris error Herodis senioris ut alteri
us flagitio deprehenso alter mulctaretur. sed etiam Herodis iunioris nõ iniusta mulcta
tio. Nam diuinitus precautum uidetur ut licet nondum facti sui merito tamẽ ob preciũ
futuræ improbitatis regno abdicaretur. Nam quis eum regem perpeti potuisset qui te
trarcha tam insolens fuit ut tolerari nequiret? Adiicitur etiam aliud ueneficii genus qd
Bacillus Antipatri libertus Feroræ & eius uxori detulit compositum ex succis serpen
tum & ueneno aspidum: ut si primum non conualuisset ad mortem Herodis, secundo
uterentur. Reperiuntur etiam litterę aduersus Archelaum & Philippum fratres com
positę. Hi regis erant filii qui romę instituebantur: quos antipater ea uel maxime cau
sa appetebat. q uidebat non mediocri præditos sapientia supra quos rex patrium ani
mum reclinabat: Deniq; educauerat eos litteris ut maturius domum regrederent r Ob
stare itaq; eos suis utilitatibus Antipater arbitrabatur: atq; incũbere suis artibus: ut spe
adolescentium simulata omnia factionis suæ studia obumbrarentur. Componit itaq;
epistolas nomine uirorum potentium: quos Romæ positos in suã amicitiam illexerat
Aliis quoq; precio extortum ut scriberẽt q adolescẽtes infestis patrem odiis urgerẽt.

& nimio questu mortẽ Alexandri & Aristoboli deplorarent. Et cũ huiusmodi epistolas clandestinis artibus ꝑ aulicos sceleris sui ministros patri ingereret: eadẽ uersutia qua supra simulabat fratrũ intercessorẽ: ut prætento pietatis patrocinio impietatis subtexeret parricidiũ. Quibus oĩbus in medium deductis cũ q̃stionibus patris uita: epistolis mors fratrũ appetita euidentissime pandereť, consiliũ diffinieť ut de authore sumendũ: qui posteriore prodidisset calumnia ꝙ germanos suos non quasi parricidas: sed quasi legitimę successionis æmulos ꝓsequereť: nõ quo patrẽ defenderet: sed ne consortẽ regni haberet. ¶ Interea cũ septẽ mensiũ curricula inter documẽta flagitioꝝ & reditũ Antipatri concluderenť: nulla innotuere Antipatro indicia reꝝ gestaꝝ: tãta circa eũ uniuersoꝝ odia feruebant. Incertus igiť oĩm scribit ex urbe roma continuo se adfore: summoq; se honore dimissum a cęsare. Quibus litteris lectis: rescribit Herodes maturato eũ contendere oportere securꝰ affectus paterni cui nõ solũ nihil iminutũ ꝑ absentiã foret: ueꝝ ẽt trĩ accederet gratiæ: ut eius cõtuitu matris offensa minuereť. Nã iterũ domo eã deprẽhẽsam marces filii cõsentire consortio exutã regiæ liberalitatis cõpẽdiis eliminauerat: cui se remissurũ indignationẽ scriptoꝝ specie manifestaret metuens ne cõperta matris expulsio ne suspitiones suas antipater ad cauẽdũ excitaret. Adueniens itaq; tarenti primũ de Feroræ obitu cognouit: ibiq; luctũ magnũ exercuit. quod a qbusdã pietatis affectui datũ eo ꝙ patrui mortẽ impatiẽter doleret. Ille aũt ministrũ ausi parricidalis sibi sublatũ ingemiscebat: nec solũ non processisse sceleris apparatũ: uerũ ẽt uenenũ se dedisse terreri erat: ne quomõ ad cognitionẽ regis pueniret & ille scęnã criminis publicaret. Transmittit itaq; in portũ cęsareę: haud quaq̃ uacuus grauioris curę ac sollicitudinis cum eiecta mater non mediocre præiudiciũ cõdemnatæ sobolis daret. Sed urgẽtibus amicis q patriæ cupiditate post habenda omnia quæ Antipatro cõducerent arbitrarenť: deinde expectato eius ingenio: quo uel auersum patrẽ a sui gratia facile consiliis suis flectere solitus erat hortãtibus ut sese patri & prędestinato sibi regno ocius repręsentaret: ꝙ nemo auderet eo pręsente contra niti: sed occasio absentiæ eius sola arserit: ut auerti posse abeo regis animus ęstimareť. Et ideo pręueniẽdũ mature ne demorãdo magis aut desidere rãtẽ offenderet: aut suspectũ exacerbaret cũ diffidẽtiã sui ꝓderet. ¶ Credidit itaq; magis uolẽtia q̃ necessaria suadẽtibus. Verũ ubi portũ ingressus ẽ: neq; quẽq̃ sibi obuiũ circũspectauit: & quasi pestẽ aliquã senſit suã pñtiã declinari: ĩ sũma locorũ frequẽtia maximã solitudinẽ: cũ occurrere nemo auderet: metuẽtibus aliis: aliis auertẽtibus: etenim id tpis & odia quo minus se tegerent auctoritatẽ acceperant, reputare secum scelera sua cœpit: & cõsciẽtiæ stimulis exagitari nullũ fugę locũ neq; euadẽdi subsidiũ sibi relictũ. Circũuentũ se uelut qbusdã retibus & captũ teneri fiduciã oẽm adsumpsit ex impudẽtia ut dissimulatis omnibus improuisum se patri offerret: in amplexum rueret: pietatis officia prętenderet: Verum ille extensis manibus ingerentem sese repellens & reclinãs caput: ne parricidæ osculo contingeretur: exclamauit & hoc esse amentiæ parricidalis: ut amplexum petas cui inuisum te recognoscis: ut horrore tui afficias patrem. & contactu noxii corporis uiuendi suauitatem extorqueas. Ne igitur contigeris: ne attaminaueris quem scelere petisti. Purga certe prius si potes: depræhensa dilue: iudicium non refugiã: nec audientiam tibi negari patiar: nec mihi ipse assumam cognitionẽ: nec argumẽtandi tibi occasionem relinquam. Opportune adest Varus: apud quem defensionem tui prępara. Nec differendi locus crastina die q̃is dolis & fraudibus prędit us: habes purgandi tui copiam. At ille obstupefactus tantæ cõmotionis pauore: nihil est ausus referre nec potuit: sed egressus foras fluctuabat animo: ꝙ nihil omnino ex his quę gesta erant & prodita apud regem compererat. Aduenientes autem ad eum postea mater &

uxor aperuerunt omnia. Quibus cognitis colligere sese acpparare animo cœpit quibus modis criminationi occurreret: contestiones extenuaret. Sequẽti die congregantur oẽs regis propinqui & amici Antipatri iterſunt examini uniuersi: qui diuersa de Antipatro prodiderant inducí præcipiuntur. Leguntur ẽt epistolæ matris Antipatri: in quibus illa ad filium scripserat: ut cognosceret proditã patri suorum scænã flagitiorum nequaq̃ cũ debere adesse nisi a cęsare aliqua manus accersať: cuius se ꝑsidio circumuallaret. neq; se iudicio cõmitteret qui tantorum cõfessionibus appetebatur: sed armis muniret. His ad superiora additis ingressus Antipater & sese ad uestigia deiiciens patris obsecrat ne se prædemnatum haberet: confideret se si deferatur audientia uacuum criminis fore si pater uellet: iubet pater silere: atq; eum istiusmodi sermone prænit. Q d nulli iusto uenia bilis nequitia Antipatri possit uideri satis certus sum sed eo magis grauari me apud te Vare arbitror. Vereor. n. ne ẽt me oderis: qui parricidas generaui filios quibus non posset ẽt parcere pater: licet hoc quoq; miserãdus magis sim ꝙ & tales amaui. Sed de illis taceo quos ipse exasperaui: & iustas aduersus hunc allegationes eorũ respui. Nullas enĩ hi aduersum me habuerunt causas doloris: nisi ꝙ his Antipater pręferebatur: & cõsortii regalis ꝓgatiuam acceperat: qui natus regno non erat. Putabã tũ ꝙ maiorẽ natu minoribus ad tutelam adsciscerẽ. Sed hostem induxi qui inuideret nobilioribus: excitaret puerulos infirmos: circũueniret incautos: proderet lapsos. Sed cos excusari potius q̃ urgeri oportuit. Antipater mihi & illos abstulit: hic mihi & illos fieri insidiatores cõpulit. Dolui enim fateor ꝙ ii qbus regni spem dederã: quibus successionẽ reseruauerã aduersum me improba machinarenť: sed nunc non patrẽ sed Antipatrum oderant. Pereunt itaq; ad dolorẽ patri: Antipatro ad fructum. Quęris Vare qs eos occiderit. Cognosce cui mors eorũ ꝓfecerit. Vacuata ẽ domus nouercæ: filio patuit aula uni ad succedendũ quę multos successores habebat. Nec expletus est morte fratrum cruẽtus aĩus & mens impia: Postq̃ nõ habuit fratres quos odisset: patrẽ ꝓsequebať. Reputo mecum qui huic munimẽtum hęreditatis parauí: uisus sum & ipsi diu uiuere decessionẽ fastidiẽti. Docui quid uellet: cui successionis cõpetitores ademerã, morantẽ nõ passus ẽ: nec expectauit regnum nisi ut parricidio adipiscereť. Reddidit mihi uicẽ: quia proiectum collegeram, & prętulerã nobilioribus. Cui. n. tantum ex illis quantum huic contuli: cui ipse uiuens potestatem cesseram: testamento aperto hæredem designaueram: quod solet esse pernicioſum regibus ut aliquem sibi successurum nouerit. Quinquaginta in fructibus talenta concessi: trecenta Romam proficiscenti dedi. Cõmendaui cęsari quasi solum filium: nihil mihi reseruaui ꝙ deberẽ parricidam timere. sed hoc eum magis ad parricidium armauit: ꝙ se meis beneficiis superiorẽ uideret. Qui tantũ sceleris cõmiserunt fratres eius quos ad mortem coegit? Aut quæ istiusmodi aduersum illos indicia detecta: qualia isti us depræhenduntť? Sed interrumpere atq; obstrepere audet parricida: & dolis tentat ueritatem inuoluere. Caueas Vare ammoneo caueas simulatas eius lachrymas & gemitus arte cõpositos: nec ullo exꝑsos dolore. Hic est qui mihi pietatis affectũ abstulit cũ afficto metu cauẽdum ammoneret alexandrum: cum illo mentes plurimoꝝ conuenire asserens non temere cõmittendam uniuersis præsentiã meã. Simulabat se circũspectare omnia usq; ad lectũ deducere discutere: atq; examinare singulos. Hic erat somni dispensator & minister securitatis in quo ego solatiũ constituebã: atq; eius officiis leuabãderiterfectis dolorẽ. arbitrabar ꝙ & illos mihi redderet: mœrorẽ auferret: pietatẽ obtenderet. Hic erat protector meus cui credebam corporis senilis custodiam. Quomodo uiuam nescio qũo tantum insidiatorem euaserim: quibus me circũuenerat delinimentis: quibus fraudibus uinctum tenebat ut soli huic me crederem quẽ solum caueri oportu

Incredibile mihi est q; euasi nec uiuere mihi uideor sed somnium puto. Quis.n. crederet aut illũ tam ingratum futurũ cui i me potestatẽ oẽm cõmiserã: aut me posse euadere si Antipater nollet? Tutiorẽ tñ gratia me factũ putabã. Sed que (malum) infelicitas me aut aduersum me eos faciat insurgere quos plus dilexerim? Deploro erumnam domus meæ Vare: defleo solitudinẽ: ingemisco uim tanti doloris. Sed tñ tãta est acerbitas sceleris parricidalis: ut neminẽ mihi patior euadere quicunq; sitierit sanguinẽ meũ: si ẽt i oẽs filios meos affectati pricidii indicia ꝓmanẽ. Cũ hoc diceret idignatione ꝓiter ac dolore intercepta uox est loquentis. Continuo Antipater eleuans caput, uelut ictus enim & sautius graui uulnere iacebat ante pedes patris: nec assurgere audebat, exclamans ait. ¶ Tu quidẽ pater ut iratus accusas: sed mihi nulla est maior defensio q̃ testimoniũ accusationis tuę: quia semp fui custos tuę salutis. Defensionẽ igit̃ pro me uoto accusantis adhibuisti. Quomodo.n. parricida ego quẽ ipse tuum ꝓtectorẽ fateris? Aut quo circũspectus atq; astutus: quẽ cõmentatorẽ arguis parricidii: cum extremæ insipietiæ sit cogitasse: qd & apud homines execrabile sit: & apud deũ inultum esse non possit? Vel fratrum exemplo doceri potui: nullũ tanti sceleris effugiũ fore: quod scelus istiusmodi nec latebrã minuat nec pœnam euadat: qñ quidẽ & pro tanta in te maliuolẽtia pœnas dederunt. at illos inuidia quædã ut dicis impulerit ad parricidium q; me sibi praferri uidebant: quibus materni generis nobilitas aios dabat: ut regnũ quasi ex materna successione sibi debitum uendicarent & quasi a te ereptũ reposcerent, Quid tale ego qui nesciui regnũ nisi de te sperare: tuũ iudiciũ quęrere: tibi soli placere? Quid ãt erat qd me aduersum tuã salutẽ audere aliquid ipelleret: An regni cupido? sed regnabã. An odii suspicio? Sed diligebar? An iniuriæ dolor: sed pręferebar. Si illos sola formido prętionis meę armauerit ad parricidium ego absolu ir: quia nesciunt prętati parricidiũ cogitare: sed odisse: Nisi forte aliquis ex te metu compulit. Verum ego ut mihi uox tua testis est nihil sciebam nisi pro te timere. Quid enim mihi timerem qui minister erã tuę securitatis & dispensator quietis: An uero inopia pecuniæ & egestas coegit quæ solet indigentibus sua dere latrociniũ? Sed dederas quod nõ solum in præsens: sed ẽt in omne tempus abundaret. & diuitẽ Romam miseras: ut regum reges pronunciarent imperii apud se principatum esse non diuitiarum. Deniq; Fabatum illum Romanę rei moderatorem & intimum Cęsaris tibi cepi: & a Sylleo ingenti ambitus pecunia ut te impugnaret ita commutauit: ut fieret tuus defensor. & sollicitatoris sui proditor. Per quem pater alium insidiatores tuę salutis detecti sunt? Quomodo igitur parricida ego qui custodẽ tui copis corinthum latentem deprahẽdi? insidiantem remoui: ad confessiones negantẽ deduxi? Potui parricidium non cogitare: & parricidii fructum habere si tacuissem. Sed mihi si bestiaꝝ immanitas: si atrocium ferarum inesset furor: tñ tantis bñficiis tuis mansuescere potui: ut nullam opem nisi in tuæ salutis subsidio constituerem: ut pro omnibus tibi uel solam caritatem referrem te: meo corpore protegerem: te intimis si fieri posset uiscerib recluderem. Prętuleras nobilioribus filiis materna stirpe minus nobilem: matrẽ quoq; regni exulem in regnum uocaueras: nec iam successorem me imperii: sed quasi consortem habebas. O miser ego cui tantum liberalitas tua bonorum effuderat: ut inuidia succederet. O stultissimus ego: qui te pater reliqui. Sic datus est inuidiæ locus & potestas insidiantibus. Namq; dum ego pro tua salute diu demoror: meam prodidi: & tamen nihil habeo quod mihi ascribam. Tu me pater abire iussisti: tibi ego perigrinabar pater: ne tuam senectutem Sylleus circumueniret: ne te uiuentem regno exueret: nec apud cęsarem tuam salutem appeteret. Testis est mihi Roma: pietatis cæsar quoq; presul orbis terrarum: & cẽsor uniuersorum atq; arbitrer mei pectoris q meam

tẽ prĩs appellare solitus eras. Testificare cęsar qd ego depre apud te loq̃bar: apud quẽ solũ nocere potuissem. Testificare inq̃ mihi q de aliis ꝓnũciaueras. Nec dissimulandũ parricidiũ: sed inqrendũ putasti. O si mihi aspiraret ꝓsentia tua. Sed absens es & longe positus & ego sine te a patre adiudicor. Ades tñ & in litteris tuis pñs es. tua scripta effero quæ solent parricidæ timere. Tuã epistolã porto quam solent ꝓmere q cupiunt parricidium non latere. Suscipe pater litteras cęsaris: ipse te istruat q dudũ uindicauit. Suscipe cęsaris scripta argumẽtis oibus ualidiora. Quibus usus es dudum ad ultionem utere nunc ad salutẽ. Hos ego apices defero innocẽtię meę testes illa dextera nunq̃ te fefellit. Illa dextera cęsaris diadema tibi imposuit non ademit. Illa manus cæsaris regnum tibi quod abieceras representauit. Potuit me prius cęsar odisse: si fratrũ similẽ deprehẽdisset: sed cognouit & ꝓnunciauit pietatis interpretẽ q nisi Romæ fuisset: Silleus uicerat. Illi ergo hodie adiudicor. illi pœnas miser pẽdo. Memẽto pater qa non uoluntarius nauiga ui. Videbam mihi iam parari foueas insidiatoꝝ: malui tñ me potius pater q̃ te piclitari. Nec tñ exhorresco salutis piculum: sed apud te pater doleo me quasi tuum hostẽ periclitari. Periclitor tñ: si apud te & cæsaris testimonia piclitanẽ. His ergo utor idiciis meę defensionis: cęsarẽ ego non appello quasi audiẽdus sed imploro quasi absoluẽdus: Qd si iudiciũ exercẽdũ ęstimas, ecce me pater ad te ueni. post cęsarẽ ad te festinaui a cęsare. Vtinã qdẽ nusq̃ a te abiissem. Sed tu me pater nescies piculis obiecisti iubẽs ꝑgere. Pręsto sum pater: nec perfunctorie de uilioribus testibus requirendã pro salute tua ueritatẽ ęstimo. Non prędiudicent q possunt timere tormẽta nec q possunt contemnere. Omnis homo mendax dixit scriptura. Ego defero incorruptibilia elementoꝝ testimonia. Venio ad te per maria & per terras nusq̃ aliquid passus. Parricidia debui nõ euadere si reus essem. Absoluat me pater: apud te cœlũ quod non fulminauit: mare quod nõ demersit: terra quæ non absorbuit: per hęc ad te tutus uenio pater: quę non solent euadere etiam qui non sunt patrum genitalium parricidę. Dathan & Abiron hyatus uorauit terrę: nec tñ genitalem appetierant patrẽ: Absalon fugientẽ arboris suæ ramis terra suspendit: ne ad patrem peruueniret: ad quem si peruenisset euaserat. Ego ad te ueni: & adhuc piclitor. Dauid parricidam suum quia seruare non potuit uindicauit: ego de inimicis & calumniatoribus uindicari non expecto: ut eos ad tormenta uocem: lucrentur illi pœnam calũniæ. Vnum rogo pater ne alienis credas tormẽtis: de meipso aduersum me reqre supplicia. Suspende reũ tuũ: in uiscera mea pergat iterrogatio ueritatis: in corpus meũ atq; in interiora penetralia descendant fidiculæ quæstionũ: profluat sanguis q solet parricidium clamare: ferant̃ ignes in artus noxios. Quid dubitas pater: Si parcis innocẽtem pronuncias. Si a cruciatu temperas: absoluis crimine. Non ẽ parricida: q simplici morte dignus putat̃. Aut si ut filio parcis: & ex te genitis membris cõpateris: non sunt mẽbra tua quæ sunt ministeria crudelitatis. Hęc ubi locutus est magno fletu & gemitu lamentabili finẽ dicẽdi fecit: ululatuq; maximo Varum & oẽs ad miserationẽ iflexit. Solus Herodes nullis mouebat̃ lachrymis: atq; ipse a fletu temperabat itractabilis ad ueniam: quæstioni imminens: uindictam expetens. Cap. xlv. ¶ Successit orationi Antipater Nicolaus regis mandato quia astute eius responderet uersutiis & inflexos a miseratione abduceret referendo i Antipatrũ fraternę inuidiã necis: allegãdo q; si quos moueret misericordia illoꝝ misereri deceret qui eius perempti fraudibus ultionẽ requirent. Si unum absoluerent: omnis domus regia in periculum deduceretur: germani: affines: parentes ipse rex cuius saluti non pepercisset. Itaq; conuersus ad oratorũ uersutias uelut narratione miserationis epilogo quodã excitabat ab inferis peremptoꝝ animas qui miserabili questu replerent subsellia: in fontes se oppetisse. subornatis grauatis te-

stibus: compositis epistolis: fraudulentis sermonibus circūuentum patrē: credidisse filio quē non putaret de fratribus posse mentiri. Offert nunc supplicia q fratrū tormētis nō credidisset quos onustos uinculis obligauerit: ne cognitioni interessent: i absentes latā sniam cum longe positi essent necatos ne eorum pater misereretur. Nullū itaq; reliquū futurū si iste euaderet doctus uenena parricidalia suorū uisceribus ifundere: mutare mē tes hominū: q ēt Feroram semp amantissimū fratris Herodis in necē eius parricidio fu neste excitauerit. Ad hæc cum plurima alia excitandæ commotiōis gratia Nicolaus addidisset: ubi sermonē absoluit: interrogatus a Varo est Antipater si rndere uellet: Nihil aliud retulit nisi deus testis est qa nihil læsi. Tum Varus uenenū proferri: atq; id dari iussit uni de his qui iam rei mortis adiudicati essent. Quo potato: statim mortuus est. De quo relatum ad cæsarē ē: & in uincula Antipater iperio patris ducit. nec tn ab insidiis uacuus erat. Nam tum maxime Salomes periculum dolis tentabat directis epistolis quas Salomes noīe Antipater composuerat plenis i regē cōtumeliaꝝ: atq; ad Agnē ancillā Iuliæ quæ uxor cęsaris erat p antisilii seruulū pferri iusserat: quas Agne sibi reddidas regi transmitteret. pœne in mulieris pniciē fraus cōualuerat: ni reperta esset epistola Agnes ad Antipatrū: quę dolū pdidit scripta in hunc modū. Sicut uoluisti patri tuo scripsi: & epistolas illas direxi. Nec dubito regē in piculum sororis insurrecturū. Tu uicē restitue optato effectu potitus. ¶ His litteris deprehensis rex i suspitionē deductus: q ēt Alexāder pari arte cōpositis a fratre esset appetitus epistolis: & nimia cōmotione exasperatus ęgritudinem grauē contraxit. Quo se uidēs urgeri periculo Antipater unū ex filiis hęredē imperii testō scripsit prælatum Archelao & philippo senioribus liberis cū ipsos quoq; Antipater dolis atq; fallaciis suspectos patri fecerat. Cæsari legauit mille talenta donis muneribusq; additis. In uxorē & filios libertos atq; amicos quingenta contulit: nec Salomen sororē munerū suorū expertē reliquit. Procedebat i deterius ęgritudo atq; accessu tpis asperabat: quā ibecilla senectus suis incōmoditatibus acerbabat quotidie. Siquidē non minus septuagenario grauatū annis corpus crebro quoq; mœrore animi afflictum gerebat tot parricidiis cōuulneratus: quæ aut deprehendisse in filiis extremæ miserię erat: aut intulisse. Immedicabilis tn ęgritudinis feruor q; supstes Antipater metuebatur: Contēptus quoq; indies uilior q; imagines cęsaris atq; animalium similitudines contra legē tēplo appositę detrahebantur: auctoribus maxime Iuda atq; mathia iuuētutis doctoribus: q cognitis & conspirantibus sibi uenisse tēpus aiebāt quo uiolatę legis iniuria uindicaretur. Dare pœnas sacrilegiū q putaret fas eē qcq̄d ptāti liceret: nec religiōe inclinatū: sed elatum superbia in penetralibus templi faciendi quod uellet: libidinē p iure exercuisset. Et q̄q̄ uis diuina ultionē acceleraret: tn pulchrū uideri si ēt tēplo sacrati libertatē in defendēdis paterni ritus obseruationibus approbarent: piculi metu quēq̄ reuocari oportere: cū & iam mori p lege patria isigne imortalitatis sit. Primiq; adorsi aureā aquilam supra fastigiū portę affixam detrahere comprehensi atq; ad regē perducti cum interrogarētur cui obedire cupiētes tm facinus adorsi forent: rndderunt: legi paternę. Iterum quęrenti quo freti lętiores adessent cū ad mortis uocarent piculum: responderunt. Pietatis & deuotionis pmiis quorū remuneratio p ritu patrio mortē expetentibus psolueretur. Nec diutius ferre potuit responsionis cōstantiam: sed indignatione super ęgritudinem facta ut infirmitatem uinceret in conuentum populi processit: ibique tanquam sacrilegii reos ad plebem deferens accusare cepit: q; maiora de factis talibus suspectarentur. Quæ etiam si non probarentur tamen cuncta sibi quisq; metuentes auctorum qui comprehensi forent luenda supplicia deprecabantur. Nec pergendum in cæteros ne quæstio plures atq; alienos & innoxios perturbaret:

rogatus itaq; i præsentes sniam tulit: ut uiui exurerent: unde incommoditas aucta & grauioris ægritudinis uis diuersis totum corpus eius passiōibus depascebat. ¶ Febris erat uehemēs: prurigo itolerabilis: continui ac sine ulla itermissione iteriq; dolores uiscerū colo medius uexabat: hidrope grauabātur uestigia: abscondita corporis scatebant uermibus sparsim totius corpis hanelitus grauis & suspiria pniciosa. res indicio erat q; iniusti parricidii & sacrilegæ damnationis pœnas reposcerēt. Non cedebat tn aio & uiuēdi cupiditate passionibus reluctabat. Petit transiordanē calores aquę calidę sed nihil profuerat. Asphaltis lacus plerisq; medicabilis sine ullo ꝑfectu ægrū tenebat. Vbi dū oleo plurimo foueret laxato resolutus corpore moriētiū specie oculos iuertit & uox defecerat: nec sensus manebāt: sed excitatus strepitu conclamantiū resumpsit: & ad sua regredi cupiēs: ubi ad regionē loci q appellabat Hierico aduenit: atro felle exagitat? & ipsi quodammodo morti minitans immane facinus excogitauit: quo uelut inferiæ sibi populi mitterent. Namq; ex oī iudęa cōgregari iamdudū ꝑcipiens quosuis nobiliores ut ex singulis uicis i unum cōuenirēt: ubi iperio obtēperatū ē: claudi eos itra hippodromū iussit: & accersita Salome atq; eius Alexa uiro legatum sanguinis mandauit: aderēs lęticiæ populis gentis Iudeæ suam mortē futurā: & ideo cōmentū se quo ꝑclarissime suū epitaphiū celebraret. deposcere a suis: ut cū ultimū exhalasset spiritum eos statim oēs q clausi tenebant necari iuberēt: ita neminē futurum i uniuersa iudea atq; in oī domo cui mors esset eius i lachrymabilis: cum uniuersis domestici luctus hęreditatē dereliqsset: q dum suorū deplorant necē iusta regi uiderētur psoluere: atq; ita publicorū latitia uotorū domesticis doloribus ipediretur: ac ne forte sceleste iperia mādata executio destitueret: qnquagenas dragmas iussit militibus dari: ut tali sceleris ipposita mercede ferale misteriū milites nō recusent: compensaturi executionis honorē remunerationis emolumēto. Cedebat prope iam tantæ incōmoditatis suppliciis sed expectabat funestæ respōsura legatiōis quæ retulit de agnæ supplicii sumptū ad Herodis querelam: Antipatrū quoq; cōuictū parricidii morti adiudicatū: tn repulso patria & regno pater fugæ ptātē tribuere si uellet cęsar ei iuberet sniam sceleri ferens: consiliū pietati relinquēs. Soluerat natura parricidii necessitatē. Nam recreatus paulisper pmissa sibi puniēdi ut uellet ptāte dum de genere necis tractat: distētus doloribus propere diē mortis puenire desidera uerat. Poposcit itaq; malū pariterq; gladiū ut eo pomū solitus icidere refectionis aliqd assumeret: & paulisper sese attollens: cubitoq; adnixus leuauit dexteram cupiens sese ferire: sed occurrit Achiabus: & ipediuit ictum: luctuq; tota concrepuit domus: ut obiisse Herodes foris æstimaret. Exultauit Antipater ad sonum planctus: & a custodibus postulauit utuiculis resolueretur: sed prępositus ei muneri nō solū abnuit quod rogabat: sed ēt regi annunciauit. Exclamans ille insultare adhuc sibi uiuēti: pcussores direxit q Antipatrum interficerent. Cęsumq; sepeliri iussit i Hyrcania: atq; iterum mutauit testamentum: regemq; Archelaum istituit seniorem ex fratribus: Antipæ tetrarchiam reliquit. Quinq; itaq; diebus Antipatro superstes defecit trigita & septē annis ex quo a Romanis imperitare iussus: est regno potitus: ex quo aūt Antigonum sustulit regni æmulum annis. xxxiiii. in imperio exegit: utinam eā domestico usu q̄ publicis utens successibus. Namq; ita foris secundæ res aspirauerunt: ut priuatus in regnum ascisceretur: eoq; per multa usus curricula q; difficile saluo potestatis usu decederet: relinquens liberis imperii successionem: quā ipse a suis non acceperat. Sed intra domum infelicissimus quam acerbo suorum sanguine & luctu repleuit: nec tamen executionem inuenit ultimæ crudelitatis: hoc uno Salome oblitterante criminum suorū ludibria superiora: q; eos quos percuti rex iusserat: omnes dimisit dicens regem precepti feralis postea pœnituisse: re-

uocatisq; mãdatis supioribus p̃cepisse ut ad sua oẽs dimitterent. Ca.xlvi. ¶De
i postea facta i amphitheatro militum & reliq populi cõgregatiõe: de obitu regis idiciũ
fecẽ, pcessit Ptolemęus q regis amicitię iter fidissimos quosq; usq; i extremũ adhęserat:
& anulũ deferens quẽ defuncti digito detraxit: collaudat regem: & populum admonet
tranqllitatis: aperitq; ei epistolam: qua precatus fidelissimos sibi milites hortabat: ut
successori suo beniuolentiam exhiberent. Et apertis ẽt tabulis testamenti recitatur Phi
lippus Thraconitidis regionis & finitimoꝝ locoꝝ hęres nuncupatus: Tetrarches An
tipas: rex Archelaus: ita tñ ut ad Cęsarem deferri anulũ suũ: atq; ei arbitriũ & firmamẽ
tum omnium dispositionum suarum reseruaretur. Ac tũ demum ratum esse testamen
tum suum: si Cęsar probasset: reliqua secundum priora sua testamẽta custodiri p̃cepit.
Continuo acclamatio facta militum Archelao plaudẽtium: circunuallabatur illico sti
patorum ambitu: promittunt beniuolentiam: spondent fidem. ¶Post hæc competẽter
atq; magnifice funus curatum: omni ambitu regalium diuitiarum præmisso ad pompę
funebris celebritatem: lectus erat auro totus & gemmis insignitus: stratum refulgens
murice: corpus adopertum purpurea diploide: quã internectebat fibula lapidibus pre
ciosis coruscans: diadema adhærebat uertici: supraq; corona aurea: sceptrum i dextera:
ut uiuentem putares. Præibat agmen thrachicum: Germaniq; & Galli stipatores regii
militarem seruabant ordinem: pari modo succincti armis ac si in bellum prodirent: sed
ora mœstitia plena: & dolẽtibus similes prosequebantur: Reliqua manus prosequeba
tur ornatu solito: & cultu assueto comitantibus pariter ducibus & centurionibus. Qui
genti etiam seruorum & libertoꝝ regiæ domus aspergebant aromata: ut suaui odore to
ta fragraret uia: lectum filii regis & propiquoꝝ uis maxima circunfundebat. Sepultus
est in Herodio ut ipse mandauit: quod aberat ducentis stadiis ab eo loco in quo finem
uitę inuenit: magno obsequio per totum spacii deductus uniuersorum: sed non omnium
pari affectus. Metus enim officium: nõ uotum extorserat: dolor intra se saltem liberam
habebat sententiam. Hunc finem habuit Herodes.

Historiæ Egesippi de Excidio Hierosolymitano Liber Secundus. Cap.i.

EPVLTO Herode libera ut i defunctos solẽt iudicia populi de
promebant: grauẽ fuisse illũ & itolerabilẽ: iniusta ipia in ciues exer
cuisse: tyrãnũ nõ regẽ sucꝝ: parricidã domesticũ: expilatorẽ publi
cũ: nemini qcq̃ derelicq̃sse: tributis exhausta oia: locupletatos alieni
genas: Iudęos exinanitos: q tẽplo hostẽ iduxerit: sancta oia sacrile
gio contaminarit: beatos q defecissent cũ tormẽta uiuẽtibus nõ de
essent: plura maloꝝ Iudęa post depulsam captiuitatẽ i paucis ãnis sub Herodis ipio p
tulisse q̃ i ipsa captiuitate sub hoste barbaro sustinuerit: cũ sibi Babyloniorũ reges iperi
tarẽt: sub illis tolerabiliora exilia q̃ sub Herode domesticũ domiciliũ: ab illis ad sua re
missos: ab hoc fugatos: imitiorẽ Dario: Artaxerse supbiorẽ: Medis rapaciorẽ. Sperasse
finẽ malorũ: ut sibi exire liceret exilio: si diẽ declauderet: sed accessisse ad seruitutis mise
riã Archelaũ spõtaneũ successorẽ: q & Herodẽ referret: & noua adderet: miseꝝ hoc i re
gnis eẽ q; dñs eligeret: miseri9 q; iuitis iponeret. Solatiũ seruitutis uideri: si ipsi sibi do
minũ eligãt: eo q; fiat benignior si deferat iperiũ: supbior si usurpet. Lõge itaq; Arche
laũ Herode itolerabiliorẽ futurũ: cũ iste assumpserit regnũ: ille acceperit. Ea nõ solum
crebro in Iudęa cõferebant: Verũetiam Romę assistente Archelao: porantibus accu
satoribus obiecta apud Cęsarẽ senatũq; ubi de regno Archelai cõfirmãdo i os abrogã
doq; diu decertatũ. Dẽiq; cũ i tẽplo Appollinis q̃d Cęsar cõdiderat: multisq; ornatib9

uenustarat locus esset cognitioni datus Salomes filius Antipater: illa quæ supra dixius:
& multa alia dicẽdi ualidus prosequebat: mirari se q; Archelaus quasi petẽdũ a Cęsare
regnum prætẽderet: cũ usurpatione temeraria iamdudũ itra Iudeam incõsulto Cæsare
regẽ exercuisset. Quid enim sella aurea: allatumq; diadema: nisi regni forent insignia:
Quo spiritu p̃lumpserit sedere super thronũ regiũ: de sublimi solio salutare plebẽ circũ
fusam: stipantibus armis militaribus: more quodã & usu imperatoꝝ, p̃mi diadema: q̃d
Cæsaris iudicio seruari oportuerat: nõ solũ pro potestate Romani iperii: sed ẽt pro iure
testamẽti. Herodẽ eni nec p̃ripere potuisse Cęsari uel senatui: q̃d ipse uel a senatu acce
pisset: uel a Cæsare recepisset: & superiore testõ exp̃sisse satis propriæ indiciũ uolũtatis:
quo Antipã succedere sibi in regnũ sensu integro ac perpẽso cõsilio declaraucrat: & po
stremo oia Cæsaris iudicio reseruasse. q̃is soluto iam corpe anxius supremo piculo: nec
ullius iam sensus aut cõsilii capax dictauerit non quod arbitrabat: sed quod ingerebat.
Pręceptorẽ igit imperii de se ipso pronũciasse q̃d nõ meret tuo Cæsar iudicio in regnũ
substitui. Nã si meritoꝝ suoꝝ cõscius foret: petere potius q̃ eripere maturauisset. Nõ pe
tẽdo aũt sed usurpando quæ in petitione consisterẽt ẽt in pecuniariis negociis nedũ diui
tiaꝝ. Deniq; Fabatũ illũ Romãæ rei moderatorẽ & itimũ Cæsaris tibi cepi: & a Silleo
ingẽti ambitus pecunia: ut impugnaret: pręiudicare solere: ut p̃posteri litigatoris cedat
causa: hic uero nõ pecuniaꝝ quęstũ in crimẽ uocari: sed impii Romani uiolatũ ius reue
rẽtiã despectam: spretã potestatẽ: indignum ęstimatũ Romanæ curiæ senatũ q soleret
regnũ dare atq; eripere: & cũ Cęsare uetustam cõferẽdi ipii seruaret p̃rogatiuã. Quid fa
ctuꝝ eẽ cũ regnare legitime cœpisset: q ante regnũ insolẽtissimus necasset plurimos: q
opẽ fessis rebus & tributorũ alleuamẽtum popposcerant remedium postulantibus bel
lum itrogatum: interfecta nouẽ milia Iudæoꝝ in ipsa uenerabili apud suos paschæ ce
lebritate pro pecudibus hoies imolatos: sacratoꝝ qui ad templi festa cõuenerant sangui
nẽ fusum spectaculũ miserabile si quis cęsoꝝ stragẽ recenseat Babylonios reuertisse ar
bitrareꝫ: q̃to crudelius a ciue cõmissa quæ in hoste barbaro plena imanis sęuitię atq; im
pietatis æstimarent? Hanc sportulã ciuibus datã. hoc sacrificio Archelaũ regni sui pri
mordio cõmendauisse. Debere misereri Cęsarẽ: senatũq; reliquiaꝝ Iudeæ: quæ quondã
liberis fulta populis seruitutẽ optaret: si modo tolerabilẽ liceret perpeti sub rege iniusto
longe illũ abesse a iure imperitãdi. Si quidẽ apud Iudęos nulli regnũ cõpetere: nisi ei q
eẽt ex generatiõe Iudę: sicut lex diceret. At uero istũ Idumeũ genere: quẽ nulla p̃sapiæ
regalis origo cõtingeret irrepsisse in honorẽ idebitũ. Siqdẽ cũ Antipater sibi atq; Arche
lao fuerit auus p̃stans diuitiis: cęteris q; artibus potẽs: & maxime Romanoꝝ amicitia:
Cęsariq; seniori bello p̃batus: cum posset sibi regnũ ascisscere: nunq̃ tñ affectauerit. qn
ẽt defendere aliis maluerit q̃ sibi parare: meritoq; illum habitũ ut parẽtẽ optimum: qui
Iudęam in libertatẽ uindicauerit uulneribus suis: nec in seruitutẽ deduxerit Herodẽ An
tonii testimonio: q paternus sibi hospes fuisset in regnum aspirauisse: ex illo Iudęorum
res imminutas: egisse ut hostẽ: non ut rectorẽ. Cum igit ipse ẽt adulter regni fuerit: quo
mõ potuisse ab eo legitimum regem creari: nõ deprecari tñ quominus sub regno sint: se
potius sub Romano agere: cuius sibi gratiã iamindc a Machabeis partam tantum per
usurpationẽ regni postea degenerauerunt: ut multo inferiores sint aduersum quos Ro
manã petierũt societatẽ. Deniq; orare sese ut eadẽ cõditiõe Iudęa qua Syria p̃fidale iudi
ciũ a nobis adipiscitur: quo deuotionis nostrę deꝫ experimẽtũ utrũ q seditiosi ac rebel
les uocamur: possimus moderatis iudicibus obtẽperare. Aduersus ea Nicolaus pro Ar
chelao respondens inquietissimam nationem insolentię sue asseruit pœnas dedisse: ne
hinc potissimum archelaus inuidia inexcusabilis criminis accerseretur: si per seditionẽ

pacem turbarent:atq; a romanoꝝ societate aſs atq; armis diſcederent.de teſtamẽti aũt
platione quis dubitaret:cũ & poſterius p̃ferri ſoleat ſuperioribus:& hoc multo ualidius
cæteris uideri debeat in quo Cęſari cõfirmandi regalis iudicii ſeruata ſit p̃rogatiua:quo
cumulata potius q̃ iminuta Romani noſs reuerẽtia ſit:ſi & a uobis Cęſar nõ p̃ripiatur
regibus:qd priuatis licet:ut eoꝝ ualeant teſtamẽta:& quẽ potiſſimũ ſibi cupiant ſucce
dere ultimo ſcribant ſtilo:atq; ab illis iterũ ea uobis honorificẽtia ſeruet:ut cõfirmatio
iudicii a uobis petatur:& ſuccedat:quẽ pater elegerit uos ꝓbaueritis.Quando igit̃ ma
gis ſapuit Herodes cum tibi Cæſar ſeruauerit p̃rogatiuã.an q̃ pręteriit? Vbi antipas
ſubſtituit̃:Cęſar pręteritur:Vbi Archelaus ſubrogat̃:Cæſar aſciſcitur:ſine firmamẽto
nulla res ſtabilis.Diuino itaq; iudicio ubi iuſtitia deerat:uel ſimulationi:uel uolũtati fir
mamentũ defuit.Vbi aũt æquitas examini ſuppetebat:robur quęſitũ in iudiciũ confir
maretur.Conſidera igitur utrũ fecerit iniuriã qui te elegit:aut ſi reſcindi debeat:quod te
arbitro ſanciendũ reliqt rerũ oĩum dño:cui iure ẽt reges cedunt poteſtate.Qui enim ſci
uit quẽ elegerit ad cõfirmandũ:ſciuit utiq; quẽ eligeret ad improbandũ:nec in ſucceſſo
re falli potuit:qui nõ eſt falſus in cõfirmatore.Nã q arbitrũ conſtituit te cognouit utiq;
talem ſucceſſorẽ ſibi conſtituẽdũ q tibi quẽ cõſtitueres non diſpliceret. Auditis ptibus
Cæſar ſniam diſtulit.deinde collato cũ ſenatu cõſilio:Archelaũ genti præpoſuit: ut ſun
gereť rectoris munere:nõ regni honore. Spopõdit tñ & regnum datuꝝ ſi ſe ita gereret:
ut probareť.Iam enim tentamenta diſſenſionis iſrahelitici populi nunciabant̃. Tetrar
chas duos conſtituit Herodis filios: Philippũ & Antipã:q cũ Archelao de regno certa
uerat.Herodis ſorori cui nomẽ Salome delegatũ ſeruauit:ẽt alia ipſe adiũxit. Duabus
quoq; filiabus Herodis mille talẽta quæ ſibi relicta erãt diſpertiẽda arbitratus:addidit
ẽt alia ſexcenta milia:& ea Feroræ liberis ſociari cenſuit. Cap.ii. ¶Interea qdam
ex iuuenibus ſimulans ſe Alexandrũ:& ꝓp miſericordiã a qbus necandi munus ab He
rode patre mandatum foret: ſubrogatis aliis in locum ſuum cum fratre ſe ariſtobolo di
miſſum Miletum petiit:& inde Romam quo difficilius apud incognitos cognoſceret̃.
Vbi facile Iudæos ad rerum nouitatem promptiſſimos excitauerat: niſi comperto eo
Cæſar ad ſe eum perduci ocyus per Geladum quendam qui Alexandrum plene noue
rat p̃cepiſſet.Geladus ubi iuuenem uidit: ſimilitudine deceptus hæſitauit. Sed reliqua
perſpiciens indicia nõ cõuenire quęſiuit ubi erat Ariſtobolus: at ille in Cypro inſula de
gere aſſeruit:cauentẽ inſidias:coq; cõiuncti inter ſe fratres facillius extinguerent̃. Dein
de ad Cęſarẽ deductus aperuit illico impunitate ꝓmiſſa fretũ ſe ſpecie ſimillitudinis q;
eſſet Alexander ſimulauiſſe:ut inumerabilia munera quaſi regis filius a iudæis cõſeque
reť.Cęſar dolũ riſit: ſed & ipſum imunẽ dimitti iubet:& eos q ultra priuatũ modũ qua
ſi regis filio detulerãt: ſatis multatos eſſe ꝓnunciauit:q; ſupfluis ſumptibus infinita di
ſpendia tolerauiſſent.Archelaus aũt ꝓfectus in Iudęã ꝓpter obſcœnitatẽ morũ & inſo
lentiã accuſatus apud Cæſarẽ:cognita inter ptes cauſa: Viẽnã relegat̃: opeſq; eius the
ſauris Cęſaris aſſociatę: hoc merito preciũ luit:q nec a fratris ſui germani coniuge ſuas
cõpreſſerat cupiditates.Nã Vbi Alexãder obiit p̃ris ĩperio neci tradit⁹: Glaphira uxor
eius Archelao rege Cappadocũ genita:quẽadmodũ ſupra memorauim⁹ Libyes regi
Tybæ ſecũdis ẽ copulata nuptiis.Quo defuncto reuertit ad patrem: illic eã cõtẽplat⁹
Archela⁹ q; fratrẽ mariti filioꝝ patruũ haud quaq̃ pie refugiendũ arbitrareť ita depire
cœpit:ut uxorẽ deiiceret Mariãnẽ:& Glaphirã ĩlocũ illi⁹ ſubſtitueret. Nõ multo poſt
ubi mulier in Iudęã rediit:uidit in ſomnis Alexandrũ:& cõplecti deſiderauit. At ille in
dignãti ſimilis a complexu refugus:uiſus eſt dicere.Hæc ẽ Glaphira promiſſi fides? Ira
amores erga te ſeruaſti meos:quoꝝ memorẽ te eſſe oportuit? Sed eſto adoleſcẽtula:ſecũ

das nuptias nõ refugeras:ẽt ne tertias:ẽt ne fratrẽ mariti.Ita mea delectauit iniuria: ut
in meã domũ tertio nupta coniugi remeare nõ erubeſceres.Sed mihi curę ne diutius ma
neat contumelia mea: contagioq; tua:nec longũ lætabitur fratrũ inceſtus matrimonii.
Exurrexit mulier & familiaribus narrauit ſomnũ:atq; ipſa biduo poſt defuncta:fidem fe
cit:q; huiuſmodi coniugia nec uirorũ legibus impunita ſunt: nec mortuorum uolũntati
bus. Cap.iii. ¶Ipſe quoq; Archelaus uidit in ſomnis ſpicas nouẽ plenas & ma
gnas ab obus uorari.Cui quęrenti reſpondit interpres: Nouẽ ſpicis nouẽ ãnos ſignari
quibus poteſtate uſus ſit maxima & ampliſſima. Nono itaq; ãno impii ſui mutationẽ
eidem fore:eo q; boues q arua aratro ſoleant interuertere:mutationẽ ſignẽt laborioſam
quę deuoret atq; abſorbeat merita ſupiora.His itaq; cognitis q̃nto die uenit a Cæſare q
eum ad iudiciũ Romã deduceret,In quo condẽnatus & actus in exiliũ ẽt morte ĩpleuit
ſomniũ ſuũ.Principatus gentis q ad Archelaũ ptinebat cõuerſus in nomẽ ꝓuincię:quo
noſe romani cũ in ius ſuũ uincendi redigerẽt ꝓcul poſitas regiones ꝓuincias appellauc
runt.Manſerũt tñ tetrarchę ut erãt Philippus & Herodes mutato uocabulo: qa Anti
pas prius nũcupabat̃:Nam Salome moriens: loca q̃ tenuerat: ptãtẽ ſuæ gentis Liuiæ
uxori Cęſaris dereliq̃rat.Is ſtatus erat iudeę qñ Cęſar mortuus ẽ:relinquẽs tiberiũ priui
gnũ ſuũ Liuiæ uxoris filiũ ex ſupiore genitũ cõiuge ſucceſſorẽ Ro.impii: cuius in hono
re Tiberiadẽ Herodes condidit.Philippus quoq; Libyã urbẽ matris eius uocabulo nũ
cupandã putauit. Et qa ꝓpoſitũ nobis eſt apire cãs qbus populus Iudęoꝝ a rõano im
perio deſciuerit:ſibiq; exitũ acceleraverit:Pilatũ ꝓuinciæ p̃ſidẽ initiũ ruinę dediſſe res in
dicat:qñ Cæſaris imagines Hieroſolymitanis ædibus inferri primus oĩum nõ dubitaue
rint.Quo motus populus cũ reſiſteret:atq; ille recipiẽdas imagines cẽſeret:plurimos in
mortẽ coegit.Dũ hæc in iudæa geruntẽ:Agrippa ariſtoboli filius romã aduenit:cupiẽs
aduerſus Herodẽ tetrarchã apud Tiberiũ iudicio contendere: ſed deſpectus a Tiberio
cũ Romæ degeret: plurimos ſibi aſciuit ad amicitiã:& maxime Germanici filiũ Caiũ:
quẽ ſiue paterni nominis gratia amabilẽ populo:ſeu regii generis ꝓpinquitate ꝓximũ
imperio ratus:an quodã p̃ſagio ſtudioſius excolebat:q̃ uel ętatis: uel honoris eius ratio
patiebat̃,ita ut quodã die manus eleuans deprecaret̃:ut maturius Tiberio mortuo Ca
ium uideret imperatorẽ. Quo ꝓdito per Euthicũ libertũ ſuũ Aggrippa iuſſu Tiberii in
uincula ducit̃:& grauibus modis excruciat̃:nõ ante dimiſſus q̃ Tiberius diem claude
ret.Cuius tempora fœda ludibriis:caprarũq; feceſſus:ignauia intolerabilis:nullũ tñ effi
cacis uirum operis in necẽ eius excitauerũt:recentis ut arbitror Romani imperii reue
rentia: ſiue terrore ſæuiſſimæ crudelitatis:quia plærumq; aſperitas quo grauior: eo tu
tior eſt. Cap.iiii. ¶Eo imperitãte:famoſum ludibriũ Paulinæ ſpectatiſſimi gñis
fœminę Romæ pcelebratũ eſt.Quæ cũ egregiã caſtitatis famã apud oẽs haberet:eſſet
aũt ſpectatiſſimi decoris & eminetis gratię:tẽtata Mũdi equeſtris militię ducis iterpel
lationibus:nec inflexa uitio nimiæ ſuperſtitionis patuit errori.Nãq; ſubornatis Iſidis ſa
cerdotibus qui uelut Anubis ad eam mandata perferrẽt:q; eam ad templũ iuitaret:de
lectatum ſe eius ſedulitate & pudicitia:noctem poſceret:hẽre ſe:qd̃ eidem ſecreto uellet
cõmittere.Quod illa accipiens lęta ad maritũ detulit deũ ſuis adeſſe uotis:ab eo ſuam
poſci p̃ſentiam:negare ſe nõ poſſe obediẽtiã. Itaq; & ex ſua:& ex mariti ſnia pergit ad
templũ Iſidis:noctem exigit:remotiſq; ꝓcul arbitris:quaſi ſacri cognitionẽ myſterii p
ceptura:ſeſe ſtratis cõpoſuit ſuis eſtimans q; ad eã deus ſuus in ſõnis uenirẽt:& per uiſio
nem ſeſe eidẽ demõſtraret.Verum ubi aliquid noctis ꝓceſſit:quo facilius mulier plena
ſõnii deciperet̃,Mũdus aſſumptio uultu Anubis habituq; aduenit ueſtimenta alleuat:
in oſcula ruit.Expergefactę nulieri Anubẽ ſe eſſe dicit:uultũ Anubis p̃tendit: illa deũ

l' Anubis

credidit:beatā se asserit:q; eā dignatus sit uisitare dns deus suus.Amplexū petenti nō ne
gat:refert tm utrū deus possit homini misceri.Ille ꝓmit exempla:q; & Iouē summū deo
rū Alcmena susceperit.& Læda eiusdem cōcubitu potita:& plurimæ aliæ q̄ ediderint
deos partu:de se quoq; & illa deū eē generādū persuadet:mulieri cōcubitu miscetur:re
dit ad maritū lętior:dicēs q; mixta deo sit mulier:& ei? ꝓmissu deū eēt generatura.Fit
ingens in stupro mulieris maritī gaudiū. Postea occurrit Mūdus.& ait mulieri. Beata
Paulina cōcubitu dei.Magnus deus Anubis cuius tu accepisti mysteria.Sed disce te si-
cut dns:ita & hoibus non negare:quibus dii tribuant quod tu negaueras:quia nec for-
mas suas dare nobis: nec noia dedignantur. Ecce ad sacra sua deus Anubis uocauit &
Mundū:ut ibi iungeret.Quid tibi ꝓfuit duritia tua:nisi ut te.XX.miliū quę obtulerā
defraudaret cōpendio? Imitare deos idulgentiores:q; nobis sine pcio tribuunt q̄d abs te
magno pcio impetrari neqtum est.Quod si te humana offendūt uocabula:Anubē me
uocari placuit:& nois huius gratia effectū iuuit:Hoc perstricta sermōe mulier:illusum
sibi intellexit:& dolens iniuriā pudicitiæ:confessa est fraudē marito . Ille nihil habēs q̄d
uxori indignaret : cui ipse cubandi in templo potestatē ꝓmiserat:& cōscius coniugalis
castimonię:principi querelā detulit.Qui motus potentis uiri cōtumelia:atq; atrocis fla
gitii cōmento:sacerdotes et ēplo rapit:questioni subiicit:cōfessos necat:simulacrū Isidis
Tiberi demergit:Mundo fugiendi potestas concessa : eo q; ui amoris & formæ supatus
gratia:leuioribus cōmissoꝝ suorū preciis multatus æstimaret . ¶ Quod igitur ludibriū
imperitante Tiberio acciderit:nō putaui prętereundū : ut ex eo deformitas colligat im
peratoris.Sicut.n.boni principis uita:ꝓbitatis quędā pscriptio & per uniuersos uiuendi
forma est:ita impatoris colluuio lex flagitioꝝ est. Ab eo missus Pilatus est in Iudęa uir
improbus & in modico ponēs mendaciū:circūuenit Samaritanos: ut montē cui nomē
Gadir peterēt.Erat.n.illis sacratus:eo q; uellet eoꝝ mysteria cognoscere . Et ascendens
populū ꝑuenit:eqtatu pedestriq; exercitu strauit affecto crimie:q; a Romanis discedere
& conciliabulū sibi quęrere ꝑparassent.Quid.n.nō auderet:qui ēt Christū dnm ad salu
tē humani generis aduenientē multis & diuinis operibus ꝓfundentē in hoies misericor
diæ suæ gratiā:nihilq; aliud dicentē:nisi quo primū deo : deinde imperatoribus faceret
pupulos obedientes crucī suffixerit. Demēsq; qui minister esset sacrilegi furoris : ut in-
terficeret autorē salutis.Ex illo itaq; iudeoꝝ res pditæ:ex illo exitiū genti tēploq; matu
ratū excidiū.Nā si Herodes qui Ioānē neci tradidit:perfidiæ & crudelitatis suæ pcium
luit:deiectus regno:atq; exilio datus:quāto magis pcipitibus furiis actū intelligi dat cū
qui christū occiderit.Quę cā aūt fuerit mortis Ioānis breuiter expediā.Philippū & He
rodē q prius Antipas dictus est:germanos supra ostendimus.Vxorē Philippi Herodia
dem Herodes illicito ac nefando sibi sociauit iure matrimonii. Non tulit hoc Ioannes:
& ait illi.Nō tibi licet uxorē habere fratris tui. Tū ille cōmotus in carcerē detrusit Ioan
nē.Nec multo post necauit uirū iustū & constantē diuinæ legis executorē.Non solū.n.
quasi pdicator euangelii fratrū cubilis incestū reprehendebat:uerūetiā quasi legis execu
tor:puaricatorē legis condēnauit:qui fratris uxorē uiuentis eripuerat : præsertim haben
tē semē de germāo ipsius. Cap. y. ¶ Hinc excitata Iudeoꝝ fere oium in Hero-
dē odia & pœna accelerata.Cuius auctor Herodias uidens Agrippā plurimū ꝑualuisse
apud Cæsarē:cōpulit eū Romā pergeret.Quo sihi impatoris gratiā conciliaret : obie-
ctans desidię contumeliā:q; fugitans laboris dū morat domi dignos sibi patereret an
teferri.Nā cū Agrippa ex priuato rex factus sit:q̄to magis ipsi iamdudū tetrarchę quo
regnū cōferat Cęsarē nō dubitaturū.Itaq; mulieris opprobria neq̄q̄ sustinēs: Romā ꝓ
fectus:dū Caii amicitiā petit:ab Agrippa accusatus ēt tetrarchiā amisit:quā a Iulio Au

gusto acceperat:& fugitās in Hispaniā una cū uxore Herodia de mœrore aī cōsumptus
est. ¶ Mortuo quoq; Tiberio Caius succesit : q dīm se & deū uiderit:atq; appellari uo
lens:causas dedit Iudęis grauissimę seditionis:ac nisi ꝓperato fine imperiū clausisset:Iu
dęoꝝ genti finē fecerat maturiorē.Non solū enim ab illicitis nō reuocabat eos:uerūetiā
missis in Iudæā:ultima supplicia minitabat:nisi oia aduersum ius & fas religiōis armis
patrarēt.Plurimū eius potuit īperio Agrippa : sed dum uellet muro ambire maxio Hie
rosolymā:ut Romāis fieret inexpugnabilis (ꝓuidebat enim iminentē ruinā) morte pre
uentus opus iperfectū reliqt.Nec minorē potētiā exercuit iperitāte Claudio:ipsius quo
q; primitiis interfuit cū qa Caio perēpto ipse a militibus assumptus in iperiū resistente
sibi senatu regni tædio Agrippā legatū direxit: quo interprete p̄missa moderatioris im-
perii definita gratia pax cōuenit.in locū Agrippæ patris Agrippa filius eius a Claudio
Cæsare rex subrogatus est. Cap. vi. ¶ Ipse quoq; Claudius exactis tribus & de-
cem ānis:cū deficeret Neronē Romano impio principē dedit:captatus uxoris Agrip-
pinę psuasionibus:quæ tm fraudibus ualuit:ut filiū impatoris Britānicū designatū suc
cessorē ipso iure naturæ principatus exortē redderet.Cuius artis mox pœnituit eam:qa
dum ex se genito cōsuluit principi, suū negauit ignara:q; elatus impio : nec matrē agno
sceret:atq; in exitiū eius beneficii mercedē inueteret:idē tm Octauiani Claudii filiā cōiu
gio tenebat:p̄postero ordine gener filio p̄latus:qa mala reipu.p̄pōderabāt cui debebat
pricida sacrilegus:icestus:ut i eo crimina nō ulla bonę artis merita regnarēt. Tali ipera
tore seu morū intuitu atq; ignauiæ cōtemptu:siue qa Iudęis ob grauia sacrilegia auerso
p̄sidio dei summi ultimū excidiū p̄parabat:erupit in seditiones graues:latrocinia: discес
siones eoꝝ insolētia:quos p.XX.ānos Eleazarus princeps latronū grauissime depopu
latus:aliq̄n tm captus a Felice qui Iudææ p̄erat: Romam directus graues pœnas dedit.
Nec sic quidem grauí cæsorum numero infractus est populus Iudęam inhabitantium:
sed in ipsis Hierosolymis aliud latronū pullulauit genus:q uocabant sicarii:nō iā secre
tis abditi:nec tenebris nocturnis insidiātes sine aliquo p̄sidio cōmeantibus:sed luce diei
atq; in medio urbis & turbę stipamine percutiebant quoscunq; ꝓpius accesserant bre-
ues manu gladios gerentes conferto populo ꝑmixti:ubi andærentē fixerant cadebat im
prudens cæco uulnere:ut querelā mors p̄ueniret funus in promptu : sed ꝑcussor latebat
& siqs cōmotus fuisset alieno uulnere propior suo factus erat ceꝝ portio. Ita uel piculi
metu:uel dissimulatione facinoris:sicarius nō deprehendebat . Tanta erat insidiantū ue
locitas & celandi ars.Occidit sacerdos Ionathas:addebant multi quotidie : grauiorq;
metus uiuentiū q̄ crimina interfectoꝝ.Quasi ad pugnā sic quotidie unusquisq; ꝓgredie
bat:grauiore tm conditione:quia hostis p̄uidet:sicarius delitescebat: mors in oculis : in
ais timor.Nemo se regressurū credebat:nec amicis fides deferebat:dum sicarius metue
retur. Quo plæriq; pterriti insontes quidē a flagitio latrocinādi uel sicariorū contuber-
nio & si manu innoxii consilio tm infirmiores desertū petiere.Sed dū sibi cōsulunt:terrore
fecerunt discessiones:ex quo belli aduersus Romāos suspicio primo: deinde iuidia exar-
sit:quo metu ꝓuincię rector misso eqtatu:& pedestri agmine maxiæ multitudinis stra-
gem edidit. Cap. vii. ¶ Aegyptius quoq; pseudo ꝓpheta aduenies:& magicis
imbutus artibus dum iactat se ꝓphetico spiritu cœlestia annūciare oracula:triginta fe-
re milia Iudæorū associauit sibi:eosq; ad montē Oliueti cōgregans frequēti irruptione
penetrabat Hierosolymā:ita ut ēt Romanas incursaret custodias: quę ne qd a populo
moueret:Hierosolymis p̄tendebant.Vbi ēt hæc compressa est insolentia quasi in ęgro
corpore alia pars grauius inflāmabat .Plurimi.n.palā discedendū a Romanis libertatē
seruitio p̄ferendā uociferabātur : progressisq; in agros quibus alimonia deerat:ui expe-

tebatur. Cap. viii. ¶Postremo in urbe Cęsarea grauis inter Iudęos & gētiles se
ditio incessit:uendicantibus sibi Iudęis urbis totius quasi ab Herode Iudęo conditæ pos
sessionē renitentibus gentilibus:q; conditor quidē Iudęus fuerit:sed Cæsaris eā noīe de
clarauerit.Deniq; & templa intra eā instruxerit:& statuas apposuerit:eoq; uideri genti
mi iudæoꝝ:suos seditioni deditos cōprimere poterāt:& gentiles opprobrio ducebant:si
iudæi sibi cedendū arbitrarent .itaq; excitauerunt Felicē:ut dum utriusq; ptis gestit cō
primere multitudinē nō acquiescentē:pśertim armis qñ aliter nequibat consulere. Cui
succesit Festus qui latronibus plurimis cōpręhensis:haud exiguos ultimo exitio dedit.
Albinus quoq; eadem a Romanis potestate sibi credita:nullū nequitiæ genus ptermi
sit:rapinarū improbus pdo:ut qui nō dedisset pecuniā:in uincula raperet : quis inoxius
qui dedisset ēt reus absolueret : auaritia gignebat superbiā : ut pauperioribus se tyrannū
pberet mancipiū ditioribus.idem tñ ut supergressus neqtias superioꝝ: ita successore Flo
ro quasi deses ac lentus in flagitiis longo:sed ꝓximus: interuallo pteritus ac derelictus:
ut cōparatione detrioris integer ęstimaret .Et qui primo questi fuerunt ut afflicti : po
stea Festū quasi bonū iudicē desiderabant.Hic.n.singulos exuerat Florus:urbes diripie
bat:inquinatissimus in obscenitatibus:in sæuitia crudelissimus:armis oīa cōturbans:&
plia de prælis serens:q nec obsecratus ignosceret:nec exsaturatus parceret: in cōspectu
Beronices:quę soror Agrippæ regis ad templū religionis causa uenerat: acerbissima cę
de in populū desęuiebat:nec obsecranti deferendū arbitratus cū inseruientē religioni nu
dis pedibus astantē cerneret:& orantē fastidio haberet : unde ad Agrippā regē & ipsa
scripsit:& populos iudæorū direxit precatū auxilia libertati . Cui egredienti ex ęgypto
occurrerūt plęriq; ultra sexaginta stadia Hierosolymitane urbis obuiā progredientes:
& circūducto per urbē cum fidē querelarū ꝓbaret:insistere cœperunt ut legatos ad Ne
ronē mitteret.Verū ille doloré ut ciuiū:& ipse miseratus:tentamenta tñ belli aduersum
Romanos alta prudentia cernens moueri:ne & sibi inuidia populoq; ultimū gigneret
excidiū:coacto in unū populo:& loco qui tēplo ꝓximus & ponte diuisus Sixtus appel
labat huiusmodi oratione habuit. Cap. viiii. ¶Etsi in plærisq; improuidus con
sulendi moderandiq; impatiens:dolor grauibus aliquos faciat ięstuare querimoniis : tñ
ubi consiliū sumit :sequestrat affectus doloris:nā si ꝓmptos ad ulciscendas iniurias &
ad inferendū romano bellū imperio:uniuersos ex hoc populo cōperissem : ac nō melio
ris partis & trāquillioris sententię:quod pacis est peroptare:& quod qetis pferre:nec ad
uos uenire ausus forē:nec consiliū dare.Superfluū est enim suadere qd fieri oporteat:cū
audientiū assensus in deteriora sit.Sed quia aliis inexptus bellicoꝝ usus maloꝝ:aliis per
functoria spes libertatis pdulcis ad expetendū : sed plęrūq; irrationabilis ad adipiscen
dū:multis.n.dum libertas petit :seruitus accumulatur:& frequenter totū eripitur qbus
uel nomen libertatis remanserat:alios qbus pśentia utilitate sui displicent:rerū nouitas in
uitat:ac si turbētur negocia lucrū putatur.Ideo uobiscū consiliū ferendū putauit:ne aut
prudentioꝝ sobrieras pripiatur insolentioꝝ audacia:aut qui rite sapere nesciunt: nostro
saltē admoniti sermone cognoscant acquiescendū esse consultioribus.Silentiū igitur de
ferendū censeo:ut & nos q̄ conducere uobis arbitramur aperiamus : & uestrū nemo per
turbetur:si aliqua pter suā uoluntatē audiat.Nemo.n.poterit ęstimare quale sit qd dici
tur:nisi audierit prius cuius ipse futurus arbiter sit.Probetur aut respuat frustra contur
bat:ne audiat.licet.n.& post consultationē unicuiq; sentire qd sentit . Et si discessio pla
cet ēt post sobrios monitus seruare incōsultę uoluntatis sententiā.Sed dicet aliqs . Cur
frustra audiri uelim si nō acquiescant qui audiūt . Quia si nolint acgescere cū audierint:

portio mihi cōcionis:nō ois populus periclitabit .Si aūt audire nolint:ēt cū pars audiri
conturbat uniuerso populo eripiat audiendi profectus.Itaq; apud eos mihi orict sermo
qui audire uoluerint:si uel ex parte aliqua mihi silentiū nō deferat : intercipit enim ser
mo ois: & quasi totus decidit:si concionalis fragoris & inquieti strepitus examinet im
pedimento.Duo sunt itaq; qbus respondendū arbitror:primo quæ in maximo sunt que
relaꝝ pondere.Quod plęriq; uociferant de iniuriis pūdū:& q; plęriq; perisse sibi liberta
tem gemant.Quaꝝ propositionū speranda mihi complexio uidet . Si enim pfides im
probi:qd opus est libertatē attolere:ne uideamini nō eoꝝ merito : sed seruitutis fastidio
accusare pfides:quasi dominationis ministros.Aut si intolerabilis seruitus:supflua ergo
de pfidibus querimonia.Nā etsi in illis moderatior sit:nihilominus tñ turpis seruitus ē.
Consideremus ergo ne in utroq; eoꝝ nō perfunctoria belloꝝ materia sit. Quid enim in
eptius q̄ de iniuriis queri:& bellū subtexere:ac periculis mutare contumelias? Dū iudi
cem refugias:hostē inducas:cū iudex iniquus plęrūq; iuris interpres sit : hostis aūt ēt iu
stus semp sit appetitor salutis.Temperari ergo nō exasperari iudicē decet:hostē caueri:
ne alterū acerbes:alteꝝ arcessas:cū & ille delinimēto mitior fiat:& iste declinari debeat
ne possit nocere.Cauendū igit de iudicibus:ne maior querela q̄ iniuria sit. Grauior quo
q; obiectionū inuidia q̄ cōmissoꝝ precia . Sæpe etenim q; primo uerecūdius deliquerint:
accusati insolētiores sunt:& qui occulte ante furati sunt:postea palā latrocinant . Nihil
itaq; tā exasperat feruorē uulneris q̄ ferendi impatientia. Deniq; impensius in ipsis agre
stibus feris artissima uincula si se excitent imprimunt :si quiescant relaxant :grauis quo
q; febriū uis tolerando minuit :inquietudine augetur.Quod si norint sibi cōsulere agre
stia:ut naturę obliuiscant :quo dolorē alleuent : quanto magis in hoibus frequens do
cuit usus:q; eoꝝ qui læsi sunt tolerantiā lędentibus fuerit uerecundiæ ut sine accusatore
correxerint qd accusati nō emēdassent. Sed esto fuerit itolerabilis romāorū iudiciū inso
lentia:qd igitur tolerabili? uniuersos an unū ꝓpeti? Quæ aūt iustitia cū unus lędere:bel
lum inferre oībus:?Nunqd oēs romani iniuriæ auctores:?Nunqd ipse Cęsar aut studiose
electus est iprobus qui ad uos mitteret ?Sed neq; speculari possunt trans maria : oculos
q; ab oriēte ad occidentē intēdere ut illic uideāt q̄ hic gerūtur.neq; audire facile:qd & si
sollicitudo exigat lōginquitas negat ꝓbationū difficultatē. Vnius igitur culpa dissidiū
pariet orbis romani cū ēt sine querelis uestris ꝓpria correctio fit nulla accusationis inui
dia:itineris nullo labore.Annuis.n.uicibus romāi magistratus mutant . Quo fit ut nec
insolens diu maneat:& moderatior cito succedat.Nihil igit oberit qeuisse cum remediū
deferat ēt qescentibus.Causas belli aūt intexere pniciolum:qa belli dura aduersum oēs
conditio aduersum romanos ultima.Quos si fugere uelis cū superare nequeas: orbis ter
rarū tibi derelinquēdus est.Sed libertatis cupiditatē prætenditis ? Sera ista deliberatio:
prius certādū fuit ne amitteretis libertatē q̄ ut amissam reposceretis.Durus fuit utis usus
& ideo aut a principio nō fuit subeunda:aut suscepta ęquanimiter ferenda.Tunc decuit
restitisse cū ad seruitiū uocaremini . Illa iustior pugna.q aūt semel se dederit in seruitutē
& si postea subtrahere uelit:nō ille tanq̄ amator libertatis asseritur : sed tanq̄ seruus cōtu
max adiudicatur.Vbi erat ista libertatis defensio:cū pompeius uestris ingrueret regioni
bus:urbē dns intraret:ubi erāt arma ꝓ libertate? Cur depositā sunt a ptibus nostris?Et
certe illi fortiores nobis fuere:uigebant ais:abundabāt subsidiis: cupiebant repugnare:
sed exiguā romāi exercitus nō sustinuere portionē:uicti sunt:sed reseruati agnouerunt iu
gū seruitutis:nūc tolerāt pœnā captiuitatis.Quid recusatis hæredes qd debetis iure suc
cessionis?Astringūt uos negocia patrū quomodo obedientiā refugitis : tanto inferiores
obedientibus:aut qd uobis reliquerit erit qui in uos cęsarē & oēm uirtutē romanā mo-

uetis? Quomō potestis sustinere eos qui de oibus triumpharūt: atq; ab oibus sibi militā
tibus nunc adiuuantur? Et athenienses qdē p libertate totius græciæ incendio patriā tra
diderūt: exilio mutātes domos: ne sibi Xerxes dominaretur: quē in terris nauigantē: in
fluctibus gradientē cū tñ nec maria caperent: terra sustineret: nec q; Europę totius spa
cia trāsitus eius itinere includeret angustioribus terrarū finibus q̄ exercitus cōmeatu: ita
psecuti sunt fugiētē ut uix una naue fugitans auxiliiq; indigens se subtraheret captiuita
ti: uerū ipsi illi uiri qui totā fregerunt Asiam: propter exiguā Salaminā & imperitantē
fluctibus Xerxē subigentē maria in eo ipso qd sibi subiectū putabat elemento glorioſiſ
sime debellatū fugarunt: nūc rōanis seruiunt: & principes totius gręcię italorū imperiis
obtēperant: atq; illę athenę que leges aliis dabant: nunc alienis legibus famulant. La
cedęmonii quoq; post thermopylas & Leōidæ defuncti triūphos: post Agesilaū seruato
rē asiæ nūc amant dños suos. Macedonia atq; africa quę per suos ualidissimos duces to
tius orbis ipiū i sua iura & possessionē trāsfuderāt: trāslatā a se potētiā nō idignātur: tā
taq; rex; mutatioe cōtētę optāt, pprios quos ad seruitutē petebāt. Nec Philippi diutiis
macedones: nec Alexādri excitant triūphis: quos duces oium prudētissimos non imeri
to iuictos arbitrant: qa alter se itra gręciā tenuit: alter fugiēs arma rōana usq; ad regna
caspia & extrema subactę Perſidia: atq; Indorū secreta uictor puenit, Magni nomē ob
tinuit qa maximos oium nō lacessiuit: Quē licet imatura mors triūpho romanorū sub
traxerit: seruit tñ & ipse in posteris suis qbus orientis spolia nō ad fulcrū dominationis
quęsita: sed ad preciū seruitutis: ut nobilitas famulantiū ad uictoris opes pueniret. Ma
gna uirtus in alexandro. Quid tñ mirū. Ille usq; ad occeanū uictoriā extendit. Romani
ultra occeanū. Testis ē Britannia extra orbē posita: sed romanor; uirtute in orbē reda
cta. Quos ætas superior ignorauit didicit romanorū uictoria. Seruiunt & ipsi qui qd es
set seruitus ignorabāt: soli sibi nati & sibi liberi semp quia superiorū potentia interfuso
occeano secreti metuere nō poterāt quos nesciebant. Plus itaq; fuit transisse ad Britan
nos q̄ triumphasse de Britānis. Quid. n. facerent elementis iam Romanorū impio subie
ctis? Docuit illos occeanus seruitutis patientiā postq̄ transfretātibus & ipsi romanorū
nauigiis insuetā sibi seruitutē agnouerant. Nā de Hānibale qd repetā: q tot regionū ui
ctor romanis & ipse militauit triūphis: qbus alpes apuit: uiā strauit: urbes subegit que
uictoribus acqrent. Qui frequēter superior spē tñ uictorię uictis nunq̄ intercluſit: semel
uictus repare sese nequit. Cessit sponte uictoribus quos uictos nō sustinebat: abiectisq;
armis uictricibus ad Prusiā sese cōtulit regē: ex duce mercenarius: ex triūphatore fugi
tiuus. Veniamus ad galliarū incolas populos natura feroces & naturalibus muris fero
ciores: quos nō cœmenta parietū: sed iuga alpiū ab ortu solis tuent: ab occasu occeanus
inclusit: a meridie prerupta pyrenei: a septentrione Rheni fluēta imanesq; germani insu
pabiles & innaccessibiles reddidisse se claustrorū beneficiis æstimabant: Romanis tñ
supra nubes uiantibus & ultra colūnas herculis imperiū ppagantibus nihil inuiū fuit:
tanta facilitate hostis & qui latebat reptus & qui resistebat uictus est: quorū improuiſo
aduentu cōsedisse mōtes germania credidit rhenū: exaruisse: qui magnitudinē corporū
& contēptu mortis cæteris ualidiores: quē retinaculū ante suū rhenū putabāt: nunc sa
lutis defensionē. Itaq; iam nō copiis germanor; repletur sed romanorū liburnis q̄ perrā
tes tot usq; ad mare bicornis amnis quondā liberas gentes seruitio premunt: ut q̄ sibi an
totius orbis imperiū præsumpserant nunc seruitutis ppriæ mercedē exoluāt. Quid illi
riis erutū uenis terrarū suarū aurū profuit? qbus nō abundauit ad libertatis plū. Quan
to pciosius romanorū ferrū cui seruit aurū Pānoniorū? Dat itaq; Pānonius auri tributū
& opes suas ad romanū ærariū uolens transfert: ut sit tutior in seruitute: nec incolā suū

auro turbida Pactoli unda extulit in superbiā: seruit libenter: qbus seruire impia uidet:
nec mirat. Indus gēmā suā: aut seres lanā suā: ad usum dominorū exercent. illa nō pcio
merciū sed functionū munia: Persarū audimus supba imperia: sed eorū quoq; obsides ui
dimus: & cū ipsi imperitent plurimis nationibus: tñ offerunt liberos suos & nobilitatē
suā. Seruire romanis gaudēt, p fide pacis: simul ut seruiendo discant suis impare: offerūt
uestes: monilia: elephātos quoq; romanis: unū tributū reges imponere. Attexamus ęgy
ptū abundantē opibus suis. nec indigentē pluuię cœlestis: q̄ sibi imbres generat: & plu
rimarū ubertates creat: Deniq; cū sit feruentior oibus sola nō queritē de siccitate. & qd
nulli alii loco supperit: alit irriguo suas messes. Nauigat in arenis: nauigat per sata ubi
pluuia nescit. Cuius tñ noua gratia & naturalis fœcūditas romanis militat ut quattuor
mensibus dños alat. Quid ipsam urbē loquar cognomine regis fortissimi que septa flu
minis muro nescit obsidionē: q; uniuersorū amniū maximus diffuso per spatia terrar; al
ueo: & obsidionis submoueat impedimēta & in uehēdis quæ necessaria sunt ad usum re
rū ministret? Quę magis poterat ad rebellandū q̄ ægyptus excitari: q̄ decies septingen
ta & quinquaginta millia hominū pter Alexandriæ incolas populos rōanis fascibus nu
merat adscriptos. Et cū habeat tantā multitudinē mauult tñ romani imperii tributis se
exercere: q̄ suis militare stipendiis. Non transiliā Cyrenēses lacedęmonior; q quondā cū
carthaginensibus de finibus atq; impio certarūt: finē certaminis mortē offerētes. Qua
oblatione uicti: sed ulti tñ iniuriā fratribus phileneis uictoriā cōcessere: nec Syrtes pteri
bo terribiles ēt solo auditu q; oia ad se trahant & appropinquantia uadoso mari hęreāt
tertiā ptem orbis totius ab athlantico mari & colūnis herculis usq; ad mare rubrū atq;
ęthiopas definiri rex; periti asseruere. Quis tot gētiū populos numero recēseat: qbus ful
ta carthago scipionis dextrā nō tulit: maluitq; romā duabus anni ptibus aduersum sepa
scere: q̄ alior; opibus nixa aduersum romanos rebellare? Creta quoq; centū urbibus no
bilis uberrima pferens regna circūfusa undiq; mari ex fluctibus tanq̄ mœnibus solita ho
stē repellere: unū cōsularē uerē & plurimi populi sex fasciū uirgulis metu iclinat. Asia
pōthus Euxinus Scythęnomadæ: Tauroscythæ męotiaq; regna Bosphoraniq; oēs ro
mano impio subiiciunt: & illud añ inauigabile pelagus. xl. naues ad pacē exercent. Nā
de armenia qd dicā quæ nō solū limitis sui seruat qetē: uerūetiā portar; itenta custodiæ
diligēter explorat: ne pacē turbaturus irrepat? Oēs ergo romanis seruire gestiūt. uos so
li dedignamini his esse subditi qbus subiicit uniuersum. Quibus freti? armis quo supbi
milite? ubi est stolus nauiū uestrarū: q obsideat freta: pcurrat maria romanor; . In iplor;
enim nomē elementa ēt transierunt in quos ēt transiuit orbis terrar;: qui romano impio
claudit: & definit deniq; a plerisq; orbis romanus appellat. Nā si uer; quæramus ut su
pradiximus: terra ipsa infra romanū imperiū est: supra quā pgressa romana uirtus ultra
occeanū sibi orbē quæsiuit: & in Britānia sibi remota a cōfinio terrar; nouā sibi inuenit
possessionē. Deniq; quibusuis nō solū ciuitatis romanæ: sed ēt ipsius prope humanæ cō
uersationis negat: illo dirigunt ut illi habitent quasi mūdi exules: cessit occeanus fini
bus suis: nouit rōanus iteriora eius petere secreta: cū ipsis uobis erit bellū aduersum quos
nec natura suū ius possidet. Eufrates ille inaccessibilis añ nisi suis incolis ex utraq; iam ri
pa romanus est: & sub imperio romāo totū esse significat orientē hister in septētrionali
bus ptibus inter sæuas & inumeras pfluēs gētes: obsides suscipit: hostes cohercet: meri
diana plaga quousq; habitabilis esse potest: arat romanis atq; ipsis messem suā colligit i
occasu quodā ultima terrar; Gaditana ora: nouos suscipit hospites: q romano impio tri
buta sua deferant. Habet & ipsa quo dirigat merces suas: ubi ante solū naufragiū puta
bat ibi nūc mutuat commerciū. Cū igit rōanor; oia sint: unde uobis aduersum Roma

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos ꝓsidia quæritis? Ex qua uobis inhabitabili parte socios postulabitis? Quicūq; .n. in orbe terrarū sunt romani sunt. An ultra Eufratē ad diabenos dirigetis legationē: sed nec ipsis uacat sua relinq̄re: nec parthus sinit petitā sibi pacē interpolari ne ipse in finitimis reus sit rebelliōis: ne illud bellū simile putetis ac si aduersum Arabas & ęgyptios uobis gerenda prœlia sint: Alia romana arma: aliæ opes ex toto quęsitę orbe: nec Hierosolymitana uobis blandiunt̄ præsidia murorū: ualidiorē oceani murū raperunt: sed de religionis auxilio ꝓsumitis cū orbē iam romanū Iesu discipuli repleuerint? Aut siue nutu dei putam⁹ illā crescere religionē: urbēq; romā sup oēs regiōes ꝓferre ipiū suū. Hac cūa nos iādudū religio d. seruit quo nos deseruim⁹ fidē: & freq̄nter iterdicta mādatis cœlestibus repetiuimus. Vñ i nos uenit ęgyptius? Quē admodū captiui facti sum⁹ assyrioꝝ? Nōne scriptura dixit hęc euētura? Nōne scriptū est ꝓphanāda oīa tēpli sacramēta q̄ iā sępius ꝓphanata: uim suā atq; omen diuinoꝝ misterioꝝ gratiā nō reputant. Contaminatū est templū: humano sanguine repleta sunt puluinaria cadaueribus: ꝓfusæ arę cruore. pugnatū est sabbato: ꝑuaricatio facta ē. Dū templū nō sua ob seruatione & feriarū solēnitate: sed cruento defenditur ꝑlio utiq; itez̄ fiet. Ergo quomō possimus tanq̄ aduersum hostes & religioni aduersarios diuinū auxiliū mereri: cū ipsi ꝑuaricationē inferamus nostræ religioni. Quod igit̄ remediū cū & humanæ opes nō suffragent̄: nec diuina nō opituletur gratia? Alteꝝ hoꝝ aliquos iuitare solet, ad bellū uobis utrūq; deesset. Quid ergo sup̄est nisi manifestū excidiū? q̄d si nō declinatis dū cauere licet: nihil aliud nisi uos ipsi uestrā patriā concremabitis: templūq; exuretis. cōiuges quoq; & liberos dabitis neci ꝙbus auctores eritis supremę amissionis. Cū maloꝝ oium incrementū inconsolabile sit nostræ culpę ascribi debēt q̄ sustinemus: accedit huc q⁹ aliarū urbiū bella suoꝝ icolarū excidiis determinant̄: uestra rebellio totius erit excidiū regionis: quę toto diffusa orbe populos ubiq; disseminabit. & i oibus urbibus nostri portio est. Vestro igit̄ ꝑlio iudaï oēs impli cabunt̄: nec erit ulla regni nostri expers ps cruoris: Aut si tales sunt rōani ut iudęos nō persequātur: nec bello lacessiti q̄ iniustū est bellū his inferri quoꝝ humanitatē spectis. Bonū est charissimi bonū est. adhuc in portu nauis est, ꝓuidere tēpestatē futurā: nec iminētibus quēq̄ se obiectare periculis: ne cū in altū ꝓcesseris iam naufragiū nō possis cauere Et plerūq; quidē repentina exurgit ꝓcella & bellū excipit̄: ēt si nō inferat̄: sed interest lacessere hostē an excipere: magis parcit nō lacessitus: & necessitas excusat insolentiā: ubi uero in ꝓruptū quisq̄ se imergit periculū onerat̄ ēt opprobrio. Nō is hostis est quē fuga possitis uitare. Quocūq; ibitis sequetur periculum: imo ubiq; hostē reperietis. Oēs. n. amici romanorū sunt & qcūq; ꝑter romanorū amicitiā est: hostis uniuersoꝝ est. Subeat uos patriæ amor. si nō pignoꝝ uestroꝝ nō coniugiū uos cōtemplatio reuocat, reuocet templi contuitus sacratissimi: parcite saltē religioni: parcite saltē sacratissimis sacerdotibus: qbus iā nō parcent romani: neq; ipsi tēplo: quos pepcisse pœnitet. cm̄ iamdudū uolunt oēs gentes nostrā extinguere religionē: cui Pōpeius tñ cū extinguere posset pepcit. Ego nihil ꝑtermisi. oīa monui. quæ ad uestrā spectant salutē: hoc uobis suadeo q⁹ mihi eligo: uos considerate qd uobis & mihi utile sit: opto uobis & mihi pacē esse cū populo ro. si recusatis: ipsi meā uobis eripitis societatē. aut cōmunis erit grā: aut sine me periculum. ¶ Hæc dicens illachrymauit: Beroniceq; soror eius. Nam & ipsa instituit superioribus & multū eos Agrippa suis lachrymis inflexerat: ita ut dicerent iudęi nō romanis rebellamus: sed Floro qui bello digna cōmisit: bellū inferendū arbitramur. Rndit Agrippa: sed hoc est romanis bellū inferre. facta uestra romanorū iniuriā petūt. Nō Floro sed romanis. nō Floro: sed Cæsari tributū negat̄. Nō Flori: sed romanorū miles in castro ē: qd appellat̄ Anthonia a quo dirutis diuisisq; porticibus templū separastis: ut custodia

sequestrare t̄. Restituite statutū supiorū tributū. qd Cęsari debet̄: cęsari soluat̄: ne Florus hoc referat nō se a uobis: sed cæsaris imperiū repudiatū. Acquieuerat populus his dictis: ita ut cū Agrippa in templū ascenderēt: porticus ut fuerāt inciperent ædificare: tributū cogerent. Deniq; breui missis in huiusmodi muniis industriis executoribus cōgregata sunt talenta. xl. quæ deerāt tributarię solutioni. Cōpressus fuerat ois belli tumult⁹ sed adiungere his Agrippa uolens ut Floro obtēperarent: donec ei a cæsare successor uenire t: ita plæbē exasperauit ut ne ab eius qdē cōtumelia tēpareť: sed extrusum urbe nō nullis iactis lapidibus incertū an pcusserint. Qua motus iniuria rex auctores eorū cōpręhēsos ad Florū direxit. Ipse aūt in regnū suū concessit. Cap. x. ¶ Eo discedente concitores belli cōpositis insidiis Malada castellū occupauerūt: necatisq; romanorū custodibus suos constituere. Eleazarus prīceps sacerdotū ꝑruptę uir audacię: suasit ne cuius alienigenę donū uel sacrificiū recipetur. quæ tuba belli aduersum rōanos fuit uniuersosq; in tumultū excitauit. Vidētes itaq; potissimi qq; qd ea res ꝑruptę causa foret dissensiōis agebāt cū populo nō solū cęsari belli irrogari sed uiolari ēt instituta religiōis tēpliq; imminui reuerentiā: argui & condēnari patrū traditiones: qui ex muneribus alienigenarū templū ornauerūt: cui multo āplius accesserit diuitiarū ex collatione gentiū doniscq; diuersarū & innumerabiliū nationū obliterari sancta maiorū: sacros ritus negari. Quid futurū de his quæ āte collata sunt si simili modo cōferri in posterū dona gentiū prohibeantur? Aut si solis romanis sit iterdictū qd oībus liceat: qd incētiuū belli futurū. Postremū impiū: si apud Iudæos tm̄ nec sacrificare nec iferre munera alienis pmitteret̄: cōsiderare eos oportere: qa cæsaris pax soluerēt̄: quē i huiusmodi motū offensiōis haud dubię futurū ut eripet iudęis oēm usum sacrificiorū: ut nec ꝓ se sacrificarēt cui sacrificiū cæsaris de putasset: ꝓueniendū mature. Nā talia cōsulta si ad Florꝝ atq; inde haud dubie ad cæsarē ꝓuenirent, iudęoꝝ gēti pestē futurā: simul hęc astruere sacerdotē testimoniis desiderātes interrogabāt si unq̄ a maioribus esset sacrificiis gentiliū renūciatū: id cū minus liqueret: obstrepebant ad seditonē parati. nec ministri qdē altaris audebāt sese tantę discordātiū inferere cōtētioni: unū remediū supesse uisum est: ut Florus atq; Agrippa rex cū militari manu adessent: ut saltē metu desisterent q consilio nequaq̄ reuocarent̄: sed Florus q augeri uellet seditionē ne ullus iudęis esset uenię locus q nisi inuoluti bello forēt urgēdi rapinas eius & grauiora cōmissa facultas ois extingueret̄, passus est crescere belli furorē: nihilq; legatis respōsi reddidit. Agrippa uero quē maxime ambibat Scili & Antipæ Castobariq; ꝓpinquorū suorū legatio in cōmune onus, ut & iudæos rōanis seruaret: & iudæis religionē: patriæ templū: urbē ciuibus: sibiq; imperii decus: regni tranqllitatē, misit tria millia equitū dario & philippo turmarū ducibus ut auxilio freti bonarū cōsultores partiū ꝓmptius adniterent̄. Hinc fiducia bonis orta: ꝑprobis indignatio bellū adoleuit. Cum hos cā iustior nihil tñ armorū cōflictus iuuaret: illos furor & multitudinis numerus aīarent: accēderunt diuersæ acies ꝑliatores: principes sacerdotū & uulgi portio quæ pacē optabant cū regis eqtibus partē ciuitatis supiorē occupauere: illi alii in iferioribus siti templū & ꝓpinqua loca sacris sibi uendicabant. Primo lapidibus & saxis & iactu telorū utrinq; bellū lacessunt. decernūt sagittis: postea ut sese forte obtulit prœliādi necessitas: consertę manus, peritia usuq; regii ꝑstabāt: uolētes arcere accessu belli excitatores ne templū intaminarent. cōtra Eleazaro cū suis ēt supiorē urbē quæ uocabat̄ Syon inuadere studiū erat: septē diebus sine intermissione aliqua bellatū est. Octauus solēnitatis dies quo ligna oēs altaribus solebāt imponere: ne qñ ignis deficeret quē oportebat ĩextinguibilē ꝓseuerare: furorē addidit: ut oēs a tēplo ministri excluderent̄. Audacius solito sicariis sese propipiētibus cessere regii. nec in superioribus ptibus cōsistere ausi: incen

ſę ædes Agrippę & Beronices:direptũ omne inſtrumentũ regiũ:ignis circũferebaꝫ: ut etiã chirographa debitoꝝ quæ recõdita in tabulariis erant publice exurerenꝫ. quo ſcene ratoribus uis opes inſolentius inſurgerẽt:omni nexu ſeſe abſolutos arbitrati:incẽ debãt urbẽ manibus ſuis:exurebanꝫ nerui ciuitatis:expugnatũ eſt caſtrũ cui nomẽ Antonię: ceſi oẽs cuſtodes repti:icẽſum poſtea. Maſadã quoq; ꝓripiens ſeſe Maguenius iudę ga lilęi filius acer & pitus ſophiſta:& turbãdis rebus exercitatus:armorũ inuaſit officinas: & iduit armis inermes. Regreſuſq; i Hieroſolymã ſtipatoribus tanq̃ regio more comitantibus:ĩmane tm̃ inſoluerat:ut ſupergrediens uſum priuatũ:nec ab illicitis qdẽ q̃ libe rí populi ferre nõ poſſent:temperandũ arbitraretꝫ:inſurgẽtibus in eũ pluribus qui ſultũ regali indumẽto tyrannũ:& dm̃ incubuiſſe libertati ciuiũ increpitarẽt, gaues pœnas dedit:ut afflictus prius cruciatibus mœreret. nec tm̃ diſſidiũ remotũ. Nã multo grauior motus inſurrexit. Deniq; Metilius cũ romanis militibus orauit ut ſibi diſcedere liceret: dataq; fide & interpoſitis ſacramẽtis:ubi iuxta pactũ arma depoſuere:cũ ſine metu abi rent:ab Eleazaro & ſociis factionis multi obtrũcanꝫ. Non reſiſtendũ aduerſus uim nec precandũ rati:ſed trĩmodo uiolatã fidẽ & piuriũ perfidorũ uociferantes. Oẽs itaq; iter fecti:Metilius ipſe p̃fectus militũ rogando & obſecrãdo: ſimul pollicẽs uſq; ad circũci ſionẽ quoq; ſe iudæũ futurũ ſolus, reſeruaꝫ. Cap. xi. ¶Ardebat oĩs Iudæa:Syria quoq; ꝓuincia oĩs in bellũ excita. Deniq; cæſarienſes quoſcũq; habebãt Iudęos interfe cerũt:quo dolore excitati plurimas Syrię urbes Iudæi adorſi debellauerũt nuſq; ius nuſq; religio:nobilior erat q plura diripuerat quaſi p̃mia cõgerens fortitudinis. ¶Erat ſpecta culũ miſerabile cũ inhumata corpora paſſim iacerẽt in urbibus:pueris ꝓmixti ſenes:mu lieres quoq; nec pp uerecũdiã ſpectantiũ monumẽtis qbus pudenda tegerenꝫ relictis: oĩa fœda & plena ſpẽ miſerabili:quę cũ tetrũ horrorẽ excederẽt grauis ac nephariæ cru delitatis grauiora tm̃ adhuc ſibi inuicẽ minitabanꝫ. Erat ĩmane latrociniũ inter iudæos ac ſyrios cũ ſpes nulla ſalutis eſſet niſi ut inuicẽ ſe p̃uenirẽt. Quæ.n. ciuitas quæ nõ iudę os ſimul & Syrios ꝓmixtos haberet? Dies in ſanguine:noctes in formidine trãſigebanꝫ. nec odiis:nec auariciæ modus ullus. Nã p̃ter ſectaꝝ & cultus diuerſitatẽ q̃ in malũ pu blicũ eruperat: ut e diuerſo ſe pditos uellent auaritia habẽdi & rapiẽdi cupido animũ in uaſerat ut nulli quẽ pręde ſtudio deputaſſent necẽ parcẽdũ exiſtimarent. Quid de mino re numero cęſorũ loquar? Nã præter Antiochenos & Sydonios & Apamenos difficile quiſq̃ populus inhabitans ſecũ iudęos nõ p̃ſecutus eſt. Ceraſſem aũt & uolẽtes egredi: uſq; ad fines proprios ꝓſecuti ſunt:ut ſine ulla fraude abirẽt. Alexandrię uero orta inter gentiles & iudęos cõtentione:dũ Hebręi uindictã repoſcerẽt ac raptis facibus cõgrega tũ in Amphitheatro populũ gẽtiliũ minitarenꝫ exurere:alia curantẽ Alexãdrũ tyberiũ p̃fectũ loci in ſe cõuertere: ac primo quidẽ cõcordiã publicã reformare pacificis tẽtabat ſermonibus. Vbi uero iuideri ab his quę ſedulo moneret aduertit: nec ullo alio mõ tolli poſſe tantã ſeditionẽ inuadendi eos:militibus poteſtatẽ dedit: q circũfuſos adorſi maxi mã per totã urbẽ ſtragẽ fecere:cũ alios reſiſtentes:fugientes alios:alios in domibus ſuis latitãtes necarẽt:neq; ulla ſubiaceret:uel puulorũ miſericordia:uel reuerẽtia ſenũ:uel mu lierũ uerecũdia. Cęſa itaq; iudæoꝝ quinquaginta fere milia:natabãt plateæ ſanguine:re pleta erant oĩa cadaueribus:crepitabãt flãmæ ſæuo per urbẽ incendio: quę iudęorũ do mibus inuectę uicina ſimul depaſcebãt. Infœlix tm̃ Alexander tãdẽ milites abſtinere:& receptui canere iubet:uulgi tamen ira ſemel ꝓgreſſa in poteſtatẽ necandi:nequaq̃ miti gabatur. Cap. xii. ¶Luebãt.n. ſcelerũ ſuorũ ſupplicia q poſtq̃ dm̃ Ieſum cruci fixerant diuinorũ arbitrũ, poſtea ẽt diſcipulos p̃ſequebanꝫ. Plærięq; tm̃ iudęoꝝ: gentiliũ plurimi crediderunt in eũ:cũ p̃ceptis moralibus operibuſq; ultra humanã poſſibilitatẽ

ꝓfluẽtibus iuitarẽtur. Quibus ne mors qdẽ ei⁹ uel fidei:uel gr̃ę finẽ ipoſuit:ĩmo eã ẽt cumulauit deuotionẽ. Intulerũt itaq; pricidales manus:atq; auctorẽ iterficiẽdũ ad Pila tũ deduxere:reluctantẽ cœperũt purgere iudicẽ in quo tm̃ nõ excuſabaꝫ Pilatus: ſed iu dęoꝝ amẽtia coaceruabaꝫ: qa nec ille adiudicaꝝ debuit:quẽ reũ miníme deꝑhẽderat:nec iſti ſacrilegiũ parricido gemiare. ut ab his q ad redimẽdos & ſanãdos eos ſeſe obtulerat obtrũcaretꝫ:de quo ipſi iudęi quoq; teſtanꝫ:dicẽte Ioſepho hiſtoriarũ ſcriptore q̃ fuerit illo in tpe uir ſapiẽs:ſi tm̃ oportet:inqt uiꝝ dici. Mirabiliũ creatorẽ operũ:q apparuerit diſcipulis ſuis poſt triduũ mortis ſuę uiuẽs iteꝝ ſm̃ ꝓphetaꝝ ſcripta:q& hæc & alia ĩnu merabilia de eo plena miraclis ꝓphetauerũt. ex quo cœpit cõgregatio xp̃ianoꝝ:& in oẽ hoium genus:nec ulla natio rõani orbis remãſerit q̃ cultus eius exps relinqueretꝫ. Si no bis nõ credũt iudęi:uel ſuis credãt:hoc dixit Ioſephus:quẽ ipſi maximũ putãt. & tm̃ ita in eo ipſo qd̃ uerũ locutus eſt ita mẽte deuius fuit:ut nec ſermonibus ſuis crederet:ſed lo cutus ẽ pp hiſtorię ſuę fidẽ:qa fallere nephas putabat: nõ credidit pp duritiã cordis & p fidię itentionẽ:nõ tm̃ ueritati p̃iudicat: q̃ nõ credidit:ſed plus addidit teſtimonio q̃ nec i credul⁹:& iuitus negauit. i quo Chriſti Ieſu claruit potẽtia:q̃ eũ ẽt principes ſynagogę quẽ ad mortẽ cõp̃hẽderant:deũ fatebanꝫ. Et uere quaſi deus ſine exceptiõe ꝑſonaꝝ: ha ud ulla mortis formidine locutus:excidiũ quoq; tẽpli futurũ annũciauit:ſed nõ eos tem pli iniuria cõmouit:ſed qa in flagitiis ab eo & ſacrilegiis corripiebanꝫ:hinc ira exarſit ut interficerẽt eũ quẽ nulla habuiſſent tpa. Nã cũ alii p̃cando meruerint facere quę fecerũt Hic in ptãte hẽbat ut oĩa quę fieri uellet imperaret. Occiſus erat añ mortẽ Ieſu baptiſta Ioãnes uir ſanctus q nuq̃ in ſęculis ſalutis ueritatẽ poſuerit. Deniq; ad oĩa q̃ plena iuſti tię docebat qbus ad cultũ dei inuitabat iudęos ẽt baptiſmũ ꝓpter purificationẽ aiæ & corporis iſtituerat. Cuius cã necis libertas q̃ ppeti nequit ab Herode fraterni uiolata cõ nubii iura:germanoq; abductã cõiugẽ. Nã cũ idẽ Herodes romã ꝑgeret hoſpitii cã fra tris ingreſſus domũ cui erat uxor Herodias: Ariſtoboli filia regis Agrippæ ſoror auſus eſt eã naturę ĩmemor ſollicitare:ut relicto fratre ſibi nuberet cũ de urbe roma reuertiſſet ex cõſenſu mulieris inita inceſti pactio eſt. Cuius indiciũ puenit ad Arhetę regis filiã in cõiugio adhuc Herodis manentẽ. Ea riualẽ ĩdignata redeũti marito iſinuauit ut ad Ma cheruta oppidũ dirigereꝫ:qd̃ erat in cõfinio pætrei regis & Herodis: ille q nihil ſuſpica reꝫ ſimul qa oẽm circa eandẽ ĩminuerat affectũ: quo facilius herodi pactionis fidẽ p̃ſta ret:ſi allegaret cõiugẽ:acqeuit eius ſuggeſtiõi. At illa ubi patrio regno appropinquauit: cognita patri Arethæ ꝓdidit:q p inſidias oẽm exercitũ Herodis bello laceſſitũ deleuit: proditione facta p eos q ex Philippi tetrarchæ populo Herodi ſeſe aſſociauerant. Vnde Herodes cęſari querelã detulit:ſed uindictã ĩpatã a cęſare indignatio dei iuſtulit. Nã in ipſo appatu belli cęſaris mors nũciata:idq; a iudęis eſtimatũ cõperimus & creditũ au ctore Ioſæpho aduerſum ſe idoneo:q̃ nõ fraude hoium ſed dei cõmotione Herodes exer citũ amiſerit:& iuſtę quidẽ ꝓpter uindictã Ioãnis baptiſtę uiri iuſti q dixerat ei:nõ tibi li cet illã uxorẽ habere:ſed ita hęc cõteximus:quaſi uel in ſuis iudęi legitima cuſtodierũt: apud quos interierat ſũmi ius ſacerdotii:aut auaricia interceptũ:aut potioꝝ inſolẽtia: q licere qd̃ uellent ius putabãt. Nãq; a principio Aarõ ſũmus ſacerdos fuit:q ad filios ſuos ex uolũtate dei unctiõe legitima tranſmiſit ſacerdotii p̃rogatiuã:a qbus per ordinẽ ſuc ceſſionis cõſtituti ſunt:principatũ ſacerdotii gerẽtes. Vnde patrio more cõualuit nemi nẽ fieri principẽ ſacerdotũ:niſi q eſſet ex ſanguine Aarõ: cui primo ius iſtiuſmodi dela tũ eſt ſacerdotii. Alterius aũt generis uiro nec regi quidẽ liceret ſuccedere. Deniq; Ozi as qa uſurpauit ſacerdotii munus:ꝑuſus læpra tẽploq; eiectus:reliquã ætatẽ ſine ĩperio exegit:& certe rex optimus fuit:ſed uſurpare ei nõ licuit officiũ religiõis. Cap. xiii.

¶Fuerūt itaq; ex quo egressi sunt ex ęgypto pres usq; ad ędificationē tēpli:qđ Salomō cōdidit principes sacerdotū.xiii.q fiūt āni ducēti.xii. qm̄ prio q erat princeps sacerdotū usq; ad mortē pseuerabat:nec qsq; i locū uiuētiū sustituebat. Postea ēt ea uiuētibus subrogabant. Ergo isti tredeci p successionē adepti sunt sacerdotiū:qb9 tpibus & Aristocratia fuit:& mōarchia Iudicū:& regū ptās rursus a Salomōe usq; ad tpa captiuitatis: qua in syriā populus demigrauit urbe capta tēploq; exusto: fuerūt sacerdotū principes.xyiii. p ānos quadringētos.lx.& mēses.yi.dies.x.lxx.aūt ānis post i captiuitate fuit pplus. Postea Cyr9 cū dimitteret populū patrū de regiōe assyriog; & tēpli ędificandi ptātē daret ēt sacerdotū principē Iosedech q simul abduct9 erat redire pmisit:ut ritus ueteris solēnitas p assueti sacerdotis sciētiā reformaret. Ipse igit & posteri eius qndecī numero uiri a reditu ppli usq; ad Antiochū Eupatorē offō functi sunt p ordinē successiōis: & principatū sacerdotii repītarūt ānis.cccc.xiiii. Primus antiochus quē mēorauim9 & dux ei9 Lisias occiso Onia sacerdotū principe i locū eius substituerūt Alchimū i sacerdotio. Qui licet fuerit de Aarō gñe:nō tñ fuit de ipsa domo. Vñ Ananias frater Oniæ pgēsi ęgyptū petiit a Ptolemæo phylometore & Cleopatra cōiuge Phylometoris q rit9 obseruatiōis ab Hierosolymitanæ solēnitatis similitudie i Alexādrię urbis cultibus iseruerat: ut illic princeps sacerdotū subrogaret:eo q; Alchimus legitimā nō hēret sacerdotii successionē: atq; idē tñ exacto triēnio defunct9:nec successorē hēre meruit q abrogauerat legitimæ successiōis solēnitatē. fuit itaq; septē ānis ciuitas sine principe sacerdotii. Vsq; ad hoc tps regressio patrū de terris assyriorū dēocratiā tenuit:eo q; p regū iniqtates i captiuitatem se esse deductū:Iudęog; pplus recognosceret:Asamonei postea nacti ptātē ppło pfidēdi Ionathā sacerdotū principē cōstituere:q p septē ānos funct9 suscepto mūere:p isidias Triphōis finē uitę iuenit i cui9 locū Simō frater German9 tāq; iure hęreditario p electionē tñ successit quē generi isidiis iter epulas extictū accepimus: a quo ad filiū ei9 Hyrcanū quē fuga piculo exemerat pogatiua sacerdotii demigrauit. Hyrcāo aūt Aristobolus q ēt regnū mēorato adiunxit muneri:ut utriusq; eēt pticeps:& Aristobolo Alexāder substitutus ē:Penes Alexādrū & regnū & sacerdotiū usq; ad diē uitę eius mānsit:supremū p septē scilicet &.xx.ānos:sed plęrūq; dubio statu. Nā & anceps iter ipsū & Demetriū uictoria fuit:& odiū imane a ciuibus. Idē moriēs Alexāder q piculosam filiis suis cerneret odiorū suorū hęreditatē:Alexādrā cōiugē suā exercitatā usu ipii & cōmuniū assuetudine cōsiliorū gratiorē tñ populo q; & aduersum uiri sęuitiā piclitātibus frequēter pfidio fuerit & cōiugi tēperamē:regali pesse uoluit gubernaculo:arbitrā simul statuens: cuinā potissimū filiorū summū sacerdotiū cōmitteret. Illa Hyrcanū patri substituit i sacerdotiū uel pp seniorīs ętatis pogatiuā:uel q; leniore q̄ frater ingenio nullas sup regni negociis matri uideret molestias excitaturus. Aristobolo nihil publicorū cōmisit officiorū. Sed ille ēt uiuēte matre ęgritudinis tñ eius occasione i remotis & munitioribus locis regē agebat:quo offensa mr & Hyrcāi q̄relis anxia uim morbi aluit:nec ultra nouē ānos pgressa iperii oium hęredē Hyrcanū reliqt:& quo fuaturū pfumeret sene idignū iuuaret āt usurpatoris insolētiā iudicio psperiore accēderet:ueg; Alexādræ mors ēt Hyrcano sacerdotiū regnūq; ademit. Nā bello uictus ad munitiora se cōtulit:retētisq; cōiuge & filiis Aristoboli quos i castro iuenerat:ap lexatus est mutare cōditionē:ut i Aristobolū ptās ois ttāsiret:& sacerdotiū ipe priuatus in domū Aristoboli cōcederet. Nec tñ diu cōtentus fuit aulā regiā priuatis mutasse ædibus. Nā excitatus ab Antipatro primo in Arabiam cōtendit uelut cōtestatus pacti iniquitatē. Deinde ubi infirmū sibi aduersum romāos quos i sui societatē p Scaurū Aristobolus ilexerat:Arabi regis auxiliū aduertit pōpcio ueniēti q̄rimoniā detulit:q eludētē Aristobolū anno iā tertio impitātē bello ptu

lit:auctoritate cœpit atq; añ uictoriā custodiæ dedit:supatoq; eius populo:& capta urbe captiuū ipm cu filiis romā dirigi pcipiēs Hyrcāo sacerdocii dignitatē refudit:atq; eū pfidē ciuib9 absq; diadēmate tñ regniq; ifulis statuit. Larg9 qdē honoris:sed cōsulto qtis:ne fraternæ ilolētiæ spū pax turbaret:ita Aristobol9 capt9 licet Hyrcanū tñ regno exuit:q quattuor &.xx.anos postea maiore usu q̄ noie i ptāte exegit:nec tñ is finis uitę Hycano:q ptātis fuit. Nā reliquū tps dedecori cessit:ut supra mēorauim9:Siqdē superat9 plio pthis Euphratē trālgredietib9 capt9: & Antigono Aristoboli filio i ptātē datus:trūcatisq; aurib9:ne sic qdē a crimine miserabilis iplcuit acerbitatē. Nā post illā in pthiā quoq; abductus exul:debilis:senex ludibriū de se barbaris pbuit: & cognito postea q; Herodes iperitaret:cui9 cōiugio Mariāne neptis sua potiebat:& iudæā reuertit: ubi primo sūma honoris specie susceptus: quo isidiarū uelamē obtēderet: haud multo post afflicto crimine q; ptātē uellet repetere iteremptus ē. ¶Nactus igit Herodes regnū qđ a Romāis p oppugnatæ uel pditæ priæ mercede accepat:i locū ātigoni q triēnio & trib9 mēsibus tenuerat iperiū substituit successores i sacerdociū:nō Asamonei generis quos clarioris fuisse plapiæ accepim9:sed ignobiles quosq; quos aut libido aut casus dedisset:tñ fatigatis Alexādrę pcibus socr9 uel i simulatiōibus territ9 Ionathē cōiugis suæ fratrē septe decēq; ānos agētē sacerdotē creauit:quē mox ipse exitio dedit:suspectū iperii:q; circa eū igētē populi totius gratiā idies uideret adolescere. Posthabito itaq; Anhelo quē iā ex ignobilib9 añ Ionathen i sacerdociū subrogauerat: reliquos p ordinē hmōi elegit de qb9 nihil suspectū hēret. Nā quod i affine ppeti nō potuerat: quēadmodū nō caueret i alienis? Similia in hmōi ordinationib9 Archela9 secutus paternæ specie cōsuetudinis angustioris ai tenuit sniam: more quodā isito mortalibus ut apud eos min9 suspecta sit ignauia hebetiorū q̄ gratia bonorū:cū ifirmus aius isolētior sit i rebus secundis:prudētior aūt nouerit uicē referre beneficiis. ¶Igit a regno Herodis usq; ad Romanū ipiū qđ Archelao deiecto Iudęā reliqs ,puinciis associauerat:atq; ide usq; ad tēpli excidiū & triūphū Titi fuerūt sacerdotū principes uigīti & octo:p ānos centū &. lxx. Sane apud plærosq; eorū dignitatis sola functio:penes paucos ēt ius ptātis fuit. Liquet igitur in sacerdotū principibus nō pseuerasse legitimi generis successionē: qa nō ois ex Aarō neq; filiis eius q i ei9 subrogati locū formā pscriptæ successiōis cęteris dereliquere. Itaq; cū auaritia aut pfidia suoꝝ corrupta esset maioꝝ istituta:uiolata iura religiōis: cōuulsa ad iniqtatis pfidia:nō imerito eos diuina deseruit opitulatio:eoq; tanq̄ i uacuū populū oi in iuriaꝝ gñe ,pcessū:ut seditiōib9 dōesticis i seipsos man9 uerterēt: latrociniis grauibus afflictarētur:teterrimos sortirent iudices:ut iprobis neqores succederēt:deniq; Albin9 deterrim9 hēbat supioꝝ:sed Floro successore iter bonos relat9 q facē belli extulit. præliū iter Iudęos & romāos accēdit:quę cā suprēo tēpli & urbis excidio fuit. Ca.xiiii.

¶Nāq; Cestiꝰ ubi ardere iudęos cōperit belli furore:q sūmā militię regēdā i ptib9 Syrię a Romāis suscepat.xii.āno ipii Nerōis mouit arma:ut militū Romanoꝝ qbus erat custodia cōmissa coercēdę isolētię:& pacis tuēdę necē ulciscerē. Cōgregatisq; ēt socio rū auxiliis:Iudęā igressus urbē cui nomē Zabulon dilapsis metu icolis plenā diuitiaꝝ quas ad supiora montiū cōfugiētes dñi secū auferre nequerāt:diripi ab exercitu passus. Admirat9 quoq; publicoꝝ operū pulchritudinē:incendi iussit:& quasi hoc parū ad uindictā foret:loppen præmisso exercitu neqs fuga sese exitio subduceret: terra mariq; irrūpētibus q destinati fuerāt occupauit: necatisq; octo milibus uiroꝝ & quadringentis ferme amplius ubi præda rapinæ cessit:exusta ciuitas est.uicina quoq; Cæsareæ depopulatus diripuit inuenta: uicos incendit. Cuius fregit impetum sessoris egredientibus cunctis obuiam Cestio:ciuium fauore & gratia delinitus:immunem cladis urbem reliquit.

Feruebat ī his locis cōgregatio latronū:sed adueniēte exercitu ī mōtes cōcesserāt. Qui cōferētē signa Gallū ꝓpositū duodecimi ordinis adorsi fortiter exagitauerūt: ut ducentos ferme Romanoꝝ occiderēt. Veꝝ ubi superiora locorū occupauere:neq; peditē cominus potuerūt latrones pati:& fugiētes ab eqtibus facile circūuēti necātur. Cęsi itaq; supra duo milia:pauci fugati:q ī arduis mōtiū potuerūt latere. Et oīa latrocinio regione purgata, Gallus in Cęsareā reuertit:Cestius cū oi māu Antipatridē prexit:qbus nō mediocrē Iudęi coaceruauerūt multitudinē. Sed priusq cōsereret manū:per diuersa dila psi:regionē & uicos direptioi & igni dereliquerūt. Lidda quoq; uacua icolaꝝ: reperta: & icēsa Gabaon quę ab Hierosolymis qnquaginta stadiis aberat:ubi Romanū exercitū accepit ī cōspectu posita:armauit Iudæos. Qui post habita sabbati celebritate qd uetęri cultu & solēni obseruatione initiabāt:tāto ipetu ī Romāos ꝓsiluere: ut oēm exercitū auerterēt:nisi eqtes subuenissēt peditibꝰ laborātibus. Cęsi Romanoꝝ quīgēti & qn decim uiri:sed oēs grauiter pclitati. de Iudæis aūt duo & uigīti bello amissi. Quo loco enituit uirtꝰ Monobasi & Cedei:qbus cognito q; a Iudęis ī Romanas acies īsurgeret: a frōte aggressi repulere plęroſq;:& cocgerūt ī urbē redire. Ca.xv. ¶Sīmō quoq; ascēdētes Romāos ꝓpinqua urbis ipedimētis exuit. Vnde & Cestius ī regione sese triduo tenuit. Qua mora circūfusi hostes & ī supioribus siti: igressus speculabant uniuersos:ne qs ipūe irrūperet. Qd cōsiderās nō sine multa clade utriusq; ptis tētari neqret: misit suos rex Agrippa Lorcyū & Phœbā q dicerēt populo ueniabile qcqd ab eis eēt aduersū romāos flagitii cōmissū:si mō ī relīquū positis armis sibi cōsulerent: ęstimās q; uel uniuersis suadēdū crederet:ut prœlio renūciarēt:uel ptē cęteris auellēdā. At cōtra sedītioſi metu ne eorū alterū ꝓcederet:legatos adorsi Phœbā iterfecere. Lorcius aūt excepto uulnere uix euadere potuit. Vidēs Cestius hmōi ī urbe cōtētiōes. qbus alii ī legatos īsurgerēt:alii Romāos urbe recipiēdos suaderēt:irrūpere conatꝰ:usq; Hierosolymā resistētes reppulit:& ipse ad tertiū stadiū memoratæ urbis cū exercitu appropiquauit: atq; illic exegit triduū. Quarto die ipetu facto igressus Bethesdā illico icēdit:& Cenopoli Qui cōtēdens ad supiora urbis refugiētibꝰ ī iteriora seditioſis:si irrūpēdū ī urbē putasset:haud dubie oē bellū eēt solutū. Deniq; plęroſq; Ananus Ionathæ filiꝰ collocauerat ut iuitarēt Romanos uocibus suis:quasi portas referaturi. Sed dū Cestius uel reuocat a Prisco uel plęrisq; cēturionibus q corrupti a Floro bellū adolescere cupiebāt:uel parū credit Ananus cū suis muro deicit. Quibus ad sua refugiētibꝰ locū eoꝝ seditioſi occupauere. Romāi qnq; diebus tētātes diuersos aditus:cū ipossibilē sibi cerneret irruptionē, electi s ualidioribus qbusq; & sagittariis a septētrionali latere tēplū petebāt:Iudæi quoq; nō feriebant ꝑliātes fortiter:& repulsis crebro hostibꝰ elatiores. Ad postremum multitudine sagittaꝝ uulnerati alii:alii ꝑcussi & territi:cessat Romanis murꝝ suffodere: & portā icēdere tēpli adorsis. Magna seditioſos formido icesserat:& quędā mētiū consternatio:deniq; plurimi quasi cōtinuo pituę urbis excidio se subtrahebāt fuga: nec cōsistere ausi dederāt populo cōfidētiā:ut desecēdētibus eis quorū circūuallatꝰ fuerat multitudie:tāq; iā liber:& quadā exutꝰ iproboꝝ obsidiōe:circa portas sese ifūderet:qbꝰ aptis Cestiū reciperet:quasi nō oppugnatū urbē sed defensum uenissēt: sed ipsū quoq; Cestiū subito qdā iuasit stupor:ut nec desperationē iprobos:nec studiū plębis intueretur. Qui si paulisper cœptis icubuisset:bellū depulerat:urbē ceperat. Sed aduersa quātū itel ligi dat Iudęis uolūtas dei:iminētē belli exitū cōperēdinauit: donec cōplures: ac pene uniuersos iudaicę gentis ruina iuolueret. ¶Expectabat (ut reor) ut oē nephas scelerū enormitasq; crescret:& ipietatis icremēto supremoꝝ adæq̄ret mēsurā flagitioꝝ. Quid fuit illud q; cū perurgere debuerit Cestius:subito exercitum reuocauit:soluitq; obsidio-

nē? Quia repētina cōtra expectatū cōmutatione reꝝ fracti animi bonorū:& erecti latronū sumpsere fiduciā:atq; a fuga ad insequēdū regressi:iuadūt posteriora agminis: multosq; illic confuse ruētes eqtū & peditū obtrūcauere. Et iā inclinauerat dies:unde metuēs Cestius noctis ꝓpinqtatē & tenebraꝝ caliginē qbus āplius uiderēt gnari locoꝝ: quo incertos regiōis undiq; urgerent:uallū ante urbē cōstituit:sequētiq; die cū hostē relinqueret ī sese armauit:ut discessionis eius cām metū arbitrarent. Circūfusi itaq; a lateribus: a tergo:postrēos cedere:icedētē iaculis exercitū infestare:ī cōfertos missa teloꝝ uis haud facile frustrari. Si qs referire audebat:patere uulneri:si qs cōuertere sese ad infestātē a suis relinqui:ab hoste claudi. Munitior. n. semp ē q sequit q̄ q̄ ꝓcedit:qa hic pectus tegit:ille hosti terga detegit. ¶Vehemēter igit Romāi urgebant tanq̄ obsessi q obsessum uenerāt:nec iā sustinere aut ppeti poterāt armorū pōdere ipsi graues:hostibus uelocioribus: quos neq; cōsequi facile erat:& metus summus ne acies iterrumperet:iniqua ergo certaminis cōditione nocere hosti nequibāt:cū ipsi grauiter afficerent:hęrebat Cestius cōsilii incertus:cū p totū iter suos cōteri uidebat. Etiā plærisq; afflictis militię primoribus: substitit biduo quasi fessos repaturꝰ. Sed cū magis ac magis augeri numeꝝ hostiū cerneret:& oīa ī circuitu referta aduersariis sibiq; officere q; moraret: eo q; plures cōgregarent. iii. die cōpēdiū quęrēs trānsitꝰ facilioris ipedimēta agminis amouēri ꝓcepit:cęsa iumēta plæraq; uehicula cōminuta:aliaq; hmōi quę oneri magis q̄ usui ī piculis erāt cōsūpta:aut ꝓcipitata ut obsidionū instrumēta:aut genera teloꝝ qbus rebus āplius terrebātur:ne aduersum se hostē suis subsidiis armarēt. Qd ubi aīaduertere Iudęi: fugā potius a Romanis q̄ bellū parī:occupauere itineris āgustiora:diffusioribus locis minus instare: ꝓhibēr a frōte:a lateribꝰ coarctare:urgere tergo:cogere ī ꝓcipitiū. In qd undiq; cōclusi: aut lapsi deiiciebant:plęriq; obtexere cęlū iaculis:operire agmen sagittis:nūq̄ remisso officio sed sola aduersarioq; pnicie:iā nec ipsi pedites sustētare poterāt. Eqtibꝰ uero maius piculū:q p ꝓrupta saxoꝝ ac lubrica labētibus eqs deuoluebant: nec ordinē seruare poterāt āgusto ipediti tramite. Ex altera pte rupes:ex altera pte ꝓcipitia & fugæ locū & defensiōis negabāt. Iudæi cōtra spe uictorię amplius accēdebant:iminebant fessis: ista bāt hęrētibus:insultrabāt desperātibus:& ꝓpe oēs Romāi exercitus delessent copias:nisi nox subuenisset cuius tenebris bellū ipeditū quā Romani ī ꝓximo loco cui Bethoro nomen egerūt:ita ut Iudęi circūfusi undiq; speularent locoꝝ exitꝰ:ne Romani dilabarētur. Cestius apto itinere diffidens. dolo fugā tētauit. Quadragīta itaq; elegit uiros: qbꝰ tradendi desperatio contēptū mortis infuderat:eos cōstituit ī munitiōibꝰ ꝓcepto: ut tota nocte cū strepitu maximo officia ptendētiū uallo circūsonarēt:ne Iudæis ꝓficiscētis exercitus apparatus aliqbus solitis indiciis manifestaret: qbus sese ipsi qcūq; turbātur ꝓdere solēt:silētio aūt egrederent uniuersi:nihil suspectātibus Iudęis: q solēnes custodiaꝝ strepitus audirēt: ex qbus oēs in loco manere Romanos arbitrarent: hac fraude eduxit exercitū Cestius:& iā cōfecerat stadia trīginta:usus paucoꝝ in rebus dubiis fide qui pituri gratis ꝓstare sociis picula sua q̄ pdere malebant. Et qdē nox dolū texerat: sed dies prodidit. Nā ubi luce diffusa res apertę sunt:& oīs locus in quo habitauerant Romani uacuus apparuit:impetu facto iudæi in eos primū quoꝝ simulatis officiis decepti fuerant:irruunt:leuiq; negocio deletis quadraginta uiris:exercitū sequūtur:qui & nocte plurimum spatii confecerat:& per diē properantius iter urgebat:ne noctis iam periculis inuolueretur. Plena erat uia impedimentorum: quæ fugientes Romani derelinquebant:ne iniusto quisquam sub fasce remoraretur passim uasa utensilia: uel etiam bello necessaria:arcoballistę:arietes:cęteraq; īstrumēta ī excisionē urbis aduecta quę sequentes Iudęi ꝓteribāt ne essent morę: reuertētes colligebāt: ut his aduersū eos uterent quo

rũ socii dimisissẽt. Secuti.n.usq; ad urbẽ Antipatridẽ postea q̃ ptergressũ oẽm offẽdere exercitũ Romanũ:& cõphẽdẽdi spes lapsa:retorquẽt uestigiũ: captãtesq; spolia cæsoꝝ: cũ triũpho & hymnis Hierosolymã regrediunt. Quibus tm̃ lætitiæ cessserat: ut paucis suoꝝ amissis:qnq; milia peditũ de exercitu Romão:& trecẽti eqtes extigueret. Qd̃ gestũ ẽ.xii.ãno ipii Neronis:ut supra mẽorauim⁹. Ca.xvi. ¶Sed nõ oim Iudęoꝝ illa exultatio. Nã fuere q se post illã nõ pugnã Cestii sed erũnã:quasi de supmo piculo nauigii mergẽtis eripe gestirẽt:atq; enatare de ciuitatis naufragio: ac pcęteris Christobar⁹ & Saul⁹ frater cũ Philippo pricipe militiæ regis Agrippæ:hi fugiẽtes ad Cestiũ sese cõtulerũt:petẽtes ut ad Neronẽ i Achaiã dirigerent. Qd̃ Cesti⁹ uolẽs accepit:nec postulata abnuit:ut p ipsos Cęsar edoceret cãm belli Floꝝ fuisse sibi ui maxie necessitatis bello icubuisse:ut inopinata cõspirãtiũ multitudine exercit⁹ circũueniret. Quẽ magis cõ filio ducis ereptũ piculo:q̃ iplicatũ liqueret. Tẽtasse Cestiũ excitata i Floꝝ odia sedare: sed nequisse. Itaq; icidisse bellũ nõ itulisse. Hęc.n.mãdata erãt ut cõmotione oi Cęsaris in Florũ excitata minui circa se spectaret Cęsaris offensionẽ quã malæ gestæ rei cõscientia ptimescebat. ¶Ita aũt plæriq; pterriti sunt Romãi clade exercit⁹: ut Damasceni metuẽtes suspectæ societatis cõtagia pp habitatiõis cõsortiũ iterficerẽt Iudæos igymnasio cõgregatos:q secũ urbẽ incolebãt:q illi uel suspicione:uel dolo iãdudũ pcurauerãt: ut a gẽtilib⁹ cœtibus segregarent:ne qd p noctẽ nouarẽt:uelut exitio soli paterẽt. Sũmo sane mysterio silentii ut ne ad uxores qdẽ suas conatus istiusmodi tractat⁹ mearet. Qm̃ ipsæ quoq; ex pte maxia iudęoꝝ cultib⁹ admiscebant. Ca. xvii. ¶Angusto itaq; in loco oẽs adorsi pemerunt iudæoꝝ x.milia. Qd̃ facile fuit:ut pueti ab armatis iermes pirẽt. Et qdẽ eius imanitatis exẽplũ recẽs Scytopoli ẽt i maius pcesserat:quo incitatos Damascenos reor. Nã cũ iudęi finitima quęq; popularent:uenerũt Scytopolim: atq; illic inhabitãtes iudæos tẽtare adorsi aduersarios expti sunt:quos sibi fidos arbitrabant: qm̃ more igenii humãi pponderãtib⁹ apud eos salutis cura necessitudini.in sęculis igit cõstituẽtes tribule collegiũ pferũt ihabitãtiũ societatẽ:tribulib⁹ cladẽ minant. Qd̃ suspectũ gẽtilib⁹ qa prõptiorib⁹ studiis odiorũ i suos executio ptendebat:ne simulatiõis specie dolus adornaret:atq; urbẽ icautiorib⁹ accolis noctu adorirent: pstratisq; oibus gẽtib⁹ apud Iudæos sibi gratiã recõciliarẽt: ac per hoc si uellẽt fidẽ suã circa gẽtiles pbare:cũ oi generatiõe sua urbe excederẽt:uicinũq; peterẽt nem⁹. Quo facto p biduũ qe uerũt Scytopolitæ:ut portio iudęoꝝ suspitionẽ deponeret:idueret securitatẽ. Tertia nocte cũ iã psumpta fides gẽtilibus remouisset sollicitudinẽ:icautis & dormiẽtib⁹ uis illata:decẽq; & trib⁹ milib⁹ hoim necatis. Quęcũq; ẽt habuerũt direpta sũt. Ca.xviii. Expositionẽ exigit Simonis acerba passio uisu & auditu miserãda:sed nouitate rei mẽorabilis. Is erat i populo iudęoꝝ Saule haud ignobili genitus pre:animi audacia pditus: & corpis fortitudine. Quaꝝ utrãq; i exitiũ tribuliũ suoꝝ exercuit:q plurimos ex populo aduẽtitio iudęoꝝ crebro icursu pemit:ac si forte cõspirati adessent:sol⁹ sustẽtare aciẽ: & conglobatos solitus auertere:totius erat nodus ac mora belli:& plerũq; desperatis reb⁹ cõuersio. Exhibebãt hãc ciuib⁹ aduersũ suos Scytopolitãi icolat⁹ militiã: sed ñ diutius cognato debitam sanguini defuit uindicta. Namq; ubi fracta fides & Scytopolitæ circumuentis qui ex composito se ad nemus contulerant:instare bello:atq; ingruere cœperunt: Et iam filios ac parentes Simonis deleta multitudine cæterorum eminus licet missilibus ac telis petebant. ¶Videns Simon inumerabilem multitudinem facili negocio superiorem:ut diutius tolerari nequiret: gladium extraxit:atq; in hostem conuersus clamabat dicens:digna Scytopolitę factis recipio meis:q cognatoꝝ nece quã uobis ipẽ dere beniuolẽtiã testificat⁹ sũ:& frm̃ sãguinẽ uobis obsidẽ dedi gręq; qb⁹ iust⁹ pfidia tri

bueret. Nũc dũ alienigenis fidẽ defero in domesticos amissi: pdidi ẽt liberos: parentesq; quos a uobis tm̃ necari nõ oportebat:si mercedẽ sceleris æstimaretis. Moriar igit: sed iratus oibus:nulli amicus:q circũuenerim meos:& ppriis manibus ultionẽ de me prius expetã:pemi socios religiõis & fidei cõsortes:recognosco sceleris mei debita. Soluã tãto digniũ sacrilegio pricidiũ:ut ea sit & pro flagitio pœna & ad uirutẽ gloria:ne qs se iactet alius meoꝝ uulnere:i meipm cõuerteret dextera mea:ut uideat furoris eẽ q; morior:nõ ibecillitatis ne qs isultet cadẽti. Sit uindex parricidii clemẽtia pricidiũ sacrilegii. Hęc locutus cõuertit obtutũ in liberos parẽtesq;:& idignãtibus oculis cũ iã misericordia mixta iræ succederet:abreptũ e medio patrẽ gladio trãsuerberat:post eũ mater attrahit: ne eẽt q; p nepotibus iterueniret. Offert sep ordinem uolens uxor:ne tanto deiecta coniuge supuiueret. Occurrũt filii ne degeneres tãto patre i ipsa morte iudicarent. Festinabat ipse ictu celeri hostẽ pimere. Oi itaq; pempta familia stetit i medio funerũ suoꝝ. Et tãq; triũphãs domesticis passionibus:q; neminẽ suoꝝ alieno gladio uidit pire: eleuauit dexterã ut oẽs uideret:ac formidabilẽ sibi cunctis subiiciẽs mortẽ: pprio uictor sese transfixit mucrone. Memorabilis iuuenis ob egregiam fortitudinem corporis & animi magnitudinẽ:sed quo fidem alienigenis potius q̃ suis detulit:tali dignus exitu fuit.'

Egesippi Historici de Excidio Hierosolymitano Liber Tertius. Ca.i.

A postq̃ Neroni nũciata sunt i Achaiæ ptibus sito:q tragicorũ cantuũ meditatione cõtenderat ut de pluribus scęnicã coronã referret: nescias quo magis turpis utrũ q; i scęnã iperator pdiret:an q; scęnã suis flagitiis impleret:q turparet Orestẽ canẽdo:& pricidio representaret:grauis eũ iuasit metus. Nõ illa ludoꝝ similia sed bellorũ suprema ptimescẽtẽ: ut aliqñ a theatraliũ uoluptatũ obscœnitate:& pricidalis amicitiæ fure resipiscere t:atq; ad curas reipub. conuersus itra se fremeret & desęuiret: q; icuria ducis potius q̃ uirtute aduersariorũ tãtã cladẽ respub. Romana accepit. Tẽtabat qdẽ simulare audaciã: sed redarguebat timor: & quasi specie magnanimitatis ptexere:ut supra erũnã negociorũ mentẽ haberet: Sed distringebat animi sollicitudine:quẽ demẽdę ignominiæ belloq; cõficiẽdo legeret ducẽ. ¶Vrgebant iudęã ultimæ labis futura excidia:ut Nero regalẽ psonã iduerent: & puidi cõsultoris uoce salubrẽ exprimeret siniam. Vespasianũ solũ eẽ cui sũma militię oriẽtis in ptibus iure cõmitteret:uirũ ab adolescẽtia militię triũphalis inueteratũ stipẽdiis: q; impacatas Gallias germanorũ tumultu & ferocia geminę temeritatis i bellũ relapsas pace diuturna cõposuerat. Britãniã quoq; iter undas adhuc latentẽ Rõano iperio armis acqsiuerat:cuius triũphatæ opibus Rõa ditior:Claudi⁹ cõsultior: Nero fortior æstimabat. Itaq; quaꝝ gẽtiũ bella nõ uiderãt:subiugatoꝝ trophea celebrauerãt. Sub hoc duce iterũ dico Nero terribilis erat: Nero metuẽdus:potẽs foris:tutus domi:ęquatis iter se Vespasiani fide ac fortitudie. Quãtus iste uir: cui⁹ armis uitia Neronis apud exteras gẽtes abscondebant: ut ludibriũ rerũ humanaꝝ & euiratæ ipuritatis opprobriũ triũphis quoq; illustraret. Cũ pliãdũ itaq; i ultimis Romãi orbis eẽt cõfiniis: uespasianus ex oibus elígebat. Cũ bellũ depositũ foret: Vespasianus p̃ cęteris sociabat: ne uel publicus supesset hostis:uel domestic⁹ obreperet isidiator. Dign⁹ q stipẽdiis militis regnũ pueniret. Docebat fidẽ:pferebat uirtutẽ. Inuitus misit hũc Nero q sibi auferebat pfidiũ:sed arabat futuris sceleꝝ suoꝝ pœnis:ut se tãto dissociatũ cõitatu ducis iermẽ relíqueret. Nũq; profecto Galba aspirandi ad imperiũ studia usurpauisset: nisi Vespasianũ absentem comperisset. Sed procurauit hoc deus:ut in Syriam dirigeretur uir qui & Iudęorum isolentiam supmo gentis excidio captiuitatisq; dedecore labefactaret:& Neronem auxilio

stestituere:licet nullius uirtus statutis afferre possit cęlestibus ipedimētū. Demēs tn cū iudęos bello afflictā Romani exercit⁹ ualidā manū cognouisset:aduersus Christianos isurrexit:ut ei debitus finis appropinquaret. Cap. ii. ¶Erāt tunc tpis Romę Petr⁹ & Paulus doctores christianoꝝ sublimes operibus: clari magisterio: q uirtute suoꝝ opeꝝ Neronē aduersum fecerāt captū magi Simonis delinimētis: q sibi aium eius cōciliauerat. Cui adiu mētū uictorię:subiectiões gētiū:uitę lōgæuitatē:salutis custodiā feralibus artibus pollicebat:atq; ille credebat q uim rerū nesciret examiare. Deniq; sūmū apud eū tenebat amicitię locū:qñquidē ēt pīulē suæ salutis uitęq; custodē arbitrabatur. Sed ubi Petrus eius uanitates & flagitia detexit:& spēs illū rerū mētiri: nō solidū aliqd aut uerū efficere demōstrauit:ludibrio habitus:& digno ē cōsumptus mœrore. Et q̄is i aliis terrarū ptibus Petri exptus potētiā:tn puenies Romā ausus ē iactare q; mortuos resuscitaret. Defūctus erat idē tpis Romę adolescēs nobilis ppiquus Cęsaris:cū uniuersoꝝ dolore. Admonuere plęriq; experiēdū utrū posset resuscitari. Celeberrimus i his opibus habebat Petrus:sed apud gētiles nulla facti hmōi deferebat fides. Dolor exegit remediū:perrectū ē ad Petrū. Fuere q ēt Simonē accersendū putarēt:uterq; affuerūt. Ait Petrus Simoni:q se de sua iactaret potētia:priores sese ptes dare:ut si posset mortuū resuscitaret. Si ille nō resuscitaret:se nō defuturꝝ ut Christ⁹ opē ferret defuncto quo posset resurgere. Simō q putaret apud urbē gētiliū plurimū suas ualituras artes:cōditionē proposuit:ut si ipse resuscitasset mortuū:Petrus occideret:q magnæ potētię (sic enī appellabat) lacessendo iniurias irrogauisset. Sin uero pualuisset Petrus i Simonē: pari genere uindicaret. Acqeuit Petr⁹:adorsus ē Simō:accessit ad lectulū defuncti. Incātare atq; imurmurare dira carmina ut cœpit uisus ē caput agitare q mortuus erat. Clamor igēs gētiliū q; iā uiueret:q; loquerēt cū Simone. Ira & idignatio i Petrū:q; ausus eēt cōferre se tātę ptāti. Sāctus apostolus popōscit silētiū & dixit. Si uiuit defunct⁹ loquat:si resuscitatus ē:surgat:ambulet:fabulet. Fātasma illud eē nō ueritatē:q; uideat caput mouisse. Deniq; separet inqt Simon a lectulo:& tūc ne id qdē ostētui futuꝝ. Abducit Simō a lectulo:manet sine specie motus alicuius q mortuus erat. Astitit Petrus lōgius:& ītra se paulisper oratiōi itentus cū magna uoce ait. Adolescēs surge:sanet te dns Iesus. Et statim surrexit adolescēs:& locutus ē:& ambulauit:& cibū sumpsit:& dedit eū Petrus matri suæ. Qui cū rogaret ut ab eo nō discederet ait. Nō derelinquet ab eo q eū fecit resurgere:cuius nos serui sumus:nō uerearis:habet custodē suū. Secura ergo mater de filio. Et cū populus i Simonē īsurgeret ut lapidaret:ait Petrus. Satis ē ad pœnā eius q; cognoscit suas artes nihil ualere. Viuat:& Christi regnū crescere uideat:uel iuitus. Torquebat magus apostoli gloria. Collegit sese:atq; oēm excitans carminū suorū potentiā: cōgregat populū:offensūq; se dicit a Galilæis:relictuꝝ se urbē quā tueri soleret. Dicit:statuit:pollicetur uolatū:quo supnis sedibus iueheretur:cui qñ uellet:cęlū pateret. Cōscēdit statuto die montē capitolinū:ac se de rupe deiiciēs uolare cœpit. Mirari populus & uenerari:plęriq; dicētes dei esse potētiā non hoīs:q cū corpe uolitaret. nihil tale fecisse Christū Tunc Petrus in medio stans ait. Iesu dñe:ostende ei uanas artes suas esse: ne hac specie populus iste q creditur⁹ ē decipiat. Decidat dñe:sic tn ut nihil se potuisse uiuēs recognoscat. Et statī i uoce Petri iplicatis remigiis alaꝝ quas sumpserat corruit:nec exanimatus ē:sed fracto debilitatoq; crure:Aritiā cōcessit:atq; ibi mortu⁹ ē. Quo cōperto deceptū se Nero & destitutū:dolēs tāti casū amici:sublatūq; sibi uirū utilē & necessariū reipub. idignat⁹ quęrere cœpit cās qbus Petrū occideret. Et iā tps aderat quo sancti uocarētur apli Petr⁹ & Paul⁹. Dēiq; dato ut cōphēderētur pcepto:rogabat Petrus ut sese alio cōferret. Resistebat ille dicēs neq̄q̄ se facturū:ut tāq̄ metu mortis territ⁹ cederet: bonū es

se pro Christo patī:q pro oībus se morti obtulisset:nō mortē illam: sed īmortalitatē futurā:tanq̄ indignū ut ipse fugeret passionē suī corporis:q multos doctrina sua cōpulerit se hostias pro Christo offerre:deberi sibi secundū domini uocē: ut & ipse in passione sua Christo gloriā atq; honorē daret:hæc & alia Petrus obtexere:sed plæbs lachrymis quę reus ne se relinqueret:& fluctuantē inter procellas gentiliū destitueret: uictus fletibus Petrus cessit:pmisit se urbē egressurū. Proxia nocte salutatis fratribus: & celebrata oratione:proficisci solus cœpit: Vbi uentū est ad portā:uidet sibi Christū occurrere: & adorans eum dixit. Domine quo uenis? Dicit ei Christus. Iterū uenio crucifigi. Intellexit Petrus de sua dictū passione:q; in eo Christus passurus uideretur:q patitur in singulis: nō utiq; corporis dolore:sed quadā misericordię cōpassione:aut glorię celebritate. Et cōuersus in urbē redit:captusq; a psecutoribus ctuci adiudicatus popōscit ut inuersis uestigiis cruci affigeret: q; indignus esset qui simili modo crucifigeretur ut passus est dei filius. Quo impetrato: uel qa ita debebatur ut christus pdixerat:uel qa psecutor nō inuitus indulget pœnaꝝ ícremēta & ipse & Paulus alter cruce:alter gladio necatus ē. Cap. iii. ¶Sed ut ad ppositū redeamus:turbat⁹ graui nūcio Nero:rebus i Iudęa minus pspere: gestis: Vespasianū exptū uirū belli:omni militię quę in Syria erat pfecit. Ille ppere:neq; differēdi tps dabatur:misso Alexādriā filio Tito:ut inde militū qui ptendebāt partē alī quā deduceret:ipse trāsmisso Hellespōtiaco freto pedes in Syriā cōtendit. Interea Iudęi rebus elati secūdis:principes militię bello legūt. Distribuūt loca qbus qsq; pesset: quæ munia singuli:quos ordines:qd muneris exequerētur. Iosephū Gurione genitū & Ananū principē sacerdotū Hierosolymitanę urbis negociis & pcipue instaurādis muris pficiūt. Ardebat Eleazarus Simonis aliqd sibi publicoꝝ cōmitti munerū. Et licet oēm prędā quā de Romano exercitu ceperāt sub potestatē suā redegisset: ditē pīertim atq; opimā auaritia Cestii:atq; imodicis rapinis coaceruatā:tn paradæ magis sibi potētię intentū:q̄ cōi usui ꝓnum arbitrati:declinādū ęstimauere. Sed paulatim ābiendo singulos:dādo & largiendo effecit:ut reꝝ oium sūma eius arbitrio cōmitteret. Idumeā quoq; Iesus unus de sacerdotibus: & Eleazarus sacerdotis filius militię ppositi tuendam receperūt. Principi tn totius Idumeæ Nigro de sūmis rębus progatiuā oēm reseruātes. Iosepho Simonis Hiericо obuenit. Manassę Perea regio cōmissa trans Eufratē sita. Cui ab eo inditū nomē:q; Eufrates ad eā partē pgentibus transmitteret Ioānes Esseus: alius quoq; Ioānes Ananię filius: cęteriq; aduersis attributi ptibus:quasi sua tuerent sollicitudine. Itaq; singuli cōmissa sibi munia nō deserere:instruere muros:manū legere bellatoriam: ex qbus Iosephus in Galilęā descendens:munire castella:instaurare ꝓpugnacula:ualidissimos quosq; & bello pōptissimos asscīscere sibi impigre curabat: ꝓhibere latrocinia:pīendere quotidie in castris:militē romanæ militiæ more exercitare: diuidere ordines:distribuere cēturiōes:plurimos pficere:quo facilius disciplina ab oībus exigeret:ne quisq̄ lateret, qcūq; ꝓpria munia dereliquisset: Instituebat ēt ut agnoscerēt excitationes tubaꝝ:& repsliones:sequerent ordinē:aciē ut dirigerēt:clypeos intexerēt: ut murali uice si forte magna hostiū uis ingrueret:sese aduersū incursantes defensarēt: subuenire laborantibus:fessis cōpatī:pericula aliorꝝ in se trāsfundere:nec solū belli artes ad īstar romanę docere militię:sed ēt ante bellū q amplius bellantes iuuarent denūciare: ut miles cibū sibi & arma portaret:uallo & fossa sese muniret:castrisq; ponendis pueniret hostē: obtemperaret pceptis furto ac rapinis abstinere assuesceret:lucrū ꝓprium putaret si nihil dispendii ruralibus cultoribus irrogaret. Quid enim distet ab hostibus si ipse hostili modo auferat? nisi q; grauius est sua q̄ aliena incessere:& socios q̄ aduersarios dispoliare? Plurimū ualere in bello bonam conscientiā: eo q; amplius de diuino auxilio præsume-

ret:q̄ se nulli affinē crimini recognosceret.Sed his reb⁹ citius sibi apud ꝓbos exptus est nocuisse inuidiā:q̄ apud bonos ꝓfuisse gratiā.Nā cum ad.LX.milia peditū pauciſſimos equitū cōgregauisset:eos uero q bella mercede tractarēt:ad quattuor milia uiros sexcētos quoq; lectos custodes sui corporis:tāta a iudeis pertulit:ut plus ante bellum a suis:q̄ in ipso bello a Romanis ꝓhorresceret.Omitto qd seditionis excitatū:qa latrocinio erepta reddere his q amiserant suspectabat:ac maxime Agrippę ac Beronicæ:qb⁹ redhibēda iuste forent:ne regē facerēt infestiorē. Et tū ille quo populi molliret impetū: ad constructionē potius muro⁹ q̄ ad dñoꝝ indemnitatē seruatā pecuniā.Oia q illa agebat:quæ erepta Ptolemæo forent:q regiū auꝝ:uestes cæteraq; munera portauisset:astī mare debere tharicheatas:apud eos enim res gerebat:utrū id instaurationi suoꝝ muroꝝ reseruandū putarent:an diripiendū latronibus depromeret. Indignū certe uideri ut eo pœnā exciperet:qa melius cōsuluisset.Itaq; cōuersis illis in sui gratiā:inuidiā simul & piculū euasit.Iteꝝ cū gratiā regis Agrippæ Tiberias societatēq; depoſceret: ꝓripiēs se Iosephus de memorata urbe Thariceataꝝ clausit portas:ne qs nūtius ad urbē Tiberiadē ꝓgeret:& deesse Iosepho auxilia militaria significaret. Ipse aūt cōgregauit de lacu nauigia piscatoria quę in tpe potuit inuestigare:& Tiberiadē remigiis petiit.Sed ubi ad cū locū uenit in quo cōspicua qdem in urbe positis foret species nauigioꝝ: deprehendi tū neq; ret utrū essent uacua ꝓliatoꝝ:iussit ea dispgi ꝑ totū spaciū lacus: ut maior numerus ęstimaret:ne q̄ uacua potius q̄ referta bellatoribus ęstimaret.Quo territi q̄ aduersus tantā multitudinē infirmos sese arbitrarent:;piecerūt arma:portisq; reseratis: effuderūt se supplices Iosepho q ueluti dux agminis militaris ꝓpius accesserat. Quæsitū qua tandē uesania discessionē ais induissent: qbus auctoribus ipulsi sese aduersariis tradituri forēt: & simul occurrētes sibi iudebat ut Tariceas deducerēt:atq; illic trecētos ferme curiales plærosq; in uincula de plębe rapit. Lytū quoq; eius facinoris accersitū principalē manibus amputatis pœnas luere iubet:atq; illo rogante ut una saltē sibi manus relinqueret pcepit Iosephus ut ipse sibi quā uellet demeret. Tū ille arripiens dextera gladiū: leuā abscidit.Ita recepta Tyberias est. Sed ēt Sefforis tentata discessione Iosephi:tū uiuacitate inter Iudeoꝝ urbes socias attinebat. Trāquillioribus enim consiliis sua defendere q̄ aliena incursare malebat. Cap. iiii. ¶At uero Perates Niger & Babylonius Sylas & Ioānes Esseus:omne ęs qd erat in iudęa publicū ualide cōgregātes: Ascalonē petūt: amplā quidē & muris subnixā ualidis urbē:sed opis subsidiiq; indigā:quę septingentis .XX.stadiis ab Hierosolymitana urbe discernebat:& odiis ingētibus. Proptrea iudęi inimicā sibi urbē diruere cupientes:collecta manu iuolauere.Pręerat urbi Antonius minore numero Romani exercitus q̄ quo resisti posse iudęis ęstimaret.Sed uir acrioris ingenii:& ex ęquo prudens bellator:diffusos:& numero magis q̄ uirtute fidentes:edoctis equitibus transire ad urbē finit:deinde icursat ꝓgressos:fatigat sequētes: confertos dissipat: turbatos fatigat:totoq; campo infectat palātes.alii uersa uice urgētur ad muros iterclusa fugę copia:alii diuersa petūt:sed circūuēti ab equitibus obtrūcant.Multi supra se ruūt: & se inuicē impetu suo sternūt:itaq; usq; ad uesperū cęsi amisere ex suis decē milia uirorū:Ioāne & Syla ducibus pariter extinctis.Pauci aūt Romanoꝝ eo uulnerati ꝓlio: nec tamen repressa est iudeoꝝ temeritas:sed incāduit:nā dolor audaciā accendit:& labes ulciscendi cupidinē.Armantur itaq; maiore longe furore:nccdū sautiorum sanatis uulneribus: & congregatis pluribus q̄ uice priore: sed eos dispositis insidiis exceptos prius q̄ in manus uenirent: claudit circūfuso eqtatu Antonius: & circūuentos precepit sterni:cæsa iterum nouē milia:reliqui fugati. Niger ipse elapsus in munimentum se contulit. Turris erat septa undiq; ualido saxo: quam Romani quia excidere non poterant,

appositis ignibus circūdedere.Ea incensa in speleum quoddā de turre transgressus:hostem latuit:ignē euasit: Romanisq; securis q̄ ipse simul icendio cōsumptus foret: post tertiū diē quærentibus suis corpus eius ad sepulturā:uiuus & uigens reddit. atq; ita cū magno gaudio Iudaīs seruatus ex hoste repręsentat. Cap.v. ¶Vespasianus ite rea superato Hellesponto Bythiniā Ciliciāq; transmittēs:ubi Syriā attigit:legiones:cę teraſq; militares copias quas in ea reperit:Antiochiā deduxit. Vrbs ea Syriæ sine retractatiōe prima:Ideoq; metropolis habet:cōdita ab his q Alexādro magno bellanti adhæsere:cōditoris sui nūcupata uocabulo.Situs urbis porrectus ī imensam longitudinē: in lato angustior:qa ꝓrupto montis a leua arctat:ut extendi ulterius metādæ urbis spatia negrent.Necessitas locū signauit:qa ꝑ occulta & deuia irrūpentibus Parthis:mons celsior latibulū daret:ex quo se inopinato aduentu & prōptiore ipetu ī imparatā Syriā effunderēt:nisi ciuitas mōti uelut claustrū obiaceret: exitusq; obstrueret aduenientibus: ut si qs barbaroꝝ ascēderet:statim e medio urbis sinu prospectaret. Deniq; cū ludi scęnici in ea celebrarent urbe:ferūt quēdā auctoré mimoꝝ eleuatis oculis ad mōtē:Persas uidisse aduenientes:& dixisse cōtinuo. Aut somnū uideo aut magnū piculū.Ecce Persæ. Ita mons urbi ꝑeminet:ut nec theatri altitudo ad ꝓspiciēdū impediměto sit.Fluuius eā medius itersecat:q a solis ortu oriens non longe ab urbe in mare cōdit: quē de originis suæ tractu oriētē ueteres appellauere:ut uulgo putet locis nomen dedisse:cū inde acceperit.Cuius fluentis ipso impetu:frigidioribus & Zephyris assiduo ꝑ ea locoꝝ spirantibus tota ciuitas momētis ꝓpe oibus refrigerat:ut orientis in partibus oriētē abscōdat. Intus dulces quæ foris finitimū nemus itextū cupressis crebris:fontes aqs uberes daphnē uocāt:q; nūq̄ deponat uiriditatē:frequēs & lætior populꝰ ut plæraq; oriētis facetior q̄ ꝓpe oibus:sed ꝓpitior lasciuiæ.Vrbis tertio loco añ ex oibus q̄ ī orbe roano sunt ciuitatibus ęstimata: nūc quarto post q̄ cōstantinopolis excreuit ciuitas bizantiorū: pstrū quondā caput nūc repulsorū.De situ urbis satis dictū puto.Neq; n.describēdis eius ędificiis immorādū uidetur:cuius a tergo cū orientē dixerim:satis liquet aliena ad meridiē iacere:a fronte Europā occurrere:in dextra septētrionales gētes degere: caspiaq; regna haberi quę āte ꝓmptissima adcursandā syriā erāt.Sed postq̄ Alexāder magnus caspiā portā tauri mōtis ꝓrupto ipositā:atq; omne iterioribus gētibus itercluſit iter memorata urbē qetam reddidit:nisi forte motus pticos suspectantē. In ea urbe Agrippa rex cū oi uirtute sua expectabat Vespasianū aduenientē nec diutius eo morante comitatui adhæsit coniuncto itinere Ptolemaidē petere cœperunt.Ad eā urbē occurrere habitantes Sefforim pacē cū Cesentio gallo iamdudū initā firmari a Vespasiano petētes. Quorū laudata prudētia q̄ saluti proprię cōsuluerint:nō lacessendo romanos:atq; accepta fide & in amicitiā recepit eos:& additis peditū equestribusq; auxiliis fouit: ne forte destitutiōis cōmoti dolore insurgerent in eos belli excitatores:cū uelut claustrū quoddā iudææ sefforitāis sese romano imperio offerētibus resolueretur: ut in eā puiū iter hosti pateret: quę ad custodiā totius gētis opportuno quodā in hostē obiectu occurreret. Erat.n.prę ter opinionē loci munitioris ēt urbs galileę maxima quę res admonuit ut cum duę sint galileę una superior altera iferior cōnexę & cōiūctę sibi alterā ab altera distinguamus. Sed prius de utraq; dicēdū. Cap.vi. ¶Vtriq; Galileę syria & Phœnice adhęret: disterminātq; eā a solis occasu Ptolemais territorii sui finibus & mōs Carmelus:q erat ante galileis nūc uero Tyriorum finibus adsociatus:cui cōnectitur Gabaa ciuitas: quę quōdam iudęis causa grauis exitii fuit:ab oriēte eā Hyppenę & Gadara suis finibus resecāt.Eadē aūt & Ganlanitidi regioni & regno Agrippę cōfinia ꝓscripta ueteri quo fuere: a meridiano latere Scythopolis & Samaria suis utraq; excipiuntur regionibus:nec

ultra fluenta iordanis patiuntur extendi. Septētrionalia eius a dextro latere Tyrus claudit: omnisq; regio Tyrioꝝ cuius obiectu galileę spatia definiunt. Ipse aūt inter se hoc distinguntur mō: ut quæ iferior galilęa dicit ab urbe Tyberiade usq; ad urbē cui nomen Zabulō supra maritima Ptolemaidis extēta lōgitudine diffundat. Latitudo aūt eius a uico Zaloth q est in cāpo maximo usq; ad Besabē haud dubie deducit. Vñ ēt supiori galileæ aperit exordiū: quo ad uici Batathæ fines attingat. Ipso aūt uico ēt Tyriæ terrę fines determinant: longitudinis quoq; eius initiū uicus est Thala: finis ē rothala Iordani finitimus. Hinc intelligi dat: quātū se porrigāt spatia galilęę supioris: cuius initium Iordanis ē: uel eius cōfinia. Hac igit suę magnitudinis æstimatione utraq; galilea distinguitur. Terra aūt pinguis: herbosa: diuerso culturę genere nitens distincta arboribus: ut quēuis alliciat ad sui gratiā & fugitantē laborис ad studia culturę iuuet atq; excitet. Denīq; nulla illic uel exigua terrę portio uacat: frequētat plærisq; i habitantibus. crebrę urbes: uiri frequētes: multitudo hominū inumerabilis: ut exiguus uicus i suo tractu hēat. xy. milia inhabitātiū. Circūfusis quoq; alienigenis utraq; galilæa circūdatur: & ideo genus hominū bellicosum a prima ętate exercitū ꝓliaribus tentamētis abūdans numero: audacia ꝓmptū atq; oīs belli arte apparatū. Prestat tñ magnitudine Perea regio: quæ uñ uocabulum acceperit supradiximus. Minori hæc: sed utilior galilæa: ga tota exercetur: nec ulla pars eius fructibus infœcunda est: sed uniuersa terra eius opima ac ferax: perea aūt diffusior: sed ex maiore parte deserta ac rigida: quę mansuescere arando nesciat: nec aspiores facilis succos domare. Sed rursus portio eiꝰ mollis ad cultū: fertilis ad usū: grata ad aspectū: mitis ad exercitiū: insitiuis utilis pomis: oīa ferens ut campos eius distincte in fronte ꝓtexant arbores in medio uenustent. & plarūq; a nimio sole uel frigore defenderant sata: maximeq; olea uestitus ager aut uitibus intextus aut palmis insignitus. Inenarrabile quāto decori sit cū uento impulsi palmarū ordines concrepant: & sua uiores solito fundunt dactilorū odores. Nec mirū si oīs illic gra uiriditatis est: ubi amœnis fluuioꝝ meatibus ex superiore decurrentiū iugo montiū supfusus ager rigat: & niue is fontibus scatens possideatur cū inuidia: desideretur cū gratia. Longitudo eius a Macherunthe usq; ad Pellā. i. a latere meridiano in septētrionē. Latitudo aūt a philadelphia usq; ad flumē iordanē: hoc est ab ortu solis urbe Arabiæ ꝓtexitur. In occasu aūt usq; ad iordanē fluniū extenta manifestatur. Samaritana quoq; regio inter Iudęā atq; Galilęā media iacet. Incipiens a uico cui nomē Eleas deficiens in terra Acrabathenoꝝ natura consimili: nec ullo differens a iudæa. Vtraq;. n. mōtuosa atq; cāpestris est: pro locoꝝ diuersitate: neq; tota cāpis diffunditur: neq; in locis oībus montiū rupibus scinditur: sed utriusq; qualitatis habet gratiā: ad exercitiū culturæ solubilis terra & mollior coq; frumentis utilis: & ꝓpe circa fertilitatē soli nulli secūda: maturitate certe fructuū prior omnibus. Nā cū adhuc alibi serantur frumenta: istic metūtur. Species quoq; atq; ipsa frumēti natura haud usq; prestantior habet. Aqua dulcis: decora ad speciē: suauis ad potū: ut secundū elementoꝝ gratiā ęstimauerint iudęi eā promissam pribus terrā fluentem lac & mel cū spoponderit illis resurrectionis prerogatiuā. Et utrunq; qdem diuina pietas cōtulerat: si fidē seruassent: sed infidelibus ais utrūq; creptū. Hic iugo captiuitatis: illic uiculo peccati. Nemorosa regio. & ideo diues pecoris: & abundās lactis. Denīq; nusq; sic lacte distenta pecus ubera gerit. Poma siluestria uel insitiua sup oīum regionū copias. Referta aūt utraq; uel iudęa uel Samaria hoīm multitudine: ut mihi uidēatur hinc illud interpretati iudaī qd scriptū est: quia nullis erat locis sterilis & infœcunda cū lex de meritoꝝ fœcunditate prescripserit & uirtutū fertilitate. Principiū Samarię de Arabię finibus a uico cui nomē iordani: finis ad aquilonē uico borceo. Latitudo aūt iudęa a flu

mio iordane usq; Ioppen. Incipit enim a fontibus iordanis: & a mōte Lybano: & usq; ad Tyberiadis lacū dilatat. A uico quoq; Artha initiū longitudinis eius: quę usq; ad uicū extendit Iuliadē: in quo iudæoꝝ pariter & Tyriorū cōis habitatio. In medio aūt iudeę ciuitas Hierosolyma quasi umbilicus regionis totius ut prudentibus placuit nuncupat: abundans regio mediterraneis copiis: nec fraudata maritimis: quia ꝓtendit usq; ad Ptolemaidē: & totū illud mare ꝓtexit littoribus suis. Multæ urbes: sed inter oēs Hierosolyma eminet: ita ut quasi caput in corpe nō obumbret sua mēbra sed regat: atq; eis tuitioni sit: & pulchritudini. De iudęa Itaq; & finitimis regionibus oportuno licet cōpendio: ea quæ significanda fuerāt nō prętermisimus. Cap. vii. ¶Sephoritiani quoq; obtributa & subsidia militaria regiones finitimas icursabant auctoritatē latrocinādi liberam sibi belli specie uendicātes: qd imperio romano a iudęis inferebat. Vnde Iosephus acceptę acerbitatis iniuriā ulcisci gestiens irruere in urbē Sephorim: sociato sibi plurimoꝝ numero cōtendit: ut eos aut reuocaret in societatē iudeæ: aut resistētes e supremo si posset excidio lebefactaret. Sed utriusq; cōatus effectus excidit: qa nec dissuadere potuit romanę coniunctionis electionē: nec urbē euertere: quā ipse talibus munimentis firma uerat: ut a romanis quoq; longe ꝓstantioribus expugnari neqret. Cecinit itaq; classicū: tentata irruptio sine ullo ꝓfectu. atq; in tota regionē bellū excitauit. Vastabant oīa die noctuq; exurētes ædificia: diripiētes patrimonia: perimentes quoscunq; bello habiles cōprehēdissent: infirmos seruituti subiicientes. Repleta erat Galilæa oīs incendio. sanguine. latrocinio. nullius imunis miseriæ & deformis reiꝰ oīum specie cū si qd igni aut neci supfuisset captiuitati reseruaret. Cuius mali illa quę paulo ante acerbiora ęstimata sunt præferebant. Cap. viii. ¶Hęc prelusio quędā belli facta anteq; Titus ueniret. q simul ex Achaia Alexandriā transmisit productis militibus secūdū mandatū patris ad urbem occurrit Ptolemaidē: ibiq; cōnexit ordinibus quintū & decimū addito ēt qnto decimo q erant ꝓcellentissimi: congregatoq; uel romano: uel socioꝝ exercitu atrox & memorabile bellū cœptarūt. Nā ubi primis initiis placido duci ꝓspere gestis secūda in aduersum cessere ꝓfectus infensior Vespasianus cū filio de Ptolemaidis finibus in Galileā sese imersit: Cognitoq; q pacē abnuerēt qbus obtulerat condēnandę discessionis copiā si sibi consulendū putarent: Gadarā funditus euertit: uacuā bellatoribus offendens: q oēs ualidiores diffidentes infirmis munimentis ad munitiora se cōtulerāt. Reptis itaq; nō pepercit: sed oēs necari iussit: nulla ętatis cōtemplatione: nulla infirmitatis misericordia: qd nō tam iure belli q̄ cestianę pugnę dolore: & effusis in iudęos odiis exequebat. Denīq; non solū urbē: sed ēt uicos & municipia exuri ꝓcepit. Nec iniusta erat cōmotio: qa post tantā insolentiā emēdandi erroris facultatē dederat: nec obtēperatū. Transierat ex ea urbe Iosephus in Tyberiadē priusq̄ romanus exercitus appropinquaret: sed plus formidinis ex fuga q̄ fiduciæ dederat ex ꝓsentia: hoc ipso enim territi sunt q bello aduersus romanos gerendo imparē se Iosephus arbitrabatur. Neq; uero aliūde ꝓsumpsit: nisi forte iudęi studia belli deponerēt. Ea erat illi potior sententia. Si bellū eligerēt: malle se subeundo periculo fidē ciuibus q̄ declinando ꝓditorē. Nihil. n. magis cauere q̄ ne cōmissum ipsum sibi honorē militię turparet. Itaq; scripsit ad urbē Hierosolymā bellū incubuisse: ꝓpereq; rescriberēt pacē an prælium mallent: consulendū mature. Hæc strictim significauit nihil ꝓpēse in alterā partē: ne aut bellator meticulosus aut ptinax rebellio iudicaretur. Cap. ix. ¶Rursus de urbe Tyberiade Iotapatā petit: siue q munitior ceteris esset: & ꝓpterea in eā plurimi se cōtulissent bello promptiores: siue q eo Vespasianus plærosq; ex suis direxerat: q munirēt iter qd p montes difficile saxosumq; asperū peditibus: eqtibus aūt inuiū atq; insupabile foret. Denīq; diebus. iiii. ne angustiæ office

rent:referata sunt uiaꝝ strata: compositū iter: quo facilius ois exercitus transmitteret. Quito die trāsiuit eo Iosaphus:deiectosq; iudæoꝝ aios erexit. Vespasiano quoq; ubi factum indiciū:eo Iosephū cōmeasse incētiuū celerandi itineris accelerit:q; cōficiendi belli cōpendiū putaret:si dux & populus bello promptior interciperetur. Aduenit itaq; cum exercitu & prio die curandis cibo militibus:ne exitinere fatigatos cura belli incesseret: tps dedit. Sequēti die duplici acie uallauit urbē & tertio equestri ordine. Quod uidētes iudæi inclusos se & obsessos undiq; nec ullū refugii locū, ipsa desperatione audaciā sumpsere. Nulla.n.res promptiorē bello militē reddit:q; necessitas pliandi & pruptū piculū Vrgebat Vespasianus iaculis:urgebat sagittis:millibus quoq;: plurimi iudeoꝝ ultra muros ꝓgressi destinata feriendi arte uulnerabant:manebāt tn impauidi. Tētabat oia uirtus romana & maxime ubi infirmiora aduerterat murorū subsidia: illic maiore incūbebat manu. Pudor hos:illos armabat spes ultima:ferro aperire uiā salutis desiderātes: Grauia tolerabant iudęi:nec minora referebāt tentamēta audaciæ. Peritia a romanis cū uirtute:furor a iudæis cū temeritate certabat. fessis itaq; tota die illis ꝓ salute:istis ꝓ triumpho dimicātibus nox plium soluit. Sequēti quoq; die & tertio quartoq; consimiliter & quto pliatum acriter:sed ut solet fieri in talibus pliis plura uulnera q̄ neces inferebātur. licet sępe & excursus a iudęis:& romanis tentarētur eruptiōes:quos in iram accēdebat pudor:eo q; uictores Hānibalis & Antiochi oiumq; gentiū iudaicis pliis imorabātur. Tanta erat romanę uirtutis cōscientia ut nō cito uincere paruici ęstimaretur:sed aduersus naturā magis erāt illis q̄ in hostē certamina. Nā ciuitas pruptis undiq; ꝓpe erat intercluſa rupib⁹ nō uallo & fossa:ut aliæ urbes:sed ꝓfundis erat circūuallata pcipitiis: quæ nec uisus hoium cōprehēderet:nec usus iuestigaret:& horror sollicitius intuentem magis magisq; iuolueret tm̄ ab aqlone in montis defectu unus ad urbē accessus arduo tn̄ ascēsu suppetebat. Quē Iosephus muro itercluſit:ꝓpugnatoribus sepsit:ut iter murū iferiorē:& urbē superiorē periculosa eruptio fieret obsidētibus. & intuēti esset inæstimabilis cognitio superiorū. Ciuitas.n.ipsa in mōtis supcilio sita:circuitu finitimoꝝ mōtium uelut quodā naturali uallo circūdatur septo genili absconditа:ut nemo prius illic urbem esse intelligat:q̄ in urbem ipsam fuerit ingressus. Capi. x. ¶Vespasianus cum uincere naturam nequiret:eam sibi ipse in adiumentum accersiuit:ut obsidione diuturna per inopiā cibi & potus cogeret obsessos ad deditionē:sed frumenti copia multo ante cōgesta:ꝓpulsat periculū famis. Aquę erat difficultas maxima:qa neq; ullus in urbe fons & solēnis siccitas raris per ea locoꝝ imbribus bibendi subsidiū attenuauerat. Ductus ois aquaꝝ obstruxerat ne in urbē mearēt. Augebat inopia auiditatē: repugnabat natura: Cōmentū Iosephus detulit:ut infusę uestes muro suspēderent: quo paulatim rorantibus aquis crederet illis nō deesse ad potū quod abundaret ad lauacrū uestimentoꝝ. Cap. xi. ¶Deiectus eo Vespasianus:rursus ad expugnandā urbē accenditur. atq; oēm exercitū circa congregat. Machinis murū quatit:pulsat Aries. Nomen hoc species dedit:eo q; ualidę ac nodosæ arboris caput ferro uestitur: & q; ut frons arietis ꝑtenditur:quæ obductis laminis turgescit & ꝓminet. E medio eius quasi cornu procedit ferri solidioris magnitudo arboris in modū mali naualis:quā nō uentoꝝ ꝓcella:nō ueloꝝ sinus flectant. Ea suspēsa funibus ad supiora atq; robusta arboꝝ nexis multoꝝ manu ualide in murū impellebatur. Deinde retrorsum ducta atq; in staterę modū sustentata retinaculis maiore impetu destinabatur:ut crebris ictibus fatigatū muri latꝰ cederet:cauatūq; ui rupturis fenestrā daret qua romanis hostibus uia in interiora urbis pateret. Primo igitur ictu murus cōcussus est:cōtremuitq; ois. Clamor illico uniuersoꝝ quasi expugnata urbe trepidātiū ne repcussus murus fatisceret. Sed Iosephus saccos pa

leis repletos in eū dimitti locū ꝑcepit:in quē aries a romanis intorquebat: ut laxo sacco rū sinu lusa plaga ois arietis emolliret. Illisa enim solidis solida nocent:solutioribus cuacuant. Deniq; facilius solidiora mollioribus cedunt:q̄ molliora solidioribus. Nam & aquæ alluuione scopuli soluunt:nec ruina rupis ullū est damnū aquaꝝ:& iactis in freta molibus aqua suos usus reseruat. sed petra inter undas seruare suos nescit. Harenā quoq; marmoris ruina nō frangit:& marmor arenę ruina cōminuit. Retulerunt tn̄ et romani quo cōmenta refellerent iudęoꝝ:contis falces ligantes qbus dimissos inciderent saccos quo uacuati paleis euitare arietis ictum nequirent. Reparato itaq; impulsu machinę cum se iudæi urgeri uiderent:unus ex his Eleazarus ingentis magnitudinis saxū eleuans de muro super arietē elisit tanta ui:ut cōminueret caput machinamenti. Exiliens quoq; in mediū hostiū rapuit illud:atq; in muꝝ ferebat intrepidus in conspectu aduersarioꝝ & patens uulneri. Deniq; iaculis qnq; figit: sed nequaq̄ cōuersus ad uulnera qūo ipse saxi ruina hostē inuolueret intendebat. Ascendit itaq; muꝝ & uictor doloris stetit conspicuus tantę ꝑsumptionis ac sup arietē se saxūq; deiecit:& cū eo corruit. Victus quidem morte sed uictor machinamenti cū in se solus decesserit patriæ in machinamēti aūt cōminutione totā urbem ab excidio seruauerit. Netyras quoq; & Philippus in mediū se iecere agmen: ut auerterent quos petierant. Iosephus autē iguibus iactis ut machinamenta oia exureret:breui consumpsit plurima:sed cōsumpta reparabant. Cap. xii. ¶Instabat Vespasianus:urgebat ita ut in talo feriet iaculo sagittę. Turbati sunt romani cū sanguinē ducis fluere cernerent. Exagitatus filius cucurrit ad partē. Sed ille supra uim uulneris uirtutē gerens animi:prohibet trepidare filiū: magisq; in prœliū accendit milites:ut iniuriā ducis ulciscerent. Ipse signifer reuocabat exercitū & ad muros cogebat. Ipse in bellū cæteros adhortabat. alii sagittis:alii telis:alii balistis hostē urgebant. Tanta aūt erat huius torměti uis quo saxa in hostē iaciebātur:ut pcussus unus ex sociis Iosephi q ꝓpter adstaret cōminuto capite rueret:& occipitiū eius usq; ad tertiū stadiū excuteretur. mulier quoq; aluo grauis pcussa utero supra dimidiū stadii de intima sede secreti genitalis excuteret infantē:ad postremū tn̄ uictoria muros romanus miles succederet:& in ipso aditu utrinq; ualida manu decertaretur:sicut erāt conferti oleo feruenti Iosephus ꝓfundi romanos iubet: q; facile a uertice ad ima defluebat uestigia. Nec minor incendio flāmæ cādentis olei feruor oēs artus depascebatur. Succedebant tn̄ alii. Plęrisq; ēt sudor ꝓfluus olei uim refrigerabat. Et q̄uis huiusmodi olei natura sit: ut cito calescat:& serius conceptū deponat calorē: tn̄ uictoriæ studio abscondebant iniuriā. Ardebant ais ut nullū corporis sentirent incendiū:nec tanti ęstimabant pœnę feruentis dolorem:quanti dispendiū glorię: si tanq̄ exortes triūphorū desisterent bello qui duces fuerant periculoꝝ. Vel sanguine itaq; suo restinguere incendiū olei certabāt. Cap xiii. ¶Hac mora obsidionis ēt Iaphę urbis quę uicina erat populus insoleuerat:q; tam diu cernebatur. Vnde motus Vespasianus Traianū qui prę erat ordini quinto decimo doctoris officio direxit:cū mille eqtibus & duobus millibus uiroꝝ milītiæ pedestris. Qui sine retractatione ꝓfectus: uir acer & bellandi artibus ꝑditus conuenientē studiis suis euentū belli reperit. Nam cū esset ciuitas & natura loci septa & gemino muro circūuallata:nō contentus tegere se populus eius munitionibus occurrendū rōanis putauit: Sed paulisp resistere ausi muro exteriore recipe sese uolētes:hostē pariter recepere: Nā cū ipsis festinantibus ēt romani subintrauerūt:cōfugientibus quoq; ad muꝝ interiorē clausę portæ:ne rursus romani piter irrūperent. Ita auerso a se dei auxilio iudęi pliabant: quo anteuincere solebant: sed offenderāt scelestis flagitiis & ideo ab his pœna debita reposcebatur:ut donarētur eoꝝ supplicia nationibus. Deniq; plures prope suis inter se bellis

q̄ ab hostibus obtenebant. Exemplo est Iaphę populus q romanis portas aperuit: & sibi clausit. Nam ut primū murū romani irrūperent: ipsi patefecerūt: ut secundū murū iudęi nō penetrarent: iudęi clauserūt. Receptus itaq; hostis est socius exclusus. Receptus ille ne percussor deesset: exclusus iste ne peritus euaderet. intra duos itaq; muros cędebant iudæi: manu comiuus: de muro eminus. Pleriq; enim romanę militię uiri constricti angustiis murū ascendebāt: atq; inde in subiectos tela iaculabant. Itaq; galilęi suis q̄ hostibus infestioribus: rogabant ut interiori muri uestibulo reciperent: sed resistebant sui. Dimicabat in portæ limine iudæis inter se pugnantibus. Isti irruentē cuneū gladiis excipiebant: illi resistētes moriebant. Sęua iprecantes sibi inuicē: & minora se meritis suis ppeti supmis uocibus attestabātur. Itaq; extincta sunt duo millia uiroꝝ oium p̄liatorū. Ratus quoq; Traianus uel nullū iam sibi repugnaturū: uel facilē urbis expugnationē ueteris uir disciplinę summā uictoriā Traianus Vespasiano reseruauit: misitq; ad eū postulans: ut filiū suū dirigeret Titū: q finē p̄lio daret. Quo aduentante facta irruptio: cęsi q; multi mortales: nec sine labore ac periculo uictoria cessit romanis. Quibus ingressis murū interiorē obiecerant se qcūq; erant bello idonei & in angustiis positi: anceps bellū uictoribus effecere pugnantibus desup uirili ac muliebri se sexu: ac sæpe ēt in suos saxa: atq; oia quæ forte reppererant telorū genera iaculantibus. Deniq; sex horis in ipso fine quasi ab exordio pugnatū. Ad postremū cęsis q constiterāt pugnaturi tū in cęteros sine ordine: sine mō: sine misericordia: Senes cū adolescentibus iugulabant: mulieres cū parvulis reseruata: nō aduenā sed ad seruitutē. masculi oēs interfecti: nisi quos pueritia aut infantia defendit: in p̄dā ducta sunt duo millia. cxxx. mācipia. dñi cū seruulis. ęqua iam sorte conditionis: quos captiuitas pares fecerat. Cap. xiiii. ¶Nec Samaritæ immunes miseriarū fuere. Nam cū secundū consuetudinē suā montē Garizim q erat illis sanctus ascendissent: ubi adorare solebant: unde & in euāgelio dicit samaritana. Patres nostri adorauerūt in hoc monte. Et responsum est ei: ueniet hora qñ neq; in hoc monte neq; Hierosolymis adorabitis patrē. Debebat. n. ut cessaret superstitio: & uera religio succederet: euacuaretur umbra: ueniret ueritas. Vtinā nō in monte sicut samaritani: nō in Hierosolymis ter in anno: sicut iudęi: sed in spiritu in omni loco eleuans puras manus homo omnis adoraret deū: & in noie Iesu genu flecteret. Cūigit ut supradiximus in mō te collecti secundū suos ritus manerent: belli aūt minas p̄tenderet ipsa congregationis species: uel sensus eorū qui nec malis finitimis resipiscebant. Multo aūt amplius prosuperioribus romanoꝝ succesſibus per inuidiā cōmouerent: ac prope tumultū res essent: consultius ęstimatū est eos p̄ueniri: ne in maiorē pestē erūperet. Vocatoq; p̄fecto ordinis quinti cū tribus millibus utriusq; militię uiris eū Vespasianus direxit. At ille ascendere montē primo exordio piculosum ratus, erat enim simul iuncta terrori multitudo populi, & p̄ruptū naturę circūdedit exercitu mōtis cōfinia: & toto die deferri fecit custodiā ne qs aquatū descenderet. ¶Cū igitur tantā hoium multitudinē uexaret sitis: quæ magis ac magis ęstu exardescebat: & plęriq; seruituti se uel ēt neci mallēt offerre: ne uel fame uel siti perirent: Cerealis. (hoc. n. nomē p̄fecto) ex descendentibus uniuersos esse de fatigatos ęstimās cinxit montē: ac more militari pollicens salutē: si arma deponerent: recusanteſq; iussit feriri. Itaq; extincta sunt illic millia. xi. fexcenti uiri: Iotapatē quoq; quadragesimo & octauo die facta irruptione primo diluculo: cū adhuc multo superioris diei fessi labore reqescerent, primus oium Titus cū Sabino ingressus cęteris uiā p̄buit. Compræhensisq; supioribus locis in angustiis plateaꝝ passim: & ignari adhuc factæ irruptionis feriebātur. Alii in suis stratis: alii expergefacti: alii uigilantes: sed inedia ac somno soluti pœnas dabant. Adhuc tñ totā urbē uis latebat maloꝝ. Sed ubi exercitus ingressus

militari infremuit ululatu: ad solū fere subeūdę mortis affectū insurrexerūt. Et siq superiora petere tentauerant repulsi cędebant. Et qbus ulciscendi uis suppetere poterat: ipsa coarctatio uindictā ademerat. Et siq resistere parabāt: irruentibus supra se aliis bello abscondebant. Alii multo fessi certamine dimissis manibus sese offerebant uulneri: ut uel morte tam feralibus maloꝝ suoꝝ spectaculis eriperent. Hac deceptus securitate pereū tiū Centurio Antonius rogatus a quodā qui in spelea cōfugerat: ut ei dextrā daret: obsidē uenię & salutis sequestrā porrexit illico: doli negligēs & ue miser nimiū securus triūphi: sed ille incautū spiculo ferit: & statim transfigit: ne impleta esset incruēta romanis uictoria. Illo die interfecti oēs qcūq; inuenti. sequentibus aūt diebus ēt de Hypogęis & cęteris defossis specubus p̄ducebant uel ibidē extinguebātur: exceptis paruulis ac mulieribus. Cęsa p oēs dies. xl. millia q numero cōpræhensa sunt i captiuitatē deducti. M. cc. euersa & igni exusta est ciuitas: & castella eius oia āno iperii Neronis. xiii. Iosephus interea inter fauillas urbis in quodā lacu delitescebat haud insciꝰ q̄ quasi dux aduersi agminis studiosius reqreret. Egressus die secūdo ubi septa aduertit oia reuertit in lacū. Tertio die mulier quędā reperta cognitas sibi Iosephi latebras quærētibus demōstrauit sed in lacu pariter. xl. duo uiri: q eo confugerāt: sese tegebant. Qui ubi aduertebāt Iosephū primo per Paulinū & Gallicanū a Vespasiano ad spē salutis uocari: Postea p Nicanorē qui Iosepho ueteris amicitię gr̄a copulabatur: & ideo missus ut dextrā daret: promptius officiū mādati muneris exequebatur: circūfusi Iosephū talibus adoriebātur sermonibus. Cap. xv. ¶Nūc maior iudęi nois tueatur ruina nūc fauilla tetrior quę sepeliat & abscōdat splēdidissimæ disciplinā, p̄fapiæ atq; cē decus subruat: qñ Iosephus ad triūphū captiuus reseruari iubetur. Quid sibi uolūt tā sedula subito inuitaměta hostiū? Quid dōa salutis spōtanea? Rogātibus uitā aliis nō ppecerūt: Iosephus accersitur: Iosephus rogatur ut uiuat. Metuūt uidelicet ne pompā amittāt triūphi: ne desit quē spectet roma captiuū: quē catenatū Vespasianus ante currū suū dirigat. Ad hęc igitur ludibria uis reseruari. Et unde triūphabūt: si dux eorū defuerit de qbus triūphatur? Aut qui triūphus si amicitia datur uictis? Ne credas Iosęphe: uita tibi p̄mittitur: sed parātur grauiora morte. Vicerūt te romana arma: nō capiat fraudulentia. Atrociora sunt dona eoꝝ q̄ uulnera. Illa captiuitatē minātur. Hæc libertatē reseruāt. Inflecteris Iosæphe: & animi quadā fractus mollicia uis esse patrię supstes? Vbi est doctrina Moysi: qui se de libro cœlesti deleri petebat: ne plębi domini supuiueret? Vbi est Aron qui inter uiuos ac mortuos medius stetit: ne mors uiuentē populū seeuo contagio depasceretur. Vbi est regis Saulis & Ionathę deuotus p̄ię aīus & mors illa pro ciuibus suscepta: & fortiter glorioseq; expetita? filius patrē exēplo inuitauit. pater filiū mortis p̄posito nō dereliqt. Qui cū posset uiuere maluit se interfici q̄ ab hoste triūphari. Hortabatur armigerū suū dicens. Percute me ne ueniant incircūcisi isti: & pcutiant me & illudant me qa armiger timuit ipse se gladio trāsuerberauit. Dignus quē Dauid spiritu p̄phetico uindicaret. qa se genere amalechita de eius morte falso iactauerat. & gloriā uiri qui se ipso hosti exemerat imminuendā putauit: ut a se interfectū mentiret. Dignus ēt quē tantus laudaret p̄pheta dicēs. Saul & ionatha spectabiles & carissimi iseparabiles in uita sua: & i morte nō sunt separati. Super aqlas leuiores. super leones potētiores. ipse quoq; Dauid cū populū pcuti ab angelo uideret: in se uoluit cœlestē deriuari uindictā ne peūte populo reseruaret. Postremo ubi lex diuina cuius iterpres semp fuisti: quę p hac breui uita perpetuā iustis p̄misit imortalitatē? Vbi deus Hebræorū: qui docet iustos mortis contemptū habere. Refugere ēt debere terrenū habitaculū anhelare ad supna ad illā regionē paradisi ubi deus pias animas cōsecrauit. Nunc demū cupis Iosephe uiuere qñ nō oportet imo nec licet: imo

quod maius est:nō decet:& carpere desideras lumē istud(ausim dicere)seruitutis quod in aliena potestate:ut id qñ iusserit:romanus eripiat:qñ uelit carceris tenebris obducat: ut optes hinc fugere nec liceat mori:& quo pudore ad eos ibis qbus psuasisti pro patria mori? Quā excusationē habebis q̄ tā diu resederis.Expectant qd agas:dicēt iam profecto.Quid morat Iosephus qui p̄uenire debuit?cur tam sero segtur.Cur discipulos suos qbus pro libertate moriēdū suasit:imitari recusat? Perseremus certe nos q̄ seruire elegeris assertor libertatis:q̄ mancipiū te romanis addixeris: q̄ captiuitatē libertati p̄polueris.Sed esto uelis uiuere.qūo hoc ipetrabis ab his aduersū quos totiens p̄liatus es? Qūo te intuebūtur:qbus oculis: qbus animis? Qūo iratis dñis & si liceat uiuere uoles? Aut quis ꝓditorē patrię nō credet fuisse:cui mercedē saluā proditionis uidebit? Vtrū malis elige:hoꝝ alterū sit necesse est. Vita tua aut præmiū proditionis erit aut seruitutis supplicīū.His dictis intentarūt gladios addentes . Si acquiescis mori:quasi amici ministeriū p̄bemus . Si recusas quasi proditi ultionē exigimus. Cap. xvii. ¶Ad hęc Iosephus refert.Et quis uelit esse tantę morti supstes? Quis eligat fieri hęres doloris? Quis animā suā nolit ex ipso corpore mortis si liceat absolui? Si nō licet soluere: nisi ei q̄ ligauerit.Naturæ uinculo cōiūcta est aīa corpi? Quis auctor naturę nisi op̄s de⁹? Quis hoc aīæ & corpis nr̄i deo placitū cōtuberniū iterrūpere ac dissociare audeat? Si qs impositā manibus suis p̄cepto herili uincula sine arbitrio dñi sui detrahat:nōne is grauī pulsasse iuria suū dominū condemnabitur? Dei possessio sumus:deo seruitiū debemus: quasi seruī expectemus iperia:q̄si uincti reseruemus uincula:q̄si fideles bonū depositū custodiamus.Nō recusemus uitę istius munus qd dedit nobis:nō refugiamus donū cœleste. Si hoīs data reiicias:contumelios⁹ es:quāto magis seruare debemus:qd a deo nr̄o accipimus? Ab ipso itaq; accepimus:q̄ sumus:ipsius quoq; debet eē ut q̄diu uelit sim⁹. Vtrū q̄ enim ingratū est & citius discedere q̄ uelit:& diutius uiuere q̄ uoluerit ipse qui uitā donauit.Nunqd ante festiuitatē Abrahā? Nunqd ante ascendit Abarim Moyses q̄ dicere tur ei ascende in montē abarim? Sed dictū est ascende:& ascēdit:& mortuus est : quasi bonus seruulus expectauit domini p̄ceptū.Ipse Iob qui dixit: pereat dies illa in qua natus sum:tñ in uulneribus & doloribus positus uitæ huius uincla nō disrumpebat:sed ut liberaretur rogabat dicens. Vt qd datū est in amaritudine lumen uita aūt in doloribus aię? Laudabat itaq; mortē cū diceret.Mors uero reges:tñ nō p̄ripiebat : sed postulabat ut scriptū est.Cōcutior oibus membris:& qa sum impius:quare nō sum mortuus? Cur de uentre matris nō in sepulchrū decidi? Aut nunqd breue tp̄s uitę meę? Dimitte me requiescere paululū.Alius quoq; sanctus dicit.Educ de custodia aīam meā.Petit euadere: petit ex hoc corpore quasi de quodā euadere carcere:nullus tñ sanctoꝝ sibi ipse usurpat nullus p̄ripit.Si lucrū est mori:furtū est usurpare ante expectatū.Si bonū est uiuere:sacrilegiū est repudiare anteq̄ reposcatur . Sed gloriosum putatis in bello mori? Nec ego abnuo bonū esse pro patria:bonū pro ciuibus in bello mori:Sed belli lege offero iugulū si hostis petat:si mucronē demergant romani qbus de nobis deus uictoriā dedit: qui bus propter peccata nostra nos adiudicauit.Nec mihi blandior q̄ parcendū s̄pondeant Vtinā fallant.Vel hoc lucrū ferā q̄ me sic timuerūt ut fallerent.uel hanc ultionē referā quia frangūt fidem.Malo illoꝝ latrocinio perire q̄ meo.Latrociniū meū est si mihi ipse intulero manum:si hostes beneficium. Ergo istud cum beneficium dare possent interimendo:seruandum putauerunt q̄ in potestate habebant ut captum occiderent latrocinati sunt. Sed pollicemini mihi manus uestrę ministerium .Re uera percussor nobis defuit ut nostro scelere pereamus.Nolo meo:nolo uestro scelere perire:qd plus est q̄ meo? nolo mutuo.Hoc est.n.unūquēq; nostrū sibi manus inferre uicarię necis mercedē solue

re:ut iam nō solū p̄ suo quisq; sed ēt pro alterius sanguine scelus debeat. Vtrū regis Saul exēplū ponit? eius certe q aduersus uoluntatē diuinā rex postulatus est: & offensam meruit dei. Vnde ēt cum uiueret successorē accepit.Egregiū exemplū uiri:cui defuit dei gratia:& tñ uoluit mori:qa iam nō poterat uiuere. Voluit tñ & ipse ut eū socius occideret.sed ille scelus putauit:recusauit ministeriū.Non igit⁹ usus consilio : sed destitutus ministerio fecit:ut ipse gladiū in se cōuerteret.Si timēs fecit ne sibi illuderet? qd laudas qd timoris est? Si nō timuit:cur prio aliud elegit? Ego nec illudētes rōanos timeo nec metiētes.Saul tñ se solus peremit:nō Ionathas nō qsq; alius in nostra scriptura.Quid mirū si potuit se perimere qui potuit ēt filiū occidere? Aarō inter uiuos ac mortuos stetit:& hoc uirtutis est nō temeritatis.Nō enim mortē sibi intulit:sed mortē nō timuit:q eam corpore suo reppulit.& serpenti in oīs obstaculo fuit.Nō ego qdē Aaron:sed tñ nō degener ab eo:offero manus feriant.ut uolūt.Si possum eorū māus timere:dignus sum q manibus pereā meis.Si peunt illi aduersario:cur ego nō pereā mihi? Si quęritis cur parcere uelint & in hoste uirtutem mirantur. Tanta est enim uirtutis gratia:ut frequenter etiam hostem delectet. Nostis etiam ipsi quanta intulerim exitia romanis : quo modo uictores omnium gentium Iotapatę ignobilis urbis diuturna obsidione ab Hierosolymitanæ urbis excidio auerterim.Breui damno totius belli aleā lusi . Didicerūt cęteri meo piculo pacē optare.fortasse ad hoc reseruamur:ut nō deterreant cęteri:sed p̄uocent .Sed suaue asseritis mori p̄ libertate.Quis negat & illud tñ dulce uiuere p̄ libertate? Nā cū amicitiā offert:libertatē p̄mittit. Quod si seruitutē inferat tūc erit certe oportunior moriendi uolūtas si oportuerit mori.Nunc aūt uitā offerūt:nolunt occidere. Timidus aūt est & q uult qñ nō oportet.Quis.n.ignorat fœmineę timiditatis esse & muliebris formidinis ne moriare mori uelle? Deniq; pauidę mulieris ubi aliqd imīnere sibi piculū cognouerūt:solent se p̄cipitio dare. Angusti enim animi molē formidinis metū & mortis sustinere nō queūt. Vir aūt patiens qui p̄sentia nō timet:& futura cogitat, nescit trepidare:ubi nō est timor.Deniq; scriptū est qa aīæ effœminatoꝝ esurient:quę cibū utiq; uirtutis nō habentes esuriūt:Ideoq; ad mortē ante tempus festinant.Neq; enim repletus cibo gratię spiritalis sibi ipsi manus irrogat:cū scriptū sit:quia os imprudētis mortē iuocat. Et iterū dicit scriptura.Et qui nō curat seipsum in operibus suis:frater est eius qui seipsum extermi nat.Condēnatur ergo qui seipsum percusserit.Quid.n.tā contra legē naturæ? Quid ēt tam contra naturā oium aīantiū? Quibuslibet feris licet atq; agrestibus istū est se amare.Naturæ enim lex ualida est uiuere:nec sibi mortē ascisc̄ere. Deniq; ferro in se armari: oia genera aīantiū nec si uelint possunt.Informē letī laqueū hoīes iuenerūt:feræ nesciūt. Sed morsus ferarū arma sunt:dētes eorū gladii.Quādo tñ quisq̄ audiuit q̄ sibi aliqua fera ꝓprio morsu mēbrū ademerit? aduersum alios fauciū suarū armis utunt? : aduersum se oculis:Nobis quoq; qd tam dulce q̄ uita? Quid tam inimicū q̄ mors? Deniq; qui uitam protexerit:patronus est: q mortē appetere tentauerit.insidiator est . Quod ergo in aliis execramus si nos appetamus ipsi nobis uolumus inferre:& qd ab aliis p̄ pœna exigimus:hoc ipsi nobis irrogamus pro gratia:& gubernatorē si cōmissam sibi nauē saxo illidat: persequimur : nos cōmissum nobis nostri corporis gubernaculū ferro extinguimus:& uoluntario naufragio addicimus? Sed obiicitis mihi mortē maturā : cū in potestatē hostiū fuero deductus.Quid ergo lucrifaciā si quod ab hoste metuo:hoc ipse mihi inferā? cū possit accidere ut qd suadetis mihi facere nō faciat inimicus? Huiusmodi istud est:ac si uidēs gubernator tempestatē futurā: tempestatis gratia declinandę nauē fluctibus imergat.An qa grauiora supplicia exacturus est aduersarius:ideo p̄ueniendū putatis:uel quia strenuū arbitramini ut in nos ipsi ferro utamur. Sed id imbecillitatis suffu-

Universidad de Deusto Biblioteca

giū est:nō uirtutis trophēū:captare lucrū supplicioꝝ. In hoc igitur inhęremus:q; nec in ligniā habeat fortitudinis:nec ꝓfectū utilitatis. Quid aūt attexā uiolati depositi religio nē? Deus oīpotens thesaurū nobis optimū dedit:atq; inclusum in hoc uase fictili:& cōsignatū cōmisit nobis custodiendū quoad ipsi placeat reposcere. Nōne in utroq; crimen est:uel reiicere depositū nō reposcenti:q dederit:uel reposcenti negare? Si hois depositū uiolare pœna infamiæ est:q̄to magis uiolare depositū dei? Depositū dei aia ē in hoc corpore:aia quæ mortis ĩstius capax nō sit. Nō enim ullo mortis uinculo astringit atq; illigatur:sed uidet mortē operari cū saluatur corpore: atq; a cōmisso sibi cōtubernio seiungitur. Cū igitur ante repetitū depositū mortē irrogamus:& aiam quasi inutilem nobis remittimus:atq; e domo nostra excludimus: & corpus sine decore & gratia sui in terrā resoluimus, cur exeūdi hinc p̄ceptū non expectamus? Miles thessera expectat:seruus imperiū. Si quis horū sine p̄cepto exierit:alter desertor:alter fugitiuus est: Qui hoiem fugit:penę est obnoxius:q̄is improbū fugerit . dominoꝝ nos optimū oīum fugiētes:possumus nō astringi ipietatis flagitio? Nū ēt illud p̄terit nostrā opinionē:q; apposuit deus angelū in circuitu timētiū eum. Est ergo qui ꝓhibeat nisi p̄ceptū acceperit? Si nullū p̄ceptū:nullū uiaticū. Et quomō pueniemus sine uiatico? Quis nos recipietī illo puro & secreto loco? Quis nos admittet ad illa sanctaꝝ aiarū cōsortia? Adā latebat qa p̄ceptū dei pręuaricatus est:exclusus est de paradiso:qa nō seruauit mandatū. Dicit ei Adā ubi es? Quasi ei qui fugerit:quasi ei cuius apud deū nō est p̄sentia . Nōne & mihi dicet ubi es? qui præter p̄ceptū uenisti:quē ego naturalibus uinculis nō relaxaui? Tollite cū in tenebras exteriores:ibi erit fletus:& ſtridor dētiū & dolor. Hęc nō solū moribus hoium:sed ēt legibus interdicta accepimus : Nanq; alii insepultos proiici iubent eos qui in se ferrū deiecerūt. Dignū est enim ut qui patris imperiū nō expectauerūt : priuent quasi quodā matris gremio:terræ sepulchro. Alii dexterā manū abscindūt defunctis:ut separet a membris sui corporis quæ aduersus corpus suū uesano militauit furore. Sed hūc exitū sacrilegi ferunt:aut ꝓditores:uel percussores parentū:qui uerū patrē nō agnouerūt : nec se recognoscūt. Ideo aut penitus sepeliri ꝓhibent:aut nō toti sepeliunt. Animas quoq; ecꝝ nō paradysus recipit:sed in ferorū tenebræ:sęuaq; supplicia. Hęc mihi reputanti:q̄q̄ oīa erepta sint:sola tñ terrori ac formidini sunt:nec mihi ipsi inferā quę nec hostis poterit inferre:& illa paradysi eripiā:quę Romanus adhuc nō potuit eripere. Certe accelerare potuit:nō poterit auferre:quę sola impatienter desidero. Nō enim uitę huius ulla uitæ cupiditas tenet me:in qua nec apud ciues:nec apud hostes cepi quod delectaret . Isti mihi pacē negarunt:illi patriā eripuerūt. Inter tot mala qd potest suauitatis in hac uita superesse? Tu mō oīpotēs pater q naturę auctor atq; arbiter es:honestū largire exitū:tu rūpe naturale hoc uinculū:redde animā meā secretis suis. Extinctus sit populus:ereptū ius:libertas infracta:nō ꝑuaricabor tñ legē tuā ut moriar iniussus. Expecto ut iubeas: expecto ut uolentē liberes. Multos habes tui executores:a te expecto imperiū:ab executore ministeriū. Bonū est mori:sed moriar ut Hebræus:nō ut latro:nō ut carnifex:nō ut hostis. Victus sim licet bello:manebo tñ quod natus sum : ut Abrahę patris hereditatē nō deserā. Nō transibo in numerū hostiū:ut ipse meus pcussor sim. Offerre me hosti pcutiendū sine pietatis possum dispendio:manus meas mihi in hostē conuertere sine scelere nō possum. An uero metus est:ne nō liceat nobis secundū legē uiuere? Re uera nūc magna libertas est:quibus nō licet secundū legē mori. Cap. xviii. ¶Hæc Iosephus allegabat:quo euacuaret uolūtariæ mortis affectionē. Sed illi qui semel sese morti deuouerāt:quia uerbis resistere nō poterant:gladiis quasi feriturī illico uirū circūstetere nisi acquiescendū putaret. At ille circūdatus:aliū ducis reuocabat auctoritate: & uirtutis cōstantia:aliū seuero obtutu cōueniebat: Huius reuocabat dexterā: illius inflectebat irā: mulcebat cōsilii salubritate. Diuersis modis unicuiq; irrationabilē extorquebat furorē. Etenim q̄is ultima sors uicti dignitatē extorserat:nō penit9 tñ aboleuerat reuerētiā. Paulatim itaq; deponebāt manus:recondebant gladii:tñ intentio pseuerabat. Cū uideret unū a pluribus se obsessum teneri:siue casu quodā:siue consilio cōmētatus est:ut minueret numerū repugnātiū. Cōmittamus iquit sorti moriēdi ordinē:ut se nemo subtrahat cū sors cōueniat uniuersos. Istiusmodi conditio sit sortis:ut is qui sorte exierit:ab eo qui sequitur interimat. Itaq; fore:ut sors unūquenq;:nō propria uolūtas morti adiudicet. Stet igitur unusquisq; sub sorte iudice:& exors sceleris:& liber captiuitatis:ut nō alieno arbitrio sceleret:nec declinet suo mortē futurā. Nemo excusare poterit euētū quem uel casus intulerit:uel uolūtas dei signauerit. Fidē fecit oblatio : & uniuersorum assensus sorti acceuit. Quisq; sorte est designatus:paratā sequēti necē præbuit. Itaq; accidit: ut interemptis reliquis:Iosephus cū altero superesset neci. Manebat necessario:ut aut sorte cōdēnaretur:aut certe si exitio superesset:sanguine socii cōtaminādus foret. Suadet ut sorti renūciaret. Sic domesticū euasit prœliū:& p Nicanorē ad Vespasianū deducit. Fit concursus ad eius aduenientis spectaculū. Romanis fere oībus cōsuētibus:alii uidere deiectū desiderabāt:quē paulo añ in āplissimo honore positū sūmæ rei præesse intuebant: alii certabāt capto illudere:alii uices rerum humanaꝝ tam uarias atq; flexibiles mirabātur. Plęriq; cōsultius ingemiscebāt:qui in alienis casibus sibi posse eadem accidere putabāt. Titus p̄ cæteris mouebatur:ingenita animi mansuetudine:illū bellatorē superbum dudū subito ptāti additū hostiū:alieni motus sortē operiri uitæ naufragiū exulē spei: incertū salutis. Tm̄ ualere moměta in p̄liis: ut breui casu dispares sui reddāt:cū aut potentes deiiciunt:aut afflicti leuant. Itaq; pars melior eorū scilicet q honore potiebantur:miora consilia dabant:maxima tamē portio salutis apud patrem Iosepho Titus fuit. Vespasianus eum adseruari pręcepit ne forte elaberet. Cap.xix. ¶Inde paucis post diebus Ptolemaidem Iudææ maximam : sed magis gētilibus refertā inhabitātibus : uñ cum plausu & lætitia susceperē exercitum Romanū : non solū Romanę societatis exoptata sibi gratia:sed īsito quoq; odio plębis Iudææ:cuius principē Iosephū oportere puniri maximis clamoribus uociferabantur. Quam Vespasianus ut uulgi iram sine iudicio conceptam silentio dissoluit. Et quia ad hyemādum & tp̄s oportunū: & ciuitas erat: duos ordines in Cæsarea cōstituit. Decimum quoq; & quintum ordinem ī urbe Scythopoli:ne Cæsarea totius onere exercitus attereret. Ideoq; urbs memorata Dianæ Scythicæ cōsecrata:tanq̄ a Scythis condita : & appellata ciuitas Scytharū:ut Massilia Græcorū. Situs loci declarat ingenitam duritiam cōditoris patentia magis cāpoꝝ : q̄ conducibilia habitationis usui delegisse. Nāq; aperto & aspero hyemis:& feruenti tempore æstatis plus laboris habent q̄ delectationis:quoniā & hyeme plus frigoris patent:& grauior in his locis ęstatis flagrantia est:in qbus solem totū recipiūt sine ulla aruī uirentis amœnitate. Itaq; cāpestris & maritima regio memoratæ urbis:ēt ęstu maris amplis uaporabatur. Cap.xx. ¶Nec tñ negociis bellicis Vespasian9 uacuus erat. cognito etenī diuersis ex locis ad urbem Ioppē sese contulisse plurimos : eamq; sibi opportunā ad excursus pyraticos:repatis ædificiis quę a Cestio destructa istaurauisse: quoniā uastata regione subsidiū alimoniæ quęrebatur:diligenter explorauit oīa. At illi statuētes hmōi nauigia quæ usui prędonum accōmoda forent:speculati commeantium transitus uniuersa prope Phœnicis atq; Aegypti commercia populabant: adeo ut crebrę prędationis terroribus omne illud mare clauderent : atq; in dubii periculi metu nauigandi usus intercideretur . Quo comperto pedestris militiæ manum & equitum plærosque perge-

re iubet:& nocte Ioppen ingredi. Quod facile factu fuit:cum custodia nulla ciuitati prę tenderet:qm̃ euersæ urbis fama nullas excitatura Romani curas ducis ęstimabat. Prę sentes tm̃ erant:sed non ausi resistere:atq; ingressum negare Romanis aduenięntibus:na uigiis ascensis ultra iactum progressi sagittę in mari pernoctauerunt. ¶ Respostulare uidet sitũ littoris eius:quo prętexit Ioppe breuiter exponere: ut quẽadmodũ sine ullo prœlio prędictæ urbi secunda clades fuerit liquido manifestet. In portu orta est natura ciuitas:cuius ab ora maris littus asperum directumq;:sed cornibus utrinq; leuiter inflexum:in quibus profundę rupes:saxaq; ingentia quæ mari prominent. Et cũ de imo maris surgãt in mare excurrunt tm̃: unde ẽt Andromedã illic fuisse cum cæto obiectaretur formæ locoꝝ:atq; ipsę rerũ species prodere uident: nõ mediocrẽ uetustis fabulis fidem accõmodantes. Cædentibus itaq; littus aduersis Boreæ flatibus imane quantum undę attollunt:quæ scopulis illisæ fragorẽ ingẽtẽ excitãt: atq; in fluctus relapsę inquietũ illũ maris sinũ reddunt:ut plus periculi in portu q̃ in deserto sit. In eo igit fluctuantibus scaphis quas ex Ioppe urbe productas supra diximus:ad matutinũ flatus uęhemens irruit: quem Melamboriũ per ea locorũ nauigantes uocant:statimq; inter se undis impellentibus scaphas miscuit:atq; inuoluit. Alias ruptis ãchoralibus egit in petram:aliis cum in aduersum mare uiolenter subrigerent: saxosi littoris periculum uela Romanis clades occurrit:undaq; præcelsa mole supereminens oppressos demersit. Confugiendi nullus erat locus:nec manẽdi spes:cũ uẽtus de mari expelleret:Romani urbe excluderẽt:Grauis erat nauigiorum sonus: cum inter se colliderent. Intolerabilis hominũ gemitus cũ frangerentur. Qui ubi uacillãtibus alueis uidebant mare irrũpere:alii se p̃cipitabant natãdi peritia:alii dũ appropiquãtes exiliunt scaphas in mare lapsi concursu alueorũ proterebant. Plęriq; cũ ipsis in profundo fidebant mioparonibus:quos enatãdi fiducia destituerat:minore tm̃ cruciatu quibus ars deerat:uel spes ulla tẽtamentorũ. Qui se circũfuderant littori nautis fugientibus:idem & littoris periculũ:& a Romãis cladem mors transfigebat. Cæterũ natare adorsis cõuulsa nauiũ fragmenta crebris quatiebant ictib9 lateribusq; illisa miseros artus fœde mulctabant:aut scopulis impulsos inter ipsa ample ctẽdi littoris uota mors sequebat:qualecũq; tm̃ hõtes solatiũ in terris perisse. Miserãda itaq; facies erat cum excusso infeliciũ cerebro cautes aspergerent: sanguine maderẽt littora. Cerneres infectũ cruoribus mare:repleta oĩa cadaueribus. Et si q forte euaserãt:appropinquãtes littori interficiebantur:æstimantibus Romanis q; non ex locoꝝ asperitate usuq; uẽtoꝝ in illis locis desęuiret procella:sed diuina indignatione pręter solitũ cõspirantibus uentis mare inuolueretur ne Iudæi euaderẽt:& ideo metuentibus eis pcere quibus deus nõ pepercisset. Fuere qui se ferro iterficerent tolerabilius rati ferro q̃ naufragio perire. Alii qui cõtis protrudere uolentes nauigia perforauerũt:nõnulli q lapsos in mare si forte orarẽt ut a nauigãtibus eleuarentur:remis repellerẽt:aut teloferirẽt. Quod ideo nõ p̃termisi:quo clareat ab ipsis sibi Iudęorũ populis: q̃ ab hoste periculũ maius fuisse: qui seipsos interimebãt:quasi exigua essent ad coꝝ exitiũ infesta simul oĩa:cœlũ:hostis:mare:rupes. Quattuor itaq; milia quingentaq; defunctorũ numerata corpora:quæ despuerat mare:sine bello capta urbs:& excisa a fundamentis. Sic in breui tẽpore secũdo Ioppẽ Romana manus diruit. Quod iure Vespasianus prœcipiẽdũ putauit:ne iterũ illic piratica cõderent habitacula. Vnde & eqtatũ eo loci illic cũ peditibus pauciorib9 licet p̃ficiscens reliquit:ut pedites in loco manerent:ne quid accideret prędonũ manus assuetа latrociniis:equites autem percursarant finitima regionis:uicosq; & oppidula: quo penitus omnia ne conspirarent in aliquos ausus diruerentur. Capi.xxi. ¶ Dum hęc in Ioppe geruntur:quamuis procul Hierosolymam degerẽt: ne sic quidẽ a cõsortio

cladis feriabãtur. Auditis enim quę gesta a Romanis fuerant in Iudæa: & maxime qa Iosephum interfectũ compererat:primo quia nemo de locis ad eos index aduenerat nõ credebant:deinde ducem tantũ non temere in manus hostiũ incidisse arbitrabantur. Et re uera nullus nũcius tantæ cladi supfuerat:& hoc ipm supremi excidii fama: qa nullus idex supererat:astruebat perisse omnia: nihilq; resedisse:uel ad idiciũ rerũ gestarũ manebat opinio quouis maior relatu:q; ipsa icertos dũ tenẽt silẽtia:credebant oĩa quæ timebant:tãtũq; aberat:quo uerius aliqd nũciaret:ut ẽt quę gesta nõ fuerãt adiicerent. Nã Iosephũ quoq; interfectũ fama adleuerauerat. Idq; dolori maxio fuit uniuersis. Sed ubi eũ apud Romanos degere compertũ:tãto odio persequebant: ut cuius primo mortem dolebãt:eiusdẽ uitam uel ignauię:uel ꝓditionis indicẽ detestarent. Hinc maior in Romanos cõmotio ut se de Iosepho ulciscerent. Et quo magis eoꝝ res inclinabat: eo amplius i bellũ accẽdebant. Vbi finis esse debuerat:inde exordiũ maloꝝ capessebat. Nã sapientibus aduersi reꝝ exitus:ad cauẽdũ magis documẽto sunt:ne rursus eadẽ accidãt q̃ iã male cesserũt. Imprudẽtibus aũt incentiuu miseriaꝝ. Debuerat ergo Hierosolymitanis cã sobrietatis esse sociorum periculum. Sed qa noluerunt itelligere ut bñ agerẽt: in exitiũ uertit. Ca.xxii. ¶ Vespasianus tm̃ ut & ipsa mora in melius cõsulerẽt sibi:& a labore exercitus pauliſper requiesceret:roganti cessit Agrippæ:ut in urbe regni eius Cęsarea Philippi uiginti fere interponeret dies:simul ut ęgra partium eius a cõmotionis & discordię furore respiscerent:q se iteruentu regis suscipi posse si cõuerterent cognoscere deberent:cum tam sedula officiorum fœdera inter regẽ & Romanos interuenirent. Deniq; Tiberias proxima Cæsareæ remedium nõ abnuit: sanitatem inuenit. Nam & ipsa graui morbo dissidentis inter se plębis exęstuabat. Vnde Vespasianus tres ordines ualidiores acciri:& Scytopolim petere directo in negocium filio decernit. Ea erat decem urbium maxima uicina Tiberiadis. Inde appropinquare muris Valerianum cum quinquaginta equitibus iubet:qui pacifica suaderet:& ad fidẽ societatis clausos uocaret:ut congregati exercitus terror aduersos percelleret:nuncius pacis uolẽtes iuitaret. Valerianus prope muros equo desiliit:eadẽ fecere etiam qui simul propius accesserant. Quos ꝓ numero spernendos arbitrati:Iesus prędatorię manus princeps cum suis q pariter incessere ausi:repentina eruptiõe deturbant loco:cedentesq; simul quos deduxerant equos: inuolauere dementes qui non aduerterent consultius Valerianum cessisse insolentiæ:q̃ spolia de his qui pacem offerebant usurpauisse. Deniq; seniores offensi facinoris acerbitate urbem relinquentes:ad Vespasianum prœcatum uenere:ne paucorum insolentia uniuersę plębi ascriberet. Vespasianus illico ad urbem Traianum direxit:ut exploraret si populus insidiatorum temeritatem auersaretur. At ille conuenientia populi studia seniorũ p̃cibus annuncians fidem legationi accumulauit. Ita petentibus uenia data: maxime qa sollicitum regem pro totius urbis statu Vespasianus intuebatur. Cuius fide iterposita: nihil tale ausuros:postea delicti grãm uolẽs cessit. Ca.xxiii. ¶ Inde Taricheas sollicito atq; instructo agmine petit: eo q; plurimum ad ipsam urbem propter munitionẽ loci confluxerat multitudinis:& quia muro eam uallauerat Iosephus:nisi qua pedestribus inuia Gẽnesarii lacus fluctibus alluebatur:ideo nauigiis cõgregatis:anceps bellum fremebat. Si terrenum iclinaret aduersum se prœlium:ad naues confugerent. Si nauali certamine cederent:urbem reuiserent:muriſq; sese ambientibus defensarent. Consimilia utrobiq; pręsidia:uel in urbe Tiberiade:uel Taricheis. Sed Taricheis pernitiora ingenia: murus ualidior Tiberiadis. Sed & Taricheorum furor prõptior: ut si necesse esset miscerent oĩa:naualia terrenis certamina:terrena classicis. Deniq; circũuallati aduersa acie cũ maiora auderent uiribus:nec aduersus dispositiõis Romanę moderamina:ueterani quo

q; exercitus uirtutem quicq; temeritas ꝓmoueret:priusq; aliquid exitii subirent:uersi i fu gam:ad naues conuolauere. Quibus cōfertis tanq; densata acie prœliabantur:acsi in ter ris manu res gereretur. In campo etiam multitudo innumerabilis hostem prestolabat. Eo cognito filium cum electis equitibus Vespasianus direxit. Qui ubi se ingentibus cir cūfusū copiis uidit:ad patrē qdē retulit maiorē cē hostiū multitudinē q; opio cōphēde rat:sz cōuocatis quos secū deduxerat belladi icētiuū hmōi alloquiū ifudit. Ca.xxiiii. ¶Viri inquit Romani:meminisse enī uestri uos nois & generis prœliaturos decet:quo rum manus nemo effugit qui in orbe Romano est. Vnde enim hoc nomē uniuersis ter ris nisi uincendo dedistis? Meminisse ēt loci oportet in quo nunc sitis:& aduersum quos Romani bellum geratis. In extrema enim parte orbis terrarū consistimus. Tanta ergo terrarum spatia transcūtes:nihil alienum uidistis. Quid enim uobis alienum quorum in possessione orbis terrarum est? Quicquid ubiq; est:ius nostrum est. Quicquid icolatus uniuersorum tenet:possessio nostra est. Currebat is bene q statuit uestros orbe toto cur rentes triūphos:quos nō Hasdrubal Pœn9:nō Pyrrhus Aeacides:nō Brennus capitoli nis uestibulis incūbens:non Persarum cateruæ:non Aegyptię phalanges statuere po tuerunt. Hos statuit rebellis Iudęa ineruditam pręferens belladi temeritatem rixę q̄ pu gnæ aptior. Neq; enim est qd̄ uereor:sed plenum uerecundię arbitror: q; uos uincendo defatigamini. Illi autem qui toties uincūtur audaciam sumpsere:& lassati uos rebus se cūdis:cū illis aduersis duriores sint. Attollite igitur animos Romani uiri:& aduersus ca teruas hostiū freti patria uirtute exurgite. Neq; uos numerus moueat plębis Iudææ:cū illos tot nostræ uirtutis insignia non deterreant:quę longe numero ualidiora sunt. Neq; enim ulla in Hebręis uel rei militaris scientia:uel prœliandi peritia:uel moderandi gra tia:nullus disciplinę usus:nulla tolerandi patientia. Solum i prœlia deferunt mortis cō potum:sed nemo unq̄ moriēdo uicit hostē:sed perimendo. Illi nesciunt arma nisi i bellos nos in pace arma exercemus:ut in bello casus belli dubios non sentiamus. Insuetis enī euētus dubii:ueteranis solēnis triūphus. Quid enim aliud agimus quotidie:nisi ut nobis uana nūq̄ plia sint? Vnusquisq; domi quasi in plio exerceā:ut in plio meditatio quędā certaminis sit. Deniq; non errauerit quisq̄ asserens q; meditationes nostrę bella sine san guine sint:bella nostra meditationes sint. Progrediamur in bellū muniti undiq;:tegitur galea caput:lorica pectus: totumq; clypeo corpus. ubi feriat hostis Romanum militē repire nō pōt:quē ferro septū circūspicit. Aliis talia arma oneri sunt:nobis itegumento: quia usu leuantur. Aduersum inermes igitur ac nudos prelium nobis est. An uero metui mus ne numero circūueniamur? Primum liber in prœliis equitatus est. Cedendo atq; in sequendo bellum proludit. Et q̄is maximas acies circūcursat quibus libitum fuerit spa tiis excedit. Deinde in ipso pedestri certamine non tam numerus plurium conficit pu gnam q̄ uirtus paucorum. Multitudo enim disciplinæ insolens:ipsa sibi est impedimen to in prosperis ad uictoriam:in aduersis ad fugam. Virtus uero patiens & secundis uale scit: nec usq; ad finem labitur in aduersis. Accedit illud q; assuetudo uictoriarum in centiuum nobis sit prœliandi. Nam & si illi pro patria: pro liberis dimicant: non ideo promptiores eos esse quam nos oportet. Neque enim minus est immo haud scio: an etiam amplius nobis q̄ pro nostris decernere. Pro nobis prœliamur: & cum prœliamur pro gloria: ne minores simus eo q; sumus. Quis ergo dubitet plus esse pro gloria de cernere q̄ pro salute? Nobis autem bellum hoc pro existimationis est periculo: ne ius partum intercidat. Periclitamur etiam uictores gentium & principes orbis terrarum: Iudęis pares uideri: quos ex equo nobis in aduersarios constituimus: si non aliter nisi pari numero congrediamur. Maiores nostri magnas hostium copias parua manu

frequēter fuderunt. Et quid nobis conferunt quotidiana exercitia? quid diuturnus labor si pares ad prœlium uenimus? Nunciauimus qdē de numero patri: qa nō licebat aliud: sed aduertat nos non de periculo metuisse: sed reuerentiam belli arbitrio reseruauisse. Li cet prelibare bellum: tenere hostē: rapere uictoriam: dum adiumenta ueniunt: ne non tā sup atos aduersarios cōmuni robore: q̄ protectos nos uirtute sua iactent q uenerit. Quo igitur ore in conspectum patris ueniemus: si bellum incipere timuerimus? Quo pudore degener filius subibo oculos tanti uiri: q nesciat militē suū nisi uictorē uidere? Quo me militē ꝓbabo & filiū: cū ille sp triūfator: ego ēt meo qd̄ graui9 ē: uict9 iudicio: q hosti is dęo cesserim? qd uobis fiet condēnato duce: quē uobis pater securus cōmiserit. Sed ma lo de uirtute ducis uos q̄ de ignauia causas dicere. Proruamus igit in aduersarios: ꝓpere mus pueniamus hostē. Primus i piculum excurrā: uos segmini: ut depositū patris custo diatis: & cōmissū patris reseruetis. Ego aūt non periculi socios exigo: sed consortes uicto riæ. Vos tñ cauete ne oblatam uobis palmam triumphi aliis reseruasse uideamini: uo bis eripuisse. Certe si secus cesserit: malo me filiū pater i uulneribus meis recognoscat: si in militibus suis nō recognouerit. Ponamus tñ offendi patrē prœlii aggressione. Quid igit tolerabilius pręripuisse uictoriā: an deseruisse? In pręripiendo properatio fortitudis est: in deserendo culpa ignauię. Condēnet certe uictores pater: reatū hmōi non reformi do: malo reus esse triūphante republica: q̄ læsa inoxius. Vtinā Manlli Torquati filiū: uel in solo mihi liceat imitari periculo: quē securi pater iussit ferīri: q; cōtra imperium patris exercitū in hostē produxerat. Stabat hostibus cæsis adolescēs amictus adoreis triūpha libus sub carnifice mortis securus: qñ beatissimum putabat in uictoria mori. Quid enī illustrius q̄ uitam triumpho claudere: nec ad icerta rerum seruari post certam uictoriā? O expetendum prudentibus crimē uictoriæ. Vtinā & nobis hoc obiiciat q; uicerimus. Certe illo exemplo solus ego piclitabor: uos triumphabitis. Et tñ non prohibuit nos pa ter pugnare: sed iussit: quod ad pugnam direxit. Vñ magis idignaturū arbitror cessisse nos Iudæis cum possemus uincere q̄ pugnauisse. Cap.xxv. ¶Hæc dicens: prius quum in hostem egit: & clamore magno sequuti cęteri: toto campo extendebant: quo ēt plures estimabantur. Traianus quoq; cum trecentis eqtibus missus a Vespasiano: iā progrediente Tito supuenit. Nec diutius resistere potuerunt Iudæi cum uirorum contis & fremitu equorum perturbarentur. Conuersi itaq; i diuersa: alii plęriq; urbē petebant. Emicat Titus: & alios a tergo fugientes opprimit: alios cędit: palātes uniuersos ꝑuerso itinere a muris repellit: & obuius recurrētibus fugam itercludit. Rursus tñ dum alii ster nuntur: elapsi alii quibus urbs refugio erat: sed illis quoq; acrius prœlium. Nam qui de locis finitimis affluxerant: a principio pacē ꝑferebant: sed populus superueniens inuitis bellādi studia extorserat. Inde ītra urbē dissensio & tumultus grauis. Quo strepitu exci tus se cōuertit ad milites Titus. Hoc īquit est tempus sanctissimi cōmilitones: quod ex petebam. Inter se hostes intra urbem tumultus ferunt: foris ceduntur: intus degladiant. Festinemus itaq; dum adhuc dissident: ne forte periculi metu in gratiam redeant. Itaq; ascendit equum quo desilierat: muris proximus: & conuersus ad lacum p fluctus aquæ urbem petebat: primusq; in urbem irruit: & postea cęteri. Statimq; omnes qui interius erant dispersi in fugam: alii prosternebantur: alii ascendentes nauigia i lacū demergebā tur: cęsi intus multi mortales. Sane qui de agris erant: offerebant sese Romanis alienos culpę asserentes: qbus pio moderamine Titus parcendum putabat: solos urgens rebel lionis auctores. Misit itaq; ad patrem equitem q nunciaret euentum uictoriæ. Quo dele ctatus Vespasianus: & maxime filii triumpho qui maximam portionem totius belli cō fecerat: q; aduersus Iudæam gerebatur: eo contendit: & iussit obseruari urbem diligēti9:

ne quis elaberet: eo q; uniuersi pœnæ deberent. Alio tñ die propter eos q in scaphas sese contulerãt rates fieri iussit: q̃ sine mora factę: qm̃ & siluę finitimæ: & oparii plærique acceleratí muneris facultatẽ dedere. Ca.xxvi. Nãq; lacus ipsius uelut quodã maris ambitu sinus ãplissimus in longitudinẽ. cxl. extẽdit stadia: latitudine. xl. diffundit crispãti b9 aqs aurã de seipso excitans. Vnde & Genesar dr̃ greco uocabulo quasi generãs sibi aurã: aquę dulcis: & ad potandũ habilis. Sigdẽ & palustris uliginis crassũ aliqd aut turbidũ recipit: qa ab arẽolo ũdiq; littore circũuenit: & tẽperatior est fluuialis aut fontis rigore. Frigidior tñ placidæ paludis equore: eo ipso q, nõ in stagni morẽ sternit aqua: sed p diffusiora spatia lacus frequẽtius auris spirãtibus agitat: unde & purior hausti9 ei9 ac mollior est ad usũ bibendi: & si qs naturali gratiæ studiũ adiũgere uelit: ut estiuis suspẽsam: ad auras noctib9 more icolaꝝ potui paret: haud quaq̃ a niuis ritu distare arbitret. Genera quoq; piscíũ gustu & specie q̃ in alio lacu prestantiora. ¶Res exigere uidet: ut Iordãis ortũ quẽ alibi ꝓmisimus: aperiãus: Nã superioris qui dubio utrũ de lacu cui Genesar flumẽ cui nomẽ Iordanis exoriretur: Philipp9 tetrarches Tracõitidis regiõis falsã opinẽ redarguit: errorẽq; absoluit: mittẽs paleas in fialã quas ĩ panio fluuius ebulliuit. Vnde liquet nõ exordiũ esse Iordanis in panio: sed fluẽtũ. Nõ enim ibi fons eius est: ut ab eo cæteroꝝ usũ flũinũ ceperit: sed de fiala eadẽ subterraneis deriuat9 meatib9: ibi iteꝝ quasi fons scaturit: atq; emergens ꝓditur. est aũt fiala in Trachonitide terra cẽtũ uigiti iteria cẽtibus stadiis usq; ad urbẽ Cæsareã. Fialæ aũt nomẽ spẽs dedit: quasi rotę qualitatẽ exprimẽs: q, ita iugiter plena ẽ aquarũ: ut neq; supfluãt: nec rursus aliqua deriuari minutione itelligant. Inferius itaq; mẽsura quadã labit aqua: & ubi Paniũ est rursus ebullit ut paleis resurgẽtibus mãifestatũ est. Ita ibi Iordanis resurrexisse ꝓditus ẽ: ubi nasci a supioris tẽporis uiris existimabatur. Nec tamẽ a principio eadẽ Panii nisi sola naturalis gratia: sed regali Agrippæ munificẽtia ornatus loco uberior: splẽdidioꝝ aditus: quo speleũ decore admirabili p quod sese attollit Iordanis: extructũ uẽustatũq; accepimus. Vnde nõ latẽti iam neq; abdito p cauos terrę meatus: sed uisibili p terras atq; apto flumine incipiẽs superfundere se Mechunicũ lacũ paludesq; eius intersecat. Inde quoq; cursus suos dirigens: centũuiginti stadia sine ulla iterfusione ꝓgredit usq; ad urbem cui Iulias nomẽ: postea lacum istum qui Genesar dr̃ medio transit fluẽto: quibus ex locis plurima circunuagatus deserta: a Phalcio susciꝑit lacu: atq; ĩ eum conditur. Itaq; duos lac9 uictor egressus: in tertio hęret. Prętendit autem regio Genesar eiusdem nominis lacum: de quo & ipsa uocabulũ assumpsit: mirabili naturę gratia: & specie pulchritudinis. Nã & spontaneos fructus soli ubertas ministrat: & nemoꝝ ferax in uniuersa genera sponte se subrigit arborum pomiferarum & culturę solertia imitata naturã in quos uoluit usus opimę fœcunditatis deflexit gratiam: ut nihil sit illic quod natura negauerit: nihil quod cultura prætulerit: ita aptus omnibus nec ullis unq̃ alienus fructibus. Cuius tanta temperies: ut omnium nascentium conueniat diuersitati. Illic & quæ frigore alũtur sese multipliciter effundunt: & quę estu fouẽtur. Illic estiua hibernis mixta simul aspicias: arctos nuces & dactilos: nisi locis feruentioribus generari nescios. Quid ficus aut oleas loquar quas cæli mollior alit tractus? Nec tñ equãtur illis superioribus. Illi enĩ principales Palestinę: & qdem domestici fructus eo q, uberiores hi suppares: & licet longo iteruallo sed tñ proximis dicas naturæ: & temporꝝ iocundam contentionem. Illa quasi mater fœcunda omnia creat: horũ temperies quasi bona nutrix molli fœtu uniuersa educat. Itaq; non solum affatim generãtur pomorum diuersitates: sed etiam conseruantur ut aliqua genera maxima parte anni non deficiant: reliqua omnia tota anni ætate usq; ad finem superfint. Nam & uuę & ficus quę sunt in insitiuis regalis cuiusdam gratię decem men

sibus sine ullo defectu redũdant: & reliqui fructus romaꝝ quos uel uolentia rura spõte propria procreauerint: uel ingenerauerit industria humana ministeriũ suũ nisi nouis succedentibus usu quodã amminiꝰ trantiũ deserere nõ norũt. Ad hãc naturæ fertilitatẽ & aeris temperiẽ accedit & fontis gratia: q memoratã regionẽ gẽitali quadã irrigat ifusiõe: Capharnaũ nomẽ ei quã Nili fluminis uenã haud supfluo qdã æstimauerunt. Non solũ qa irriguis arua opimat: uerũẽt qa hmõi creat piscẽ ut coracinũ putes q in Alexãdrio lacu ex Nili ifusiõe repitur. Locus quoq; de noie lacus dictus. Prętẽdit in lõgitudinẽ. xxx. stadiis ĩ latitudinẽ. xx. Qm̃ de natura loci diximus ad cõsumationẽ pręlii regrediamur. ¶Præparatis itaq; ratibus secundũ ꝑceptũ suũ manũ militarẽ ipsoluit Vespasianus qui infectaret eos q nauigioꝝ effugio pestẽ euaserant. Quid igit facerẽt nõ repiebant. Nullus in terris salutis locus: circũfusa hoste oĩa: nulla in aqs fugiendi ptãs: utpote lacu clauso & undiq; romãis circũdato. Nulla ẽt ĩ exiguis miopaornibus resistẽdi fiducia. Quid enim pauci aduersus plurimos facerent? Ratibus appropinquantibus tardior qdẽ haꝝ appulsus & efficacior excursus nauigiorũ: sed sine ullo sui uulnere soli clypeoꝝ repcussis spiculis crepitus audiebantur. Appropiquare non audebãt iudęi: nec ipune q̃q̃ scapha propius accesserat cum de proximo facile uel telorum figeret ictibus uel ratibus demergeretur. Et si quis enare uel emergere tentauisset: sagittæ iaculo insertus miserabilẽ ĩ fluctibus uitã depõebat. Nec diutius resistere potuerũt cũ diuerso genere mũerent. Nãq; paulatim cõcurrentibus plurimis ratibus ad littora cogebãt romãi maximũ numeꝝ navigioꝝ. Illi uero coarctati aut in terrã resiliebant, ibiq; a romanis iterficiebant: aut cædebant ab iis q de ratibus urgebant: aut cõcursu ratiũ ꝓterebant: aut ipsi se ĩ lacũ deiicie bant: cũ in scaphas corum hostis insiliret. Cerneres mixtas sanguine aquas: plenũ cadauerũ lacũ. Nulli enĩ parcebatur qcũq; occurrerat. Grauis odor: teterrimus fœtor locoꝝ. Sex milia iudeoꝝ: cũ superioribus tñ &. Dcc. eo interẽpti prœlio. Victor Vespasianus Taricheas reuertit: illic regiõis populũ ab urbano discernere parabat: ut q nõ fuerãt auctores seditionis reseruarent. Sed plurimorũ cõsilio q tantã supesse multitudinẽ quę posset recidiua ꝑlia resuscitare paci aduersã: & inutilẽ locis arbitrarentur (ubi enĩ cõsisterent patria excussi: qbus se alimoniis sustẽtarẽt exortes nisi rapto uiuerent) Sniam flexit: & spe rata uenia mortis ꝑcipit ut egrederẽtur ea porta quæ esset regiõe Tyberiadis: atq; ad eã urbẽ cõtenderẽt. Facile crediderũt q̃d exoptabant. Cœperũt egredi. Sed præoccupato itinere cõmeantia oĩa iudæorum clausere agmina: atq; in urbis stadium introduxere. Ingressus itaq; Vespasianus spectata ætate uel robore omniũ quos sibi statuí ꝑceperat: elegit sex millia iuuenum ualidiorum: quos Neroni in histeronum direxit. Senes autem & inualidos mille ducentos iussit necari: reliquorum. xxx. millia quadrigẽtos uẽdidit. Vniuersos aũt quicũq; de partibus regni Agrippę repti sunt regi donauit: quos eque rex accepto precio in seruitutis obsequia transmisit. Præterea populus alius Traconitidis regionis & gaulanitidis & Ioppeni & Gadraditæ tanquam belli excitatores & perturbatores cõcordiæ deferentes propria: incursantes aliena: qui sumptis armis pacem uiolassent: iustas & debitas pro flagitiorum meritis pœnas dedere.

Egesippi Historici De Bello Hierosolymitano Liber Quartus. Cap.i.

Xtinctis Taricheis maxima pte: romani galileis urbibus & finibus potiebantur: nisi q, Gaulanitidis regionis urbs Gamala cõtumacis ppli alebat spiritus locis nixa aspioribus. Nãq; ea ĩ mõte ẽ sita. Dextra leuaq; pręruptis circũcirca rupibus: ad sũmũ arctat: a fronte abscindit ꝓfundo hiatu in posteriora aliquantum diffunditur. Ab ea

quoq; parte angusto difficilíq; accessu: ut caudę símile iter iudices ād urbē meātibus a súmo uertice collū in ímensum extendens: ut arcē tanq̄ caput p̄ferat: atq; in sublimē eri gat altitudinē exilis a principio: & tāq̄ sinuato cliuosíq; anfractibus solo atq; í p̄fundū demerso. Dein quasi montē quendā ceruícis medio attollens: cætera p̄rupta atq; inuia. Vnde plærísq; a supioribus Camelā uocitatā putauit: q; formam cameli p̄ferat: sed cor rupto incolarū usu Gamelæ nomen urbi inhęsísse. Iam si cōtexta ædificia spectes: suspē sam urbem arbitrere & maxime septentrionalē eius partē pēdere exístimes reflexa pau lísper meridiana. Addíderat quoq; huic urbi munitiones Iosephus qbus freti & cōfluen tís eo multitudinis numero regis agrippæ per septē mēses obsidionē luserant. Nā & ip sa & Sātanis & Seleucia regni eius portiones erant. Seleucia iuxta amœnísſimū illud & celebre p Syríam daphnes nemus cypariſſis arboribus íntextum: scatens fontibus: qb⁹ p̄termeanti fluuío loci: quem minorem iordanem uocant nutrímenta quædam lacteis uberibus ínfundit. Ea tamē ciuitas & Santanis supior Gaulanítidis portio: inferior Ga malis. Vnde & studiis dissonantibus illo societatē romanā elegerant. Hęc rebellabat adeo pertinaciter ut cum rex ꝓpior muris eos alloqui uellet: fundę iaculo sauciaret. Cu ius iniuria romani accensi uęhementius incūbere obsidioni cœperunt. Conflictūq; prō ptíssime a parte utraq; qm̄ a iudęis quoq; qui regem propriū uiolauíssent: utilia suaden tē sine ulla uenia se futuros æstimātibus: si uincerent, totis uirib⁹ decernebat. Agrippa itaq; saxo dextrū percussus cubitū bello excessit: romani urbē irrupere. Cessit. n. hostis míssilibus: murus arietibus. Nā & illi qui machinamēta ípediebāt nequaq̄ diutius resi stere potuerunt: Et murus trino ariete conuulsus puium obsidētibus in obsessos iter prę buit. Sed ea res festinationis ípatientia non mediocrē uictoribus cladē ínuexit: Nāq; ubi sese ínfudere domicilíis: dum perscrutantur: uel pręreptū ire spolia cōtendunt: cedentia domoꝝ angusta ponderi nutantibus fundamētis ruinam traxere: & ꝓxima quęq; ꝓxi mis illísa excidio erant. Multi romanoꝝ illis ínuoluti casibus in uictoria pestē incidere. Plęríq; praíacentes selapsis ędibus occupabant: alii lacero corpore uix semineces serua bant. Plęrosq; puluís necabat: cędebantur angustiis arctati: de sup quoq; mulieres & í ualídi senes & q de iunioribus refugerant saxa in subditos deiiciebāt: uel quęcūq; gene ra telorꝝ occurrerāt. Calígo ínfuderat omnia: prospectū eripuerat: mētē cōfuderat: igno rātia quoq; exitū nō repiebat. Vix itaq; subtrahētes se piculis urbis excessere. Vespasia nus ínterea dū urget hostē in ıteriora urbis cōcesserat: mediusq; inter agmina circūfusa hostiū bellū accędebat. Neq;. n. hosti terga dare tantū cōueniebat uiꝝ: neq; tutū puta bat. In Syriā direxerat filiū suū Titū: excitauit notæ uirtutis cōscientiā: & sese ī arcta col ligēs cōsertis elypeis cū paucis quos p̄sentes habebat íperterritus stetit quasi ī quos sese excuteret cōsiderās: cuius ípetū reformidātes Iudęi: mīore ui ísistere cœperūt: & metuē tes sibi qsq; laxare aciē. Ita Vespasianus hosti aduersus paulatim gradū retulit prœliāti b⁹ magis símilis q̄ cedētibus. Illic cū decē primis cecidit Butius ī multis añ bellis ꝓba tus: & aduersū iudęos notę uir expientię & ualidę fortitudinis. Centurio quoq; cū decē aliis Syris rē egregiā fecit ac memorabilē. Nā ī ipso tumultu cū rōanos urgeri cerneret abdita ī cuiusdā domus sese cōtulit: atq; ibi iter cœnādū cū iudæi colloquerent quę rōa nis machinati forēt nocte ítēpesta oēs eos ıterfecit: & cum militibus rōano sese exercitui repręsentauit. Cap. ii. ¶Vespasianus aūt ubi mœstū exercitū aduertit plurimoꝝ amissiōe & maxime desertí ducis pudore: q; eū solū ítra urbē hostiū reliqssent: cum sum ma eos gratia consolabatur dicens. Si mei sors periculi uerecundię uobis est: nec ego sic ad bellū processeram ut declinarem pericula sed superarem. Sin uero: quia & de no stris plæríq; interfecti nequaquam mirandum. Quando enim uictoria ulla sine sangui

ne est: Habent prœlia suos euētus. Etsi spectata uirtus p̄mínere soleat ín bello: solet tñ aliqd licere casibus. Sed prudētis est in aduersis lapsum corrigere: in ꝓsperis moderatio nē tenere. Contra aūt rudis cuiusdā & inerudíti ingenii secūdos semper successus p̄sume re quasi non aduersum uiros certamē sit. infirmi aut lapsus aliquos sūmæ rei discindere cū exiguis momētis subito inclinent. oía quę in bello gerunt. Itaq; ille præstantíssimus qui iter aduersa sobriis colluctat casibus & supplātat superiorē: seq; repare: & corrigere ꝓprias quęrit ꝓlapsiones. At uero ícuriosior suis sępe motibus cadit: & dū irruit ícautꝰ ípetu suo fusus procūbit. Qd si hoc sępe accidit ubi nuda uirtus quāto magis í bello ubi diuersi generis cōserta decernunt agmina: nec unū consiliū nec cōsors suía est. Locus ad uersus: difficiles asperitates: iniqua in angusto decernēdi cōditio: plurimis aduersū pau cos: cū & ípsa multitudo sibí oneri sit: & pauci in pluribus minus frustrent. Sed hęc ad momētū sępe obrepūt: quę nō ex uirtute ueniūt: sed casu accidūt. Vnde nihil est augere quod uos debeat cōmilitōes: qa nō p ífirmitatē aliquā manus uestræ: neq; p fortitudinē iudęorū ístę uersę res: sed difficultas locoꝝ nobis ad uictoriā ípedimēto fuit illis ad diffe rendū moræ. Neq; qcq̄ est: qd argui possit nisi incōsultus ípetus atq; incōditus. Etenim dū ad supiora urbis illos secuti fuistis atq; irruístis in domos eoꝝ ipsi uos piculis íplica uistis. Quoꝝ successistis hospitía, suscepistis pícula. Tenebatis urbē: qs uos coegit ítror sus pergere? Descendere ad uos hostis debuit: nō uos ínterperāter ad uictoriā: ímemores uitæ ac salutis contendere. Reparate ergo animos: & de uirtutibus uestris nō solū conso latiōnē: sed ēt qd est amplius uindictam presumite: me certe hēbitis p̄uiū pugnę. Estote parati: armis: animis. Pericula uos fortiores fecerūt: non timídiores. facile est iniuriā sol uere: si uirtus se recognoscat. Cap. iii. ¶His dictis accēdit milítū fortitudinē. Qui bus reparātibus ualíū plæríq; per pręrupta subtraxere se obsidioní. Nā iam & alimoníę ínopia incessebat: & in tractu muri cessuri machinis arbitrabant. Vnus deinde fons ítra urbē: & ipse muris proximus erat: quę res cos in summo timore posuit: ut frequētíssimi dilaberentur. Qui uero pmanēdū putarunt ptíaciter p̄liabantur. Interea romani turrem altíssimā suffodientes ui maxima subruerūt. Quo calu cōcussa ciuitas: pturbatí omnes totius urbis pauētes ruínas. Vnde & Chares ęger corpore tāti terrore sonitus exanima tus mortē impleuit. Romani tamen patefacta urbe ingressu abstínuere: donec Titus in gressus ē q dolore paterní piculí excítus cū paucis in urbē irruit: & maximā iudæis cla dē ínuexit. Tantū q in supioribus erant saxa uoluētes accessu prohibebant romanos. Spi cula torquebāt. Sagittas iaculabantur. A iudęis impulsa facile in pronū saxa deuolue bantur: missília pueniebant: descēdebant sagittæ nō sine eorū periculo quos offenderāt. Rōanís aduersum editiora mōtis iactus ínefficax: conatus irritus: atq; ípsis piculosus cū subito orta uēti ꝓcella iudęorū retorquebat sagittas: repellebat spicula. Quę uero rōa nꝰ exercitus iaculabat in hostē ferebat: ita clemētorū ipsorū repagulís: & uentorū tur bínib⁹ oppressi supremo excidio captæ urbis: uniuersi qcūq; illic repti sūt ıteriere. Quat tuor tātū millia a romanís ínterfecta: qnq; millia præcipitio píisse accepim⁹: nulli ætā ti uenía data. Gliscala adhuc sola de partibus galileæ in se hostem non conuerterat quo niam incolarum eius quietiora ingenia utpote plębis agrestís contenta suís fructibus nihíl belli conferebant: sed multorum coalitu qui latrocinio uitam exercerent suam: etiam mitiorum studia prauís moribus corrumpebantur. Cap. iiii. ¶Erat preterea uír leuis Ioannes nomine: índigena populi lues: dolis nulli uersutorum se cundus ímprobitate parem nescíens cui nūquam defuerit nocendí affectus: aliquā díu tamen fuerit ínopia exercendę iniquitatis ímpedimentum. Quod tamen definiam haud líquido scio utrum eum ídigētia texerit an represserit: dolí callídus: fallēdí artífex:

doctus mẽdaciis fidẽ quęrere:& credulitatẽ compositis adscisçere: q fallaciã uirtutẽ putaret:& elegantię duceret:& charissimos circũueniret: prõptus ad conspirandũ: uęhemens ad audendũ:acer ad efficiendũ:cõturbator in ocio:desertor in periculo:assuetus lachrymis:bello insolẽs:qui cũ perseq nequiret sereret tñ parandæ causas dñationis. Huic igitur aius inquietus:prõpta audacia:quã processus alebant:opesq; ad consociandã pditorũ manũ. Vnde cũ eius factione memoratæ urbis populũ excitari ad bellũ Vespasianus cõperisset:ne totũ exercitũ fatigaret:filiũ Titũ cũ mille eqtibus direxit: Quibus comitatus ad urbẽ appropinquauit. Sed ubi muros populo uidit refertos mirari se ait: qd eoꝝ exemplũ sequerent ad rebellandũ:quoꝝ excidio respiscere debuissent. Esto tñ ut primo tentamẽta habuerint aliqd psumptionis, qd uniuersorũ exitia spei ferrent? Veniabilis certe fuerit in principio spes libertatis. Inexorabilis est in ultimis & desperatis rebus pseuerantia. Nã qui nõ exemplo humanitatis nõ sedulo uerboꝝ monitu flectunt aduersum eos nõ uerba sed arma necessaria sunt. Muris fiditis quasi aduersum rõanoꝝ uirtutẽ ullos protexerint. Quid aliud possunt clausi pferre: circũlessi ptendere: nisi q; in captiuitate audaces sint? Nemini erat loquẽdi potestas:occupauerat oẽm murosꝝ ambitum pdatoria manus:Cauebat Ioãnes neqs colloqo familiari rõanos inuitaret. Itaq; ip se pripuit sermonis relationẽ dicẽs:libenter se tractatũ susçipere de rebus cõibus:nec experiendũ usum declinare si forte ipse utilia suadeat:aut his quæ referunt ad qescẽdũ sit. sed phiberi se lege patria cũ suplit hebdomadę sacræ dies tractare de pacis conditionibus. Sí qdem ut mouere arma interdictũ:ita ẽt illicitũ cõsulere de pace ueritatis. Diebus etenim de negocio uerbis saltẽ decernere & illis sacrilegũ q cogerent: necillis inultũ q cogerẽt:uenia se unius diei poscere:dilationẽ tã exiguã nequaq impedimẽto futurã. Neq; enim circũfuso hoste effugiũ cladis liberũ:offerri sibi arbitria pacis. tã æquali optiõe formidinẽ obesse:urgeri se interim nõ oportere:ad pacis cõsulta qbus religiõi esset cõtra legẽ patriã puaricari:cõuenire aũt tã liberali pacis oblationi:ut q pter spẽ sponte offerat pacẽ:ne qs periclitet:euasuris ẽt leges suas reseruet. Hęc sine dolo Titus allegata arbitratus:receptui eccinit:& reuocauit a muris quos secũ deduxerat. Ita Ioãnes fugiẽdi adeptus copiã:nocte in tẽpesta cũ plęrisq; abscellit. Sequebant aũt mulieres proticiscentẽ Sed quo ulterius pgrediebant uiri:eo plures mulieres uel paruuli relinquabant:desertęq; a suis spectabant pauidæ uiã fœminę. Et cũ iam uiros pprios e cõspectu amitterẽt: holtẽ adesse arbitrabant:ad oẽm tremẽtes sonũ. Si qs curreret miseræ reuerebant sese peti:sibi cathenas iniici trepidãtes quasi iam psentes essent:q timebant. Titus itaq; iuxta conuentũ iam solo infuso ad urbẽ cũ exercitu contẽdit:aperiunt portę:egredit popu lus cũ exultatione:& romanos cũ lęticia susçepit & alacritate: abisse gaudẽs pestilentẽ uirũ fugisse per noctẽ sibi liberã facultatẽ datã. Orare se ueniã ne fraudi sibi esset eius fuga quẽ tenere sine sui exitio nõ possent. Ille dilatione uindictę cõsolatus: cõsumati negocii celeritate ad cõprẽhendendũ Ioãnẽ e uestigio plurimos misit:si forte eũ cõsequerent ipse urbẽ ingressus minis magis q̃ supplicio affecisse cõtentus pacis pturbatores: remisit oĩbus neqs uel odio:uel domesticis excitatus negociis inoxios in inuidiã deduceret. & grauissimi criminis pulsaret atrocitate cũ multo tolerabilius sit id q; incertũ est formidini participis conscientię derelinquere q̃ condẽnare inoxiũ. Sæpe enim rerũ corrigit met9:pœna ãt inocẽtis sine ullo remedio correctiõis ẽ. Ioãnes itaq; nõ ẽ rept9 ab his quos direxerat Tit9:sed repti q sequebãt eũ paruuli uel mulieres ad duo millia fere iterfecti: tria millia aũt infirmæ ętatis:& sex ubi satietas necãdi captiuitati adiudicata sũt. Custodiã militarẽ ciuitati imptiuit. Itaq; Galilęa oĩs in ptãtẽ rõanã deducta. Nã & Tabirius mõs cui9 & altitudo trigita stadiorũ;uertex aũt ipse cãpestris. xx. A trib9 stadiis iacet pe

nuria aq̃ ab aliis desert9:ab aliis orata uẽia rõanis tradit9:licet uirtute quoq; & industria Placidi:cui id negocii a Vespasiãno cõmissum fuerat ois cõuenarũ turba dũ cedentẽ sequitur:& arte reuocantẽ gradũ perurgeret cãpi medio circũfusa:refugiũ amiserit: pestem inuenerit. Cap. v. ¶Hactenus circũuagari licuerit:dũ tẽpli sancti a maioribus cõditi & sacræ legis cõtagia refugiẽtes:circa alias urbes stulũ occupamus:sed tps est iã ut quæ Hierosolymis gesta sunt adoriamur nõ ingenio freti: sed ne patrię legi ueteriq; cultui nri doloris uideamus negasse ministeriũ:fuerit in illis licet umbra nõ ueritas:sed tñ umbra designat ueritatis uestigia. Habet. n. picturæ liniamẽta umbra fulgorẽ nõ habet:nec ad summã perfecta est summã:sed diligẽter ituẽtibus futura exprimit. & ideo minus delectat figura plus illicit gratia. Vnde placuit rerũ arbitro abolere uetera:noua cõdere:ut ueritatẽ seq̃rẽtur:qui p angustias infidelitatis imagines nõ seq̃bãtur. Cap. vi. ¶Fugiens ut supra diximus de galileę partibus Ioãnes:ad Hierosolymitanã urbem se cõtulit:& quasi quædã pestis ifecit aios cõpluriũ:qui ex diuersis regionibus principes flagitioꝝ eo quasi in sentinã cõfluxerant. Hoc. n. illi urbi maioris causa excidii fuit:quia qd̃ sceleribus suis deferebant perditi ut eo cõuenirent plæriq; ubi uel tutiores se fore crederent:uel insolẽtiores ad flagitia coacerbãda fidei deferre extimabãtur. Recipiebãtur undiq; passim:quasi pio tẽpli amore defensum uenirẽt. Hęc prima labes malorũ: Hinc oppressa est paucoꝝ mãsuetudo per plurimorũ insolentiã: Hinc itũ in cædes:cũ minus parceret alienus. Hinc cõspiratũ ut legis solẽnia negligerẽtur:sacerdotia a bonis ad improbos deriuarẽtur:q; hoibus nõ solũ a pio cultu sed ab ipsa legis cognitiõe peregrinis q; sanctũ esset ignorabatur. Vincti sunt primo regali genere uiri q resistebant:quo cæteri metu cederẽt. deinde necati. & ut flagitiũ uelaretur quos sine iudicio peremerãt missis in carcerẽ licariis cosdẽ afflicto crimine, pditionis iterẽptos emẽtiebãt. Pertracti ita q; uniuersi metu q; homines potẽtes atq; inoxii Antiphas:Lebias & Phoras tam facile oppssi forẽt:nec iã audebant resistere. Hinc eo pcessum:ut ignobiles atq; indignos substituerent sacerdotũ principes:ut qbus nulla emerẽdi honoris gratia suffragabat:li cõtra meritũ suum adepti sacerdotia ad oẽ nephas cõferentiũ arbitrio subiicerent:sed cum obuiarent sacerdotales uiri & maxime Ananus cæteris senior ne per gratiã donaret sũmi nois prõgatiua:sortito creari principẽ sacerdotũ expetiuit:in quo nihil gratiæ sed diuino iudicio cõmitti sortis euẽtus æstimaret:& reuera ptẽdebãt ueterem consuetudinẽ: qua substituẽdos in sacerdotii principatũ mos erat ad sortẽ uocari:Euidẽter aũt solutio nẽ legis operabãtur. Cũ. n. lex sacerdotalis successionis uiros ad sortẽ legeret:illi ad speciẽ de sacerdotalibus tribubus unũ Emachim noie psentẽ statuũt:& sortẽ agi pcipiũt. Tunc phanis quidã sorte exiit filius Samuelis incanus uir:cui nõ modo per pricipes sacerdotũ ducta successio nulla suppeditaret:sed ne ulla qdẽ sciẽtia muneris sacerdotalis eo q; rudi uacaret:& iõ qd esset princeps sacerdotũ incognitum hẽbat. Deniq; attracto ex agris & reluctãti quasi in scæna alia persona imponitur induit quoq; sacratũ ueteri more amictũ uestiũ. Docet in tpe qd eum facere oporteret. Ita fortis euẽtu exposita est neqtia seditiosoꝝ ut ad imperitũ & agrestẽ tanti sacerdotii functio deduceret. Sed illis ludibrio erat circũscriptio ueteris solẽnitatis sacerdotibus dolori:q; irridere legẽ a perditis flentes ingemiscebant. Ipsi tñ freti pietatis auctoritate & bonoꝝ indignatiõe cõgregant sese:& sup pturbatores irruũt. At illi cũ & causæ: & numero diffiderẽt ad templũ quasi in arcẽ cõfugientes uelut castꝝ quoddã sibi cõstituerũt ad repellendã irruẽtis populi multitudinẽ:ac primo añ fores tẽpli atq; i ipso uestibulo siti aduersum populũ pliabant. Si qs uulneratus fuerat iteriora tẽpli petebat. Illic sanguinẽ suũ infundẽs iterno limini & cruẽta pauimẽtis sautiosiora detergẽs ulcera:fibręq; patẽtis uulneris: uestibus

his quas nō liceret illis cōtingere fouebant. Bellū erat intra urbē: bellū iter ciues: bellū añ templū: ne hoc qdē reueriti latrones cū a populo instātius purgerent intra ipsum templū sese receperūt & clausere illico fores: Quo obiectu reuocatus est Ananus ne uideret bellū templo inferre: & sacratas religione maioꝝ prūpere fores tēpli. Reflexit ipetū plēbis & sex millia uiroꝝ in porticibus cōstituit: q muniti armis ptenderēt solliciti adhibētis custodiā. Paulatim tñ emolliuit aīum ut paci cōsulerēt: eo studio maxie ne tēplū sanguine ciuiū cōtaminaret: suaderet quoq; mittendā legationē pacis sequestrā ut bellū intestinū deponeret. Adscisciť Ioānes ad exequendā legationē: suspectæ fidei uir: & affectandæ potētię successus cupiditate sacramētū petiť. Nō abnuit ne dānū piurii pateret: si negauisset. Simulabat se plæbi fauere ut circumscriberet. Quid plura? Ingressus est de pace pauca pmittit: plura subtexit: ad belli incētiuū: dicēs noīe pacis bellū inuolutū: latere insidias: Ananū romanis urbē tradere: quo solēnitas ueterū dissolueret: leges abrogarentur: pcepta cōponēs ediuerso oīa: atq; inuidiā in principē sacerdotū referēs eoꝝ quę ipse meditaret. Callide ēt quos sciebat illoꝝ q cōclusi erāt esse plules & factionis principes incitabat: parere mortis formidine asserēs q; ipsis specialiter Ananus exitiū cōposuisset ueniſſe se: ut fraudē manifestaret. Mature subsidia quęrēda: prnusq; ab eis pœna reposceret. Quid plura? pacis medius bellū accēdit. Eliguntť q Idumeos ad plīū rogēt: genus mobile inqetū insolēs: prōptū ad discordias: reꝝ mutatōibus lętū: periculi ꝑprouidū: pceps ad plīū. Itaq; sine mora flexi ueniūt: cōgregantť .xx. millia uiroꝝ utpote nullis intēta terraꝝ cultibus: sed parata latrociniis. Nec latere potuit Ananū aduentus idumęoꝝ. Deniq; portā claudi iubet: ne cū tumultu ingrederentť: sed si fieri posset ueritatē cognoscerent: bello renūciarēt. Cap. vii. ¶Ascendētes itaq; principes sacerdotū muꝝ Idumeos de turre alloquebantť: maxio esse miraculo sibi q; tā cito irretiti mēdaciis cās quas nōdū cognouerāt: armis psequerentť: cū oportuerit eos prius disceptatores cē negotioꝝ q; belloꝝ & plīatores: & pcęteris merita cognoscere: q; arma sumere: & arma aduersum uiros sui generis: sui cultus: suę solēnitatis: nullis āplius irrogatū iniurię q; idumeis: q ad societatē flagitioꝝ tā grauiū cōcitarentur. Quid.n. aliud ab his nisi parricidiū aduersum ciues: sacrilegiū aduersus tēplū deposceretur? Non solere diuersa iter se studia diuersoq; mores cōuenire. Similitudo.n. morū facit uoluntatū societatē: & cognata studia sibi nectit. neq; simos hoies qui latrocinio sumptū exercerent suū: arrogasse sibi ut Idumeos sibi socios arcesserent: tm abhorrētes ab eoꝝ ꝓpposito a qbus rogarētur: ut illi patriæ suę bellū itulerint. uos uero obsecrauerint quasi alienā urbem defensum uenire. Nihil uobis cōe inoxiis cū pdonibus: nihil cōe sobriis cū se inebriātibus. Vtinā; uini esset illa ebrietas: & nō furoris. Qui ubi se flagitiis ingurgitarūt dissipādo propria successiones: eripiunt aliena & male parta nequs dissipant: deterius effundūt. Nullus rapiendi finis: qa nullus abliguriēdi modus. ubi se uino infuderint & ipleuerint ebrietate: Publicorū eructant crapulā negociorū: ut nostro rursus sanguine inebrientť: & sanctę illudāt religioni quæ uobis semp ueneratioi atq; reuerētię affuit. Fugite ergo cœtus parricidales & ausus sacrilegos destituite: descrite latronū cōciliabula. Vocati estis ad consortiū sceleris: uenitis ad remediū patriæ. Videmus ornatissimū populū quē uenire decuit publico rogatū cōsilio: ut urbi iudęoꝝ pstantissimę: quę totusi gētis metropolis habeat aduersū hostes auxilio foret. Sed & si nos defuimus petitioi dū pacē spauimus: & fatigare uos ꝑpere noluimus: q excitatoribus belli pacē offerebāus: tñ uos quasi diuino arbitrio ucneritis cōsulite in mediū: & exhibete partis utriusq; arbitros. Quęrite unde cœperūt exordia tumultus: q cecinerit quietę urbi classicū: q effuderint pstātissimoꝝ ciuiū sanguinē quibus auctoribus pœna exacta de indēnatis sit: q nobis in rōanos exitio fuerint: aduer

sum illos bellū parabamus: & hos iam hostes patiebamur: quorū igitur cū romanis suspecta gratia eoꝝ q romanos uindicāt an eoꝝ q rōanos repellūt. Grauiora hęc certe nobis q; romanorū prœlia: ab illis enim pro libertate morimur: ab istis quasi ꝑ scelere iugulamur. Simulantť inoxii criminū ꝓditionis & post mortē calumina cōponiť: cū cognitio pœnā ꝓcuire soleat nō pœna cognitionē. Quid.n. ꝓdest defuncto absolui: cū iudicio ia nihil debeat. Suscepimus tñ ēt fortē huiusmodi ut post necē de inocētia quęrať: & libēter apud uos quoq; cām agimus nostrę defunctorūq; integritatis q statis armati pro aduersarius ita nulla argumēta calūniantibus suppetūt: ut apud uos quoq; grauiorē cām habeant q tā cito credidistis. bonus enim iudex circūscriptū se esse mēdaciis dolet in eo est fallenti infestior q; appetitor. Quod temere seipulsum: ut falsis crederet ulciscēdū arbitraťť. Igitur nobis itegrū examē reseruate: & colligite ueritatē nō ex cōtextione uerboꝝ sed ex serie negotioꝝ. Primū oīum cur romanis ꝓderemus patriā quos potuimus & nō lacessere & forte oportuit fieri: ut nō excitaremus uniuersarū uictores gentiū: sed hoc nō est iā ꝑsentiū partiū deliberare. Superioris fuit tēporis eligere qd sequeremur: nūc oportet ꝑ libertate occūbere. Pręstat enim ꝑ patria mori: Cōmodius fuit ante tēplū pacē morti ꝓferre: Sed qa bellū in ceruicibus: multi iā ex fratribus capti: alii necati: dolor ex mortuis: gemit9 ex reuictis: eligēda magis libera mors q; uita captiuitatis. Supplicit tñ morituris falsi criminis abolere infamiā proditiōis. Apud uos Idumaei cām agimus: ꝓdant cō cii: deducātur in mediū nūcioꝝ interpretes. Si tenēt: indices prodāt. Si nō tenēt: qd accusant & uanis insimulāt suspitiōibus: quas ipsi sibi cōposuerint? nō debent arguere: qd nō possunt ꝑbare. Sed qa accusare nō audent: dissipare ꝑ uulgus desiderant: & ideo ad bellū ꝑsiliunt ne in iudiciū uocentť. In bello enim cōtentus furoris ē: in pace ueritatis examinatio. Adsumus en primi suppliciis nos spōtanei offerimus: si tñ aliquis accusator ꝑdeat. Aut si in populū inuidia torquetť: quęrite diligētius qd consilii fuerit in cœtu publico. Nōne ut bello instructa pararētur agmia: aut pro libertate unusquisq; patriā iuuaret? Aduersum ipsos certe latrōes qd deliberatū fuerat nisi ut pax cōueniret. Exasperauerat publicā indignationē dolor singuloꝝ: inocētū sanguis: multoꝝ gemitus: paternorū statutoꝝ ꝓuaricatio. increpuit gemitus uniuersoꝝ: qa unusquisq; sibi similia ptimescebat. Ad indigniſſimos sacerdotia deferebātur: peti cœperūt uocibus. illi lapidibus plębē cędere: telis necare. Exarsit publicus dolor. illi in tēplū latronū sibi receptacula cōstituerūt. Itaq; pacis locus reuerēdus ēt gētibus & domicilii sanctitatis factū est ꝓdonū cōciliabulū: & quo ex oībus terrarū partibus cōfluebatur ad cultū festæ celebritatis: ibi nūc stabula quædā ferarū sunt: humano cruore madētia: licet uobis hęc quęrere: uel armatis sine lege belli. Tñ fuit plærūq; inter arma iudiciū: & iusticia deposuit belli instrumēta: cōpescuit turbas equitatis sentētia. Potestis hęc arma ad defensionē uobis cōuertere quę sumpsistis ad euersionē: Licet ēt itroire sine armis. audire & pcūctari oīa. Si qd remissum aduersū hostē repitis ꝓditionē putate. Q d si neq; uidices uos neq; arbitros exhibere uultis: qd miramini si portæ armatis nō aperiunť? Nō istę aduersū cognatos sed aduersus arma clausę sūt. Bellū deponite: & porte patebunt. Cap. viii. ¶Hæc ubi sacerdotes locuti sunt & maxime Ioānes cæteris senior post Ananū, tm qui secūdo loco fungebatur: indignātibus Idumeis q; nō cōtinuo urbe recepti forēt. Simon unus de ducibus idumeoꝝ minime inqt miꝝ si aduersi ciues sequiūt: & clausos tenēt qui nationi socię portas clausere: & nō patiūtur cōsortes & participes suos ingredi: nobis de muro loquūtur: & quasi aduersarios muris repellūt quos amicos habebāt? Quis dubitet q; parent suscipere romanos & forte coronare portas qñ illi ingredientur? quę maior iniuria? Patere nēpe oībus hoibus ista ciuitas solet cā cultus & obseruātię: nobis solis in

tercluditur quasi hostibus soli abdicamur.soli repellimur . Simulāt se nostrū petere iudi cium:quos ne limine qdē dignos urbis putarūt.Lateāt quæ aduersum eos gesserūt : no strę iniurię testes & iudices sumus . Aduertimus qd clausi patiant : qñ nos arma iube mur deponere.Et credibile esse pt:qd eoꝝ expectes sniam quoꝝ suspecta est fides. Festi nemus itaq; eripere clausos:qbus templū carcer est factū: ne seruent usq; ad aduentum exercitus romani & captiui tradant Vespasiano.auferamus a tēplo obsidionē.custodes deterrimos remoueamus q neminē uel ad purgandā aluū egredi sinūt . Si qs inferre cibū clausis desiderat ꝓhibetur:si quis exire ad mortē rapitur.crimē factū est cultus re ligionis. Cap. ix. ¶Hæc audiēs cessit Ioānes cōsiderans auersa dei uoluntate frustra sese obniti:qñquidē domi foriſq; hostilia streperēt agmina: & gemina expte ciui tas oppugnaret .Fremebāt Idumei q; excluderētur.Machinabātur in tēplo siti : qūo iū gerent idumeis.Hos angebat metus:ne idumei añ effectū abirēt:illis extorquebat pu dor ꝓpositū regrediendi. Etiā pœne obreseprat diffidētia cū subito nocte oritur ꝓcella intolerabilis:tēpestas atra:fremūt uenti:cœlū inhorrescit: uis imbriū multa iusunditur: terribiles choruscationes:tonitrua imania : terrarū mugitus ut soluī mūdus æstimaret . Quis crederet plus nouasse istud intra urbē positis q extra urbē degentibus: cū utiq; hi tectis munitiforēt:illi obiecti ad imbres:sed amplius terruit iniurię metus:q; ipsa iniuria Deniq; illi q nulla habebāt refugia tectoꝝ:clypeis sese tegebāt manētes in officio : nec dilabētes isti circa domos suas : q; qsq; dispersi locū dederūt:ut ab his q intra templū erāt portæ aperirētur:Anceps tñ & diuersa populi sententia: Alii deū summū indignātē idu meis tēpestates mouisse arbitrabātur:q; aduersum participes suos armati uenerūt.Ana nus & ꝓfundiora senioꝝ ingenia coniectabāt idumeos iniuria sui amplius excitari in so cioꝝ ꝓniciē.Deniq; sollicitior cæteris noctibus Ananus illa nocte nō fatigatione corpo ris:sed animi magis despatione ac resolutiōe cessit rebus aduersum se fluctuantibus & mili tantibus in excidiū suū mundi ꝓcellis.nec requiescendas putauit custodias : quasi daret au ctoritatē dilabendi quo cuiq; esset snia.Quā occasionē nacti q in tēplū refugerant:sur gentes secuerūt uectes portaꝝ:.Cooperatus est illis fragor cœli ut ferarū sonus nō audi retur:& tumultus egredientiū.Deinde uenientes ad muꝝ, portā q; uicina erat idumeoꝝ cœtib⁹ reseruere.Vltimus ille dies uniuerso populo fuisset:si nō ad templū priusq; in ur bis signū dirigendū putassent.Sed qa metuētes sibi q intra templū clausi tenebātur:ne cognito ingressu idumeoꝝ in ipsos circūfusę plębis impetus fieret:ut uindictā morituri exposcerēt:rogauerūt ut ipsi primitus cladi eximerētur:tunc postea liberatis ipsis & cō iunctis uiribus in populū effunderent . Deflere ad eos q legatos miserant oratū auxilia saluti simul ut insperatę merces irruptōis auctoribus eius hoc munere potissimū repen deret .Quod ubi ꝓcessit ex suia simul oēs a tēplo quasi quodā castro effusi extēta acie quoscūq; repererāt dormientes:alios perterritos:alios totis cædebāt uiis.Nihil ꝓderāt pces nil lachrymę:nil insigna honoris:nulloꝝ meritorū gratia:oēs passim iugulabant Deniq; uidentes bestialē in psequentibus imanitatē q; nulli parceret :ipsi sese illaquea bant miserabiliore ut mihi uidet exitu:q; si ab hoste perimerētur:qa uolūtaria mors ima nitati ascribit :informis laquei nodus ēt probo dat .Sed qs consilio locus ubi tātus erat metus supplicioꝝ:cū metueret unusq;sq; nō mortē:sed cruciat⁹ ante mortē:qbus mors remedio foret:Redundabat undiq; sanguis & maxime circa templum: qa ibi cōgrega ti erant q clausos custodiebāt.Reperta deniq; illo die cęsorū.viii.millia quingēti uiri.In de cōuersi ad urbē sicut gregē quēdā pecorū : ita hoies quoscūq; obuios habuere inter mebāt.Erat miserabile spectaculū:intra urbē oibus ante reuerendā bellū geri : pernicię iniustā pauperibus ac debilibus inferri.Sane iuuenes ac ualidiores in carcerē retrudebā

tur: quos factioni idoneos arbitrabātur.Sed magna uirtute plęriq; oia supplicia male bant subire q; ut pditis sociarent .Nec modus ullus : nec pudor.ita furebat rabies imani tatis. Post ubi defuere uisi ꝓcessu tpis cās sibi simulare cœperūt perimendoꝝ quo ad iudicia reos ducerēt nō ut reprreretur iustitia : sed ut crudelitas excitaretur. Cap. x. ¶Erat in ciuitate Zacharias q odisset improbos:nec se miscereret flagitiosis : diues opū quaꝝ illi abūdantiā uel ad dissoluendā factionē suā efficacē opinabant : uel ad prędā si bi uberē.hunc ꝓditionis crimine accersendū putarūt . At ille ab huiusmodi integer con scientia:adesse sibi cœpit cū libertate:ut nō solū dilueret obiecta:uerūetiā reos ipsos ma ximoꝝ astrueret flagitiorū:apud septuaginta uiros dicebat negociū . Absoluūt oēs qa nihil qd affine esset sceleri ꝓferebat .Verū illi irruētes & ipsum pcipitant in ꝓfundū:& perturbāt iudices:nō solū cū iniuria:sed ēt cū piculo:ut eoꝝ exēplo cęteri in reliquū ca uerent cōstantiā in iudicādo aduersa coꝝ uolūtate assumere . Rursus tñ nequis absolue retur:ipsi irarū suaꝝ exequutores quos libitū erat sine iudicio necabāt.Cęsus Gorgō uir gratus & amabilis . Niger quoq; Paragites qui inter ꝓpugnatores Iudeæ adtuendā rei summā fuerat electus bellator uir:ut ēt uulnerū cicatricibus uirtutis insignia pferret : ra pitur ad mortē:& cū se extra urbē duci uideret : nō iam ꝓ uita:sed ꝓ sepultura cœpit ro gare.Ac ne huius qdē tam miserabilis petitionis respōsum accepit cōueniens misericor diæ fingebātur calūnię.Si quis se redimebat inocēs erat:qui nō offerebat pecuniā: tanq; reus feriebatur. Cap. xi. ¶Dum hæc Hierosolymis agunt :Vespasianus interea partes alias gentis iudęæ debellabat.Peruenit ad eū qua seditio esset Hierosolymis : qs domesticis plis neces sibi ipsi irrogauisset:quę supplicia ciuiū exacta a ciuibus : hortari plerisq; ut eo pgeret:ne qd triūpho Romano & suæ gloriæ deceperet . At ille modera tus & ꝓuidus uir q nō id quod ex usu uulgi ad cōmodū existimaret:sed quod altiore cō silio rei sūmę cōducere arbitraret :referre illa suadentibus cœpit.Nō semp pliis iuuari rē pu.sed plęriq; ēt armis depositis laudē parari:& debitū patrię solui .Quid interest qūo uincat hostis : nostro ne an suo ferro:nisi q; suo sine Romana iuidia ꝓsternit . Non.n. possunt de nobis queri:cū seipsi cōsauti auerint.Simul q; iusta nobis bella mouerint signi ficant:qñ nec sibi parcūt.Vindictā hāc de cœlo uideri : ut furore insaniant q Romanos lacessiuerint.Sed siqs derogari aliqd glorię nrę asserit: cognoscat ꝓpōderare sæpe reme dium cū silentio:q; pliū cū piculo. Deniq; noster Maximus cūctando magis fregit Hā nibalē q; pliando.Etsi Scipiones subegerūt Aphricā : tñ cōis bellos cū multis uictoria: Maximo soli datū:q; cūctādo restituerit rēp.Plus itaq; est seruasse Romanū imperiū q; propagasse.Aequemus tñ merita uirtutū.Nō minora utriq; in ipso bello sapientię cōmē ta sunt:q; insignia fortitudinis.Pereāt ergo suis armis:nihil laudis diminuitur:& plurimū uictoriæ nrę adiūgit .Nesciūt suos seruare:qbus nos parcimus.Quid q; si iminere cœpi mus:fortasse iterse resipiscāt:atq; in gratiā redeāt:' Quod nō uereor:sed aduersus uestrā sniam ꝓfero:aut si ꝑmaneat seditio uideātur ipsi sese expugnasse : nihil Romanū egisse exercitū:manus nostrę ociosę fuisse:uictoriā nō uirtute nostra:sed hostili internitiōe in ter separatā.Itaq; hoc prudentius cōsiliū ut absentibus nobis sęuiant in exitiū sui:ne qs putet eos nostris magis suis q; exercitos factionibus. Tunc melius appropinquabimus: ubi uictor supfuerit q nro accedat triūpho.Certe ueniāt ad nos q; fugiūt suos: inueniant apud nos salutē sibi:quos suoꝝ pestis exagitauerit. Cap. xii. ¶Nec fefellit opi nio Vespasianū.Nā qui poterāt pcio se redimere ut dimitterent : ad Romanos cōfugie bant.Repleta erant dilabentiū strata uiaꝝ oia:oēs semitę.Relaxabant diuites : paupe res interficiebātur:qbus pecunia deerat ad redemptionē.Multi ēt extra urbē insidias & latrocinia ptimescebant:& maxie inopes qbus comitatus deerat.Pari itaq; foris & do-

mí ꝓposito sibi periculo utroq; pnicioso. Plęrisq; tñ patrii spe sepulchri: mors apud suos tolerabilior ęstimabatur. Cap: xiii. ¶Vbi strage maxia populoꝝ metus in oēs sparsus: subditos factioni fecit uniuersos nō cōtentus cōem cum principibus exercere factionis Ioānes potentiā: tyrānidē affectare occepit: & parē indignabaᷣ destruere. Itaq; alioꝝ statuta: nihil nisi qđ sibi libitū foret ratū habere: paulatimq; sibi ascisc̄ere stipatores: artifex dolo quos uellet & fraude circūuenire: obligare pecunia: terrere potētia: qbus artibus plurimos associauerat. Rursus nō deerant q uel periculo studio seruitiū detractarent. cū p̄sertim dñatione assueti tolerare seruitutē neqrent. Decernebāt itaq; in una urbe tria genera exitialiū calamitatū tyrānides: bellū: seditio: quaꝝ unaquæq; nō unā: sed plurimas urbes deleret. Ex tribus tñ leuius bellū erat: & iustus hostis tyrāno aut factione tolerabilior uidebaᷣ. Accesslit his quartū genus sicariorū: q occupatā tyrānicis motibus aut seditionis tumultibus urbē uidentes: uicina oīa populabanᷣ: & asportabāt oīa. Mulieres & paruulos qui laborē itineris uel sexus uel ętatis infirmitate: ꝓpeti nō poterant neci dabant. Septingenti itaq; numero perēpti: cōuectatū in castella frumentū. Irruebāt agris: urbibus: templis: p̄das agebāt: necandorū occasio nō p̄termittebaᷣ: agmi nis specie latrociniū excitabant plures q̄usus habebat latrocinādi. Latrocinii sæuitia bellū aceruabant sine uenia deditionis: aut susceptionis indulgētia. Cap. xiiii. ¶Rogatur itaq; Vespasianus ut ad remediū ueniat: a quo excidiū metuebaᷣ. Cōtendit Gadaram: ubi opulenti plurimi: q patrimonii sui cā magis magisq; latronū insidias & incursus ꝓtimescebant: & iō ad Vespasianū occulte miserāt ut ad se appropinquaret: quo ciuitas a latronibus erueretur. Affuit exercitus Romanus: quē uidētes Gadarenses cōfugiendi uotū habebant: sed qua uia inexitiabile sibi afforet nō reperiebāt: ne in discedētes insurgeret factio: atq; uniuersos deleret. Nō p̄teriit tñ legatiōe Gadarensiū inuitatū Vespasianū: eiusq; legationis consciū: utpote urbis primorē noīe Dolosum quē capientes interemerūt: atq; ulti iniuriā: egressiq; urbē in abdita & munitiora sese cōtulerūt. Gadara Romanis tradita cū ingēti plausu susceptus est Vespasianus. Is cōtinuo ad persequēdos q refugerant Placidū direxit: ipse reuertit in Cęsareā. Cap. xv. ¶Placidus p̄missis quingētis equitibus fugientes secutus: coegit eos in uicū q ꝓximus erat cōcedere. in quo electoꝝ pube iuuenū reperta: audaciā sumpsere ut insurgerēt in Romanos. Quæ res illis maximæ cladi fuit. Nā circūfusis equitibus a uico excluſi: sine ullo cędebanᷣ impedimento. Et dū alii referti sese reciperēt: ante limina portaꝝ trucidabātur. Cęsorū caduaeribus aggregata moles adęquauerat muroꝝ altitudinē. Romani alios sagittis figebāt: alios sauciabāt diuersis missilibus: ad postremū castellū expugnauere: ibiq; oēs nisi quibus elabendi facultas fuit interfecti. Alii fugientes ingentē famā Rōanæ uirtutis suis sermonibus exagerabāt: maiora sibi q̄ hominū uisa corpora. nullā resistendi cuiq; aduersū inuictos fiduciā. Vnde pterriti oēs fugere illico: nec solū uicina & finitima: sed Hiericho urbs quę ꝓpter incolę multitudinis agmina: spē cæteroꝝ fouebat: relinquebātur. Placidus rebus ex snia fluentibus: eos quoq; per eqtes insectatus: alios palātes sternit usq; ad flumē Iordanē: maximū quoq; numerū ad ripā fluminis repperit ipeditū trāsitu: q; tūc forte p̄dictus amnis imbribus auctus: aut resolutis niuibus intumuerat. At illi ubi Romanos adesse uiderūt: parant sese: & ad fluminis orā stipant. Necessitas intercluso fugę subsidio: remediū in manus uertit: & impetu facto multi supra pauciores equites arietantur: illi arte nota & ueteri militię more inter equitātes dissecare hostiū cuneū: dissoluere globos: fessos urgere: cędētes sequi cœpere. hic alii ferro hostiū alii suo: q; cōferti in unū atq; in se relisi incurrerant, interficiebātur. Alii in flumē ruebant: q ipsa sui ruina: & alius alio impliciti demergebātur. Plęriq; ēt æstimātes q; possen t p̄tergredi: sese fluuio dabant. Quos paululū ꝓgressos sorbebat gurgitū uis: aut fluminis ictus abripiebat. Et si qui natādi usu sup aquas ꝓcesserāt: ac fluentis subter labentibus se suspenderāt: aut arborū ramis impediti q fluuio deducebātur: aut ipsi caudicibus oppᷣsi: aiam ponebāt in flumine. Sæpe ēt nādi indoctus: ubi natantē appᷣhēdisset: tenebat ut ipse pariter euaderet: & astrictū brachiis defatigabat: donec uterq; mersus alter alteri exitio foret. Ac si q forte secūdo amne decurrēs euasurus ęstimareᷣ: irruebaᷣ sagittis: aut subito resupinus cessantibus brachioꝝ remigiis iteribat. Fuere ēt q natare nescii: dū expertē doloris mortem reqrūt: edito riparū thoro in fluuiū se excuterēt uolūtarii: alii arenoso ingressi littore merso uestigio deprimerētur. Plęriq; ēt saxoꝝ teretiū lubrico ac uadosis offensi locis instabili fluctuātes gradu fluētis sequētibus obruebātur. Cęsa ferro tredecim milia. Innumerabilis aūt multitudo fluuio cōsumpta: p̄da ingēs de ouiū gregibus: & camelorū atq; asinoꝝ: & boū parta: Quæ licet strages hoium maxia fuerit: tū uero maior æstimabatur: qa nō solū regio oīs repleta erat cadaueribus hūanis: cū dispersi ac palantes qbus cunq; in locis cōp̄hensi fuerāt interimerentᷣ: uerū etiā ut Iordanis ipse defunctoꝝ corporibus obstructus: cursus ꝓprios dirigere nō posset: Asphaltius quoq; lacus cruore & uisceribus defunctoꝝ mutaret naturæ suę speciē: in quē oīa quæcūq; Iordanis extraxerat inuchebantᷣ. Deniq; nonaginta duo milia & ducenti illa die Iudæoꝝ perisse æstimati: a qngentis tm̄modo eqtibus: & tribus milibus exercitus pedestris. Progressus quoq; ad ulteriora Placidus: Abilā: & Iuliadē: & Betesmō: & oēs uicos loci ipsius usq; ad Asphaltiū lacū Romano impio restituit. Scaphis quoq; imposuit milites: a qbus uniuersi qui in lacū memoratū confugerant: extinguerentᷣ. Cap. xvi. ¶Itaq; & hæc oīa usq; Macherōtē recepta: Vespasianus tñ tempus p̄lii opperiebaᷣ: quo Metropolim totius Iudęę exercitu Romano adoriretᷣ: inter quæ occupato rebus sibi creditis: motus noui ex Gallicanis partibus insinuātur: q; a Nerone potentes quidā Romanæ militiæ uiri desciuissent. Quo compto cupiens intestina bella ac sūmæ rei: totiusq; Romani imperii periculū: cōfecto in oriente bello: tumultu leuare: ut reꝝ secundaꝝ nunciis motus oēs Italiæ uel cōprimeret: uel p̄ueniret: ubi primū sæua hyems tempata ueris principio: cum maiore parte exercitus de Cęsarea iter mouit. Excepit eum Antipatri nomine ciuitas appellata. Inde ꝓcedens exurebat uicos: necabat eos quos reperiebat alienos: ac maxime Idumęisquæcūq; offenderat depopulabaᷣ: q; ingetū genus hoium potius bells q̄ ocio uel quieti amicū foret. Duos quoq; Idumææ uicos Lygarū & Capartorē: corūq; incolas cōp̄hendēs: maxima strage labefactauit. Siquidē supra decē milia uiroꝝ peremit: mille captiuos abduxit: reliquū uulgus expulit: ut ibi cōstitueret manū suoꝝ: qa montana locorū regionis eius latrociniis infestabanᷣ. Ipse cū exercitu Amathū repetit: quę de aqs calidis uocabulū sumpsit: q; aquaꝝ uapor Syro sermone amathus appellari fertᷣ. Thermæ ergo græce dicitur: eo q; calidū fontē habeat intra muros. Deinde per Samariā iuxta Neapolim Hierico cōtendit: ubi occurit ei Traianus multā manū agens: ex his qultra Iordanē siti: per ea regionis populi in ditionē Romanā uicti reuerterāt. Nuncio itaq; aduenientis Rōani exercitus: plęriq; ex urbe Hierico: q; eā intutā uiderant: in mōtana Hierosolymitanæ regionis sese contulerāt. Residentiū turba oīs cōsumitur. Neq; n. difficile fuit urbē properato capi: que nec naturali fulta esset munime: & a suis esset dilabentibus deserta ac destituta. Vrbs condita in campo: cui supereminet mons diffusior: & nudus gignentiū. Nāq; secundū septētrionalē plagā usq; ad Scythopolis urbis terrā extenditur: ex parte meridiana usq; ad regionē Sodomitanā. & Asphaltios fines diffusus hētur. Aegrū aūt & ieiunum solū: & iō desertū ab incolis: q; sine ullo usu esset cultoribus naturali sterilitate. Aduersus huic mons supra Iordanē cuius a Iuliade & plaga se

ptentrionali assurgit:ipse aũt ptendit in meridianũ usq; ad Sobaros Arabię Petreæ con terminos:ubi ẽt mons est usu ueterũ ferreus nũcupatus . Inter hos duos montes cãpus iacet:quẽ propter magnitudinẽ q; in multa spatia porrigat : ueteri usu incolæ Magnũ appellauerũt:cuius lõgitudo triginta & ducẽtoꝝ stadiorũ:latitudo centũ uiginti. Exor dium a uico Genubari:finis usq; ad Asphaltiũ lacũ. Iordanis eũ medius intersecat cam pum:nõ solũ inoffensa: sed ẽt adiũcta gratia uiridãtibus ripis fluminis alluuione:& suc cedentibns Asphaltio & Tiberiade unius fontis:& utroq; diuersæ qualitatis lacu.Nãq; alterius aquę sapor salsus & sterilis usus : Tiberiadis aũt dulcis atq; genitalis . Sane in diebus ęstatis imodicus per spatia cãpi exæstuat uapor:unde coalescẽte uitio nimię ficcitatis:atq; humi arido corrupto aer miserandas accolis cõficit ægritudines . Arida sunt enim oĩa p̃ter oras fluminis.Deniq; in remotioribus ęgrescit & fructus arborũ.Si quidẽ & copia uberior:& fructus palmaꝝ opimior est:qui supra ripas Iordãis fluminis gigni tur:alius longe exilior. Cap. xvii. ¶Est ẽt iuxta Hiericó urbẽ fons abũdãs : atq; idem uberior ad potũ: pinguior ad irrigandũ:quẽ Iesus Naue natione Hebręus manu ualidus primũ genti eripuit chananeoꝝ.Is in principio corruptior habitus ac sterilis ad generandũ:potãtibus & usui parũ salubris.Vnde rogatus ab incolis Heliseus ꝓpheta: idemq; Helię discipulus:& tanto successor nequaq̃ indignus magistro:ut hospitalitatis suę mercedẽ relinqueret:quos uisitauerat locis:& corruptelã aquaꝝ leuaret: remediũ de dit:sicut regnoꝝ uetus scriptura edocet:p̃cipiens uas fictile cum sale deferri sibi . Quod accipiens deiecit in fontẽ sal:& dixit.Sanaui aquas & nõ erit in his moriẽs: neq; sterilis ab eis:& sanatę sunt aquæ secũdũ uerbũ inquit Helisei ꝓphetæ . Ex illa itaq; benedicti salis infusione tẽperatę aquę:reseratąq; ora fontis.sanctificati sunt aquaꝝ meatus:ut dul ciores potus uenarũ scaturigo effunderet:& oĩs illa dulcesceret aquarũ amaritudo : ube triores fructus terra daret . Generandę quoq; sobolis opima successio largã posteritatis copiã subministraret:nec deficeret genitalis aqua:cũ diuina gratia pro iustorũ fidelibus studiis tanti ꝓphetæ benedictionibus aspirauisset . Cõuertit itaq; naturã aquarũ ad pre ces ꝓphetæ cęlestis oraculi resultatio:cõtinuoq; sterilitatẽ depulit : fœcũditatẽ infudit. Cœpere illic crebescere generationes hoĩum:fructus terrarũ:succusq; aquaꝝ ante ici unus & amarus internecare solitus fata:tristiaq; bibentiũ ora torquere:fertilitatẽ solo:po tantibus suauitatẽ infundere:ut si breuiter culta cõtingat:plus ꝓfit q̃ ubi diutius irriga uerit.Est enim noua gratia:ut ꝓfectus redũdantior sit ubi usus minor.& ubi amplius q̃ q̃ usus fuerit:ibi minor fructus sit. eoq; plus cęteris fontibus rigat : quia uel exiguũ eius abundat ad ubertatẽ:Deniq; campus eũ circũiacet septuaginta stadiorũ in longitudinẽ uiginti in latitudinẽ patens.In eo mirabilẽ hortoꝝ gratiã cernas:uaria palmarũ genera tantãq; dactiloꝝ dulcedinẽ:ut mella defluere spectes haud cęteris iferiora.Sunt ẽt illic p̃stantissimi apũ fœtus.Nec mirũ ubi tã diuersis inhalantes floribus padisi suaues fun dunt odores.Illic opobalsamũ gignitur.Quod ideo cum adiectione significauimus: qa agricolæ cortice tenus uirgulas incidũt:eas in quibus balsama gignant:ut per illas ca uernas paulatim distillãs humor se colligat.Cauerna aũt græco noĩe ope dicit. Illic cy preũ:illic mirobalanũ nasci ferũt.& alia istiusmodi:quę aliis locis haud quaq̃ reperiunt Aqua ut cætera fontiũ : illic tñ p̃stantius æstate frigida:hyeme tepens. Aer mollior:ut summa hyeme lineis incolæ exuuiis utant idumęoꝝ. Cap.xviii. ¶Nunc Asphaltii lacus qualitatẽ spectemus.Melius est enim in locoꝝ uetoꝝ descriptionibus : uel cęteroꝝ elementoꝝ miraculo:q̃ in Iudęoꝝ seditionibus:uel stilũ occupare. Siquidẽ ista flagitio mentẽ exasperant:illa demulcent aĩum dum recensent : & ad ueteris historię re uocant cognitionẽ.Nobis aũt quibus incultius ingeniũ est, cordi est patrũ ex Aegypto

regredientiũ:usq; in terrã repromissionis repetere uestigia:ut si cui forte nostra in manus ueniant:nõ nostra legat:seu patrũ relegat.Dulce est enim maiorũ interuersari habitacu la:& ueterũ dicta factaq; recensere memoria:atq; eoꝝ inhærere gratię.Sed iam siue na turã:siue qualitatẽ aquaꝝ exprimamus:ne noster quoq; in eo lacu ꝓficiat stilus ex quo oĩa quęcũq; mergenda putaueris:uiuentia tñ resilire opinio est.Et quis uchementer alli sa:statim excuti:aqua ipse amara & sterilis:nihil recipiens generũ uiuentiũ.Deniq; neq; pisces:neq; assuetas aquis & lętas mergendi usu patit aues.Lucernã accensam ferẽ aqs supernatare sine ulla cõuersione extincto demergi lumine. Et q̃uis demersum arte q; ui uat difficile in ꝓfundo hærere.Deniq; Vespasianũ ferunt ꝑcepisse nandi ignaros reuin ctis manibus in ꝓfundũ deiici:eosq; oẽs illico supnatasse:quasi spiritu quodã uenti leua tos:& ad superiora ui magna repulsos resiliisse . Multa fabulosa de hoc lacu plęriq; ęsti mauerũt:quæ nobis inexpertis ueritatẽ rei promere nunq̃ consiliũ fuit . Mutare ẽt ter in die colorẽ aquę:& ad radios solis uarie refulgere nõ placuit pro uero locare:cũ sit ipsius aqua lacus obscurior cæteris aquis:& quasi adustę p̃ferens similitudinẽ . Certe si ad ra dium solis & ipsa resplẽdeat:nihil nouũ & quasi pro miraculo promendũ:cũ hoc cõe sit aqs oĩbus . Vagari sup aquas bituminis glebas certũ est atro liquore:quas scaphis ap propinquãtes colligunt:qbus id muneris est hærere sibi ferẽt bitumẽ: ut ferro haud qua q̃uel alia p̃acuta metalli specie recidat. Sanguini sane cedit mulierũ : quo menstrua sol uentes leuari ferunt. Cuius attactu uel ruina ut allegant quibus experiendi usus fuit:in terrũpi prodit:utilis aũt ad cõpagem nauium fert :& corporibus hoĩum salubris admix ta medicamentis. Lõgitudo lacus eius usq; ad Zoaros Arabię dirigit: stadiis quingen tis octoginta:latitudo in stadiis centũ quinquaginta:usq; ad uicina Sodomoꝝ:qui quõ dam uberrimã regionẽ inhabitant:abundanté fructibus:distinctã quoq; urbibus splen didissimis.Nunc aũt ea locoꝝ deserta:atq; exusta sunt incendio.Nã cũ oĩa illis deus suo cõtulisset munere:arua frugũ feracia:& uineis cæterisq; fructuosis arboribus rus cõsitũ: ingrati nec præ oculis habentes potentiã dei sũmi:quasi nõ oĩa cerneret: oĩa ꝓspectaret flagitia.Nihilq; esset qd illum latere:aut p̃terire posset:ita intẽperan tiæ suę ꝓbris misce re uniuersa:ac polluere cœpere : quibus diuinã traxere offensam:& pro scelęoꝝ precio:de cœlo descendit ignis q regionẽ illã exureret.Quinq; itaq; urbes incensæ : quaꝝ umbra quędã & species in fauillis uidet . At cere terræ ardent aquę in qbus cœlestis ignis reli quię recognoscunt:atq; adhuc manent.Spectes illic ad speciẽ poma uiridantia: forma tos uuaꝝ racemos:ut edendi generent spectantibus cupiditatẽ.Si carpas:fathiscũt ac re soluunt in cinerẽ:fumũq; excitant:quasi adhuc ardeãt. Hæc propter supplicia impioꝝ de Sodomitano territorio cõperta silentio obducere nõ oportuit.His enim decursis re munerationẽ piis fore dubitari non potest. Cap . xviiii. ¶Vespasianus itaq; ꝓxi ma quęq; Hierosolymitanæ urbis castella uel urbiũ munimẽta distributo exercitus Ro mani uel socioꝝ subsidio replebat:ut aduersa sibi oĩa cognoscerẽt:q̃ añ cõspiratura secũ ad bellũ cõtra Romanos gerendũ arbitrabant. Nihilominus Lucio Annio Geresam de stinato:infidiis urbẽ cepit:mille ẽt iuuenes interfecit: quibus p̃uentis exempta est fuga. Captiui abducti plurimi : atq; uniuersa eorũ patrimonia a militibus inuasa . Præcepto ducis possessiones quę repertę fuerãt exurebãtur:rapinæ exercebãtur licẽtia . Vastabãt Romani mõtana atq; cãpestria : qbus Hierosolymitana ciuitas circũfusa belloundiq; ardebat.Nec feriati erãt Hierosolymitani a suorũ sensu periculorũ: quibus oẽs interclu si erant exitus:ne qs fuga periculo eximeret. Intus malũ intestinũ:foris clausa oĩa:neq; manendi uolũtas:neq; fugiẽdi erat copia.Et si qui e Romanis ueniã transfugio speraue rant:a suis egredi ꝓhibebantur. Cap .xx. ¶Regressus erat Vespasinus in urbẽ

Cęsareã: ut inde collectis oĩbus uiribus adoriret Hierosolymitanę urbis obsidionẽ. Nũ ciusq; aduenit cælũ Neronẽ tertiodecimo exacto impii sui ãno: cũ iã de ãno sequẽti octa uũ diẽ degeret. Dignꝰ ea pœna q nõ solũ fidẽ sacrilegio: pietatẽ pricidio: pudicitiã icesto uiolaucrat: sed ipsam quoq; potestatẽ Romani ĩperii: cuius uel officia uel negocia ĩpro bissimis libertorũ cõmiserat. Cũ enim ipse nulli fidẽ seruaret: oẽs suspectos habebat. Et ideo neqssimis se Nimphidio & Gemellino p̃cipuę credendũ putauit: quos uilis condi tio obnoxios fecerat. Sed & ipsi exẽplũ crudelitatis eius aliqñ exhorruere. Et qa chanssi mos sibi quosq; interemerat: cauendũ in se rati p̃uenire uoluerũt qd̃ metuebãt. Itaq; fa cta cũ cęteris cõspiratione: parricidã deserũt. Cui enim parciturus æstimabat quí matri nõ pepercisset? Desertus ergo ab oĩbus suis fugit ex urbe cũ quattuor libertis suis. Et cũ se urgeri iminẽtibus cõiuratis: atq; agmine aduerso uideret: in suburbanũ rus clanculo concessit: discissus & dilaceratus sentibus dũ formidat a quoq̃ uideri ne ꝓderetur: dein de cũ se circũscriptũ intelligeret: ne graues pœnę exigerẽtur: mãganũ quoddã sibi de li guo parauit: & manibus cõposuit suis quo se necaret. Et ad libertos cõuersus: qualis in quit artifex moriẽ! Itaq; acerbissimus parricida dignũ meritis suis uitæ exitũ tulit: ut q matrẽ ac suos occiderat: nec sibi parceret. Verebonus necis suæ artifex: q cõmentus est ut sic periret: ne uel mors suo scelere uacaret. Cap. xxi. ¶Fama itaq; interfecti Neronis p̃uenerat more ingenii humani: cui satis est ubi cupita accepit: cętera nõ requ re: sed statim dissipare: atq; inexploratũ in uulgus mittere qd̃ delectauerit: Nec multo post tñ Galbã Romano ĩperio p̃esse ĩnotuit. Vnde sniam noui principis de bello Iudęo rũ scisitari Vespasiano cõsiliũ fuit: missitq; Titũ filiũ: & regẽ Agrippã. Titus de Acha ia reuertit: cõperto q, ẽt Galba septimo mẽse ac die assumptę potestatis exutus insigni bus pœnas luisset in medio urbis sinu. Idẽ Romano foro & Otho potiretur rebus secũ dis: ac successu impiali Agrippa Romã cõtendit: ut apud nouũ principẽ locaret gratiã. Tito pluris uisa est paternę pietatis reuerentia q̃ principalis potestatis: q, incõsulto pa tre si p̃tẽderet: ne ipsi qdẽ principi placiturũ putaret. Certe exitus docuit oportune cũ re disse ad patrẽ: rebus nouis & incertũ quo uergerẽt. Deniq; ẽt Vespasianus anxius de to tius impii Romani ac patrię statu: bellũ suspendit: atq; impetũ tenuit suũ: post habitis q̃ in Iudęa gerebãtur: p̃ totius sũmę cura & pia erga patriã sollicitudine. Cap. xxii. ¶Sed Iudæa nõ feriebatur: quę grauius bellũ inter suos q̃ aduersum externos gerebat. Nã cum Ioãnis factio esset intolerabilis: insurrexit p̃terea Simõ inferior quidẽ morũ im probitate: sed forma corpis magis fretus ad omne audendũ nefas. Et latrociniis assuefa ctus: ad usum & tentamentũ flagitioꝝ. Ciuis erat Gerasenus robustus iuuenis: quẽ prin ceps sacerdotũ Ananus pculerat ꝓpter neqtię cõmenta: pulsumq; eo quẽ inhabitabat loco: in alias regiones cõcedere coegit. At ille cui nullus inter qetos & modestos locus: cõtulit sese ad cõsortia latronũ: ipsis quoq; in principio susceptus: ne eos factiõe circũue niret: facile postea morũ se infudit societate. Postulabãtur cũ his ea que essent finitima munitionibus: q, illi ulteriora petere nõ p̃sumebãt: sed quasi in foueis latitãtes insidiabã tur p̃termeantibus sine ullo excursu quasi domestico latrocinio cõtenti. Id Simõ animi immodicus tolerare diu nequit: breuiq; sibi multoꝝ quęsiuit manũ: pollicẽs seruis liber tatẽ: liberis p̃mia: ꝑdidis remunerationẽ. Ita cõfluẽtibus plurimis ad depdãdi licẽtiã: ex pugnare munitiones. occupare urbiũ populos ausus terribilis: oĩbus erat: receptaculũ si bi in uico cui nomẽ Aiacus muris parauit. Iãq; .xx. milibus armatoꝝ stipatus incedebat cũ subito metuẽtes Hierosolymitani quotidianos eius ꝓcessus & aduersũ se futuros ra ti si diutius adoleuissent: succidendos putarũt repẽtino: qa excursu armati Simonẽ ado riunt. Nec ille incautus atq; impatus insidiis patuit sed excepit aduenientes: & plęroſq;

fudit: alios coegit in urbẽ sese recipere bello fugatos. Cap. xxiii. ¶Idumæis quo q; cõgressus ęqualis recessit: & quasi uict9 qa nõ uicerat angebat. Rursus cũ cõgredi dũ foret cõmodi9 arbitrat9 dolo experiri: repperit spõtaneũ fraudis ministrũ. Nãq; ubi ĩtellectũ ẽ qd iste affectaret: Iacob9 un9 ex pricipib9 Idũæoꝝ uafer & callid9 ad hmõi negocia uenit ad Simonẽ clãculo: & obtulit patrię suæ pditionẽ: ut fidẽ daret: q, uniuer sos Idumæos circũueniret: postulataq; mercede futurę societatis: q, potissimus & apud eũ fidissim9 foret: pollicet uniuersoꝝ pditionẽ cõuiuii fœderata gratia: ꝑmissisq; in gẽ tib9 Simonis firmata iter utrũq; est pactio. Vbi ad suos reuertit Iacobus: iactare primo paucioribus cœpit exploratũ, ꝓcessis se uires aduersarioꝝ: uidisse ualidã manũ: exptos belli uiros: multitudinẽ maximã: & bello isuperabilẽ: Inserere paulatim sermonẽ istius modi pricipibus: postremo infundere p numeros ipsum Simonẽ admodũ strenuũ: q re gio more exercitũ istituisset: ordies seruaret: numeros distributos haberet: ductores ido neos p̃fecisset: cõsulere sibi Idumęos oportere: ut talẽ uirũ amicũ potius q̃ hostẽ experi rent. Certe si in cõgressu superiorẽ uideret: cederẽt sine piculo canerẽt prœliũ. Vbi plu rimoꝝ iclinata i snìam suã studia cognouit: edocto Simone ut i aciẽ ꝑdiret: securus fu turę dispsionis Idumęoꝝ: ille nõ distulit: hic uelut antesignanus cũ suis: & quasi ad præ liandũ prõptior: ubi ferentariis tentatũ p̃liũ uidit: priusq̃ i manus ueniret cõuerso equo fugæ dedit se. Idẽ sui fecere. ita cõuertit: dispsitq; acies uniuersas: & uictoriã Simoni sine certamie belli tradidit. ¶Simon uero potitus tãtę gẽtis triũpho insolẽtior i cæteros fa ct9: Hebrõ uetustã urbẽ celebrẽ populis: opũ diuitẽ: ante expectatũ cepit: multãq; i eo p̃dã reperit: dirripuit fructus uberrimos. Fertur enim antiquissima nõ solum Palestinę ur bium ciuitas: sed ẽt oĩm quę sunt in Aegypto a uetustis condita: ut etiã Mẽphim quæ uetustissima habet: posteriorẽ plęriq; existimẽt. Fuere etiam qui habitasse in ea patrem Abrahã dixerũt: postea q̃ de Mesopotamia Syriæ ꝓfectus Aegyptũ petiit: filiosq; eius illic sepulchrũ habere pulcherrimo extructum marmore: & opere elegãtissimo: septimo a ciuitate stadio. Therebintus illic magna arbor a cõstitutione mũdi fuisse asseueratur. Nũc tñ utrũ adhuc maneat icertũ nobis ẽ. Inde ꝓgrediẽs uastabat territoria: expugna bat urbes: cõgregabat populos. XL. milibus armatoꝝ stipatus: exinanibat oĩa quocũ q; uel quasi amicus & socius accesserat. Quis enĩ locus tãtoꝝ suppeteret alimẽtis: Solo pedũ uestigio i modũ pauimẽti ꝓterebant uniuersa: i qbus tãtus cõstiterat nũerus præ liatoꝝ. Nec solũ quicunq; erat fructus auferebat quasi qbusdã exesus locustis: sed ẽt in posteꝝ protrita humus fructus negabat. ¶Terrebat Ioãnẽ q, Simonis augebat potẽ tia: & totius factionis socii quatiebãt. Volebãt pditũ: sed bello nõ audebãt lacessere. Ite rũ isidias parãt: & obsidẽtes itinera: uxorẽ eius cũ oĩ comitatu muliebri & paucis uiroꝝ prosecutoribus rapiũt: iactabãt se quasi omnẽ cofecisset uictoriã. ac uelut ipsum Simo nem captum tenerent: supplicaturũ sibi arbitrabant. At ille durus immitis q nullius af fectu cõmoueretur: nihil sanctum charũue haberet, inflammatur quasi accepta iniuria potius q̃ erepta gratia: multoq; sęuior grauiorq; grauibus excruciabat quos reperiebat tormentis. Plærisq; manus icidebat: quos ad hostẽ trũcato corpore remittebat: ut eius annũciarẽt crudelitatẽ: isinuarẽt minari q, muros subuerteret: urbem exciderẽt: nisi sibi ocyus uxor ꝓpria restitueret. Similiter manus & uiscera truncaturum omnibus qui in tra urbem degerent: nisi mature consuluissent. Ita pterrefacti: uxorẽ eius ad eũ dirigũt. Quo mitigatus furor ei9: aliquãtã requiescẽdi copiã clausis dedit: ut nõ urgeret obsidio nẽ ciuilẽ. Ca. xxiiii. ¶Nęc solum Galba iterfecto: sed etiam Othone extincto Vi tellii ducibus congredientibus quem Gallicanus exercitus creauerat imperatorem. Et primo quidem certamine superior Otho uisus est: repetito post diem prœlio cũ compe

rísset Otho Valéti & Cecinæ Vítellíi comitibus uictoriam cessísse:plurimos quoq; suo rum interfectos:Brixiæ positus:uolūtaria nece eripuit se ludibrio:duobus diebus & tri bus tantum mēsibus rerum potitus. Victor itaq; Vítellius cum eo qui utrinq; superfue rat exercitu Romam tetendit. Capit.xxv. ¶Vespasianus tunc temporis profe ctus ex urbe Cęsarea uastabat Iudęam:montana omnia finitima & munitiones debel labat. Interficiebat resistentes:precantibus impertiebat ueniam salutis. Fugabat aduer sarios:constituebat suos:Cerealis quoq; dux Romani exercitus cum equitatu percurre bat oía:extinguebat alios:alios subiiciebat. Captiuoq; cogebat agmina:oía circa Hie rosolymā exurebantur:ne ullum Iudæis esset perfugiū. Sic intercluſi ante obſidionē uni uersi iudæis exitus. At illi non solum nō cōsulebant sibi:sed etiam domestico inter se de cernebant certamine. Ioannes interior tyrānus:Symon extramuranus hostis:qui rece pta uxore paulísper excurrens idumeā depopulatus:ualidior redit:& Hierosolymitanę muros urbis armis circūsonabat. Ioānes intus positus suos ad bellum uitiis exercebat data criminū auctoritate. Feruebant studia rapinarū:proborū cupiditates:luxuriæ effu siones:unguentoq; odores, calamistris crispabant capillos. stibio oculos depingebant, muliebrē amictum induebant. Nec solum ornatus fœminarū:sed ēt muliebris mollitia affectabatur:& illicitarum libidinū passiōes uiri muliebria exercere:effœminare uocē: & fluxu corporis sexum dissoluere:pascere comā:uultū dealbare:pumicare genas:uelli care barbulam:& in hac dissolutione sęuitiam crudelitatis exercere intolerabilē. Deniq; fracto gressu incedebant:& subito momentanei bellatores recōditos sub conchyliatis chlamidibus gladios occultantes:cum repēte nudassent quæcunq; repererant dilorica bant. Qui Simonē euaserat:a Ioanne interficiebat. Si se intra urbē recepísset:qui Ioānē fugerat:captus a Simone ante muros imolabat. Erat defensio grauis. Idumæi q̄rebāt tyrānidem Ioānis extinguere. Inuidebant eius potentiæ:& oderant eius crudelitatem. Congrediūtur aduersum satellites tyrānidis, auertunt eos. insectantur eos usq; ad aulā regiam quā condiderat genere ꝓxima regis adiabeni:irruunt exclusis ꝓpugnatoribus: templumq; occupant:diripientes spolia tyrānidis:quoniā illic ioānes opum suarū cōdi derat receptaculū. Grauis icesserat metus ne per noctem idumęi de templo urbē intro gressi ferro plæbem interimerent:incendio urbem delerent. Quo metu territi de cōsilii sententia dum unū tyrānum ferre nequeūt:alteq; introduxere. Et ioānes fraude irrepse rat tyrānidem. Hic Simon rogatus quasi remedium salutis daret: dominatū inuexit ci uibus:urbi tyrānum. Missus est Matthias princeps sacerdotum:ut eius ingressum obse craret. At ille superbe satis dominari abnuit:& quasi grauaretur cōcessit:ambitus ut se in urbe cum oi sua uirtute infunderet. Aperuere portas manibus suis:ut pernicioſiorem inducerent:cum inferiorem execrarent. Itaq; Simon exsnia ingressus: ęque se hostē ex hibebat uniuersis:ut & illos q uocauerant:& illos aduersum quos eius auxilium postu latum fuerat cōmuni oēs odio persequeretur. Vrgebat ioānes fraudib9 suis. fluctuabat ciuitas. Certamē erat inter ioannem & Simonē:qs amplius suis noceret. Ca.xxvi. ¶Sub ea tempestate conualuit rumor ciuilium bellorū in exercitu Romāo de Galba: & Othonis nece manifestatus:& imperio Vitellii:qui nequior superioribus quasi fęx re sedisset. Conferre secum ueteris militiæ uiri cœpere: & indigne ferre tantū usurpare prę torianas Romę legiones:ut cum iam bellorum desueuissent experiri pericula: nomina ignorarēt gentium quę bellū mouerent: Ipsæ tamen statuerent bellis imperatorem: & in sua manu rerum Romanarum legendum arbitrium constituerent. Deinde huiusmōi exemplo in gallia positos milites aspirauisse ut Vitellio imperium darent:inconsulto se natu & populo Romano:se interea quasi mercēnarios haberi: qui aliena arbitria seque

rentur:primos ad periculum:ad honorem ultimos:tanto tempore bellum gerere:trium phis quotidie crescentibus & ab inferioribus dominos accipere:& ne eos quidem utiles: sed uel ignauissimos quosq; uel uentri deditos & turpitudini pergendum obuiam & re mouēdā iniuriam. Esse sibi uirum strennuū Vespasianum quem legi decuerit ab oibus imperatorem:qui maturum ad consulendū:ualidiorem iunioribus ad prœliandū:prope randum maturius ne prius ab aliis eligeretur:& his cum qbus in militia cōsenuerit triū phando cēt despectui. Quando oportunius tps:quo digna merces laboribus eius repē deret? Vitellianam uoraginem priuatorum dedecus non dicam imperatorum non diu tius hoc tolcraturum senatum:non populum romanum ut opprobrium uinolētorū diu tius ī culmine maneat iperii:cui res romana ad sumptū non suppetat. Quis enim ferat tyrānū regnare cum habeat in exercitu dignū romani ipii gubernatorē? Quæ uero gē tes luxui se subiiciāt:& uiciis dedant: cū belli incentiuū sit ignauia īperatoris & cōtra fir mitudo pacis:in hoste uirtus:sobrietas in reipublicæ moderatore? Quis nō suscipiat in Vespasiano adhuc priuato regni decus: & romani imperii auctoritatē cui tot militares numeri præsto sunt:& ois romani exercitus ualidior manus? Quid expectamus? An ut nostris fultus uirtutibus aliis debeat q̄ imperator est & nos aliis cedamus quod in iure nostræ ptātis est? Certe si honorare nolumus non derogemus. Nec faciamus hanc iniu riā ut nostro iudicio repudietur quasi indignus imperio quo dignus habet Vitellius. Po stremo cū in italia sint frater eius & filius Domitianus uerēdum profecto est nequi suis ornamento esse iamdudum debuit & sit periculo:aut si illi ut arbitramur tyrannum ur gere cœperint:huic fraudi sit q̄ & frater filius rebellauerint:& incipiamus reū expecta re quē uidere noluimus imperatorem. ¶His secum milites uociferantes adoriunt Ve spasianum:rogant ut romāi imperii suscipiat gubernaculū. Ille aūt abnuere ac seidignū dicere:esse iam constitutum imperatorem:refugiendum ciuile bellum. Illi instare prom ptius:ille resistere perseuerantius. Postremo reluctātem armati circūsistunt gladiis mor tē minantes qui aduerterēt sibi crimē manere:& graue periculum si refugisset:ita cessit potius imprimētibus:q̄ recepit uoluntarius quod ambire alii solent. Vrgebant milites: suadebant duces: Curam priusq̄ honorē induit:festinauit in ægyptū:Sciebat enī maxi mas uires illic esse romanæ reipublicæ:unde alimonia ministraret:subsidiū sibi queren dū:si uinceret:aut refragiū Vitellio: si trahendū diutius bellum putasset. Esse ēt illic du os ordines militarium uirorum quos sibi adiungere properauit:ut urbs maxima & plu rimis naturæ munimentis circundata in suo potius iure q̄ in alieno maneret ad utrunq; belli euentum satis utilis. Ideoq; de locorum situ:ac potissimū de ipsa urbe metropolita na uel paucis dicendum rati. Cap. xxvii. ¶Vrbem Alexandriam condidit Alexāder:cui ob uirtutem inditum magni ducis cognomentum. Ea inter ęgyptum & mare quasi claustrum interiacet ciuitas importuosa ut fere plæraq; ęgypti: & ab ex terno difficilis accessu cum sit in remotioribus asię partibus iacens. In Europa qua ip sa ægypti aridis Libye conterminat. Meridiana autem eius superiora quæ distermi nant ab æthiopibus Sienen & innauigabiles nili fluminis catharactas. Ab oriente re funditur mare rubrum Clitro tenus, qui locus extremis ultimus terris peruium ad iu dæos aperit iter nauigaturis. Septa igitur ex una parte feruentibus incendiis solis: in dico inde:hinc ægyptio mari uno tantum muro septemtrionali innititur terrę quod du cit in syriam. Cętera intercluſa undiq; & naturę subsidio uallata diuiduum tamen se ptentrionalis plagę eidem munimentum & gemino quodam limine patens quo uel pe regrinę ad eam per maria ęgyptū deuehūtur copię uel liberior ad terras usus diffundit. Terra iacet in infinitum modum. Nam inter Sienē & Peluſiū longitudo uniuersa sta-

Chirum

Aegypti magn

diorū duū miliū si fides asserentis adest & ab oliuithinę usq; pelusium stadiorū itē triū milliū sexcentorū. inassueta imbribus regio:nec tñ pluuiarū indiga cui nili irrigua spontaneos imbres ministrant. Vtrunq; ei Nilus est, Cœli ubertas, terrę fœcunditas:arua tē perat:solū opimat nautis & agricolis iuxta usum:hii nauigāt:illi serunt illi circūuehunt' sua rura nauigiis:illi excolunt sine aratro serētes. Viantes sine carpento: distinctam cernas fluētis.& quasi quibusdā excelsam mœnibus nauigiorum, totis domicilia terris uagantur:quę Nilo circūfluunt. Est.n. nauigabilis usq; ad urbem ut appellant elephātoq;: ulterius nauem procedere catharactę quas diximus nō sinunt:non defectu gurgitis sed totius fluminis præcipitiis & ob quādam aquarum ruinā. Portus urbis ut plęriq; mari timorum locorū aditus difficilis accessu & longe difficilior cæteris quasi ad formā corporis humanam in capite ipso & in statione capacior:in faucibus angustior:qua meatum maris & nauium susćipit, quibus quędam sperandi subsidia portui subministrātur: ubi quis angustias atq; ora portus euaserit tanq̄ reliqua corporis forma:Ita diffusio maris longe lateq; distēdit'. In dextra portus insula ē breuis. In ea turris maxima quā pharū in cōmune greci ac latini in ipsius rei usu appellauerunt:eo q; longe uideat' a nauigantibus ut priusq̄ ad portum appropinquēt:nocturno maxime tpe, terram finitimā sibi eē flāmaq; icendio cognoscāt:ne decepti tenebris i scopulos icidant, an uestibuli limitē nō queant cōprehēdere. Sunt itaq; illic ministri per quos subiectis facibus:cęteriscq; lignoq; struibus adolet' ignis quasi terræ prænuncius & index fauciū portuēsiū:demonstrās in grediēdi angustias:undarū sinus, uestibuli anfractus: ne pstringat' tenuis carina caute: & in ipso ingressu offendat inter opertos fluctibus scopulos. Itaq; directū cursum paulatim iflecti oportet:ne cęcis illisa saxis ibi icurrat nauis piculū, ubi sperat' effugiū picu loq;. Angustior eni aditus in portū qa a dextra parte arctatura a leua rupibus qbus obstructū ē sinistrū latus portus. Circa insulā quoq; istructę igētis magnitudis moles deii oiunt':ne assiduo assurgentis impetu maris cedant fundamēta insulæ: atq; iniuria uetere soluant'. Vnde fit ut illidentibus sese in ptē insulę fluctibus & recurrentibus i aduersum inter scrōpeas rupes molesq; cōstructas, canalis ille medius sp sit inquetus: atq; exasperato trāsitu piculosus fiat nauigiis ingressus: amplitudo portus stadiorū. xxx. statio tuta placiditas maxima quauis tēpestate:qa mēorat oris angustiis atq; obiectu insulę repellit a se undas maris & fit intus tutissimus portus cōpēsatione quadā igressus piculosi qa p easdē portuēsis otis angustias totius portus defendit' summouet' a tēpestatibus: placidat' a fragoribus p quos igressus exasperat': Nec imerito:uel tutamen: uel magnitudo portus hmōi est:cum in eum quę ad usum totius orbis ꝓficiāt conuectari necessariū sit. Nā & populi inumerabiles eorundē locorū ad usum sui expetūt totius urbis cōmercia & frugū regio ferax:cæterorumq; terrę munerū uel negociorū abundans:totū frumēto alit atq; instruit necessariis mercibus orbē terrarū. Cap.xxviii. ¶Cōpositis itaq; erga se rebus in Alexandria Vespasianus & studiis omnium qui rem militarē gerebāt: circa suū imperiū conspirātibus securus absentię reditum in Syriam maturat:conuento mandatis tñ Tyberio Alexādro qui tunc ęgypto pfidebat:ut eius exercitus qui in superioribus ptibus erat:gratiam sibi consociaret:ipse quoq; necessitate imperii romani quibus posset adiuuaret uiribus, quæ sibi imposita foret. Tiberius epistolam prouincialibus & militibus insinuauit. Idq; ab omnibus cum lętitia susceptum: fides promissa: effusus fauor. ¶Vespasianum cæsarea suscepit. Inde Beritos legationibus urbium cum summo gaudio confluentibus. Illic etiam Iosephus solui pręceptus uinculis iussu imperatoris adiuuit Titus ut frangerentur potius quam soluerentur cathenę. Quod si frangerentur ita esset quasi non fuisset ligatus. Placuit patri: securim de-

ferri iussit:frangi cathenas:ut aduerterēt iudæi sibi quoq; uenia nō negandā:si conuerterētur & pacē rogarent:simul quia nō alieno eū arbitrio iā reseruabat cū ad se rerū oium delata arbitri forent. Cap.xxix. ¶Ventum Antiochiam. ibi tractatu habito un de oportet ad italiā transmittere:quia tuta in ægypto:uel Alexādria oia cōfiderat:consultū celeritati:dimittit itaq; Mutianū cū parte multa equitū & exercitus pedestris:ut p ueniret in italiā aduentū imperatoris. Ille ꝓlixę nauigationis reuocatus formidine:per Capadociam & Phrygiā iter direxit. Antoniū quoq; pcepit præfectū tertio ordini militari:qui erat in Misia in imparatā se italiā effundere priusq̄ Vitelliani sese mouerēt. Nā Vitellius quasi crapulatus & somno demersus cōuiuii rē geri existimans nō imperii in tantis positus negociis dormiebat. Deniq; uix tandē excitatus nūcio aduenientis Antonii dirigit Cecinnā cū exercitus parte:& periculi sui summā alieno arbitrio cōmittit:fretus Cecinnę uiribus q; Othonis manū fuderat:ille circa urbē cremonensiū Antonio occurrit:aduenienti explorat oia:cognoscit prævalidā manū ediuerso affore:strenuā bellis: exercitatā triūphis:se cōtra nec uiribus æquis nec numero pares posse decernere aduersum ualidiores. Conuocatis centuriōibus suadet bello desistere:q; essent numero inferiores:& gloria imperatoris pponderaret:satis in bello ualere famam ducis rem summam gerentis. Vespasianum in gallicanis partibus & Britāniarum uictoriis emicuisse. Vespasianū oriētalibus succinctū adoreis magno uti sui nois pīudicio. Vitellium aūt nihil aliud nisi uino solutū:& inter cōuiuia pridianas sempructātē epulas:nihil aliud expectare nisi ut cū hostis aduenire ebrius pereat sine sensu doloris. Ex illo augeri militum aios tāti gloria iperatoris:ex isto deiici p opprobria eius & turpitudines. cōsulēdū ne prioris belli fāmā omitterēt:licet uicerint Othonē Vitellio parē. aduersus cū nūc eē negociū q totū orbē triūphis suis cinxerit. Præueniēdā gra necessitatē ut ciuē potius Vespasianū eligāt q̄ hostē experiant'. Miseq; eē bello ciuili uincere:q̄to miserius uinci:ut uidearis hostis tuoq;: Victori pria manet:uicto perit:aut si manet ad sceleris inuidiā manebit:ut uideamur ciuibus ituliss̄e bellū ꝓ tyrāno. Qui.n. uincit' nō iā ciuis:sed tyrānꝰ est, Quid cōserimus noxias manꝰ:Semel satis sit sceleri uicisse:ut pudeat cui uicerimus. Putamꝰ uel iperiū sobriū fore uel req; molibꝰ expgefactū sono ppetuo renūciare. Quid expectamus diutius? Pericula nra ingrata sunt oibus cōmilitonibus:oibus pplis iudicia nra rēpha & cōdēnata pp electi flagitia. Qualis sit cōsiderate q ēt uictor repudiatꝰ ē. Cōsultādū certe prius de belli euētu:& sic pliādū. Si picula puenerint:frustra cōsules:ubi cōsilia placuerit:recte icipies:qd sollicititi ducis eēt exploratā sibi uiā patuisse Vespasiani exercitū esse ualidiorē:fidē suā ꝓ Vitellio iādudū ꝓbatā:qñ psumpsit de belli euētu victoriā secutā qñ diffidit:in ꝓmptu esse qd sit futurū. Neq; nō mortē suā sibi esse formidini: sed exercitus Romani periculū:& quod plus dolet uiris partæ iam dispendiū laudis:ut uideant' uicti:q solēt uincere. Sibi certe cauendū ne iudicet':nō illud fortitudinis:sed euētus fuisse q; uicerit bello superiorē:& istud ignauiæ q; uictus postea sit. Cap.xxx. ¶His itaq; huiusmodi sermonibus adduxit in sententiā suam milites ut secum ad Antonium pergerent uoluntarii:atq; ei se traderent:sed ut se habet uulgi maxime militaris mobilitas:compuncti sunt plæriq; per noctem in cubilibus suis:deserti Vitellii pœnitētia:ne si superior fieret:nullus sibi ueniæ locus superesset qui imperatorem ꝓprium dereliquissent. Et surgentes primo cum obuiis quibusq;:dehinc cum omnibus conferre cœperunt:quomodo erratum emendarent. Euaginatisq; gladiis insiluerūt super Cecinnā: uolentes ultum ire iniuriam suæ prolationis. Sed interuenientibus centurionibus & chiliarchis: a nece quidem eius temperandum rati uinctum Vitellio dirigere parabant. Quo cognito Antonius mouit eos quos secum deduxerat: & armis super defectores

irruit. At illi uiso agmine partis diuersæ parauerũt se ad ꝑlium: sed paulisper ausi resiste re: ubi se conuertere ut Cremonã confugerent cum eqtibus Antonius occurrit: atq; om nes prꝙenit aditus: ne cõfugientes reciperẽtur: clausosq; ante urbem interfecit. Cẽsa il lic multitudo maxima: reliquos in ipsam urbẽ persecutus peremit. Direpta oĩa: plurimi negociatores ex aliis locis aduenientes: plurimi icolæ prędæ cã necati dum sua uendicãt. Extincta. xxx. millia & ducenti uiri qui aderant de exercitu Vitellii. Primusq; (id. n. An tonio cognomentũ erat). iiii. millia quingentos de Misiacis militibus amisit: qm̃ despe ratione salutis ulcisci se uolẽtes Vitelliani ubi circũuentos se uidere haud incruentã & ipsis antonianis uictoriam cessere. Solutus uinculis Cecinna dirigitur ad Vespasianum ab Antonio: ibiq; non solum salutis securitate: sed etiã prꝙmiorũ solutione cõsolatus est maculã proditionis. Cap. xxxi. ¶ Cuius uictoriæ nuncio elatus Sabinus: uolens & ipse cõmendationẽ sibi apud imperatorẽ parare: si ꝑueniret aduenientem Antoniũ Vi tellii: uel exitio: uel expulsione: aut si resisteret Vitellius: superueniret Antonius: qui iã iamq; affuturus audiebatur: cõgregat sibi militarẽ manum: ex his ordinibus qui romæ positi curabant munia uigiliarũ: occupat nocte & capitoliũ: plurimi ad eũ nobiliũ per diem cõfluxere: inter quos etiam Domitianus Vespasiani Germano editus: qui metuẽs in se quasi in Vespasiani nepotẽ: Vitelliana ultio deriuaretur: inter duos positus Vitel lius ꝓpiorem adoritur: minus sollicitus de remotiore. Plus enim propiora terrent pericu la. Indignatusq; imittit germanos in capitolium qui præferoces imanitate gentis simul numero ualidiores circũuenerunt rebellatricem Sabini cateruam: interfecti prope om nes. Domitianus tamen cum plꝙrisq; nobilium dum germani ad superiora capitolii ni tuntur: & a Sabino eiusq; sociis loci pelluntur: suffragio fugiendi locum repperit: aut for te: quia & ipse malo publico reseruabatur tyrãnus futurus Sabinum Vitelliius excrucia tum necat. diripiũtur oĩa munera oblata capitolio: templũq; incendit. Cap. xxxii. ¶ Post dum Antonius adest e diuerso occurritur: trino circa urbis mœnia cõgressu ha bito fusi cæsiq; omnes Vitelliani: interea Vitellius epulabatur: ne amitteret moriturus ꝓrandium: & redũdantioribus ut in extremis solet mensę sibi ultimę dapibus refercieba tur. Obruebat seuini poculis frequẽtioribꝰ: ut sensum amitteret futuri uel opprobrii: uel periculi. rapitur e conuiuio. trahitur per multitudinem. insultatur. morituro inferuntur iniurię quas ebrius nõ sentiebat. In media perimitur urbe: uina simul & sanguinem fun dens & eructans crapulam: qui si diutius uixisset luxuriæ sumptibus & precio mensarũ romani imperii opes abliguriſſet. Deniq; octo mensibus & quinq; diebus imperitauit. Et iam roma edacitate eius defecerat. Numerata sunt alia cæsorum supra quinquagin ta millia. Cap. xxxiii. ¶ Sequenti autem die Mutianus & Antonius cum exerci tu pariter ingressi uix finem necandi furentibus militibus imposuere: eo q; ꝓsumpto res constituendi imperii Vitellianos persequebãtur: & explorabant priuatorum domos tanta perciti indignatione: ut cum de populo aliquos metu latentes inuestigassent pri us quasi Vitellianos ferirent q̃ cognitio ueritatem manifestaret: ut sæpius uincentiũ fu ror interrogationẽ prꝙueniret. Et quia absens erat Vespasianus quasi ad interregni uicẽ Domitianum publicis Mutianus prꝙfecit negociis: ne quid eius deesset rebus secũdis. Nondum tamen Domitiano se penitus insuderat libido flagitiorum: rudis erat adhuc uitiis: & Tyro criminibus ut potẽtatibus. ¶ Vespasianus hyeme retentus: atq; iterclu so uentis mari cum filio Alexandriam redit: illic uictoriæ nuncio plꝙbisq; romanę com perto in se fauore, profectionem maturandam constituit: ne quid absente se nouaretur: nec tamen incuratum iudeæ bellum reliquit: quod filio quasi consorti suorum operum ac successori cõmittendũ putauit: ut neq; romanis ipse deesset; neq; iudæis Vespasianus

quẽ filius representaret. Executor igitur paterni electus triumphi cũ electa manu dirigi tur. Titus pedes egreditur: nicopoli petit. Abest ea ciuitas ab Alexandria. xxiii. stadiis inde militibus clausi nauium maiorum ꝓpositis nilo decurrit: usq; ad urbem Thoni. Vn de progressus habitauit in ciuitate cui nomẽ thanys. Secunda mansio uiantibus ciuitas heraclea. tertia pelusiũ: duobus statiuorum gratia pelusii transactis diebus per desertum agens iter peruenit usq; ad casii iouis tẽplum. Succesſit ei ostracine mansio: aqua locus indigens tñ diligentia incolæ sibi subsidium comparauerant: ut istituerẽt ductus aqua rum. Exceperunt etiam rinichori exercitũ progredientẽ non sine grata refectione. Oc currit urbs raphnil quæ ciuitas syriæ principium est ex ægypto cõmeantibus. Vẽtum est gazam. ea erat quinta ciuitas aduenientibus. Inde i ascalonia. deide Ianiam ex qua trãsitũ in ioppẽ: ꝑuentũ in cæsariam ubi necesse erat paulisper morari: congregare quo q; militum manũ quæ adhuc in hibernis agebat: & iã hyemis asperitas deficiebat.

Egesippi Historici de bello Hierosolymitano

Liber Quintus.

MNNO primo delati imperii Vespasiano bellis asperis iudæa & sedi tionibus domesticis lacerabat: nec per hyemẽ inducias malorꝰ ege rat: qm̃ solent bellorꝰ requiescere sæua: quẽt tertius ei tyrãnus Elc izarus accesserat: quasi emẽdaturus uitia supiorꝰ: q coniurãtibus se cũ Iuda & Ezerõis Simone & Ezechia nõ ignobili iuuene: quos plu rimi alii comitabant: & occupatis tẽpli interioribus & circuitu oi lu pra tores i uestibuli ipsius fronte arma cõstituere. Ioanes tñ cõspirantiũ nũero ꝑstabat: & factiõis multitudie sed loco iferior q̃is neq̃q̃ feriaret sed repugnaret supioribus: gra uabat tñ q; supra uerticẽ hẽret hostes. Simõ uero quẽ sibi tyrãnũ ꝓprius itroduxerat su periora urbis tenebat: iferiora quoq; populo ipsius replebãtur: trino ꝑlio laborabat itra se ciuitas nulla ĩtermissio: nulla reqes: nullæ inducię; momẽtis oĩbus dimicabat. Multi ruebãt. inumeri iugulabant. manabat sãguis. fœdabat uniuersa. ipa replebat tẽpli limi na. passim ruebãt cadauera. sagittis alii: alii missilibꝰ feriebant. ¶ Inter tres mediꝰ erat ioanes iferior eleazaro: supior Symone: quo supabat ab Eleazaro eo ipo supabat Simo nẽ: mediꝰ. n. iter utrũq; eũ locũ tenebat: ut quo plꝰ grauaret ab altero & ipe plus noce ret alteri: istructior cęteris subsidiis machiaꝝ & gñe telorũ bellũ ęquabat: ita tñ ut ꝑter eos q bellũ mouerẽt: plꝙrisq; ẽt sacerdotũ iterficerent: atq; iter ipas q̃s mactauerãt hosti as imolarent: q̃is. n. frequẽs sup uniuersos rueret telorꝰ seges: & ubiq; feruerẽt ꝓlia: tñ sacerdotes sacrificãdi ministeriũ solẽniter obibãt: nec feriabant cõmisso sibi munere: & quo i iterioribus erãt tẽpli: eo grauiꝰ ꝑimebãt: qa tormẽto acta uehemẽtiores ictus hẽ bãt. Plꝙrisq; ẽt q de ultio orbe ꝑcatũ uenerãt: sperãtes remedia salutis quo magis tẽplo iheserãt eo maioribꝰ piculis iuolucbant. Cerneres externos cũ ciuibꝰ: sacerdotes sil & ꝓphanos iacere: graues cũ turpibꝰ: luxuriosos cũ abstinẽtibus: cõfusoq; oĩm ꝑmiscue sãguie: & q̃si ꝓfluuio decurrẽte iteriores stagnare recessus tẽpli i circuitu oĩa cruore tu mescere: ut plꝙrisq; dũ se iuicẽ ꝓpugnatores ꝑtiũ lubrico offensi q̃si se saciaturi furore in sanguie demergerent: nec sic uel piculis territi abstinebãt tñ prœlio tyrãnorꝰ satellites: & quo maiꝰ piculũ eo ãplius desęuiebat tẽpestas furoris. Si iis grauiꝰ icubuerat exitiũ: alii quasi ad uictoriã uehemẽtius iuitabãtur ut turbatos deferrẽt. Et Eleazaro qdẽ uel Simoni cedẽdi ptãs erat: ut q̃si qbusdã horarũ se reparẽt iduciis: Ioanes uero sp i ꝑcictu momẽtis oĩbꝰ i certamie. Si supiores qeuerãt urgebãt iferiora ex ꝑte Simõis: si hos per turbauerãt Eleazarꝰ infestabat: nec ipe tñ illos qetos esse patiebat: ubi alios depulerat: i alios ꝓsiliebat: puigil in certamine & ipsa impiger crudelitate ubi parebãt telis: ignes

iaculant' qui apphensis rector fastigiis depascebant' domos quæ refertæ frugibus cęteris q subsidiis alimentoꝝ ad belli tollerantiã plixioris. pariter urebant': maioraq; pabula incẽdio dabantur. ruebant ambusta materiarũ. deuoluebant' sublimium ędificiorum culmina. Ita sanguine incẽdio. ruina: fame. totius urbis nerui succidebant'. Nullus locus periculo uacabat. nullũ consilio tps reperiebat'. nulla spes conuersionis. nulla fugiendi copia erat. Męsta omnia: plena horroris: plena imanitatis. ubiq; luctus. ubiq; pauor. ubiq; clamor mulierũ. eiulatus senum. morientium gemitus. uiuentiũ desperatio: ut miserabiles eos diceres q remanserant: beatos qui obierant. Cap. ii. ¶ Quomõ decepta es ciuitas pplis tuis: qbus quondã uidebaris beata? Qũo expugnata es tuis armis: atq; in te cõuersæ manus tuę sunt quę solebas sine armis uincere: & sine ullo plio hostẽ ferire: cũ p te angeli dimicarent: & militarẽt tibi fluctus maris: terræ hyatus: cœli fragores? Exurge nunc Moyses & uide gentẽ tuã & hęreditatẽ populi tibi crediti: perire manibus suis. Aspice populũ illũ dei: cui puiũ gradiẽti mare patebat: cui esurienti escas cœlũ subministrabat: sine mari clausum: sine Pharaone obsessum: sine terraꝝ sterilitate ieiunum. Exurge Aarõ: qui aliquãdo cũ ppter offensam dei oĩpotẽtis mors plurimos populi de pascerẽt: stetisti inter uiuentes ac mortuos: & mors stetit atq; obiectu corporis tui hæsit Iues: nec transire potuit ad cõtagionẽ uiuẽtiũ. Suscitare & tu Iesu naue q muros inexpugnabiles hierico sacerdotibus tuba canẽtibus cõplanasti: & uide populũ cui exteros subiecisti: nũc eũdẽ subiectũ opprimi. Suscitare Dauid: exasperantẽ spiritũ cytharæ suauita te solit9 excludere: & quẽadmodũ dominat' furor: atq; oẽm suauitatẽ psalmoꝝ tuoꝝ: expditoꝝ sensibus absoluerit: & unusq;q; de principibus populũ uniuersum ad mortẽ offerat ut libertatẽ extorqueat p quo te ipsum morti offerebas. Suscirare Helisęq hostẽ introduxisti in Samariã: & amicũ fecisti: Per te in castris syrię cõdrigaꝝ icrepuit fragor: & uox eqtũ & uox uirtutis. Fugit hostis: euasit obsidionẽ iudęus. Vbi nũc ista merita: ubi nũc istę operatiões sanctoꝝ? Nec miꝝ si amiserũt pphetaꝝ opa q negauerũt pphetaꝝ arbitꝝ: iõq; in te iudęa arma uertunt' tua: oĩones tuę nihil tibi psunt: qa fides tua nihil opat': iõ aduersum te factus est populus tuus: qa i te cõuersa est pfidia tua: Qd remediũ quęrit': ubi auctor remedii nõ recõciliat'? Quid putabas futuꝝ cũ tuis mãibus saluatorẽ tuũ crucifigeres: cũ tuis manibus uitã tuã extingueres: cũ tuis uocibus aduocatũ tuũ exterminares: tuis infestationibus auxiliatorẽ tuũ interficeres? Nisi ut i te quoq; tuas iniiceres manus: habes qd petisti: eripuisti tibi pculẽ pacis: petisti necari uitę arbitrũ: concedi tibi Barrabã: qui pp seditionẽ factã in ciuitate & homicidiũ missus fuerat in carcerẽ. Iõ salus abs te recessit: pax abiit: qes destitit: data est tibi seditio: datũ excidiũ. agnosce tibi hodie Barrabã uiuere: Iesum mortuum. Ideo in te regnat seditio: pax sepulta est: ut crudelius a tuis pereas: q̃ si ab alienis pires. Quid tm̃ tibi miserabilis ciuitas Romanus suis armis q̃tũ populus tuus maloꝝ inuexit? Vt cũ Romanis pugnares tui fecerũt. pacẽ uolebãt Romani. tu bellũ indixisti. Quid cãę erat ut fortiores lacesseres? Duꝝ sane q̃ contra legẽ sacrã templũ gẽtilis itrauit: sed iã nõ erat dei tẽplũ: nõ eras dei ciuitas nec eẽ poteras: qa eras mortuoꝝ sepulchrũ & psertim mortuoꝝ quos ipsa occideras: nõ quos ab hoste amiseras. Qũo. n. uitæ eẽ domiciliũ poteras: quę eras mortis habitaculũ: diuersoriũ sceleꝝ: latronũ spelęũ? Iacuerunt in te Ananus & Iesus insepulti sacerdotũ prĩcipes. & illi dudũ sacerdotalibus amicti stolis: q uenerationi ẽt exteris fuerãt deformi iacuerũt cadauer': escę uolatiliũ: & duor atio canũ: mẽbra laceri tota dispsi urbe: ut deplorare uetęris scitatis spẽs uidere' tãtã sacri noĩs cõtumeliã & specioſi quõdã mũeris deformitatẽ. sed ipa tibi h9 idignitatis exordiũ fecisti q̃ i medio sinu tuo occidebas pphetas: q̃ lapidabas scõs dñi. Añ tẽplũ iacuit Zacharias exaĩs. iacuit ihũat9. Hic ergo sãguis illũ lauat.

Quę cã ãt mortis anano nisi q̃ icrepuit ppl'm tuũ q̃ nõ isurgeret p tẽpli defensione: qa expoſtulabat libertatẽ pditã: uirtutẽ desertã: calcatas ueteꝝ sacroꝝ reliqas: cõmaculata altaria: relinquẽdũ adserebat populũ usu simulacroꝝ insensibiliũ & statuaꝝ: de marmore nihil iã sentiẽtẽ. Multa. n. animalia referre solẽt uel uindictæ uicissitudine sentire iniuriã: incitari: aculeo declinare uerbera. q ergo nec excitat' nec declinare nouit: q̃ noceat si milis est non sentientibus. Et re uera ubi est libertas illa tua: cuius studio quõdã nõ egyptiis: nõ palestinis: nõ assyriis: postea nõ medis cedendũ æstimauisti: Vbi est illa machabeoꝝ fides: quæ quondam in paucis fudit babylonios: psas fugauit: demetriũ pculit: ad postremũ i puulis & mulieribus Antiochi arma: gladios: icẽdiaq; supauit: & pro obseruatione patriæ mori maluit: q̃ regis iperiis obtẽperare? Vbi ẽ illa deuotio patrũ pulcherrima passionũ oĩum: qua se nõ pro liberis: nõ pro cõiugibus magis q̃ pro tẽplo dei mori offerebãt? Ante & uirga sacerdotalis floruit: recisa de siluestri radice: nũc & fides aret: & sepulta est pietas: & abiit oĩs uirtutis æmulatio. Nec miꝝ si populus qui a deo recessit: & iprobũ contradictionis spiritũ sequit': in se ipsum diuisus ẽ. Qũo enĩ pacẽ suã tenere poterat q dei repudiauit? Pax dei christus est: q fecit utraq; unũ. Merito ergo ex uno populo plures aduersus se facti sunt: qa noluerũt seq diuisa sociatẽ Iesum: sed secuti sũt cõiuncta diuidẽtẽ furoris spiritũ. Soluebas igit' Hierusalẽ mercedẽ pfidiæ tuæ: cũ ipsa tuis manibus destrueres munimina tua: cũ tuis mucronibus foderes uiscera tua ita ut hostis misereret': ut ille pceret & tu sęuires. Videbat enim q̃ deus aduersum te pugnaret: & romanoꝝ ptibus fungeret': ut ipsa tibi inferres uoluntariã proditionẽ. Et ideo spectatores malebant esse romani q̃ pcussores: ne feruentibus tuis iter se uisceribus manũ admouere cõtagionis magis q̃ fortitudinis æstimaret'. Ad hæc nefandæ cædis supplicia accedebat impię imanitas crudelitatis: ut sepulturã oĩbus q uel in tẽplo necati fuerãt: uel circa urbis plateas necarent': nec humare cui uacabat: dum bello inter se occuparent': feriẽdiq; magis q̃ humãdi cura uniuersos tenebat. Ita quodã furore occiderãt pietatis officia: crudescebant impietatis ministeria: nihilq; magis in tantis calamitatibus perierat q̃ miseri cordia: quę sola solet alleuare miserias: solari crumnas. Nã & hi q amiserant suos nõ audebant humare propter formidinem: cũ grauis terror ĩgrueret: & a diuersæ factionis prĩcipibus & hi qui necauerant alienos cauebant ne qs illos p̃riperet ad sepulturam. Itaq; necesse erat oẽs timere: ne qd alteri donare uellent: id sibi sumerent: uel qd peius est quẽ parauerãt alii usum sepulchri eum ipsi non impetrarẽt. In templo igit' ipso pro unguentis bn̄ olẽtibus: pro timiamateriis bn̄ spirantibus: pro diuersoꝝ florum odoribus: grauis erat insepultoꝝ cadauerum fetor: quos pluuia dissoluerat: quos flãma cõbusserat: quos sol calefecerat: oẽs artus cęsoꝝ ciuium diro odore fetebant: hinc resolutorum putredo uiscęꝝ. Inde exustorũ nidor sensus omnes atq; ora cõplebant uiuentiũ: ut ipsi non multo post grauiore morbo consumerent': ac se supstites ingemiscerent: quo duriore pœna perirent: eoq; seruatos ut uiderent cũ patria simul solui ẽt leges naturę: negari ius uiuentibus: pacẽ ciuibus: sepulturã defunctis: humana pariter atq; diuina maculari: ac pollui permixta oĩa: criminosam esse misericordiã religionis loco haberi crudelitatẽ. Castrorũ iam templo bellũ in limine: funus in altaribus: ea se spectare oculis: quę prophetis denũciantibus non credidissent futura. Nõne deipsis dixerat Dauid polluerunt templum sanctũ tuũ: posuerũt mortalia seruoꝝ tuoꝝ escã uolatilibus cœli: effuderunt sanguinẽ eoꝝ uelut aquam in circuitu Hierusalẽ: & non erat q sepeliret: Simul enim tũc & gẽtes uenerunt in hereditatẽ dei quę auferrent oĩa: & templũ pollutum est fuoꝝ funeribus: & insepulta iacucuerunt cadauera interfectoꝝ ad escam auium bestiarumq; uoracitatem: effusus sanguis ut stagnaret in templo: deesset qui sepeliret: quia a uiuentibus in mor-

tuos:a mortuis in eos q adhuc uiuerēt furor trālferebaṫ. Volebat aliqs extictū humare ipse extinguebaṫ. Et q defunctū occiderat in sepultorē transferebat ꝑ iracūdiā ut illi sepul turam negaret:hūc extiguebat rursus q sepultorē occiderat maiorē crudelitatē circa de functū exercebat:ut iā nihil debētē odio: nō sentientē supplicia spoliaret supremo natu ræ debito. Quid illis aliud accidere poterat qui diuina nō recipiebant oracula: Irridebāt ꝓphetarū annūciationes:fas omne calcabāt:non credebāt futura quę ut fierent ipsi ac celerauerūt. Erat enim sermo uetus & frequēs tūc peritura urbē Hierusalē & sancta eius exurēda:cū seditio belli legē iceleret:& domesticę manus tēplū dei cōtaminarent: sed ne hoc qdē intellexerunt. Quotiēs.n. excisa domus dei:quotiēs seditio:quotiēs obsidio: quotiēs bellū & nunq̄ illa urbs piit:nisi qñ uex templū dei domesticis manibus crucifi xerunt: Quod illud templū? Audiāt Soluite templum hoc:& i triduo resuscitabo illud. Quid enim aliud nisi sacrilegiū fuit:cum impias manus extēderent in auctorem salutis: cum lapidarent:cum uerberarēt:cū corriperēt:cum occiderēt? Tūc uere sancta eox ab sumpsit ignis diuinus: Nā & exusta a Babyloniis reparata:postea destructa a Pōpeio re seruata iterū:sed penitus exusta:ubi Iesus uenit & spiritus diuio calore soluta euanuerūt. Oportuit uberiora quadā deploratione ꝓeire nos funus quoddā paternę solēnitatis:& uelut exeqas quasdā proseq absoluere iuxta maiorū ĩstituta:sed ueniamus ad exordium obsidionis Hierusalem. Cap.iii. ¶Reuerterat in iudeā Titus: & paucis diebus interpositis ut replerenē ordines militariū numerorū:de qbus lecta manus missa fuerat in italiā bellū adolebat:festinās comitari patrē:ne ī pícula solū dimitteret: aduersus Vi telliana arma cōflictuex. Mouit itaq; iter magno decore exercitus. sollicito ubiq; & pato agmine suspectans insidias:quia uirtute se supiorē uidebat. Venit p Samarię loca: susce pit eum Gosna:quæ ad Romanos iamdudū cōcesserat: uentum ī Aulanā uñ aberat ab Hierosolyma stadiis.xxx. nihil amplius. Inde assumptis equitibus numero sexcētis per rexit eqtatū ante urbē. Exploratū quoq; loci situ:munimētorū qualitatē:murorū altitu dinē:studia plæbis quæ ferebatur latronum armis premi:& factionū stipamine circum ueniri:ut iuita adqesceret obsidioni quo minus uolūtatē suā erga romanos ꝓderet: si li bertas daret. ¶Perocíose igit cū paucis eqtabat ī aggere publico:qui ad muros urbis dirigebaṫ:nec quisq̄ est usus ꝓgredi. Verū ubi ad obeūdū murorū circuitū flexit equū in latus:cū cętera turba ducē sequereṫ:erupere subito plæriq; de loco q appellabaṫ con tra Helenæ sepulchrū:& exiliētes occupauerūt iter ut intercluderēt maiox eqtum ptē: quę Titū sequebaṫ:ipse cum paucis pręterierat consulto insidiantium:ut destitutus a cę teris facilius opprimereṫ:qa neq; ad suos regredi facile erat:pp infertā hostiū multitudi nē: neq; ꝓgredi ulterius fossa aut uallū sinebant cęteraq; locorum impedimenta qbus anceps periculum iferebatur. Cap.iiii. ¶Videnśq; itaq; Titus in uirtute sua posi tum sibi remedium salutis:nec aliter nisi ferro iter aperiēdum. Iam.n. alii reflexis equis discesserant:dum & ipsi imperatoris filium secuturum sperarent, conuertit equum:hor tatusq; clamore cęteros ut sequerentur: & supra hostem irruit: impossibile hoc uidetur quomodo potuerit euadere:nisi notum esset in bello plurimum audaciam posse quę uel sola sibi murus est. Deinde quia aliis pone sequentibus uile uulgus sibi magis in peri culo consulendum putabat q̄ hostem persequendum: ac si quis manum extenderat ut equum teneret feriebatur. Deniq; duo tantum ex Titi sociis interfecti: cum reliquis im peratoris filius ad suos reuertit. Neq; sane dubitandum uidetur: quod intecto capite. nu dus cętera utpote qui in excursu processerat:non ad bellū paratus nec galeam: nec lori cam induerat:eo nihil exceperit uulneris cum maxime in ipsum tela iacerentur:q; ad ex cidium urbis illius ut tantus reseruaretur. Est profecto cor Regis in manu dei. Itaq; ne

crescceret audacia iudęis euētu fraudis & doli ꝓfecto ad urbē cum exercitu post noctē re dit:& de specula quadā:unde ciuitas prospectareṫ:& templi magnitudo amplissima, de mōstrat suis cū qua urbe sibi bellū foret:impigros & cautiores eē oportere:q; inumera bilis sibi populus expugnandus foret:& fraudi paratus. Ordinat qui muris ordines ap propinquarent:& quos adhuc fessos nocturno itinere cognouerat:quasi succentoria eos eminus locat. Paulatim progrediṫ. ¶Vbi uentū ad montē Oliueti:uallis sub ipso me dia inter eum atq; urbē interiacebat:cui nomē Chedron: ubi cōstitutū exercitū de mu ris aspiciētibus:nā sex stadiis aberat:seditiōis ad tps studia deposuere:& externis hostí bus adueniētibus domestico fœdere sequæstrata ciuiliū bellorū certamina. Plærūq; enī ēt acerba odia metus eōprimit. Deniq; cohortati sese inuicē factionū uiri:ut in unū cōspi rantibus studiis patriā defensarent:ne eox discordia incruentā Romanis uictoriā daret, freti numero hostē subito adoriēdū putarūt: & improuisa eruptione primos turbauere. Sed ubi se Romani ipso usu ueteri: & diuersox generū pliis exercitati confirmauere, ais suis obniti:cędere icursantes cœperūt:scutis repellere:ꝓturbare iactu telorū haud quaq̄ tñ sine cōmuni exitio. Et ꝓpe iā icubuerant Iudęi:& nutabat acies Romana:nisi cogni tis rebus aduenisset Titus:& occurrēs aduersariis cōfirmans suos reparasset pliū:& cre xisset animos militū:icrepās Romanas acies cōfusæ multitudini nō sine maximę igna uiæ ꝓbro uictoriam cedere. Repulsíscq; Iudęis qui etiā in ualle diuisos insectabant:ad su os se uictor recepit. securusq; suffragii q̄ loci superioris aduersum iferiores si tentarēt con gredi subsidia dabat:ad aliā partē se romanus exercitus cōuertit. discedēte Cęsare insun dunt se de muris Iudęi:& ingenti agmie super hostē irruunt:ita ut inumeræ cōcursu mul titudinis milites fugerent:ac sese ad montiū cōferrent superiora:nudato latere: ēt cętęri qui pliū mallent fugere. ¶Interea Cæsar in medio situs orantibus plærísq; ne se piculis daret:atq; exercitu disperso summā piculi solus subiret:cum dñs esset orbis terrax (non n. ut ante uice militis pugnaret:sed imperatoris:in cuius piculo pnicies esset uniuersox) Non acquieuit:sed militię decus pponēs saluti apud quē gloriosa mors uitę opprobrio pponderaret:aduersum pectus hostibus refert:territísq; quos aduersum ierat:ī alios sese retorquet. Sola enī specie sui:& nimis notæ atq; alacris fortitudinis gloria: proturbat ho stē. Cedebāt itaq; quos acceserat:sed ex aliis ptibus Iudæi magis magísq; ifundebant: ac pene cōcluserāt Titū:nisi quia plęriq; militū uidētes in medio belli uersari Cæsarem conclamauerūt cęteris significātes imperatoris filiū piculis nō relinquendū. Sic uniuer sos reuocauit pudor:atq; armauit metus:ne deserti Cęsaris ignominia inurerent. Cōuer siq; in Iudęos:nisu omnium ac uirtute incōditā multitudinē ī uallē urgebant:nec difficí le fuit ascendētes relabi. Sic Titus fugientē numerū militarē bis reuocauit a fuga:picu loq; piter exuit & opprobrio:uirtute pi usus:& ad postremū pudore. Qui dū ignauiā de clinat:uirtutē inuexit. Primū ne Cęsar relinqueret:post ēt ut hostis repelleret. Ca.v. ¶Post hęc ubi forēse plīū pauliśper quieuit:ĩternū succesśit. Nāq; paschalis interuentu celebritatis:subornatis plærísq; Ioānes quasi obseruationis gratia templū adirent:& tā q̄ sociis data igrediēdi copia:dolū patrauit. Ingressi enī specie ciuili:sed iterius armati:re iectis exuuiis gladios attollūt loricato pectore:& pliari accincti munimine: Quo terro re pculsi qui intra templū inermes celebritati uacabāt exierūt:& tēplū uacuū derelique runt. Eos illis secutis:& quos potuerūt cōprahēdere iugulātibus:alios circa tēpli circui tū psequētibus:irrumpēdi Ioanni sociisq; eius occasio data. Cęsi illic multi mortales:ita ut ēt qui nō restiterāt afflictis causis aliquibus iugularenē:nec trāquillitas qetis ꝓderat: nec silentiū tacitis: nec cedentibus patiētia. Cōphensíśq; iterioribus templi ēt Simonē inquietabat Ioannes in secundariū locū: Eleazaro cæterisq; principibus factionis tertiæ

sibi subrogatis. Cap. vi. Tertio quoq; Titus progreditur in hostem: atq; exercitum ꝓducit. Aduenieſq; offendit ſtipatam ludæoꝝ ante urbē multitudinē ſpecie uolētium ſe Romanis tradere: ſed quaſi reformidantiū. Suſpicatus dolū & maxime qm̄ proxime cōſpiratos inter ſe: & ꝓtinaces uiderat: nō arbitratus credibile ſubito mutatos ad monuit milites fraudē cauendā: nec temere niſi ſm̄ ꝓceptum ſuū cōferto agmine muris appropinquandū: ne a tergo illi qui urbē egreſſi fuerant circūfunderentur. Subito de ciuitate increpuit ſonus: & quædā ſeditio deméter reſultauit: alicoꝝ egreſſionē uoluntariā ſimulantiū: alioꝝ ēt reſiſtentiū: q; illi aperiri ſibi portas poſcerent: hi clauſas ſeruari iubērent: alii bellū: alii pacē optarent. Militū uulgus ad ſubueniēdū his qui ſubueniri ſibi de muris poſtulauiſſent ꝓripit ſeſe: egrediuntur plærīq; ꝓruptim ſine ordine: ſine ullo modo tanq̄ occurſuri aduenientibus: atq; auxiliū laturi: ut ꝓpiore remedio pluribus erūpēdi cōfidentia tribueretur: uel reſiſtentibus metus: aut iter reluctātes erūpendi ſibi copia. Quibus ſe a tergo circūfundere cœperunt q foris ſtabant: urgere circūuentos: illi quaſi ad murū cōfugere: nihil ſuſpectātes ab his qui pacē ꝓtenderent. Inde quoq; ſaxa & tela iniici: & ſubito ficta pax in præliū uerſa eſt. Vnde conciti in hoſtes recurrunt: qui & ſi circūuenire tētauerant ꝓgreſſus militū Romanoꝝ: tñ metuebant & ipſi ne ab oi exercitu circūueniretur. Itaq; dū uniuerſos cauent: hos plurimis licet uulneribus imꝑfectis: & ipſi maiore parte ſaucii ꝓpe de manibus amiſere: quos iam captos putabant. Secuti tñ uſq; ad Helenę ſepulchrū ſicut moris eſt inſultātibus clypeis cōcrepabāt: illudētes Romanis q; eos iam ſecūdo inſidiis circūueniſſent. Cap. vii. Cæſar cōmotior regredientes miſceri cęteris uetat: & concionē aduocat dicēs. Magna cū ſit uirtus Romana: ꝑſtans uniuerſarū gentiū populis: maxime tñ ea pręcellit diſpoſitiōis ordine: & ꝓceptoꝝ obediētia. Ea eſt enim diſciplinę militaris cuſtodia. Nec mirū ſi Iudęi dolos intexant: fraudes ſtruāt: qui ſe iudicent impares fortitudinis ſuæ. Sed ut inferioꝝ eſt niti inſidiis: ſic fortiorū cauere ne uirtuti illudat dolus. Mirari itaq; ſe q; illi in deſperatione ſibi cōgruant: Romanis nō cōueniat in melioꝝ ꝓceſſu: eoq; fieri ut illis effectus fraudis i ualido ſit: nobis uirtutis conatus in ambiguo. Quod ſi ualidior eſſet fortitudo hoſtiū q̄ fraus ſuperari minus flagitioſum. A paribus enim aut fortioribus uinci: opprobrio uacat. Cū uero nihil in nobis offendat niſi ſola pugnādi ímoderatio: & ꝓpria quędā manuū intēperantia: quid nequius pōt eſſe q̄ ꝑſente Cęſare diſciplinā repudiari militię? Multum arbitror ipſas ígemiſcere militiæ leges tātæ diſſolutionis flagitio: multū imperatorē cū hęc commererit: qui ſemper audiri ſe a milite ſuo q̄ timeri ab hoſte maluit cōtriſtari. Obedientia enī militis effectū ꝓperat: metus hoſtiū differt uictoriā. Quid iudicaturū de filio patrē putatis: cuius tam uile imperiū ſit apud exercitū? Pronūciatur enim de duce cuius ꝓceptū diſſoluit: nec dubiū q; ſępius uindicatū ſit in eos qui cōtra ímperiū in hoſtē pugnauerint: q̄ in eos qui ſm̄ imperiū ꝓgreſſi: uirtuti ceſſerint. Nā legibus egredienti ordinē: prę ſcripta mors eſt. Quid igitur futurū ubi nō unus ſed paſſim exercit⁹ relinqt ordinē ſuū: & ſtatū ducis neglexit? Cognoſcite uos milites eſſe Romani ímperii plębis ſenatus apud quos ſine præcepti auctoritate & uiciſſe crimen eſt. ¶ Huiuſmodi oratione ꝑterruit nō ſolū ꝓpoſitos militū: ſed ēt uniuerſum exercitū. Nā cū ipſos principes ordinū acrius peteret: uidebat in oēs uindicaturus. Circūfuſi itaq; oēs rogabāt ut paucoꝝ culpa qui primi deſtiterāt: uniuerſis cōcederet. Et ſi nō fuit ꝓperus ad delicti gratiā Cæſar: fuit tamē exorabilis ad indulgentiā. Cōceſſit cū ſummo pōdere dicēs donare ſe oibus ſatiſq; i uniuerſos uindicatū inuectiōis auctoritate: eo q; aīaduerſio in ſingulos uſq; ad factū ꝓdere debeat: in multitudinē uerbotenus: illā uſq; ad pœnā: iſtā uſq; ad correptionē. Sæpe.n bonis exercitib⁹ ꝑniciales lapſus futuræ uirtutis cās dediſſe. Cap. viii. ¶ Poſt hęc

Titus in hoſtē irā cōuertit: & cōſiderans iter tot ꝑcipitia: tot ꝓrupta ꝑiculoſam obſidionē: cū repētinis eruptiōibus ꝑuenti nō haberent milites quo referrēt gradū: unde ſe i hoſtem ꝓriperēt: ubi machinas cōſtituerent, iubet repleri an urbē ꝑcipitia. Quæ cū fierēt: nec ſic qdem Iudæi exortes erāt præſentiū piculoꝝ. Afflictabātur domeſtico prælio: cū Romani in replēdis ꝑcipitiis occuparent: nec exigua manus partis utriuſq; .x. milia cū Simone erant: & qnquaginta eorum duces. Idumæi quoq; ad quinq; milia Simonis ptibus adſtipulabant: qbus ꝑerat Iacobus & Simon iunior. Ioānes aūt in ſterioribus templi ea fraude qua ſupra diximus occupatis ſex milibus armatoꝝ ſtipatus bellū accendebat. Adiūcta ſunt ei ēt duo milia cum aliis quadrigētis uiris. poſteaq̄ coire cœpere ſtudiis cōcinētibus ad urbis defenſionē Eleazaro & Simone arim qbus & ante utebantur rectoribus. Quibus certātibus iter ſe præda erat i medio populus eoꝝ qui uicerāt & q̄ſi ꝑmiū certaminis huc atq; illuc ꝑuentu uario tranſferebat. Pauliſper inter ſe cōuenerant more induciarū ad primū Romanoꝝ impetū expergefacti in ueterē morbū febris iterq; ægris uiſceribus recidebāt: ubi remiſſior erat exterioꝝ morboꝝ acceſſio. foris erat plęrunq; bellū: intus ſeditio: eo iam grauior: quia & ipſa ſeditio bello alebatur: & bellū alebat. Duo de potētia certabāt: populus inter utrūq; nō de ſeruitute anxius erat: ſed ne ad dñm deterioré peruenireт. Cap. ix. ¶ Vrbē Hieroſolymā Chananeoꝝ quidā potens cōdidit: qui patrio ſermone uocaret rex iuſtus: quā primo Solymā nūcupauit: poſtea tēplū addidit: unde Hieroſolyma dicta ciuitas eſt. Ea principio ſuos accolas habuit de gēte Chananeoꝝ. Dauid primus uir Hebræus Chananeos expulit. Cōſtituit ſuos q; in ea domū ſibi regiā fecit. Voluit & tēplū deo cōdere: ſed ꝓhibitus oraculo Salomonem hæredē reliquit: qui templū qd ipſe uoluerat ędificaret. Salomō itaq; templū fundauit: reliqui quoq; reges ad ornatū urbis addidere plurima. Inuidia ex magnificētia orta. iter oia tñ opera templū ꝑcellebat ampliſſimo opere & fulgenti marmore in quo erat peripetaſma ꝑcioſum maximū cocco: & iacintho byſſoq; itextū & purpura. Nō ociola materia tātæ diuerſitatis: ſed cuius ſpecies materiā rerū latentiū ſignificaret: eo q; eius eſſet tēplū qui cœlo & aeri: terrę & mari quaſi creator elementoꝝ dñaretur: atq; oia ſolus regeret & gubernaret. Cocco enim ígneū cælū figurat. Iacintho aer: byſſo terra: q; i ea naſcitur: purpura mare: quę cōchyliis maritimis inficit: ut duo ex colore: duo ex generatione colligas. Deniq; priceps ſacerdotū hæc quattuor ídumēto ſuo exprimere cōſueuerat: qñ maxima celebritas erat feſtoꝝ dierū quaſi totū mundū indueret: ut pro populo ſupplicaretur in eius figurā qui uēturus erat princeps ſacerdotū IESVS: qui tolleret peccata mūdi. Fœmora princeps ſacerdotū linteo interius operimento tegebat: eo q; præ cæteris in ſacerdote fides mētis quęritur: & corporis caſtimonia: quæ ſuccígere debeat carnis intēperantiā. ¶ Duo erāt tabernacula ſacra: unū iterius: & alterū exterius: i hoc ſemper introíbāt ſacerdotes: in illud iterius qd̄ ſm̄ appellabat: ſemel itroíbat tantūmō princeps ſacerdotū: nō ſine ſanguine quē offerret pro ſe: & ꝓ populi delicto. Hoc ſignificāte ſpiritu ſancto uēturū IESVM qui uere ſolus intraret interiora diuinorū penetralia ſacramētoꝝ: & archana ſubſtātiæ cęleſtis quæ noſſet oia. Solus quoq; patri ſanguine ſuo totū mūdum recōciliaret: ut cœleſtiū & terreſtiū miſereret. Deniq; poſteaq̄ uenit pacificauit oia ꝑ ſanguinē crucis ſuæ: quæ uel in cœlo uel in terra ſunt. Intus thymiamatheriū: intus menſa: intus lucerna. Thymiamatheriū: q; ita ad deū patrē ſicut ícenſum dirigatur maximi ſacerdotis oro. Menſa q; i ea paſſio Chriſti ſit: & myſteria ſacramentoꝝ: unde & Dauid dicit. Paraſti in cōſpectu meo mēſam. Cuius uelut duodecim panes duo decim apoſtoli ſint teſtes paſſiōis eius ac reſurrectionis eius. Lucerna quæ ſuper cādelabrum ponitur: ante ſub modio erat. i. ſub legis menſura: nnuc eſt in gratię plenitudine

heptamycho frequẽs lumen effundens:eo q; ſpiritus ſanctus ſeptẽ maximarũ gratiarũ uirtutibus dei templũ illuminet. Trinitatis igit̃ cognitio in ĩterioribus erat tẽpli quæ dicebantur ſancta ſanctoꝝ:ubi repoſita quõdam uirga Aaron floruit:q; ſacerdotalis gratia in Chriſto amplius eſſet operatura poſt mortẽ qua mũdum redemit. Ante templũ erant.xiiii.gradus per quos Ezechię regis umbra aſcẽderat:ſignificans ei uitę finẽ futurũ:ſed oraculo monitus orauit:& meruit mortis dilationẽ hoc indicio q; hiſdẽ gradib9 ſol refunderet:qui ſignificaret tot numero annorũ cõmeatũ ei uitę refulum. Cap.x.

¶Cum igitur munita eẽt undiq; ciuitas plurimorũ regũ opibus:& maxime Herodis: q caſtꝝ cui nomẽ Antonię:ad ſummi operis magnificentiã cõiuit:& ampliſſimo ornauit decore:circũibat Cæſar reqrens qua ex pte ſe poſſet facilius urbi ĩfundere:inſpecto q; per totũ circuitũ muri ambitu:ęſtimauit in finitimo tumuli quo ſepultus iacebat pri ceps ſacerdotũ Ioãnes ad oriendã obſidionem. Cui diligẽtius explorãti adhęrens unus ex amicis Nicanor ſtudioſius ĩtendẽs muneri ſagitta pcuſſus cadit. Propius quippe ac ceſſerat:dũ putat aliquẽ ꝓfectũ fore pacis futuræ ſi ſibi cõferẽdi ſermonis daret̃ copia: qui potẽs ac ualidus ad tentãdos audientiũ aios ęſtimabat̃. ¶Commotus Cęſar q; ei qui ſalutaria cõmoneret improuiſo uulnere mortẽ irrogauiſſent:in pliũ cogit agmina: bellũq; accendit̃ iactu telorũ diuerſo:miſſilibuſq; maximis.admouẽtur arietes:qs feriũ tur ualida muroꝝ. Quo pturbati oẽs qui ante de dñationis iter ſe ſtudio certabant:in cõcordiam coeunt:dataq; impunitate ſuperioꝝ unum corpus ſeſe fecere:& cõſpirati cogẽte piculo urbem tuentur. Progreſſi quoq; tumulos:ignẽ ſuper machinas iaculabant̃:ut deſtruerẽt aggeres:exurerent uineas:arietes ĩcenderent:ac pene oĩa machinaꝝ gña exuſſerant:niſi electi plęriq; militũ & ſociorũ:maxime ex ptibus Alexandrinę urbis ſtrẽnue repugnauiſſent. Quibus tñ ualide reſiſtẽtibus addidit Cęſar adiumẽtũ equitũ potẽtiorũ. Ipſe quoq; acriter pugnans ſternit.xii.aduerſi agminis propugnatores. Ita uis multitudinis reliquę exitiũ declinans in urbẽ reuertit: & ab ĩcendio Romana opera defenſa.

¶Decidit eo plio Ioãnes ductor Idumęorũ: dũ ante muros cognito ſibi Romano militi ſermonẽ conſerit:ictus terga ſagittę uulnere:cõtinuoq; labit̃. Arabẽ ferũt peritiſſimũ de iaculatoribus eius obitus auctorẽ:grauiq; mœrore affectos Idumæos: q; uirũ & manu promptũ amiſerãt:& bonũ conſilio. Cap.xi. ¶Sequenti nocte accidit ut tres turres quas Titus attolli iuſſerat ſupra aggerem quo Iudęos uel ex ęquo:uel ex ſupiore ſpiculis figeret:ſubito nulla ui hoſtiũ ruerent. Quo ſonitu Romanorũ exercitus oĩs turbabat̃:ea opinione q; ab hoſte deſtructos aggeres:ſucciſas turres arbitrarent̃:quę ruentes ingentẽ late ſtragẽ dediſſent:ac pene admiſſum erat facinus miſerabile: ut uictores incertis p noctẽ hoſtibus fuga cederent: niſi q; tenebrę ruinaq; ipſa excito puluere ꝓſpectũ ademerant:ut quo fugerent incertũ hẽrent. Quęrebat unuſq;ſq; de proximo qd accidiſſet:nec cognoſcere ueri poterat fidem:qa ſimiliter ab oĩbus eiuſmodi caſus ignorabatur:donec Cæſar rebus cõpertis inſinuare præciperet id quod acciderat, caſus repẽtini:non ullius hoſtilis fuiſſe irruptionis. Sic ſedatus pauor:expugnãdæ urbis ſubſidiũ oẽ in uiribus locatũ. Nã cũ altiſſima muroꝝ eſſent:& plęraq; ferro aut ęre operta:atq; ipa altitudine hoſtes a iaculis defenderẽtur, Romãi admouere arietũ machinas:quoꝝ ictu frequẽti muri ualide laxabant̃:inniti leuioribus ſpiculis cœpere: & ſagittis ut ꝓpugnãtes auerterent: Impedimẽta ꝓhibentiũ detorquerẽt. Sic paulatim quatientibus murus cedebat:unde maiorẽ ipſum arietem exciſorẽ urbium appellauerunt. Soluta itaq; murorum parte dereliquere Iudęi muri ipſius ꝓpugnacula ſecuri q; duos alios muros interiores haberẽt:& cõceſſere ad murũ ſm. Illis fugientibus Romani ingredientes p caua muri portas aperuere. Sic intromiſſus oĩs exercitus pene diruit murũ exteriorẽ:ne bellã

tibus eſſet impedimento:aut ſi res aduerſę forent clauſtrũ refugientibus. Cap. xii.

¶Diuiſerunt ſibi loca Ioãnes & Simon cõiurati circa murũ ſm:Ioannes cũ ſuis i caſtro cui nomẽ Antonia pliabat̃. Ei ꝓpiqua erat porticus templi quæ uergebat ad ptẽ ſeptẽtrionis. Nã & ipſe locus in quo caſtrum poſtea Antonii uocabulo conditũ duas interia cẽs porticus ſeptẽtrionalis:hoc eſt Brios nũcupabatur. Simõ uero ad Ioãnis ſepulchrũ uicẽ tuẽdæ urbis ſuſceperat:his. p ſalute:Romanis ꝓ uictoria certamẽ erat. Quibus & ſi uirtus potẽtior ad cõgrediẽdũ:locus tñ inferior ad obſidionẽ: cũ eos de muro grauaret pliũ. Temeritas iudęis inſolẽtior:fortitudo Romanis acrior erat. iminebant ptibus duces:eoq; magis oriebat̃ contentio:dum quiſq; ſuis ductoribus pericula ſua geſtis probaret. ¶Simon ſuos urgebat terrore & formidine:romanos Titus pudore ſui:q maxie cõueniebat:q; morte grauius arbitrabant̃ nõ exhibere pericula ſua Cæſari:cũ ipe toties pro exercitu periculis offerre ſe nõ dubitauiſſet. Armabat eos uicẽdi cõſuetudo & cedẽdi ignorãtia:pcipueq; pſens uniuſcuiuſq; uirtutis arbiter Titus:a quo non remuneratio fortitudinis expectabat̃:ſed ſupra oĩa fructus ampliſſimi erat pmii:illo ſpectante quicq; ſtrenue geſſiſſe:qd ei nõ diſpliceret. Eo incẽtiuo Lõginus equeſtris militiæ uir exercitus aduerſas ꝓ muris uidẽs iudæoꝝ cateruas tãq; indignatus q; Romanos bello laceſſerẽt: & ex ęquo ꝓdire auderẽt:deſiliit equo:atq; in medios ſe iniecit hoſtes: Et unũ more ipſo parãtẽ occurrere telo percuſſit:ſimulq; eius uocẽ & animã rapit. Alteri ereptũ de corpore ꝓſtrato telũ infigit:& ad ſuos uictor ſeſe recepit. De pẽminẽtibus loqmur. cęterũ multi imitatores utraq; ex parte:ſed diuerſo genere Iudęis deſperatio audaciam dabat. Romanis gloriæ cupiditas uirtutem addebat. Par tñ imparibus aĩs. mortis contẽptus Iudæis ſolatium putabat̃ cum hoſte cõmori. Titus feſtinabat conficere bellũ: ſed ſine ſuorum diſpẽdio:qui ẽt ipſos hoſtes ſeruare ſi poſſet:q; pdere malebat. Nec aliud monebat militẽ niſi conſulto bellandum. eam ſolã eſſe ueram uirtutẽ:cui ſit comes ꝓuidẽtia:nã ſine conſilio fortitudinẽ temeritatẽ uideri:nec uſq; magis cauendũ q; i uictoria. Perire enĩ eſt inferiore ſuperiorẽ:uicti triũphus eſt. Conſulendũ itaq; ne uideat̃ euentus fuiſſe q; ui cerit:ignauiæ q; conſortiũ periculi non euaſerit. Iubet itaq; arietẽ admoueri ad medium muri ſeptẽtrionalis. Cap.xiii. ¶Erat ibi Caſtor callidus:& ad fraudem paratus: qui fugatis cæteris p iacula ſagittariorũ cũ aliis nouæ fraudis ſociis ptendebat. Is ut appulſu arietis turrim euerti:muꝝ labare:ac facile ruituꝝ ſi tormẽti ictus repeteret̃, aĩaduertit:manus tendẽs rogabat Cęſarẽ uoce miſerabili:ut perituręe urbi iam parceret:nec ſupremo excidio labefactandã putaret. Cæſar ęſtimauit q; ſedulo ueniã deprecaret̃ manus daturus ut deditio procederet:iubet tormentũ ceſſare:iaculatores temperare a plio. Caſtori dat loquendi copiam. Ille deſcenſum ſimulare:dein quaſi ſuadere ſuis:alii uelle: alii reniti:ſubitoq; uelut indignantes q cogerent̃ ſupra loricã ſe pcutientes cecidere. Miraculũ ingens cũ fraus lateret ſic tps ducere. Inter quæ unus e militibus Romanis iaculo ſagittæ narẽ caſtoris percuſſit. Ille deplorare & cõqueri apud Cæſarẽ:poſcere ut iuberet aliquẽ ſibi dextrã dare:ita ſe perfugio uſurũ. Cęſar Ioſepho mãdat negociũ:uerũ ille qui caueret Iudęorũ inſidias:nihil ſincerũ in eo intelligere ſe reſpondit. Aeneas tñ ꝓpius murũ ſucceſſit:& ut aduenientẽ ſuſciperet occurrit. Cui Caſtor uociferans ut ſinum apiret:aurum exciperet:ſaxũ dimiſit. Ille oculis uigilãtibus lapidẽ pũidit: celeriq; corporis ſaltu lapſum euaſit:aliũ tñ prope aſtantẽ ſaxi inuoluit ĩmanis ruina. Hoc Cæſar intuẽs acrius incubuit ad murorũ deiectionẽ pręcipiens maiore ui tormentũ impelli. Cõtra ad exurẽdas machinas ignes iaciebant̃. Sed ubi murus ſolutus eſt: Caſtor cũ ſuis quaſi in ignẽ ſe deiecit:dolo ptexẽs aĩ magnitudinẽ in contẽptu mortis: cũ dolo turpi uitę effugia captaret. Ca.xiiii. ¶Vn9 iã murus:hoc eſt tertius ſuperat:ſubuerſis duobus:

adhuc tñ Cæsar reseruabat patiẽtiã: q aduerteret iam sibi ꝑire qcqd perisset. Dũ parcit & prouocat ad deditionẽ: nõ expectato agmine cũ paucis irruens supra murũ ſm: congregata manu iudæi in angustiis plurimos sauciauerunt. plęriq; ẽt utrinq; mortui. Tũc Cæsar eminus sagittis figebat resistẽtes. inter confertos iacula nusq; eludebant. nullus ictus sine uulnere. Sic remouere sese iudęi cœpere: & Titus suos recepit. Et fames iam urbẽ grauiter incesserat. iudæi tñ pro uictoribus qa se intra ſm murũ receperãt quasi expulsis Romanis gloriabant: sed neq; lapsa reparare: nec lapsura defensare poterãt. Restitũt aũt aliquãtulũ. Pugnatũ triduo ad murũ ſm. Quarto die uirtutẽ Romanã nõ sustinẽtes: refugere intra tertiũ murũ. Cęsar ab irruptione interim tẽperari iubet: subuerti tñ ꝑcepit ſm murũ. Et qa supererat maxima belli portio: statuit ut miles sibi cõueheret ali mẽta: ne uictores inopia urgeret: afficeret idigentia. Quattuor diebus sibi miles frumẽta conuexit. Simulq; idoneum uisum est tps: q; iudęi si sibi cõsulerent conuerterent. Et populus qdẽ malebat: sed principes seditionis reputantes quę in plębem grauibus flagitiis perpetrauerunt: dum nullum ueniæ locum sperant: perire cum oibus leuius arbitrabant: q̃ si soli auctores pirẽt. ¶ Quinto itaq; die qa nihil a Iudęis pacificũ deferebat: gemino agmine Cæsar mœnia aggredit: & duos aggeres attolli imperat: unum cõtra Antoniã: alterũ cõtra murũ q erat cõtra Ioãnis sepulchrũ. Eo. n. superioris urbis excidia petebat. Illo aũt altero si castrũ expugnauisset ẽt tẽplo facile potiret. Qd nisi in suã ptãtem deduceret: ẽt urbẽ tenere non poterat sine piculo. Diuiserat Titus exercitũ in duos ordines. E diuerso quoq; distribuerãt sibi Ioãnes & Simon officia defensionis. Antoniã defensabat Ioãnes. Simon cũ armatis suis: & populo Idumęorũ ad sepulchrũ Ioãnis speculabat. tatq; oẽs obsidẽtiũ conatus de supiori loco qbus poterat generibus eludebat. Et iã exercitatiores erãt malis edocti occurrere machinis obsidiõis: pluraq; genera sibi tormẽtorũ & ipsi asciuerãt: qbus Romanorũ opera destruerent: cœpta impedirẽt. Quorũ Cęsar aduertẽs ꝑcipitem ptinaciã: admiscere operibus sermonẽ uoluit: ne forte desperatione ueniæ ꝑuicacius obniterent: ac spe ꝑmissorũ possent desistere. Suadere itaq; cœpit ne se captæ urbis excidiis inuoluerẽt: ꝑmitterẽtq; eã suæ ptãti: quę armis iã teneret: & circũuallata obsidione ꝑmeretur ad excidium supremũ cedentibus se ueniã daturũ: si mõ uel sibi uel patrię consulerent: ne tota ciuitas diueretur. Mandat quoq; Iosepho ut ipse patrio sermone ciues alloqueret: ut forte cõtribules suos uel ipse inflecteret ut furori proprio renũciarent. Qui licet effusa Iudęorum in se odia nouisset: tñ quantũ a iactu sagittę longius poterat remotus a muris: ita uero ut posset audiri profutura ciuibus noto sibi alloquio prosequebat. Cap. xv. ¶ Fuerat Hebręi humani ingenii contendere pertinaciter anteq̃ res ad supremũ ueniret: dũ putatis uos loco & notę regionis subsidiis fore superiores: licet conuenerit Romanos bello insuperabiles armis non ꝑuocari: a quibus sępe uicti sunt q uos uicerant: sed tñ habet hunc lapsum improuida mens hoĩm itu rebus secundis: simul qa plęrũq; belli dubius euentus: & ideo se unusquisq; forti cõmittit uirtute inferior. Postremo de muris speratis. Nõ putatis ẽt usq; ad tẽpli progrediendũ euersionẽ. Parcite aris: parcite altaribus: parcite domicilio quõdã cœlesti. Iã. n. uos & deus ipse deseruit: qa uos pietatis cultum deseruistis. In medio tẽpli bellũ ptulimus. circũfusi ignes tẽplũ oberrãt: sed nõ quales circũsistũt armati. Adhuc tñ puras a sacrilegio manus hñtes uolũt Romani ꝑcere: nec sacros cõtaminare postes: nec ueteres abolere ritus si uos sinatis. qd expectat ulterius: duo muri euersi: tertius supest: & ipe infirmior lapsis duobus. An ꝑsidiũ speratis diuinũ: atq; auxiliũ de penetralibus: Sed q nos defendebat ad hostẽ migrauit: qm̃ quẽ nos colebamus: Romani uenerant: nos offendimus. Quis aũt ignorat cũ illis eẽ deũ q sibi oia subiecerunt: nisi quę nimio ęstu aut gelu

inuia sunt. Et iõ extra Romanũ imperiũ qa eadẽ extra usum humanũ. Diuersis populis deũ ꝑ uices dedisse potẽtiã. primo ægyptiis: post Iudęis: Assyriis quoq; & Persis auxilia torẽ fuisse nullus negat: postea cõuersum ad Romanos cũ his ꝑseuerare. Deniq; cessisse illis uniuersa regna: oẽm terrã in possessionẽ datam. Quid uobis cũ uictoribus uniuersę terrę qbus secreta oceani & extrema Indię patent: Quid attexam Britãnias iterfuso mari toto orbe diuisas & a Romanis in orbẽ terrarũ redactas. Tremit hos Scotia: quę terris nihil debet: tremit Saxonia inaccessa paludibus & inuiis septa regionibus. Quę licet curã belli uideat augere: & ipsa frequẽter accessit Romanis triũphis captiua: ualidissimũ genus hoĩum phibetur: & ꝑstans cęteris pyraticis esse: Tamen myoparonibus nõ uiribus nitit: fugę potius q̃ bello parata. Sed refertis mori ꝑstare: q̃ libertatẽ amittere: Quãdo uobis ista Iudęi successit Inia: aut qñ apud Hebræos utilis sit seruitus libertati inutili nõ ꝑlata: Iacob ipse patriarcha in ægyptũ deduxit Hebręos ne perirent fame. Descẽderunt patriarchæ simul. xii. filii eius ꝑclara illa generis nri exordia. Ibi Iudas ille nobilis Iudęorũ ꝑsapia: qui nomen populo dedit. Ibi Ioseph curru sublimis: & eqs subii cere se in ptãtẽ maluit ut aleret suos: q̃ ad originis ꝓpriæ libertatẽ redire. Ibi Beniamin pia fraude germani retẽtus cõsensit dolo: qa nõ erat crimen seruire potẽtioribus. Ibi hæreditas eorũ cũ uocaret a Moyse: tñ hęrere desiderabat. Sic patribus uestris ẽt dura seruiẽ nõ displicebat: ut periculis anteferret. Seruistis ergo Aegyptiis: atq; utinã semel. Sed nõ solũ tũc seruistis qñ cœlestis escę pluuiis alimoniã seruitutis extremę ꝑferebatis: sed ẽt postea uicti atq; captiui descẽdistis in Aegyptũ cũ Assyrios refugeretis. Seruistis ẽt Aegyptiis ꝑ multa annorũ curricula: & dulcis illa seruitus erat. Seruistis Macedonib9: Persis: Seleucẽsibus: palestinis. Solos Romanos uobis graues putatis: quibus & illi seruiunt qbus uos seruiebatis: Vtrũ igitur odium his debetis an gratiã qui uos dñis uestris pares fecerũt: ultionẽ uestri hanc nõ cõtumeliã puto: qa uos de his uindicauerunt qbus subiecti eratis. Seruitio ꝑmitur Assyrius qui Asię toti imperitabat. Arat egyptius Romanis: serit de suo qd̃ ille metat. Macedonia quę usq; ad Indos deuicta Perside imperiũ diffuderat: agnoscit dños quos ignorabat: & frustra se regibus suis Aeacidarũ nomẽ ím posuisse reminiscit. Certe nõ alias cessisse nisi ad Romanorũ triũphũ: qbus & ipse Pyrrhus Achilleæ sobolis & ꝓsapiam & uocabulũ ꝑferens: uictus armis: ita se ꝑmerendæ pacis studio subiecit: ut ueniã rogaret. Nã de Palestinis qd loquar: quos uniusꝑsidis potestas cohercet: Ingrati nunqd nõ uestra nobilitas est cũ Persis seruire: hoc est. n. seruire uobiscũ reges: regnũq; maximũ habere sociũ subiectionis. Sed quæro qñ fueritis liberi qui nũc seruitutẽ reculatis: Quãdo ergo liberi fuistis: uel cũ aliis dominaremini q sub rege eratis: Habebatis regẽ deũ: repudiastis regnũ ipsius sub quo solo eratis liberi: uoluistis seruire hoĩbus. Cur patrũ reuellitis testamẽta: hęreditas & in patres cõtumax. Elegistis regẽ cui nomẽ Saul. Occiso illo Palestinus uobis ꝑsis imperitauit: successit post ꝑa Dauid in totius populi regnũ: mitior qdem dño: sed dñs tñ. Priusq̃ reqesceret Dauid genti & ipse regẽ imposuit. A Salomone rursus scissum in duo regnũ: & diuisa ꝑ longã seriẽ dominatiõis hæreditas. Vt trãsiliã captiuitates: Cyrus plęroscq; terris suis Iudæos: & sacris suis reddidit. Sed ꝑres uestri cũ Persarũ ꝑliis grauibus attererẽtur: q̃is nobiles Machabeorũ triũphis elegerunt sibi Romanã societatẽ. Tenet scriptura diuina multarũ pacta legationũ. Facti estis Romanorũ amici: qui Persarũ serui fuistis. Sed rursus maluistis regẽ habere: q̃ sacerdotũ principẽ: cui populus obtẽperaret: cũ sæuitia uestrorũ regum esset itolerabilis. Defuncto herode: pulso Archelao: sub Cæsare esse Romano postulauistis. Tradidistis uos Cæsari: cui seruistis oẽs ad mutandũ in melius seruitium. In cõi. n. conditione uniuersorũ seruire quędã libertas est: qm̃ dignitate dominantiũ hone-

stantur obsequia seruitoꝝ. Quanq̃ Romani seruitutẽ nõ exigant auctores libertatis: qa nõ solũ imitem regẽ necarunt: sed ẽt superbũ nõ passi sunt: & iõ Augustũ apud eos nomen est imperii: q augeat suos: nõ q alienos opprimat. Sed esto. Sit utile uobis nõ obedire imperio Romano: uideamus liberũ si nõ exitiale. Vrgent Romanæ acies: urgẽt patriæ ruinę: urget tẽpli excidiũ: nõ qd inutile sit: sed qd utile ppendet. Non enim uotorũ species: sed possibilitatis ratio pensanda. Lex nãq; naturæ eadem oibus hoibus: uolatili bus: feris: bestiis insusa: ut unusqsq; cedat potentiori. Taurus leoni: ceruus urso: leopardo caprea: aquilæ accipiter: accipitri colũba. Ipsi tauro iuuenci inferiores: Arieti ouium greges: hyrco caper: ne diuersi generis esse uideatur aliqua distantia: uos potẽtioribus. Romani tñ neminẽ expellunt: uos expulistis: imo illi augent: ne quis ẽt uictus de terris suis exeat. Antiocho partẽ regni seruauerũt. Et nunc Cęsar qd aliud laborat nisi ut terra uestra nõ deseratꝰ: regio uestra nõ euacuetꝰ? ciuitas nõ euertatur: terꝓplũ nõ cõcremetꝰ? Non oibus uictoria datꝰ: paucis pesse natura dedit: Pluribus obtẽperare. Tauri armentis eminent: arietes gregibus. Penes paucos eminẽtia: penes plurimos mansuetudo. Et uos induite mansuetudinẽ. Suscipite subiectionẽ quã ẽt ferę induunt. ¶ Hæc cum dicerent Iosephus: cõuiciabantꝰ de muro. Maledicebãt utilia suadẽti. Plęriq; ẽt iaculabantur sagittas: si possent eũ morte affligere. At ille qui oratione nõ flectebat idomitos: scriptu rarũ quoq; testimoniis conueniendos arbitrabatur: maxime quia dicebant deũ templi sui præsidio nõ defuturum. Cap. v. ¶ Temerarii nũccine demũ uobis diuinum auxiliũ affuturũ speratis: qũ permiscuistis oia bello: altaria uiolastis: diruistis totius urbis munimẽta. Temerarii iqt: & uestroꝝ imemores auxilioꝝ: scuta & gladios parastis: & hoc aduersum Romanos. Nõ talibus armis uincere solebatis. Quãdo enim in hasta & gladio fuit Hebræoꝝ uictoria? Recordamini unde orti: & a qbus sitis ꝓfecti: quomodo patres uestri hostes suos uicerint. Temerarii quẽ uobis adiutorẽ eripuistis: dũ aliena subsidia deposcitis? Non in multitudine populi: sed in timore Dei pater Abrahã pene trauit Aegyptũ: & cũ abductæ cõiugis captiuã uideret pudicitiã: bello tñ assumpsit pię onõis arma: defensorẽ adhibuit q dormiẽte eo uinceret: & expugnato hoste intamina tam sibi cõiugẽ repsentaret. Redit Sara sine armis referẽs uiro triũphalẽ uictoriã. Dormiebat Abrahã: & torquebatꝰ Pharao. Metuebat Sara: & Pharao crimen negabat. Eiiciebat alienã: & dãnato crimine: honorabat castimoniã quã spoliare desiderauerat. Addidit aurũ: argentũ ad Sarę pudorẽ: ut cõdẽnaret uolũtatẽ facinoris expertẽ. Rogat patrem Abrahã ut ꝓ sua ad dñm familia depcareꝰ. Erat. n. ifœcũda domus eius. Remeat Sara ditior saluo pudore: reuertit Abrahã sanctior: qui cõiugalis pudicitiæ remuneratio nẽ sterilitatis remedio cõpensauisset. Quid de filio eius Isaac loquar? Is quoq; patrio frętus munimine: aduersus finitimi potẽtis insolentiam: nõ armatas ꝓduxit acies. Et certe habebat. cccxviii. uernaculoꝝ ualidã manũ q̃ reges qnq; bello superauerat: spoliis exuerat. captiuũ Loth Abrahæ patruo restituerat. Non gladiũ uagina exuit: sed solã aduersum inuidẽtes patientiã induit: simplicitatẽ rettulit. Venerunt rogãtes qui exterminandum denũciarent: poposcerant amicitiã qui finitimũ nõ ferebant. Cõtremisco tanta patrũ recensere mirabilia. Iacob sanctus Esau fratre parricidiũ minitante patriã reliqt: parentes deseruit: solius secũ onõis ferens uiaticũ: meritoq; in peregrinis locis cum fratris metueret insidias: & hoium comitatu: atq; auxilio egeret: inuenit angeloꝝ consiliũ: pductus ut ait ad castra dei: colluctatus est dño: & sicut dicit scriptura ꝓualuit deo q imparẽ se hoibus arbitrabatꝰ. Quid aliud Moyses aduersum regẽ ęgyptioꝝ exercitũq; & draccones eius nisi solam uirgam leuauit? potẽs uirga quę cœlũ tenebris obduxerit: terram imbribus inundauerit: siccauerit mare fluctibus: cinxerant hebrœos ęgyptii: orabat

Moyses & non dimicabat. Diuisum est mare & populus intrauit: sequebatur Pharao: Moyses inter fluctus positus orabat. Demersus est cum suis Pharao: cantabat Moyses. Quis hæc & talia considerans non admiretur: & non intelligat in oõne nobis meliora esse arma q̃ in uirtute? Illa enim sibi diuinum auxiliũ adhibet: hęc corporis. Didicit hæc arma quæ non carnalia sunt: sed fortia deo Moysi discipulus: atq; idem successor Iesus naue: qui imitator & suppar magistri Iordanis aquas cõuertit retrorsum: idẽq; cum inexpugnabiles Hierico urbis muros uideret: sacerdotes tuba canere iussit: iubilare populũ: quo facto repẽte cecidere muri: atq; exusta ciuitas est: & oẽs necati sunt: nisi quos Raab bonę meretricis fides a memoratæ urbis excidio defendit. Gedeõ quoq; trecẽtos uiros ad bellũ elegit: eosdẽq; nõ arma ꝑferre sed mysteria ꝑcepit. In manu leua hydrias aquę plenas tenere. In dextra faces: qua specie perculsi hostes fugere illico: atq; ad Hæbręos uictoria puenit. Intermissa erat sacrę cura religionis Heli sacerdotis negligẽtia: diuina iperia deserebantꝰ: irrogatũ ab allophilis plũ. Victi hebręi: capta ẽt arca dei est: & sine armis reddita illis: quo iudicio claruit: q & sine religiõe arma nõ uincãt: & religionẽ sine armis uicere. Ezechias rex insuso assyrioꝝ populo gẽti iudęę uotis Rausacis iperio Gennacheris regis quę i deũ iacerentꝰ cõuicia: quę populo q̃ supp̃ma exitia denũciarentꝰ: satis cõperisset insinuãtib⁹: nõ uerba uerbis: nec arma armis referẽda credidit: sed exurgẽs cilicio se ut scuto induit: ꝓ galea cinere caput texit: ꝓ iaculis oõnem intorsit. Ascẽdit oõ: descẽdit angelus: cæla p noctẽ assyrioꝝ. clxxxv. millia cadauera numerauimus: pcussorẽ nõ uidim⁹. Prętereã de qnq; regib⁹ quos incõsulto dño bellũ adorsos p desertũ meãtes: aquę iopia uehemẽter afflictare cœpat: ipsosq; & equos eoꝝ sitis uexare. Necessitas ptermissum offm̃ repari coegit. Erat. n. rex israhel negligẽs circa dei cultũ. Admonit⁹ tñ ab aliis: ut dñi ꝓphetã reqreret: cognouit Heliseũ ab hisdẽ i qb⁹ degerent locis nõ longe abesse: misere oratũ auxiliũ orationis: & remedia necessitati. Licet offensus erat regi israel qa pfidus nõ credebat: ꝓmisit tñ & ubertatẽ aquarũ: & uictorię celeritatẽ. Manare cœpit aqua p desertũ: & sponte se sine ullis imbribus ifundere terris fluẽta. Surgẽtes aduersarii quos securos uictoriæ somnus uberior laxata ꝑsserat sollicitudie subito uidere sole fuso rutilare aquas: fuerũt q iter pplos bellatũ putarẽt quoꝝ sanguine terra maderet. Itaq; in pdã festinantes passim sine ordine sine modo currere. alius aliũ puenire: sic pcipites in mediũ ꝓgressi hostiũ uallati interfectiq; ingentẽ suis stragẽ dedere: ita auctus propheta a patribus nostris sitim pariter: & metũ depulit: idẽq; aduersus famẽ auxiliũ tulit. Nam cũ obsideretꝰ Samaria: atq; in ea clausus maneret rex israel grauis eos urgebat fames: ut ne a nephãdis qdẽ alimẽtis abstineretꝰ: cõuentus ꝓpheta tantæ miseriæ deformitate: simulq; regis nũcio q putaret ꝓphetæ dissimulatione famẽ adoleuisse, rñdit: Sequẽti die: & ubertatẽ frumenti: & usilitatẽ uidebis. Non credenti nũcio dixit: ipsum qdẽ qa nõ crederet nõ usuꝝ promissoꝝ tñ fidẽ nõ defuturã. Subitoq; p noctẽ i castris syrię hinitus: equoꝝ curruũ fragor: quadrigaꝝ currẽtiũ fremitus: armoꝝ sonitus audit⁹ metũ incussere uictoribus: q; in auxiliũ hebręis multę ac ualidę gẽtes cõ meauissent: ac sese imminẽti ut arbitrabantꝰ periculo fuga eximere ꝓperauerũt. Nox cõsiliũ maturauit: terrorẽ auxit fugiẽtibus: itaq; syris oẽs quas inuaserãt copias in castris die sequẽti reptę. Abũdãtia usilitatẽ creauit: usilitas fidẽ ipleuit: mors icreduli ipsi qdem fructũ eripuit: publicũ tñ remediũ nõ ipediuit. Liquet igitꝰ plurimos patrũ duces cũ minime ꝑliarentꝰ: uictoriã adeptos. Alios quoq; bello supiores fuisse: qbus cõsulẽtibus bellãdi ius oraculo pmissum foret. Deniq; uict⁹ Amalech: sed cũ Moyses manus eleuaret: uicit Iesus naue cũ solẽ statueret. Vicit & Gedeõ cũ in aqua dimicatũros probasset. Sãson ẽt cũ adhuc intaminatũ crinẽ seruaret: uicit & Samuel: sed cũ adiutorẽ lapidẽ figere

ꝓposuisset. Triūphauit Dauid cū Betsabeā hoc est filiā sabbari suo cōiugio ꝓpheticis ministeriis copulauisset: uicit ēt bello ciuili qđ refugiebat illatū nō inferebat. Nil.n. bello ciuili fœdius: nisi solus qui potuit īferre: uicit ab Asaph ꝑlio: sed posteaq̄ desperātib⁹ suis: q̄ numero essent īferiores dixit: nihil interesse pauci an plures sint: cū deus paucos timētes se: pluribus faciat ualidiores. Bonus ꝓfecto fide si usq̄ ad finē ꝓseueraſſet: uicit & mulier armis quæ fidē deo reseruauit. At uero Saul uictus est: quia dei p̄ceptum non custodiuit. Vulnerat⁹ Iosias quia cōtra imperiū in hostē ꝓcessit: Sanctus ca terū & iō raptus ne captiuitatē nostris debitam peccatis uideret. Clamauit Necao: nō sum ad te missus ferēs ei⁹ fidei testimoniū: sed iuoluit eū sicut añ amasiā cōsortiū de generis societate. Deniq̄ & ab hoie dei monitus erat ut illos quos ad belli societatē centū argenti talētis cōduxerat dimitteret: si uellet uincere. Cui dubitāti q̄ tantū precii amissurus foret respōdit ꝓpheta q̄ haberet dñs plura: unde etiā argētum eidē restitueret: quo fretū conductis renūciasse auxiliis uicisse cū paucioribus ne ipsum qdem deo tantæ uictorię mercedē soluisse: sed illico ipsis simulachris quę uictor ceperat detulisse sacrificia quasi eorū beneficio uicerit quæ in p̄dā captiuitatis redegerat. Sedechias ipse incūbentibus iam patriæ ruinis ꝑ Hieremiā cōuentus ꝓphetam cū hostili obsidione premeret: ut urbē egrederetur nō metueret uictorē futurū si cœlestibus imperiis obtēperaret: aut captiuū si defendēdū putasset. Infidelitate semetipsum & suos decepit. Abductus erat ab assyriis populus iudęor⁹ in Babyloniā: reliqui ad ęgyptios transferre se qui resederāt deliberabāt. Mādauit dñs per Hieremiā ꝓphetam & cęteros ut unius gētis essent imperio cōtenti: ne geminata captiuitas erūnā augeret. Verum illi post hītes oracula dei facti sunt duaꝝ captiui gētiū: q̄ unius gētis iugo exire impatiēter desiderauerant. Itaq̄ in ægypto exules ꝓseuerauerunt. At uero illi qui in assyrios ducti sunt: expleto tpe captiuitatis qđ ꝑ peccatis populi dominus cōstituerat postea Cyro īperante remediādi facultatē adepti reuerterunt cū gratia. Rēouatū dei templū est: regū opibus Cyri & Darii cæterorūq̄ ꝓsarū mūeribus. ipsi itaq̄ q euerterāt reparādi sumptū dederūt: restituerūt ēt i⁹ sacerdotū: cultūq̄ iuuerūt religionis. At uero nostri dū sacerdotiū iter se competunt: & apud parthos ambiūt cōferri sibi memoratū honorē de religione mercaturā fecerūt. Quid de babyloniis querimur? Nostros exp̄ti sumus deteriores. Illi nobis reddiderunt ius religionis: illi sacerdotū creationē restituerūt: & nostri eam persis refudere. Illi sacerdotales insulas ꝑ miserūt nostrę p̄tāti: nostri eas babyloniis uectigales fecerūt. Quid adiiciā cruētatū sacrariū sanguine: madere sacra limina: semiruta adhuc stare tēpli fastigia? Minor est circa nos ira dei q̄ nostra cōtentio. Illa nos captiuos fecit: ista sacrilegos. Illa dissēminauit iudęos: hęc sustulit. Cōferte si uidet quid interfit iter captiuitatē nostrā & seditionē nostrā. Captiuitas nostra gētibus ifudit nostrę religionis cōsortiū: Seditio nostra ēt iudęis ademit religionis gratiā. Quis aūt romanos in iudęā introduxit nisi hyrcani & Aristoboli cōtētio? Quis Sosiū nisi Herodes? Quis Antoniū nisi Sosius? Quis cęsarē implorauit sibi regē nisi uos? Quis p̄ter uos Antipatrū regno expulit: & libertatē in Antipatro? Et tū non reprehendo neq̄ abnuo Florum in uos secleste cōsuluisse. Sed querela romanis deferēda fuit: nō arma inferēda. Spreuistis Neronē: sed Vespasianus succesſerat: q̄ benignus natura: benignior tū ēt studio esse potuit: qa in iudęa imperiū assumpserat: aut si nō mouebat pietas uirtus certe eius uos debuit adigere: ut uobis cōsuleretis. Sed quō uobis non parceret: q̄ pepercit Iosepho? Cui enim ifestior q̄ mihi esse debuit? Quis maiora aduersum rōanos munimēta extruxit? Quis studiosius ꝓ patria decernēdū putauit? Post q̄ uobis bellādi cōplacita cōditio est: bellorū qdē initia non probabam: sed susceptа nō deserebā. testant⁹ hoc Iotapate urbis quę bellantem adhuc me texerunt fa-

uillę bello nō destitisse: me post eius ciuitatis ruinas delituisse quo ad potui. In illo euersæ urbis sepulchro ptulisse tamē ne romāis me traderē. Quę fisse ueniēdi ad uos effugia: sed deprehēsum nō spōte egressū maluisse perire cum meis: sed pepercisse cæsarē. optasse uobiscū potius periclitari: non q̄ ꝓbarē consiliū: sed quo eligerē periculi uobiscū cōsortiū. Gratias tū deo q̄ tanti sceleris nō icidi societatē ne seditionū incētor exīstimarer: aut qa his misceri neqbā parricidiūqđ manu declinare poterā uel morte īplerē. Certe ne sanctissimā matrē ꝓme dilacerari cernerē: meorūq̄ dispergi uiscera: quæ miserāda qdē: sed tū tolerabilius est ea pati q̄ fecisse. Quid igit adhuc expectatis? An signa maiorū? Nō ea nobis merita: nō ea circa dei cultū officia. Nō ea romanorū quæ assyriorū infidelitas: q̄ accepto precio dissessionis fidē fregere: nec recedēdū sed acrius īgruēdū putarūt. Quiētiā ut ex accidētibus colligamus diuinæ motū snīæ: deū iudęis aduersari certū est. Denīq̄ Siloa quæ ātе bellū sicca fuerat: & omnes extra urbē fontiū uenę quæ diu fluere cessarūt: ut aqua nostro deesset usui: nisi p̄cio quęsita, nūc in usus redeūt suos: & Tito se aduenīēti refundūt. Scaturiūt uberes uenę: atq̄ ita aquarū redūdātiū omnia replent: ut non solū exercitui large ad potū exuberēt: sed ēt equis bellatoribus ac iumentis pecoribusq̄ uniuersis: hortorū quoq̄ irriguis nō desit aquarū abundātia: ut tanq̄ admitētibus elemētis uictorię romanę largiores credas fundi meatus. Recognoscimus ꝓdigia superiora: quæ ēt tūc nostræ urbis p̄uenerunt captiuitatē: cessauit aqua iudęis: refudit se hostibus: ne siti obsidio īpediret. Nec mirū est si recessit a iudęis diuina gratia: quos tanta flagitia circūuallarūt. At uero bonus uir plenū horroris refugit diuersoriū: & domū suā deserit si qd in ea cōmissum sceleris agnouerit: declinat indignæ habitatiōis cōsortia: execratur cōuersantiū iniqtates: & dubitamus de sūmo & imaculato deo q̄ abhorreat tātoꝝ contagia flagitioꝝ: & funestoꝝ sceleꝝ auerset atrocitatē: nec demoret in parricidaꝝ cōciliabulis: q̄ dathā & Abirō: qa Moysen & Aarō p̄ripiēdo sacerdocii mūere lacessiuerāt separari ab inoxiis p̄cepit: ne pios aut macula cōtaminaret de cōsortio noxioꝝ: aut pœna iuoluеret. sed qd ego diutius sermōibus imoror: cū plēa horroris: & gemitus oia circūsonāt: tēpliq̄ excidiū ꝓperet: q̄ istud oculi spectare: q̄ sensus ppeti: qs tolerare pōt aius? O saxis duriores: ferro rigidiores: q̄ in tātis reꝝ humanaꝝ ꝓdigiis adhuc iter uos tāq̄ ad uirtutis æmulationē de scelere certatis: & qđē grauius uos ipī p̄riā destruitis atq̄ ei⁹ augetis ruinas. Cōuertimini aliqñ. respicite. iudicate: & uidete pulchritudinē patriæ quā ꝓ didistis: quę urbs: qđ tēplū: quę sanctoꝝ domicilia: sacroꝝq̄ penetralia: quę ꝓphetaꝝ opera uestris manibus euiscerant? In hæc qsq̄ flāmas ducit: & spargit ignes: & incēdia ministrat: nec ullo affectu mouet? Rupiū si sentiret rigor resolueret. Certe & insensibilia plerūq̄ in maximis reꝝ acerbitatibus sensus speciē mētiuntur: ut scopuli tremāt: & madētes sanguine guttæ fluant. Vos aūt īmobiles ꝑseueratis: ut qd melius post hęc sustinet: qd dignius qđ reseruetis. Postrēo si ista nō mouēt: qa apud pios p̄stātiora sunt uestraꝝ saltē misereminī necessitudinum: ponite ante oculos filioꝝ uestroꝝ neces: aut ferro: aut fame quę sunt acerbiores: uxoꝝ & filiaꝝ seruitutē qbus tuta libertas erit pacto deditionis aut captiua seruitus urbis euersiōe. Cōsulite dū licet: ne grauiora post mortē relinquatis: q̄ ante mortē fecistis. Nec ego liber ab hmōi piculo sum. Noui & ipse: qa cum uestris simul p̄clitatur sanctissima mihi mater & cara uxor haud ignobile genus: & quōdā domus clara. Ac fortasse propter meos hęc me suadere arbitramini. Occidite eos: & accipite insup meū sanguinē. mercedē libēter hāc soluā mercedē uestrę salutis si post me sapere potestis. Ca. xvii. ¶Ea Iosephus cū lachrymis uociferat⁹ plęrosq̄ de ppō iflexit: ut ad romanos cōfugerēt uēditis quę possidebāt. Quos Titus quo q̄sq̄ cupiebat direxit: ut ēt cęteri ꝓuocarētur romanis se sine metu tradere. Cōfluebāt itaq̄

repta egrediẽdi copia:securi salutis:si ad romanos conuenirẽt:nec sollíciti de seruitute:q̃ bus libertas reseruaret᷑.Hi uero q̃ sequebãt᷑ Ioãnem ac Simonem arbitros & incẽtores seditionis: magis scelerũ pœnas q̃ aduersa belli reformidabãt:ideoq; in tuta sibi refugia opinabant᷑.Nec solũ ipsi non audebãt egredi:sed ẽt insidias p̃tendebant: ne cui liceret e populo urbem exire.Maiorq; cura erat egressionẽ suorũ: q̃ romanorũ ingressus cauere. Tenebãt᷑ itaq; iuiti.& si qs deprẽhẽsus foret:graues pœnas dabat. Suspicio tenuis gra uissimæ causa mortis.Nõ argumẽtis ueritas:sed suppliciis quẽrebat᷑.Si q pecũiosi erãt affícto crímine seditionis rapiebant᷑ ad necẽ.Si qui inopes quia non habebant quo se re dimerent morti patebant. Cap.xviii. ¶Etiã grauis fames sequire atq; amplius se ditio grassari cœperat furore ac uesania,frumẽtũ non reperiebat᷑. nullus panis in publi co usu. Sicubi esse cõpertũ fuerat, domus expugnabat᷑.Iugulabat᷑ ædiũ dñs:aut frumẽ ti cõditor q; occultauisset. Rursus nõ reptis frugibus, quasi diligẽtius abscõditæ forẽt, tormẽta exercebãt᷑. Optabãt plẽriq; mortis compẽdiũ cũ eos aut fames afficeret: aut crudelitas excruciaret.Deniq; q seniores erãt occidere dedignabant᷑ : inuidẽtes bñficiũ mortis:qbus iam uæhementior carnifex fames miserabili macie uisceribus exesis nuda ossa tenuitate texerat.Spirabãt semineces solo adhuc spiritu:atq; egra trahebãt cadaue ra.Sicubi purgamẽta olerũ:uel casu lapsa:uel quasi arida ꝓiecta aspexerãt: reliquo iua lidi corpore ore lambebãt iacẽtia humi. Aut sicubi internata parietibus uisa fuerat her ba rapiẽtes succo infelici miserã solant᷑ famẽ. Qui ditiores erãt mẽsurã tritici toto cẽsu emebãt.Quid enim seruarẽt nõ profuturũ?Qui pauperiores:uel ordei: ita ut nemo uen dẽtem:uel emẽtem uideret.Hoc enim oĩ grauius scelere puniebat᷑. Neq; uero coquẽdi panis usus expectabatur:ne mors p̃ueniret : aut mora ꝓditorẽ arcesseret.In occultis ab diti incoctum mãdebãt triticũ:qbus ulla uel exigua frumenti copia erat . Nulla mẽsa: nullũ sedile:nulla lux:ne qs interueniret:atq; improuisos deprẽhẽderet . Si solus ullus: abscondebant᷑ cibi:suspectæ solitudines:frequẽtię parricidales:iter suos triste certamẽ. Oẽm enim affectũ excludit fames & maxime uerecũdiã.Esuriẽtibus enim pudor dispẽ dium uitę & detrimentum salutis est.Si quis uir cui mulier esset: aut filii aut nepotes ali qd escæ haberet:uix fatebat᷑.Similiter & mulieres:aut cui mitior animus ubi apposuis set:alimonia de manibus eius extorquebat᷑.Miserabilis erat cibus: esca lachrymabilis: rapiebãt parẽtibus filii: parẽtes filiis:& de ipsis faucibus cibus ꝓferebatur.Plẽrisq; alio rum uomitus esca fuit.Nec marcẽtia sumere ullus horror aut uerecũdia adimere suis ui tę ultimę stillicidia. Et hęc tã infelicis spẽs calamitatis metus erat: ne deprẽhẽderetur. Clausis itaq; foribus exercebatur:ne qs supueniret q de ore alieno cibũ q̃reret : & canũ more uomitus alienos lingua sua lãberet.Sed ne hoc qdẽ impune:nã ubicũq; fores ob serate suspecta fra⁹ alimẽti ascõditi.Prosiliebãt ministri seditionũ:clausa expugnabãt: intolerabilia & nouę crudelitatis exigebãt supplicia. Nec ab ipis qdem pudẽdis corpo ris abstiebatur.Per ipsa quoq; pœna trãsibat:q; in his grauiot sensus pœnarũ sit . Mul ti cũ iã pcussores irrũpẽtes uiderẽt:paratos rapiebant cibos: ne uel ipsi defraudarentur supremo uiatico:uel certe futurã mortẽ ulcisceretur.& quo grauior uidebat᷑ crudelitas: nõ esuriebãt ipsi q rapiebãt cibos esurientibus.Rapinis enim sibi aliorũ opes coacerua rant:& alienis cõditis pascebãtur:cũ ipsi q cõgesserant esurirẽt:ieiunioq; cõtabescerent. Si qua materno affectu percita miserãs magitus ifantię succũ ciboq; ore ꝓprio uellet in fundere pii operis pœnas luebat:suspẽsoq; ad cerucẽ:uel hęrẽte ad mamillas pignore si mul transfigebãtur.Plæriq; ẽt beneficiũ putãtes mori egrediebãtur urbẽ:ut herbas uel lerent:uel radices depascerẽtur:aut cortices arboq; detraherent:si qd in his uiriditas ad cibi solamina sũministraret:quos iueniẽtes romani necabãt.At q hostẽ euaserat in ipso

portæ ruebat límine fame tabidus:& ore ualidus:quẽiã & ipsa mãdẽdi officia destituis sent. Regressos quoq; excipiebat feralior q de gremiis miserorũ sumo quæsita pículo p acerbissimũ extorqueret nephas:nec partẽ reseruare ꝓ mercede saltẽ piculi.Moriebant᷑ itaq; maiore suoq; q̃ hostiũ ipressione.Ea enĩ quę hostis indulserat:ciuis eripiebat:nec rapuisse tñ istiusmodi cibũ ꝓderat:quippe non multo post uirẽti corpore turgescẽtibus mediis ítimorũ dolore uiscerũ quatiebant᷑: aut aluo soluti deficiebãt exhaustis uiribus: ut uoti pœniteret:qđ ad tp̃us solatio erat:post supplício:dein lacertis uiridibus cęteriscq; serpẽtũ generibus coctis exuuiis pestẽ addebant.Nã equoq; cadauera si forte repperis sent inter se trahentes prœlio graui decernebant:nec ab hoste quidẽ quę coacerbarent᷑ exitia feriabant᷑ . Nam cum se de urbe plurimi cũ filiis ac mulieribus egredientes ĩ eam ptem:quæ præruptoq; ꝓfundo pręcipitioq; sinuauerat cõtulissent: romãi uelut captiua ducerẽt mancipia minoris p̃sertim ætatis uelut ualidiorẽ ferirent: ne qs forte bellãtibus obrípere auderet speculabant᷑:ut si qs cibi quærẽdi licentia dũ rimat᷑ radices agrestium ad ulteriora spacia ꝓdiret itercíperetur.Nec tñ circũfuso licet hoste cohibere se poterãt: qbus fames audaciam dabat:cũ paruos liberos macie consumi:& apta fame ora frustra extendi ferre non posset affectus parentum:quos socios sibi adsciuerant ad pículũ ne ꝓ se quasi fugæ suæ obsides a seditiõis auctoribus occiderent᷑. Cogebat fames egredi:qui bus bñficium erat ferro perire ieiunii cõparatiõe.Cõtra romani:qa contẽptores mortis eos arbitrabant᷑:augebãt gña suppliciorum uerberãtes prius:affigẽtes quoq; patibulo crucis quẽcũq; offenderãt:quo uel cętero; temeritas cruciatuũ specie a lacessendi isolẽ tia reuocaret᷑.Miseranda itaq; passio Tito uidebat᷑ tãtarũq; acerbitas calamitatũ.Ca piebant᷑ innumeri:qngenti ferme ad diẽ cruciabant᷑: cãposq; añ urbẽ miserabilis pom pę ordíne p̃texebãt:ut de muris aspicerẽtur.Miserabãt᷑ romani:nõ mouebant᷑ iudęi.cõ patiebant᷑ hostes:socii nõ flectebant᷑:facilius apud aduersarios pietas:q̃ apud socios re periebat᷑. Tñ accẽdebãtur plẽriq; ídignatiõe:q; i tantis malis deteriores fiebãt:diuersis modis afflictos cerneres:uariasq; pœnaq; spẽs:formas supplicioq; tã inumerabili multi tudíne:ut iã locus patibulis deesset:patibula corporibus.Furebat ítus Simon.fremebat Ioãnes.ísidiabant᷑ singulis p ministros suos.si qs fugere tẽtaret tractus p humũ discer pebat᷑.Eoq; quoq; q abierãt ꝓximi crucí dabantur: aut crucí affixa plerorũq; cadauera suis q elapsi fuerãt ostentabant᷑. Ediuerso ẽt ipsi muq; quadã patibuloq; segete p̃texue rãt quasi de aduersariis triũphantes si quos de suis ad romanos uelle cõfugere deprẽhẽdis sent:ut cęteros trãsfugiẽdi metus icesseret.Nullus locus ĩmunis acerbitatis: foris capti uitas:ítus fames:formido utrobiq;:mi⁹ tñ timebãt᷑ arma q̃ tormẽta: leuiusq; erat cõsi ci tumultu poti⁹ hostico:q̃ pricidio.nec ítermittebat tñ cæsar ĩuitare factionũ príncipes ad spẽ deditõis.Nãq; structis aggerib⁹ denũciabat : nõ longe abfuturũ operis effectũ: ĩminere urbi excidía:cõsulerẽt sibi ut & salutẽ lucrarẽt᷑:& tẽplũ icẽdiis eriperet᷑. Id quo facilius crederẽt amputatis plæriq; iudęoq; manibus dirigebãtur:ne uolũtario trãsfugio trãsisse ad rõanos æstimarẽtur:& quasi ꝑdis nõ deferrẽt fidẽ iudęis ipsi necarẽt. At ue ro illi ꝓ ammonitione sedula grauia retorquebãt cõuitia:funestiorẽ sibi humanitatẽ cę saris q̃ crudelitatẽ uideri:q; altera libertatẽ eriperet:altera uitã auferret:malle se liberos mori q̃ seruos uiuere:deuouisse animã suã tẽplo. Immortalitatẽ futurã si cũ templo ex ostiariis ac focis paternis immorerent᷑.Nihil egisse Titũ:eripuisse parua:dedisse plura: ꝓ tẽplo sibi paradisum succedereílloq; se q ꝓ tẽplo dei pugnauerint trãsferẽdos tñ ne oculis suis triũphos romanos uiderẽt:& captiua iugo colla subiicerẽt. Cõsecrari paruu los suos nõ iterfici:quoq; parẽtes cœlestiũ ꝓpugnatores fuerint sacramẽrorũ:Quo cõ motior Titus ut eos saltem eriperet:qui inuiti attinebantur: admoueri iussit machinas.

¶ Erat in exercitu Antiochi cōmageni filius q uenerat ad belli societatē impiger sane iuuenis & manu ꝑmptus: sed cōsilio parū ꝑuidus: qui moderationē romani exercitus lentioré ratus: nec cōsiderans muneris difficultatē insinuauit cæsari mirari se q cūctarentur romani murū succidere. Risit Titus & ait. Cōmune est opus. Eo sermone iuuenis sese ꝑripuit cū his quos armatos macedonicū in morē ꝑmptiores habebat ad bellandū. Nā q & aliis subnixus aduenerat. Cohors tñ quæ appellabaꝫ macedonū: & uiribus corporis & ꝓceritate ipsa pstare cæteris æstimabaꝫ. Quibus appropinquātibus bellū adolet uit. Cōtra de muro prōptius decernētibus quos extrema urgebāt pericula: & successus pntis certaminis aiabat: cum inferiores a supioribus frequētius transfigerētur: ad superiores non oia peruenirēt spicula: filius tñ regis iuuenta alacris: armis munitior: comitatu succinctior alios eludebat ictus: repellebat alios quos ēt ut caueret suggerentibus sociis instruebaꝫ: & ideo integer a uulneribus pseuerauit: sed de macedonū cohorte plęriq; qm̄ pudori putabant ēt naturę aut munimētis cedere ptinacius pliantes uulnerātur. Ita q conatu irrito cessere supioribus: docti ēt uiris macedonibus: si uellēt uincere: & alacritatē Alexādri ad pliandum esse necessariā: & uincendi euentū. Nāq; ille cum obsideret urbē morātibus cæteris: & circa solēnes machinas imorante exercitu appositis: ipiger scalis murū ascēdit: fugatisq; pntibus: q de muro repugnabant: solus se in urbē deiecit. Nec erat tpis ut ipse sibi sine comite portas aperiret: cū urgerent pericula: sed imodicus animus: ac uictoriæ auidus in hostē ꝓsiluit. Cessere agmina: sed quātos poterat solus ꝓsternere. Deinde per diuersas urbis plateas circūfundebantur hostes: si in unam partem Alexander incūberet: aliis post se circūuallādi copiā daret. Retorqbat itaq; uictor gressum suū ne a populo circūdaretur. At illi cōferti inter se urgere cœperūt inhorresce re super eum telox plurima: resultabat galea tinnitu: clypeus fragore saxox. Ac ni metuētes duci irrupissent macedones uictor innumerabiliū gentiū intra urbē exiguā fuerat oppressus. Fuit igitur alacritatis q murū insiluit: hostē deiecit: in urbem solus triūphali saltu sese ꝓripuit: impetu suo fugauit populos: fuit tñ ēt euentus qui maxime duci necessarius ē: q tātis igruētibus populis tot sagittax iaculis tot ruētibus spiculis nullus fuit lætali uulneri locꝰ. periculū itaq; uirtus attulerat: mortē quoq; alacritas iuexerat: si euētus bellātē deseruisset igressi sunt macedones ꝓrupta porta: sic temeritas uictoriā inuenit: & euētus piculū in gloriā uertit. Noster quoq; cum pugnaret aduersum gigātes iuectus in hostē a tergo ꝓcussorē habebat: sed librantē ictus suos comes regis Abessa ꝑuenit. Verū Alexandrū euētus seruauit ꝓphetā gratia. Cap. xx. ¶ Cedente itaq; antiochi regis cōmageni filio: & cognoscēte nō q formidinis sed cautōis esset romani exercitus ꝓpensa moderatio: ut aggeribus & uineis arietibus quoq; & cęteris machinamentis murox adorirent: extruebātur aggeres p numeros ope diuiso: pcipui quattuor insurrexerāt: ex qbus unꝰ e regiōe munitiōis: cui nomē Antoniæ: p mediā ductus erat piscinā quā structiā uocabāt. Hūc aggerē qntus nūerus. xxx. cubitox i altitudinē fecerat iuxta Ioānis sepulchrū. Quibus ediuerso Ioānes princeps seditionū cuniculū suffodit: & rōanox opa suspēdit: ignorātibus his qd latēti cuniculo iudęi machinati forēt: qa futuris tabulax materia æque subiecta supiora cuniculox suspenderat fraus ois latebat. Itaq; ubi opportūitas uisa ignē appositere: q adultꝰ sulphure & pice qbꝰ illita erat materies: quę futurā cuniculo dabat ligna oia facile cōsūpsit: icēdiū subiectox ruina secuta ē. Ita q romāox opa subito lapsa sonitū igētē dedere. Puluere itaq; & fumo repleta oia pluri mū tenebrax obduxerāt: maiorēq; terrorē iduxerat latēs cā. Deide ubi cōsūptis alimētis cęteris: qbꝰ prio opertus erat liber: postea ignis erupit: dolū ꝓdidit: & rōanis ad pns qdē formido piculi munita: sed euacuati laboris graue successit tediū: simul q insultabāt

iudęi: mediocris augebat pudor. ī reliquū parandæ expugnationis spes refrixit. At ī parte alia biduo post cū iā murus ariete quatereť Teptheus de galilæa Magassarus: & labenus & Agiras direptis facibus ī machinamēta muralia ꝓsiluerunt. Nihil his uiris audacius: nihil terribilius eo bello ex urbe i hostem ꝓcessit. In mediū nāq; hostiū ꝓruētes nō trepidauerūt: nō retractauerūt: sed tanq familiariū suoꝝ consortiis imorati non añ remeandū putarunt: cū undiq; ī eos pila: sagittæ: spicula iacerenť: q subiectis ignibus adolerēt obsidialiū instrumēta machinarū. Cōcursus igens romani exercitus ut incēdiū restigereť: iudęorū quoq; clamor & studiū quo subtexerāt ipedimēta romanis ne subueniret. Illi arietes ꝓperabāt flāmis subducere: isti adhuc spargebāt incēdia. Vñ cōprehēsis oibus quæ uri poterāt, Romāos flāmæ circūuallauerāt: nisi mature consuluissent. Instabāt. n. acriter iudęi: atq; hoc ipso q ī ea pte conatus irritos non habuerat successus: audacia alebat. Deniq; nō cōtētis iā munimētis muralibus ultra ꝓgrediebāť: atq; ipsas romanorū icessebāt custodias: & castellū ī quo ptēdebāt romani ultro euersum prexerant: & nisi rōani nois gloria & militiæ uetus disciplina: quę munia hmōi deserere grauioris pœnæ arceret formidine furētibus repugnauisset: expugnatores urbiū ipsi ꝓpriis cesserāt munitionibus. Versa itaq; spēs belli & usus obsidiōis catapultis: & uelocioris gnis iaculis sese defensabāt Romani: ut iudæos repellerēt: quo ipsis añ gne resistebať. Inter quæ Titus aduenit: clamore excitus & accersitus ad remediū. Romanis cōtinuo uires additæ ꝑsente cęsare: & pudor aluit audaciā: clamāte Tito graue Rōani nois ob ꝓbrium: si uersa uice suos amitterēt: qbus iā hostiū muri q diruēť defecerāt: diffidētes iudęos munitionibus: sola niti temeritate: starēt tātūmodo Rōani uictoriā nō defuturā. Itaq; hortādo pariter ac prœliādo Titus statuit suos: auertit iudæos: q nō solū ais ad mortē parati: sed ipso nisu corporis igruebāt: ut Rōanos gradu mouerēt. Nec mediocre fuit periculū cæsaris iter cōfusa oia: cū ab hoste socius non discerneret: iter quę Titus ī medio uersabať: audax iuuēta: & glorię cupiditate ad prœliādū acrior: quo celerius uictoria cōsumareť: in secūdis triūphi ponēs curā salutis. Depulsis tñ hostibꝰ anceps cōsiliū. Alii reformādos aggeres reparāda machinamēta muralia opinabātur. Alii absistēdū obsidionis piculis suggerebāt: deesse reparādi materiē: cōe cū multis piculū: muro claudēdā urbē cōsultius arbitrabanť: ut cōficeret fames dfectis subsidiis alimentox. Prepōderauit hmōi snia ut clauderētur: ne liberos excursus hērent: quo āplius & despatiōe fugiēdi: & idigētia cibi cōficerētur. ¶ Diuisis itaq; pnūeros portiōibus ꝓpere murus surrexit: quo p circuitū oēm iclusa ē ciuitas. Distribuit officia suis cæsar: ut noctibꝰ quoq; custodiēdi uices nō omitterēt. Pria uigilia ipe obeūdi singulos custodiax ordines munia curabat: secūdā uigiliā Alexādro deputauit. Deniq; p ordinē tribunis put cuiusq; erat solertia cōperta uices mādatæ. Castellis erat murus p iterualla itextus. in his manus militū pētēdebat. uigiles ex æquo sibi sonos: & tpa uigiliax sortiebātur. Circūibat momētis oibꝰ murum p spacia qsq; pscripta suo muneri: de castello in castellū p ordinē: & munerū uices: nox frequētabať. Pręcisa undiq; spes iudęox: clausisq; se infuderat fames: atq; in ipsas populi medullas descēderat. Personabāt oia gemitibus deplorantiū miserabilis mortis supplicia. Repleta erant uniuersa semineū cadauerū: & si paululū expectares intra momentū deficiebant: quos uiuentes repereras. Ipsi quoq; qui adhuc spirabant macie cōfecti imaginē mortis gerebant exhausti fame: & tabe luridi: nec oculos qdē faciles attollere: qa nullū uigorē nālis motus cōsūpta ieiunio substātia dabat. Figura sola hois remānserat. usus iterciderat. Simulacra cerneres: officia desiderares. Arida cutis siccis hærebat ossibꝰ. Si leuis motꝰ uiuētē ꝓderet: fœtor redarguebat: exilis artꝰ & color ita niger ut umbrā putares. Nec humādi miseris officia suppeditabāt exhaustis prio oibꝰ & cōtinuo mo

rituris. Et si cui uires aliquas recētior cibus dabat: cōgestio cadaueꝝ spem ademerat: im
possibilitatē icusserat. Pleriq; ēt condendis suoꝝ funeribus īmoriebant̃: & īexpleta su-
premi muneris officia suo quoq; obitu derelinquebant. Ruebant super defunctos quos
susceperāt muniendos: ut ipse quoq; oneri accederet: cui leuādo aduenerat īdigens eius
ministerio qđ alii deferebat. Nec erat ullus dolori locus ī cōi oīum calamitate nisi q; au
ctores tantę miseriæ superuiuerēt: nec tēpus querelæ liberis qdē iam uocibus si loq; pos
sent. Quid enī sibi iā moriētes timerēt. sed tn̄ mutis iam sensibus aspiciētes tēplū quasi
inde ultio tā diri exitus deposcereť. Aruerāt supremorū munerū lachrymę: qa oēm affe
ctū uis mali clauserat. Obriguerat aīus: ois sensus hęrebat: pluſq; lachrymāda toleranti
bus. deerat iā terra tumulis defossis oībus intra urbē locis: quę potuerunt dare usum se
pulchri. Tētabant aliq; inter duos muros nouū hostiū ueterēq; urbis ꝓcedere nocturno
silētio. piculosa licet: pia tn̄ furta psuaserant. Itaq; ꝓ uno plures īsepulti iacebāt: & qđ
uni deferre gestierāt ꝓ bonoꝝ munere defraudabāt̃: sed ēt ubi hostis deerat fames ope
rabat̃. Sepultor plerūq; p̄ueniebat sepeliēdū: & tumulo eo quē alii parauerat īcludebat̃
subito exaīs: & lapsus cū defodit: uelut quodā studio operis sui ius uindicabat. & ubi ter
ra deerat tabulata īnectebant̃: ut defunctoꝝ cadauera loculis īncluderent̃. Pleriq; eos
sibi ipsi parabāt manibus suis: ne deficeret huiusmodi ministeriū: atq; i his sese sæpe spō
te cōdebant: suspecti ne mors p̄ueniret: & sepultor deeēt. Silebant oīa metu. īnedia uocē
ademerat: ciuitas plena mortis: & nullus ciulatus in exeqs totius urbis: & cū sensus qui
dē doloris īterierat: iniuria non desistebat. Non deerant ēt in tantis malis deteriores oī-
bus uiolatores ēt sepultoꝝ. Quid dicam non horruisse cum illuderent mortuis: & gla
dioꝝ suoꝝ aciē ī defunctoꝝ cadaueribus p̄tentarent̃? Nōnulli ēt uiuētium adhuc urgē
dis corporibus experirent̃ si tela sibi acuta forent: & hic tn̄ usus pleriq; rogātibus dene
gabat̃: ut miseros ad grauiora supplicia fames depasceret̃. Nequaq; tn̄ ultio morituris
deerat. Nā qđ uiui non potuerāt: uindicabant se mortui ultorē sui fetorē creantes quo se
de latronibus ulciscerent̃. Qui grauiter sęuientes quęrētesq; remediū speciē quādā pie
tatis iduerant: ēt ipsi q latrocinabant̃: ut eos de publico ęrario sepeliri iuberēt. Sed ubi
neqtum occurrere de muro defunctoꝝ reliqas in ꝓfunda p̄cipitia deiiciebāt. Itaq; aspi-
ciēs Titus p̄ruptos specus plenos cadaueꝝ: Saniē de laceratis uisceribus īnatātē alteīge
muit: & manus ad cœlū eleuās testabat̃ haud quaq; illud sibi adscribēdū q uoluisset ue
niā dare: si dedītio ꝓcederet: expectasse se ut pacē rogarēt: paratū se ut īcolumes serua-
ret: si bellū deposuissent. Iubet itaq; aggeres rursus iacere ēt nō ꝓpīquantibus siluis: qa
succisa erāt oīa suburbana nemora siluaꝝ. Vehebāt materiē milites spe uictoriæ solātes
laborē: nec tn̄ frangebant̃ aīs. Prīceps seditionum furebat Simō: nec tantoꝝ mortibus
exaturatus cedebat: & qa inimici deesse cœperāt: ī socios conuertebatur. Cap. xxii.

¶ Dēiq; nec Mathiā qdē quo auctore i urbē recept9 ē īexcruciatū necauit nulli9 apud
se cōuictū flagitii: sed īsimulatū ꝓditiōis: & suspectū cōsilii q; ī usū plębis sedulo: & sine
ulla fraude tāq; familiari crediderat īsinuādū. Id alte īpssū aliq; diu tēuit: nec iā se ut āico
credidit: sed aluit īdignationē īdicio dissimulato: ergo īsimulatū apd se q; cū romāis stu
dio congrueret: & conueniret, rapi cū filiis iubet. Arcessitur: nec defensionis ulla copia
dat̃. ante examē adiudicat̃ supplicio: nec eius soboles excipit̃: sed pœnę adīūgit̃. Ora
bat nō uitæ usuram: sed mortis celeritatē naturę ordinē: ut prior occideret̃: ne filioꝝ ne
ces spectaret: nec superstes esset funeribus liberoꝝ suorum ipse continuo funus futurus:
non īmpetrauit qđ ipa pietas exigebat ēt si non rogaret: hoc rogabat sibi reddi pro mu
nere qđ ei urbem apuisset: reus quidem p̄ię: sed conciliator Simonis. debuerit ille hāc
pœnam ciuibus. debebat tn̄ ei Simon gr̄am quo crudelior q nec amico pepercit nec pa

trono receptiōis suæ pœnā relaxauit. ducit̃ ad suppliciū cū tribus liberis: nā quartus fu-
ga se exemerat. Statuit̃ in cōspectu Romāi exercitus īsultatiōis specie: ut suppliciū eius
uiderēt: ad quos egredi desideraſſet. Liberēt te itaq; si possunt amici tui. Deducunt̃ & si
lii: nec suprema liberis oscula dare: nec ultimo cōplexu filios suscipere ꝑmissus: nō frau-
datus tn̄ uocis paternæ libertate: miserabili filios alloqo ꝓsequebat̃. Ego filii uobis ho-
stē induxi: ego carnifices adhibui: qn̄ Simonē ingredi i urbē rogaui. Ille dies nobis mor
tis huius: ille parricidalis cā spectaculi. Merui fateor: nec culpā excuso: dū unū repríme-
re gestio: accersiui deteriorē. Ad auxiliū Simō petitus: & ad parricidiū patriæ cōuersus.
Sedula consilia in crimen deduxi. Rei fuimus patriæ q defensorē quęsiuimus. Et recte q
dē soluimus pœnam īprudētiæ: nō tn̄ pfidię. Absoluit nos Simō ipse dū perimit: q ꝓnū
ciat nō sibi a me donatū: sed patriæ contuitu petitū: ut cōtra Ioānis sæuitiā auxilio futu
rus: q̄primū adesset: & Idumęos induceret. Putabamus duobus īter se cōserentibus libe
rā plębē futurā. Quis mihi crederet nō tibi id meo studio detulisse: sed de malis hoc to-
lerabilius ęstimauisse nisi tu occideres? Sed qd ego sic loquor quasi crimē excusem? Ni
hil sane mea sponia grauius facere potui: q̄ q; te in ceruicibus nostris locaui. Sed in eo p̄ię
reus nō tibi fuerim. Debuerim ego ciuibus mortē: sed tu mihi gratiā. Debuerim patriæ
pœnā ꝓditiōis: q; te induxerim: Tibi qn̄ eē proditor cœpi? Si fugiendū putasſem cōsu
luerā mihi: n̄ uiolauerā patriæ necessitudinē. Quis. n. hostē nō defugit: & hostē īternū?
At te ciuē putauimus: sed hostē inuenimus. Ad auxiliū petitus qd rependisti? Quid añ
pollicitus? & quo postea cōuersus? ingressus eras ut hostē expelleres: nō ut hostē exerce
res: ut ꝓhiberes ciuium neces: nō ut ipse adiungeres? ut latrociniū repelleres: non ut la-
trocinareris: sed ut subuenires innocēti populo. Cur in ipsum tua arma uertisti? Ante la
trocinio appetebant̃: tu bellū ituliſti. Añ pauciores ad mortē rapiebant̃: tu stragē po-
puloꝝ fecisti. Quis ꝓditor patrię: qs Romana arma plus iuuit? nisi q extinxit patrię ꝓ
pugnatores? Nisi q eripuit tantoꝝ ciuiū defensionē? Nisi q ab hoste i socios detorsit mu
cronē? Hostis extra muros pacē offerebat: tu ītra muros p̄liabare. Ille obsidionē uole-
bat soluere: tu expugnationē approperabas. Ille ꝓhibebat incēdia nr̄ę urbis: tu flāmas
in ipsa tēpli iaciebas fastigia. Ille nr̄oꝝ cōtuitu sacramētoꝝ inducias dabat: tu ꝑ ipsos sa
croꝝ dies altaria dei supīmo urbis excidio sacerdotū quoq; sanguine restinguebas. Ille
muros: tu tēplū obsederas. Coacerbabo crimina mea. Ego p̄ię manus ituli: ego tuū su
rorē armaui. Ego hęc uniuersa delyramento quodā senectutis exitia īpressi. Agnosco de
mētis ętatis īprudētiā. Cōfessiōe leuemus pudorē: qm̄ negādo peccatū exuere nō possu
mus. Duo p̄ cęteris excidiū patriæ accelerauimus. Ego errore consilii: tu ꝓposito parri-
cidii. Pendo igit̃ Patria tibi debitas pœnas: & hoc ipso Simoni gratias ago: q; cinerib9
tuis superstes nō ero. Atq; utinā nec liberis essem supstes. Sed ad sceleris tui Simon acer
bitatē filioꝝ necis spectator adsisto. Merui fateor: qa Ioānē pictū uidere nō potui: & te
armatū elegi. O p̄cipitē senectutę: imaginē timuimus: tyrānum expetiuimus. Ego fi-
deiussor tuus: ego deprecator tuus legationē pertuli. Ego te dīm rogaui: percussorē in-
troduxi. Spectemus ergo quæ fecimus. Ioānis nos cæra terruit: Simonis latrocinia dele
ctauerunt. Accelereť itaq; pōpa funebris: ueniat carnifex: filios ante ora patris: patrēq;
obtrūcet super filioꝝ cadauera. Hauriā miserabilis senex ictū carnificis sup colla pigno
rum sæuā uibrātis securim. Quo spectaculo nihil funestius: nisi ille qui iubet. Crudelis
scelestе: facio qđ p̄cipis: facio: sed iuitus. Habeo tn̄ cōsolationē tantę calamitatis. Pa-
tior quicqd miserrimū est: dum tu iusseris. Quicquid est īmanissimū subeo libēter te ar
bitro. Implesti mensurā scelerum sęuissimoꝝ: liceat saltem affari liberos: extremum pi-
gnoribus uale dicere. Sit ullus ultimis locus oculis: quæ nobis etiam cum feris cōmunia

sūt. Nō ꝓhibeaṫ miserabilis amplexꝰ naturæ: quē ēt defūctis pōt casus donare. Quod igiṫ ad pœnā p̄cepisti: proficiet ad pietaṫ mihi. Cadam sup̄ funera mea: & ĩsepulta ad huc uelut quodam corporis mei cespite tegam: ne discerpāt uolucres: aut feræ deuorēt. lambam lingua patria sanguinē meoꝝ pignorū: & meū deluam: ne lambāt bestiæ. Et fortasse addet hoc pietas: & miseratio naturę ipsius: ut arctissimo amplexu moriēs: libe ros meos stringā: ne tu separare possis quū uelis. Certe si separabis corpora: aias tñ nō separabis. Sed satis iā lachrymarū uiaticū sumpsimus. Præite filii: & secuturo pri uiā pa rate. Si potuero cōsequi comitabor simul: & erit illic impedimēto senectus: quo uiuētes iuuenes minus cōsequar. Ad māsionē p̄cedite: ut sessum patrē suscipiatis diuturno ho spitio. Voluí qdē p̄cedere ipse: & rogaui: sed non impetraui. Tñ q̄ inoxii estis: eo me liora uobis hospitia deferent: q̄ si ipse accersitor Simonis p̄uenirē. Grauat me illa lega tio: licet a ciuibus mādata: petēte populo suscepta. Præcedite ergo filii mūdiores supnū iter carpētes uestigio. Et Machabei matrē p̄uenerunt. Sed illi ad præmiū: uos ad suppli ciū. Spectauit tñ pia mater moriētes filios: & supra suoꝝ se uolutās sanguinē uidit com plectētes se inuicē fratres: naturæ necessitudie: & suo lętabaṫ triūpho quē de tyrāno cō sequebaṫ. Diuersa qdē patiētū merita: sed eadē sęuitia utriusq; p̄cipiētis. Inuenit hoc An tiochus Perfica ĩmanitate. Apud ipsos. n. nouoꝝ sunt cōmēta supplicioꝝ. Tu executus es: ille tñ seruauit ultimā matrē ad pſuasionē regiæ uolūtatis: tu seruari iussisti patrē ad cruciatū paterni doloris. Cōsolamini uos filii charissimi: patimur nos qđ passi sunt mar tyres. Simon statuit quod p̄secutor barbarus inuenit: tyrānus præcepit. Proficiscamur igiṫ uolētes: & fugiamus cōuētus latronū. Sane cū in illā ꝓpetuā domū discesserimus: si quí ad nos uenerit q regrāt qd agit ille quondā dei populus: qd illis respondebimus? Maxime si uobis utpote iunioribus integer quí Ionathas: mihi Saul utpote peccatori oc currerit. Quid inquā dicemus nisi populū illū Iuda nouellū dilectū: quē mare fugit: cui sol stetit: cessit: Iordanis Populū inquā illū cui puius fluctus fuit: aer fertilis: terra cœle stis: quæ non ut nostra hęc terra speciē corruptionis iduerit: sed resurrectiōis gratiā assū pserit seruire nūc Idumeis: & subiectū esse Simōi latronū pricipi: nec seruitutē ipam ha bere securā: nec periculū cū libertate. Quid ad hæc respōsuros putamus: q elegerūt bel lo perire q̄ libertati patrię supuiuere? Quid ēt Matathiā respōsurū Machabeorū aucto rem: quí maluit obseruando legem sabbato feriatus morí: q̄ pręliatus uiuere? Sí audierit quomodo Simon non solum sabbato cædes ciuium innumeras agitauerit: sed ipos sacer dotes domini neomeniis & omnibus sanctis festę celebratis diebus iugulare coegerit? Quantum ĩgemuisset Heconias cum audierit Simonē q seditionibus primo urbē euer terit: cędę ciuium uiolauerit: tēplí uetustatē religione cōuentū toties: ut sui deditione ur bē exueret: incēdio male perire omnia excidio urbē: templū exurí: plæbē totā interfici: ne occupatę inclinet dominationis fastigiū? Quantū inquā dolebit Hieconias licet tē pore maloꝝ urgentium minus felix imperio: melior tñ filio? Pater enim sibi minus felix esse q̄ patriæ: licet miserabiliter: pie tamen maluit. Itaq; se cum sua prosapia egressus ur bem Babyloniis obsidentibus in seruitium dedit: ne euersam patriam: ne populum dei captiuum uideret. Filius autem erumna pari: sed affectu impari: dum sibi metuit: & se i exilium: & urbem in excidium deduxit. Hic itaq; infelix patrię: nec sibi felix: qui & libe ros suos & oculos amisit. Ille aūt prudentior q captiuitatem ciuium sua redemit capti uitate. Deniq; exitus docuit. Iste in regno senior: ille iunior in seruitio defecit: q̄is ei po stea thronū regium Babylonius rex iuxta se cōstituerit: & consilii detulerit prærogati uam miserę calamitatis solatia. Deniq; tolerabilior iam mea sors est post liberam mor tem morí: q̄ uiuere: ut scias q̄ crudelis sit quí filios ante ora patris iugulet, cuius etiam

regalia munera deteriora sunt: q̄ pietatis uulnera. Aut enim tā impia inferre primo non debuit: aut tam honorata postea substituere: quasi quęuis dignitas redimí possit filiorū amissione: aut cōpensari cędes sobolis quouis usu honoris. Nulla ꝓfecto nulla dignitas tm̄ dolorē alleuat. Nullus honor curat hoc uulnus: nisi sola mors quæ sensum adimat: recordationē auferat. Festina ergo pcussor: remorare tñ dū liberos uideo: dū prius q̄ mo riaṫ aspicio: ne qs ętatis forsitan imaturitate turbatus mortē timeat: cū sęuiorē euadat tyrānū. Beneficiū est filii morí: ne patrię uideamus captiuitatē: tolerabiliora corporis q̄ mentis uulnera. Iam tolerabilius & uestras neces specto quas refugicbā: ne spectē neces in cōmune oīum: ne uideā patriæ bustū: & totā urbē sepulchꝝ suorū. Beatior tñ q mor tuus fuerit: q̄ q reseruatus. Sūme deus ne iter innoxioꝝ greges sternaṫ Simon cum libe ris suis: spectet captiuus quæ intulit: īmo minime inquit. Nam quæ pōt cogitare pōt fer re: nec tñ ea iprecor. Consideret q̄ graue nefas sit qđ non pōt uel uoto retorquere q pati tur: q̄ acerba ultio q̄ sęua cōmissi sceleris ĩmanitas: qđ optat patrię captiuus supstes: qa peiora sunt uitæ ludibria: q̄ mortis supplicia. Sed iā finis uerboꝝ sit. Festina carnifex dū cruētū sanguinē filioꝝ geris. pcute patrē: ut nullus refrigeret. Hoc solū morituro medi camētū ē: hoc solo nō sentiṫ ictus mucronis: dolor uulneris. Percute sub conspectu Ro mani exercitus sicut imperatū ē: ut spectenṫ uindicaturi. Misereaṫ hostis: qa socius nō misereṫ. Iudicēt Romani: qa Simō occidit sine iudicio: testes sunt ipsi me nō ꝓditorem patriæ sed defensorē fuisse: q pugnantē uiderūt nō deserētē. Liberis ego meis si potuissē hostē auertissem: nō hostē accersissem. Atq; utinam nec Simonē accersissem: nec finis ullus adhibitus tantæ crudelitati. Iacebant adhuc cum patre sepulti liberi: adiungiṫ & sacrilegiū spectaculo parricidali. ¶ Ceditur Ananias sacerdos claro genere ortus: licet nemo clarior sit splēdore generis q̄ munere religionis. Illo enim affectaṫ nobilitas: hoc nō desideraṫ. Habebat sibi uetus ꝓsapia diuersorū fasces honorū: habent & sacerdotia suos fasces: q eleuantur: non humeris sed moribus: & attolluṫ: non uirgarū ꝓceritate: sed laborū pseuerantia: & fidei altitudine: pietatis fastigio. Percussus est ēt scriba Aríste us: clarę & ipse originis: & cū ipsis alii de plæbe qndecim p̄eminentes cæteris: licet iniu stā necē non nobilitas faciat sed inocentia. Præoccupantur ēt uiri undecim q pariter cō spirauerant: cōmoti sceleru eius atrocitate: & sibi quisq; metuentes quæ in alios exerce rí uidebant: q; infidelis ēt amicis foret: & spes adempte populante uniuersos fame: Ro manis iamiamq; irrupturis: turbato Simone ad opē defensionis: bacchante ad officinā crudelitatis: faciliq; illecebra ꝓditionis: q; Iudas unus ex ipsis turrim tuēdā susceperat. Is igitur cum Romanos uocaret traditurū se pollicens turrim fastidiētibus aliis: q; tam sero ꝓditio ꝓcederet: aliis dubitantibus qa frequēter ꝓmissa deditione dolū parauerāt: p̄uenit Simon: & de uniuersis conspirationis sociis pœnā exegit: corpora quoq; corū de muro p̄cipitata. Cap. xxiii. ¶ Clausus tenebatur Iosephi pater: nec ullus ad eum accessus patebat. Eo studiosius Iosephus ad deditionē inuitabat Iudæos: & incōsultius murū successerat: ut liberaret patriā cū patre. Quo loci caput pcussus concidit: ac pene iactatis desuper telis oppressus fuerat: nisi præcepto Cęsaris missi forēt q eū ꝓtectū cly peis eriperent neci. ¶ Comperto mater filii sui uulnere: & insultantium latronum con sternata uocibus mortis eius formidinē simul & fidem induit: miserabiliter quoq; deplo rare occepit: ad hos fructus fœcunditatis se reseruatam: ut nec officio uiuentis filii po tiretur: nec sepeliret defunctum. Voti quidem sui fuisse: ut ipse potius matri sepul turam daret. Inter eius manus supremum exhalaret spiritum. Ille frigidos artus de ficientis foueret: ille ultimos ore anhelitus legeret: ille oculos morientis clauderet: il le spirantia adhuc ora componeret. Sed quia uoto exciderat: solatium fuisse: si uel ipsa

intereſſe potuiſſet filii morientis ſupremis. Miſerabili qdem ſorte ſed tolerabili tñ ut quẽ ſuperſtitẽ optauerat: eius uel funus teneret. Verũtñ uel de muro inqt ſpectare mihi mea funera liceat: & ſi contingere non licet: utinam qdem nemo arceret. Sed quẽ metuã tanto deſtituta filio? Quid ptimeſcã cui beneficium eſt mori. Vtinam in me tela ſua oẽs cõ torqueant: oẽs gladio me tranffigant: qđ uiuens non potui ſaltem filii mei corpus ueſte mea protegam. Abundat unius ueſtimentum ad ſepulturã duorũ: & fortaſſe quiſq; hoſtium miſerebit: ut amictu filii matris oculos tegat: & oculos oculis: manus manibus: ori ora connectat. Proripiens itaq; ſe ad muros: cœlum ipm miſerabili queſtu replebat. Inſultabant ſui: flebãt Romani. Apud ſocios crudelitas: apud hoſtes miſericordia. Figite inquit me ſi qua eſt pietas: ego genui quem ꝓſequendum putatis. Ego infelicia ubera dedi: me extinguite ſi de illis uindictam queritis. Cap. xxiiii. ¶ Dũ illa deplorat: ecce ad uocẽ matris proceſſit Ioſephus: & deflere cœpit q; euaſerit: cui dulce fuerat ante patriam mori: & pro patria dum ſalutaria ſuadet procumbere. Sed iam non pro parẽtũ contendere ſalute: qui depoſiti quo cum in carcere uitæ finem ſupremum exigant: liberent ſi moriant: ſed ꝓ ara: ꝓ tẽplo: ꝓ ſemirutis adhuc urbis mœnibus trepidare. Obtuliſſe ſe uulneri: ne patriã euerti uideret. Qua excitati querela plꝛiq; ad Romanos trãſe undũ rati: qua potuerũt uia ſubtraxerũt ſeſe iſidiis latrocinãtiũ: & cuſtodiis ptẽdentiũ. Quibus qdẽ Titus miſeridordiã ꝓmiſſam ſeruauit: ſed alia grauior erũna accidit. Nã q; ubi data alimẽti copia: cœpit oneri eẽ cibus q prius uſui erat: deſuetiſq; edẽdi officiis miniſteriũ feriebat: nulla uis dẽtiũ ut cibũ mãderẽt: nulla arteriarũ ſubſiſtẽtia: panẽ arrodere nullo poterãt modo. Si quid ſane ſorbuiſſent mollioris alimoniæ: intercluſis iã fauciũ meatibus ſtrãgulabãt, Obriguerant interiora uiſcerum: obſtructi erãt ductus cibo; rꝫ. Aruerãt iecoris uenæ quæ cibos attrahũt. Perierat uſus: auiditas cumulabat: uirꝫ defecerat: appetẽtia manebat. Ruebãt ſupra cibos miſeri: & inualidos morſus more infantiũ meditabãt. Plꝛiq; uiſis alimẽtis ipſo gaudio deficiebãt: atq; inter exoptatos ſibi cibos moriebãt ſolati miſeriã q; uotũ impleuerãt. Sed erat põpa lachrymabilis: cũ plures a cibo ad periculũ ſurgerẽt q; ad ſalutẽ: ut & uictus noceret. Inflabãt. n. iſolito cibo potius q; reficiebant: & quaſi quodã hydropiſis morbo diſtẽta cute pœnas dabãt. Et ſi qbus nulla adhuc uirtus edẽdi: auiditas modũ neſcia qđ ferre nõ poterãt: ſupra mẽſurã igerebat: repẽtino cibo farti dirũpebant. Quid enim graue nõ erat qbus erat grauis & ſolus affectus ut obeſſet uidiſſe quod deſiderauerãt? Incapaces enĩ affectuũ ꝓ longã famẽ oppreſſit ẽt ſenſus naturæ: & ipſe gaudii motus grauauit. Nihil. n. mirũ ſi exhauſtis periculo eſt. Deniq; poſt biduanũ ieiuniũ ſi qd auidius ſumpſeris: ſtatim crudeſcit. Vñ plꝛiſq; moris eſt: ut ſuccũ lactis ifirmis uiſceribus infundãt: eoq; cũ melle ꝓmixto tẽperẽt humoꝛ exaſperatã ieiuniis itẽperantiã: & defectionẽ corporis uelut infantiã quãdã molliore cibo nutriãt. Sic ergo nonnulli Iudęoꝛ q ad Rõanos cõfugerãt: poterant euadere quadã arte pẽſantes moderamia cibi: donec deſueta cedẽdi caro i ſuos rediret uſus. Nec hoc tñ ꝓfuit miſeris: ſed cã maioris exitii fuit. Nã cũ ex his plꝛiq; accepto cibo aluũ purgarẽt: egeſſerant aliq; bimones aureos quos ablorbuerãt: cũ adornarẽt fugã: ne deꝑhẽſi qa iſidiatores oĩa ꝓſcrutabant: nõ ſolũ diſpẽdio: ſed ẽt periculo forẽt. Scelus. n. ducebat; auꝛ quẽq; ꝓter latrones habere. Hoc itaq; poſtea Iudęi ſpecie miſerabili iter inqnamẽta alui auꝛ legebant. Cõperit id qdam Aſſyrius: & ab uno in oẽs opinio manauit. Qđ genus hõium ꝓceps ad auaritiã: & paratũ ad uerſutiã: nihil tã atrox ſit qđ refugiat: nihil tã turpe qđ erubeſcat ſtudio pecuniæ. A Syris in arabas diffuſa fama ẽ: qbus & nõ minor auaritia: & feritas barbaricæ propior ĩmanitati: eo q; farti auro Iudęi forẽt: diripiunt quoſcũq; offenderãt aduenientes: cõtra fas: cõtra leges deditiõis: contra ꝓmiſ-

ſum Cęſaris: q; occidi nõ licebat: incidũt adhuc uiuẽtes: cruẽtiſq; manibus etiſcerãt uẽtris ſecreta. Aluũ ſcrutant: & inter eius manãtia purgamẽta auꝛ reqrũt: non minus turpiter q; illi quos adigebat fames: iſup ẽt ſęua crudelitate. Multa acerba eo cõmiſſa ꝓlio: nihil hoc uno acerbius. Deniq; una nocte duo milia fere uiroꝛ diſciſſa ſunt tali flagitio. Diuiſiſq; uiſceribus q̃ſtus ſuos Syria numerabat: arabia negociationis recẽſebat emolumenta quæ ſine trãſfretati maris periculis nouo crudelitatis cõmento in uſum lucri uerterant: & mercẽ putabant. Quod ẽt nunc in huiuſmodi hoĩum genere reperias: & non nullis ægyptioꝛ: ut curãdis funeribus negocient: & officia humanitatis uendãt mercaturę cõpendiis. Miſera fames auri nihil ſequẽdũ putat: niſi qđ ad põs lucroſum: nihil honeſtũ quod pecuniæ uacuũ. Grauis iãdudũ grauis inoleuit humanis affectibus q̃rendi cupido: A mercatura facta eſt uita hoĩum, ueno & empto uiuiq̃. Serpſit itaq; uitiũ in numeros: ut iam tolerabilior cõmutatio merciũ ſit: q̃ moꝛ aĩorumq;. Infecit Syroꝛ auaritia ẽt Romanũ exercitũ. Nihil. n. facilius in alterũ tranſit: q̃ amor pecuniæ: & deſideriũ hñdi: ꝓſertim finitimas opes qbus uicinus abundauerat. Nec eſt ulla paſſio quæ magis uirtutẽ aĩ effœminet: q̃ cupiditas diuitiaꝛ. Deniq; uerſutia laudi datur: pauptas probro habet. Impediuit hoc uindictæ ſeueritatẽ: qa inumeri reperti tanto furori obnoxii: iõq; Titus qui uallare circũfuſo exercitu Syros & arabes ꝓpoſuerat: cõtẽplatione multitudinis reuocauit ſniam: ut ſuperioris delicti gratiã faceret: & ne poſtea cõmitteret: pœnã denũciaret: uerboꝛũq; auſteritate grauior ſuos argueret: q; auro ſuccincti & argẽto: prę cioſiſq; telis nitentes: nec arma ſua erubeſcerẽt: ut tãto ſe dedecore dehoneſtarẽt. At uero Syros & Arabes ĩcrepare: q; ĩmemores romani noĩs: dictu quoq; horrẽda excogitaſſent ueniſſe eos ad belli ſocietatẽ: nõ ad exercitiũ flagitioꝛ. In exercitu Romano nõ ſolum uirtutẽ corpis: ſed ẽt mentis reqri: nec tantũmodo fortitudinẽ in hoſtẽ: ſed ẽt diſciplinę normã ſpectari: ne crudelis: ne ĩpius: ne inſolẽs miles ſit: ſed ne põdæ potius q̃ uictoriæ intẽtus. Ea grauia uideri militię flagitia: & uindicari atrociter. Inter arma quoq; leges ualere: fide melius bella geri: quæ ſeruet ẽt hoſtibus. Si ergo & armatis debet: q̃to magis põcantibus? Proiñ cauerẽt ab huiuſmõi flagitiis: ne & uictoriæ exortes: & ſalutis fierẽt: neq; ſe diutius paſſuꝛ: ut eoꝛ ſceleſta flagitia Rõanis aſcriberent q plus oneri: q̃ uſui. Itaq; repſſit aliq̃tũ nõ executit auaritiã Syroꝛ ut arbitrũ fugerẽt: nõ ut põceptũ foueret. Deniq; explorato prius ſi forte Romani militis deeſſet pñtia de miſeroꝛ uiſcerib9 execrabile lucrũ proferebatur: nec tñ in oĩbus ſequebat ẽt põdę euentus: ſed in paucis. Quo crudelior feritas: qa nõ ſolũ pp opes: ſed ẽt pp ſpem lucri plurimi extinguebant: cũ latrones ipſi & ſeniores piratæ latronibus a latrocinio temperẽt: ubi põdam non ſenſerint. Solius. n. barbaricę ĩmanitatis eſt gratis nocere. Nam & ipſę ferę ut interficiãt prędã ſequunt: foris itaq; pœnę acerbę: intus ĩmanior Ioãnes. Cap. xxv. ¶ Deniq; cũ talia gererẽtur a Syris: ẽt ſi aliqui reuocarent indicio cõperto: tranſfugere tñ alii non deſinebant. Inter quos Mãneus Lazari qui aſſerebat ꝓ unã portã ſibi creditã centũ quidecim milia mortuoꝛ elata: additis adhuc octingentis octoginta funeribus ex quo ipſe tuẽdi uicem huiuſmodi recepiſſet muneris: idq; ſolo eoꝛ numero collectũ: qui mercede publica ſepulti forent: põter eos quos ſepelierãt ſui. Quæ aũt ſepultura niſi ut de muro cadauera deiicierent. Poſt ipſum plꝛiq; nõ ignobiles uiri cõfugientes ad Titũ: ſexcẽta milia defunctoꝛ fuiſſe q per portas elata numerata ſunt cõmemorabant. Eoꝛ uero cadauerũ quę pp infinitã pauperũ multitudinẽ efferri uequerunt: atq; in maximis domibus diuerſoꝛũq; operũ ſpaciis cõſtipata ſint: numerũ fuiſſe ineſtimabilẽ. Et adhuc erat proceſſus maloꝛ quę iam ſuperiorũ oĩum finẽ uicerant. Adhuc ſęua obſidio: bellũ graue: maioribus iam tñ Iudæoꝛ aĩs q̃ uiribus. Super oĩa uero fames tetrior quæ inſidiaretur

iumẽtis aluũ purgãtib⁹ & uetusta rimaret boum stercora: ut qđ uisu erat horribile: hoc fieret esca esuriẽtibus. Miserabilis cõgeries isepultor⁹ corpor⁹: & circuitu lõgo terra ipsa tecta cadauerib⁹ repleta ante muros oia: terribilis species: horror grauis: odor pestilẽs: qui nec uictores: nec uictos discerneret: utrisq; simul noxius: & maiore Romanor⁹ ipedimento qbus necesse erat iacẽtes reliquias cruẽtato ꝓterere uestigio: terrę ipsius inculta succisis oibus: quæ ad usum militis & machinar⁹ necessario cõueherẽtur. Per tredeci ferme in circuitu urbis milia longe lateq; uasta humus: & nudum gignẽtiũ solum. Omne illud pomerium in quo ante nemora uiridãtia horti inhalãtes floribus: diuersa pomaria suburbana pdia gratã sui spẽm dabant, si quis postea uidit hospes ingemuit: icola non recognouit: & ad genitalẽ regressus locũ: cũ prius adesset patriã ꝙrebat. Cap.xxvi.

¶ Reparatis itaq; aggeribus & uineis cęterisq; machinis obsidionis renouatus est belli furor: & quasi ad extremã operis manũ utrinq; studiis cõspiratũ. Totius enim periculo certaminis delectabat: quia & Romanis soluẽda obsidio foret: si aggeres & arietes icẽ derẽtur: qbus per inopiã syluar⁹ reparationis subsidia nõ suppetebãt: & Iudęis excidiũ patrię incũberet si manu cederent: cũ quassata muror⁹ repetitis arietũ ictibus resoluerẽtur. Processere itaq; Iudæi cũ facibus adeo feroces: ut tanq̃ cessuro sibi Romano exercitu incẽdia in machinas spargerẽt obsidionẽ soluerent. Sed exhaustę iam uires fame: & res fractę priores successus negarunt: substãtia defecerat: audacia manebat. Cõtra Romanis maior pudor: si ab his qui extremũ fame spiritũ traherẽt: uictoria de manibus diriperetur. Cõserto itaq; ꝓlio: repulsi principes seditionis ad muror⁹ subsidia bello ipares recurrerũt. Sed ubi dubia muror⁹ cęsura repetitis ictibus Ioãnes haud icuriosus extremi subsidii circũspexit interiorẽ murũ quasi in. C. litterã duxit. Postera itaq; die cõuulsa parte murali fragor labẽtis ędificii: & clamor Romani exercitus simul increpuit: quasi patrato excidio muri prolapsione. Sed ubi cõclamatę urbis resultauit sonus uersa uice reor⁹ nouí muri spẽs improuisa Romanor⁹ gaudia restrinxit: Iudęor⁹ audacia successit: quia periculũ differebat. Tunc Cęsar exercitũ adhortari cœpit: ut nouũ illum mur⁹ sine ulla cũctatione adoriẽdum putarent: quẽ cõstructio recens ifirmũ & facile solubilẽ ꝓderet. Auderent modo ais ꝓcedere fragmenta muralia: ascẽdendi facilitatẽ datura: ut ꝓliãtes Romani Iudęis de supiori loco decernẽtibus adæq̃rent. Et qa cũctãtes uidebat rei difficultate ualissimos quosq; iuxta se cõgregãs ibellũ accẽdebat tali oõne. Cap.xxvii.

¶ Omniũ rer⁹ exitus plus negocii: q̃ principia hẽre nulli incognitũ est fortissimi cõmilitones: quia cõsumatio susceptι muneris maiorẽ quærit laborẽ: siquidem toto libera mari currit nauis: & si non semper a puppe uentor⁹ aspirent flamina: gubernator tñ obliquat uelor⁹ sinus: & sine refragio scinditur fretũ. Sed ubi ad portũ uenit: oportuna aurarũ tẽperies necessaria est: & angusto ingressus nauiũ coercetur limite. Maior itaq; ꝑiculi cura: ubi spes ꝓpinqua. ædificãtibus quoq; plana exordia fundamentor⁹: sed ardua celsor⁹ opera fastigior⁹. Et plerũq; in ipso operis claudẽdi fine mercedis suę munere defraudat miserandus faber aut culminis lapsu obrutus: aut instabili deceptus uestigio: ut ad inferiora decidat. De agricola quid dicam cui ꝓcinctus laboriosior messis: q̃ segetis: uindemię q̃ putatiõis: & adultis fructibus grauiora semper metuẽda pericula? Nihil ergo nouum si adhuc nos in ipso portu cõsumandi cursus periculũ manet: igitur per angustiora uiar⁹ scãdendũ est ad Antoniã: quo deiectis inde aduersariis superiorẽ occupãtes locũ: ac supra uerticẽ locati hostiũ ipsos quodãmodo anhelitus eor⁹ intercludamus. Sed difficile hoc nobis uidet cõmilitones: quasi uero ad ludum non ad bellũ cõuenimus: in quo aut uincendum: aut moriẽdum sit uiris. Tunc ergo debueratis excusare qñ ad ꝓlium uenientis ut uidicaretis cladẽ Romani exercitus: & maculatæ militię ꝓbrum dilueretis.

Si Neronis tpe ulciscẽdam iniuriã Romãi nois æstimastis: quid uos decet uelle Vespasiano ímpatore? Lauemus superioris imperii notã: ne nostro adhęreat: quã Nero qdem remoturus per Vespasianũ ęstimabat. Vespasianus per Titum in se tranffuderit. Nisi uicerimus: exequẽda nobis tñmodo supplemẽta uictorię pater reliquit: quo fusis incassum tãtis laboribus dedecores inultiq; referemus gradum uictoriã derelinquẽtes: quasi nõ leuius crimẽ sit de militia decedere: q̃ uictoriã deserere. Illud enim formidinis: hoc ꝓditionis est. Sed periculosum putatis in hostẽ descẽdere: & murũ armis circũsonare: q̃si uero muliebria de nobis: & nõ uirilia opera ipsa natura expetat: quę nobis ideo uitalem infudit spiritũ: ut eũ pro gloria libẽter refundamus. Ad quę igit nisi ad maxima quæq; a duce suo bellator adhortãdus est? Nam usitati operis adhortatio nõ solũ cõuentis: sed ẽt conueniẽtibus affert pudorẽ: ut exigas quod spõte debetur. Id.n. de se militẽ præstare oportet. Et tñ quid ímoderatũ a uobis exigo? Nonne præstat mori per uirutẽ: q̃ uiuere ad ignominiã? In medias romanor⁹ acies frequẽter iudęus excurrit: ac sese hostilibus cuneis impauidus ifundit: nõ ad spẽ uictorię: sed ad indiciũ fortitudinis & ostẽtationẽ glorię. Vos qbus terra & mari nemo impune adhuc restitit: qbus non est nouũ uincere: & crimen nõ uicisse: cum tãta de cœlo habeatis uincẽdi suffragia: nec semel qdem ꝓpuisse in hostẽ gradũ nõ pudet: sed armatos ociũ tenere: & in ꝓcinctu positos feriatis ais expectare: ut fames ꝓ nobis dimicet: atq; inedia potius sua: q̃ nostris fusi gladiis in oppro brium nobis erubescẽdos uertant triũphos. Non pudet inquã strẽnui cõmilitones uniuersarum uictores gentiũ: nihil de armis sperare: nihil de uiribus: sed de sola obsidiõe: & opperiri qñ hostis morbo cõsenescat: atq; in suo moriatur lectulo? Et quæ põt esse sine bello uictoria? Omnia sunt repleta cadaueribus: & deformes exuuię iacent exangues reliquiæ defunctor⁹: nõ quos ipsi iter se suis manibus trucidarũt. Quid timemus eos quos iam fames: ignis: latrociniũ: seditio extinxit? Quid destituimus diuina beneficia? Cuius enim nisi dei nutu in sua collisi arma sunt? Destituti quoq; subsidiis alimentor⁹ nec ull⁹ domestici finis furoris. Vereor ne iam: & religionũ uideamur rebelles: qui & nostris: & suis religiõibus infidos tam diu reseruamus. Verũ esto sit atrox bellũ: & formidolosum. Quid enim uos belli demulceo facilitate? Sit uictoria incerta: certum periculum, Nõne apud eos mihi sermo est: qui humana prudẽtia nouerint in periculis ꝓmptiorẽ esse omnium aiantium fortitudinẽ: q̃ in remissioribus contẽtionibus? Feræ ipsę cum se circũuallatas armis uiderint: maiore in eos impetu ruunt: ut ui sibi aperiant iter. Et atrociora serpens latibulis excussus ifundit uenena. Sunt ẽt qui natura inoxia: in periculis tñ suis ad nocendũ fortiora sunt. Habent ceruí sua arma: si quis se obuiũ ferat: & mortẽ cornibus repellunt. Habẽt & læsę apiculę suos morsus. Quid aũt de uiris bellatoribus apud Romanos loquar? cũ Leonides ille Lacedęmone genitus: ꝓliaturus aduersus innumerabilẽ persarum exercitũ dixerit: prandeamus in terris: apud inferos cœnaturi. Tantum ualuit apud grẽcos hic sermo: ut nõ solum de trecẽtis illis Lacedęmoniis uiris qbus ipse ꝑerat se nemo subtraxerit ꝑter unũ tñ quem superstitẽ postea nullus recepit: sed ẽt de cæteris qui simul ad bellandũ ꝓcesserant: nisi quos Leonides tãto degeneres bello repudiauit. Quid de Romanor⁹ integris legiõibus loquar: quas Cato Romanę assertor facundię: & ueritatis sincerus interpres asseruit: cũ exultatione ad bellũ ꝓcessisse: de quo se reditu nõ arbitrarent: uniuersosq; libenter ꝓcubuisse: ne mutarent sniam? Beati quor⁹ nemo suis hostiũ fuga uictoriã annũciauit. De trecẽtis tñ Lacedæmoniis uir unus subter fugit: & illi in angustiis ꝑliabant: ne circũuenirẽtur. De romanis legiõibus nullus uitæ elegit: sed oẽs mortis hęreditatẽ: quar⁹ uos posteri estis: sed contemptu periculor⁹ quasi gloriosa indoles uirtutis ꝓsapiam nõ abnuatis. Quis.n. fortiũ uiror⁹ esse se mortalẽ nõ

nouerit:olbusq; positum finẽ uiuendi? Quãto igitur melius patriæ impẽdere qđ patriæ debeas:& necessitatẽ cõmutare gloria? Nec anhelę senectutis suspiriis obnoxiã uitã deii cere:nec feruẽtis ęgritudinis calus reformidare:cũ depositis ęuo quotidiana fastidia sint Illoꝝ: aũt qui languore marcescunt:deficiẽtibus uiribus pariter ac sensibus:ut multorũ opinio habet:aię simul cum corpore sepulchro adiudicẽtur. At uero bellatoꝝ:& strenuissimoꝝ uiroꝝ: qui se pro patria:pro liberis:ꝓ religione morti deuouerint aias:de uinculis corporis huius ferro absolutas:nulli dubiũ quin puꝝ illud æthereũ elementũ stellarum lumine refulgens:in cælestibꝰ suscipiat habitaculis:hospitio quodã supernæ qetis: in terris quoq; remanere insigne aliquod est gratiæ uel iniurię:ut lãguore cõmaceratos obliuio abscõdat:& aduersum pectus in hostẽ ferentes:si mors cõuenerit:sequatur gloria. Ad hęc uos inuito pmia cõmilitones:ut in hostem pgamus:quẽ clausum tenemus: & ascẽdamus in murũ per ruinam muri ualidioris:quæ nobis uelut quẽdam aggerẽ pstat:& ęquatur muro inferiori. Quisqs uirtutis uexillũ pferens primus in murũ ascendet uel secũdus uel tertius:uel pluribus comes:haud quaq; mihi nõ donatus opimo abibit munere:& si nulla maior remuneratio:q̃ fortitudinis gloria:quę plærunq; est tutior. Nam ubi primũ animis:& uiribus confidentissimus quis ascendit: fugient q resistebãt aut ad inferiora se cõferent:aut latibulis abscõdent:ita qđ maxio nũc piculo sit si iiferioribus q̃rimus:sine labore magno sequeť:ut deiectis hostibꝰ bellũ cõficiat. Ca.xxviii. ¶Vix sermonẽ Titus clauserat:& Sabinus se obtulit ex Syrię uiris egregius bellator: ante Cæsarẽ consistẽs ait obedire se imperiis:ascẽsioni paratũ:si euentus sibi adesset:ut Cæsari placeret:si destitueret secũdis:nihil pter spem sibi accidere:qui iudicio ꝓprio delegisset pro Cęsare mori. His dictis lęuã extendens:clypeũ supra caput extulit:& dextera uibrans gladiũ:imane quãtum in arma insurrexerit:ut quiuis cum nõ recognosceret: quẽ pauloante exilis corporis spẽ despicabilẽ putauerat:subito cum uideret pergere in aduersum:& hostibus pariter & muris minantẽ sese extẽdere:quasi iam celsior in subiectos pliaretur:& murũ quateret manu. Sequebãtur eum undecim uiri studiosi ad imitãdum:sed impares ad cõsequẽdum. Repugnabãt de muro Iudęi:spiculis:saxis:sagittis: & qđ cuiusq; manus inuenerat:telũ in Sabinũ deiiciebať. At ille interritus cursu cõcito ĩsiluit fragmẽtoꝝ aggerem:& in sũmo locatus hostem auertit:dum ꝓximus quisq; formidat periculũ. Sed dũ se librat in murũ attollens:& securus uictorię in hostẽ intendit: lapsus in faciẽ cum maximo sonitu ruit. Quo reuocati Iudęi cœperũt iacentẽ missilibꝰ urgere. Ille genu nixus:& se ꝓtegens scuto:q̃diu potuit a uulnere defendit:nec ĩmunem reliquit quẽ ꝓximũ repperit. Ad postremũ tñ consertus uulneribus:spiritũ priusq̃ bellũ deposuit:nec deiectus gradu:nec muro excussus est:nisi mortuus:tribus quoq; aliis necatis:octo semineces:licet a cęteris tñ exitio subtracti. Cap.xxix. ¶Nec tantum terrori reliqs mors Sabini:sed incentiuo fuit. Nã Romani uiri q ptenderent uigiliarum munere cõtinere cõpensare cupientes operis effectu:q; Sabini studio puenti forent. xx. numero incũt consiliũ magnũ & memorabile: ut aduocato quinti ordinis signifero:& duobus equestris militiæ uiris:quos ꝓmptiores arbitrabanť:atq; uno tubicine:quinta hora noctis silẽtio p aggeres sese fragmentoꝝ muraliũ in superiora attollerẽt:cęsisq; custodibus Antonię murũ occuparẽt. Quo pacto terribilior solito sonitus ĩcrepuit tubæ: ut fessi labore iudęi:& somno soluti deimprouiso pturbarenť:q; oĩa repleta hostibꝰ crederent. Ante itaq; fugere cœperũt:q̃ ueri fides pateret. Neq; n. periculi sors tenebroseq; noctis caligo patiebať:ut quãti essent cognoscereť. Et cęsar audito fragore tubæ armari exercitũ iubet:ipse cũ electis primus in murũ ascẽdit:suis auxilio:hostibus impedimẽto. Illuxit dies:& iam cęsar cõspicuus e muro suos adhortabať,alii manibus suorum in

murũ eleuabãtur:alii per cuniculũ quẽ Ioãnes ad subuertẽdos Romanoꝝ aggeres defoderat:in urbẽ se deferebant. Versa in perniciẽ perfidis subsidia sua:exclusi undiq; in tẽplum se conferunt. Eo quoq; uolẽtes Romani irruere cohibẽtur angustiis:armisq; repelluntur. fit in uestibulo graue pliũm:nec iam spiculis aut sagittis:sed gladiis res comminus geritur:manus ad uulnera:gladius super gladium:ictus super ictum:pcussor cæsoꝝ sanguine pfundebatur:ut ipse potius percussus ęstimareť. In ipso templo furor bellicus dominabatur. Natabant pauimẽta sanguine:morientiũ gemitus:uincentiũ clamores sine ordine & modo personabãt:Romanos perficiẽdi certaminis spes accẽderat:Iudæis suprema patriæ excidia ademerant mortis formidinẽ. Hi sumptu glorię uirtutẽ alebãt:illi desperatione salutis omne effundebãt uirtutis uiaticũ:nec reseruabant. Cap.xxx. ¶Pulcherrimũ quoq; facinus adorsus est Iulianus centurio uir armis maximus ex Bithinia ꝓfectus ꝓuincia:sed Romanis assuefactus disciplinis bellisq; exercitus:& honoratæ militię clarus stipẽdiis. Qui cũ cæsarem pp adstaret:ubi aduersos uidit Romanos: qa iudæi erãt numero pstantiores:& adhuc Romani pauciores aderant:subito de Antonia se pripuit:& insequẽtes auertit:nec sunt ausi resistere:ipsa specie pcellentissimi uiri:& superba quadã ultra humanã formã uirtutis auctoritate:ita ut ipse cęsar miraretur. Oĩa uaria atq; incerta uelut quędã belloꝝ alea:quę sicut iactu quodã:ita casu quodã potius: q̃ uirtute plærũq; inopinatis ludit euẽtibus sufficiens nouos exitus. Nãq; & hic iactus sunt:non thesseraꝝ quidẽ:sed sagittaꝝ telorũq; pluriũ lapidum quoq; qbus sępe uictor sterniť alieno uulnere. Et cũ aliena spolia rapit:ipse dispoliať. uelut hic Iulianus q tergo ĩminebat hostiũ:dũ alios perimit:& claustro coercet:ipsa alacritate ĩcautior confixum clauis calciamentũ gerens usu militariũ uiroꝝ:nõ cõsiderauit polito lapide solum stratum qđ cauendũ foret:sed quasi in campo prœliareť securus: labitur & ingentẽ strage sua sonitũ dedit. Nec potuit assurgere lubrico soli fusus:genu tũ se sustinẽs regressũ hostem repellebat:ut appropinquãtes cæderet. Iaculãtes quãtum posset caueret. Sed ipsa fatigatus atq; oppssus multitudine solus licet:qa nullus tanto se inserere periculo auderet:nõ despicabilis tñ neq; inultus impigre occubuit. Haud eqdẽ ut arbitror:tali dignꝰ exitu fuit:ut tãta uirtus uiri sic deciperet. Sed plurimũ in bello prudẽtia ualet:quæ cauta semper & pspicax incertoꝝ puidet casus. Solus se de Antonia ꝓripuit:solus in hostia arma ruit. solus se armis miscuit:solus in tẽplũ Iudęos redire cõpulit. Vereor ne istud obfuerit magis:quia de tẽplo fuerunt exterminãdi deo infideles:ideo lapsus nõ inuenit remediũ. Spectebat Titus uincentẽ cum gaudio:periclitantẽ cũ ingẽti dolore:uolebat subuenire:sed lõge aberat. Reuocabať a suis:quia in milite unius sors est:in imperatore uniuersoꝝ periculũ:docebat exemplũ quid cauendũ potius q̃ sequẽdũ cęsari foret. Deniq; sic cõsternati fuerũt socii:sic elati aduersarii ut & corpus Iuliani in ptãtem ueniret hostiũ quasi adhuc & defunctũ timerent:si Romanis restitueret. Cęteri Iuliano cęso facili negocio cessere. Nõdum. n. ascẽderant numerosi:& iudæis occasio necis eius uirtutẽ auxerat ꝓmptissimis eo prœlio ad repellẽdos Romanos Alexa & Gitteo Ioãnis cõiuratis qui factionis eius ꝓpugnatores forẽt:ex Simonis quoq; parte Melchio & Iacobo Idumeoꝝ duce egregiis bellatoribꝰ:Arisimone quoq; & iuda tertiæ factiõis uiris pariter adnitẽtibus:q cõiũcta manu pulsos Rõanos ĩtra Antoniã clausere. Cap.xxxi. ¶Contra Titus nõ munimẽto sibi:sed impedimẽto angustias Antoniæ ratus:iubet diruí munitionẽ eius funditus:ut congressuris iter in hostẽ arriperet. Compertoq; q; solẽnitas iudęis festoꝝ dierũ appropinquasset:ꝑcepit interptari Iosephũ hebræo sermone: quę ipse alloquereť. Quę malũ ratio Ioãni suaderet ut Romanos lacesseret. Si uirtutis fiduciã gereret:eligeret aliũ pugnæ locũ:eo ꝓgrederetur: dũmodo urbi parceret:tẽplũ

nō cōtaminaret: sacrificia festoꝝ dierū nō impediret. Relinqueret quos idoneos sacrificioꝝ ministeriis æstimauisset: fortitudinis sue documentū ubi uellet p̄ter urbem & templum ederet: cōgressioni milites cæsaris nō defuturos: inuitū se cogi ad totius urbis euersionē: cuius reliquias seruare uellet: si patereť Ioānes: iminere tēplo faces: nō quo tēplū Romani festinarēt exuere: sed e tēplo educere belli ĩcitatores. Si uictos se crederent manus darent: at si uictores futuros sperarēt: nō intra claustra se reciperēt: sed in cāpis defēderent: quo templū lābentibus iam incēdiis eriperet: uacaret purificationibus. Ea interpretante iudeis Iosepho cum silētio audita: tacitū uulgus ꝓbabat: sed metuebat sniam suā pandere: qbus respōdet Ioānes: nullū p̄stabilius deo esse sacrificiū q̄ pro aris: pro focis: ꝓ tēplo ponere aīam uiros deo sacratos: & iō si necesse sit libēter ꝓcūbere pro libertate: tamen sperare se q̄ excidium perpeti nō possit ciuitas dei. Titus ad hæc. Merito igitur purā deo seruatis urbē: & sanctū imaculatū: necando ciues: ĩterficiēdo inoxios: pari mēdo ciues: Talib⁹ flagitiis nō placāť diuina: sed offendunť. Abdicastis deū uestrū sacrificioꝝ suoꝝ cultibus. Si tibi aliqs negaret cibū Ioānes q̄reres eum: deo uestro suę hostię nō imolantur: nō reddunť sua munera: iugulantť hoies & adhuc putas deū auxiliari. Reuera sic egesta edocēt: sic testificātur cęloꝝ cōgeries: & cumuli uestraꝝ calamitatum. qs hęc uidens nō ĩgemiscat? Nec reprehenderē q̄ pugnares pro patria. si nollē parcere: si nollē patriā uestrā aut templū reseruare. Neq̄ n. digna carthago: aut metuēdus hebręus Hannibali: qui partē mediā orbis Romani subegerat: & tñ ipsa quoq; reparata Carthago: quæ usq; ad excidiū sui rebelles ciuiū aios tulit fide mea salua. Hæc oia tibi futura spōdeo: ueniam tibi salutis polliceor: nō ꝓ mercede sceleris: sed pro redēptione urbis ut a te redimā periturosꝝ culminū statū. Desinas moneo latrociniis tuis cōturbare ꝓ positū pietatis Romanę. Nō formidabiť Hierosolyma: ut diruatur: qñ potior uiribus reseruata est antiochia. Certe Hieconias uester & persis credidit: & urbē egressus cōmisit se cū suis ꝓximis barbarico furori ne pp se ciuitas euerteretur. Celebratur a uobis eiꝰ memoria sicut uestri asserūt: adest Iosephus assertor eius celebritatisq; testis: qua honoratis uirū qui ꝓ patria se captiuitati obtulit. Seruauit eum & barbarus persa: & ego tibi spōdeo impunitatē. Certe & Iosephus arma Romanis aduersa intulit crede ꝓmisso: cuius & exemplū pręmisimus. Vadem tibi spōsionis nostrę Iosephū damus: imo iam dimus: quē reseruauimus. Loquatur uobis sermone patrio: obliget se ritu quo soletis: nō pudet nec uadē q̄rere: nec fideiussorē dare: ne euersionē exhibeā qui uolo ꝑcere. ¶ Flere ad hęc Iosephus: rogare Ioānem: deplorare patrię statū: obseruare sermōe flebili: appellare ut ciuē: sed cęteris ptinaciorē testari dei oipotentis gratiā saluū fore cum suis tūmō desisteret excitare militē Romanū ad urbis euersionē. Quem ubi flectere nequit: nō mirum (inquit) Ioānes si perseueras usq; ad excidiū patriæ: cū iam reliquerint eam p̄sidia diuina. Sed mirū q̄ periturā nō credis cū legeris ꝓpheticos libros qbus excidia patriæ nobis annūciata sunt: & reparata culmina rursus a Romano diruenda exercitu. Quid enim aliud clamat Daniel? Non enim qđ iam factū erat: sed qđ post futuꝝ ꝓphetabat: quę est abominatio desolationis quā uociferatus est ueniētibus Romanis fore: nisi ista quę nunc iminet? quod est illud oraculū: quod a nostris sępe cōmemoratum est a sūmo denūciatū deo: Tunc scilicet periturā urbē funditus: cum ciuiū manibus cōtribulis suus fuerit extinctus: nisi quod nunc impleri uidemus? & fortasse: quia iam defendi templū non placet: interdicto maculatum sanguine purgari incendio placet. Cap. xxxii.

¶ Cōpleuit sermonē Iosephus: sed nullis Ioānes mouetur fletibus: nec ꝓmissis flectiť. Vrgebat deus iamdudū perfidas mentes: ex quo impio se parricidio cōmacularūt xp̄m Iesum crucifigētes. Hic est ille cuius mors iudeoꝝ excidium est: natus ex Maria: qui ad

suos uenit: & sui eum nō receperūt. Quādo enim suos nō occiderunt iudęi? Nōne filium Saul sui occiderunt? Nabuth ꝓpheta a suis utiq; lapidatus est. Iudęa fuit Gezabel: quę iussit iudęis: senioresq; p̄ceptum executi sunt. Iudęus Achab: q causa mortis eius factus est. Quanti alii a ciuibus ciues empti: & tñ diu ĩtegra ciuitas mānsit: & si diruta a Babyloniis: post annos ĩnumerabiles: sed reparata postea: hoc ē supremum excidium: post qđ irrepabile tēplū: qa auerterūt scelerib⁹ suis p̄sulē tēpli reparatōis arbitrū. Ca. xxxiii.

¶ Tali affatu Cęsaris: & repetita oratione inflexa est aliquoꝝ snia: qui se subtrahere potuerunt: ut ad Romanos cōuenirēt. Cęteros reuocauit periculi metus: q a latronibus intendebatur: & forte quædā inclinatio mentiū erat ne plures eriperentur futuræ euersioi. Qđ cęsar cōfugientes ad se quia erant iter eos & uiri sacerdotales cū filiis: & aliis splēdidioris familię uiris suscepit bona gratia pollicens securitatē ius salutis possessionum suarū: atq; ad urbem cui nomen Gofna direxit: ne qđ offensiōis oriretur ritu dispari cultus diuersitate. Qđ ab his q in urbe positi repugnabāt (seu qa huiusmodi suspicio ĩcesserat: siue ullus composuerat dolo: ne plures dilaberentur) in argumētum ē deriuatū necis ut extincti obiicerētur. Eo cōperto reuocatos Titus iussit cū Iosepho propius muros obire: ut a suis agnoscerētur. Illi cum lachrymis gemituq; magno nō sua deflere: sed patrię tēpliq; excidia: Rogare ciues ut sequerētur cęsaris fidē: eriperēt templū parato incēdio: nihil sibi aduersus legē p̄ceptum: nihil de libertate iminutum. Acquiescerent & ipsi experirentur Romanoꝝ clemētiam: quorū ĩsuperabilē uirtutē experti sunt. Cap. xxxiiii.

¶ Cum talia miserabiliter deplorarēt: proturbantť a suis: bellūq; accēditť. insiliūt iudęi: atq; in ipsa irrūpunt temeritate penetralia. Omnes recessus oia secreta occupāt: quæ in accessa uiris erāt sacrorū exortibus. Romani quoq; se prœlio parant. Temerantť iterdicta patrū belli necessitate: maiore tñ romanorū q̄ suorū reuerētia. Gentiles enī cum formidine tēplum spectabant. Iudæi cū furore ac temeritate adibāt: & madidas manus humano gerētes sanguine ipsa tractabant altaria. ¶ Titus adhucī proposito manēs allo quebať Ioannē: & iuitū se deduci ad excidiū urbis & tēpli contestabať: dicens ad eum. Quid sibi uolūt Ioānes impressi illi ante fores tēpli apices elemētorū? Nōne significāt neminē nisi sacratū debere templo appropiquare? Quid illa septa pro tēplo? Nōne ut cōspectus arceāt uniuersorū liberos. solisq; mysticis pateat secretorū cognitio: atq; his sit liber aspectus: qbus est legitimus ĩgressus? Prospectus excluditis pegrinorū & accessus cogitis. Scribitis: ut nullus ingrediatur aduena: nullus peregrinus introeat. & pegrinū sanguinē intra templū funditis: aduenarūq; simul & ciuium cruore uestra altaria cumulatis. Testificor ego nō impressionis nostrę esse: sed uestrę preuaricatiōis q̄ uiolatis quę uestra sunt. Ego alienus non exigo immo obtestor: si uelitis discedere incolume tē plū futuꝝ: neminē Romanorū hostiles irrogaturū manus: nihil de uestris temerādū eē sacrificiis. Seruabo templū uobis & ꝓselytis. cultus enim sacrorum diuersus: sed operis cōis usus. Qđ cultus fuit a uobis recessit: quod opis ē uictoribus remānsit. Ca. xxxv.

¶ Vbi ne his quidē p Iosephū insinuatis reuocari cęsar aduertit (factionis enī pricipes putabāt: diffidentię potius q̄ pietatis esse) tam frequētē desistēdi cōuētionē ad prœliū necessitate: inuitus reuertit: iubet adesse Romanos. Sed quia tantæ multitudini āgustia impedimēto erat. xxx. electis uiris singula deputat bellatorū millia. Non. n. totū exercitū reciperēt tam dēsa ędificiorū obstacula. Ipse quoq; simul descēdere uolēs reuocabatur a suis ne in angusto nocturnis etiam plærūq; tēporibus qbus necesse erat insidiantiū fraudi occurrere periculi aliqd in se excitaret: cū amplius proficeret: si spectator belli adesset: quo unusqsq; prōptius sibi decernēdū arbitrareť: sub oculis cæsaris p̄liaturo. Oia enim quę circa templum gererentur uelut in theatro quodā ex loco Antonię desuper

uisebantur. Inflexus ad eam sniam cæsar: Cereali mandat negociũ ut ꝓtendẽtibus circa templũ iudęis hora noctis nona superueniret: cęteroscꝫ hortat' studiose igruere certami ni: se quocꝫ dimicantũ meritis nõ defuturũ cum desuper aut ignauiæ cuiuscꝫ testis: aut uirtutis arbiter pugnã examinaret. Cerealis ꝑscripto tpe impigre adest: sed custodes ui gilantes repperit: ꝑlium cõseritur. Siqdẽ & intra templũ siti nõ dormiebãt: & congre dientibus q excubias obibãt: facile se cęteri ad bellũ pararãt. Conferto agmine istabat Romanus: iudęi dũ claustris atꝫ angustiis nitunt': ne circũuenirẽtur pcursabant diuer sa: ut frequẽtius sibi a suis esset periculũ: dum in tenebris nõ cognoscerẽtur: & plærũqꝫ transfigerẽtur a sociis dum hostes putãtur. Quis enim nocte discerneret socio an hosti occurreret: cum interrogare serum esset: caucre utile: cõsultũ ꝓuenire: & tolerabilior cul pę exitus errare in alieno uulnere: ꝓprium negligere periculũ ubi hostis timet'. Ancipiti itaqꝫ per noctem periculo laborabãt iudęi: uel qd inferret hostis: uel in quo socius erra ret. Nec minore p diem pernicie afflictabãtur: nocte plus erat periculi a suis. per diẽ Ro manus uehemẽtior aderat: quẽ totius spectator certaminis Titus uel tacitus urgebat. horam quintã pugnatũ est acriter. Iudęis quocꝫ strẽnue rebellãtib9 ut neutra pars loco cederet. Cap. xxxvi. ¶Dum hęc inter se plia gerunt: septẽ dierũ spacio depositis oibus usꝫ ad fundamẽta terræ: quæ castro cui Antonię nomẽ: Herodes ĩmuniuerat la tior facta est uia: quę ad templũ ducebat: ut nõ solũ pcursandi militibus esset facultas: sed ẽt in munimentis cõstituendis & coaceruãdis aggeribus quãtum esset necessarium locoꝫ pateret: quo pulsarẽtur ẽt templi fastigioꝫ summa ꝓ quę Romanis intẽtius imo rantibus cum itolerabilius fame urgerẽtur. Iudęi cœperũt insidiari Romanoꝫ: iumẽtis: si quis bellatorẽ equũ pabulo laxauerat: aut mulũ leuãdo oneri necessariũ rapto auerte bant: nec solũ cibus eis dispẽdio Romanoꝫ: sed ẽt militię flagitio patiebat'. Cuius icu rię ꝓbrum in exordio statim ꝑscriptio necis supplicio cæsar remouit: fraudẽ tñ peruica ciũ non cõpescuit. Excluſi enim ab huiusmodi rapinę necessario esuriẽtibus alimento: herbasꝫ subsidia captãtes: destruẽdũ murũ quẽ circa pomeriũ Titus duxerat excogita uerunt: ut uagandi & quærẽdi radices arboꝝ: pabuloꝝqꝫ liberior fieret excursus: quos ad cuiusdã carceris uicẽ circuitus muri clauserat: nec erat iam quo famẽ leuarent. Obre punt itaqꝫ: & excursu repẽtino ad montẽ oliueti ingruũt ꝓtendẽtibus: nec illi cõmisso de fuere muneri & tubę classico de cęteris castroꝝ aut turriũ munimẽtis alios accersserunt ad prœlii societatẽ. Conseritur pugna acrior in principio: dũ pudor hos: illos fames ur get sęuo imperio ac necessario: sed cõfluẽtibus Romanis repellũtur iudęi: atꝫ ad urbis suæ muros reflectũtur. Cap. xxxvii. ¶Tunc unus e turba (Pedanius nomẽ) cõ cito equo dextrã extendit: & se paululũ inclinans unũ de iudæis fugiẽtem suspẽdit: capti uũ cęsari ferens: glorioſæqꝫ uictorię uictor rapinę uelut lepusculũ aqla: aut accipiter fu licam ante pedes cæsaris uiuentẽ deiecit. Quo delectatus admodũ Titus laudatũ & ho noratũ eum dimisit. Cap. xxxviii. ¶Iam circũfusę tẽpli ardebant porticus: ubiꝫ luctus: ubiꝫ mors foris bellũ intus supra bellũ & incẽdiũ. Nec frãgebantur ais iudæi. putabant uindictę perire. qcqd sine fraude gererent uel insolẽtia. Quãdo aliter iam neq bant ꝓuocabant Romanos ad excidii celeritatẽ. Ionathes qdẽ exiguus corpore despe ctu dignior iuxta Ioãnis sepulchrũ lacessebat Romanos: ut secũ qui uellet manu decer neret. Aliis despiciẽtibus pusillitatẽ hois: aliis fastidiẽtibus cũ eo decertare quẽ cõtinuo captiuũ habituri forent: alii cõsiderãtibus periculose certamine rem geri cum uiris qui i extremis salutis nõ aliqua fortitudine: sed sola temeritate uindictã quęrerẽt: nihil laudis futurũ si uinceretur excidio finitimus: & plurimũ dedecoris: siquis lapsu aliquo cõem ui ctoriã turparet. Iactabat se insolẽtissimus & merũ obiiciebat uictoribus cõuitia ferẽs q

nõ suis uiribus sed alienis auxiliis romani initerẽtur: nec iudęos bello hostium: sed dome sticis afflictos seditiõibus. ¶Erat in numero militũ Romanoꝝ Pudẽs noie: qui prę stri ctus manibus cõtumeliis: dũ incõsulte pudori cõsulit: salutẽ neglexit: atꝫ ipla indigna tione incautior uulneri patuit: fusasꝫ in terrã incussit sociis uerecũdiã: insultationis quo qꝫ cãm Ionathę simul & mortis reliqt. Nãqꝫ is succesſu latus certaminis: & põpam at tollens triũphi: dum tripudiat atꝫ exultat: cõcusso clypeo simul & gladio ꝓlusit: exci tauit in sua uulnera cẽturionẽ Prisci: qui supba & tumida iactantẽ nõ tulit: atꝫ icautũ uictoria penetrauit ictu sagittę. Quo strat9 Ionathes docuit i ꝑlio neminẽ irrationabiliꝝ i sultare oportere: ubi uictoris & uicti cõditio icerta: donec bellũ claudat'. Ca. xxxix. ¶At in urbe interiore: cum hostẽ intra muros cernerent altissimis eminẽtẽ aggeribus: uniuersisqꝫ iminentẽ mœnibus: & tanꝫ uulnus in corpore ita periculũ itrorsum pergere reformidarẽt: intercidunt porticũ septẽtrionalẽ ex ea parte qua adhærebat Antonię: ne ꝓ ipsam hostis in tẽpli superiora ascẽderet: uel in iferioribus sitos superior urgeret: & ꝓ xima quęqꝫ demetunt: ne populãtibus incẽdiis tẽplo finitima ẽt templũ ipsum ignis de pasceret': atꝫ intercisa igni exurunt: ita qd ab hoste metuebãt priores cœperunt. Salo monis quoꝫ porticũ ad fraudẽ pararunt: ut culminũ interiora replerent pice ac bitumi ne quę infra fornicẽ summi lateret fastigii: simulatoqꝫ ꝙ eam uellẽt defendere: & frequẽ tes hostẽ incesserent: sollicitãt Romanos: atꝫ in sese excitant. Illi admotis scalis summa porticus petunt: iudæi loco paulatim cedere quo plures Rõani ascẽderent. Hi certatim irrepere tñ prudẽtiores suspecti dolũ cauere: sed uulgus itẽtũ uictorię ꝑfestinare: ubi res fraude carere uisa plurimis quasi inter retia locatis admouetur iguis fornicibus iteriori bus atꝫ adultis pice & bitumine atꝫ cæteris incẽdii nutrimentis in totã diffundit' por ticum. Circũuallabant flãmę uictores Romanos: ut nec relistẽdi facultas supperet: nec fugiẽdi copia: quod facerẽt nõ reperiebant. Spectabat Titus suos periclitantes indi gnans quidem ꝙ iniussi ascẽderant: sed miserans ꝙ uictores perirent. Plariqꝫ sepcipitio dabant, ubi incẽdium euaserant: fractis cruribus moriebãtur: collisi corpe miserius erat: si debiles superuiuerẽt. Volebat subuenire cæsar nec poterat: hortabatur tñ ꝓximos: cla mabat ut auxilio suis essent. Has uoces: hunc dolorẽ cęsaris ꝓ supremo illi hẽbant sola tio. Hoc erat morituris uiaticũ: hoc se uelut sublimi solãtes sepulchro ad mortẽ festina bãt: ꝙ i uisceribus cæsaris recõderẽt'. Nec uita eoꝝ periret quoꝝ uiueret gloria: q more rẽtur ꝓ cæsare relinquẽtes sui hæreditatẽ triũphũ. Itaqꝫ alii circũueniebãtur ignib9: alii ꝑ ueniebãt': nec lõge hostis: q flãmas fugiẽtẽ ferret. Ca. xl. Lõginus tñ egregiæ uir tutis uir: cum ꝓuocaretur a iudæis ut sese his cõmitteret ꝓmissa salutis securitate maluit se transfigere gladio q̃ maculare ꝓbro Romanæ indolis fortitudinẽ. Artorius autẽ satis astute uoce magna clamauit luciũ dicens. Hęres mihi eris: si me decidẽtẽ exceperis. At ille miserãdus occurrit ruenti: atꝫ in se morituri necẽ transfudit. Vere bellicũ testimñ nõ atramento scriptũ: sed sanguine: nec in charta: sed in mucrone. Quod hęredem ꝓmisit magnũ plane ingeniũ ut inueniret uolũtariũ mortis uicariũ. Incẽpta est itaqꝫ portic9 usꝫ ad turrẽ quã Ioãnes cum bellũ aduersus Simonẽ gereret: ædificauerat sup portas regiæ domus quã Ezechias sibi rex ad habitandũ condidit: reliquã eius partẽ ipsi diruerãt iu dæi. Sequenti quoꝫ die a Romanis quoꝫ exusta est ois porticus septẽtrionalis usꝫ ad porticũ orientalẽ. Nam cũ suis ipsi manu iniicerent ędificiis: docuerunt Romanos illis nõ parcere. Nuda erat iam tẽpli facies: & sęua hoium fames: insidiabant' sibi inuicẽ: qs cui raperet cibũ: & ubi alimẽti suspicio: ibi bellũ: inter domesticos pugnabatur ꝓ cibo. Necabãtur carissimi: discutiebantur defuncti: ne qs intra amictus eoꝝ cibus lateret. Si mulare aliq mortuos æstimabãtur: ne uiuẽtes aliqd habere alimẽti suspectarentur. Sed

ne uiuẽtes qdẽ aut uitæ fungi mũere:aut mortẽ simulare poterãt. Vex apto ore sicut rabidi canes auratũ captãtes spiramina:huc atq; illuc circũferebantur inopia duce. Sapeẽt quasi ebrii i eadẽ domicilia regrediebãtur:ut iterũ quæ uacua reliquerãt perscrutarentur. Et cũ alia famis solatia nõ reperirẽt:detrahebant coria scutis:ut cibo essent sibi quę p̃sidio nõ essent. Mãdebant calciamẽtũ.nec pudor erat solutũ pedibus suscipere ore:& lingua lãbere. Vetustę quoq; paleę quę olim p̨iectę fuerãt:nõ mediocri studio requirebantur:& si quis repererat:grãdi p̃cio mutuabat. Cap.xli. ¶Quid adoriar dicere factũ Mariæ:qd cuiusuis barbari atq; impii mens phorrescat? Ea erat de locupletib9 fœminis regionis Pereę quæ trãs Iordanẽ iacet belli horrore oborto cũ cęteris se i Hierosolymitanã urbẽ contulerat:q; esset tutior:eo quoq; suas deuexerat opes:quas principes factionũ certatim inuasere. Alimentox ẽt si quid p̃cio quæsiuerat de manibus eruebatur:exagitabatur a p̃sidis:dira imprecabat:uolebat mori sed p̨cussorẽ nõ inueniebat. Malebãt insultare diutius:affligere grauius q̃ cito perdere. Putabant q̃diu uiueret p̃dã fore. Defecerant iam oia. & delitiis assueta asperiora palearũ:uel coriox dura nõ emolliebat. Sęua fames ĩtimis se infudit medullis:exaspauit humeros:mentẽ exagitauit. Habebat mulier infantulũ quẽ genuerat. Vagitu eius excita:cum se & paruulũ cõmacerari uideret:tantis uicta imanitatib9:atq; impar tam atroci calamitati affectũ amisit:& pietatis genitalis usu oblitterato:dolorẽ obsorbuit:furorẽ adsumpsit. Cõuersa itaq; ad paruulũ iam matrẽ oblita:& furens ai sic ait. Quid tibi faciam paruule:qd faciã tibi? Sæua te circũstant oia:bellũ:fames:incẽdia:latrones:ruinæ:cui te moritura credã:aut uitæ tã tillum relinquã? Sperauerã q̨ si adoleuisses me pasceres matrẽ:aut sepelires defunctam. Certe si p̃uenires obitu:q; ego te p̃cioso tumulo meis manibus includerẽ. Quid agã mi fera:uiuẽdi tibi ac mihi nullũ subsidiũ uideo. Omnia erepta nobis:cui te reseruabo:aut certe quo cõdam sepulchro ne canibus alitibusue:uel feris p̃da sis. Omnia inquã erepta nobis. Potes tñ dulcis meus & sic matrẽ pascere:idoneę ad cibũ manus tuæ. O suauia mihi uiscera artus iocũdi priusq̃ uos penit9 cõsumat fames reddite matri qd accepistis: redi fili in illud naturale secretũ:in quo domicilio sumpsisti spiritũ:in eo tibi tumulus defuncto paratur. Ipsa cõplectar quæ genui ipsa exosculabor:& qd impatiẽtia amoris habet:habeat uis necessitatis:ut ipsa deuorẽ meos artus nõ simulatis sed impṍtis morsib9. ergo esto cibus mihi. furor latronibus:& uitæ fabula quę sola deest calamitatibus nr̃is. Quid faceres fili:si & tu filiũ haberes:fecimus qd pietatis fuit:faciamus qd fames suadet. Tua tñ cã melior:& quędã pietatis species:qa tolerabilius est q̨ matri dederis cibũ uisceribus tuis:q̃ q̨ te mater:aut occidere põt aut deuorare. Hæc dicẽs auerso uultu gladium demersit:& in frustra filium secans igni imposuit. Partẽ comedit:partẽ operuit ne quis supueniret:sed nidor incẽsi peruenit ad principes seditionis:cõtinuoq; odorẽ secuti introierunt mulieris hospitiũ minãtes necẽ q̨ ausa esset iciunãtibus ipsis edere:atq; exortes eos facere cibi:quẽ repperissẽt. At illa ptem inquit uestrã uobis seruaui:nõ fui aura nec inhumana. Nolite idignari:habetis qd & uos edatis:de meis uobis uisceribus cibum paraui. Confidite ocius mẽsam apponã:mirari habetis:& ministeriũ meũ iudica req; talem nullius iuenerit is mulieris affectũ:quæ uos nec dulcis filii fraudaret gratia. Hęc dicẽs simul redoperuit ambusta mẽbra:& epulanda obtulit cũ adhortatiõe huiusmodi sermonis:hoc est prãdium meũ:hęc uestra portio:uidete diligẽtius ne uos frauda uerim. Ecce pueri manus una:ecce pes eius unus:ecce dimidiũ reliq corporis:& ne alienum putetis filius est meus:ne alterius opus arbitremini ego feci:ego diligẽter diuisi mihi qd manducarẽ:uobis qd reseruarẽ. Nunq̃ mihi fuisti dulcior fili:tibi debeo q̨ adhuc uiuo. Tua suauitas aiam tenuit meã:& p̨duxit matri miserę diẽ mortis. Subueniſti i fame:tu munus sup̃mũ senectę: tu p̨cussorũ rep̃ssor. Venerũt necaturi:cõuiuæ facti sunt. habebũt ipsi qd tibi debeãt:cũ epulas meas sumpserit. Sed qd refertis gradũ:qd horrescitis aĩo:cur nõ epulamini qd mater feci? Possunt & uos delectare:quę matrẽ exaturarunt. Nõ esurio:iam postq̃ me filius meus pauit:abũde exatiata sum:famẽ nescio. Gustate & uidete:qa suauis filius me9. Nolite fieri molliores matre:ifirmiores muliere. Aut si uos in meo uulnere misericordes:& nõ suscipitis hostiã meã: atq; auersamini holocaustũ meũ:ego consũmabo sacrificiũ meũ:mãducabo qd reliquũ est. Videte ne uobis obp̨brio sit q̨ fortior uobis mulier reperta sit:quę absumeret epulas uirorũ. Ego qdẽ tales paraui epulas:sed uos sic epulari matrem fecistis:& me tenebat passio:sed uicit necessitas. Cap.xlii. ¶Repleuit cõtinuo totã urbẽ tãti sceleris nephas: & unusq̃sq; tãq̃ añ oculos positũ parricidalis cõuiui ministeriũ phorrescebat. Cœperũt & ipsi incentores seditionis examinare posthæc quos raperẽt cibos:ne similes escas iuenirẽt: & uelut iprudẽtes sumerẽt. Cœperũt uniuersi timere:ne diu uiuerẽt & mori uellẽt. Peruenit etiã ad Romãos huius facti imanitas. Nam plæriq; hoc horrore p̨territi:ad hostẽ fugerunt. Quo compto Cæsar execratus infelicis terræ cõtagiũ manus ad cœlũ eleuãs: talia p̨testabat. Ad bellũ qdẽ uenimus:sed nõ cũ hõibus dimicamus: aduersus omnẽ rabiẽ beluarũ ac ferarũ:qd sensibilia loquor:aduersus oẽm rupiũ imanitatẽ decernimus. Diligũt feræ fœtus suos:quos etiã in fame nutriunt: & quę alienis corporibus pascũtur:a cõsimiliũ ferarũ abstinẽt cadaueribus. Hocultra oẽm acerbitatẽ est:ut mẽbra quę gẽuit mater uoraret. Mundus ego ab hoc cõtagio tibi me absoluo quæcũq; in cœlo ptãs es:Scis scis p̨fecto:qa ĩtimo affectu pacẽ frequẽter obtuli:& qd nõ pudet dicere uictor rogaui: qa parcere ẽt ipsis tãtorũ flagitiorũ p̨digiorũq; auctoribus uolui:parcere populo:urbẽ seruare:sed qd facerẽ repugnãtib9:qd facerẽ aduersus furẽtibus? positis plerũq; armis: qa illi a suorũ cędibus nõ desinebãt in bellũ reuerti:ut liberarẽ obsessos non pderẽ: ipsi nos de muris hortati sępe sunt dimicare:ne grauius a suis perirẽt. Quales sunt ciues q̨bus hostis remedio est? Audieram equidem intolerabilem huius esse populi ferocitatẽ:q̨ icredibilibus se opiniõibus in omnẽ excitat isolẽtiam: De cœlo se genus ducere: ibi primũ iduisse corporis formã:cœli se fuisse icolas descẽdisse ad cultus terrarũ: de terris ad cœlũ redire:trasisse per maria sicco pede:fugisse ante se fluctus maris: cõuersa Iordanis fluẽta in suũ fontẽ recucurrisse:stetisse solẽ ut hi hostes suos uincerẽt: ne nox impediret: raptos in cœlũ igneis curribus suos:prœliatas p̨ se cœli potestates:& abnũtibus his uniuersas hostiũ fusas copias:dormiẽtibus partã uictoriã. Hęc cõpererã:sed putabã q̨ diuina circa se iactarẽt beneficia:nõ usq̃quaq; audaciã extẽderẽt: ut se nec a Rõanis uinci posse arbitrarent. Agnosco itaq; cũ his nobis esse prœliũ:q se insuperabiles credant:cũ se iactitẽt diluuii superstites:hęredes fluminũ:terrarũ hospites:uiatores æquoreos:ascẽsores ęthereos:q̃bus unda murus est:aer uia:cœlũ habitatio:cedũt flãmę: nec uicula tenẽt. Sitiẽtibus petra soluit. ac sese fundit in potus. Esuriẽtibus cœlũ apit:cibus mittit: carne uolatiliũ castra implent:& panem angelorũ mãducat homo. Strigunt liquẽtia: amara dulcescũt:sol statuitur:tenebrę illuminant. Postremo qd amplius potest esse:qñ hic audacia desse potest? Qui ut aiũt mortui uiuũt:& sepulti resuscitant. Adducrsus diuina quoq; cõspirasse hoies opinio frequẽs:& pœna idicio est. Ardẽt hodie quoq; terræ pp icolas ipietatẽ:pleroq; ẽt ex istis hyatus soli absorbuit. Quãdiu igitur in his locis morabimur:ubi & terrax ruina ẽ:uidimus & mare mortuũ: uidimus ẽt mortua terrarũ nascentia:humũ aridam:uirentium fructuũ umbras inanes:foris gram: intus fauillam. Quis dubitare põt qn apud inferos uersemur:apud quos etiam elementa moriunt. Ipsa qnẽt quę post mortem uiuere solet:apud hos naturę pietas mortua: & superstes defun

ctis religio. Quis.n. parẽtes nõ ẽt mortuos diligat? Quis ẽt amissos filios non amet: & loco pignoꝝ teneat? Manet affectus: & si pignus obierit: pseuerat nomẽ naturę: grã nõ intercidit. Apud hos uero nec uiuẽtẽ mater recognoscit filiũ: nec appellantẽ audit: nec uagiẽtis miseret: & pp unius horę execrabilẽ cibũ: parricidales iniecit pignori manus. Sed qd quasi nouũ arguo cũ parricidio fraterno generis sui numerẽt exordia: cũ ipsius Abrahæ: quẽ appellãt patrẽ: & disciplinæ auctorẽ: ac sui principẽ cultus in eo maxime fidẽ p̃dicẽt: q̃ necfilio parcẽdũ putauerit: cũq; sicut hostiã aris adn.ouerit: atq; holocaustũ offerre nõ dubitauerit. Nõ cõdemno deuotionẽ: sed quęro pietatẽ: aliũ quoq; e suis uouisse aiũt uictorẽ: ut qcqd sibi primũ occurrisset domũ reuertẽti immolaret deo suo: & cũ rediret occurrisse filiã: atq; illũ iniecisse filię mãus: multaq; alia huiusmodi exempla Qualis ista gẽs: quæ religioi tribuat hois necẽ: & sacrificiũ putet eẽ parricidium? Quis deus possit hoc exigere: aut qualis sacerdos q hoc possit deferre? Deniq; ueterẽ illũ quasi prudentiorẽ nõ fecisse aiũt: sed uoluisse istũ quasi cõsultiorem p̃seuerasse. Habeant suos ritus duritatũ hoies apud quos disciplina ẽ filios occidere. Infelix ciuitas in qua talis efficina tale misteriũ est. Operiãt eã ruinę suę: atq; abscõdãt iuidi ipsius cõtagiõem ne sol uideat: ne stellaꝝ globus spectet: ne maculent̃ auraꝝ spiramina: purgatorius quoq; ille exuret ignis. Thiesteas dapes fabulã putabamus: flagitiũ uidem9: ueritatem cernimus atrociorem tragœdiis. Ibi.n. firmior sexus & part9 alien9: hic mulier cui part9 propri9 fuerit cibus. Ibi aliena fra9: hic propria uoluntas. Ille doluit: hęc insultauit digna talib9 uiris esca: q pertinaciter bellando mulieres suas ad tale p̃duxerunt conuiuiũ. Equidem eos tantis malоꝝ afflictos acerbitatibus iam furere arbitror: amẽtesq; factos q hęc non sentiant. Quare maturius bellum conficiamus: quia emendari non queunt: ingruamus instantius ut fugiamus regionnm istaꝝ morientes aquas: terras ruentes. Cap. xliii. ¶His dictis admoueri templo arietes iubet: sed nihil ualidi ictus p̃ficiebant. Pleriq; tñ territi de ipsis seditionũ principibus cõfugere ad cęsarẽ: quos Titus tanq̃ necessitate cõpulsos: non quasi p̃missum secutos dubitauit suscipere. sed fides tẽperauit iracundiam. Non eo loci tñ habuit quo perfugas superiores: intẽtiusq; urgere suos cœpit: ut uniuersum hostiũ discederẽt perculsi metu: Sed ubi parietes offensos ab ictu arietũ mole sua uiderũt manere: aluerũt audaciã: ingẽio tamẽ cæsar p̃ueniens ianuas argẽto optas succẽdi iussit: qbus igne admoto argẽtũ defluere cœpit. Deinde paulatim ẽt lignũ ardere: sic i porticũ iteriorẽ aditus patefecere. Sed miseratus cęsar ne finitimis iterioris uestibuli porticib9 cõprẽhẽsis tẽplũ exureret̃: ad cõsiliũ uocauit duces exercitus dicẽs nõ cũ ilsen sibilibus sibi certamẽ esse: nec bellũ cũ ædificiis: q̃ uictoribus p̃ficerẽt si i exusta reseruarent̃. duces tñ asserebãt ualitudinẽ parietũ & mũitionẽ tẽpli iudęis in reliquũ quoq; icẽtiuo futura: qbus esset grata isolẽtia radices rebellionis eruẽdas funditus: ne iterũ temeritas recrudesceret. Distulit tñ cęsar cõsilii tractatũ i posteꝝ diẽ: uerũ iudæi se ifundẽdos putarũt: sed rõani cõsertis clypeis: q̃uis pauciores primũ impetũ sustinuere. Nutabat tñ acies cõcursu inumerabilis multitudinis. Vnde cæsar cũ eqtibus p̃pe affuit: proterẽs facile quos repperisset: atq; hostile agmen reflexit eo fretus: qa iã pateret uestibuleꝝ: portio. Maiore suorũ manu sequẽti diẽ disposuit in hostẽ irrũpere: tẽplũ succẽdere. Q d̃ factũ eripuisset urbẽ incẽdio: nisi leua mẽs populi flãmas in se hostiũ p̃uocasset. Iubet.n. Cæsar restinguí igniũ globos: ne irrupturis ipedimẽto foret. Q d̃ uidẽtes Iudęi: dũ insidiant̃ uolẽtibus icẽdia tẽpli restinguere: cęsis aliqbus hostẽ accẽderũt: unus de Rõanis semiustam nactus materiem quę de fastigio deciderat: adulto igne portæ admouit: quæ aurea nũcupabatur: q̃ auro uestitas haberet fores. Liquefactus illico flãmis auri rigor lignũ nudauit: q d̃ uelut intecto latere patuit incendio. Exustis itaq; ualuis: in interiora

se tẽpli penetralia iseruit ignis. Iãq; portę eius uestibula lucebãt. Turbati oẽs q se tẽpli munimine defensabãt: trepidare illico: & quædã iã inclinatio mẽtiũ erat illũ diẽ esse tẽplo excidialẽ: qa ipso die quõdã Babyloniis ingruẽtibus fuerat incensum: qa erat decimus dies Ioma mẽsis: quẽ iãdudũ iter funestos ãnumerabãt. In supiora quoq; se auraꝝ spiramine ignis attollẽs uictoribus lætitiã: uictis tanta labe dolorẽ dignum infudit: clamor quoq; uniuersorũ exortus: nec multo post nũtius hostilis excidiũ Cæsari mãifestũ reddidit. Qui se ꝓripiẽs quãta poterat uoce restingui ignes iubebat. Sed neq; p tumultũ audiẽdi facultas erat: neq; parcẽdi uolũtas: cũ Romani milites uindictę studio feruerẽt: notaq; pietas Cæsaris inobediẽtię metũ suis demeret: nulli fraudi suis futurũ: cũ ẽt hostibus ignoscer̃et. Nutu tñ & mãu Titus reuocabat quos poterat: mãdabat aliqbus inhiberẽt ipetus militũ. Sed ira duce adolebãt incẽdiũ: hostẽ urgebãt desperatione salutis: iã sui prodigum: & totũ se expendentẽ periculis. Vulgus maxime ignobile feriebat̃ ubicũq; occurrerat: qa nullis munitũ armis: nec repellendo uulneri: nec retorquẽdo oneri erat. Ca. xliiii. ¶Fatigatus itaq; clamoribus Cæsar: gradũ retulit flãma adhuc cõclauia tẽpli depascebat̃. Quibus deustis i ipsam ædẽ se ferẽs intulit. Qua specie pleriq; exanimati: alii se i ipsos merser̃e ignes: quoꝝ oculi ferre nõ poterant: ut supstites tẽplo reseruarent̃. Rursus cucurrit Titus cupiẽs cuiusmodi ędes esset circũspectare. Cuius gra motus p̃cellentiorẽ oium tẽplorũ fuisse operibus fatebat̃. Mirabat̃ saxorũ magnitudinẽ: metalli nitorẽ: uẽustatẽ opis: gratiã pulchritudinis. Nec imerito tantã fuisse loci celebritatẽ ꝓnũciabat: ut eo ex locis oibus cõueir̃et̃: qa tñ nõ nisi sũmi dei credertur esse domiciliũ. Adiũgebat honos fidẽ religioꝝis: quo ẽt barbaroꝝ gentes tẽplũ illud uenerabant̃: & iferebãt mũera. Prædones religioꝝis: q̃ tñ tũc diripiebãt sui: & dispdebãt latrões irruẽtes in oia q̃ depsita uiduarũ fuerãt uel pupilloꝝ tãq̃ de uictoribus uindicaren̄t: si qd ex p̃da romanis minuer̃et̃. Templũ quoq; ardere cõspiciẽtes: ipsi icẽdebant cætera: ne quod excidio tẽpli superstes esset ædificiũ: religioi deputãtes: si oia cũ tẽplo perirẽt. Nec adhuc tñ Iudæi perfidiã deponebãt: q̃ causa maioris excidii fuit. Nã cũ animi multorũ inflecterent̃: ut se facto agmine romãis traderẽt: pseudo ꝓpheta qdã iacta re cœpit in excessu mẽtis suæ tẽplo diuina p̃sidia nõ defutura: uocare populũ ad se uelut quodã oraculo: adhuc se in tẽplo suo manere. Illico repulsurũ hostiũ cuneos: flãmarum icendia. Sic miseri dũ infeliciter falsis circũuentiõibus credũt: dedecores atq; inulti sicut pecora trucidabant̃. Qui si uoluissent credere euidẽtia iminẽtis signa excidii habebãt. Quibus uelut claris uocibus ãmonebant̃ finẽ sibi affore. Ca. xlv. ¶Nã p annũ ferme supra tẽplũ ipm cometes: passim ignis gladii quãdã p̃ferẽs similitudinẽ: denũtiabat quoq; ferro & igni gẽtis & regni urbisq; ipsius uastitatẽ futurã. Quid.n. similitudo gladii nisi bellũ? Quid ignis nisi incẽdiũ denũtiaret? Visus est aũt priusq̃ populus a romanis sese dissociaret: ipsis aũt paschæ diebus Xãdici mẽsis. yiii. die: & per singulas noctes hora circiter nona tẽplũ & ara eius ita lumine refulgebat: quasi dies esset p dimidiũ ferme horę quotidie manẽs: q d̃ uulgo interp̃tabat̃ cumulẽdæ gẽtis idiciũ uideri: eoq; ipulsi sunt tãq̃ tẽpus afforet libertatis recipiẽdæ. Prudẽtiores cõtra opinabant̃: q; id genus stellę bellũ soleat denũtiare: nec qsq̃ arbitret̃ aliẽa nos a cultu nostro: & disciplina locutos. Primũ qa nõ qd nobis uideatur astruimus: sed qd acciderit: q̃ue opiniones tũc tpis fuerint: qd prudẽtes senserint: qd iprudẽtes. Neq; cũ de secta Iudæorũ aliqd dictũ est: ita scriptũ uideatur a nobis quasi i ueritate cultus eorũ: nõ quasi in umbra: & figura p̃missos cõtexeremus: ut sequerẽtur pfectiora. Nã de signis stellarũ ẽt in euangelio docemur: qa erũt signa in sole & luna: & stellis. Vitulę quoq; partu asseruerũt quũ imolãda adstaret altaribus in medio templi agnũ editũ: in ipsis sacrorũ quæ supra memora-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uimus celebritatibus. Oriētalē quoq; portā interiorē solido ære grauē: q̄ soleret ad uesperā uiginti uiroꝝ multo claudi labore obseratā uectibus ferreis: p aliquot noctes spōte reserata: & uix postea a custodibus clausam. Id quoq; arbitrabant̄ plarīq; futurorū signū bonorū: qbus igressuris porta aperiret̄. Cōsultiores aūt aiebāt custodiā tēpli resolutā uideri: ut q̄cūq; intus foret: ab hostibus diriperent̄: exiret cultus: itroiret uastitas: cuacuaret̄ celebritas: sacrificiū destrueret̄. Q̄d ēt anteq̄ crucifixissent CHRISTVM IESVM liq̄do significatū lectio docet. Post multos quoq; dies figura quædā apparuit inestimabilis magnitudinis: quā plurimi circūspexere. sicut libri Iudeoꝝ māifestarūt: & ante solis occasum subito uisi i nubibus currus: & acies armatę: qbus totius Iudææ regiōisq; eius urbes icursarēt̄. In ipa aūt pētecostes solēnitate igredientes sacerdotes i tēpli iteriora nocturno tpe: ut sacrificia assueta celebrarēt: prio motū quēdā sensisse se ꝑ dide rūt: & sonū editū: postea ēt audisse repentina uoce clamatū: Transeamus hinc. ¶Iesus quoq; Ananię filius ruricola uir: ante ānos quattuor q̄ bellū Iudæorū populus adoriret̄ in sūma pace urbis & abūdantia: cū scænophegia sacrificiis solēnibus celebrarent̄: templū ascēdens cœpit clamare. Vox ab oriēte: uox ab occidēte: uox a quattuor uētis: uox super Hierosolymā: & super tēplū: uox sup spōsos & spōsas: uox sup omnē populū. hoc noctibus & diebus uociferabat̄. Quo moti primores loci corripuerūt eū: terribile uocis eius indiciū phorrescentes: & plurimis eū supplicīis affecere: quo saltem afflictus dolore desineret terribilia & plena ꝑdigiis denūtiare. At ille nec metu ullo: nec uerberibus aut grauioribus interminatiōibus territus ulum: aut uocē mutauit eadē denūtiatiōis & pseuerātia cōtextione sermonū: nulla obsecratiōis interpolatiōe in iisdē māebat iniuriæ negligēs affectu īmobilis. Quod nequaq̄ pfunctoriū rati: sed in excessu mentis ut erat exprimi detulerūt ad loci iudicē: q tunc tpis a Rōanis per id locorū publica agitabat negocia. Is rimādæ ueritatis gratia sæuissimis eū pœnis exulcerauit: quo magis perseueraret: eo uehemētius corripi flagellis hominē iubēs: ut si qua secretiora futuri tumultus cō perisset: idicia māifestaret. At ille neq; fleuit neq; rogauit: sed ad singula uerbera nō suū sed patriæ excidiū flebiliter plorabat dicēs. Veh Hierosolymis. Neq; interrogatus qs esset uel unde: uel cur eadē diceret: rūsum reddidit: sed tantūmō lamentationem illā patrię questu misērabili ꝑsequebat̄. defessus itaq; Albinus hoc uno enim nomine dimisit eū tāq̄ demēti furore qd diceret nō sentientē. At ille neq; sermonē ullū cum quoq̄ habebat: nec aliud loq; p relīquū tēpus auditus est. sed hoc tanq̄ lugubre atq; funereū cāticū canēs diebus ac noctibus iugiter resultabat: Ve Hierosolymis. Neq; uerberāti cōuitiabat̄: neq; cibū impertīēti gratias agebat. Vna erat ad oēs eadēq; plena funebris ullulatus respōsio: & maxime sacrificiorū celebritatibus. per septē itaq; ānos & q̄nq; menses eadē uerboꝝ series: idē uocis sonus māsit. Itaq; indefessus tanto tpe: ubi obsidio cœpit: eadē illa uociferari destitit: quasi cessare oporteret denūtiari cū adessent q̄ fuerāt denuntiata. Sed ubi flāma cœpit pariter urbē & tēplū inuoluere: circuiēs murū clamare iteꝝ cœpit. Ve ciuitati: populo: & tēplo. Et ad postremū addidit. Ve etiā mihi. Et fundibulo ictus in eadē uoce amisit spīritū. Vrbē quoq; ipsā cū tēplo uetustis litteris scriptū erat: tūc periturā cum tetragonū tēplum factum fuisset. Itaq; siue obliti: siue obstupefacti in gruētiū malorū necessitate: ubi occupata est Antonia tetragouū circuitū tēpli fecerūt. Inter quę illud pcellētissimū quod in litteris ęque uetustis quas sacras uocabāt māebat īpressum: q; secūdū illud tēpus futurus esset uir: q de regione eorū imperiū adsumeret in orbem terrarum. Quæ res eos in tanto furore posuit: ut sibi non solū libertatē: sed etiam regnum pollicerentur. Id alii ad Vespasianū referendum putarunt: prudentiores ad dominū IESVM: qui eorū in terris secundum carnem genitus ex MARIA regnū suum

per uniuersa terrarū spatia diffudit. Tantis itaq; rebus aduenientibus non potuerūt cauere quod diuinitus decernebatur. Ca.xlvi. ¶Fugientibus itaq; auctoribus sedītionū: quū templū exureretur: Romani posuerūt signa intra circuitū tēpli ipsius: & contra portā orientalē sacrificauerūt: Imperatorē Titum sūmis pdicantes uocibus. Interea puer qdā eo loci ubi ēt sacerdotes erāt quos & inopia aquæ: & æstus finitimi incēdii cō macerabat sīti: rogauit unū de custodibus Rōanis dexterā sibi dare: potum offerre. Porrexit illico: ętatē pariter miseratus ac necessitatē: bibit puerulus. Et qa sedulo inoxię creditū fuerat ætatī: rapuit aquæ uas: & cursu sese proripuit: ut ēt sacerdotibus bibendi copiā ministraret. Voluit seq; miles: sed nō potuit cōpręhēdere. Ille piculo suo sacerdotum sitim leuauit. Bona fraus quę neminē lædaret: subueniret necessitati. Deniq; miles ipse miratus est magis affectū puerīq̄ dolū: detestatus q; in illa ętate atq; excidio totius urbis & cōi piculo qd deberet̄ reuerētiæ sacerdotibus qd̄ potuit ministeriū nō inexpēssum reliqt. Nec multo post sacerdotes cōfecti fame: & sīti uitā rogarunt. Quos Titus iussit occidī: degeneris animi eē rīdēs: ut tēplo & mūeri cuperēt supuiuere. Ca.xlvii. ¶Ioāni aūt: & Simōi: & cæteris principibus seditionū rogātibus: ut paulisp cessare iaculatoꝝ: & strepitū iuberet: dicēdiq; sibi ptātē daret: ab īdulgētia nō abhorreret. Facto silētio ita rīsū edidit. Serū negssimi tps ad misericordiā: quū iā qd reseruet̄ nihil relictū sit. Offerebā uobis: & despexistis: & diffidētiā putastis nō īdulgētiā. At ego inoxia ædificia uestro scelere pire īgemiscebā: uulgus ignobile cogi ad mortē dolebā: parcere uolebā: uos nō sinebatis. Suspēdebā plīa: uos irruebatis. Pacē offerebā: uos non recepistis. Alloquebar frequēter: crebro cōueniebā. Nō pudet dicere. īsolētiores uos feci rogādo. Quid purabatis ꝙ Rōanę acies uobis cederēt: & mītitudie circūueīretis uictorē oīum exercituū? Quota portio urbis pugnauit: qa uniuersum: nec regio uestra sustinere poterat: nec sinebat necessitas. Maior. n. cura tuēdi nobis orbis: q̄ ꝑpugnādi. Quocūq; eamus nihil est nouū: nihil est alienū qbus oīs terra possessio est Latrociniiū. hoc q̄si neuū in corpore diu dissimulādū putauimus: aliqn̄ cōmoti auferendū credidimus: ne fulgorē sperii Romani uestra īobediētia & quædā interpolaret caligo. Senīstis Romanā uirtutē nō bellādo: sed moriēdo. Neq; enim in cāpo uestra uidimus agmina: sed ī muro: quū uobis nec claustra ꝑdessent ad tutamentū salutis. Quis. n. murus resisteret qbus oceanus nō restitit? Aut quę ciuitas nostrę obsidiōi īexpugnabilis foret septa pīdio muroꝝ: eū Britānias quoq; Rōana arma penetrauerint: muro fremētis circūuallatas elemēti? Substratus est nobis ille ꝓrupt9 aquæ mōs. Patres uestros: ut iudææ fabulæ ferūt: rubri maris unda muri specie trāseūtes circūuallauerint. Rōana fortitudo murū oceani ꝑfregit. Nō īuideo uobis aliena bñficia. Vidit uos mare & fugerit: ut clausi ab hoste fugeritis: qa prūpere hostē nō poteratis: nec sustinere. Nobis fugā oceani dāno fuisset: si fugisset. Gessimus ante bellū cū fluctibus: īsanū mare añ supauimus q̄ ad hostē pueīremus. Excepit nos Britānia iā uictores elemētoꝝ. Quibus illi fidebant nos subegimus: ut ad triūphi cumulū ipse oceanus accederet. Sed forte de uirtute corporis pīsumebatis. Nunqd uos Germanis fortiores quos septos Alpīū muro fortitudo Romana ī seruitutē deduxit? Nec illa similia Tauri mōtis accliuis collibus: aut Canopeis agminibus Aegyptiorū cū qbus uobis belladi usus est. Supra nubes ascēdimus: & de nube descēdentes populos uicimus: aeriū cūctis aperuimus iter æquoreū: uobis non inuidemus: dūmodo illud triūphantiū fuerit: hoc fugiētiū. Romanę itaq; uirtuti cōcederunt montes: amnes exaruerūt: amisso cursu quē natura direxerat: & īflexo quo uictores iubebāt. Cōuersus sit Iordanis uester ut dicitis: atq; ī fontē reuerterit: ut uobis iter pāderet: nō eo Chlœlia Rōana uirgo eguit: quæ ruptis uinculis hostē euasit: & fluuio decurrēs Rōanis se ītulit

castris. Nec icēdia uestra miramur: de quibus Hebreos pueros euasisse: maximos edere cātus soletis. Mutius noster nullo cogēte manū admouit ignibus: nec remouit dōec uictor icēdii miraculū hostibus suę ifunderet fortitudinis: quæ flāmas nō senserit. Deniq; pacē rogarunt: q triūphū sperabant. An uero cœlestia illa uos extulere pabula: & esca pluuiarū aduersus uirtutē Romanā? Sed cōsiderare decuit altricē ipsam orbis terrarū Aphricā esse subiectā Romanę fortitudini. Nobis seruit q̄ oēs alit: i nostra prāte est fames oium: & uictus uniuersorū. Q̄d natura oibus dedit: uirtus Romana ius suū fecit. Ipsum Hānibalē peulit in exiliūq; coegit: quē nō capiebat orbis terrarū. angustior ciuibus Aphrica fuit. Nō idoneę ad demorandū uisę Hispaniæ: arcta uiāti Gallia: indigna Italia amicitię fœdere: & societatis cōsortio. Iactetis liceat: q̄ flumia militauerint uobis cœlestes ptātes pugnauerint: nos Hānibalē inequitātē fluminibus uicimus: atq; itonā tē undis. Ipsius tēpestatibus quatiebat mūdus. Et ille muros nostros armis pulsabat. Neq; uero necessariū fuit: ut hostes nostri sicut Assyrii uestri dormientes extinguerent: sed p̄liantes. Nō. n. in sōnis uictoria q̄rit: sed in p̄lio. Nō uirtutis adorea est: ubi fortuita gra. Hostes nr̄i nō aquarū rutilo decepti renitentiū ad solis exortū in manus nostras inconsultius iciderūt: dū fusi sanguinis specie nos extinctos putauerūt: sed sciētes & ad bellū parati: cāpos terrarū corporibus suis texere: ac ꝓprio sanguine repleuerūt. Quę uos fortitudo in tāta posuit insolētia? Non uidebatis eos seruire nobis q uobis iperitarunt? Aegyptus quæ uos affligere solebat: nobis annuū pēdit tributū: & uiam p̄bet usq; ad indicos tractus: extra orbē terrarū egredi: atq; alterū orbem quærere: maris secreta: solis oceaniq; ultima: & alterius orbis incolas nostro iperio adiūgere. Quid Antiochi regnū qui uos grauibus supplicīis affecit? Ius quoq; ipm ereptū religionis: nos ipsi uobis refudimus gloriosius arbitrātes iperare regib9: q̄ regnū tollere. Ipsa auferre Antiochia sedes dominorū uestrorū non studiose suos repudiauit: & nos dominos elegit. Vos ipsi nōne ad nos cōfugistis: ut illos dominos fugeretis? Nōne ipsi uos suscepimus: & aduersum illos defendimus? Seruiuimus uobis ut uestris legibus uiueretis. dedimus potestatē uestris inseruire cultibus. Sacra uestra scire noluimus: sed honorauimus. Postea rebellādū putatis. Pōpeius tēplum cepit: sed nō diruit: urbē occupauit: sed integra oia reseruauit donaria. Pro quibus o grati socii hanc uicē nobis rependistis: ut tertio rebellaretis. Fuerit Nero despiciendus: sed non in uno Romana uirtus expendebat: sed habebat militē Vespasianū: qui iam ad pacē reuocauerat Gallias: tā fortis in prœlio: ut p illū & Nero uinceret. per illū Nero esset hostibus formidabilis: tam fidelis domino principi ut solus imperiū nō quæreret: quod solus merebat. Sed Cestius læserat. Querelā deferri decuit: nō arma irrogari. Missus pater Vespasianus q̄ prouisus potuit in iparatos se effūdere. Galilæam circuibat: lōginqua exurebat: ut uos deponeretis insolentiā: ueniā postularetis. Ostēdit uirtutē: & cū uniuersos clausos teneret: Aegyptū petiit: ut īducias resipiscēdi daret. Insolētiores uos nr̄a absentia fecit: qa uos occupatos putastis. Sed nūq̄ ita occupati sumus: ut absentes simus orbi terrarū. Nā & absentes assumus: & lōge positis ꝓpius adsistimus. Nāq; ut aīa in corpore oia mēbra uiuificat sua: sic Romana ꝓuidētia oibus iperii sui partibus adest: & totū orbē Romanū tāq̄ pūs gubernat. Nā si singulis animis illa uis diuina regēdi corporis uirtutē dedit: quāto magis Romano uigore quo quasi unū totius iperii nostri corpus animat: tuēdi eius uitalē quādā substantiā submīnistrauit? Suspensum itaq; bellū uos reparastis. Profecturus itaq; pater ad urbē Romā a tyrānis recipiendā me a sua diuisit societate: ne uobis suę pietatis executor deesset. Veni ad bellū specie terrentis: affectu rogantis. Quoties a mœnibus uestris uocaui exercitum? Quoties postea a penetralibus templi retraxi? Quoties restinxi incēdia? Quo-

ties monui? Sed nūq̄ audistis. Nunccine demū rogastis quasi iā qcq̄ superstit quale iam cōsumptū est: & tū a cæde: incēdio: direptiōe exemi militē. Quid desideratis? qd adhuc statis armati? quasi daturi leges nō accepturi? Si deditionē petitis: deponite arma iā nō metuēda uictoribus: & supba uictis: & plena īsolētiæ: ut armati rogetis quasi de fide nostra dubitandū uobis sit. Aut adhuc uirtutē lacessitis bellum minantes? Populus extinctus est: tēplum ardet: urbē tenemus. Quid relīqui speratis nisi ut uita uobis donetur? Proinde ponite arma quasi uicti: uiuere uobis donabo: & si nō meremini: quia noluistis quę uestra sunt uobis conseruare. Tūc illi petere cœperunt: ut sibi obstrictis sacramēto ne unq̄ se Romānis traderent: egrediēdi per murū potestatē daret: quo cū suis familiis in desertū pergerent: urbē Romanis cedentes. Eo cōmotior Titus: ēt ne inquit conditiōes nobis īperatis? Quin potius defensate patriā? A destote tēplo: oī uirtute īsurgite: seruate sacramērū mortis: qñ uitæ repudiastis. Et simul iubet īsurgere Romanos ī necē hostiū. Plurimi cœpere grauiore uictorū indignatiōe labefactari: tradiderunt se tū Zaræ regis filii: & fratres eius: & plurimi cū ipsis de plæbe. Nec Titus q̄is excitatus ad īracūdiā: propositū suū soluit cōtuitu regalis fastigii: sed recepit cōfugiētes. solius tamē pietatis: (quod maximū est) lucrū fecit. Nam prædā omnem domus regię seditionis auctores dirīpuere: ut nihil ex ea ad Romanos pueniret. Ca. xlviii. ¶ Simul autē ut facto īpetu in aulam irruere duos de Romanis militibus inuadentes: unū pedestris militiæ uirū trucidauerunt. Eques uero poposcit se ad Simonē duci: allegās se habere quę memorato īsinuaret principi seditionū. Sed ꝓductus ad eum quū uana quędam attexeret: perimi iussus: dū percussor moratur clausis iam fasciola oculis: sese ꝓripuit ad Romanos. Qui cominus p̄liantes suscepere fugientem: perductūq; ad sese Titus quasi indignū uideri morte: q ab hoste uiuus potuerit capi: exutum armis iussit dimitti: reseruans ei quod ꝓ hostis ignauia non amiserat: & auferens militiæ sacramentū quod captus ꝓdidit: fugitiuus dehonestauit: id illi maiori supplicio fuit. Apud uiros enim grauiora militię ꝓbra: q̄ mortis uulnera sunt. Repulsi tamen illīco iudęi: ad supiora urbis se cōtulere: relicta tēpli: & urbis defensione. Strages magna in eos qui tesederunt exercebatur: seminecibus aut cadaueribus repletæ uię. Iussit Cæsar etiā ad superiora admoueri machinas. Quod uidentes idumęi elegerūt uiros quos ad Titum mitterent: qui deditionē rogarent. Eo cognito Simon ꝓuenit: & electos qdem petendæ deditionis uiros intercepit. Sed Idumæi nō multo post q̄is destituti adiumento principū: cū sustinere diutius uim nequirēt: tradiderūt se exercitui Romano. Ita primū fames: & ad postremū desperatio resistendi deditionē patrauit. Nec Romani multa cęde iam fessi abnuebant uitæ indulgentiā: & studio captiua mancipia uendēdi prōptiores erāt ad reseruandā salutē. Plurimi uenales: sed pauci emptores: quia Romani habere ī seruitutē Iudęos dediguabant. nec Iudęi supererant qui redimerēt suos: cū se euasisse unusquisq; uel inopē grarularet. Passim itaq; se tradebant remoto metu: quoniam latrones aberant: Romani ignoscebāt. Ca. xlix. ¶ Deniq; & Iesus unus ex sacerdotibus Thebuti filius se dedidit: & uasa sacerdotalīū nūsteriorū: lucernas duas: mēsas: cratheras: phialas: & oīa uasa aurea: sed & pipetasmata: & idumēta pricipū sacerdotii: cū lapidib9 accepta fide salutis uolēs tradidit. Dōpręhēsus ēt Finees custos gazophilatii demōstrauit sacerdotū purpurā multā & coccū: & alia cōplura: q̄ ad usū reseruabāt. Cū qb9 cinamomū & cassiā & aromata plurima: & thimiamata: uasa quoq; sacramētorū: mīta: ēt ipe tradidit & uestē sacratā: sed coact9 metu: uñ & uēiabile apud suos flagitium fuit. Tñ & si uolūtas defuit: deesse uirt9 nō debuit: licet plērīq; seueriusiudicem9: q̄ pcauere possimus si ipsi ī tali uersemur necessitate. Refugere tñ debemus furti ministeriū: & indicium ꝓditionis. Ca. l.

Clamq; insurrexerāt aggeres: sed & ferire cœperāt arietes murū superiorē septima die mensis quē gorpiēn nuncupāt. uentū ad supremū. Cōturbati & perterriti ipsi factionū principes qui in extremis insultabant periculis: genibus singulorū aduoluebantur opē orātes. Cernere erat q̄ miserabilis illa mutatio foret ex illo terribili ac superbo fastigio: in hanc humilē: & plæbeiā deiectionē: in lachrymas: fletus: pauorē. Necdū cesserat murus urbis superioris: iā illi percursabant singulos nihil superesse p̄sidii: ingemiscentes hostem ingressum arbitrabant̄. Plęriq; tanq̄ iam de superioribus pugnantes romanos uidere sibi uidebant̄. quod metuebāt animo oculis p̄figurabāt: & mētis pauor fiebat imago uisus. Deniq; pro certo iam hostē ceruicibus suis incūbere credētes: q̄bus adhuc tres turres Mariamne: & faselus: & equestris supererant: cæteris ualidiores deseruerunt superiora cōfugientes ad hypogæa: uel retrusos specus. Ioānes tamen nō multo post fame tabidus: & cōfectus iciunio: tradidit se Cęsari. Qui reseruatus ad triumphū: sed ppe tuis uinculis innodatus: usq; ad mortē trahens magis spiritū uitę: q̄ ullā uoluptatē uitē di expertus: securim euasit. Simon aūt latuit etiā intra exustæ urbis ruinas in hypogęis secum paucis recondens fidelioribus. Clam Cæsar discesserat cremata urbe: ęstimans etiā Simonē aut igni exustū: aut ruina oppressum: aut a quocūq; hoīe interemptū. Verum ille q̄diu cibus suppeditauit in defossis specubus defodiebat itrorsum. Sed ubi & cibus defecit: & nullus euadēdi exitus patuit: subito ad superiora crepsit: iduitus uestē candida & purpureo desuper uestimēto: ut terrorē quendā incuteret aspicientibus. Qui primo stupentibus militibus romanis mandat ut ad ducem suum deducerent. Erat in eo loco Rufus: Tereti⁹quē Titus loco p̄fectū militię dereliquerat. Quo aduēiēte interrogatus qs esset: primo alia post Simonē confessus est. Inde transmissus ad Cęsarem: & ipse ad triūphū reseruatus. Sed qa crudelia exercuerat in ciues: nec se Cęsari tradiderat: post triūphi pompā necī adiudicatus. Octaua die gorpici mēsis concremata est ciuitas: excisa per omne tēpus obsidiōis inumera milia: decies cētena milia. ex. myriades ut pleriq; asserūt. Iudęorū tamen oīum: sed nō eiusdē regionis omniū & loci: quia eo undiq; cōuenerūt tēpore paschalis festiuitatis: captiui abducti ad nonagintaseptem milia: latrones prope oēs perempti statim. qualidiores erant per triūphū ducti: postea bestiis obiecti: cęteriq; supplicīis dati p singulas ferme urbes quas iter agebat Titus: ut per uniuersos rebellionū supplicio metū spargeret. Ca.li. CPer idem tempus Alani gēs fera & diu ignota nostris q̄ interiorū locorū difficultate & claustro portę ferreę: quā magnus Alexāder p̄rupti montis īposuit iugo cū cęteris feris: & indomitis introrsum gentibus cohibebant̄: Incolebāt scythicum Tanaim finitimaq; eius & Meotidos paludes uelut quodā clausi carcere memorati ingēio regis: ut suas terras exercerēt: alienas nō incursarent. Sed siue ob sterilitatē locorū qd' auari uotis agricolę sperata culturę non rīderet fœcūditas: siue p̄dādi cupiditate regē hyrcanorū q̄ locis pręerat: sollicitarūt p̄cio ne an dissensione incertū: ut reserata porta cruptiōis sibi copiam daret: quo īpetrato īsudere se genti Medoꝝ: & īpetratis breui uelocibus eqs: & aliis pariter ad dextrā nexis ī quos per uices cū foret libitū desilirent: totā prope regionē pcursauere: ut primo pturbarent oīa: maioriq; multitudinis speciē darent: aduersus quā nullus fugę locus uacaret. Deinde circūuentis omnibus q̄tam uellēt strage edita p̄dam abducerēt. Erat. n. regio populis frequēs: & pecoris abūdās: q̄ nullo resistētē facile patuit direptiōi. Siqdē ipse Pacho rus Medorū rex ī abstrusa loca se cōtulit saluti potius: q̄ regno cōsulens: ita ut uxor eius ac liberi ac cōcubinę captæ ab Alanis. c. talētis postea redimerent̄. Nec Tyridates armeniæ rex īmunis fuit periculi: sed aliēo malo cautior pestē p̄uidit: & uiriliter uoluit occurrere: ut a finibus suis hostē auerteret. dū p̄liat̄ tī iaculo incertus in potestatem hosti-

um uiu⁹ cōcesserat ni p̄acuto gladio nōdū īformē uelociter ītercidisset. Nā īsolētia q̄dā ppriæ fortitudis: & in cæteros despectu supbo simul ut familiarē sibi eminus decernēd cōsuetudinē refugiēdiq; facultatē fraude tali p̄texerēt: laqos iacere: atq; hostē inectere ars Alanis bellādiq; mos ē. Ca.lii. CFugit itaq; Tyridates: cui euasisse satis fuit regnū āt suū depopulādū reliqt. Nā q̄si accepta iniuria q⁹ cōgredī ausus fores uehemēti⁹ armeniā: q̄ Medię regnū deuastauerūt. Opimis itaq; utriusq; regni spoliis ad ppria recursū fecere. Quoꝝ cōpta icursione: Titus Antiochiā cōtēdit. Sēsim tī: ut triūphato tē decebat cāmq; dissimulās p singulas urbes pōpā celebrat uictorię. Perimebant̄ īarena iudaī q̄cūq; pgebāt: ac dilacerati a bestiis pēdebāt merita rebelliōis. Antiochiæ quoq; eos uetustis odiis gētilis ppls īsectabat̄: eo q⁹ reges persarū quę de Hierosolymitana urbe donarāt: iure uictoriæ uindicauerāt: synagogis cōtulerāt. Antiochēis de suo quoq; alia largiti. Itaq; cōgestæ opes iuidiā facile mouere. Nā ut illa nūc omittamus quę aduersū machabeos gesserint sacerdotii cōpetitores: & quātę cladi ciuiū fuerit ambitio sicut supra memorauimus: Antiochus postea nō ignobili genere ortus: sed moribus pditus afflicto crimine q⁹ iudei urbē Antiochiā īcēdio exurere cōspirauisset: patrē ppriū q eēt de iudeorū primoribus: & plęroſq; alios īsimulatos gentilis impetu multitudinis ad mortē coegit. Nec eo parricidio multorūq; cęde exaturatus queuit. sed postea quoq; nactus facultatē q⁹ fortuitu īcēdio acciderat eiusdē urbis porticus: & tetragonū plateā maximāq; ptē ædificiorū cremarī: fraude p̄dictæ cōiuratiōis: iteꝝ iudęos urgere cœpit: atq; īcessere: ac ppe uniuersoꝝ stragē fecisset: nisi aduenīēti Tito reseruata cogitio foret metu: ne cęsar usurpato plurimoꝝ supplicio cōmoueret̄. Ea res iudęis saluti fuit. Ca.liii. CMassadæ quoq; plurimi se iudaeoꝝ freti loci mūimie cōgregauere: cuius expugnādi negociū Titus idignū arbitratus q⁹ īperatorē tenere Syllæ mādauit: cui sūmā ī iisdē locis militiæ Rōanę cauēdiq; ne qd iteꝝ rebellionis oriret̄ cōmiserat. Ipse Alexādriā cōtēdit: & īde nauigio Romā trāsmisit. Sylla grauiter iisistēs iniuncto sibi muneri: massadæ muꝝ: ariete dissoluit. Illi īteriorē ligno cōposuere: eo q⁹ ad huiusmōi ictus machinamentorū muralis materies facile nō cederet. Sed Rōani mutato bellādi genere ignē iecere: q̄ & facile ligno iheęsit: & sine ulla adoleuit mora. Magnus itaq; adultus icēdio flāmæ ferebat̄ fragor: q̄ primū Boreæ spiramine a mūitiōis partibus repellebat̄: & rōanorū magis uineas exurebat. Deinde exorto Noti spiramie ī castellū sese retorsi: tita ut cōflagraret oīs ille ligneus muralis obiectus materię cōsumptę. Rōani qm̄ nox īteruenerat securi uictorię ī castra sese receperāt: ut sequēti die nudatos iā atq; oī exutos p̄sidio debellarēt. Sed ne qs laberet̄ in tectis castellū custodiis circūuallauerūt. Ca.liiii. CDesperatis itaq; rebus Eleazarus auctor turbarū uidēs nil p̄sidii supesse hūc exorsus est sermonē: quē nos quasi epilogū quēdā claudēdo opī deplorabilē more rhetorico nō p̄termisimus. Quid agimus Abrahamitæ uirī genus regale sacerdotalis grāæ uirtute īsupabiles. Nō. n. ex cuētu uictorię q̄ frequēter īcerta est: sed ex ppositi cōstātia uirtus expectatur. Vnde cōiicere liquet qa hostē subiicere sortis est: nō mutare mētem uirtutis ē. Iure igit̄ īsupabiles uos dixerim: si nullus adhuc uos mortis uicerit metus. Sed nō ita uos pī īstituit Abrahā: sed q̄ ī filio unico docuit: nō mortē eius: sed īmortalitatē futurā si ꝑ religiōe īmolaret̄. Quid Iosiā p̄dicē: quo nemo fuit melior īterpres religiōis: cōtēptor mortis: assertor libertatis? Nāq; is in illo suggestu regali locatus: cui liceret differre mortē: tī qa uidebat pp peccata grauia captiuitatē plębis Israel futurā bello se alieno miscuit: uitā refugit. Clamabat Nechao. Non aduersus te missus sū: sed aduersus regē israel. Ille tamē nō prius recessit: q̄ letalē sagittę ictū subiret. Quo fusus uulnere indicio nobis est: utrū in bello meritū an casus ꝑpōderet. Victus ē Iosias priorū instaurator sacrorū: uicit

Nechao oium sceleratissimꝰ: sed ille uictus nũc cũ angelis ẽ: hic uictor i supplicijs. Quis n. nescit nõ i hac uita repositã eẽ mercedem hoibus: sed post huius absolutionẽ certami nis? Hic, n. currimus: ut illic ad palmã pueniamus: hic certamẽ: illic ꝑmiũ est. Nõ ergo illa hic lõgęuæ ętatis gratia est. Deniq; Abel cito occidit. Cain supuixit: ita mors inocẽ tiæ fuit: & uitę ærũna. Ex illo in eãdẽ sortẽ successimus: ut uiuere miserrimũ fieret: mori beatũ. qd est. n. uita nisi carcer aiæ q; itra hoc ergastulũ clauditur & carnali adhęret cõ sortio? Cuius ifirmitatibus q̃titur: labore affligit: ira cõterit: accenditur cupiditatibus: uexat furore nec se facile attollere ꝑt humi nexa cõcreta puluere: stricta uinculo: neruis irretita. Nõ mediocris tñ ptãs ut corpus uiuificet: atq; ifundat: isensibilis materię sensus uigorẽ: & i hoc iuisibiliter singulis aĩa sua conferat: totũq; hoiem regat: atq; ultra morta lẽ ꝓuehat fragilitatẽ: ut cognitionẽ capiat cœlestiũ secretoꝝ mentẽ: intẽdat futuris. ita q; ad imaginẽ similitudinẽq; sui principis non uꝛ: cũ sit in corpe: sed nec corpalibus ocu lis cernit. nec igressus eius: aut exitus eius ullo aspectu deprehendit: instar quoddã diuini mũeris repñtãs. Cũ igredit uitã ifundit: eũ excedit corpe mortẽ opat. Vbi aĩa: ibi uita: ubi ea defuerit: ibi mors ẽ. Quicqd iuisserit: exuscitat. qcqd reliquerit: statim soluit: & cõ tinuo marcescit. ifusione aię mortuus resurgit: discessiõe uiuus exaĩatur. Quis ergo dubi tet q; ei inesse uideat imortalitatis opatio: cui uirtus sit mortẽ auertere? Ea tñ sibi oneri est: q̃uis aliis ad usum redũdet. Et qd corpi donat sibi detrahit. Grauatur. n. & q̃si in ter rã inclinat cũ isto mortali corpe. Itaq; uita corporis mors est aię: & rursus corpis mors aiæ libertas uꝛ. dũ. n. sumus i isto corpe seruit aĩa nra ac miserã qdẽ seruitutẽ: q̃ de para diso exulat: & a suo pricipe peregrinat. Vbi ãt fuerit istius carnis absoluta uinculis illũ puꝝ: & splẽdidũ supiorẽq; reuolat locũ: atq; adest dño deo suo: sanctoꝝ; hitaculis frui tur: & beatoꝝ gaudet cõsortiis: q; nullã iã hẽat cũ mortuo societatẽ: & cõtuberniũ cada ueribus dereliquerit: aspiret ei cœlestis gra: nec ulla eã curaꝝ humanaꝝ solicitet exagita tio. Indicio nobis est quies: q̃tam aĩa p obitũ corporis resumat grã. Sopito. n. corpore & q̃si mortuis eiꝰ cupiditatibus: atq; uniuersis motibꝰ cũ sanctis sępius cõuersamur: re cipimus quos amisimus: ut nobis & abñtes adsint: & mortui uiuant: & ois quiescat do lor. Appropiquemus & cõfabulemur deo: cognoscamꝰ futura. Affectus reqes: seruis li bertas sit. Q d igit dormiẽtes sõniamus: hoc defuncti adipiscimur. Et q; in sõno imago in morte ueritatis passio ẽ: & libertatis grã. Vñ nõ nullis gẽtibus mos est ut ortꝰ hoium fletibus occasus gaudiis ꝓsequãtur: q; illos ad erũnã generatos doleãt. Hos ad beatitu dinẽ redisse gratulẽtur. Illoꝝ aĩas ad seruitutẽ uenisse ingemiscãt. Istoꝝ ad libertatẽ re missas gaudeant: Indorum quoq; sapiẽtes feruntur cum moriẽdi affectum iduerint pro testari q; discedere uelint: neq; ullũ obstrepere. Deide ubi appatus mortis ꝓcessit: isilire lætos ardentẽ pyram: & adstantibus uale dicere: dolere mulieres quasi subsidio destitu tas: uel liberos paruulos q; derelinquãtur? bñdicere alios nec iuidere q; meliores ad splẽ didiora loca: puriora festinent cõsortia. Quid igitur de uobis aliud opinari possum: cũ ẽt barbaris gẽtibus libertatẽ sequẽdi mos sit? Iãdudũ itaq; uos optime mihi cognitos: & institutis prijs rndere paratos: q; neq; Romanis: neq; cuiq̃ gẽti nisi soli deo seruiendũ putetis: qui solus iustus: & uerus oium dñs sit. dies aduenit: qui ꝓbare operibꝰ uolũtatẽ exigat: nec dehonestare ueteris indolis claritudinem: ut in libertate geniti dñationi uos hoium subiiciatis: ꝑsertim cũ licuerit uobis ante seruire sine piculo: nunc aũt necesse sit dura supplicia suscipere cũ seruitute: si Romanoꝝ iperio seruituros nos offeramꝰ: quos primi oium bello lacessiuimꝰ: & ultimi adhuc armis tenemꝰ: iperatori nõ dedimus ma nus pacẽ offerẽti: Syllæ dabimꝰ acerbitatẽ minãti? O miseri ad quã spẽ isti ꝰ uitę nos re seruauimꝰ? Esto hostis ignoscat, qd ꝓderit cũ offensa dei clara sit? ignes ab hoste i nos

uersi: mutata uentoꝝ flãma: flãmę retortę: ut nra subsidia deurerẽtur. Quis poterit ad uersante deo uiuere? nullus ueniæ locus: sed manifestũ imperiũ mortis uolũtariæ. Quid n. nox iteruenit: nisi ut nos hostis nõ ꝑueniret: aut deusto murali subsidio cõtinuo irrũpe ret: sed ut nobis exercẽdę mutuæ necis tps reseruaret. Licerętq; cũ liberis nostris: & ne cessitudinibus mori: ne uideremus anhelos senes anusq; a romanis ptrahi: charissimas cõiuges ad uictoris libidinẽ rapi? Cõmoriamur prię ne simus superstites tãti dedecoris opprobrio. Quo igit fugiemus a facie dei: aut quo ibimus isenso nobis cœli dño? Si ca dant super nos mõtes: & cõcauis specubus abscõdant: qũo tñ poterimus declinare indi gnationẽ tãtæ potestatis? Quo. n. ꝓgrediemur ubi nõ sit deus cũ ubiq; ipse sit? An me diocria exẽpla sunt qbus doceamur q; iãdudum genti nostrę pro peccatis nostris infe stus sit qui ante ꝑsidebat? Quis hoc dubitet cũ uideat: q; i nos cõuersæ manus nrę sint: pluresq; seditio domestica: q̃ bellũ extinxerit. Nõ donabo Romanis q; uicerint: nec ipsi sibi hoc uẽdicant: q sciunt q; oẽs fere nris potius armis: q̃ alienis perierimus: quæq; Ro mana arma uiderũt cæsareã inhabitãtes iudęi: quoꝝ feriato die sabbati inter solẽnes no stroꝝ sacroꝝ cultus multitudo gentiliũ cęsariẽsium repẽtino quodã ipetu: & misso de super furore succẽsa. xx. milia deleuit: oẽs fugauit: ut totam urbem exinaniret. Nõne Sy riam totã qdem impleuit demẽtia: ut iudęi atq; gentiles in hisdẽ urbibus sibi. & incola tus gratia sibi prius nexi: postea inter se armis colliderent: quo Romanis uadũ futuræ uictoriæ cõstitueret? Nam quid de Scithopoli loquar quo iudæi primo cõtenderant: ut gentilẽ populũ præuenirẽt: ne qd aduersus nostros exẽplo cæteraꝝ urbium machinare tur? Itaq; quos par fuit cõiũctis aduersum alienigenas uiribus bello decernere: Hęc ecõ trario aduersum se iudæi decertauerunt: ut pars eoꝝ aduersus cognatos: & ꝓximos suos prœliaret. Deinde ipsi pro precio laboris: & impensi sanguinis a gentilibus perimeren tur: qd ꝓhibuerunt fieri ipsi gentibus: damasceni nulla existẽte cã octo millia iudæorũ strauerunt: Ascalonitę duo millia qngentos. In urbe quoq; cui Ptolemais nomen cęsa duo millia. Alexandriæ uero uetus erat odium inter Iudæos: & gẽtium populos ex quo magnus Alexander usus est studio iudęoꝝ ad ęgyptios subiiciẽdos: unde condita urbe ex æquo iudæis: & ægyptiis attributa priuilegia: & habitationes diuersę: ne eoꝝ cultus permisceret: qui purificationes suas sine ulla uolebãt contagione seruare. Hinc frequen tes inter eos cõflictus fuere: exorta iurgia: iudiciũ petitum. Nihil tñ ex tanti regis teme ratum liquet fuisse beneficiis: sed postea a gẽtilibus exorto tumultu: cũ iudæoꝝ necati aliqui alii ad pœnã detinerẽtur iniuria motũ iudęoꝝ populũ aduersum auctores iniurię insurrexisse: & cũ ptinacius se de ciuibus ultũ iri uellẽt: inductũ exercitũ Romanũ q; se xaginta iudæoꝝ millia intra urbẽ fuderit. Verũ qdin leuioribus moror cũ excidiũ toti ꝰ urbis in unius ciuitatis ruina deplorandũ nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalẽ: ubi decora Sion: ubi tẽplum mirabile: ubi ꝭm illud tabernaculũ: sanctitatis sacrarium: quo semel in anno solus princeps sacerdotũ solebat intrare nõ sine sanguine quẽ pro se offerret: & populi delicto. Prophanatũ gẽtibus habitant i reliqis urbis qui eam destru xerunt: Vbi inq̃ es ciuitas referta populis: uenerabilis regibus: acceptabilis deo: grędes? Pauimẽta tua de marmore: parietes tui fulgẽtes marmore: Culmina tua ꝑcioso splẽ debãt marmore. Portę tuę micãtes auro: alię argẽto renitẽtes. Oẽs iterfecti: & q teiugi ter ihabitabãt: & q ad te ex totiꝰ orbis terraꝝ ptibus cõueniebãt: ut nõ dubiũ sit totũ i te mũdũ piisse. Nudata oĩa: a culminibꝰ cremata: a fundamẽtis diruta: fcã ẽ hitatio tua deserta: nec ẽ q i tabernaculis ihabitet: & adhuc quẽq̃ uiuere libet: & nõ uixisse pœnitet? Duri oculi q hæc uidere pñt: imites aĩ qui uel possunt q; tãtis superstes sint doloribus: nõ q; defecerint clades: sed q; iam nulla reges. Quo, n, circũferamus oculos: aut qd decerne

re delectet:urbs tota sepulchrū mortuorū ē:solæ spectātibus occurrūt fauillæ:uię uacuę uiuētiū repletę cadaueribus. Miseri seniores cinerulēta canicie & scisso amictu supra reliqas mortuorū sedēt:nuda tegētes ossa quo defendāt a uolatilibus ac bestiis:Mulieres paucę icolūes:quas miles ipius ad turpitudinē nō ad uitam seruauerit. Quis hæc uidēs & de cōperēdinatione uiuēdi cogitans audeat ad cœlū leuare oculos? Quis sic īmemor patrię: hostis suorū:pietatis alienus:expers dulcedinis: cuius tā semiuiri sit mollis spiritus? Quis ita meticulosus quē nō pudeat his reseruatū? Vtinā qdem olim defuncti essemus:aut si uita supereſſet oculorū lumē periisset priusq̄ sanctā urbē dirutā hostiū manibus itueremur: templūq; hoc a maioribus nostris sacratū deo tā impie flāmis cremari: aut sacerdotes in tēplo cōspiceremus iacere interfectos. Emēdemus ergo: q; his superuiximus malis:ut uideamur nō uitæ studio distulisse mortē:sed uirtutis itētione. Circūualauit hostis oē munimentū:nil supest nisi aut nos:aut cōiuges nostrę. Iā sibi filios nros in auctione cōstituūt: certātq; inter se qs cuius abducat uxorē:utrū ꝓ dignitatū meritis psonarūue ordinibus distribuēdæ sint:an sortitus subire cogēdi miserabiles:nobis quoq; parant ꝓdigia:pœnarū tormēta exqsitissima:non solū ardētes flāmę aut diuersę neces uictricis ictu securis. Duro qdē post uicula:post carcerē:post iugū supplicio:sed tolerabiliore uiris si ludibrio uacet: sed ēt auulsi artus uiuētibus & pcipue trūcatæ manus. Nec imerito:qa defuerūt suo muneri cū possent sibi subuenire. Subeūdi quoq; morsus ferarū ad uictorum spectaculū qd diuersis iā celebrat arenis urbiū uel exēplo nobis debet eē pudēdū:uel uisu miserabile: ut reseruemur aut bestiis: aut fratrib⁹ ꝓliaturi. Quid ergo moramur: iā nō ē liberū nobis qd metuimus euadere. Si liberos iterficere uolumus p misericordiā:aut nosmetipos per uirtutē necesse erit ut p germanos:aut ꝓpinquos nostros iterficiamur. Exigūt si nolumus exeq ministerium pietatis: cogimur subuenire pō pę pricidalis ludibriū p flagitiū:hoc suadet affectus: illud uictores. Adoriamur ergo qd ꝓsit liberis cōiugibusq; neq; nostris:si ifirmiores sumus auferamus eos cruciatibus futuris. Si fortiores sumus:uincamus cōpassiōes parentū:affectus necessitudinū:& in hoc uicamus hostē cui ꝑdam tollimus. Hoc uirtus exigit:hoc suadet pudor. Nō timere mortē uirtus ē. Et.n.ad mortē oēs nascimur:& ad mortē gnamus liberos: quoꝝ mors naturę assignat captiuitas ꝓbro dat. Ergo quos nō potuimus piculo eripe: eripiamus ludibrio. Miseremini igit pres liberoꝝ:mariti cōiugum:oēs puuloꝝ. Misereamur: qd ē pci puú nri: dū est miserādi ptās: ut de nro misereamur ne ad dedecus uideamur & nati & reseruati. qs.n. possit ppeti pres añ ora filioꝝ:filios ī cōspectu parētū iterfici? Trahi canicie fessos senes:uel ad necē:uel qd pei⁹ ē ad seruitutē:mulieres splīs crinib⁹ ducī sub cōspectu cōiugū:& uioleter ad opprobriū trahi. Audit uocē puuli uagientis uocātis patrē: ut auxilio sit petēti cū iā frustra audias reuictas manꝰ: & captiuę ceruicis iugo ſbditos. Ergo dū adhuc liberę manꝰ sūt:dū ferrū strīgimꝰ: aggrediāur opꝰ qd uictor hostis miret. Mulieres nrę supmū cōiugalis munꝰ dilectiōis q̄si dotale recipiāt prīmōiū. Hasilli claues refundimus nouo sanguinis testō:ut sint nræ hrēdes libertatis. Hoc ipsę hortant. certe merētur quę uolunt:cogēdę q̄ refugiūt:nec paruuli ferrum pauebūt:qd ꝓ ętatē nesciunt:qd suscipere a parētibus piis debent:ut uere fiant liberi. Nobis quoq; quid erit p stantius? Si exuramꝰ prius castellū:frumēta tñ reseruemus:ne putēt nos fame potiꝰ coactos:q̄ studio uirtutis iuitatos mutuę necis arripuisse ministeriū. Donemus illas escas refertas sanguine:& si eas flāmas exusserit nidor ipse frugū iucēsaꝝ indicio erit periisse obsidētibꝰ qd obsessis abūdauerit. Post hęc unusqsq; offerat se uulneri:& moriturus patriā tegat:supremoq; amplexu obeat. Fiat nobis patria libertatis sepulchrū quæ fuit dignitatis domiciliū:hic tumulus funera nostra decet:ut septo uirtutis tegamur. Tali ac-

censi orone cęteri gladios strictos tenebāt:oscula dabant cōiugibus:amplexu suscipiebant liberos illachrymantes & simul festinantes:& hostis pueniretur. Hęc uobis īquit amoris pignoradamus supremę pmia necessitatis. ut cōpresso uiriliter affectu passionē excluserunt:cędē implebant impauidę mulieres se offerebāt uulneri ꝓ cōseruatione pudicitię:mentēq; suoꝝ ipe induerāt uiroꝝ. Cæsis itaq; necessitudinib⁹ pignoribus quoq; delegere strenuos q supplemēta cædis exequerētur. Ita fusi oēs nōgenti sexagīta cū paruulis ac mulieribus una mulier sola superfuit:q̄ filios. v. in aquę ductu abscōdit:dū cętera supremis intēdunt necessitatibus:ea Romanis diluculo aduenientibus ad uocē excita index negocii fuit. Opes aūt eorum appositus ab ipsis prius ignis consumpsit.

Quinti Libri Finis.

Anacephaleosis desolationis Hierosolymitanę secundū Egesippū christianissimū apostoloꝝ tpibus uicinū ad honorē resurrectionis dnicę.

NNO quadragesimo secūdo post passionē dñi:imperii uero Vespasiani primo bellis asperis Iudęa & seditiōibus domesticis lacerabatur. Ipsa quoq; eoꝝ ciuitas Hierusalē itestino plio laborabat. Nulla intermissio:nulla reqes:nullę inducię:mometis oibus dimicabatur. Multi ruebāt:inumeri iugulabātur:Sanguis fœdabat uniuersa:ipsaq; replebat tēpli limina:passim ruebāt cadauera. sagittis alii:alii mistilibus feriebātur. Nullus locus periculo uacabat:nullū tps cōsilii reperiebatur. Nulla spes cōuersionis:nulla fugiēdi copia erat:mœsta oia & plena horroris:& immanitatis:ubiq; luctus pauor ubiq; clamor mulieꝝ:ciulatus senū:moriētiū gemitus:uiuentiū desperatio:ut miserabiles eos diceres q remāserant:beatos qui obibant. Quo decepta es populis tuis:qbus uidebaris beata? Quo expugnata es tuis armis:atq; in te cōuersę sunt manus tuæ q̄ solebas sine armis uincere:& sine ullo ꝑlio hostē ferire:cū pro te angeli dimicarēt:& militarēt tibi fluctꝰ maris:terræ hiatus:cœli fragores? Exurge nūe Moyses:& uide gentē tuā:& hērditatē populi tibi crediti perire manibus suis. Aspice pulū illum dei cui gradiēti puiū mare patebat:cui esuriēti escas cœlū subministrabat:si ne mari clausum:sine Pharaone obsessum:sine terrarū sterilitate iciunū. Exurge Aaron: qui aliqñ pp offensam dei cum mors plurimos depasceret populi stetisti iter uiuētes ac mortuos:& mors stetit:atq; obiectu corpis tui hęsit lues. nec trāsire potuit ad contagionē uiuentiū. Suscitare & tu Iesu naue:q muros īexpugnabiles Hierico tubis canētibus cōplanasti:& uide ppl'm cui exteros subiecisti:nunc eūdem subiectū opprimi. Suscitare Dauid exasperantē spīritū cytharæ suauitate solitus excludere:& uide quēadmodū dñabatur furor:atq; oēm suauitatē psalmoꝝ tuoꝝ ex pditorum sensibus aboleuerit:& unusqsq; de principib⁹ ppl'm uniuersū ad mortē afferat:ut lībtatē extorq̄at ꝓ quo teipsū mortī offerebas. Suscitare Helisęe:qui hostē introduxisti in Samariā & amicū fecisti. Per te castris syriæ quadrigarū increpuit fragor:& uox eqtū & uirtutis. Fugit hostis:euasit obsidionē iudęus. Vbi nunc ista merita:& ubi nūc istæ opationes sanctoꝝ? Nec mirum si amiserūt ꝓphetarū opera:qui negauerūt ꝓphetarū arbitrū. Ideo in te Iudęa arma conuertūtur:oones tuę nihil tibi ꝓsunt:qa fides tua nihil operatur. Iō aduersum te factus ē ppl's tuus:qa in te cōuersa est perfidia tua. Qd remediū q̄ritur: ubi auctor remedii non cōciliatur? Quid putabas futuꝝ:cū tuis manibus uitā tuā extingueres:cū tuis uocibus aduocatū tuū exterminares:nisi ut in te quoq; iniiceres manus? Hēs qd petisti. Eripuisti tibi pīsulē pacis:petisti necari uitæ tuæ arbitrū:concedi tibi Barrabā: q pp seditionē factā in ciuitate:& homicidiū missus fuerat in carcerē. Iō salus abs te recessit:pax abiit: ges destitit:data ē tibi seditio:datū excidiū:agnosce tibi hodie Barrabā uiuere:& Iesum

mortuū. Iō in te regnat seditio: pax sepulta ē: ut crudelius a tuis peas: & priusq̄ si ab alie nis perires. Quid trī miserabilis ciuitas: Romanus suis armis q̄tum populus tuus ma los⁹ inuexit: ut Rōani pugnarēt tui fecerūt: pacē uolebāt Rōani: tu bellū idixisti. Quid cāæ erat ut fortiores lacesserēs: Dus⁹ sane q̄ cōtra legē sacrā tēplū gētilis intrauit: sed iā nō erat dei tēplū. Nō eras dei ciuitas: nec eē poteras: quę eras mortuor⁹ sepulchrū: pser tim tuos⁹ quos ipsa occideras: non quos ab hoste amiseras. Quo.n. poteras uitæ esse do miciliū: quę eras mortis habitaculū: diuersoriū sceler⁹: latronū spelęū: lacuerūt i te Ana nus & Ioannes insepulti: sacerdotū prīcipes: & illi dudū sacerdotalibus iduti stolis q ue nerationi ēt exteris fuerāt: deformes iacuerūt. Cadauera eor⁹ esca uolatiliū: & deuoratio canū facta sunt: mēbris lacerati: & tota dispsi urbe: ut deplorare ueteris sanctitatis spēs uideret tantā sacri nois cōtumeliā: & specioſi quōdā muneris deformitatē. Sed ipa tibi huius idignitatis exordiū fecisti: q̄ in medio sinu tuo occidebas prophetas: q̄ lapidabas sctos dñi. Añ tēplū Zacharias iacuit exanimis: iacuit inhumatus. Ergo sanguis tuus il lū lauat. Quæ cā ät mortis fuit Anano: nisi q̄ increpuit pp̄lm tuū qa nō insurgeret p̄ tē plo defensiōe: qa expostulabat libertatē pditā: uirtutē desertā: calcatas uetes⁹ lacros⁹ reli quas: cōmaculata altaria: Relinquēdū asserebat pp̄lm usu simulacror⁹ isensibiliū: & sta tuar⁹ more: nihil iā sentiētē cōmaculatū. Muta iā aialia referre solēt: uel uicissitudinē uī dictę sentire iniuriā: icitari aculeo: declinare uerbera. Qui ergo nec excitat: nec declina re nouit q̄d noceat: filis est non sentiētibus. Et reuera ubi ē illa libertas tua cuius studio quōdā non ægyptiis: nō Palestinis: nō Assyriis postea: nō Medis cedēdū existimauisti: ubi ē illa Machabeor⁹ fides: q̄ quōdā in paucis fudit Babylonios: Persas fugauit: De metriū pculit: Ad postremū in puulis ac mulieribus Antiochi arma: gladios: incēdia q̄ supauit: & p̄ obseruatione patrię mori maluit: q̄ regiis īperiis obtēperare. Vbi ē illa de uotio patrū: pulcherrima passionū oim q̄ se nō p̄ liberis: nō p̄ cōiugibus magis: q̄ p̄ tē plo dei morti offerebāt: Antea & uirga sacerdotalis floruit: recisa de siluestri radice: nūc & fides aret: & sepulta ē pietas: & abiit ois uirtutis æmulatio. Nec mir⁹ si populus q a deo recessit: & improbū cōtradictionis spīritū sequit̄: in seip̄m diuisus ē. Quo.n. pacem suā tenere poterat q pacē dei repudiauit: Pax dei CHRISTVS est q fecit utraq; unū. Merito ergo ex uno populo plures aduersum se facti sunt: qa noluerunt seq diuisa sociā tē IESVM: sed secuti sunt cōiuncta diuidētē furoris spīritū. Solucbas igit̄ Hierusalem mercedē perfidiæ tuę: cū ipsa tuis manibus destrueres monumēta tua: cū tuis mucroni bus foderes uiscera tua: ita ut hostis misereret̄: ut ille parceret: & tu sęuires. Videbat.n. q̄ deus aduersum te pugnaret: & Rōanor⁹ fugeret̄ partibus: ut ipsa tibi inferres uolūta riā p̄ditionē: ideo spectatores malebāt esse Rōani q̄ p̄cussores: ne furētibus tuis inter se uiscerib⁹ manū admouere cōtagionis magis q̄ fortitudinis ęstimaret̄. Ad hęc nefandę cędis supplicia accedebat īpia īmanitas crudelitatis: ut sepulturā oibus: q uel in tēplo necati fuerāt: uel circa urbis plateas negarēt. nec humare cuiq̄ uacabat dū bellis inter se occuparent̄: q̄ feriēdiq; magis si humādi cura uniuersos tenebat. Ita quodā furore occi derāt pietatis officia: crudescebāt impietatis ministeria: nihilq; magis in tātis calamita tibus pierat q̄ misericordia: quę sola solet alleuare miserias: solari erūnas. Nāq; & hi q amiserāt suos nō audebāt humare p̄pter formidinē cū grauis terror ingrueret a diuersę factionis principibus: & hi q necauerāt alienos cauebāt ne qs illos prēriperet ad sepul turam. Itaq; necesse erat omnes timere: ne q̄d alteri donare uellēt id sibi sumerent: uel quod peius ē: quē parauerāt usum sepulchri: eū ipsi nō impetrarēt. In tēplo igit̄ ipsi pro unguētis bene olētibus: pro thimiamateriis bñ spirātibus: p̄ diuersoru florū odoribus grauis erat insepultorū cadauerū foetor: quę pluuia dissoluerat: quæ flāma ambusserat:

quæ sol calefecerat. Oēs artus cæsorū ciuiū diro odore fetebāt. Hīc resolutorū putredo uiscerū: inde exustorū nidor sensus oēs atq; ora cōplebāt uiuētiū: ut ipsi non multo post grauiore morbo cōsumerent̄: ac se supstites ingemiscerēt: q̄ duriore pœna perirēt: eoq; seruatos: ut uiderēt cū patria solū ēt negari: ius naturæ a uiuētibus: pacē ciuibus: sepul turā defunctis humana pariter atq; diuina maculari ac polluī: pmixta oia. Criminosam eē misericordiā: religionis loco haberi crudelitatē: castrū in tēplo: bellū in limine: funus in altaribus ea spectare oculis quę pphetis denūciantibus nō credidissent futura. Nam de his dixerat Dauid Polluerunt tēplum sanctum: posuerūt mortalia seruor⁹ tuor⁹ escas uolatilibus cœli: effuderūt sanguinē eor⁹ sicut aquā in circuitu Hierusalē: & non erat q sepeliret. Simul.n. tūc & gētes uenerūt in hrēditatē dei: quę auferrēt oia: & templū pollu tū ē suor⁹ funeribus: & insepulta iacuerūt cadauera interfector⁹ ad escam auium: bestia rūq; uoracitatē effusus sanguis: ut signaret deesse qui sepeliret: qa uiuētiū in mortuos a mortuis in eos q adhuc uiuerēt furor trāsferebat̄. Volebat aliqs defunctū humare: ipse extinguebat̄. Et qui defunctū occiderat: in sepultorē trāsferebat iracundiā: ut illi sepul turā negaret: hūc extinguebat rursus q sepultorē occiderat: maiorē crudelitatē circa de functū exercebat: ut iā nihil debētē odio: nō sentientē supplicia: spoliaret supremo natu ræ debito. Quid illis accidere aliud poterat qui diuina nō recipiebant oracula: irridebāt prophetar⁹ annūciationes: fas oē calcabāt: futuraq; ut fierēt ipsi acceleraverūt: Erat.n. sermo uetus & frequēs tunc pituram Hierusalem: & sancta eius exurenda: cum seditio belli legem incesseret: & domesticæ manus templum dei cōtaminarent. Nec hoc qdem intellexerunt. Quoties.n. excisa domus dei: quoties seditio: quoties bellum: & nūq̄ illa urbs periit: nisi cum dominū uere templū dei domesticis manibus crucifixerūt. Propter q̄d illud templū audiant: soluite tēplū hoc: & in tribus diebus suscitabo illud. Quid.n. aliud nisi sacrilegiū fuit: cū impias manus extēderent i auctorē salutis: cū lapidarēt eū: cū uerberarent: cū occiderēt: Tunc uere sancta eorū absumpsit ignis diuinus. Nā exu sta a Babyloniis reparata est. Postea destructa est a Pōpeio: reformata iterū. Sed peni tus exusta ubi IESVS uenit & spīritus diuinus soluta uanuerunt. Oportuit uberiore quadā deploratione præire nos funus quoddā paternę solēnitatis: & uelut quasdā exe quas prosequ: ac soluere iuxta maiorū instituta: Sed ueniamus ad sūmam euersionis Hie rusalē: & ad deiectionē Iudæor⁹. Merito siquidē deiiciēdi & uiles habēdi fuerant: q uni uersis pretiis charior⁹ IESVM triginta denarior⁹ pretio a discipulo comparauerat: non ut eum haberēt tanq̄ dñm: sed ut de terra uiuentiū tollerēt uelut iniquū. Quare iure de hęreditate sua uiliores paleis in oēm terrā uentilati sunt a gētibus quas formidauerant: ne sibi locū & gentē tollerent. Et q triginta denariis IESVM cōparauerāt ad pdendū: iuste postea .xxx. capita suor⁹ uiderūt uēdi uno denario ad illudendū. Quia igitur pene oēs iudęi in necem dñi nri IESV CHRisti unanimiter cōsenserunt: īminente uindicta pene oēs a totis regionib⁹ ad azimor⁹ diē festum cōgregati: bello subito circūfusi sunt: ut primo quidē illis pestifera lues ex loci angustia nasceret̄: deinde citius fames. Q̄d ät caperet multitudinē hoium tantā ciuitas: certū erat ex his qui sub Cestio fuerāt. Enume ratis.n. tunc uiris ciuitatis a Floro Neroni significare cupiēte cōtēnenti nationē a pōtisi cibus petierat: ut si quomodo possent multitudinē numerarēt. Illi aūt cū dies festus ad esset q pascha uocat̄: qñ a nona qdē hora usq; ad undecimā hostias cędūt: p singula aūt quasi cōtubernia: nō paucior⁹ q̄ decem hoium fiunt: solum enim epulari nō licet: multi enim uicini conueniūt: hostiarū qdem ducēta: & qnquaginta sex millia: & qngētas nu merauerūt. Fiunt aūt ut denos epulatores per singulas iputemus uicies centena: aut sep tingentena millia: sancti oēs & puri. Nec enī leprosis aut uitiliginosis: aut semine fluē

tibus quos geneticos uocāt necī mulieribus menstruo cruore pollutis: neq; aliis iquinatis participari sacrificia pmittebantur. Sed nec alienigenis qdē: nisi q religiōis cā uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabaī. Tunc tñ ueluti in carcerē tota gēs fato cōclusa est: & farta hominibus ciuitas bello obsidebaī. Itaq; oēm superat humanā: & diuinitus emissam pestē numerus perēptoꝝ: quos partim palā occiderunt: partim ceperunt Romani. Rimātes enim cloacas: & sepulchra eruentes quos offendissent occidebant. Inuenti sunt aūt ibi plus q̄ duo millia: quoꝝ alii manu sua: plures autē mutuis se uulneribus interfecerunt: cū fames alios corripuisset. Lucbant. n. sceleꝝ suorū supplicia: q postq̄ IESū crucifixerūt diuinoꝝ arbitrꝝ: postea ēt discipulos eius persequebanī: plærisq; tñ iudęoꝝ: gentiliū plurimi crediderunt i eum: cum pręceptis moralibus operibusq; ultra humanā possibilitatē profluentibus inuitarenī: quibus nec mors qdē eius uel fidei: uel gratię finem imposuit: imo ēt cumulauit deuotionem. Intulerunt itaq; parricidales manus: atq; auctorē uitæ interficiendū ad Pylatum deduxere: reluctantēq; cœperūt perurgere iudicē: in quo tñ non excusatur Pylatus: sed iudęoꝝ amentia coacerbaī. Quia nec ille adiudicare debuit: quē reū minime deprehenderat: nec isti sacrilegiū parricidio geminare: ut ab his q ad redimēdos: & sanādos eos sese obtulerat damnareī. Quāuis enim idem Pylatus manus lauerit dicens mundus ego sum a sanguine iusti huius uos uideritis: nequaq̄ tñ minus extitit reus: q gloriā dominicæ agnoscēs resurrectionis pdicare inuitus studuit: sed credere pfidus contempsit: sicut testaī eiusdem epistola Cęsari in hunc modū directa. ¶ Pontius Pilatus Claudio Salutē. Nuper accidit: & qd' ipse pbaui iudęos p inuidiā se suosq; posteros crudeli cōdēnatione punisse. Deniq; cum pmissum haberēt patres eoꝝ: q illis de⁹ eorū mitteret de cœlo sanctū suū q eorum rex merito diceret: & hūc se promiserit per uirginē missurū ad terras. istū itaq; me pōside in iudæā deus hebræorū cū misisset: & uidissent eū cęcos illuminasse: leprosos mundasse: paraliticos curasse: dæmones ab hominibus fugasse: mortuos ēt suscitasse: iperasse uentis: ambulasse siccis pedibus super undas maris: & multa alia fecisse: cū omnis populus iudæorū: eum deī filiū esse diceret: inuidiā contra eum passi sunt principes iudęorū: & tenuerunt eū: mihiq; tradiderūt: & alia p aliis mihi de eo mētientes dixerūt: asserētes istū magū esse: & cōtra legem eorū agere. Ego aūt credidi ita eē: & flagellatū tradidi illum arbitrio eorū. Illi autē crucifixerūt eum: & sepulto custodes adhibuerūt. Ille autē militibus meis custodiētibus: die tertio resurrexit. intantū autē exarsit neqtia iudęorū: ut darēt pecuniā custodibus: & dicerēt dicite: qa discipuli eius corpus ipsius rapuerūt. Sed cū accepissent pecuniā: qd' factū fuerat tacere nō potuerūt. Nā & illū surrexisse testati sūt se uidisse: & se a iudęis pecuniā accepisse. Hęcio ingessi: ne qs aliter mentiaī. & ęstimet credēdū mēdaciis iudęoꝝ. De quo ipsi pfidi testanī dicēte Iosepho historiarꝝ scriptore: q fuerit illo tpe uir sapiēs: si tñ oportet iqt uirꝝ dici mirabiliū creatorē operū: q apparuerit discipulis suis post triduo mortis suę uiuens fm pphetarū scripta: qui & hæc & alia innumerabiliia de eo plena miraculis pphetauerūt. Ex quo cœpit cōgregatio christiano rū. & i oē hōium penetrauit genus. Nec ulla natio Romani orbis remansit: quę cultus eius expers relinqueret: si nobis nō credūt iudęi uel suis credāt. hoc dixit Iosephus: quē ipsi & maximū putant. Et tamē ita in eo qd uerū loquutus ē ppter historiæ fidē: qa facere nephas putabat: & nō credidit pp duriciā cordis: & pfidiæ intētionē. Non tñ ueritati piudicat: qa nō credidit: sed plus addidit testimonio: qa nec incredulus: & inuitus negauit: In quo CHRisti IESu claruit aterna potētia: qd' eū ēt principes synagogæ quæ ad mortē cōphēderant: deū fatebantur. Et uere quasi deus sine exceptione psonarū aut ulla mortis formidine locutus: excidiū quoq; tēpli futurꝝ annunciauit: sed non eos

tēpli iniuria cōmouit. Sed qa ab eo in flagitiis: & sacrilegiis corripiebanī: hinc ira exarsit: ut interficerent eū quē nulla habuissent tempora. Nā cū alii pcando meruerint facere quæ fecerūt: hic in potestate habebat: ut oia quę fieri uellet impetraret. Octauo igitī die septēbris mensis cōcremata ē ciuitas. cęsa per omne tempus numero decies cētena millia. cx. miriades: ut plęriq; asserunt. iudęorum tñ omnium: sed nō omnium eiusdē regionis aut loci: quia eo undiq; conuenerant tēpore paschalis solēnitatis. captiui abducti nonaginta septem millia. Deniq; tāta captiuorū præ multitudie uilitas fuit: ut. xxx. a Romanis uno numismate sub corona uenderenī. Peracta igitī obsidione iussit Cęsar Titus funditus euertere ciuitatē ac templū: ut adimpleret uerbū domini IESV pdicentis. Amen dico uobis: non relinqueī lapis super lapidem qn destruaī: talis qdem finis Hierosolymorū obsidionis fuit. Eādem uero urbē Hierosolymā chananeorū qdam potēs condidit: q patrio sermone uocareī rex iustus. quā primo solymā nūcupauit: postea tēplum addidit. Vnde Hierosolyma dicta ciuitas est. A pricipio suos icolas habuit de gente chananeorū. Dauid primus uir hebręus chananeos expulit: cōstituit suos: q in ea sibi domū regiā fecit. Voluit & tēplū deo cōdere: sed ꝓhibitus oraculo Salomonē hęre dē reliqt: qui templū qd' ipse uouerat ędificaret. Salomō itaq; templum fundauit. Reli qui quoq; reges ad ornatū urbis addidere plurima. inuidia exmagnificētia orta est. Inter omnia tamē opera templū præcellebat amplissimo opere & fulgēti marmore: peripetasma preciosum & maximū: cocco & Hiacynto bissoq; itextū & purpura nō ociosa materia tātæ diuersitatis: sed cuius species rerū latentiū mysteria signaret: eoq; eius eēt templum q cœlo & aeri: terrę & mari: quasi creator elemētorū dominareī: atq; omnia solus regeret & gubernaret. Cocco. n. igneū cœlum figuraī. Hiacynto aer: bisso terra: mare purpura quæ cōchiliis maritimis inficiī: ut duo ex colore: duo ex generatōe colligas. deniq; princeps sacerdotum hæc quattuor indumēto suo exprimere cōsueuerat: qñ maxia celebritas erat festorū dierū quasi totū mūdū indueret ꝓ populo supplicaturus: in eius figura qui uēturus erat princeps sacerdotū IESVS: ut tolleret peccatū mūdi. Fœmora princeps sacerdotū linteo interius operimento tegebat: eo q; præ ceteris in sacerdote fides mētis quęriī: & corporis castimonia: quæ succingere debeat carnis intēperātiā. Duo erāt tabernacula sacra: unū interius: aliud exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interius qd' sanctū appellabaī: semel introibat princeps sacerdotū nō sine sanguine: quem offerret ꝓ se & pro populi ignorātia atq; delicto. Hoc significante spiritu sancto uēturū IESVM q uere solus intraret in interiora diuinorū penetralia sacramētorū & archana substātiæ cœlestis: q nosset oia solus: patrē quoq; sanguie suo toto mundo recōciliaret: ut & cœlestiū & terrestriū misereret. Deniq; posteaq̄ uenit pacificauit oia p sanguinem crucis suæ: quæ in cœlo uel in terra sunt. Intus thymiamateriū: intus mēsa: intus lucerna. Thymiamaterium: q; ita ad deū patrē sicut incensum dirigaī maxie sacerdotalis oratio: mēsa q; in ea passio christi sit: & mysteria sacramentorū: Vñ Dauid dicit Parasti in cōspectu meo mensam: cuius ueluti duodecim panes. xii. apostoli testes sunt passionis eius ac resurrectionis. Lucerna quæ super candelabrū ponīt: ante sub modio erat. i. legis mēsura: nūc est in gratię plēitudine heptamithū frequēs lumen effundēs: eo q; spūs sctūs septē maximarꝝ grārꝝ uirtutibus dei tēplū illuminet. Trinitatis igitī heptamycho cognitio in iterioribus erat tēpli: quæ dicebanī sācta sanctoꝝ: ubi reposita quōdā uirga Aaron floruit: q; gratia sacerdotalis in christo amplius esset operatura post mortē qua mundū redemit. Iudaei ergo si uoluissent credere euidētia iminētis excidii signa habebāt: qbus uelut claris uocibus ammonebantur: finem sibi affore. Nam per annum ferme supra tēplum ipsum cōetes arsit gladii quadā pendētis simili-

tudine denũcians quoq; ferro & igni gẽtis & regni urbiſq; ipſius uaſtitatẽ futurani. qd enim ſimilitudo gladii niſi bellũ: qd ignis niſi incẽdiũ denũciaret? Viſus aũt eſt priuſq; populus a Romanis ſeſe diſlociaret ipſis paſchę diebus undecimi menſis octaua die: & per ſingulas noctes hora circiter nona templũ & ara eius ita lumine reſulgebat: quaſi dies eſſet per mediã ferme horã quotidie manẽs: quod uulgus interp̃tabatur cumulãdæ gentis indicium uideri. Eoq; impulſi ſunt tanq̃ tp̃s afforet libertatis recipiendę. prudentiores cõtra opinabantur: q; hoc genus ſtellæ bellũ ſoleat denũciare. Ne qſq̃ arbitraret nos aliena a cultu nr̃o & diſciplina locutos: primũ nõ qa qd nobis uideatur aſtruimus: ſed qd acciderit: quę ue opiniones tunc tp̃is fuerint: quid prudẽtes ſenſerint: qd imprudẽtes: neq; cum de ſecta iudęorũ qd dictum eſt: ita ſcriptũ uideatur a nobis quaſi in uerita te cultus eor̃: non quaſi in umbra & figura p̃miſſum cõtexuerimus: ut ſequeremur pfectoria. Nã de ſignis ſtellatũ etiã in euangelio docemur: qa erunt ſigna in ſole & luna & in ſtellis. Vitulę quoq; aſſeruerũt partu: cũ imolanda aſtaret altaribus in medio templi agnã editã in ipſis ſacrorũ quę ſupra memorauimus celebritatib9. Oriẽtalẽ queq; portam interiorẽ ſolido ęre grauẽ: quę ſoleret ad ueſperã uiginti uirorũ claudi labore: obſeratis uectibus ferreis per aliquot noctes ſponte reſeratã: & uix poſtea a cuſtodibus clauſam. Id quoq; arbitrabantur plæriq; futurorũ ſignũ bonorũ: qbus ingreſſuris porta aperetur. Cõſultiores autẽ aiebãt cuſtodiã templi reſolutã uideri: ut quęcũq; intus forẽt ab hoſtibus diriperentur: exiret cultus iterior: & uaſtitate euacuaretur: celebritas ſacrificiorum deſtrueretur: qd̃ ẽt & ante q̃ crucifigerent CHRISTVM IESVM liqdo ſignificatum lectio docet. Poſt multos quoq; dies figura quędam apparuit ineſtimabilis magnitudinis quã plurimi circũſpexere: ſicut libri iudaor̃ manifeſtarunt: & añ ſolis occaſum ſubito uiſi i nubibus currus & acies armatę: qbus totius iudęę regioniſq; eius urbes ĩcurſarent: ipſa ãt pẽtecoſtes ſolẽnitate igrediẽtes ſacerdotes in tẽpli iteriora nocturno tpe ut ſacrificia aſſueta celebrarẽt: & motũ primo quẽdã ſenſiſſe ſe ꝓdiderunt: & ſonitũ editũ: poſtea ẽt audiſſe repentina uoce clamatũ trãſeamus hinc. IESVS queq; Ananię filius ruricola uir añ quattuor annos q̃ bellũ iudæorũ populus adoriret: in ſumma pace urbis & abũdandãtia cum ſcęnophegia ſacrificiis ſolẽnibus celebraret: tẽplum aſcendẽs cœpit clamare. Vox ab oriẽte: uox ab occidẽte: uox a quattuor uẽtis: uox ſup Hieroſolymã: ſuper tẽplum: uox ſuper ſponſos & ſponſas: uox ſuper oẽm populũ. Hoc noctibus & diebus uociferabat. Cõmoti primores loci corripuerũt cũ terribile uocis eius iudiciũ phorrẽtes: & plurimis cum ſupplicĩis affecere: quo ſaltẽ afflictus dolore deſineret terribilia: & plena ꝓdigiis denũciare. At ille nec metu ullo nec uerberibus: aut grauioribus ĩterminationibus territus uſum aut uocẽ mutauit: ſed in eadẽ denũciatiõis pſeuerantia: in eodẽ cõtextu ſermonũ: ſine ulla uociferatiõis interpollatione manebat: iniuriæ negligẽs: affectu immobilis. Quod nequaq̃ pfunctoriũ rati: ſed in exceſſu mẽtis ut erat exprimi: detulerũt ad loci iudicẽ: q tũc tẽporis a Romanis per id loci publica agitabat negocia. Is rimãdæ ueritatis gratia: ſequiſſimis eũ pœnis exulcerauit. Cũ magis pſeueraret: eo uehemẽtius corripi flagellis hoiem iubet: ut ſi qua ſecretiora futuri tumult9 indicia cõperiſſet: manifeſtaret. At ille neq; fleuit: neq; rogauit: ſed ad ſingula uerbera: nõ ſuũ ſed patriæ excidiũ flebiliter deplorabat dicens: ue Hieroſolymis. Neq; iterrogatus quis eſſet: uel unde: uel cur eadem diceret: reſpõſum reddidit: ſed tantũmodo lamentatiõnẽ illam patrię queſtu miſerabili proſequebat. Deſeſſus itaq; Albinus: hoc enĩ nomen uiro: dimiſit cum tanq̃ dementi furore quid diceret non ſentientem. At ille neq; ſermonem ullum cum quoq̃ habebat: neq; aliud loqui per reliquum tẽpus auditus eſt: ſed hoc tanq̃ lugubre atq; funereũ cãticũ canẽs diebus & noctibus iugiter reſultabat: neq;

cõſponderẽti gratias agebat: una erat ad omnes eadẽq; plena funebris ululatus mĩſio: & maxime ſacrificiorũ celebritatibus. Per ſeptẽ itaq; annos & q̃q; mẽſes eadẽ uerbo rũ ſeries idẽ uocis ſonus. Manſit itaq; indefeſſus tanto tẽpore ubi obſidio cœpit: eadẽ il le uociferari deſtitit quaſi ceſſari oporteret denũciationẽ cũ adeſſent quę fuerãt denunciata. Sed ubi cœpit flãma urbẽ pariter & tẽplũ inuoluere circumiẽs murũ clamare cœpit iterũ ue ciuitati & populo & tẽplo. Ea ad poſtremũ addidit ue ẽt mihi: & fundibula ri ictu in eadẽ uoce emiſit ſpiritũ. Vrbẽ ẽt cũ tẽplo uetuſtis ẽt litteris ſcriptũ erat tũc piturã: cũ tetragonũ templũ factũ fuiſſet. Itaq; ſiue obliti: ſiue obſtupefacti ingruẽtiũ malorũ neceſſitate: ubi occupata eſt Antonia: tetragonũ in circuitu tẽpli fecerunt. Inter illud pcellẽtiſſimũ quod in litteris æque uetuſtis (quas ſacras uocabãt) manebat impreſſum: q; ſecũdũ illud tẽpus futurus eſſet uir: qui de regione eorũ imperiũ aſſumeret in orbẽ terrarũ. Quę res eos in tãto furore poſuit: ut ſibi nõ ſolũ libertatẽ: ſed ẽt regnũ polliceret̃. Id alii ad Veſpaſianũ referẽdũ putarũt: prudẽtiores ad dominũ IESVM: q ſecũdũ carnẽ genitus ex Maria: regnũ ſuũ p uniuerſum mundũ diffudit. Tantis itaq; rebus manẽtibus nõ potuerunt cauere: qd̃ diuinitus decernebat̃. Manifeſtã enim dei in ſe cognoſcentes iram ad cõſolationis alicuius remediũ pertingere renuerũt: tanta ſceleris obnubilatio mẽtiũ oculos obduxerat. Deſperatis ſiquidẽ & eorũ rebus: auctor turbarum Eleazarus inter cætera diffidẽtiæ uerba abiectionis ſuę a deo ſic cõqueſtus eſt. O miſeri ad quã ſpẽiſtius uitæ nos reſeruamus: Eſto hoſtis ignoſcat: qd ꝓderit cũ dei offenſa clara ſit? ignes ab hoſte in nos uerſi: mutata uẽtorũ flãma: flãmę retortæ: ut noſtra ſubſidia demerent̃? Quis poterit aduerſante deo uiuere? nullus uenię locus: ſed manifeſtum uolũtariæ mortis ĩperium. Quid. n. nox interuenit: niſi ut nos hoſtis nõ præueniret? nec deuſto murali preſidio cõtinuo irrũperet: ſed ut nobis exercẽdę mutuæ necis tẽpus reſeruaret̃: liceretq; cum liberis noſtris & neceſſitudinibus mori: ne uiderem9 anhelos ſenes anuſq; a Romanis pertrahi: chariſſimas cõiuges ad uictoris libidinẽ rapi. Cõmoriamur patriæ ne ſimus ſuperſtites tanti dedecoris opprobrio. Quo igit̃ fugiemus a facie dei: aut quo ibimus infenſo nobis cœli domino? Si cadant ſup nos montes & cõcauis ſpecubus abſcondant: quomodo tamẽ poterimus declinare indignationẽ tantæ poteſtatis? quo. n. progrediemur ubi nõ ſit deus: cum ipſe ubiq; ſit? An mediocria exempla ſunt q̃bus doceamur q; iandudũ gẽti noſtrę ꝓ peccatis noſtris ifeſtus ſit qui ante pręſidebat? Quis hoc dubitet cum uideat q; in nos cõuerſæ manus noſtrę ſint: pluresq; ſeditio domeſtica q̃ bellũ extinxerit. Nõ donabo Romanis q; uicerint: nec ipſi ſibi hoc uendicãt: q ſciunt q; omnes fere noſtris potius armis q̃ alienis perierimus: quiq; Romana arma uiderũt cæſareã inhabitantes iudęi: quorũ feriato die ſabbati iter ſolẽnes noſtrorũ ſacrorũ cultus multitudo gẽtiliũ cęſariẽſiũ repẽtino quodã impetu: & miſſo deſuper furore ſuccẽſa. xx. millia deleuit: omnes fugauit: ut totã urbẽ exinaniret. Nõne ſyriã totã qdẽ impleuit dementia: ut iudęi atq; gẽtiles in hiſdẽ urbibus ſiti & icolatus gratia ſibi pri9 nexi: poſtea inter ſe armis colliderẽt quo Rõanis uadũ futuræ uictorię cõſtitueret̃? Nã qd de Scithopoli loquar quo iudęi primo contenderãt: ut gentilẽ populũ p̃uenirent: neqd aduerſus noſtros exemplo cęterarũ urbiũ machinaret̃. Itaq; quos par fuit cõiunctos aduerſum alienigenas uiribus bello decernere, Hęc e contrario aduerſum ſe iudęi decertauerunt: ut pars eor̃ aduerſus cognatos & p̃ximos ſuos p̃liaret̃. Deinde ipſi pro p̃cio laboris: & impenſi ſanguinis a gentilibus p̃merent̃: qd̃ ꝓhibuerunt fieri ipſi gẽtibus. Damaſcẽi nulla exiſtẽte cauſa octo millia iudęorũ ſtrauerũt: Aſcalonitę duo millia quingentos. In urbe quoq; cui Ptolemais nomẽ cauſa duo millia. Alexandrię uero uetus erat odiũ inter iudęos & gentiũ populos: ex quo magnus Alexander uſus eſt ſtudio iudeorũ

ad ægyptios subiiciendos unde cõdita urbe ex æquo iudęis & ęgyptiis attributa ptiuile
gia & habitationes diuersę:ne eoꝝ cultus permiscereť q purificationes suas sine ulla uo
lebant cõtagione seruare. Hinc frequẽtes inter eos cõflictus fuere:exorta iurgia:iudiciũ
petitũ. Nihil tamẽ ex tãti regis temeratũ liquet fuisse beneficiis: sed postea gentilibus
exorto tumultu:cũ iudęorũ necati aliqui:alii ad pœnã detinerentur iniuria:motu iudę
rũ populũ aduersum auctores iniurię insurrexisse. & cũ pertinacius se de ciuibus ultum
iri uellent inductum exercitũ Rõanũ q sexaginta iudęorũ millia intra urbẽ fuderit. Ve
rũ qd in leuioribus moror cũ excidiũ totius urbis in unius ciuitatis ruina deplorãdũ no
bis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalẽ:ubi decora Sion:ubi tẽplũ mirabile:ubi secũ
dũ illud tabernaculũ: sanctitatis sacrariũ:quo semel in anno solus princeps sacerdotũ so
lebat itrare nõ sine sanguine quẽ pro se offerret & populi delicto. Prophanatũ gentibus
habitãt i religis urbis q eã destruxerũt. Vbi inq̃es ciuitas referta populis:uenerabilis re
gibus:acceptabilis deo gr̃e sedes: Pauimẽta tua de marmore: parietes tui fulgẽtes mar
more:Culmina tua prætioso spendebãt marmore. Portæ tuę micãtes auro: alię argẽto
renitẽtes. Omnes interfecti & q te iugiter inhabitabant: & qui ad te ex totius orbis ter
rarũ partibus conueniebãt:ut nõ dubiũ sit totũ in te mũdũ periisse Nudata omnia: cul
minibus cremata: a fundamẽtis diruta. facta est habitatio tua deserta. nec est q in taber
naculis inhabitet:& adhuc quẽq̃ uiuere libet:& nõ uixisse pœnitet? Duri oculi q hæc ui
dere possunt: limites aĩ qui uel possunt q̃ tantis superstint doloribus: nõ q̃ defecerint cla
des:sed q̃ iam nulla reges. Quo enim circũferamus oculos aut quid decernere delectet
urbs tota sepulchrũ mortuorum est:solæ spectantibus occurrunt fauillę:uię uacuę uiuẽ
tium:repletę cadaueribus:Miseri seniores cineulẽta canicie & scisso amictu supra reli
quias mortuorũ sedẽt nuda tegẽtes ossa:quo defendant a uolatilibus ac bestiis. Mulie
res paucę incolumes quas miles impius ad turpitudinẽ nõ ad uitã seruauerit. Quis hęc
uidẽs & de cõperẽdinatione uiuẽdi cogitãs audeat ad cœlũ leuare oculos? Quis sic ĩme
mor patrię:hostis suorum pietatis alienus:expers dulcedinis:cuius tã semiuiri sit mollis
spiritus? Quis ita meticulosus quẽ nõ pudeat his reseruatũ? Vtinã quidẽ olim defuncti
essemus: aut si uita superesset oculorũ lumẽ piisset priusq̃ sanctã urbẽ dirutã hostiũ mani
bus intueremur: tẽplũq; hoc a maioribus nostris sacratũ deo tã impie flãmis cremari:
aut sacerdotes in tẽplo cõspiceremus iacere interfectos. Emẽdemus ergo q̃ his superui
ximus malis:ut uideamur non uitę studio detulisse mortẽ sed uirtutis ĩtẽtione. Circũual
lauit hostis omne munimẽtũ:nil supererit nisi aut nos: aut coniuges nostræ. Iã sibi filios
nostros in auctione cõstituũt:certantq; inter se qs cuius abducat uxorẽ:utrũ p̃ dignita
tẽ meritis psonarũue ordinibus distribuẽdę sint:an sortitus subire cogẽdi miserabiles:
nobis quoq; parantur prodigia pœnarum: tormenta exqsitissima:non solũ ardẽtes flã
mę:aut diuersę neces uictricis ictu securis. Duro quidẽ post uincula:post carcerem:post
iugum supplicio: sed tolerabiliore uiris si ludibrio uacet: sed etiam auulsi artus uiuenti
bus & pręcipue truncatæ manus. Nec immerito:quia defuerunt suo muneri cũ possent
sibi subuenire. Subeundi quoq; morsus ferarum ad uictorum spectaculum: qd̃ diuersis
iam celebratur arenis urbium uel exemplo nobis debet esse pudendum uel usu misera
bile:ut reseruemur:aut bestiis aut fratribus p̃liaturi. Et id genus plena diffidentiæ & de
sperationis:alia multa ex quibus omnibus cum iudęi sibi manifeste iratum ex rerũ cuẽ
tibus deum cognouissent:non sicut deum glorificauerunt:aut gratias egerunt:sed eua
nuerunt in cogitationibus suis:& obscuratũ est ĩsipiens cor eorum: & eum qui ad oues
tantum domus Israel perditas uenerat oderunt:odientes crucifixerunt:& gloriam resur
rectionis euacuare moliti sunt. Nam si cognouissent rei adeo nequaq̃ extitissent. Vnde

ipse de eis dñs:si nõ uenissem:& locutus eis fuissem:peccatum non haberent. Nunc aũt
& uiderunt & oderunt & me & patrem meum. Cognouerunt siquidem ex parte qũo &
dæmones dicentes scimus q̃ sis filius dei: uidentes mirabilia:& audientes mirabiliora:
sed non cognouerunt rei ueritatem:quia duricordes detrectauerunt credere. Si enim cre
dentes uere cognouissent: nunq̃ dominum gloriæ (ut ait Paulus) crucifixissent. Hinc
propheta Cognouit bos possessorem suum: & asinus pręsæpe domini sui:Israel autem
me non cognouit. Quid per bouem nisi prędicator sanctus quisq; intellĝitur in semine
uerbi dei illaborans? quid per asinum nisi brutus gentium populus designatur:q audiẽs
pastoris cuiuslibet p̃dicationem mox ad p̃sæpe domini cucurrit:ut pabulo uerbi dei ad
hæreret. Bene autem post quadraginta & duos uisitationis suę annos: Israel a terra re
promissionis exterminatur:quia post quadraginta egressionis ab ęgypto annos in eam
introductus perhibetur:in quibus duas decalogi lapideas secundo suscepit tabulas per
quas p̃figuratur biennium ad euersionis numerum destinatum: in quibus etiã maxime
notanda est ęnei serpentis exaltatio:cuius respectu quisq; moribundus uitæ restituebа
tur. Sicut.n.illo temporis spacio:& manna pasti sunt:& per mediatorem Moysen legẽ
tabulis descriptam lapideis acceperunt: & qui in articulo mortis serpentem non respe
xerunt:exaltatum perierunt:sic intra hoc euersionis tempus uerum mãna unde dictum
fuerat. Ego sum panis uiuus qui descendi de cœlo. &c. haurire salubriter renuentes:uc
rumq; mediatorem CHRISTVM IESVM:de quo prędinnebatur prophetam uo
bis suscitabit dominus deus uester de fratribus uestris tanq̃ me ipsum audietis: quem
siquis nõ audierit:exterminabitur de populo suo: Eiusq; legalia in se ipso uera petra de
scripta sequi dissimulantes:exaltatum in cruce:& a mortuis surrexisse sub articulo miser
rimæ euersionis credere respuentes a terra repromissionis exterminati perierunt:ut po
pulus ille qui sedebat in tenebris: & habitabat in regione umbræ mortis lucem ęternã
uidens resurrectionis in eam cum plenitudine sua introeat:& sic reliquię israel saluę fiãt
quatenus ex duobus parietibus una conferatur in resurrectione ecclesia per illum lapi
dem angularem qui faciet utraq; unũ:dominum nostrum CHRISTVM IESVM:
qui uiuit & regnat in sęcula sęculorum:Amen. Finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula pria Cõcordãtiarũ.

Egesippi de euersione iudaica.

Lib.	Cap.
i	1
i	2
i	3
i	4
i	5
i	6
i	7
i	8
i	9
i	10
i	11
i	12
i	13
i	14
i	15
i	16
i	17
i	18
i	19
i	20
i	21
i	22
i	23
i	24
i	25
i	26
i	27
i	28
i	29
i	30
i	31
i	32
i	33
i	34
i	35
i	36
i	37
i	38
i	39
i	40
i	41
i	42
i	43
i	44
i	45
i	46

Iosephi de bello iudaico.

Lib.	Cap.
i	1
i	1 2
i	3
i	4
i	4
i	5
i	6 7
i	8
i	9
i	10
i	11

Tabula secũda Cõcordãtiarũ.

	14 20
i	11 14 21 22
i	12 14 23
i	13 14 24 25
i	14 15 14 26 27
i	16 15 4 5
i	16 17 15 6
i	17 15 7
i	18 15 8
i	19 20 15 9 10 11
i	20 15 3
i	20 15 2 3
i	20 16 1 8 9
i	21 16 9
i	22 16 13
i	23 24 16 17 19 20
i	24 17 1 2 3 4
i	25 17 5
i	26 17 5 6 7
i	27 17 8 9 10
i	27 17 11 12
i	27
i	27
i	27
i	27
i	27
i	27
i	27
i	27
i	27
i	27
i	27

Iosephi de antiquitatibus.

Lib.	Cap.
12	6 7
12	8
13	1
13	13
13	14
13	15
13	17
13	18
13	19
13	20
13	21
13	22
14	1
14	2 3 4
14	4 5 6 7
14	8
14	8 9
14	10
14	11 12
14	13
14	14 15
14	16
14	16
14	17 18
14	18 19 20

Tabula tertia.

Egesippi de euersione iud.

Lib.	Cap.
2	1
2	2
2	3
2	4
2	5
2	6
2	7
2	8
2	9
2	10
2	11
2	12
2	13
2	14
2	15
2	16
2	17
2	18

Iosephi de bello iudaico.

Lib.	Cap.
3	
3	2
3	3
0	0
3	4 5
3	4 5
3	9 10
3	11
3	11 12 14 16
3	17
3	18 19 20
3	21 24 25
0	0
0	0
3	26 27
3	28 29
3	30
3	21
3	22

Iosephi de antiquitatibus.

Lib.	Cap.
17	16
17	17 18
18	7 8 9
18	10 14
18	15 16
19	12
20	15 16
20	17
20	18 19 20
0	0
20	22
0	0
0	0
20	22

Hucusq; iudaice cladis historiã Iãtiquitatũ libris Iosephus complexus est.

Tabula quarta Cõcordãtiarũ.

Egesippi de euersione iud.

Lib.	Cap.
4	1
4	2
4	3
4	4
4	5
4	6
4	7
4	8
4	9
4	10
4	11
4	12
4	13
4	14
4	15
4	16
4	17
4	18
4	19
4	20
4	21
4	22
4	23
4	24
4	25
4	26
4	27
4	28
4	29
4	30
4	31
4	32
4	33

Iosephi de bello iudaico

Lib.	Cap.
4	1 2
4	3
4	5 6
4	7 4
0	0
4	8 9
4	9
4	10
4	11
5	1
5	2
5	3
5	4 5
5	5
5	6
5	7
5	8
5	9
5	10
5	11
5	12
5	13
5	14
5	15
5	16
5	17
5	18
5	19
5	20
5	21
5	22
5	23
5	24
5	25
5	26
5	27
5	28
5	29
5	30
5	31
5	32
5	33
5	34
5	35
5	36
5	37
5	38
5	39
5	40
5	41
5	42
5	43
5	44
5	45
5	46
5	47
5	48
5	49
5	50
5	51
5	52
5	53
5	54
5	55

Tabula quinta Cõcordãtiarũ.

Egesippi de euersione iud.

Lib.	Cap.
5	1
5	2
5	3
5	4
5	5
5	6
5	7
5	8
5	9
5	10
5	11
5	12
5	13
5	14
5	15
5	16
5	17
5	18
5	19
5	20
5	21
5	22
5	23
5	24
5	25
5	26
5	27
5	28
5	29
5	30
5	31
5	32
5	33
5	34
5	35
5	36
5	37
5	38
5	39
5	40
5	41
5	42
5	43
5	44
5	45
5	46
5	47
5	48
5	49
5	50
5	51
5	52
5	53
5	54
5	55

Iosephi be bello iud.

Lib.	Cap.
6	1 2
6	0
6	3
6	4
6	5
6	6 7
6	7
6	8 10
6	8 9
6	10
6	11 12
6	12 13 14
6	15
6	16
6	17
6	18
6	19
6	20
6	21
6	22 23 24
6	25 26
0	0
6	27
6	27
6	28
7	1
7	2
7	2
7	3
7	4
7	5
0	0
7	5
7	6
7	7
7	8
7	9
7	10
7	11 12
7	13
0	0
7	14 15
7	16
7	17
7	19
7	19
7	20 22
7	23
7	24 15 29
7	42
7	35
7	43 44
7	45
7	46

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca